

HASIT

HALLGATÓI SIKERESSÉG TÁMOGATÁSA

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM

MONITORING RENDSZER

1.

2.

SZAKMENTORI RENDSZER

KÉPZŐK KÉPZÉSE

3.

4.

HALLGATÓI MOTIVÁCIÓ

MÉRÉSEK, KUTATÁSOK

5.

6.

FESŐOKTATÁSI
TANÁCSADÁS

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

1. ALPROGRAM

MONITORING

RENDSZER

ANDRÁS ISTVÁN
RAJCSÁNYI-MOLNÁR MÓNICA
BACSA-BÁN ANETTA
BALÁZS LÁSZLÓ
CZIFRA SÁNDOR
KLUCSIK GÁBOR
NÉMETH ISTVÁN PÉTER

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

DUE Press
Dunaújváros, 2016

A kiadványsorozat megjelenését az Emberi erőforrások Minisztériuma támogatta a lemorzsolódás csökkentése pilot projekt keretében. A „Hallgatói Sikereség Támogatása (HASIT) projekt intézményrendszerre való kiterjesztésének, továbbfejlesztésének és lehetőségeinek vizsgálata, a fejlesztés lehetséges irányainak kidolgozása a HÖÖK és a FETA bevonásával” elnevezésű projekt-keretrendszer összefüggésében.

© András István, Rajcsányi-Molnár Mónika, Bacsa-Bán Anetta, Balázs László, Czifra Sándor, Klucsik Gábor, Németh István Péter, authors, 2016.

©András István, Rajcsányi-Molnár Mónika, Bacsa-Bán Anetta, Németh István Péter, editors, 2016.

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM

www.uniduna.hu

DUE Press

Kiadóvezető Németh István

Felelős kiadó Dr. habil András István

Felelős szerkesztő Nemeskéry Artúr

Lektor Dr. Molnár György

Layout tördelés Duma Attila

Készült a HTSART nyomdában

Felelős vezető Halász Iván

ISBN 978-963-9915-74-9

HASIT

HALLGATÓI SIKERESSÉG TÁMOGATÁSA

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM

MONITORING RENDSZER

1.

2. SZAKMENTORI RENDSZER

KÉPZŐK KÉPZÉSE

3.

4. HALLGATÓI MOTIVÁCIÓ

MÉRÉSEK, KUTATÁSOK

5.

6. PESŐOKTATÁSI
TANÁCSADÁS

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

Tartalom

Összefoglaló	7
A HALLGATÓI LEMORZSOLÓDÁS RENDSZERÉNEK VIZSGÁLATA	21
– A lemorzsolódási veszélyforrások feltárása	54
– Mérhető indikátorok	66
– A lemorzsolódott hallgatók vizsgálata	74
A HALLGATÓI LEMORZSOLÓDÁS MÉRÉSE	149
– A lemorzsolódás mérési rendszerének módszertani és elvi alapjai	180
A HASIT-PROJEKT MONITORING RENDSZERÉNEK ELŐNYEI	249
Ajánlás	353

Összefoglaló

A Hallgatói Sikeresség Támogatása első alprojektjének célja, hogy a hallgatói lemorzsolódást befolyásoló tényezők (személyes és szociális okok), és a lemorzsolódás mérése lehetőségeinek összegzésére építve, a hallgatói lemorzsolódás ok-okozati rendszerének vizsgálata segítségével kidolgozza a mérési rendszer módszertani és elvi alapjait.

Az eredmények alapján fő célunk a HASIT^{DUE}-AVATAR informatikai program elkészítése, tesztelése: HASIT^{DUE}-AVATAR program informatikai fejlesztése (rendszerfejlesztés módszertani és elvi alapjai, funkciók fejlesztése, grafikai fejlesztés, mobiltelefonra is optimalizált fejlesztése), használati kézikönyv elkészítése, rendszer tesztelése, a kompatibilitás mellett az adatkonvertálás lehetőségének biztosítása más, a felsőoktatásban használt rendszerekkel (Neptun, Moodle). A rendszer központi magját adó, a hallgatói lemorzsolódást vizsgáló monitoring rendszer eredményes működését mérő sikerkritériumok, indikátorok meghatározása („keretrendszer” meghatározása).

A feladat megvalósítására három tematikus egység keretében került sor. Az első rész a hallgatói lemorzsolódás ok-okozati rendszerének feltárásával, a hallgatói lemorzsolódás okainak empirikus vizsgálatával foglalkozik, előkészítve az indikátorok meghatározásához szükséges adatokat. A második rész témája a hallgatói lemorzsolódás mérésének módszertanát járja körül – mit mérünk? mikor mérjük? hogyan mérjük? mely rendszerekből, milyen információk állnak a rendelkezésünkre? Ebben a részben került sor az indikátorok mérhetőségének bemutatására.

Végül az utolsó részben ismertetésre kerül részletesen a monitoring rendszer és bevezetésének feltételrendszere, az első két részben bemutatott indikátorok részletes pontszámítási módszere, a rendszer működése. Írásunkban áttekintést kívánunk adni az egyes alprojektben elkészült tanulmányokról, valamint ezek eredményeire épülő HASIT^{DUE}-AVATAR rendszerről.

A hallgatói lemorzsolódás rendszerének vizsgálata

A lemorzsolódás a közoktatás egyik legfontosabb megoldandó problémája mind az egyén, mind az intézmény, mind pedig a társadalom szempontjából. A főiskolai, egyetemi lemorzsolódás komoly veszteséget jelent, hiszen értékes, formatív évek, anyagi és érzelmi befektetés, illetve a hallgatóra fordított források vesznek kárba. Fontos megemlíteni emellett a lemorzsolódás demoralizáló hatását az egyén számára, hiszen olyan kudarcélményt jelenthet, amely meghatározhatja a fiatal felnőtt jövőbeli szakmai előmenetelét és munkaerő-piaci értékét.

A lemorzsolódás társadalmi és személyes következményei jól nyomon követhetők, és kapcsolatba hozhatók olyan negatív társadalmi jelenségekkel, mint a bűnügyi statisztikák növekedése, a társadalmi marginalizáció,

[1] Cassel, R. N. (2003): „Use of personal development test to identify high school & college dropout students.” *Education*. 123.4 Pp. 641–648.

[2] *EduLine* (2011): „Kivel fizettetne utólagos tandíjat Pokorny?” http://eduline.hu/felsooktatasi/2011/5/26/20110525_lemorzsolodas_egyetem_pokorni_tandij

[3] Csókás, A. (2015): „Riasztó a lemorzsolódás a felsőoktatásban.” http://mno.hu/oktatasi-es_neveles/riasztos-lemorzsolodas-felsooktatásban-1311100

[4] Tinto, V. (1975): „Dropout from higher education: A theoretical synthesis of recent research.” *Review of educational research*. 45.1. Pp. 89–125.

a diszkrimináció, a munkanélküliség, az erőszak és deviancia, az alkoholizmus és drogfüggőség. [1] A felsőoktatási intézmények fontos kihívása a hallgatói lemorzsolódás megakadályozása, a veszélyeztetett hallgatók azonosítása és a hatékony, időben elvégzett megelőzés, beavatkozás.

A magyar felsőoktatási rendszer sajátossága miatt (nyelvvizsgakötelezettség, passzív félévek, halasztás) nehéz pontos képet kapni arról, hogy mi a lemorzsolódás pontos aránya országos szinten. A rendszerváltás előtti, viszonylag merev egyetemi-főiskolai képzési rendszerben a hallgatók három-négy százaléka hagyta ott az intézményeket anélkül, hogy diplomát szerzett volna. A hallgatói létszám látványosan növekedett a kilencvenes években, és a lemorzsolódási arány felbecsülhetőleg a három-négyszeresére emelkedett. [2] 2008-ban az OECD Education at a Glance elemzése 45 százalékra becsülte a lemorzsolódás mértékét, mostanra sikerült 40 százalék alá szorítani az arányt, de a hallgatóknak még mindig több mint harmada képtelen megszerezni a diplomáját. A 2009–2010-es tanévben alapképzésre beiratkozók közül 2015 tavaszára, amire a hallgatóknak le kellett volna diplomáznia, átlagosan a következő fejleményeknek lehetünk tanúi:

- 36,4 százalék lemorzsolódott, elhagyta a felsőoktatási intézményt.
- 6,8 százalék nem végzett 2015-re. Valószínűsíthetőleg nem is fog, hiszen minél több időt halaszt a hallgató, annál kevesebb az esélye, hogy visszatér a felsőoktatásba.
- 7,2 százalék otthagyt a választott szakot, de a rendszeren belül maradt. [3]

Mindössze tehát a beiratkozott hallgatók 49,5 százaléka jutott el sikeresen a képzés végéig. A források szerint adatgyűjtéskor már az abszolutóriumot is sikeres végzésnek tekintették, nem vették figyelembe a záróvizsgát vagy a nyelvvizsga hiányát, tehát ebben a sikeres 49 százalékban még mindig lehetnek olyan hallgatók, akik végül nem kapnak diplomát. A mérést ráadásul az is nehezíti, hogy sok hallgató lezárja ugyan a tanulmányait, de nyelvvizsgát már nem szerez, így nem kapja meg az oklevelét. Nappali tagozaton országos átlagban az egyetemisták és főiskolások 20–23 százaléka csúszik emiatt.

A tanulmány alapjául Vincent Tinto (1975) [4] annak idején úttörő, ma már klaszikus és széles körben alkalmazott modelljét vesszük. Tinto hipotézise, hogy a hallgató interakciójának mértéke az intézmény tudományos és társas dimenzióival egyenes arányosságban áll a valószínűséggel, hogy a hallgató befejezi a tanulmányait:

„Az egyéni jellem, a múltbeli tapasztalatok és élmények és tevékenységek fényében az egyén integrációja az egyetem tudományos és társas-szociális rendszerében az a fő tényező, amely legközvetlenebb módon meghatározza, hogy a hallgató folytatja-e tanulmányait az adott intézményben. Az előzetes célok és intézményes elkötelezettségek fényében, az egyén normatív és strukturális integrációja a tudományos és közösségi életbe további, mélyebb szintű elköteleződéshez vezet. Ha minden más tényező a helyén van, elmondhatjuk, hogy minél nagyobb az egyén integrációja az egyetem rendszereiben, annál mélyebb lesz kötődése a kérdéses intézményhez, és annál mélyebb lesz a diploma megszerzésére irányuló elkötelezettsége” (1975: 96).

Tinto integrációs modellje és elképzelése olyan egymással szorosan összefüggő tényezőkön alapul, amelyek végül meghatározzák a hallgató általános elégedettségi szintjét az

egyetemmel és annak életével. Az olyan tényezőkön felül, mint a tanulmányi eredmény és intellektuális fejlődés, nagy fontosságot tulajdonít a tanórán kívüli tevékenységeknek, közösségi életnek, barátságoknak abban, hogy a hallgató elégedett legyen és jól érezze magát az intézmény keretein belül. Ha hallgató nem érez kötődést az oktatói, illetve társai felé, nagyobb eséllyel morzsolódik le, nagyobb valószínűséggel hagyja el végleg az egyetemi közösséget. Tinto lemorzsolódási modellje egy olyan több fokozatú, komplex döntéshozatalon alapuló modell, amely főbb mozgatórugója a veszélyforrások, illetve a sikerélmény dinamikájából ered.

A fokozatok, lépések és variánsok összefüggő rendszere, a döntéshozatal folyamata a következőképp vázolható fel Tinto (1975) szerint:

1. A hallgató egyetemi tanulmányai előtti évekre jellemző tényezők, mint a családi háttér, képességek és előzetes tudás, a középiskolai oktatás minősége.

Ami hozzáadódik a

2. Hallgató céljaihoz és elkötelezettségének mértékéhez az egyetemre való belépés pillanatában.

Amely interakcióba lép a

3. Hallgató egyetemi tapasztalataival mind a tanulmányi, mind pedig a társas-közösségi szférákban. Ezek lehetnek formális (tanulmányi eredmények, közösségi tevékenységek), vagy informális (oktatókkal, adminisztrátorokkal és társakkal való viszony) dimenziók.

Melyek együttesen, összességében meghatározzák a

4. Hallgató személyes, normatív integrációját az intézmény tudományos és közösségi életébe.

Ehhez adódik még a

5. Hallgató céljai és elhivatottsága kritikus fordulópontokban mint, például a félév vagy az év vége.

Amely végül meghatározza a

6. Hallgató döntését arra vonatkozóan, hogy marad és folytatja, vagy elhagyja az intézményt.

Tinto modellje úttörő volt a maga nemében, és máig használják alapvető logikáját és az általa felvázolt fő tényezőket. Neki köszönhető, hogy a felsőoktatási intézmények az általános mérési módszereken és tényezőkön továbblépve elkezdtek a hallgató integrációját, általános elégedettségét mérni a lemorzsolódás tanulmányozásában. A szociológiai tényezőkön felül tehát a figyelem a szubjektív dimenziók (személyes okok) felé fordul a hallgató megtartása érdekében.

A nemzetközi szakirodalom szerint a lemorzsolódásnak megannyi szociális, gazdasági és személyiségfejlődésbeli vonatkozásai lehetnek. [5] Fontos megállapítás és konklúzió, hogy szinte sosem csak egy indok húzódik meg a lemorzsolódás mögött, hanem az komplex személyes, társadalmi és intézményes összefüggések következménye.

[5] McGaha, V.–Fitzpatrick, J. (2005): „Personal and social contributors to dropout risk for undergraduate students.” *College Student Journal*. 39.2. Pp. 287–297.

[6] Cuseo, J. (é.n.):
The “Big Picture.” Key
Causes of Student
Attrition and Key
Components of a
Comprehensive Stu-
dent Retention Plan.”
Marymount College.
[http://web.ysu.edu/
gen/ysu_gener-
ated_bin/documents/
basic_module/Key_
Causes_of_Student_
AttritionCompre-
hensive_Retention_
Plan.pdf](http://web.ysu.edu/gen/ysu_generated_bin/documents/basic_module/Key_Causes_of_Student_AttritionComprehensive_Retention_Plan.pdf)

A lemorzsolódás személyes háttérében meghúzóó okok:

1. A gólya és az intézményes kultúrsokk.
2. Elszigetelődés, marginalizálódás, magány, honvágy.
3. Társasági élet, felelőtlenség, éretlenség.
4. Középiskolai felkészületlenség, kiégés, burnout.
5. Nem illik bele az intézmény tudományos klímájába.
6. Megfelelő mentori odafigyelés, orientáció hiánya.

Szociális problémáknak azokat a tényezőket nevezzük, amelyek nem feltétlenül személyből fakadnak – bár a hallgató identitását, így szubjektív élményeit és tapasztalatait nagyban befolyásolják – hanem közegének, életvitelének tulajdonságjegyei. Ezek a tényezők a mindenkorai társadalmi, politikai helyzettel összefüggésbe hozhatók, és gyakran a hallgató befolyása felett állnak. A lemorzsolódás mögötti szociális tényezők nagy odafigyelést igényelnek, hiszen gyakran olyan hallgatót is pályaelhagyásra kényszerítenek, aki egyébként elhivatott az intézmény és a diplomája megszerzése felé.

Ezek a következők:

- **Anyagi háttér:** Sajnálatos tendencia Magyarországon és azokban az országokban, ahol a felsőoktatás tandíjköteles, a felsőoktatás szocioökonómiai elitizálódása: a legtehetségesebb, de szerény anyagi körülmények között élő hallgató nem feltétlenül tud továbbtanulni, míg a legtehetősebbek erre nagyobb esélyt kapnak. Ez a szelektív tendencia már jóval az egyetem előtt elkezdődik, és komplex társadalmi, gazdasági jelenségek összessége. A felsőoktatásba már bekerült hallgatók anyagi segítségére vannak intézményes megoldások (ösztöndíjak, diákhitel, félállású munkahelyek), melyek kellő odafigyeléssel csökkenthetik a lemorzsolódási rátát.
- **Szülők iskolázottsága:** A szülők iskolázottsága szintén fontos tényező a főiskolai diploma megszerzésében. Azok a hallgatók, akiknek a szülei csak középiskolai, vagy annál alacsonyabb végzettséggel rendelkeznek, nagyobb eséllyel morzsolódnak le mint azok, akiknek szülei szintén diplomások. [6]
- **Diszkrimináció, szegregáció:** A diszkrimináció olyan jelenség, amely során a hallgatót negatív megkülönböztetés éri faji, etnikai, vallási vagy nemi hovatartozása, illetve szexuális orientációja miatt, illetve ide sorolhatjuk a fogyatékkal élő, vagy sajátos nevelési igényű hallgatókat is. Szegregációról beszélünk, amikor egy intézmény nyíltan vagy burkoltan elutasítja a hallgatót a fenti körülmények valamelyike miatt. Magyarországon és Európában törvények tiltják a szegregációt, és a modern pedagógiai szakirodalom is az integráció mellett érvel. Ugyanakkor társadalmi hozzáállás szintjén, egyéni és egyedi esetekben gyakran találkozunk a diszkrimináció nyílt, illetve burkolt formáival, amely a hallgató marginalizációjához vezet.

A felsorolt meghatározó tényezők mellett a teljes tanulmány részletesen ismerteti és tényezőkre bontva tárgyalja a hallgatói lemorzsolódásban szerepet játszó személyes és

szociális, társadalmi okokat. A lemorzsolódás ellen kialakított stratégiáknak és módszertanoknak ezekre az alapvető tényezőkre kell épülnie, hiszen az intézmény identitásától és jellegétől függően kisebb-nagyobb mértékben közülük van a hallgatói lemorzsolódáshoz.

Alapul véve a nemzetközi folyamatokat tanulmányunkban a hazai környezetre adaptálva, a rendelkezésre álló lehetőségeket figyelme véve elemeztük a lemorzsolódás ok-okozati rendszerét. Ennek megfelelően lemorzsolódás fogalmának meghatározásakor a hallgatói jogviszony megszűnésének eseteiből indulunk ki. Ennek megfelelően lemorzsolásnak tekintünk minden olyan hallgatói jogviszony megszüntetést, amely nem jár oklevél megszerzésével. Egy teljes körű elemzés eredményeként tizenhárom olyan esetet sikerült azonosítani, mely a hallgatói jogviszony megszűnésével jár. Az egyes okok mellett ok-csoportok (hallgatói, oktatói, intézményi, tananyag) határozhatók meg, melyek kezelése érdekében megelőzési intézkedéseket rendelhetünk az egyes problémakörökhöz. Azaz mit tehet a hallgató, az oktató, az intézmény a lemorzsolódás megakadályozása érdekében.

A főbb okok az alábbiak:

- A félévi tantárgyi követelményeket nem teljesíti.
- Nem ír szakdolgozatot.
- Nem tesz záróvizsgát.
- Nem tesz nyelvvizsgát.
- Iskolai élettel van problémája.
- Szociális probléma.
- Egyéni probléma.

A felsorolt okok többsége mellé a tanulmányi rendszerből (Neptun, ETR) számos adat nyerhető, melyek elősegítik a prevenciót. Emellett adott a lehetőség különböző vizsgálati módszerekkel mélyebb információk beszerzésére is.

Egy ilyen vizsgálat keretében állapítottuk meg hogy:

- A hallgatók neme szerint jelentős különbség tapasztalható abban a tekintetben, hogy mennyire tartanak valamit veszélyesnek vagy teljesíthetőnek.
- A hallgatók veszélyérzete különböző sok tekintetben, ez igazolja egy olyan monitoring rendszer létjogosultságát, amely felsorolja, megmutatja a veszélyforrásokat a hallgató számára és egy szemléletes, áttekinthető felületet kap a jelenlegi állapotáról, tanácsokat a sikeres teljesítés érdekében. Mivel a hallgatók azonosulni tudnak a veszélyforrásokkal, ezért a rendszert biztosan használni fogják, sajátjuknak fogják érezni.

Vizsgálatunk arra is kiterjedt, hogy meghatározzuk a rendelkezésünkre álló adatok felhasználhatóságát, azaz azt, hogy mely mérhető indikátorok állnak a rendelkezésünkre a hallgatói lemorzsolódás azonosításánál.

Az alábbi indikátorokat határoztuk meg:

- A félévi tantárgyi követelményeket nem teljesíti.
- Nem ír szakdolgozatot.
- Nem tesz záróvizsgát.
- Nem veszi/veheti át a diplomát.

[7] Astin, A. W. (1997): "How 'good' is your institution's retention rate?" *Research in Higher Education*. 38.6. Pp. 647–658.

[8] Cuseo, J. B. (2008): "Assessment of the first-year experience: Six significant questions." *Proving and Improving: Strategies for Assessing the First College Year*. (Monograph No. 33) Pp. 27–34.

[9] O'Keeffe, P. (2013): "A sense of belonging: Improving student retention." *College Student Journal*. 47.4. Pp. 605–613.

[10] Pascarella, E. T. (1986): A program for research and policy on student persistence at the institutional level. *Journal of College Student Personnel*. 27 (2). Pp. 100–107.

[11] Tinto, V. (2006): "Research and practice of student retention: what next?" *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*. 8.1. Pp. 1–19.

[12] Cuseo, J. B. (2010): "Fiscal benefits of student retention and first-year retention initiatives." Ohio University. <http://www.ohio.edu/fye/upload/retention-fiscal-benefits.pdf>, 7.6.

A tanulmányunkban javaslatot teszünk az egyes indikátorok súlyozására is. Kitérünk az indikátorok meghatározásnál a hallgató tagozata alapján a súlyozást érintő különbségek fontosságára és az esetleges kedvezményes tanrendben tanuló, illetve ERASMUS+ félében levő hallgatók mérési lehetőségére is. Az indikátorok aggregálást követően előállításra kerül egy -3 és +3 közötti szám, amely a hallgatói avatart jelenti, amely grafikusán reprezentálja a hallgató aktuális állapotát, amely segíti a hallgatót, hogy felismerje, mennyire van kitéve a lemorzsolódás veszélyének. A tanulmányban meghatározott indikátorok ellenőrzése a második tanulmányban részletesen bemutatásra kerül 20 kiválasztott hallgató aktuális tanulmányi adatain keresztül.

Végül egy empirikus kutatás keretében ismertetésre kerül, hogy a hallgatók hogyan ítélik meg saját helyzetüket, milyen mértékben látják magukat veszélyeztetve a lemorzsolódás tekintetében. A kérdőív a vizsgálatot a hallgató tagozata, szakját gondozó intézet és életkora alapján tagolja. Az vizsgálatban a válaszadók a saját helyzetüket is meghatározzák a lemorzsolódás és a tanulmányi eredmény tekintetében, megválaszolják a két legvalószínűbb okot, amely alapján lemorzsolódhatnak. Felmérésre kerül, hogy a hallgatók hogyan vélekednek a szakdolgozatírás és a záróvizsgára való felkészülés időszükségletéről és ezek nehézségéről, valamint hogy hogyan vélekednek a próbavédés módszeréről: mennyire segíti őket a felkészülésben.

A hallgatói lemorzsolódás mérése

Jól ismerjük a mondást, miszerint gyorsan változó, modern világunkban könnyebb valakit vagy valamit megkapni, mint megtartani, és ez vonatkoztatható a felsőoktatás hallgatói anyagára is.

A hallgatói lemorzsolódás a felsőoktatás egyik legnagyobb, és gyakran elhanyagolt problémája mind a magyarországi egyetemeken és főiskolákon, mind pedig nemzetközi viszonylatban annak ellenére, hogy a hallgató elvesztése jelentős morális, egzisztenciális, pszichológiai, humán erőforrásbeli, és anyagi károkkal jár az intézmény és környezete számára. Kutatások rámutattak, hogy azok az intézmények, amelyek felismerik a hallgatói lemorzsolódás elleni harc fontosságát, és szakszerűen kidolgozott hallgatói sikeresség-programokat indítanak el, nagyobb eséllyel tartják meg hallgatóikat. [7, 8, 9]

Vizsgálatok és jó gyakorlatok igazolják, hogy a sikeres hallgatómegtartás összességében nem más, mint a hallgató sikeres szocializációja, nevelése és képzése, amely egy totális, komplex, holisztikus intézményes feladatkör. Jelen tanulmányban azt a feladatkört tekintjük át, ahol a hallgatói sikeresség kezdődik: a hallgatói lemorzsolódás és hallgatómegtartás tudományos igényű kutatói módszertanát. [10, 11]

A hallgatói lemorzsolódást, illetve megtartást célzó kutatási módszertan alapvető céljait a következőkben foglalhatjuk össze:

1. Elsődleges cél a tudatosítás: küzdelem az ellen az általános nézet ellen, hogy a hallgatói beiratkozás mértéke csakis a hallgató toborzásától és felvételétől függ. Intézményes szinten erősíteni kell a tudatot, hogy a hallgatói beiratkozás, az ezzel járó intézményes jövedelem egyaránt függ azoktól a hallgatóktól, akiket az intézmény sikeresen megszólított és toborzott, és azoktól a hallgatóktól, akiket az intézmény sikeresen megtartott.
2. A hallgatói megtartást célzó értékelés, tanulmány, kutatás készítése: a kutatás célja, hogy a következő alapkérdésekre választ kapjunk a korai lemorzsolódással, és a hallgatói sikerességgel kapcsolatban:
 - a) Hány hallgató távozik? A lehetséges hallgatói létszám hány százaléka dönt úgy, hogy nem iratkozik be a következő félévre?
 - b) Lemorzsolódó hallgatói profil készítése. Kik azok, akik lemorzsolódnak? Van-e vonása, jellegzetessége annak a csoportnak, amely lemorzsolódik?
 - c) Mikor morzsolódnak le a hallgatók jellemzően? Fontos felmérnünk, hogy félév közben, az őszi és tavaszi félév között, vagy év végén morzsolódnak le hallgatóink.
 - d) Miért mennek el a hallgatók? Ez azokra a személyenként eltérő személyes, szociális vagy intézményes okokra vonatkozik, amiért a hallgató úgy dönt, nem jön vissza. A lemorzsolódáskutatás alapcélja ennek a kérdésnek a megválaszolása, hiszen enélkül nem képes az intézmény hatékony hallgatói sikerességet és hallgatómegtartást megcélzó programokat fejleszteni.
3. Szükséges, hogy intézményes, szervezeti kultúra szintjén tudatosítsuk, hogy a hallgató megtartása a teljes intézményre vonatkozó feladat, amely az intézmény összes dolgozójára vonatkozik, nem csak a kiemelt helyzetben lévő dolgozókra, mint például az oktatói kar. A lemorzsolódásra történő átfogó intézményes reakcióban minden alkalmazottnak fontos feladat jut:
 - a) Oktatói kar, mint tanárok, témavezetők, mentorok.
 - b) Diákéletet szervező alkalmazottak, akik a hallgatói programok szervezéséért, a kampusz diákéletéért felelősek.
 - c) Vezetők és felsővezetők, akik meghatározzák, kommunikálják és betartatják az intézményes irányvonalakat.
 - d) Irodai adminisztrátorok, akik a hallgatókkal interperszonális kapcsolatban állnak a hallgatói ügyintézés során.
4. Hatékony, proaktív intervenciós stratégiák tervezése, amelyek arra irányulnak, hogy növekedjen azon hallgatók száma, akik visszatérnek és beiratkoznak. A hallgatómegtartás az egész egyetemi közösséget érinti, mindenkinek szerepe van benne, és mindenki nyer vele.
5. A hallgatómegtartás az intézmény egyik fontos minőségi jelzője. A hallgatói jólétet megcélzó kiemelt figyelem, és kutatásokra épülő megtartói program vonzó a potenciális hallgatók számára, így toborzó hatású is lehet.
6. A hallgatómegtartás a hallgatói beiratkozások legköltséghatékonyabb módja. [12]

[8] Cuseo, J. B. (2008): "Assessment of the first-year experience: Six significant questions." *Proving and Improving: Strategies for Assessing the First College Year*. (Monograph No. 33) Pp. 27–34.

Milyen típusú kutatási gyakorlatokat használhatunk a hallgatói lemorzsolódás kutatásának módszertani repertoárja szerint? A teljes munkában részletesen bemutatott módszerek a különböző szemszögből történő értékelésre vonatkoznak, amit a következőkben foglalunk össze:

1. Olyan helyi, intézményes hallgatói megtartás és hallgatói lemorzsolódás mintákra vonatkozó, belépéstől kilépésig átfogó kutatás és értékelés, amely magában foglalja: a) a hallgató belépéskor vallott tanulmányi céljai és szándékainak tanulmányozását, b) a félévről félévre történő hallgatói lemorzsolódás pontos mértékének százalékban történő megállapítását, c) a szemeszter alatt, és szemeszter között történő lemorzsolódás mértékének százalékban történő megállapítását.
2. Hallgatói elégedettségre és véleményre vonatkozó felmérés készítése, amely lehetőséget ad arra, hogy összehasonlítsuk:
 - a) a különböző alcsoportokba, alternatív populációkba tartozó hallgatók válaszait (pl. bejárók vs. kampuszon lakók, helyi vs. nemzetközi hallgatók stb.)
 - b) azokat a hallgatókat, akik különböző tanulmányi programokra járnak (természet-tudomány, bölcsészettudomány, társadalomtudomány stb),
 - c) a visszatérő és a nem visszatérő hallgatók közötti különbséget,
 - d) a hallgatók válaszainak összevetése az oktatók, alkalmazottak és adminisztrátorok válaszaival.
3. Kvalitatív kutatások végzése (pl. hallgatói fókuszcsoportok, interjúk) abból a célból, hogy a hallgatók szükségleteit és érzelmi viszonyulásait felmérjük az egyetemi életük minőségével kapcsolatban.
4. Olyan adminisztratív feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi a lemorzsolódott hallgató visszatérését, amely megjutalmazza őket ebben a döntésükben, és teljes mértékben tudatosítja a hallgatóban, hogy milyen adminisztratív feladatokat kell ellátnia a visszatérés érdekében.
5. Exit (kilépési) interjúk készítése olyan hallgatókkal, akik vagy szándékoznak lemorzsolódni, vagy már a lemorzsolódás folyamatában vannak.
6. Hallgatóiközzvélemény-kutatás (írásban, telefonon keresztül, online) azok között a hallgatók között, akik már lemorzsolódtak abból a célból, hogy felmérjük és azonosítsuk azokat az okokat, amelyek a lemorzsolódáshoz vezettek, illetve az intézményről alkotott utólagos véleményük tekintetében.
7. A másodéves hallgatók körében végzett utólagos, visszatekintő felmérés arra vonatkozóan, hogy mennyire voltak hatékonyak az elsőéves, hallgatómegtartást célzó programok, melyek voltak a leghatékonyabbak a középiskolából való átmenet nehézségeinek áthidalására, és milyen javaslataik vannak az elsőéves hallgatói tapasztalatok javítására.
8. Olyan összehasonlító értékelés készítése, amely egymáshoz viszonyítja a prevenció előtti statisztikákat a prevenció utáni statisztikákkal. Például, az átlag megtartási adatok összehasonlítása a két évvel ezelőttivel, egy bizonyos megtartó-program bevezetése előtt, illetve rögtön a program bevezetése után. [8]

A fenti okfejtésből látható, hogy a hallgatói lemorzsolódás hallgató-, tehát egyéncentrikus, és rendkívül helyzetspecifikus, hiszen minden egyes lemorzsolódó hallgató tanulmányi, személyes, illetve anyagi problémák egyéni konstellációjával bír. Ugyanakkor a megfelelő statisztikai adatok nélkül nem kapunk teljes képet a lemorzsolódás jelenségéről.

Éppen ezért, munkánkban mind a kvantitatív, mind pedig a kvalitatív módszertan alkalmazása mellett foglalkunk állást.

A teljes munkában részletesen ismertetjük a hallgatói lemorzsolódás mérésénél használható kvalitatív és kvantitatív módszereket. A tapasztalatokat figyelembe véve térünk rá az általunk kialakított gyakorlat szempontrendszerének meghatározására.

Egyetemünkön végzett elemzések, vizsgálatok eredményeként több objektíven mérhető indikátort azonosítottunk:

- hiányzások mérése,
- a félévközi feladatok és
- zárthelyi dolgozatok eredményeinek mérése,
- a tárgyak félévvégi osztályzatának mérése,
- a hallgató féléves adatainak mérése,
- szakdolgoztatás folyamata,
- záróvizsga,
- nyelvvizsga,
- fizetési hátralék.

Az egyes tényezők mérési folyamatának részletes ismertetésétől most eltekintünk és csak jelezzük, hogy a felsorolt adatsorok a felsőoktatásban alkalmazott tanulmányi rendszerekből importálhatók.

Monitoring rendszer a lemorzsolódás megelőzésére

A fentebb felsorolt indikátorokhoz az egyetemek által alkalmazott Netpun-, valamint Moodle-rendszerekből van lehetőség adatok szűrésére, melynek segítségével egy monitoring rendszer kiemeli a veszélyeztetett hallgatókat. A felsorolt szempontoknak megfeleltetett adatok mindenképpen szükséges indikátorok, amelyek a monitoring rendszer megfelelő működtetéséhez szükségesek. A monitoring rendszer működésének vizuális felületén a hallgató is nyomon kísérheti saját teljesítéseit, melynek megfelelően a monitoring rendszerben egy AVATAR figura jelzi az aktuális állapotot. Az AVATAR-nak 7 megkülönböztetett kifejezése van, melyek a rendszerben előre beállított paraméterektől (indikátoroktól) függően változnak.

Avatar-állapotok, amelyek az egyén kiválasztott időszakának indikátorok által meghatározott mérőszámát jellemezhetik:

- HARAGOS (-3)
- AGGÓDÓ, FELSZÓLÍTÓ (-2)

– SZOMORÚ	(-1)
– SEMLEGES	(0)
– BIZAKODÓ	(+1)
– MOSOLYGÓS	(+2)
– ELÉGEDETT, BOLDOG	(+3)

A mérőszámok értékének meghatározása az indikátorok két csoportjából kerül kiszámításra, melynek megoszlása alapesetben 80%-20%. Az egyes indikátorok fontossága, %-os értéke a tagozat, valamint egyéb tulajdonságok alapján változhat. Alapvető csoportosításuk:

- Nappalis hallgató – Levelezős hallgató
- Online kurzus – hagyományos tantermi tantárgy

Az egyes indikátorok érzékenyítését a rendszer használata során az alkalmazásgazda módosíthatja.

Indikátorok alapértelmezett értékük (nappalis hallgatók esetén) szerinti csoportosítása:

A 80 %-os értéket adó indikátorok:

1. Mintatanterv szerinti teljesítések (tantárgyak, kreditek), karrierterv, vagy egyéni tanrend szerinti teljesítések (tantárgyak, kreditek), a hallgató féléves eredményei, félévenkénti teljesítések, tárgyfelvétel száma, felvett/teljesített kreditek, tárgy végső jegye, kumulált tanulmányi átlag), általános állapot, előrehaladás (aktív/passzív státusz, aktív félévek száma, kumulált teljesített kredit).
2. Jelenlét (a jelenléti ívek, katalógusok kitöltése alapján). Félévközi előrehaladás: hiányzások/jelenlét tantárgyanként.
3. Tantárgyi követelmények (pl. félévközi feladatok) listája és eredménye.
4. Testnevelés teljesítése.
5. Szakmai gyakorlat adatai (kezdet, vége, hossza, igazolás dátuma, igazoló neve) és teljesítése.
6. Nyelvvizsga adatai (nyelv, fok, típus, nyelvvizsga követelményt teljesített-e a hallgató).
7. Szakdolgozat adatai (sorszám, cím, bejelentés dátuma, beadás dátuma) és teljesítése.

A 20 %-os értéket adó indikátorok:

1. Feladatleadási határidő betartása, idő előtti teljesítése.
2. Minden kurzusban megjelenített, határidővel rendelkező objektum vizsgálata.
3. Online kurzusok kattintási eredményei.
4. Tantárgyfelvételi aktivitás.
5. Tantárgyfelvétel a minta tanterv szerint történt? Többletfelvételt pontozni.
6. Tutori órán való megjelenés.
7. Bármilyen egyéb a tanulmányokkal összefüggő tevékenység.
 - TDK, szakkollégium,
 - Sporttevékenység,
 - egyéb aktivitás: pl. moodle chat belépések száma.
8. Egyéni tanrend (I/N) hiányzások mérése.
9. Hányszor lépett be az adott időintervallumban az LMS-be.

10. Hány olvasatlan üzenete van az LMS-ben.
11. HASIT rendszerbelépési gyakoriság.
12. Hány olvasatlan üzenete van a rendszerben.
13. Neptun-rendszerbelépési gyakoriság.
14. Hány olvasatlan üzenete van a rendszerben.
15. Kérdőívek, értékelések leadása a Neptunban.
16. Kérvénykitöltési szabályok betartása.
17. Befizetések rendszeressége.

A rendszer használói számára az egyéni nézet biztosítja annak a lehetőségét, hogy a rendelkezésre álló adatokat szűrjék, így egyéni prioritás alapján van lehetőség az adatokat elemezni. A monitoring rendszer működtetése szempontjából kulcsfontosságú a rendszer megfelelő adatokkal való ellátása, annak érdekében, hogy a problémák minél hamarabb jelezhetők legyenek a szakmentorok számára. Csak így biztosítható a monitoring rendszer használatával a hallgatói lemorzsolódás csökkentése.

A monitoring rendszer tökéletes preventív működésének feltétele, hogy a 1. tanulmányban is tárgyalt szemléletmódváltás mellett az intézmény rendelkezzen olyan mentor rendszerrel, amely képes támogatni a hallgatók eredményességét.

A meghatározott indikátorok ellenőrzésre egy 20 főből álló hallgatói csoport vizsgálatát végeztük el. A vizsgálat alapján megállapításra kerül, hogy az indikátor képesek jelezni, hogy mennyire van kitéve a hallgató lemorzsolódás veszélyének, azonban a szakmentorok ellenőrzésére is szükség van, mivel vannak olyan tényezők, melyek lemorzsolódáshoz vezethetnek, azonban nem mérhetők.

A hallgatói sikerességet támogató monitoring rendszer

A monitoring rendszer fő célkitűzése, hogy a felsőoktatásban tanulókat végző hallgatók, valamint a képzésükben részt vevő tanárok, szakmentorok egy monitoring program segítségével időben segítséget kapjanak, tájékozódjanak a lemorzsolódási veszélyeztetettségéről. A lemorzsolódást okozó, mérhető adatokat, indikátorokat az első két tanulmányban bemutatott indikátorok részletes pontszámítási módszerének segítségével mérjük a HASIT^{DUE} alkalmazásban.

A monitoring rendszer főbb elemei minden szerepkör számára hatékony segítséget nyújtanak:

- Beállítható kontextusfüggő kedélyállapotjelző avatar megjelenítés. Kontextusok, amelyek beállításával azonnali visszajelzést kapunk:
 - Teljes tanulmányi időszakra vetített értékelés.
 - Aktuális, (vagy kiválasztható) félév értékelése.
 - Egy kiválasztott tantárgy értékelése.
- Központi információs felület – minden a hallgató tanulmányával kapcsolatos információt egy alkalmazás használatával elér.
- Tanulmányi tevékenységnaptár megjelenítése a Neptun-, valamint a Moodle-keretrendszerből nyert adatok alapján.
- Szakmentori, tutori segítségnyújtás igénylése, visszajelzése.

Írásunkban bemutatásra kerülnek az egyes avatar állapotok és figurák, melyek elfogadottságáról egy kutatás készült a hallgatók és oktatók bevonásával. A kutatás fő célja a kedélyállapotokat megjelenítő avatar ábrának az oktatók és hallgatók számára egyaránt megfelelő ábrázolás kialakítása volt.

Alaptanulmányunk részletesen ismerteti a kutatás módját, valamint eredményeit, melyek szignifikáns azonosulási hajlandóságot mutattak az egyes grafikával szemben.

A kutatási eredményekből kiderül, hogy az eredeti elképzelést módosítani kellett, hogy mindenki számára megfelelő avatar készüljön el.

A kutatás két üteme alatt mindösszesen 19 avatarfigura véleményezésére került sor, melynek melyek véleményezését követően az alábbiak kerültek kiválasztásra:

A rendszer legfőbb funkciója az Avatar-érték (állapot) kiszámítása, melyet indikátorok segítségével végzünk el. Az indikátorok meghatározásánál ügyeltünk a körültekintő meghatározásra.

Minden olyan tulajdonságot vizsgálunk, amely egy hallgató egyetemi tanulmányait meghatározza, mint például:

- Tantárgy szerinti teljesítések,
- jelenléti adatok,
- megfelelés a tantárgyi követelményeknek, egymásra épülő tantárgyak vizsgálata, határidők,
- szakmai gyakorlat,
- nyelvi teljesítés,
- szakdolgozat,
- finanszírozás,
- erasmus,
- Moodle-feladatok,
- egyéb kötelezettségek,
- tantárgyfelvétel,
- egyéb tevékenységek,
- Moodle-használat.

Az indikátorok alapján képzett lekérdezések szerepkörönként kerülnek kifejtésre. Az oktató avatarállapotát meghatározó indikátorok:

- Az oktató óráin jelen lévő hallgatók aránya,
- a félévközi feladatokat sikeresen teljesítő hallgatók aránya,
- a félévet sikeresen teljesítő hallgatók aránya,
- a szakdolgozatot beadó hallgatók aránya.

Összességében a HASIT^{DUE}-rendszer a hazai felsőoktatásban alkalmazott rendszerek (Neptun, Moodle) adatainak felhasználásával támogatja a hallgatói lemorzsolódás megfékezését. A rendszerben deklarált indikátorok minden intézményben rendelkezésre állnak, de amennyiben azok módosításra szorulnak, úgy a rendszer rugalmasságát kihasználva azok kikapcsolhatóak, valamint súlyozásuk módosítható. A HASIT^{DUE}-rendszer a bevezetését, testreszabását megkönnyébbítendő modulrendszerben került kialakításra. A modulokat egy ke-retrendszert, egy alapfunkcionalitást tartalmazó egység fogja össze. Az avatarok megjelenítéséhez szorosan kapcsolódó moduláris felépítése és az egyes modulok összetétele, azok funkciója alaptanulmányunkban került részletes ismertetésre.

Az alábbiakban a főbb modulok bemutatását közöljük.

- A *karrirer modul* lehetőséget biztosít arra, hogy a hallgató áttekinthesse jelenlegi előrehaladását, azt tervezni tudja. A hallgatót a beiratkozásakor, vagy bármely a tanulmányai során bekövetkezett szakváltásakor automatikusan hozzárendelik az elsődleges tanulmányi rendszerben egy mintatantervhez. A mintatanterv tartalmazza a hozzá rendelt tantárgyak listáját. A tantárgyak adatai között megtalálható a tantárgyak egymás közötti függőségi viszonya. A karrierterv ennek a mintatanterven alapuló tantárgyfelvételnél a módosítását teszi lehetővé. A HASIT^{DUE}-alkalmazás teljes egészében a Dunaújvárosi Egyetem által fejlesztett alkalmazás, ezért a testreszabási lehetőségeket nem korlátozzák harmadik félhez köthető megkorlátások.
- A *naptár modul* elsődleges feladata, hogy a felhasználók számára olyan határidőnaplót biztosítson, mely egy helyen tartalmazza a tanulmányai, munkája során bekövetkező mérföldkövek időpontjait.
- Az *értesítések modul* egy olyan üzenetküldő szolgáltatás, mely azt a célt szolgálja, hogy az oktató, illetve szakmentor jogosultsággal rendelkező felhasználó az általa kezelt személyek vagy azok csoportjai számára „azonnal”, email-t küldhessen, vagy az adott személyek faliújságjára azt „kitűzze”.
- A *faliújság* alapfeladata, hogy közérdekű információkat juttasson el a rendszer a jogosult felhasználók számára.
- A *hirdetőfal modul* feladata szerint olyan hirdetések, üzenetek közzétételére alkalmas, mely nem kötődik szorosan az intézmény életéhez, de mégis közölni szeretnénk valamit.
- A *szűrő modul* alapfeladata az, hogy a képernyőn megjelenő adatok listák a képernyő kialakításától függően értelmezhető szűrési, rendezési lehetőségeket biztosítsa.
- Az *adatexport modul* feladata, hogy az alaprendszer „Adatok nyomtatása – PDF” funkcióját kiegészítse, és ahhoz hasonlóan, de egyéb formátumban is exportfájlokat készítsen.
- A *diagram modul* feladata, hogy a képernyőn megjelenő adatokat, vizuális formában is megjelenítse.

Az itt felsorolt modulok egymásra, valamit közös adatbázisra épülve egy egységes egészet, alkotnak, melyek a jelenleg alkalmazott felsőoktatási rendszerekből hatékonyan, és eredményesen mutatja a lemorzsolódó hallgatókat.

A hallgatói lemorzsolódás rendszerének vizsgálata

Összefoglalás: A HASIT^{DUE} rendszer módszertani támogatása során ismertetjük a lemorzsolódás elleni küzdelem szempontrendszerét, valamint olyan jó gyakorlatokat, amelyek elősegíthetik hazánkban is a lemorzsolódás csökkentését. A hallgatói sikerességet támogató monitoring rendszer azzal a szándékkal jött létre, hogy segítse a hallgatók zökkenőmentes beilleszkedését a főiskola, egyetemi életbe, illetve támogassa őket a tanulással és tanulmányok folytatásával kapcsolatos problémák megoldásában, a lemorzsolódás ok-okozati összefüggéseinek feltárásával. Az alprojekt tevékenysége során megvalósult egy komplex Hallgatói Sikerességet Támogató alkalmazás, amely fenti célokat naprakész információk megosztásával támogatja.

Kulcsszavak: Hallgatói sikerességet támogató program, lemorzsolódás, monitoring rendszer, avatar, indikátor rendszer.

Abstract: HASIT^{DUE} system is described in the methodological support of the system to fight again student drop-out. The aspects of student drop-out as well as good practices that can help reduce early school leaving in our country are introduced. The monitoring system which supports student success was created to help students seamless integration into a college, university life, and support them with problems related to learning and studies encountered by continuing resolution. The activity of the sub-project implemented a complex student's success in the application support that support these goals by sharing updated information.

Keywords: Student success support program, dropout, monitoring system, avatar, indicator system.

Bevezető tanulmány

A lemorzsolódás a közoktatás egyik legfontosabb megoldandó problémája mind az egyén, mind az intézmény, mind pedig a társadalom szempontjából. A főiskolai, egyetemi lemorzsolódás komoly veszteséget jelent, hiszen értékes, formatív évek, anyagi és érzelmi befektetés, illetve a hallgatóra fordított források vesznek kárba. Fontos megemlíteni emellett a lemorzsolódás demoralizáló hatását az egyén számára, hiszen olyan kudarcélményt jelenthet, amely meghatározhatja a fiatal felnőtt jövőbeli szakmai előmenetelét és munkaerő-piaci ér-

[1] Cassel, R. N. (2003): „Use of personal development test to identify high school & college dropout students.” *Education*. 123. 4 Pp. 641–648.

[2] Quall (2013): „Helyzetelemzés és további kutatásra javasolt irányok a korai iskolaelhagyás problémájának hatékony kezelése érdekében.” *QUALL-Végzettséget mindenkinek!* című Európai Bizottság által támogatott projekt keretében. Budapest, 2013. [feloooktatas/2011/5/26/20110525_lemorzsolodas_egyetem_pokorni_tandij](#)

tékét. A lemorzsolódás társadalmi és személyes következményei jól nyomon követhetők, és kapcsolatba hozhatók olyan negatív társadalmi jelenségekkel, mint a bűnügyi statisztikák növekedése, a társadalmi marginalizáció, a diszkrimináció, a munkanélküliség, az erőszak és deviancia, az alkoholizmus és drogfüggőség. [1] A felsőoktatási intézmények fontos kihívása a hallgatói lemorzsolódás megakadályozása, a veszélyeztetett hallgatók azonosítása és a hatékony, időben elvégzett megelőzés, beavatkozás.

Mind Európában, mind pedig Magyarországon komoly intézményes, politikai figyelem fordul a korai iskolaelhagyási ráta irányába, mely ugyan statisztikailag magába foglalja a főiskolás generációt, igazából az általános, illetve középiskola elhagyásának problémáját tartja szem előtt. Bevezetesként fontos tehát különbséget tennünk a korai iskolaelhagyási ráta és a felsőfokú intézmények lemorzsolódási rátája között, és hangsúlyoznunk kell a kettő szoros, kultúraszintű összefonódását. Az iskolaelhagyási ráta az Európai Unióban hivatalosan azon 18–24 évesek aránya, akiknek még nincs középfokú végzettsége, és nem is vesznek részt oktatásban vagy képzésben. A mutatót az Eurostat által koordinált éves, nagymintás munkaerőfelvétel alapján számítják. A QUALL kutatásai (2013) szerint azonban ez a mutató egy alsó becslés, hiszen a 18–24 éves, oktatásban részt vevők egy bizonyos hányada később sem fog középfokú végzettséget szerezni. Míg a korai iskolaelhagyók aránya 11% körül van Magyarországon, a 20–24 évesek között a felső-középfokú végzettség aránya csak 83–84%. [2] A korai iskolaelhagyók a köztudatban tehát azok a fiatalok, akik nem fejezték be az alapfokú vagy középfokú tanulmányaikat sem. Nyilvánvaló, hogy a felsőoktatásba már bejutott hallgató más lemorzsolódási rizikófaktorokkal áll szemben, mint 12–16 éves, általános és középiskolából lemorzsolódó társa. Fontos ugyanakkor megemlítenünk a lemorzsolódásnak ezt a korai generációját, hiszen már itt felmerülnek olyan problémák, amelyek később döntő tényezőkké válhatnak a felsőoktatásból való lemorzsolódásban.

- Alacsony iskolázottságú szülők,
- nagycsalád,
- roma származás,
- iskolai kudarcok, rossz bizonyítvány, bukás,
- hiányzás,
- negatívabb kép az iskoláról,
- negatívabb hozzáállás a tanuláshoz,
- pályaválasztási kényszer (más szakmát szeretett volna tanulni).

A korai iskolaelhagyási ráta az etnikai, elsősorban roma háttérrel összefüggő közösségek között a kutatási adatok szerint drámai: a 2006 és 2009 között végzett életpálya felmérés adatai szerint az iskolázatlan szülők által nevelt gyerekek közül több mint 25%-kal nagyobb valószínűséggel esnek ki roma fiatalok a nappali iskolarendszerekből, 46% a 20%-kal szemben. [2] Ezen adatoknak fontos következménye, hogy a roma fiatalok eleve sokkal kisebb eséllyel érkeznek meg a felsőoktatásba.

A korai iskolaelhagyási ráta, a lemorzsolódás mögött megbújó személyes, szociális, intézményi és rendszerszintű okok ismerete azért is fontos, mert az alap- és középisko-

lai sikeresség nagyban befolyásolja a felsőoktatás hallgatói sikerességét. Az oktatás és a képzés minőségének emelésével, korai jelzőrendszer jelzésére adott gyors reakciókkal és célzott, egyéni, csoport vagy intézményi szintű támogatásokkal kell elkerülni a lemorzsolódást. A lemorzsolódást az oktatási intézménytől való idő előtti eltávolodásként, illetve az oktatási rendszerrel való hivatalos viszony megszüntetésekként definiálhatjuk. [3] Nemzetközi kutatások szerint az amerikai négyéves alapképzés során a hallgatók egyötöde lemorzsolódik anélkül, hogy diplomát szerezne. A hallgatók tömeges leszakadása Európában még aggasztóbb méreteket ölt. 2013-as adatok szerint az OECD-tagállamokban a fiatalok 62 százaléka tanul tovább a felsőoktatásban, de csupán 39 százalékuk szerzi meg a diplomát, miközben az Európa 2020 stratégia célkitűzése, hogy a fiatalok 40 százaléka diplomát szerezzen. Magyarországon a felsőoktatásban tapasztalható lemorzsolódás igen magas. Az OECD 2008-ban megjelent Education at a Glance adatai szerint a lemorzsolódás mértékét 45%-ra becsülték hazánkban. [4]

A magyar felsőoktatási rendszer sajátossága miatt (nyelvvizsga-kötelezettség, passzív félévek, halasztás) nehéz pontos képet kapni arról, hogy mi a lemorzsolódás pontos aránya országos szinten. A rendszerváltás előtti, viszonylag merev egyetemi-főiskolai képzési rendszerben a hallgatók három-négy százaléka hagyta ott az intézményeket anélkül, hogy diplomát szerzett volna. A hallgatói létszám látványosan növekedett a kilencvenes években, és a lemorzsolódási arány becsülhetőleg a három-négyszeresére emelkedett. [5] 2008-ban az OECD Education at a Glance elemzése 45 százalékra becsülte a lemorzsolódás mértékét, mostanra sikerült 40 százalék alá szorítani az arányt, de a hallgatóknak még mindig több mint harmada képtelen megszerezni a diplomáját.

A 2009–2010-es tanévben alapképzésre beiratkozók közül 2015 tavaszára, amire a hallgatóknak le kellett volna diplomáznia, átlagosan a következő fejleményeknek lehetünk tanúi:

- 36,4 százalék lemorzsolódott, elhagyta a felsőoktatási intézményt.
- 6,8 százalék nem végzett 2015-re. Valószínűsíthetőleg nem is fog, hiszen minél több időt halaszt a hallgató, annál kevesebb az esélye, hogy visszatér a felsőoktatásba.
- 7,2 százalék otthagyta a választott szakot, de a rendszeren belül maradt. [6]

Mindössze tehát a beiratkozott hallgatók 49,5 százaléka jutott el sikeresen a képzés végéig. A források szerint adatgyűjtéskor már az abszolutóriumot is sikeres végzésnek tekintették, nem vették figyelembe a záróvizsgát vagy a nyelvvizsga hiányát, tehát ebben a sikeres 49 százalékban még mindig lehetnek olyan hallgatók, akik végül nem kapnak diplomát. A mérést ráadásul az is nehezíti, hogy sok hallgató lezárja ugyan a tanulmányait, de nyelvvizsgát már nem szerez, így nem kapja meg az oklevelét. Nappali tagozaton országos átlagban az egyetemisták és főiskolások 20–23 százaléka csúszik emiatt.

A magyar oktatási rendszer struktúrája inkább anyagi-, esetleg büntetés-, mint megelőzés-orientált, és anyagi eszközökkel próbálja a hallgatókat tanulmányaik befejezésére ösztönözni tandíj, visszamenőleges tandíjfizetés, illetve diplomaadó képében. Európában kevés országban tanulhat a hallgató ténylegesen ingyen. A tandíj, vagy úgyneve-

[3] Entwisle, A. K. D.– Kabbani, N. (2001): „The dropout process in life course perspective: Early risk factors at home and school.” *The Teachers College Record*. 103. 5 Pp. 760–822.

[4] Molnár Beáta: „A felsőoktatásban tapasztalható lemorzsolódás csökkentése innovatív módszerekkel.” Zsigmond Király Főiskola, Budapest. https://www.google.es/?gfe_rd=cr&ei=n_vU7TZGMjQ8geEuI_CwBw&gws_rd=ssl#q=lemorzsolodas+molnar

[5] Eduline (2011): „Kivel fizettetne utólagos tandíjat Pokorni?” http://eduline.hu/felsooktatasi/2011/5/26/20110525_lemorzsolodas_egyetem_pokorni_tandij

[6] Csókás, A. (2015): „Riasztó a lemorzsolódás a felsőoktatásban.” http://mno.hu/oktatasi_es_nevelis/riasztota-lemorzsolodas-a-felsooktatásban-1311100

[7] Tinto, V. (1975): „Dropout from higher education: A theoretical synthesis of recent research.” *Review of educational research*. 45.1. Pp. 89–125.

zett regisztrációs díj nemzetközi szinten is bevett szokás, előnye, hogy a hallgatót úgynevezett tulajdonosi szemléletre ösztönzi a saját oktatásába befektetett anyagi forrásokat illetően, amely elméletileg motiválja, hogy be is fejezze tanulmányait. Ennek ellenére a lemorzsolódási arány Európa-szerte magas. Ezen felül egy sajátos magyar probléma vetül elénk: diplomásaink jelentős része külföldre vándorol, és nem Magyarországon kamatoztatja azt a tudást, amelyet magyar közpénzekből szerzett. A magas lemorzsolódási arány ennek fényében még fájdalmasabb, ugyanakkor a Magyarországon bevezetni szándékozott visszamenőleges tandíj-fizetés ötlete nagy ellenállásba ütközik, és heves, gyakran politikai és ideológiai indíttatású vitákat vált ki.

A viták és lehangoló számok ellenére a magyar intézmények gondolkodása, proaktív hozzáállása a lemorzsolódással kapcsolatban alig jelenik meg: az érdekek és stratégiák keveseknél fogalmazódnak meg szervezeti kultúra, illetve rendszer-szinten. A lemorzsolódás utólagos, anyagiakban történő büntetése helyett jelen tanulmány a prevenció szemszögéből közelíti meg a problémakört. Hazai és nemzetközi szakirodalom alapján összegezzük a lemorzsolódásban szerepet játszó személyes és szociális jelenségeket, illetve a hallgatói lemorzsolódással kapcsolatos hazai és nemzetközi jó gyakorlatokat. A témában végzett kutatások szerint jelentősen csökkenthető a lemorzsolódás a hallgató irányába tanúsított aktív, személyes és személyre szabott intézményes fellépés és szakmentori szupervízió keretében, a megfelelő tanulási környezet kialakításában, a pedagógiai gyakorlatok hallgató- és tanulási folyamatközpontú szemléletváltásában, illetve az oktatók érzékenyítésében. Jelen tanulmány fontos irányelve, hogy a lemorzsolódás jelensége nem egyirányú, egydimenziós folyamat, hanem komplex körülmények, személyes és társadalmi okok eredménye.

A tanulmány alapjául Vincent Tinto (1975) annak idején úttörő, ma már klasszikus és széles körben alkalmazott modelljét vesszük. Tinto hipotézise, hogy a hallgató interakciójának mértéke az intézmény tudományos és társas dimenzióival egyenes arányosságban áll azzal a valószínűséggel, hogy a hallgató befejezi a tanulmányait:

„Az egyéni jellem, a múltbeli tapasztalatok és élmények és tevékenységek fényében az egyén integrációja az egyetem tudományos és társas-szociális rendszerében az a fő tényező, amely legközvetlenebb módon meghatározza, hogy a hallgató folytatja-e tanulmányait az adott intézményben. Az előzetes célok és intézményes elkötelezettségek fényében, az egyén normatív és strukturális integrációja a tudományos és közösségi életbe további, mélyebb szintű elköteleződéshez vezet. Ha minden más tényező a helyén van, elmondhatjuk, hogy minél nagyobb az egyén integrációja az egyetem rendszereiben, annál mélyebb lesz kötődése a kérdéses intézményhez, és annál mélyebb lesz a diploma megszerzésére irányuló elkötelezettsége”. [7]

Tinto integrációs modellje és elképzelése olyan egymással szorosan összefüggő tényezőkön alapul, amelyek végül meghatározzák a hallgató általános elégedettségi szintjét az egyetemmel és annak életével. Az olyan tényezőkön felül, mint a tanulmányi eredmény és intellektuális fejlődés, nagy fontosságot tulajdonít a tanórán kívüli tevékenységeknek, közösségi életnek, barátságoknak abban, hogy a hallgató elégedett legyen és jól érezze magát az intézmény keretein belül. Ha hallgató nem érez kötődést az oktatói, illetve társai felé, nagyobb eséllyel morzsolódik le, nagyobb valószínűséggel hagyja el végleg az egyetemi közösséget. Tinto lemorzsolódási modellje egy olyan több fokozatú, komplex döntéshozatalon alapuló modell, amely főbb mozgatórugója a vesztélyforrások, illetve a sikerélmény dinamikájából ered.

A fokozatok, lépések és variánsok összefüggő rendszere, a döntéshozatal folyamata a következőképp vázolható fel Tinto (1975) szerint:

1. A hallgató egyetemi tanulmányai előtti évekre jellemző tényezők, mint a családi háttér, képességek és előzetes tudás, a középiskolai oktatás minősége az,
Ami hozzáadódik a
2. Hallgató céljaihoz és elkötelezettségének mértékéhez az egyetemre való belépés pillanatában,
Amely interakcióba lép a
3. Hallgató egyetemi tapasztalataival mind a tanulmányi, mind pedig a társas-közösségi szférákban. Ezek lehetnek formális (tanulmányi eredmények, közösségi tevékenységek), vagy informális (oktatókkal, adminisztrátorokkal és társakkal való viszony) dimenziók,
Melyek együttesen, összességében meghatározzák a
4. Hallgató személyes, normatív integrációját az intézmény tudományos és közösségi életébe.
Ehhez adódik még a
5. Hallgató céljai és elhivatottsága kritikus fordulópontokban, mint például a félév vagy az év vége,
Amely végül meghatározza a
6. Hallgató döntését arra vonatkozóan, hogy marad és folytatja, vagy elhagyja az intézményt.

Tinto modellje úttörő volt a maga nemében, és máig használják alapvető logikáját és az általa felvázolt fő tényezőket. Neki köszönhető, hogy a felsőoktatási intézmények az általános mérési módszerekben és tényezőkön továbblépve elkezdtek a hallgató integrációját, általános elégedettségét mérni a lemorzsolódás tanulmányozásában. A szociológiai tényezőkön felül tehát a figyelem a szubjektív dimenziók felé fordul a hallgató megtartása érdekében, ezeket fogjuk most bővebben feltárni.

- [8] Cambiano, R.–Denny, G.–DeVore, J. (2000): „College Student Retention at a Mid-western University: A Six-Year Study.” *Journal of College Admission*. 166. Pp. 22–29.
- [9] Kern, C. W.–Fagley, N. S. – Miller, P. M. (1998): „Correlates of college retention and GPA: Learning and study strategies, testwiseness, attitudes, and ACT.” *Journal of College Counseling*. 1.1 Pp. 26–34.
- [10] Johnson, J. L. (1997): „Commuter college students: What factors determine who will persist and who will drop out?” *College Student Journal*. 31 Pp. 323–332.
- [11] Vazquez-Abad, J.– Winer, L.–Derome, J.-R. (1997): „Why some stay: a study of factors contributing to persistence in undergraduate physics.” *McGill Journal of Education/Revue des sciences de l'éducation de McGill*. 32.003.
- [12] House, J. D. (1992): „The relationship between academic self-concept, achievement-related expectancies, and college attrition.” *Journal of College Student Development*.

A LEMORZSOLÓDÁS OKAI

Személyes okok

Megállapítható, hogy a lemorzsolódási kockázat pozitív korrelációban áll az alacsony tanulmányi eredménnyel [8, 9], és negatív korrelációban áll a magas fokú társadalmi, környezeti integrációval. [10] Minél rosszabb a hallgató iskolai teljesítménye, annál nagyobb eséllyel morzsolódik majd le, míg az intézményen belüli szoros interperszonális kapcsolatok megtartó hatással lehetnek. A lemorzsolódás komoly negatív hatással van az egyén későbbi elhelyezkedésére, szakmai előmenetelére, de hatása túlmutat a gazdasági okokon. Azok a hallgatók, akik lemorzsolódnak, általában kevesebb önbizalommal és torzabb önértékeléssel bírnak, amikor egy feladatot meg kell oldani. A gazdasági okokon túl a lemorzsolódás komoly pszichológiai kudarcélmény lehet a hallgató számára, amely befolyásolja életének több területét. Éppen ezért rendkívül fontos a lemorzsolódás tudományos vizsgálata.

Vazquez-Abad, Winer és Derome (1997) [11] kérdőívvel és interjúkkal végzett kutatásokat 82 hallgató és tanáraik között a University of Montreal fizika szakos hallgatói között. A kutatás eredménye kimutatta, hogy azok között, akik maradtak, illetve lemorzsolódtak, a legnagyobb különbség abban rejlett, ahogy a hallgatók saját tudásukat és hozzáértésüket érzékelték és minősítették. A lemorzsolódott és sikeres hallgatók között szintén szignifikáns különbség volt, hogy milyen mértékben hittek a hallgatók magukban, és bíztak benne, hogy be tudják fejezni majd a programot.

A szerzők emellett más lemorzsolódási okokat is megjelöltek: alacsony óralátogatási intenzitás, a tanításon kívüli karrier lehetőségekről szóló információ hiánya, a szakterületükről és annak gyakorlásáról alkotott hamis kép. House (1992) [12] hasonló következtetésre jutott az önbizalommal és önértékeléssel kapcsolatban: kutatásai szerint női egyetemi hallgatók esetében a matematikai készségeik önértékelése szignifikáns kapcsolatban állt azzal, hogy befejezik-e tanulmányukat.

A lemorzsolódást hagyományosan az iskolai teljesítmény csökkenésével, a hallgató alacsony tanulmányi átlagával hozták összefüggésbe. [8, 9] Az újabb tanulmányok és ide vonatkozó kutatások azonban a rizikófaktorok szélesebb körére koncentrálnak, és egyre több olyan lemorzsolódáshoz vezető tényezőt azonosítanak, amelyek korábban nem tűntek egyértelműen problematikusnak. Már az is hozzájárulhat a lemorzsolódáshoz például, ha az elsős hallgató alacsony önbizalomszinttel érkezik új intézményébe. Azok a hallgatók, akiknek valamivel intenzívebb volt a tanárokkal való viszonya, általában alacsonyabb százalékban morzsolódnak le. Azt is kimutatták, hogy azok a hallgatók, akik fiatalon házasodtak, illetve gyermekük volt tanulmányaik során, nagyobb eséllyel

morzsolódtak le [13] – nem hiába hívják bachelor's degree-nek, mondanák az etimológusok. Nem meglepő módon azok, akik magasabb gazdasági mutatókkal rendelkező, gazdagabb negyedekben laknak középiskolai éveik alatt, nagyobb eséllyel diplomáznak le, mint azok, akik hátrányosabb helyzetű lakónegyedekben, városrészekben nőnek fel. [14] Ez utóbbi tanulmányban azonban fontos tényező volt a faj, vagyis hogy a hallgató afro-amerikai, vagy fehér családból származott-e. Lemorzsolódás-kutatók arra is rámutattak, hogy a lemorzsolódó hallgatók általában impulzívabbak, lobbanékonyabbak és éretlenebbek, és kevésbé tisztelik a társadalmi szabályokat és konvenciókat, mint azok, akik lediplomáztak. [15]

A nemzetközi szakirodalom szerint tehát a lemorzsolódásnak megannyi szociális, gazdasági és személyiségfejlődésbeli vonatkozásai lehetnek. [16] Fontos megállapítás és konklúzió, hogy szinte sosem csak egy indok húzódik meg a lemorzsolódás mögött, hanem az komplex személyes, társadalmi és intézményes összefüggések következménye. Jelen fejezetben a lemorzsolódás lehetséges személyes hátterét tárjuk fel.

A gólya és az intézményes kultúrsokk

Mi történik az elsős hallgatóval, amikor megérkezik az egyetemre vagy főiskolára?

Ha a lemorzsolódás mögötti személyes jelenségeket akarjuk feltárni, fontos tudnunk, hogy egy 18–20 éves, elsős hallgató nagy valószínűséggel addigi életének legnagyobb változásán megy keresztül, amikor a felsőoktatási intézménybe érkezik. Új társak, új oktatók, új munka- és szervezeti kultúra, és új környezet, idegen utcák és arcok jellemzik ezt a fázist. A fiatal, akit néhány hónappal azelőtt még kiskorúként kezelt az oktatási rendszer, most hirtelen felelősségteljes felnőttként jelenik meg, vagy legalábbis ilyen viselkedést várnak el tőle. Nem túlzás azt állítani, hogy egy elsőéves hallgató kulturális sokkon esik át, amit jelen tanulmányban intézményes kultúrsokkknak nevezünk. A kulturális sokk fogalmát általában idegen országokban történő beilleszkedési folyamatokra használják, de véleményünk szerint a kultúrsokk fázisai, logikája, illetve megoldási technikái jól vonatkoztathatók a fiatal hallgatók új környezetbe történő beilleszkedésére, annak nehézségeire, illetve a lemorzsolódás csökkentésére.

A kultúrsokk kifejezés azokra az érzésekre utal, amit az emberek olyankor élnék át, amikor egy teljesen különböző kulturális vagy társadalmi környezetben kell működniük. [17] Ez vonatkozhat egy idegen országra csak úgy, mint egy új intézményre, egy új, önálló életre. Az ismeretlen közeg olyan érzéseket vált ki, mint az aggodalom, a meglepetés, a tájékozódási zavar, a bizonytalanság, a szorongás, és a zavarodottság.

[13] Bradburn, E. M. (2002): „Short-Term Enrollment in Postsecondary Education: Student Background and Institutional Differences in Reasons for Early Departure, 1996-98. *Postsecondary Education Descriptive Analysis Reports.*”

[14] Vartanian, T. P.– Gleason, P. M. (1999): „Do neighborhood conditions affect high school dropout and college graduation rates?” *The Journal of Socio-Economics.* 28.1. Pp. 21–41.

[15] Edwards, M.–Cangemi, J.–Kowalski, C. (1990): „The college dropout and institutional responsibility.” *Education.* 111.1 107.

[16] McGaha, V.–Fitzpatrick, J. (2005): „Personal and social contributors to dropout risk for undergraduate students.” *College Student Journal.* 39.2. Pp. 287–297.

[17] Malota Erzsébet (2013): Kultúrafogalmak és modellek (1. fejezet), Kulturális sokk és adaptáció (2. fejezet). In: Malota–Mitev: *Kultúrák találkozása, nemzetközi kommunikáció, kultúrsokk, sztereotípiák.* Budapest: Alinea.

[17] Malota Erzsébet (2013): Kultúrafogalmak és modellek (1. fejezet), Kulturális sokk és adaptáció (2. fejezet). In: Malota–Mitev: *Kultúrák találkozása, nemzetközi kommunikáció, kultúrsokk, sztereotípiák*. Budapest: Alinea.

Az intézményes kultúrsokkknak több fázisa van, amelyet a hallgatói tapasztalat szempontjából a következőkre oszthatunk:

- *A mézeshetek fázisa:* Ebben a rövid, pár hétig tartó szakaszban a hallgató jól érzi magát, sőt, eufórikus hangulatban lehet, hiszen végre elszakadt otthonról, a szülei már nem szabályozhatják be mindennapjait, úgymond szabad végre. A sok új inger pozitív energiákat hoz, motiválja, és beleveti magát a társasági életbe. Minden az újdonság erejével hat, minden érdekes, izgalmas.
- *A krízis fázisa:* Az izgalmas pár hét, orientációs feladatok, gólyatáborok és bulik után beköszönnek a szürke hétköznapiak. A hallgatóban egyre inkább tudatosulnak a feladatai, amelyek csak tornyosulnak, amelyeket időre el kell végeznie, amelyekért felelős. Dolgoznia kell: órára járni, esszét írni és kiselőadást tartani. Ennek érdekében pihennie, aludnia is kellene, és megfelelően táplálkoznia. Krízis akkor következik be, ha a hallgató nem tud ezekkel a feladatokkal megbirkózni, illetve a kezdeti interperszonális kapcsolatai nem stabilizálódnak. A kulturális sokk kialakulásának három fajtáját emelünk ki, amelyek a következőképp vonatkoztathatók az elsőéves hallgatóra Edward T. Hall, idézi Malota [17] klasszikus kategorizálása alapján:

1. A megszokott kapaszkodók elvesztése: A hallgató elveszti azokat a tárgyi és társadalmi közösségeket, amiben szocializálódott: középiskola, család, otthoni barátok, ismert szokások és gesztusok, viselkedési minták, tanulási folyamatok, technikák és elvárások. Az új helyzetekben nincs kihez, illetve mihez nyúlania, megszokott támogatórendszere már nincs mellette.
2. A személyközi és társas kommunikáció diszfunkciója: A hallgató nem képes tartós, stabil barátságot kötni, illetve kiközösítve érzi magát, magányos, marginalizálódott. Nem találja meg a hangot senkivel, esetleg félénk, vagy „más.”
3. Identitáskrízis: A hallgató bizonytalan abban, hogy a felé áramló jelzésekből mi a fontos és mi a lényegtelen. A régi, megszokott közegében használt viselkedési formák, konfliktuskezelési technikák esetleg már nem működnek az új közegben, és a hallgatót magát is meglepik saját, addig ismeretlen helyzetekre adott reakciói. A hallgatót senki sem ismeri, mint személyiség lényegében üres lappal indul, a nulláról kell felépítenie a róla kialakított képet, amely identitását alapvetően destabilizálja. Egyszerre kell új szociális, illetve szakmai identitást felépítenie, és a rá nehezedő feladatok komoly kihívásnak teszik ki önképét, önértékelését. Ez egyszerre lehet kihívás, ugyanakkor felszabadító is élmény is.

Fontos megemlíteni, hogy a kultúrsokk fázisának komoly tünetrendszere van, amelyet mind a hallgatókban, mind pedig az oktatókban, illetve adminisztrátorokban tudatosítani kell, hiszen ez része a korai felismerésnek és a lemorzsolódás megelőzésének.

Kultúrsokkkal állhatunk szemben, ha a hallgató:

1. Elszigeteltnek, magányosnak érzi magát.
2. Gyakran feszült, ideges, könnyen felhúzza magát, ingerlékeny.

3. Szorong, aggódik.
4. Lehangolt, szomorú, depressziós.
5. Teljesítménye csökken, nem tud koncentrálni.
6. Tehetetlennek, kiszolgáltatottnak érzi magát.
7. Pszichoszomatikus tünetekkel küszködik (fejfájás, migrén, menstruációs zavarok stb.).
8. Nincs étvágya, vagy ellenkezőleg, túl sokat eszik.

Az elsőéves hallgató a fenti tényezők miatt a legsérülékenyebb és a legsebezhetőbb, amely növeli a lemorzsolódás lehetőségét.

Noel-Levitz kutatási eredményei szerint mind a négyéves magán, illetve állami képzések, mind pedig a kétéves állami képzések (nemzetközi adatok) esetében a hallgatók túlnyomó többsége az első év beiratkozási napja, és a második év beiratkozási napja között, más szóval az első tanév alatt hagyja el az intézményt. A második legkritikusabb zóna a legelső szemeszter. Nincs szignifikáns különbség a négyéves magán, illetve állami intézmények között, míg a kétéves képzések esetében Noel-Levitz kisebb elhivatottságot figyelt meg:

- Az első év első szemeszterének beiratkozási napja és az első év második szemeszterének beiratkozási napja között (1. félév): 8,8–18%
- Az első év első szemeszterének beiratkozási napja és a második év első szemeszterének beiratkozási napja között (1. év): 24,4–44,8%
- A második év első szemeszterének beiratkozási napja és a második év második szemeszterének beiratkozási napja között (3. félév): 5,8–14,3%
- A második év első szemeszterének beiratkozási napja és a harmadik év első szemeszterének beiratkozási napja között (2. év): 16,3–16,7%

Ha az intézmény komolyan fel szeretne lépni a lemorzsolódás személyes okai felszámolása érdekében, akkor olyan szakmentori monitoring és mentálhigiénés tanácsadórendszert kell kiépítenie, amely érzékenyen, és főleg időben reagál az első hallgatók kultúrsokk tüneteire hiszen, mint azt látjuk majd, megfelelő mentori, illetve mentálhigiénés szaktanácsadással e tünetek kezelhetők, az idegenézés csökkenthető.

- *Az adaptáció fázisa:* Ezt a fázist a mélyebb megismerés jellemzi. A hallgató fokozatosan megismeri, elfogadja az új szervezeti kultúra működését, szokásait, szabályait.
- *A stabilizáció, beilleszkedés fázisa:* Az elfogadáson túl ezt a fázist a teljes beilleszkedés, az új oktatási kultúrában való otthonosság jellemzi. A hallgató bizonyítottan képes feladatai ellátására, megfelelő munkamorállal, tanulási technikákkal és viselkedésmintákkal rendelkezik, társas kapcsolatai rendben vannak.

A kultúrsokk dinamikájának megértése nagyban elősegíti azt, hogy a hallgató, megfelelő mentori és mentálhigiénés tanácsadás mellett átlendüljön a kultúrsokk-krízis szakaszán.

A hallgatót ebben a szakaszban a következő tevékenységek, lehetőségek segíthetik:

- *Tudatosítás:* A hallgatónak tudnia kell, hogy a kezdeti beilleszkedési, akklimatizációs nehézségek általánosak, normálisak ebben az életszakaszban. Fontos, hogy érezze, a nehézségek nem az ő személyes gyengeségének jele, így nem torzul önképe, és nem veszti el önbizalmát, amely döntő fontosságú ebben a beilleszkedés sikerének érdekében.
- *Türelem:* Fontos, hogy a hallgató adjon magának időt. A lemorzsolódás különösen az elsőéves hallgatókat érinti, hiszen ez a legérzékenyebb szakasz a beilleszkedést illetően. Ha tudatosan a hallgatóban, hogy integ-

[18] Leung, L. (2002): „Loneliness, self-disclosure, and ICQ („I Seek You”) use.” *CyberPsychology & Behavior*. 5. 3. Pp. 241–251.

[19] Neto, F.–Barros, J. (2000): „Psychosocial concomitants of loneliness among students of Cape Verde and Portugal.” *The Journal of psychology*. 134. 5. Pp. 503–514.

rációja idővel egyre könnyebb lesz, és minden új kihívással közelebb kerül céljához, nagyobb türelemmel, önfogadással fogadja majd el esetleges kezdeti kudarcait.

– *Sikerélmény erősítése, motiváció:* Ebben a kezdeti, érzékeny és sebezhető időszakban különös tekintettel kell lenni a sikerekre, és azokat kell hangsúlyozni a kudarckok helyett. A motivációban nagy szerepe van az oktatóknak, akiket érzékenyíteni kell arra vonatkozóan, hogy az új hallgatók számára a legkisebb sikerélmény is megtartó hatással lehet.

– *Segítség kérése:* A hallgatónak éreznie kell, hogy bármikor, bármilyen problémával bizalommal fordulhat szakmentorához, oktatóihoz, illetve az egyetem adminisztrátoraihoz, akik diszkréten kezelik majd problémáját. Ebben a tekintetben az intézményi kultúrát a „nyílt ajtók” politikája jellemzi, amit több kommunikációs csatornán hangsúlyosan a hallgatók tudomására juttat.

– *Sportolási lehetőség biztosítása:* A sport, legyen az egyéni vagy közösségi, nagyban elősegíti a stressz leküzdését, a közösségbe való integrációt, illetve az egészséges, konstruktív életmód megalapozását.

Az elsőéves hallgatók sajátos helyzetén felül a következőkben mélyebben kifejtjük a lemorzsolódás leggyakoribb személyes okait.

Elszigetelődés, marginalizálódás, magány, honvágy

Definíciója szerint a magány szubjektív elégedetlenség a beteljesíthetetlen szükségletekkel a társas kapcsolatok terén. [18, 19] Általában elmondható, hogy azok a diákok, akik az egyetem első évében nem tartottak fent baráti kapcsolatokat (például a régi középiskolai osztálytársakkal), nagyobb eséllyel érezték magukat magányosnak. A magány ugyanakkor nem csak a társas interakciók meglétére vonatkozik: az egyénnek lehetnek társas kapcsolatai, de ettől függetlenül még érezheti magát magányosan. Egyetemi hallgatók körében a magány az élettel való általános elégedetlenséggel társítható.

Az egyetemi főiskolai élet fontos része az a fiatal felnőttkori tapasztalat, amely része a hallgatók felnőtté válásának. Ugyanakkor sok hallgató nehezen küzd meg az őt körülvevő kezdeti magánnyal, elszigetelődéssel. Sok hallgatónak nehezebb esik a társas érintkezés, a társas interakció, és talán életében először nem a megszokott közegében, középiskolai barátai, illetve családja körében kell boldogulnia. Egy fiatal felnőttnek komoly traumát okozhat a költözés, illetve azoknak az emberi kapcsolatoknak a hiánya, amelyeket immár 15–16 éve épített.

Gyakori jelenség elsőéves hallgatók körében a honvágy. Ezek a hallgatók minden adandó alkalommal hazautaznak. Még mindig otthoni kapcsolatrendszerük alkotja főbb szociális területet, jóllehet több időt töltenek új csoporttársaikkal. A honvágy és a régi kapcsolatrendszerek fenntartása sok energiát emészt fel, és elvonja a hallgató figyelmét mind a tanulástól, mind pedig a főiskolai kapcsolatrendszerek kiépítésétől, az integrá-

lódástól, a beilleszkedéstől. Az új élet, új emberek, új tanulási formák és követelmények rendkívül megterhelőek lehetnek olyan hallgatók számára, akik nem rendelkeznek elegendő önbizalommal az új élethelyzetek adta kihívásokhoz.

A magány az interperszonális kommunikatív képességekkel hozható összefüggésbe. Az interperszonális, társas kompetenciákat olyan megfelelő, a helyzethez illő társas viselkedési formaként definiáljuk mint a kapcsolatfelvétel kezdeményezése, a mások érzelmi támogatása, az empátia, a nyitottság, illetve transzparencia, és a konfliktusmegoldási képességek. A kommunikatív kompetenciák elősegítik a társas kapcsolatok zökkenőmentes folyamatát, fenntartását, és jobb minőségű kapcsolatot eredményeznek.

A magányos hallgató kevésbé nyitott, kevésbé transzparens a társas interakciók során, ami miatt a lemorzsolódás esélye megnő. A nemzetközi felmérések szerint azok a hallgatók, akik nagyobb társas kompetenciákkal rendelkeztek, nagyobb mértékben emlékeztek olyan társas interakciókra hallgatótársaikkal, akikkel az egyetemi, hallgatói élet problémáit megbeszélték. Ezek az események arra mutatnak rá, hogy a hallgató nagyobb empátiával, és fejlettebb konfliktusmegoldási eszköztárral rendelkezik. A társas kompetenciákkal bíró diákok tehát rendelkeznek azzal a képességgel, hogy tanáraikkal, illetve diáktársaikkal produktív kapcsolatot hozzanak létre, amely elősegíti a hallgatók megtartását. Az interperszonális, társas kompetenciák tehát negatívan korrelálnak a hallgatói lemorzsolódással.

A marginalizáció definíciója az egyén elszigetelődése, elzárkózása, kapcsolatainak felszámolása, illetve az egyén kizárása, kiközösítése a főáramból. [20] Az elszigetelődés jelenségét sok társas helyzetben, illetve szituációban megfigyelhetjük, a főiskola, illetve egyetem kontextusát is beleértve.

Az elszigetelődést gyakran faji, etnikai, illetve vallásos társadalmi különbségekre vezethetők vissza. Ugyanakkor személyes okok is állhatnak a háttérben. A marginalizáció tehát egyszerre lehet a lemorzsolódás szociális, illetve egyéni oka. A társadalmi nem (gender), illetve fogyatékkal élés szintén korrelálható az elszigetelődéssel, és így a lemorzsolódással. [21, 22, 23]

A kiváltó okoktól függetlenül az elszigetelődő, marginalizált hallgatók hasonló folyamatokon mennek keresztül: úgy érzik, hogy az intézmény mint közösség nem számol velük, nem invesztál beléjük; „mások” és „nem oda valók,” így ők is egyre kevésbé kötődnek a közösséghez, egyre kevésbé vesznek részt benne, eltávolodnak. A marginalizáció tehát pozitívan korrelál a lemorzsolódás veszélyével.

Társasági élet, felelőtlenség, éretlenség

Látszólag paradox módon bizonyos értelemben a kiváló társas, interperszonális kompetenciák is okozhatnak lemorzsolódást. Az elszigetelődéssel, honvágygal, és általános elidegenedettséggel ellentétben egy másik rizikófaktor is hozzájárulhat a hallgató lemorzsolódásához: a hallgató túl jól érzi magát. A pezsgő diákélet, az egyetemi nagyváros

[20] Gossett, B. J.–Cuyjet M. J.–Cockriel, I. (1998): „African Americans’ perception of marginality in the campus culture.” *College Student Journal*.

[21] Walker, M. (1997): „Women in the academy: Ambiguity and complexity in a South African university.” *Gender and Education*. 9. 3. Pp. 365–381.

[22] Holloway, S. (2001): „The experience of higher education from the perspective of disabled students.” *Disability & Society*. 16. 4. Pp. 597–615.

[23] Fuller, M.–Bradley, A.–Healey, M. (2004): „Incorporating disabled students within an inclusive higher education environment.” *Disability & Society*. 19. 5. Pp. 455–468.

[24] Eronen, S.–Nurmi, J.-E. (2001): „Sociometric status of young adults: Behavioural correlates, and cognitive-motivational antecedents and consequences.” *International Journal of Behavioral Development*. 25. 3. Pp. 203–213.

rendkívül vonzó lehet a diákok számára, főleg, ha vidékről, sőt kisebb falvakból érkeznek. A felsőoktatási intézmények igen jól tudják, hogy az oktatási minőség mellett a szabadidős tevékenységek, illetve a diákélet nagyban befolyásolja a hallgatók választását. A társasági élet, a szórakozási lehetőségek hangsúlyozása a hallgatók vonzása érdekében sok intézményben stratégiai fontosságú.

A társasági élet, a partik és bulik viszont gyakran beszippantják a hallgatót. Azok a diákok, akik felelőtlenül töltik el a szabadidejüket, és azt a frissen rájuk szakadt szabadságot, amit a szülői felügyelet megszűnése jelent arra használják, hogy rendszeresen éjszakáznak, általában rosszabbul teljesítenek, és nagyobb eséllyel morzsolódnak le. A felelőtlen életmód, a rossz társaság káros hatásai ugyanis nemcsak közvetlenül a tanulmányi teljesítményre, hanem a hallgató egészségére és önértékelésére is negatívan hat.

A lemorzsolódás ennek a lehetséges témájában vissza kell térnünk a társas kompetenciák kérdéséhez. Fentebb említettük, hogy az alacsony szintű társas kompetenciák, a problémamegoldás és konfliktuskezelés alacsony szintű képessége pozitívan korrelál az egyetemi lemorzsolódással. Van egy pont, ugyanakkor, amikor a kiváló szintű társas kompetenciák szintén vezethetnek lemorzsolódáshoz. A jó társas kompetenciákkal rendelkező hallgatókat általában szeretik társaik, és népszerűek. A népszerű hallgatókat társaik készségesebbnek, érzékenyebbnek, fogékonyabbnak, nyíltabbnak, kevésbé elkerülőnek és kevésbé agresszívnek találják. A népszerű hallgatók nagyobb eséllyel és gyakrabban vesznek részt társasági eseményekben és tevékenységekben, és van egy határ, amely felett a társas érintkezések gyakorisága és intenzitása veszélyezteti a tanulmányok elsődlegességét. Fennáll a veszély, hogy a társasági élet és a tanulás közti „versenyben” a kiváló társas kompetenciákkal bíró hallgató az előbbi választja. Ezt alátámasztja az az általános, kutatásokkal is alátámasztott nézet, miszerint a „jófej,” „parti arc” hallgatók általában nem teljesítenek olyan kiemelkedően az órákon, mint a higgadtabb életet élő társaik. [24]

Középiskolai felkészületlenség, kiegészítés, burnout

A hallgatói lemorzsolódás gyakori oka abban rejlik, hogy a diákok nincsenek megfelelően felkészülve a főiskolai életre, a főiskolai oktatási ritmusra, illetve nem ismerik az eredményes, időhatékony tanulási módszereket. Ezek a hallgatók gyakran kiégnek, és nem képesek egyensúlyba helyezni új társasági életüket, új környezetüket a tanulással. Ez leginkább annak tulajdonítható, hogy a középiskolákban nem sajátították el a megfelelő aklimatizációs, illetve tanulási képességeket, illetve nem készítették fel őket a felsőoktatás követelményeire. Gyakran előfordul, hogy a hallgató elsajátítja ugyan az intézmény által követelt technikai tudást, de tanulási, illetve életvezetési képességei nem fejlődnek tovább, mely később meggátolja abban, hogy rendszeresen órákra járjon, illetve hatékonyan tanuljon, készüljön.

Annak ellenére, hogy a felvételi rendszer feladata a hasonló tudású hallgatók kiválasztása és intézményi besorolása, egyik leggyakoribb probléma, hogy a hallgató gyenge tudásanyaggal érkezik társaihoz képest.

Az egyetemi oktatók ugyanakkor a főáramhoz, sőt a legtehetségesebb hallgatókhoz igazítják

majd az anyagot. Megfelelő szakmentori segítség, tanulószobák, illetve tutori rendszer segíthet ezen hallgatók felzárkóztatásában.

Ellenkező probléma a hallgatók túlterheltsége és az ebből következő alulmotiváltság. Magyarországon a burnout, illetve kiégés problémáját több pedagógus is hangoztatja, érzi. A magyar oktatási rendszer sajátossága, hogy az általános iskola, és főleg a középiskola, rendkívül megterhelő a fejlődő fiatal számára, főleg nyugati társaik leterheltségéhez képest. [25] A túlzott, néhol még mindig poroszos fegyelem és oktatási módszerek, a hatalmas lexikális tudás elsajátításának kényszere, a gimnáziumi és egyetemi felvételik rendkívüli versenye oda vezethet, hogy mire a hallgató egyetemre megy, már semmi örömet nem leli a tanulásban, holott az egyetem lehetne a legkreatívabb, legszabadabb szellemi műhely. Nyugat-Európában és Amerikában ez általában fordítva jellemző: nagyobb hangsúlyt fektetnek a kreatív, interaktív tanulásra és társas életre a középiskolában. Az egyetemen tapasztalt kiégést és a motivációvesztést a mentori, tanácsadó hálózatnak kiemelten kell kezelnie, hiszen a lemorzsolódáson kívül előfordulhat, hogy a legnagyobb tehetségek „pörögnek túl” és vesznek el, holott némi odafigyeléssel, motivációval, és a megfelelő módszertani hozzáállással ez megakadályozható lenne.

Miben tudja leginkább segíteni az intézmény a hallgatók tanulmányi előmenetelét? Noel-Levitz 2012-ben 90,000 hallgató megkérdezésével arra vonatkozóan vont le következtetéseket, hogy milyen segítségre van leginkább szükségük a sikeres tanulmányi munkához. Eredményei alapján a hallgatók 75 százaléka szerint nagy segítség, ha részletes instrukciót kapnak a főiskolai tesztek és vizsgák jellegéről. 58 százaléknak arra van szüksége, hogy a tanulási szokásaival kapcsolatban kapjon segítséget a hatékonyabb tanulás érdekében. 44 százalék fontosnak találta a különböző tárgyakban kapott tutori segítséget, 48% a matematikai készségek, 29% pedig az olvasás és szövegértés terén igényelte a segítséget.

[25] E. Szabó, L. (2003): „A hiba nem az ön gyermekében van...” *Élet és Irodalom*. XLVII. 8.

Nem illik bele az intézmény tudományos klímájába

A hallgatói lemorzsolódás terén komoly tényező lehet, hogy a hallgató nem a számára megfelelő tantárgyakat, illetve szakot választja. A hallgatók gyakran elbizonytalanodnak, illetve elidegenednek a felsőoktatástól, mert úgy érzik, rögtön életre szóló döntéseket kell hozniuk például abból a szempontból, hogy milyen szakot, illetve tantárgyakat válasszanak. Az ilyen irányú döntések elvárása nagy nyomást okoz a hallgatónak. A hallgató saját döntésképtelensége rossz hatással lesz önbizalmára, hiszen a társadalom azt kommunikálja felé, hogy tudatosan kell készülnie jövőjére, és ő még csak azt sem tudja igazán, hogy mi tetszik neki, illetve miben van tehetsége. Ugyanakkor a mai gyorsan változó világban, ahol a munka és munkahely fogalma látványos változásokon megy keresztül, ahol az új munkakörökkel, és az azokban elvárt képességek rohamos változásával a felsőoktatási rendszer nem vagy alig képes lépést tartani, nehéz azt várni egy tapasztalatlan fiatal felnőttől, hogy céltudatosan tudja, mit sze-

[15] Edwards, M.–Cangemi, J.–Kowalski, C. (1990): „The college dropout and institutional responsibility.” *Education*. 111.1 107.

retne kezdeni a jövőjével. Ennek következtében gyakran nem a neki megfelelő karra, szakra, vagy tantárgyra iratkozik be, amiben gyakran a hallgató bizonytalansága miatt szülői a nyomásnak is nagy szerepe van. A nem megfelelően kiválasztott szak, amely nem illeszkedik a hallgató képességeihez, temperamentumához, világlátásához és főleg érdeklődéséhez, gyakran csalódást okoz a hallgatónak, aki aztán lemorzsolódik. Ezeknek a hallgatóknak gyakran nincs elég erejük ahhoz, hogy irányt változtassanak, illetve esetenként újra kezdjék. Ennek oka lehet egyfelől a képzések rugalmatlansága, illetve a hallgató gondolkodásbeli rugalmatlansága, tapasztalatlansága, és félelmei. [15]

Megfelelő mentori odafigyelés, orientáció hiánya

A hallgatói lemorzsolódás mögött gyakran felfedezhető a tanácsadás, útmutatás, rányitás, illetve mentori rendszer hiánya, amely Magyarországon különösképpen problematikus. E hiány mögött nem csak anyagi, illetve forrásbeli, de mentalitásbeli, kulturális sajátosságok is meghúzódhatnak. A középiskola befejeztével a fiatal felnőttet egy csapásra felnőttként kezeljük, és felelős döntéseket, tudatos karrierépítést és tájékozódást várunk el tőle. A felsőoktatás szinte magára hagyja azt, akit alig néhány hónappal azelőtt a középiskola még szinte gyerekként kezelt, irányított. Azt várjuk tőlük, hogy rutinos felnőttként vegyék első és legkomolyabb életfázisbeli átmenetet és annak változásait, megelégedve arról, hogy a hallgatóknak pont ebben az időszakban van legnagyobb szükségük a segítségre.

Azoknak a hallgatóknak, akiket komolyan veszélyeztet a lemorzsolódás, intenzív mentorálásra lehet szükségük. Az oktatóknak és egyetemi hivatalnokoknak aktívan a hallgató felé kell fordulniuk ezekben az esetekben, az első lépés az ő felelősségük is. Fontos lenne a szolgáltatásokat a hallgatói igényekhez igazítani. Hiba lenne azt gondolni, hogy a jó társas kapcsolatokkal bíró hallgató automatikusan jól teljesít az egyetemen. Gyakran a népszerű hallgatók azok, akik leginkább rászorulnak a hagyományos időbeosztás-menedzsmentre és életvitelszervezési technikákra. Az aktív társasági életet élő hallgatónak például meg kell tanulnia, hogyan legyen negatívan asszertív, vagyis hogyan mondjon nemet társasági eseményekre, illetve felkérésekre, hogyan szabjon határt. Ezek az úgynevezett szociálisan kompetens hallgatók általában proaktívak, és jól meg tudják fogalmazni, hogy mi a probléma gyökere – feltéve, hogy az intézménynek van egy olyan mentori hálózata, amely odafigyel és meghallgatja őket.

A marginalizált hallgatók ebből a szempontból nagyobb kihívást képeznek, hiszen általában alacsonyabb társas kompetenciákkal bírnak, elszigetelődnek, sőt gyakran el-lenségessé válnak az intézménnyel, társaikkal és tanáraikkal szemben, amely eleve kevésbé hajlamosítja őket arra, hogy megoldást keressenek és találjanak bennmaradásuk és lediplomázásuk céljából.

A szociálisan kompetens, jó társas kapcsolatokkal bíró hallgatók előnye, hogy könnyebben elérhetők, és nagyobb hajlandóságot mutatnak a megtartást elősegítő szolgáltatások igénybevételére. Sajnos ez nehezen vonatkoztatható a marginalizált hallgatóra.

Pont az elszigeteltségük miatt ezek a hallgatók nem tudják vagy nem akarják igénybe venni a társaik, tanáraik, adminisztrátoraik segítségét. A hallgatók rendszeres kérdőíves lekérdezése, a mentori, illetve tanácsadó kapcsolatok rendszeres hirdetése, posztolása segíthet a problémás hallgatók bátorításában. [15]

[15] Edwards, M.–Cangemi, J.–Kowalski, C. (1990): „The college dropout and institutional responsibility.” *Education*. 111.1 107.

Szociális okok

Szociális problémáknak azokat a tényezőket nevezzük, amelyek nem feltétlenül személyéből fakadnak – bár a hallgató identitását, így szubjektív élményeit és tapasztalatait nagyban befolyásolják – hanem közegének, életvitelének tulajdonságjegyei. Ezek a tényezők a mindenkori társadalmi, politikai helyzettel összefüggésbe hozhatók, és gyakran a hallgató befolyása felett állnak. A lemorzsolódás mögötti szociális tényezők nagy odafigyelést igényelnek, hiszen gyakran olyan hallgatót is pályaelhagyásra kényszerítenek, aki egyébként elhivatott az intézmény és a diplomája megszerzése felé. Bradburn kutatásai olyan, 1995–96-ban beiratkozott főiskolai hallgatókat érintett, akik 1998-ra, azaz a kritikus két éven belül lemorzsolódtak az USA felsőoktatásában.

A hallgatók a következő problémákkal indokolták a lemorzsolódást:

- Tanulmányi problémák: 4%.
- Elvégezte a kívánt tantárgyakat: 10%.
- Nem elégedett: 6%.
- Egy időre felfüggeszti tanulmányait: 7%.
- Változás családi állapotában: 8%.
- Otthoni konfliktusok, személyes problémák: 10%.
- Munkahellyel, katonai szolgálattal való összeférhetetlenség: 6%.
- El kellett mennie dolgozni: 26%.
- Egyéb anyagi okok: 16%.

Bradburn továbbá megállapította, hogy a nők nagyobb arányban állították, hogy azért hagyták abba tanulmányaikat, mert megváltozott a családi állapotuk, illetve mert otthoni vagy személyes problémáik voltak. A férfiak ugyanakkor nagyobb valószínűséggel hagyták abba tanulmányaikat arra hivatkozva, hogy dolgozniuk kell és pénzt keresniük, illetve rossz tanulmányi eredmények miatt. Magasabb gazdasági státusszal bíró hallgatók kisebb eséllyel morzsolódtak le családi állapotuk megváltozása miatt, míg a rosszabb anyagi körülmények között élők nagyobb valószínűséggel morzsolódtak le azért, mert el kellett menniük dolgozni. Azok a hallgatók, akik nappali tagozatosok voltak és nem kellett dolgozniuk, kisebb eséllyel morzsolódtak le, míg azok, akik esti vagy levelezős tanulmányaik mellett dolgozni kényszerültek nagyobb valószínűséggel hagyták ott az intézményt. Az is döntőnek bizonyulhat Bradburn szerint, hogy hány órát dolgozik a hallgató a főiskolán eltöltött idő mellett: ha többet tartózkodik munkahelyén, mint az intézményben, nagyobb eséllyel morzsolódik le.

[24] Eronen, S.–Nurmi, J.-E. (2001): „Sociometric status of young adults: Behavioural correlates, and cognitive-motivational antecedents and consequences.” *International Journal of Behavioral Development*. 25. 3. Pp. 203–213.

Bradburn a következő lemorzsolódási adatokkal szolgál a hallgatói karakterjegyek mentén (a százalékos adatok a hallgatói lemorzsolódás arányára vonatkoznak):

- Nem (gender):
Férfi: 19,8% Nő: 18,2%
- Faji és etnikai hovatartozás:
Kaukázusi (európai): 19, 5%
Afro-amerikai: 25,4%
Latíno: 13,6%
Ázsiai: 10,5%
Egyéb: 13,1%
- Anyagi helyzet:
Alsó 25%: 23,8%
Középső 50%: 18,8%
Felső 25%: 15,2%
- Első generációs státusz:
Első generációs főiskolai hallgatók: 28,7%
Nem első generációs főiskolai hallgató: 12,8%

A következőkben a magyarországi felsőoktatásra leginkább jellemző lemorzsolódási tényezőket fejtjük ki.

Anyagi háttér

A hallgató anyagi háttere döntő fontosságú olyan országokban, mint Magyarország, ahol a felsőoktatás nem ingyenes, és a hallgatói élet, a kollégiumi elhelyezés vagy albérlet gyakran egy egész fizetésbe kerül. Sajnálatos tendencia Magyarországon és azokban az országokban, ahol a felsőoktatás tandíjköteles, a felsőoktatás szocio-ökonómiai elitizálódása: a legtehetségesebb, de szerény anyagi körülmények között élő hallgató nem feltétlenül tud továbbtanulni, míg a legtehetősebbek erre nagyobb esélyt kapnak. Ez a szelektív tendencia már jóval az egyetem előtt elkezdődik, és komplex társadalmi, gazdasági jelenségek összessége. A szerény körülmények között élő vidéki családok nem tudják gyermeküket a jobb városi gimnáziumukba, még kevésbé magángimnáziumokba küldeni, nem képesek magánórákra járattatni őket. Ezek a diákok nem tudják felvenni a versenyt a felvételi vizsgán, amelynek fontos része például az igényes nyelvtudás, a nyelvvizsga megszerzése. Míg a felsőoktatásba már bekerült hallgatók anyagi segítségére vannak intézményes megoldások (ösztöndíjak, diákhitelek, félállású munkahelyek), az általános és középiskolában kialakuló esélyegyenlőtlenség olyan általános társadalmi és gazdasági probléma, amelyet globálisan és politikai úton kell és lehet megoldani. Nemzetközi kutatások szerint a lemorzsolódás fordított arányban áll a család anyagi helyzetével és a szülők fizetésével: minél többet keresnek a szülők, annál kisebb a lemorzsolódás valószínűsége. [24]

Szülők iskolázottsága

A szülők iskolázottsága szintén fontos tényező a főiskolai diploma megszerzésében. Azok a hallgatók, akiknek a szülei csak középiskolai vagy annál alacsonyabb végzettséggel rendelkeznek, nagyobb eséllyel morzsolódnak le mint azok, akiknek szülei szintén diplomások. A fenti ponthoz hasonlóan a szelekció már általános, illetve középiskolában elkezdődik, hiszen a szülői elvárások már korai gyermek-kortól befolyásolják a tanulót. A szülők által projektált tanulmányi elvárások, vagy azok hiánya önbeteljesítő jóslatként már középiskolás korra döntő hatással bírnak a fiatal jövőbeni munkaerő-piaci esélyeire. A szülők és a környezet hozzáállása a felsőoktatáshoz és a tanuláshoz, az ő morális támogatásuk még az anyagiaknál is fontosabb lehet, hiszen gazdasági szegénységből a megfelelő hozzáállás, tehetség és szorgalom még segíthet kitörni (még ha a fent felvázolt elitista fordulat miatt ez egyre nehezebb is), de a környezet anti-intellektuális szelleme és alacsony elvárásaival szemben egy gyermeknek vagy fiatalnak aligha van esélye. A fenti ponthoz hasonlóan ezt a szintén esélyegyenlőséggel kapcsolatos problémát is kultúra-szintű társadalmi-politikai változások oldhatják meg. [26]

Diszkrimináció, szegregáció

A diszkrimináció olyan jelenség, amely során a hallgatót negatív megkülönböztetés éri faji, etnikai, vallási vagy nemi hovatartozása, illetve szexuális orientációja miatt, illetve ide sorolhatjuk a fogyatékkal élő, vagy sajátos nevelési igényű hallgatókat is. Szegregációról beszélünk, amikor egy intézmény nyíltan vagy burkoltan elutasítja a hallgatót a fenti körülmények valamelyike miatt. Magyarországon és Európában törvények tiltják a szegregációt, és a modern pedagógiai szakirodalom is az integráció mellett érvel. Ugyanakkor társadalmi hozzáállás szintjén, egyéni és egyedi esetekben gyakran találkozunk a diszkrimináció nyílt, illetve burkolt formáival, amely a hallgató marginalizációjához vezet.

A főiskolai lemorzsolódáskutatásnak központi tényezője az USA-ban a faji megkülönböztetés szerepe. Fisher (2007) [27] kutatása egyhangúan bizonyítja, hogy az afro-amerikai, illetve latinó származású hallgatók szignifikánsan más főiskolai tapasztalatokkal, benyomásokkal, kihívásokkal küzdenek, mint európai-kaukázusi vagy ázsiai származású társaik. Az afro-amerikai és latinó hallgatók ugyanis nagyobb eséllyel első generációs egyetemi hallgatók, és a felsőoktatás generációs mélységének, mint azt látjuk majd, nagy szerepe van a lemorzsolódás valószínűsíthetőségében. Ezek a hallgatók továbbá általában rosszabb gazdasági, szociális háttérrel rendelkeznek. E társadalmi tényezők mellett beilleszkedési problémáik lehetnek a dominánsan fehér főiskolai közegben. [27]

Nemzetközi viszonylatban kutatások kimutatták, hogy faji, illetve etnikai ho-

[26] Cuseo, J.: *The "Big Picture." Key Casues of Student Attrition and Key Components of a Comprehensive Student Retention Plan.* Marymount College, évszám nélkül. http://web.yosu.edu/gen/ysu_generated_bin/documents/basic_module/Key_Causes_of_Student_AttritionComprehensive_Retention_Plan.pdf

[27] Fischer, M. J. (2007): „Settling into campus life: Differences by race/ethnicity in college involvement and outcomes.” *The Journal of Higher Education*. 78. 2. Pp. 125–156.

[28] The Hannover Research Council. Best Practices in Student Retention 2010 USA Pennsylvania. <http://www.algonquincollege.com/student-success/files/2014/12/Best-Practices-in-Student-Retention.pdf>

vatartozás tekintetében a kisebbséghez tartozó hallgatók nagyobb eséllyel morzsolódnak le, mint a többségi közösség fiataljai. [28] Magyarországon az etnikai alapú szegregáció főleg az oktatási rendszer alsóbb fokain, általános és középiskolában súlyos (Pető, 2003, Kende, 2004), ami nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a roma közösségnek csak elenyésző része érkezik meg a felsőoktatásba. A diszkrimináció jogi tiltása mellett a kultúraszintű toleranciára való törekvés megoldást jelenthet a kisebbségi, illetve „más” hallgatók integrációjának kihívásaira, illetve lemorzsolódásának problémájára. Nemzetközi szinten, nyugat-európai, illetve amerikai felsőoktatási intézmények körében bevett szokás a diszkriminációt elítélő, inkluzív, toleráns intézményi légkör kialakítására vonatkozó nyilatkozatok, illetve jogi szinten a pozitív diszkrimináció faji, illetve etnikai kisebbségek esetében.

A nyílt vagy burkolt szegregáció a diszkriminált csoportok állampolgári jogainak csökkenéséhez, rosszabb minőségű oktatáshoz és képzéshez vezet, illetve erősíti azt a társadalmi meggyőződést, hogy a „más” hallgató negatívan hat a környezetére. A diszkriminált hallgatóban erősödik az a folyamat, amely önmegvalósításukban és önmeghatározásukban tapasztalható. Ugyanakkor a befogadó, támogató oktatási környezet a hallgatók szociális szintjén olyan előnyökkel jár, mint az empátia, szolidaritás és együttműködés képessége, a fejlettebb szociális kompetenciák és képességek kialakulása. Egy inkluzív, toleráns környezetben nagyobb az esély a teljes elfogadásra állampolgárként a társadalom tagjaként. Mind a többségi, mind pedig a kisebbségi oldalon erősödik az öntudata, megszerzett tudása, szociális jártassága, illetve fontos következménye a befogadó oktatásnak a képességek sokféleségének ismerete, megbecsülése.

A diverzitás, a multikulturalitás különösen fontos a felsőoktatásban, hiszen a nézőpontok és tapasztalatok sokfélesége és interakciója rendkívül kreatív irányba terelheti a szellemi munkát. Nemi, illetve szexualitáson alapuló diszkrimináció főleg a nőket és homoszexuálisokat éri a felsőoktatásban. Úgynevezett „férfias” szakokon a jelentős kisebbségben lévő női hallgatók nemcsak az üvegplafon fogalmával szembesülnek, de gyakran vannak kitéve szexista kommentároknak társaik, sőt oktatóik részéről is.

Alább összefoglaljuk és tényezőkre lebontva bemutatjuk a hallgatói lemorzsolódásban szerepet játszó személyes és szociális, társadalmi okokat. A lemorzsolódás ellen kialakított stratégiáknak és módszertanoknak ezekre az alapvető tényezőkre kell épülnie, hiszen az intézmény identitásától és jellegétől függően kisebb-nagyobb mértékben közülük van a hallgatói lemorzsolódáshoz, mint ahogy a fenti szakirodalmi áttekintés is alátámasztja. A releváns tényezők mellett feltüntetjük, hogy milyen alapkérdéseket kell feltennünk a tényezővel kapcsolatban intézményünkben, illetve milyen általános tendenciák figyelhetők meg lemorzsolódás szempontjából.

1) Kezdeti belépési tényezők:

– *Első felsőoktatási intézmény típusa:* Magán vagy állami képzésről beszélünk, mi a képzés hossza stb? A szakirodalom szerint általános tendencia, hogy a hosszabb lefutású, négyéves képzések esetében nagyobb az intézmény felé mutatott elhivatottság, mint például a kétéves felsőfokú képzések esetében, így alacsonyabb a lemorzsolódás.

- *Lemorzsolódás éve, utolsó beiratkozás féléve:* Hány félévet végzett el a hallgató? Általános tendencia, hogy a hallgató első éve a legsebezhetőbb, hiszen még kevésbé integrálódott, és kevésbé kötődik az intézményhez. Az elsősöket tehát speciális figyelemmel kell kísérni.

2) Hallgatói háttér-tényezők:

- *Nem, társadalmi nem:* Mik a férfiak és nők közötti lemorzsolódás különbségei? Kik veszélyeztetettebbek intézményünkben marginalizáció szempontjából? A nemzetközi szakirodalom szerint a nők valamelyest hajlamosabbak a lemorzsolódásra személyes, illetve szociális háttér miatt. Férfiak esetében a lemorzsolódást nagyobb eséllyel a tanulmányi eredmények gyengeségével magyarázzák.
- *Szexualitás:* Az alternatív szexuális orientációval rendelkező hallgatókat érinti leginkább, hiszen a homofób, kirekesztő légkör elszigetelődésükhöz vezethet. Az intézmény nyíltan befogadó és elfogadó légköre, inkluzív és diszkrimináció-ellenes filozófiájának és kultúrájának kommunikációja az alternatív szexuális identitással rendelkező hallgatók megtartását segíti.
- *Faji, illetve etnikai hovatartozás:* Fennállnak-e marginalizációs veszélyek az intézmény faji és etnikai kisebbségei számára? A faji vagy etnikai kisebbségbe tartozó csoportok lemorzsolódása általában nagyobb eséllyel jellemző.
- *Anyagi háttér:* alsó 25%, középső 50%, felső 25%-ba tartozó hallgatók lemorzsolódási arányának különbségei. Az alsó 25% nagyobb eséllyel morzsolódik le gyakran azért, mert nem tud tandíjat fizetni, illetve dolgoznia kell a megélhetésért.
- *Első generációs főiskolai hallgatói státusz:* Mi az első generációs főiskolai hallgatók és több-generációs hallgatók közti különbség? Az első generációs hallgatók nagyobb arányban morzsolódnak le, hiszen kisebb a szülői nyomás, elvárás, illetve az otthoni intellektuális légkör mértéke.

3) Nem szokványos hallgatói karakterjegy-tényezők:

- *Kor:* Idősebb hallgatók (24+) lemorzsolódásának esélyei általában nagyobbak, hiszen néhány évvel idősebbek és érettebbek társaiknál, ami elszigetelődést okozhat.
- *Középiskola után halasztott főiskolai hallgatói státusz:* mennyi időt töltött tanulói-hallgató státusz nélkül? Minél hosszabb ez az idő, annál nagyobb a lemorzsolódás esélye, hiszen a hallgató idősebb társainál (lásd fenti pont), és kikökölt az iskolai kultúrából.
- *Hallgatói viszony intenzitása:* Nappali, esti, vagy levelezős képzésre jár a hallgató? Általános tendencia, hogy minél intenzívebb a képzés, annál nagyobb a hallgató integrációjának esélye, és annál kisebb a lemorzsolódás.
- *Munkahelyi státusz:* Dolgozik-e a hallgató tanulmányai mellett, illetve milyen intenzitással (félállás, egész állás)? A munkahelyen töltött órák száma, azok száma a felsőfokú intézményben töltött órákhoz képest egyenes arányos a lemorzsolódás esélyével.
- *Házasság:* A házas hallgatók hajlamosabbak a lemorzsolódásra. Otthoni kötelezettségeik miatt kevésbé integrálódnak a diákéletbe, jellemzően nem a campus területén élnek.
- *Egyedülálló, gyermekét egyedül nevelő szülő:* Hajlamosabb a lemorzsolódásra otthoni teendői miatt.
- *Gyermekek, eltartottak száma:* egyenes arányosságban állhat a lemorzsolódással, főleg, ha ehhez rossz anyagi helyzet is társul.

4) Tanulmányi tényezők:

- *A hallgató elvárásai saját főiskolai tanulmányait illetően:* Valóban elhiszi-e, hogy azért iratkozott be, hogy elvégezze a főiskolát? Mit vár diákéveitől?
- *Kezdeti diplomatervek:* milyen fokozat elérésének tervével indul a hallgató? Az alapképzés befejezése a célja, vagy esetleg már most tudja, hogy mester vagy doktori fokozatot kíván szerezni? Minél nagyobb ambícióval indul a hallgató, annál nagyobb az esélye, hogy befejezi az alapképzést.
- *A felsőoktatásba való belépés mögött rejlő legfőbb motiváció:* Valóban a diploma megszerzése az, vagy vannak más, kívülálló okok, pl. szülői nyomás?
- *Elsős, első féléves:* A lemorzsolódás szempontjából a legveszélyeztetettebb fázis, különös figyelmet igényel az intézmény részéről.
- *Felzárkóztató kurzusok igénybevétele:* Volt-e a gyengébb alapokkal rendelkező hallgatónak lehetősége a felzárkózásra?
- *Tanulmányi átlag:* A rossz tanulmányi eredmény nagyobb eséllyel hajlamosít a lemorzsolódásra.

5) Anyagi támogatás, anyagi háttér-tényezők

- *Anyagi támogatás, és annak mértéke:* Vannak-e ösztöndíjak, és milyen mértékűek?
- *Intézményes támogatói csomag:* Mit tud az intézmény a hallgatóért tenni anyagiilag? Az anyagiilag kiszolgáltattott hallgatók speciális problémái a lemorzsolódást okozó tényezők egyik legfontosabbika.
- *Felsőoktatás költségei, tandíj, diákhitel:* Mennyibe kerül a hallgatónak a felsőoktatás? Van a módja kedvezményes alapon diákhitelt felvenni? Alacsony pénzügyi háttérrel rendelkező hallgatók egyik leggyakoribb lemorzsolódási tényezője a tandíj.

6) Intézménnyel kapcsolatos tényezők:

- *Társas-szociális integráció:* Mit tesz az intézmény a diákélet fejlesztéséért? Milyen szórakozási és sportlehetőségeket nyújt a város? Az élénk diákélet kettős hatással lehet lemorzsolódás szempontjából: egyfelől segítheti a hallgató integrációját, másfelől a túlzott éjszakai élet a hallgatói előmenetel rovására lehet.
- *Tanulmányi integráció:* A megfelelő szakon, intézményben tanul a hallgató?
- *Campuson való kollégiumi elhelyezés:* A diákélet, a szociális interakciók és integráció szempontjából lényeges szempont a hallgatók campuson, közösségben való elhelyezése.
- *Általános diplomázási arány:* Az intézmény általános diplomázási aránya pozitívan hat a lemorzsolódás megakadályozására, hiszen pozitív üzenetet küld, és önbizalommal tölti el a hallgatót. Az erős diplomázási arány önbeteljesítő jóslatként jobb teljesítményre sarkallja a hallgatót.
- *Szervezeti kultúra és légkör:* Személytelen bürokratikus, hierarchikus szervezeti kultúra esetében gyakoribb a lemorzsolódás esélye.
- *Tanár-diák kapcsolat:* A jó tanár-diák kapcsolatnak meghatározó szerepe van a hallgató megtartásában, ezért az oktatók érzékenyítése kiemelt feladat a hallgatók irányába történő nyitottságra.

7) Családi és tanulmányi körülményekben történő változások

- *Átiratkozás:* Az átiratkozás leggyakoribb oka a társas vagy tanulmányi integrálódás hiánya. Megfelelő tapasztalattal felvértezve és a megfelelő következtetéseket levonva a hallgató új intézményében általában sikerebb, és jobban beleillik a tudományos környezetébe.

- A hallgatói elvárások megváltozása: A hallgatót már nem motiválják eredeti céljai diplomaszerzéssel kapcsolatban. Ennek oka lehet a képzéssel kapcsolatos csalódottsága, a diploma munkaerő-piaci értékében való kételkedés, önbizalomvesztés etc.
- Hallgató eltartottjainak számának megváltozása: Esetlegesen felmerülő anyagi problémák és időhiány miatt eltartottak számának aránya egyenes arányosságban van a lemorzsolódás esélyével.

8) Rendszerszintű tényezők

- *Rendszeres buktatási gyakorlat:* Bizonyos felsőoktatási intézmények a magas arányú buktatást a felsőoktatás magas minőségével magyarázzák. Ugyanakkor a magas arányú buktatás, az irracionális elvárások rossz hatással lehetnek a hallgató önbizalmára, amely frusztrációhoz és lemorzsolódáshoz vezethet.
- *Átjárhatóság az oktatási programok között:* Fontos alternatív megoldást nyújthat az átjárhatóság intézmények és szakok között olyan esetben, ha a hallgató nem illik bele az intézmény tudományos profiljába. A lemorzsolódás egyik gyakori oka, hogy a hallgató nem érez elég motiváltságot a teljes újrakezdéshez, míg egy rugalmasabb, átjárhatóbb rendszernél ez nem szempont.
- *Lemaradó hallgató számára elérhető támogatás:* Anyagi, morális és tanulmányi támogatás biztosítása.
- *Kisebbségek, bevándorlók számára megfelelő ellátások:* Kisebbségi csoportok integrációját elősegítő nyelvi támogatás, és az aktív szegregációellenes politika és szervezeti kultúra nagyban segíthet a kisebbségek lemorzsolódása elleni küzdelemben.
- *Alternatív tanulási utak és struktúrák:* Ha a hagyományos oktatási keretek nem működnek, milyen személyre szabott tanulási lehetőségeket kínál az intézmény?
- A hallgatói lemorzsolódást célzó kezdeményezések közötti kapcsolódási pontok: Fontos, hogy a lemorzsolódás elleni programokat az intézmény összehangolja, koordinálja.
- *Pályaorientációs szolgáltatások:* A magas fokú pályaorientációs szolgáltatói rendszerrel rendelkező intézmény nagyobb eséllyel ad jövőképet hallgatóinak, és így nagyobb megtartó hatása van.
- *Kompenzáció:* Az intézmény, illetve a rendszer a korai iskolaelhagyót visszavezeti az oktatási rendszerbe, vagy alternatív körülmények között végzettséghez, képzéshez segíti.

9) Lemorzsolódás hallgatók által leggyakrabban megjelölt tényezők

- Tanulmányi problémák.
- A kívánt tantárgy teljesítése.
- Hallgatói elégedetlenség.
- Szünetet tart hallgatói státuszában.
- Családi állapotban bekövetkező változás.
- Otthoni konfliktusok vagy személyes problémák.
- Oktatás összeférhetetlensége a munkahellyel vagy katonai szolgálattal.
- El kellett mennie dolgozni.
- Egyéb anyagi okok.

MEGOLDÁSOK, JÓ GYAKORLATOK A HALLGATÓI LEMORZSOLÓDÁS CSÖKKENTÉSÉRE

Mielőtt tényleges megoldásokra és jó gyakorlatokra koncentrálunk, érdemes áttekintenünk néhány alapkérdést, amelyet az intézménynek fel kell tennie magának, ha a lemorzsolódás ellen hatékonyan akar fellépni. Watson Scott Swail (2006) a következőképp fogalmazta meg ezeket a kérdéseket.

Valóban értjük-e a probléma lényegét és természetét?

A kérdés első hallásra egyszerűnek tűnhet, de amint láttuk, a hallgatói lemorzsolódás rendkívül komplex, összetett probléma. A lemorzsolódás és sikeres lediplomázás számszerű, statisztikai ismerete még nem jelenti azt, hogy értjük is a probléma lényegét. Ahhoz, hogy megértsük a lemorzsolódás mögött húzódó okokat az adott intézményben, a teljes hallgatói populáció tüzetes tanulmányozására van szükség, amihez egy intézményes kutatócsoportot kell létrehozni. Ez a kutatócsoport tudományos alapossággal közelíti meg a jelen tanulmányban felvázolt, lemorzsolódásra hajlamosító tényezőket.

Valóban tudjuk-e, hogy miért morzsolódnak le hallgatóink?

A lemorzsolódásnak, a hallgatók megtartásának, jó gyakorlatoknak hatalmas szakirodalma van, amely remek ötleteket és irányvonalat nyújthat. Ami a legfontosabb azonban, hogy tudjuk, miért morzsolódnak le a *mi* hallgatóink, nem pedig valami absztrakt, átlaghallgató egy másik egyetemen. Minden egyes felsőoktatási intézmény egy külön esettanulmány, hiszen más profillal, hallgatói anyaggal, oktatói gárdával, felszereltséggel, társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkezik. Minden felsőoktatási intézmény, sőt minden egyes lemorzsolódó hallgató speciális esetet képez. Ebből a szempontból kiemelkedően fontos szerepe van a lemorzsolódott hallgatóval való személyes interjúnak (exit interview), hiszen ezeken keresztül láthatja az intézmény, hogy az ő részéről mi a lemorzsolódásban a szerepe, illetve milyen teendők azonosíthatók a hallgató megtartása céljából.

Tudjuk-e, hogy mi az, amit az intézmény jelenleg tesz a lemorzsolódás megakadályozása érdekében?

Miután tisztábban látjuk, hogy mik a lemorzsolódás mögött meghúzódó okok, át kell vizsgálnunk és felül kell bírálunk azokat a stratégiákat, amiket az intézmény már valamilyen szinten alkalmaz. Fel kell tárni, hogy mi az, amit az intézmény tanszékei tesznek a hallgató megtartása érdekében, milyen szerepet vállalnak a hallgató támogatásában személyes, illetve tanulmányi ügyekben.

Tisztában vagyunk-e azzal, mennyire hatékonyak a már meglévő, alkalmazott stratégiáink?

Az első lépés a stratégiák azonosítása, a második pedig hatékonyságuk felmérése, értékelése. Ez egy igen nehéz és komplex feladat, főleg, ha a befektetett energia esetleg anyagi források megtérülését, hatékonyságát is tudni szeretnénk. Ugyanakkor fontos az alacsony hatékonyságú programok felszámolása vagy átstrukturálása.

Tudjuk-e, milyen programokat és stratégiákat érdemes alkalmazni?

Más szóval, informálódunk-e körültekintően a lehetőségekről, kutattuk-e megfelelően a témát? Ebben a kérdésben nagy szerepe van a témába vágó tudományos könyvek, cikkek tanulmányozásának, illetve a kollegákkal való eszmecserének.

Megbizonyosodtunk-e afelől, hogy intézményszintű támogatást élvez a lemorzsolódás elleni küzdelem?

Valódi intézményes változást csak úgy lehet elérni, ha mind az oktatók, mind az adminisztrátorok, mind pedig a felsővezetés támogatja a változás programjait. A közösség minden tagjának tudnia kell, hogy a hallgató megtartása fontos prioritás, és azt is, hogy miért. Az oktatók állnak legközelebb a hallgatókhoz, így az ő szerepük és együttműködésük kulcsfontosságú, hiszen a változás a tanteremben kezdődik. A felsővezetés szerepe, hogy ezt tudatosítsa, és megfelelően kommunikálja az oktatók felé, illetve hogy meggyőzze az oktatókat feltétlen bizalmáról és támogatásáról.

Értjük-e az intézményes változás folyamatát?

A campuson történő változásfolyamatok és dinamikák megértése ugyanannyira fontos, mint azzal tisztában lenni, hogy mit akarunk megváltoztatni. A vezetés és az oktatók a változás motorjai, de tisztában kell lenniük azzal, miben is áll majd a változás, az elérendő célok mellett mik az esetleges rizikófaktorok vagy veszélyforrások.

Ha a fenti kérdéseket megválaszoltuk, az intézmény már stabil alapokon áll a konkrét programok megvalósításához. A következő problémaköröket javasoljuk kiindulópontnak megoldási stratégiánk kidolgozásánál:

- Oktatói környezet, módszertan, és szerepek.
- Személyes érettségre, közösségi integrációra irányuló fejlesztések kritikus pontjai.
- Konkrét jó gyakorlatok.

Oktatói környezet, módszertan, és szerepek

Jelen tanulmány alaptézise, hogy a hallgató sikeres integrációja a tanteremben kezdődik, és a tanár-diák viszony fontossága elvitathatatlan. A lemorzsolódás elkerülése érdekében ki kell alakítanunk tehát a legoptimálisabb tanulói környezetet, és az oktatási folyamatokat a modern pedagógiai módszertan alaptéziseire kell helyezni. Olyan innovatív megoldásokra van szükség, mint a problémaalapú tanulás, a személyes és környezeti tényezők javítása, projektközpontú tanulás bevezetése, illetve értékelési modellek pl. portfóliók alkalmazása. Ha azt szeretnénk, hogy a hallgató otthon érezze magát az intézményben, érdemes olyan segédanyagokat és módszertani technikákat alkalmazni, amelyekben a hallgató már eleve otthon van, amelyek számára ismerősek. De vajon milyen hallgatókkal állunk szemben, mi a jelen hallgatói generáció jellemzője?

A számítógép, az internet, az okos telefonok és az instant információ elvitathatatlan része a mai hallgatók identitásának, és ezt a modern pedagógiáknak meg kell értenie. A „digitális bennszülött” (digital native) ki-

[29] Prensky, M. (2001): "Digital natives, digital immigrants part 1." *On the horizon*. 9. 5. Pp. 1–6.

[4] Molnár Beáta: „A felsőoktatásban tapasztalható lemorzsolódás csökkentése innovatív módszerekkel.” Zsigmond Király Főiskola, Budapest. https://www.google.es/?gfe_rd=cr&ei=n_vU7TZGMjQ8geEuI_CwBw&gws_rd=ssl#q=lemorzsolodas+molnar

fejezés hamar elterjedt a köztudatban [29], de hívták ezt a generációt digitálisan intelligensnek, millennium gyerekeknek, net generációnak, M- (média) generációnak, V- (virtuális) generációnak, Google-generációnak, Nintendo-gyerekeknek is, többek között. A szakirodalom „folyékony életmódként” (liquid lifestyle) jellemezte ennek a generációnak a világát: személyre szabott, elérhető, igény szerinti tanulás és tudás jellemzi, amely bárhol és bármikor hozzáférhető. A technológia hatása a „digitális bennszülöttek” gondolkodásmódjára a következőképp definiálható: „(...) hozzászoktak, hogy nagyon gyorsan érkeznek hozzájuk az információk. Szeretik a párhuzamos folyamatokat, és jól tudnak egyszerre több munkameneten dolgozni (multi-task). Szívesebben látnak előbb grafikont, és csak aztán szöveget. (...) Hálózatban dolgoznak leghatékonyabban. Az azonnali és gyakori jutalmazás motiválja őket leginkább. Jobban kedvelik a játékot a 'komoly' munkánál”. [29] Az e-learning területén megjelenő fejlesztések azért fontosak, mert a digitális formában, ingyenesen elérhető felzárkóztató tananyagok, sőt akár tanulásmódszertani kurzusok nagyban megkönnyítik a hallgatók otthoni felkészülését, és hozzájárulnak a sikeres diplomaszerzéshez.

A Net-generáció, illetve digitális bennszülöttek megtartásához tehát a frontális, technológiamentes oktatási módszer már nem feltétlenül elegendő, illetve fordítva, a jelen generációra szabott oktatási környezet hatékonyabb lehet a hallgató megtartásában, mint a múlt generációinak oktatási környezete:

„Az oktatóknak és a hallgatóknak egyaránt rendelkezniük kell interaktív eszközökkel, mert a tanítás és a tanulás nem ér véget, amikor a tanár elhagyja a tantermet, csak átmegy másik tanulási módba, más helyszínre. A Net-generáció első hulláma, a mai egyetemisták ma már magától értetődőnek tartják a hálózati hozzáférést, a kézi eszközök egyre bővülő funkcióit, a telefonok, az operációs rendszerek, a laptopok, a PDA-k, táblagépek csökkenő árait, melynek következtében ezek az eszközök mind tartozékai egy mai egyetemista mindennapjainak, és az oktatásban is helyet követelnek. Az interaktív eszközök segítségével létrehozhatók a spontán és szándékos, szinkron és aszinkron virtuális terek, ahol az emberek a digitális hálózatok segítségével találkozhatnak”. [4]

A modern konstruktív oktatási paradigmák szerint a hangsúly nem a produktumon, hanem a tanulás, tudás-konstruálás folyamatán van. Fontos a tanulók előzetes tudására való építés elve, hiszen a gyakori bukások, az alacsony tanulmányi teljesítés gyakran abból fakad, hogy az oktató mereven ragaszkodik a megszokott oktatási színvonalhoz, amely egy gyengébb képessége, alacsonyabb háttértudással rendelkező évfolyam esetében tömeges bukáshoz vezet, és mint tudjuk, a rossz tanulmányi eredmény és az abból fakadó frusztráció és kudarcélmény a lemorzsolódás egyik legfőbb oka. Fontos, hogy az oktató pontosan ismerje a tanulóinak tudásanyagát és gondolkodási sémáit. A frontális tanárközpontú oktatásnak személyre szabottá és tanulásközpontúvá kell válnia.

A jelen hallgatói generáció identitásához a következő pedagógiai és tanulói attitűdöket rendelkezhetjük hozzá:

- Új tanulási formák: érdeklődésközpontú és felfedező
- Új kommunikációs és kollaborációs formák: egyenrangú, társas irányítás, észrevétel, megjegyzés, elmélkedés, kritika, visszacsatolás, problémamegoldás
- Új szerzői gyakorlatok: mások tudásához könnyebb hozzáférés, a tanár-diák szakadék és hierarchia áthidalása és lebontása
- Új szerepek és érzelmi diszpozíciók: rugalmas szerepek, egyéni és kollektív felelősség, büszkeség, csoportszellem.

A következő képességekre van szükség a mai részvételőrientált, társas-reflektív hálózati oktatási kultúra sikeres elsajátításához:

- Játékosság (play): a kísérletezésre való hajlam képessége.
- Performansz (performance): különböző identításokra, szerepekre való képesség a felfedezési és kísérletezési folyamatokhoz.
- Utánzás, szimuláció (simulation): a modellek értelmezésére és konstrukciójára való képesség.
- Eltulajdonítás, felhasználás (appropriation): az információ újrahasznosítása, keverése, módosítása egyéni célból.
- Multi-tasking: egyszerre több folyamatban való részvétel képessége.
- Osztott tanulás (distributed cognition): az eszközökkel való megfelelő interakció.
- Kollektív intelligencia (collective intelligence): a tudásanyag összegzésének képessége, tapasztalat- és tudásanyag-csere.
- Ítéloképesség (judgement): a megbízhatóság, hitelesség eldöntésének képessége.
- Médiumok közötti átjárás (trans-media navigation): narratívák követésének képessége különböző médiumokon keresztül.
- Networking: az információ keresésének, összegzésének, megosztásának képessége.
- Tárgyalás, egyezkedés (negotiation): a különböző közösségekben való otthonosság, a különböző vélemények, nézőpontok megértésének képessége.
- Vizualizáció (visualization): ötletek, minták, tendenciák vizuális prezentációjának képessége.

Mind a tanár, mind a hallgató szerepe jelentősen változik. Ennek megfelelően a tanári szerepeket is újszerű módon kell modellezni, a tanár-mint-tutor, edző, tanácsadó, konzulens.

A tanári szerep a szakértőtől a vezető/tanácsadó felé tolódik. Mindemellett a következő jó gyakorlatok említhetők még meg [30]:

- Stratégiai azonosulás: a megfelelő stratégiák kidolgozása és használata annak érdekében, hogy ez a tanulási folyamat egészét érintő paradigmaváltás sikeresen végbemenjen.

[30] Váczi M. (2012): „A Web 2.0 -fordulat oktatásfilozófiai és módszertani vonatkozásai.” *Dunakavics III-10*. Dunaújváros: DUF Press.

[1] Cassel, R. N. (2003): „Use of personal development test to identify high school & college dropout students.” *Education*. 123. 4 Pp. 641–648.

- A hallgatói tapasztalatok és élmények megértése: különösen az érzelmi faktorokra való odafigyelés fontos. Mi motiválja a hallgatót, mitől fog elkötelezettebben dolgozni, együttműködni az oktatási folyamat során?
- Megfelelő támogatói struktúrák: bár sok múlik a tanterv kidolgozottságán és a tanár hozzáállásán, fontos, hogy az anyagok könnyen hozzáférhetőek legyenek, hogy a hálózati környezet struktúrája és szerepe világos legyen, és legyenek B tervek esetleges problémák esetén.
- A tanárok motiválása, elismerése: a nemzetközi tapasztalat szerint azok a hálózati, online oktatási projektek voltak a legsikeresebbek, ahol a tanári testület és szakmai csoportok magasan motiváltak voltak. Kulcsfontosságú a pozitív jövőkép kommunikálása a tanárok felé annak érdekében, hogy higgyenek az új oktatási folyamatokban, hogy végig magukénak érezzék az új oktatási formákat, és otthon érezzék magukat benne.

Személyes érettségre, közösségi integrációra irányuló fejlesztések kritikus pontjai

A személyes érettségre, illetve közösségi integrációra irányuló fejlesztések kritikus pontjai két fő tényező köré csoportosítható:

- Egyéni integrációs tényezők.
- Községi integrációs tényezők [1].

Egyéni integrációs tényezők

Önállóság, tudatosság.

A megfelelő iskolai teljesítmény növeléséhez elengedhetetlen, hogy a hallgatónak világos, meghatározott céljai legyenek, és tudatosan dolgozzon értük. Az önálló, hatékony hallgató tehát tudja, miért választja az adott felsőoktatási intézményt, mik a céljai a diploma megszerzésével, és világosan látja, hogy mit kell tennie érte. A személyes érettség és tudatos jövőkép kialakulásában nagy szerepet játszik a család és a középiskola, de gyakran a felsőoktatási intézményre hárul a feladat, hogy a hallgatót segítse a képességeinek leginkább megfelelő szakirány és munkaerő-piaci ambíciók definiálásában.

Pozitív asszertivitás

Az iskolai lemorzsolódás tekintetében pozitív asszertivitásnak hívjuk, amikor a hallgató tudatosan elkerül olyan személyiség, illetve teljesítményromboló tevékenységeket, mint a túlzott alkoholfogyasztás, illetve a drogfogyasztás. Negatív asszertivitásnak hívjuk a hallgató azon képességét, hogy nemet tudjon mondani a tanulmányi előmenetelére káros viselkedésekre, a társas eseményekre történő meghívásokra, illetve a közszereplésre és szervezeti tevékenységekre való felkérésre, ha a tanulmányi előmenetel ezt megkívánja.

Problémamegoldó képességek, a nehézségekkel szembeni tolerancia képessége

A hallgatónak fel kell arra készülnie, hogy az első főiskolai, egyetemi éve sok újdonságot és kihívást jelent majd. Elszakadva régi környezetétől, osztálytársaitól, barátaitól és családjától, teljesen új és idegen tanulási technikákat kell elsajátítania a felsőoktatási tanulmányi rendszer sajátosságaihoz igazodva. A hallgatóban tudatosítani kell, hogy a nehézségek átmenetiek, természetesek, és áthidalhatók, de ehhez türelemre és kitartásra van szükség.

Önkontrol, fegyelem, következetesség.

A fenti pontból kifolyólag a hallgatóban tudatosítani kell, hogy a fegyelmezett és következetes tanulási kultúra, hozzáállás meghozza majd a várt eredményt, és tanulmányi munkája szignifikánsan stabilizálódik. A következetesség és fegyelem különösen fontos, hiszen a hallgatók hajlamosak a tanulást a vizsgaidőszakra halasztani, amikor viszont gyakran már nem tudnak megbirkózni a felgyülemlett tananyaggal. Tudatosítani kell bennük tehát, hogy a félév során folyamatosan készüljenek. Ennek a problémának egy másik megoldási módja a tantervbe iktatott folyamatos számonkérés. A félévvégi vizsga helyett az oktató félév közben is számon kér.

Önbizalom

Rendkívül fontos tényező, hiszen az önbizalom hiánya jelentős teljesítményromláshoz vezethet. Az ebből adódó kudarcélmény megpecsételheti a fiatal felnőttek későbbi pályafutását és pozícióját mind személyes, mind pedig munkaerő-piaci szempontból.

Társas integrációs tényezők

Csapatmunka, csapatszellem

A hallgatói megtartás fontos oldala a társas interakciók, a transzparens kapcsolatok, hiszen ezek megakadályozzák a hallgató elszigetelődését, magányérzetét. Az új pedagógiák szelleme (lásd fent), a web.2 és az internetes technológiák használata kiváló lehetőséget biztosít a csoportmunkában való együttműködésre, amely nemcsak a mai munkahelyek munkadinamikáját képezi le hatékonyan, hanem fejleszti a csoportmunkát, az interperszonális kapcsolatokat és a kollaborációs, problémamegoldó stratégiák elsajátítását.

Empátia

Fontos attitűd mind az oktatók, az adminisztrátorok, és a diáktársak szempontjából, hiszen az együttérzés képessége segíthet a marginalizálódó hallgatók azonosításában, különösen a faji, etnikai, vallási vagy nemi kisebbségi lévő hallgatók esetében. A potenciálisan marginalizálódó hallgató empatikus megközelítése segíthet beemelni őt a főáramba.

Törődés, odafigyelés

A lemorzsolódással fenyegető hallgató aktív felkarolása, a megfelelő mentori vagy tanácsadói hálózatba való beemelése. Ha a hallgató érzi, hogy jelenléte számít és fontos környezetének, jobban kötődik majd az intézményhez.

Konkrét jó gyakorlatok

A következőkben olyan konkrét jó gyakorlatokat vázolunk fel, amelyeket a nemzetközi felsőoktatási intézmények jó eredménnyel alkalmaztak (The Hannover Research Council, 2010 ajánlása alapján):

Kortárs hallgatói tanácsadói hálózat

A kortárs hallgatói tanácsadás lényege, hogy az elsős hallgató egy felsőbb éves hallgató (Big Brother) támogatását élvezzi, aki közvetítő kapcsként működik az elsős hallgató, az oktatók és az adminisztrátorok között. Az elsős hallgató bizalommal fordulhat a felsőbb éves hallgatóhoz tanácsért tanulmányi problémákkal, praktikus teendőkkel, adminisztratív kérdésekkel, és esetleg személyes problémákkal kapcsolatban is. A felsőbb éves hallgatói tanácsadó programban résztvevők felkészítő programban részesülnek, amely során elsajátítják az intézményes működés szabályait, az intézmény felépítését annak érdekében, hogy a leghatékonyabban tudják az elsős hallgatót a megfelelő hely és egyetemi szolgáltatás felé irányítani. Az elsős és a felsőéves hallgató viszonya kiterjedhet a barátságos beszélgetésektől az intenzívebb, formálisabb keretekig, ahol a felsőbb éves hallgató adott időpontokban rendszeresen az elsős rendelkezése áll. A program vonatkozhat az egész intézményre, vagy bizonyos veszélyeztetettebb hallgatói populációkra mint az elsőévesek, más egyetemről átjelentkezők, kisebbségi hallgatók stb.

A program előnye, hogy remekül használhatók a fiatalok által legkedveltebb közösségi hálók, és egyéb kommunikációs eszközök, amelyekkel közvetlen kapcsolatba lehet lépni. A gyakorlatot széles körben alkalmazó intézmények szerint a kortárs hallgatói tanácsadó hálózatban mindenki nyertes, hiszen a segítő interkommunikációs és organizációs készsége nő. A kortárs hallgatói tanácsadókat az intézmény gyakran kredit-elfogadással ismeri el a tanácsadói programban való részvételért olyan tárgyak területén, mint a pedagógia, pszichológia, vagy didaktika.

Beavatkozó, intervenció tanácsadói program

A tanulmányi tanácsadó programok proaktív formája, amely intervenció stratégiákat alkalmaz hagyományosan magasan veszélyeztetett hallgatói csoportoknál mint a hátrányos iskolai múlttal rendelkező, alulképzett hallgatók, a fogyatékkal élő hallgatók, kisebbségi hallgatók, illetve a halmozottan hátrányos társadalmi háttérrel bíró hallgatók. Az intenzív tanácsadói beavatkozás célja, hogy a hallgató jól informált, felelősségteljes döntéseket hozzon, és növekedjen a tanulás irányába tanúsított motivációja. Ez a program olyan elemekből áll, mint a tanulmányi teljesítmény állandó ellenőrzése, a hallgatóval rendszeres beszélgetés és kapcsolattartás, új információk megosztása és továbbítása, tanulmányi szerződés készítése vagy haladási napló vezetése, amely pontosan meghatározza a hallgató céljait.

Kötelező orientációs programok és elsőéves integrációs szemináriumok

Az orientációs programok és elsőéves szemináriumok célja, hogy a lehető legkönnyebbé tegyék a középiskolából a felsőoktatásba való átmenetet. Ideális esetben az orientációs programokon az elsőéves hallgatók megismerkednek társaikkal, oktatóikkal, adminisztrátoraikkal. A hallgató szintén itt kap információt a különböző közösségi- és sportprogramokról, a könyvtár működéséről, a tanulmányi mentori rendszer, illetve a kortárs hallgatói tanácsadó hálózat működéséről és elérhetőségéről. Az elsőéves szemináriumok tulajdonképpen az orientációs programok egész évre való kiterjesztése, ahol az elsősök időről időre kötelező szemináriumon kell részt venniük. Ezeken az évközi szemináriumokon már olyan témák is felmerülhetnek, mint a tanulási módszerek és időbeosztás javítása, egyetemi „túlélőtechnikák,” és stressz menedzsment.

Tanulószobák és -közösségek

A tanulószobák és -közösségek bizonyított előnye, hogy segítenek a hallgatónak a tanulásban, a tanulási folyamatok rendszerezésében, az időbeosztásban, és az információcserében, illetve annak megosztásában. Emellett segíti a társas interakciókat és általában a barátságok kialakulását. Ezek mind nagyon fontosak a lemorzsolódás megelőzése végett. A nemzetközi gyakorlat különböző tanulószobákat alkalmaz. Létezik például olyan speciális tanulószoba, amely összeköti a gyakorlaton és az előadásokon hallottakat és tapasztaltakat. Vannak tanulószobák, amelyeket kifejezetten elsősöknek hoztak létre. Más tanulószobák esetleg szakokhoz, tudományágakhoz, vagy tágabb témákhoz rendelkeznek.

Hallgatói tutorálás

A nemzetközi gyakorlatban gyakran bevett stratégia, hogy egy-egy tantárgyban vagy témakörben kiemelkedő diák tutorként funkcionál gyengébben teljesítő társainak. Meghatározott időben és helyen tart fogadóórát, amikor bárki megkeresheti az adott tárgyban kérdéseivel, kétségeivel. A tutort általában szerény diákmunkára jellemző összeggel, vagy kredittel honorálják. A gyakorlat nem csak a lemaradó hallgatónak hasznos, hanem a tutor pedagógiai, interperszonális képességeire is jótékony hatást gyakorol.

Intézményes diákmunka

Az előző ponthoz kapcsolódóan a nyugat-európai, illetve amerikai egyetemek diákmunka-rendszert dolgoztak ki. A hallgatók a diákmunkák igen széles palettájából válogathatnak: tutorálás, dolgozatírásban való nyelvi, stilisztikai segítség, sportrendezvények szervezése és lebonyolítása, éttermi munkák, irodai kisegítői munka. A hallgatók diákmunka óráért kapnak, amely különösen a hátrányos gazdasági helyzetben lévő fiataloknak lehet nagy segítség.

Nyári hídprogram

Ezek a nyári programok azzal a céllal bírnak, hogy már a tanév kezdete előtt biztosítsák az elsős hallgatóknak a zökkenőmentes átmenetet a főiskolai életbe, az egyetemi campusra. A legtöbb hídprogramot azon hallgatói populációknak tervezték, akik leginkább veszélyeztetettek, akik számára az átmenet a legnagyobb változást hozhatja. A hídprogramok keretében a hallgatók bizonyos tárgyakból felzárkóztató szemináriumokra járnak, megismerik a campust, az oktatókat még a szemeszter megkezdése előtt. Ennek előnye, hogy a sebezhetőbb hallgatói csoportok még a nyári szünet relatív nyugalalmában megismerkedhetnek az intézmény működésével és működtetőivel.

Korai vészjelző rendszer

A veszélyeztetett hallgatók korai felismerése és azonosítása, a megfelelő menttorral vagy tanácsadórendszerrel való korai kapcsolatfelvétel rendkívül fontos a lemorzsolódás megakadályozása szempontjából. Vannak hallgatók, akik esetében már a beiratkozásnál és az első orientációs programoknál észlelhető a veszélyeztetettség, míg mások átmennek ezen a szűrőn, és csak később sodródnak a perifériákra. Bizonyos személyes, anyagi vagy tanulmányi problémák értelemszerűen az év megkezdése után merülnek fel. A korai vészjelző rendszer fontos része az oktató, aki írásban azonnal jelezi, ha a hallgató részéről tanulmányi eredmény csökkenése, motivációvesztés, hiányzás, egészségügyi problémák, vagy feltehető drog- vagy alkoholproblémák állnak fent. Az oktató által feljegyzett megfigyelést egy erre a célból kijelölt tanács megvitatja, és kidolgoz egy stratégiát a hallgató bevonására.

„A tanulás tanulása” programok

Köztudott, főleg Magyarországon, hogy a középiskolai tanulási módszerek nagyban eltérnek a felsőoktatásban hatékony tanulási stratégiáktól. A középiskolával ellentétben az egyetemeken gyakran nincs folyamatos számonkérés, hanem félévvégi vizsga. Ez a tanulási stratégiák teljes átstrukturálását jelenti, a hallgatók pedig gyakran komoly tanulásszervezési, időmenedzsment hibákba esnek. Ideális esetben a tanulás tanulása programok ezeken a kérdéseken kívül foglalkoznak még a munkamorállal, a frusztráció és kudarc feldolgozásával, a szintetizáló, analitikus tanulással, és a ma már megkövetelt kritikus gondolkodással. A nemzetközi gyakorlat ilyen irányú programjai olyan tevékenységekből állnak, mint a vita- és feladatalapú osztálytermi munka, tanulószobák és ülések, vagy hallgatói mentori segítség.

Stratégiák

Az alábbiakban bemutatjuk egy nemzetközi intézmény által összefoglalt stratégiát, amely rendszerezi és összegzi a fent említett irányvonalakat. Az modell öt fő területre oszlik:

- 1) **Kiválasztás:** bemeneti követelmények, felvételi és diagnosztikai tesztek, felvételi, regisztráció, előzetes orientáció.

- 2) *Az intézmény változása:* a diplomások kérdőíves vagy interjúk lekérdezése, hallgatói elégedettség kutatása, oktatói tanácsadási irányelvek és eljárásmodok, longitudinális vizsgálatok.
- 3) *A hallgató változása:* tanulmányi tanácsadás oktatók részéről, a tanulási stratégiákban való orientáció, segítség.
- 4) *Összekötés:* kortárs hallgatói tanácsadás, tanulmányi tanácsadás, kisebbségi hallgatói csoportok támogatása, orientációs programos.
- 5) *Támogatás:* ösztöndíjak, pályázatok, kisgyermekes hallgatók támogatása, diákmunkák, lakhatás és kollégiumi elhelyezés, egészségügy és sport, tanácsadás, fogyatékkal élő hallgatók szolgáltatásai.

Cuseo modellje, Marymount College

Cuseo négy alapprobléma szerint csoportosította a lemorzsolódást: tanulmányi tényezők, motivációs tényezők, pszichológiai tényezők, és anyagi tényezők. Minden tényezőn belül azonosított néhány tényezőt, és a következő konkrét megoldási stratégiákat javasolta.

1) Tanulmányi tényezők

1.1. Tanulmányi alulkészültség

Megtartási stratégiák:

- Tanulmányi szövetségek, vagyis hallgatók és oktatók, vagy hallgatók és hallgatók között kialakított segítői rendszer.
- A hallgató megfelelő nehézségű órákra való beosztása.
- Korai vészjelző rendszer.
- A kivételesen tehetséges hallgatók magasabb színvonalú órákra való terelése
- Elsőéves szeminárium bevezetése, hallgatói sikeresség kurzus a hallgató tanulmányi beilleszkedése, a megfelelő tanulási stratégiák elsajátítása céljából.

1.2. Órai unalom

Megtartási stratégiák:

- Az oktatók élményközpontú pedagógiára, kreatív, változatos órátartásra való ösztönzése.
- Az kurzusok újratervezése élményközpontú pedagógia szerint.
- Oktatók pedagógiai képzése, segítése.
- Kreatív, élményközpontú órátartás jutalmazási rendszerének kialakítása.

2) Motivációs tényezők

2.1. Alacsony kezdeti elkötelezettség:

Megtartási stratégiák:

- Korai intézményes kötődés kialakítása ünnepek, rítusok, események segítségével.
- Volt hallgatói sikertörténetek bemutatása.

- Lokálpatriotizmus kialakítása, a város közössége felé nyitás.
- Egyetemen belüli munkalehetőségek.
- Campuson belüli szálláslehetőségek.

2.2. A hallgató figyelméért versengő egyéb külső faktorok (család, barátok, munkahely stb.)

Megtartási stratégia:

- Nyitás, és ezen közösségek bevonása a hallgató egyetemi életébe.
- A hallgató arra való ösztönzése, hogy minél több időt töltsön a campuson.

2.3. Jelentéktelenség (a hallgató úgy érzi, tanulmányainak semmi köze a való világhoz)

Megtartási stratégia:

- A kapott tudás hasznosságának stratégiai, intézményes kommunikációja.
- Segítség a hallgató hosszú távú stratégiai tervének, előmenetelének elkészítésében.
- Karrier tanácsadás, a gyakorlati tudás kamatoztatásának lehetőségei.

3) Pszichoszociális tényezők

3.1. Elszigeteltség

Megtartási stratégia:

- Hallgató-hallgató interakciók elősegítése.
- Tanár-diák interakciók elősegítése.
- Hallgató-adminisztrátor interakciók elősegítése.

3.2. Tanulmányi illeszkedési problémák

Megtartási stratégia:

- Pontos, részletes intézményes és tanszéki információ elérhetősége a programokról és tantárgyakról még a beiratkozást megelőzően.
- Az intézményhez illő, megfelelő hallgatói profil következetes, intézményes megközelítése és toborzása
- Multikulturális kisközösségek, klubok kialakításának ösztönzése, hogy minél többen megtalálják a helyüket az egyetemi közösségen belül.

3.3. Az átmenet kultúrsokkja

Megtartási stratégia:

- Belépő hallgatói orientációs program.
- Féléves, éves orientációs szeminárium.
- A hallgatók bevonásában leghatékonyabb, legnyitottabb oktatók koncentrációja az első éves tanulmányi programban.
- Pszichoszociális terápiák, csoportok, foglalkozások, tanácsadás.
- Az intézményes bürokrácia minimalizálása, személyre szabása.

4) Anyagi tényezők

4.1. Vélt vagy valós anyagi problémák, nem engedheti meg magának

Megtartási stratégiák:

- Pénzügyi tervezés, tanácsadás.

4.2. Az a meggyőződés, hogy az egyetemi diploma költsége nem éri meg azt, amit később nyer

Megtartási stratégiák:

- Mutassunk statisztikákat a diplomások, és a diplomával nem rendelkezők munkahelyi elhelyezkedésének, fizetésének, fejlődési lehetőségének különbségeiről.
- Mutassunk embereket, hívjuk meg az intézmény legsikeresebb volt hallgatóit történetük bemutatásának céljából. [26]

[26] Cuseo, J. B.: *The "Big Picture." Key Casues of Student Attrition and Key Components of a Comprehensive Student Retention Plan.* Marymount College, évszám nélkül. http://web.yosu.edu/genysu_generated_bin/documents/basic_module/Key_Causes_of_Student_AttritionComprehensive_Retention_Plan.pdf

ÖSSZEFOGLALÁS

Az európai felsőoktatási intézmények egyre tudatosabban fordulnak a hallgatói lemorzsolódás problémájának megoldása felé. A lemorzsolódás negatív hatással bír a hallgatóra, az intézményre, illetve a társadalomra, hiszen értékes személyi, morális, illetve anyagi javak vesznek kárba. A lemorzsolódás jelensége ugyanakkor egy rendkívül összetett jelenség, amely egymással gyakran korreláló személyes és szociális tényezők következménye. A lemorzsolódás csökkentéséhez tehát komoly szakmai és kutatói háttér, kidolgozott stratégia, és intézményszintű összefogás szükséges. Jelen tanulmány célja, hogy ehhez a kultúraszintű változáshoz irányt mutasson a lemorzsolódás személyes és szociális okainak azonosításával, és a lemorzsolódást csökkentő jó gyakorlatok bemutatásával.

A lemorzsolódási veszélyforrások feltárása

A lemorzsolódás fogalma

Jelen vizsgálat során lemorzsolásnak tekintünk minden olyan hallgatói jogviszony megszüntetést, amely nem oklevél megszerzésével jár.

A hallgatói jogviszony-megszűnés esetei a Dunaújvárosi Egyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzatban (6. kiadás 2. módosítás) pontosan meg vannak határozva, kivonata az 1. Mellékletben (120. old.) olvasható. A fenti szabályok képezik a lemorzsolódás okainak vizsgálatát. A vizsgálat kiterjed a feltétel okainak vizsgálatára okcsoportokra bontva és javaslatot tesz a lemorzsolódás megelőzésére.

A HALLGATÓI JOGVISZONY MEGSZŰNÉSÉNEK ESETEI

A hallgatói jogviszony megszűnésének első esete

A hallgatói jogviszony megszűnésének első esete (1.a), amikor a hallgatót egy másik felsőoktatási intézmény átveszi. A hallgató döntésével lehet, hogy csak a tanulmányi előadó szembesül, amikor az ehhez szükséges nyomtatványokat kéri el a hallgató. Ilyenkor a hallgató már a döntésén nehezen változtat, ezért elsősorban a megelőzés a fontos. A hallgatóval mindenképp egy interjú készítése szükséges, hogy a döntésének oka feltárássra kerüljön és kidolgozható legyen egy stratégia a hasonló helyzetek megelőzésére. A megelőzésben kulcsfontosságú szerep hárul a szakmentorokra, akik a szakmentori beszélgetéseken szerezhethetnek arról információt, hogy valaki az átjelentkezésben gondolkodik.

A hallgatói jogviszony megszűnésének második esete

A hallgatói jogviszony megszűnésének második esete (1.b), amikor a hallgató saját kérésére megszünteti a hallgatói jogviszonyát. Az átjelentkezéshez hasonlóan a hallgató döntésével lehet, hogy csak tanulmányi előadó szembesül, a szakmentori beszélgetéseken szembesülhet vele a szakmentor, valamint jel lehet az is, hogy a hallgató az órákról és a vizsgákról távol marad. Nagyon fontos az okok kiderítése és a problémára megoldási javaslat tétele. Elsősorban a nehéz félévközi követelmények, az iskolai élettel kapcsolatos probléma ill. szociális okok miatt szokták a hallgatók a jogviszonyuk megszüntetését kérni az ezt kérvényező hallgatókkal kitöltött kérdőívekre adott válaszok alapján.

A hallgatói jogviszony megszűnésének harmadik esete

A hallgatói jogviszony megszűnésének harmadik esete (1.c), amikor a hallgató államilag támogatott képzésről átsorolásra kerül költségtérítéssel képzésre és ilyen formában a képzést nem kívánja a hallgató folytatni. A támogatási idő lejártán túl az alábbi esetekben kerül a hallgató átsorolásra költségtérítéssel képzésre a TVSZ alapján.

„20. § (4) Az államilag támogatott képzésben tanulmányokat folytató hallgatót a TB a tanév végén, a képzési időszak lezárását követően, de legkésőbb a következő képzési időszak kezdetét megelőző 30 nappal (augusztus 1. napjáig) meghozott döntésével átsorolja,

- a) ha az utolsó két olyan félév átlagában, amelyben hallgatói jogviszonya nem szünetelt, illetve nem valamely EGT-államban az Nftv. 81. § (3) és (4) bekezdésében szabályozott részképzésben vett részt, nem szerzett legalább 18 kreditet, és
- b) nem érte el a tanulmányi átlagot vagy
- c) a vonatkozó nyilatkozatát visszavonja, tanulmányait ezt követően költségtérítéses képzésben folytathatja.”

Látható a feltételekből, hogy a hallgatók féléves teljesítményének analizálásával felhívható a hallgató figyelmé arra, hogy ha hasonlóan rossz eredményt fog elérni a továbbiakban, akkor átsorolásra kerül. A szakmentor a veszélyeztetett hallgatók számára javaslatot tehet a hallgató számára olyan hallgató tutorra, aki segít számára a nehézséget okozó tárgyakból.

A hallgatói jogviszony megszűnésének negyedik esete

A hallgatói jogviszony megszűnésének negyedik esete (1.d), amikor a hallgató abszolált, de nem tett sikeres záróvizsgát, azaz nem adott be szakdolgozatot vagy nem jelentkezett záróvizsgára vagy sikertelen záróvizsgát tett. Több oka lehet annak, hogy a hallgató nem ír szakdolgozatot. A leggyakoribb ok, hogy nem figyel a határidőkre, későn talál konzulenszt vagy a téma kidolgozásával nem végez, mert rosszul osztja be az idejét. Természetesen egyéb pl. szociális gondok is vezethetnek ide. Ezen hallgatók esetén a szakdolgozatírás folyamatába beépített ellenőrző vizsgák és a záróvizsgára való felkészítést segítő próbavédések segíthetik a sikeres szakdolgozatírás folyamatát és a sikeres záróvizsgát.

A hallgatói jogviszony megszűnésének ötödik esete

A hallgatói jogviszony megszűnésének ötödik esete (1.e), amikor a hallgató egészségileg alkalmatlanná vált a képzés folytatására. Ilyen esetben az Intézmény egy másik képzést tud ajánlani a hallgátónak.

A hallgatói jogviszony megszűnésének hatodik esete

A hallgatói jogviszony megszűnésének hatodik esete (1.f), amikor a hallgató képzése fizetési hátralék miatt megszűnik. Az Intézmény a hallgatói szociális helyzetét mérlegelve egyéni elbírálás alapján dönthet a hallgató támogatásáról. A megelőzés ebben az esetben is fontos, a szakmentorok tartozás esetén egyeztethetnek a hallgatókkal a felmerült nehézségekről és megoldási javaslattal élhetnek.

A hallgatói jogviszony megszűnésének hetedik esete

A hallgatói jogviszony megszűnésének hetedik esete (1.g), amikor a hallgató képzése fegyelmi eljárás miatt szűnik meg. Ilyen esetekben a jogviszony megszüntetése elkerülhetetlen.

A hallgatói jogviszony megszűnésének nyolcadik esete

A hallgatói jogviszony megszűnésének nyolcadik esete (1.h), amikor a hallgató képzése azért szűnik meg, mert a hallgatói jogviszony létesítéséhez Nftv.-ben meghatározott feltétel a továbbiakban nem áll fenn. Ilyen esetekben a jogviszony megszüntetése elkerülhetetlen, hiszen az ilyen esetek akkor fordulnak elő, amikor a hallgató a felvételi eljárásban hamis, rossz, nem megfelelő adatokat közölt.

A hallgatói jogviszony megszűnésének kilencedik esete

A hallgatói jogviszony megszűnésének kilencedik esete (1.i), amikor a hallgató képzése azért szűnik meg, mert az államilag támogatott képzésben részt vevő hallgató a hallgatói ösztöndíjas a képzés feltételeinek teljesítésére tett nyilatkozatát visszavonja és nem vállalja a költségtérítéses képzésben való részvételt. Ilyen esetben az (1) c) pont esetnél leírtak lépnek életbe.

A hallgatói jogviszony megszűnésének tizedik esete

A hallgatói jogviszony megszűnésének tizedik esete (4.a), amikor a hallgató képzése azért szűnik meg, mert a tanulmányokban való előrehaladással kapcsolatos kötelezettségeit nem teljesíti. A veszélyeztetett hallgatók az (1) c) pont esetnél leírtakhoz hasonlóan meghatározhatók, akiknek a szakmentor segítséget javasolhat a tárgyak teljesítéséhez.

A hallgatói jogviszony megszűnésének tizenegyedik esete

A hallgatói jogviszony megszűnésének tizenegyedik esete (4.b), amikor a hallgató képzése azért szűnik meg, mert egymást követően harmadik alkalommal nem jelentkezik be a következő tanulmányi félévre. A legfontosabb annak a kiderítése, hogy miért nem tud bejelentkezni a hallgató a tanulmányainak a folytatására, a fontos jogkövetkezményekre való felhívás.

A hallgatói jogviszony megszűnésének tizenkettedik esete

A hallgatói jogviszony megszűnésének tizenkettedik esete (4.c), amikor a hallgató képzése azért szűnik meg, mert a hallgatói jogviszony szünetelését követően nem kezdi meg tanulmányait. Cselekvés szempontjából az előző pontban leírtakkal megegyezően a hallgatóval való kapcsolatba lépés sikeressége a legfontosabb.

A hallgatói jogviszony megszűnésének tizenharmadik esete

A hallgatói jogviszony megszűnésének tizenharmadik esete (4.d), amikor a hallgató képzése azért szűnik meg, mert a hallgató az azonos tanegységből tett sikertelen javító, és ismétlő vizsgáinak összesített száma eléri az ötöt. A veszélyeztetett hallgatók az (1) c) pont esetnél leírtakhoz hasonlóan meghatározhatók, akiknek a szakmentor segítséget javasolhat a tárgyak teljesítéséhez.

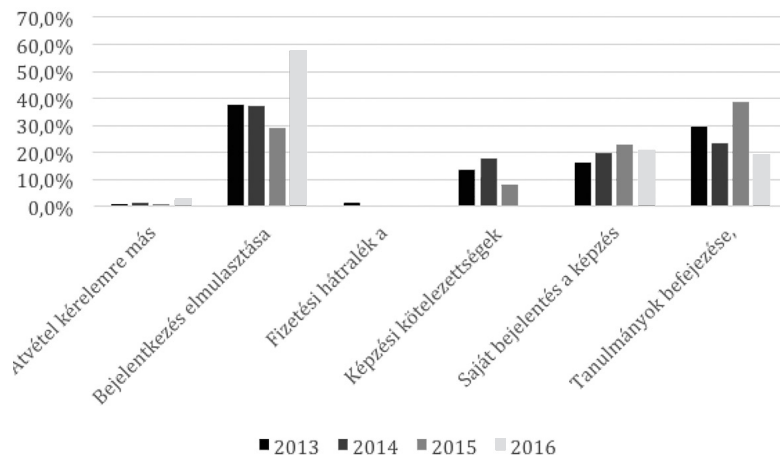
LEMORZSOLÓDOTT HALLGATÓK TANULMÁNYI ADATAINAK ELEMZÉSE

Az elmúlt három évre vonatkozó és a 2016. januári adatokat tartalmazó statisztikai adatokat az alábbi táblázat és ábra mutatja. Az adatok a Dunaújvárosi Egyetem hallgatóira vonatkoznak.

1. táblázat. Hallgatói jogviszony megszűnésének okai.

Jogviszony megszűnés okai	Évek				
	2013	2014	2015	2016	Összeg
Átvétel kérelemre más magyarországi intézménybe	0,8%	1,3%	1,1%	2,2%	1,1%
Bejelentkezés elmulasztása a megengedettnél többször	38,0%	37,1%	29,2%	57,8%	37,0%
Fizetési hátralék a képzésben	1,3%	0,7%	0,0%	0,0%	0,7%
Képzési kötelezettségek nem teljesítése	13,8%	18,0%	8,1%	0,0%	12,4%
Saját bejelentés a képzés megszakítására	16,3%	19,7%	22,7%	20,7%	19,2%
Tanulmányok befejezése, végbizonyítvány megszerzése kimeneti vizsga nélkül	29,7%	23,2%	39,0%	19,3%	29,7%

1. ábra. Hallgatói jogviszony megszűnésének okai.

- Az Átvétel kérelemre más magyarországi intézménybe ok megfelel a TVSZ-ben leírt 21.§ (1) a) pontjának.
- A Bejelentkezés elmulasztása a megengedettnél többször ok megfelel a TVSZ-ben leírt 21.§ (4) b) pontjának.
- A Fizetési hátralék a képzésben ok megfelel a TVSZ-ben leírt 21.§ (1) f) pontjának.
- A Képzési kötelezettségek nem teljesítése ok megfelel a TVSZ-ben leírt 21.§ (4) a) pontjának.
- A Saját bejelentés a képzés megszakítására ok megfelel a TVSZ-ben leírt 21.§ (1) b) pontjának.
- A Tanulmányok befejezése, végbizonyítvány megszerzése kimeneti vizsga nélkül ok megfelel a TVSZ-ben leírt 21.§ (1) d) pontjának.

A statisztikai adatokat áttekintve két olyan pont van, amelynek az okait nem célszerű vizsgálni: az átsorolási kérelem és a fizetési hátralék miatt megszűnő hallgatói jogviszonyok okait. Az összes többi eset okait érdemes tovább vizsgálni. Úgy véljük, hogy ezek azok, melyekben az intézmény hatékonyan tud fellépni a lemorzsolódással szemben. Vizsgáljuk meg az egyes lemorzsolódási tényezők okait, kiegészítve a bevezető tanulmányban megfogalmazottakat.

Bejelentkezés elmulasztása a megengedettnél többször

Lehetséges okai:

- A félévi tantárgyi követelményeket nem teljesíti.
- Iskolai élettel van problémája.
- Szociális probléma.
- Egyéni probléma.

Képzési kötelezettségek nem teljesítése

Lehetséges okai:

- A félévi tantárgyi követelményeket nem teljesíti.

Saját bejelentés a képzés megszakítására

Lehetséges okai:

- A félévi tantárgyi követelményeket nem teljesíti.
- Iskolai élettel van problémája.
- Szociális probléma.
- Egyéni probléma.

Tanulmányok befejezése, végbizonyítvány megszerzése kimeneti vizsga nélkül

Lehetséges okai:

- Nem ír szakdolgozatot.
- Nem tesz záróvizsgát.
- Nem tesz nyelvvizsgát.

A LEMORZSOLÓDÁS LEHETSÉGES OKAINAK KIFEJTÉSE

A félévi tantárgyi követelményeket nem teljesíti

A hallgató hibájából kifolyólag számos ok vezethet oda, hogy nem teljesíti a félévi tantárgyi követelményeket. Ennek oka lehet:

- Információhiány, tájékozatlanság, nem ellenőrzi a Neptun- és a Moodle-felületeket, a képzésének megfelelő tantervet.
- Lehetséges, hogy az első órán hiányzott és nincsen tisztában a tárgyi követelményekkel, a tárgy tematikájához nem fér hozzá vagy nem olvassa el. Az ilyen kifogások elkerülése érdekében kell az első alkalommal HÖK jegyzőkönyvet kitölteni, hogy az oktató igazolni tudja, hogy a követelményeket elmondta. Szintén kötelező a tantárgyi tematikát a Moodle-rendszerbe feltölteni. Ez oda vezethet, hogy a ZH-k időpontjáról sem tud a hallgató, így lemarad a számonkérésekről.
- Az óra elmaradásáról, áthelyezéséről szóló információk nem jutnak el hozzá, pl. rossz e-mail cím miatt.
- Személyes okokra is visszavezethető, hogy miért nem tud egy hallgató teljesíteni: barátok hiánya, stressz, önbizalom hiány.
- Sok hiányzás (munkavégzés, óraütközés, család, motiváció hiánya).
- Tudás-, készség-, kompetencia hiány.
- Kedvezményes tanrend.
- ERASMUS+ program (magyar hallgatók kiutazása).
- Motiváció hiánya.

Lehetséges megelőző intézkedések:

- A hallgató számára a modulprogramot ellenőrzötten eljuttatni,
- a sokat hiányzó hallgatók jelzése a szakmentorok számára,
- bejövő elsősök felmérése: kompetencia- és tudáshiányra vonatkozóan, fejlesztő kurzusok indítása,
- a kedvezményes tanrendes hallgatókkal rendszeres konzultáció a tanár felelőssége,
- az ERASMUS+ programban kiutazó hallgatók számonkérésnek egyeztetése, a kiutazás előtt előkészületek megtétele,
- hallgatók e-mail elérhetőségének aktualitásának rendszeres ellenőrzése.

Az oktató hibájából kifolyólag számos ok vezethet oda, hogy nem teljesíti a hallgató a félévi tantárgyi követelményeket.

- Az elérhetősége esetleges (nem válaszol az e-mail-ekre),
- oktató-hallgató közötti kapcsolat nem megfelelő,
- a számonkérés módja nem megfelelő.

Lehetséges megelőző intézkedések:

- Az oktató elérhetősége szerepeljen a modulprogramban (konzultációs időpont, munkahelyi telefonszám, e-mail, online chat felület),
- az oktató létrehozhat csak a hallgatók számára e-mail címet és online chat felületet (Skype, Google Talk, Moodle stb.),

- hallgatói problémák jobb megértését az oktató személyiségi tréningjével fejleszteni,
- oktatók szakmódszertani tréningje,
- számonkérések áttekintése.

Az intézmény hibájából kifolyólag számos ok vezethet oda, hogy nem teljesíti a hallgató a félévi tantárgyi követelményeket:

- órarend,
- nem megfelelő tájékoztatás.

Lehetséges megelőző intézkedések:

- órarendszerkesztési folyamat betartása, megfelelő időben történő kommunikáció,
- monitoring rendszerben az ütközések feltárása: ha megvan a hiba, hogyan lehet javítani,
- eljárás kidolgozása a nem mintatanterv szerint haladó hallgatók ütközéseinek kezelésére (TVSZ, kérvényezési eljárás...),
- folyamatos kommunikáció, hibabejelentő felület kialakítása / elérhetőség feltüntetése, aktualizálása,
- időben történő tájékoztatás, ütemezés, felelősök meghatározása.

A tananyag hibájából kifolyólag számos ok vezethet oda, hogy nem teljesíti a hallgató a félévi tantárgyi követelményeket.

- Teljesíthetőség (mennyiség, határidők).
- Nem egyértelmű elvárásrendszer (nem érthető).
- Tantervi inkonzisztencia.
- Leadott- és számon kért tananyag közötti inkonzisztencia.
- Jegyzet-, segédlet hiány.

Lehetséges megelőző intézkedések:

- monitoring rendszerben legyenek láthatók a határidők,
- könyvtár és jegyzetbolt ellátása,
- önálló tanulás szükségességének hangsúlyozása.

Nem ír szakdolgozatot

A hallgató hibájából kifolyólag számos ok vezethet oda, hogy nem ír szakdolgozatot.

Ennek oka lehet:

- Nem talál témát.
- Nem talál vállalatot (gyakorlati helyet, amennyiben arról írja a szakdolgozatát).
- Nem talál konzulenszt.
- Nem figyel a határidőkre.
- Későn tisztázódik a téma (hipotézis).
- A tantárgyi követelmények teljesítése mellett nem jut idő a szakdolgozatírásra.

- Halogatás, időzavar (időgazdálkodási hiányosságok).
- Nem megalapozott témaválasztás (nem áll rendelkezésre elégséges információ).
- Személyes okok (Kishitűség, kitartás hiány, önbizalom hiány).
- Kommunikációs nehézségek a külső és a belső konzulenssel.

Lehetséges megelőző intézkedések:

- tájékoztató küldése azon hallgatók számára, akik számára aktuális a szakdolgozat írás,
- témajavaslatok, lehetséges konzulensek listájának közzététele,
- határidőkről lecsúszó hallgatók felügyelete,
- ellenőrző pontok beillesztése a szakdolgozatírás folyamatába.

Az oktató hibájából kifolyólag számos ok vezethet oda, hogy nem teljesíti a hallgató a félévi tantárgyi követelményeket.

- Túlterhelt konzulensek (kevés idő jut egy hallgatóra).
- Egyenlőtlen a konzulensek közötti terhelés.
- A konzulens a passzív hallgatókról megfeledkezik.
- A konzulens számára a szakirodalmi szintvizsgán derül ki a téma nem megfelelősége.
- A konzulens óraterhelésében nem számít (motiváció hiány).

Lehetséges megelőző intézkedések:

- monitoring rendszerben kiemelni a passzív hallgatókat,
- témaválasztás korai ellenőrzése,
- terhelések felülvizsgálata.

Az intézmény hibájából kifolyólag számos ok vezethet oda, hogy nem teljesíti a hallgató a félévi tantárgyi követelményeket.

- A szakdolgozat szemináriumot nem a szakdolgozatfelelős tartja.
- Kéves számú belső konzulens áll rendelkezésre.
- A kutatási engedélyt a vállalat visszavonja.
- Homályos témajavaslatot ad meg a vállalat.
- A vállalati konzulens nem áll rendelkezésre.
- A releváns információk nem állnak rendelkezésre a vállalatnál.
- A vállalat operatív munkával leterheli a hallgatót.
- A hallgató nem kap időben tájékoztatást a szakdolgozatírásról.

Lehetséges megelőző intézkedések:

- tájékoztatók ütemezése,
- szakdolgozati szemináriumhoz a szakdolgozatfelelős rendelése,
- kapcsolattartás a vállalattal
- a téma korai, pontos egyeztetése.

A tananyag hibájából kifolyólag számos ok vezethet oda, hogy nem teljesíti a hallgató a félévi tantárgyi követelményeket.

- Szakdolgozat útmutató nem aktualizált.
- Egységes és egyértelmű formai követelmények hiánya.
- Információgyűjtési és feldolgozási módszerek kurzus hiánya.

Lehetséges megelőző intézkedések:

- megfelelő tájékoztatók biztosítása időben.

Nem tesz záróvizsgát

A hallgató hibájából kifolyólag számos ok vezethet oda, hogy nem tesz záróvizsgát.

Ennek oka lehet:

- Abszolutórium hiánya (egy-két tárgy teljesítésének hiánya).
- Nem kap értesítést a jelentkezés határidejéről (rossz e-mailcím-megadás miatt).
- Elfelejt jelentkezni a záróvizsgára (értesítés hiánya, munka, család).
- Nem megfelelő színvonalú szakdolgozat.
- Nem megfelelő színvonalú védés.
- Nem megfelelő szintű felkészülés a tételekből (elégtelent kap).
- Személyes okok (Kishitűség, félelem, önbizalomhiány).

Lehetséges megelőző intézkedések:

- határidőkről lecsúszó hallgatók felügyelete,
- ellenőrző pontok beillesztése a szakdolgozat írás folyamatába és próbavédés,
- hallgató e-mail címének rendszeres ellenőrzése.

Az oktató (konzulens, szakdolgozatfelelős) hibájából kifolyólag számos ok vezethet oda, hogy nem teljesíti a hallgató a félévi tantárgyi követelményeket.

- Tételsorok konzultációjának hiánya.
- Védési prezentáció értékelésének hiánya.
- Konzulens motivációjának hiánya a sikeres záróvizsga felkészítésért.

Lehetséges megelőző intézkedések:

- ellenőrző pontok beillesztése a szakdolgozatírás folyamatába és próbavédés,
- tételsorok határidőre történő közzététele.

Az intézmény hibájából kifolyólag számos ok vezethet oda, hogy nem teljesíti a hallgató a félévi tantárgyi követelményeket.

- Próbavédés intézményének hiánya.

- Tételsorok késve kerülnek kiadásra.
- Záróvizsgára jogosultak nyomon követésének hiánya.
- Kérdező tanárok, elnökök „hiánya”.

Lehetséges megelőző intézkedések:

- monitoring rendszerben a záróvizsgára jogosult hallgatók kiemelése,
- záróvizsga bizottságok időben történő összeállítása.

A tananyag hibájából kifolyólag számos ok vezethet oda, hogy nem teljesíti a hallgató a félévi tantárgyi követelményeket.

- Túl sok tétel.
- Túl összetett tételek.
- Nem kellő figyelem a záróvizsga tárgyakra (korábban).
- Szóbeli vizsgák kis száma.

Lehetséges megelőző intézkedések:

- tételsorok átgondolása,
- záróvizsga tárgyakra figyelem felhívása,
- szóbeli vizsgák számának növelése.

Nem tesz nyelvvizsgát

A hallgató hibájából kifolyólag számos ok vezethet oda, hogy nem tesz nyelvvizsgát.

Ennek oka lehet:

- Időhiány (időgazdálkodás),
- alacsony szintű nyelvismerettel belépés az egyetemre,
- nem tudatosul a nyelvvizsga fontossága,
- pénzhiány,
- szorgalom hiány,
- „nyelvérzék” hiány,
- nem „megfelelő” nyelvet választ,
- nem „jól” választ nyelvvizsga helyet,
- nem „kényszerül” az idegen nyelv gyakorlására, használatára.

Lehetséges megelőző intézkedések:

- hallgatók nyelvi szintjének ellenőrzése,
- a nyelvvizsga szükségességének hangsúlyozása,
- angol nyelvű kurzusok ajánlása.

Az oktató hibájából kifolyólag számos ok vezethet oda, hogy nem teljesíti a hallgató a félévi tantárgyi követelményeket.

- Nem megfelelő módszertan.
- Nem a nyelvvizsgára készít fel.
- Nincs információja, hogy kinek nincs nyelvvizsgálója.
- Nem elégséges figyelemfelkeltés az angol nyelvű tanórákon való részvételle.

Lehetséges megelőző intézkedések:

- az oktató tájékoztatása, hogy kinek nincsen nyelvvizsgálója,
- szakmentor hangsúlyozza a nyelvvizsga fontosságát.

Az intézmény hibájából kifolyólag számos ok vezethet oda, hogy nem teljesíti a hallgató a félévi tantárgyi követelményeket.

- csak szaknyelvi órák vannak (feltételez egy bizonyos szintű nyelvtudást),
- minimális óraszám,
- magas létszámú kurzusok,
- kellő propaganda hiánya a nyelvtudás, ill. a nyelvvizsga fontosságának.

Lehetséges megelőző intézkedések:

- általános, kis létszámú angol nyelvű kurzusok indítása,
- nyelvvizsga fontosságának hangsúlyozása,
- kedvezmény a nyelviskolában.

A tananyag hibájából kifolyólag számos ok vezethet oda, hogy nem teljesíti a hallgató a félévi tantárgyi követelményeket.

- A magyar nyelvű tárgyak „nem igényelnek” idegen nyelvismeretet,
- nem kellően figyelemfelkeltő,
- szaknyelvre szűkített,
- egy félévnyi terjedelmű.

Lehetséges megelőző intézkedések:

- külföldi vendégoktatók hívása.

Iskolai élettel van problémája

Ennek oka lehet:

- szocializáció,
- nem érzi jól magát közösségben.
- Bővebben lásd a bevezető tanulmányban.

Szociális probléma

Ennek oka lehet:

- családi,
- anyagi,
- lakás.
- Bővebben lásd a bevezető tanulmányban.

Egyéni probléma

Ennek oka lehet:

- egészségügyi (betegség, baleset),
- mentális.

A fentebb meghatározott szempontok közül az alábbiak mérhetők, amennyiben az ehhez tartozó adatok helyesen lettek rögzítve és az intézmény rendelkezésére állnak.

- a félévi tantárgyi követelményeket nem teljesíti,
- nem ír szakdolgozatot,
- nem tesz záróvizsgát és
- nem tesz nyelvvizsgát.

A korábban meghatározott okcsoportok (hallgatói, oktatói, intézményi, tananyag) tagolásában az adatforrások rendelkezésre állását a következő fejezetben ismertetjük.

Mérhető indikátorok

A FÉLÉVI TANTÁRGYI KÖVETELMÉNYEKET NEM TELJESÍTI

A hallgató hibájából meghatározott faktorok az alábbiak szerint mérhetők, tehetők mérhetővé

Az információhiányból, tájékozatlanságból származó probléma csak manuálisan mérhető: a tanszékvezetők vagy szakfelelősök ellenőrizhetik, hogy minden oktató feltöltötte-e a meghatározott helyre határidőre a tantárgy modulprogramját és elérhető benne a számonkérésre vonatkozó információ. A kézi ellenőrzés megtörténte elektronikus úton történő rögzítésével tehető mérhetővé.

A követelmények a hallgatók részére történő átadásának teljesülése az első órán kitöltött HÖK-jegyzőkönyv titkárságra történő leadásával és a leadás tényének elektronikus úton történő rögzítésével tehető mérhetővé.

Az óraelmaradás, ill. -áthelyezés szabályainak betartásával (Neptun-rendszerben, Kérvény modulon keresztül) rögzítésre kerül a tény, hogy az oktató a változást a hallgatók számára bejelentette. A hallgató felelőse, hogy az e-mailjét ellenőrizze, hogy kapott-e a Neptun-rendszertől üzenetet.

A hallgató e-mail címének kidolgozása fejlesztést igényel, de automatikusan megoldható. A hallgató meghatározott időközönként (pl. havonta) kap egy e-mailt, az e-mailben szereplő linkre kell kattintania 72 órán belül. Aki ezt nem teszi meg, a szakmentorok számára a monitoring rendszer jelzi.

A személyes okok természetesen nem mérhetők, csak a szakmentorok, a HÖK és az oktatók által kezdeményezett beszélgetések, interjúk világítanak rá, hogy a hallgatónak személyes problémája van.

A felvett hallgatók esetében a tudás-, készség-, kompetencia tesztek kitöltését amennyiben elektronikusan kerül kitöltésre, mérhetővé válik a hallgatók egyéni szintje, ez jelenleg papíralapú felmérés.

Az órai hiányzások jelzik legelőször, hogy egy hallgatóval probléma van, figyelmet igényel. A hallgatói jelenlét vezetésére a Neptunban lehetőség van, használata a TVSZ szerint kötelező, így a hiányzások száma is mérhető.

A kedvezményes tanrendben résztvevő hallgatók meghatározására lehetőség van, a monitoring rendszer képes a hallgatókat kiemelni. Esetükben a hangsúlyos, hogy mikor kerül a kérelmük elbírálásra.

Az ERASMUS+ programra jelentkező hallgatókról a Nemzetközi Kapcsolatok Irodája tud listát adni, az ő listájukat kell a monitoring rendszer számára elérhetővé tenni, hogy a hallgatók a rendszerben kiemelhetőek legyenek.

A hallgatók motivációs vizsgálata attitűdtesztek elektronikus kitöltésével mérhetővé tehető.

Az oktató hibájából meghatározott faktorok az alábbiak szerint mérhetők, tehetők mérhetővé

Az oktatók elérhetőségének közzététele megoldott az elektronikus telefonkönyv használatával, ha egy hallgató nem tud kommunikálni az oktatóval, mert nem válaszol az e-mailekre, akkor a tanszékvezetőhöz, ill. a HÖK-höz fordulhat panasszal, ez a folyamat nem automatizálható, nem mérhető.

Ha az oktató és a hallgató közötti kapcsolat nem megfelelő, akkor a hallgató a szakmentorhoz vagy a tanszékvezetőhöz vagy a HÖK-höz fordulhat, ez a folyamat nem automatizálható, nem mérhető.

Mindkét esetben a hallgatót tájékoztatni kell, hogy hol tehet panaszt.

Az oktató által alkalmazott módszertan, számonkérés módjának megfelelősége az óralátogatások alkalmával ellenőrizhető, valamint az elektronikus oktatói munka hallgatói véleményezése kérdőív is méri, így a monitoring rendszer számára bemeneti paraméterként rendelkezésre állhat.

A tárgyból a vizsgaidőpontok meghirdetésének ellenőrzése automatizálható, mivel a vizsgák meghirdetése a Neptun-rendszerben történik meg. Manuálisan a Tanulmányi Hivatal, ill. a tanszékvezető végezheti el az ellenőrzést.

Az intézmény hibájából meghatározott faktorok az alábbiak szerint mérhetők, tehetők mérhetővé

Az órarendek elkészítését követően el kell végezni az óráütközések ellenőrzését, ez mérhető.

Az órarendkészítés feltétele, hogy az órarendkészítés előtt minden oktató részéről rendelkezésre álljon az órarendi igény.

A kommunikációs problémák elkerülése csak a tájékoztatók elektronikus nyilvántartásával biztosíthatók, így ha egy elérhetőség megváltozik, akkor feltárható, hogy az milyen tájékoztatókat érint. A nyilvántartásban ütemezni kell a tájékoztatókat, hogy azokat a hallgatók időben megkapják. Ez automatizálható egy figyelmeztető, elektronikus naptár használatával a monitoring rendszerben, ahol vissza kell jelezni, hogy a tájékoztató módosítása és kiküldése megtörtént.

A tananyag hibájából meghatározott faktorok az alábbiak szerint mérhetők, tehetők mérhetővé

A beadandó feladatok és a ZH-k torlódásának ellenőrzése akkor végezhető el, ha ezek időpontjait az oktató a Neptun-rendszerben rögzíti. Ez az oktatók számára a TVSZ szerint kötelező, valamint a hallgatók eredményeit is rögzíteni kell. Így az évközi eredményei is automatikusan ellenőrizhetővé válnak.

Amennyiben a hallgató számára nem egyértelmű az elvárás a tárgyból, akkor elsősorban az oktatóhoz vagy a csoporttársaihoz fordulhat, ill. a modulprogramból ellenőrizheti a tárgy teljesítésének feltételeit. Ez a tényező csak az *Oktatói munka hallgatói értékelése* online kérdőív használatával mérhető.

A tantervi inkonzisztencia és a leadott- és a számon kért tananyag közötti inkonzisztencia esetén az oktatóval, szakmentorral, tanszékvezetővel történő konzultáció segíthet, fontos a hallgatót tájékoztatni arról, hogy milyen esetekben, kihez fordulhat.

Amennyiben a tantárgytematikában előírt jegyzet vagy tankönyv nem áll rendelkezésre a könyvtárban vagy a jegyzetboltban, akkor gondoskodni kell a beszerzéséről, amennyiben ez nem lehetséges, akkor a tárgytematika aktualizálása válik szükségessé. A hallgatókat tájékoztatni kell arról, hogy ilyen esetben a problémát az oktató számára jelezzék.

NEM ÍR SZAKDOLGOZATOT

A hallgató hibájából meghatározott faktorok az alábbiak szerint mérhetők, tehetők mérhetővé

Mindegyik korábban felsorolt pont csak akkor válik mérhetővé, ha a szakdolgozatírás folyamata egy részletes ütemterv alapján történik, melybe mérési pontok vannak beiktatva és a mérési pontok ellenőrizhetők elektronikus úton. Ilyen ellenőrzési pont a pontos témaválasztás megtörténte (pl. 3. tanulmányi hétig), a szakdolgozat 30%-ának feltöltése (pl. 7. tanulmányi hétig), a hallgató szóbeli vizsgáztatása a szakirodalmi ismeretekből és a szakdolgozat felépítéséből (pl. 9. tanulmányi hétig), próbavédés a záróvizsga előtt két héttel. Ezen ellenőrző pontok biztosítják a szakdolgozatíró hallgatók követését és segítik a hallgatókat a szakdolgozatírás folyamatának ütemezésében.

Az oktató hibájából meghatározott faktorok az alábbiak szerint mérhetők, tehetők mérhetővé

Mindegyik esetben a szakdolgozatírás folyamatának monitorozása biztosítja azt, hogy a tanszékvezetők lássák az oktatókra jutó szakdolgozatírók számát és a hallgatók szakdolgozatainak adatait. Ezáltal könnyen felismerhetővé válik, ha egy téma nem megfelelő, a téma megfelelősége azonban csak úgy tekinthető mérhetőnek, ha a konzulens elektronikus felületen elfogadja a hallgató szakdolgozatának témáját.

Az intézmény és a tananyag hibájából meghatározott faktorok az alábbiak szerint mérhetők, tehetők mérhetővé

Mindegyik esetben a szakdolgozati ütemterv meglétének manuális ellenőrzése az, amely a felsorolt veszélyfaktorok esetén megoldást nyújthat, a manuális ellenőrzés megtörténte csak akkor tehető mérhetővé, ha valaki egy elektronikus felületen jelöli, hogy az ellenőrzés megtörtént.

NEM TESZ ZÁRÓVIZSGÁT

A hallgató hibájából meghatározott faktorok az alábbiak szerint mérhetők, tehetők mérhetővé

A záróvizsgára való jelentkezés elmulasztása mérhető adat, a monitoring rendszer figyelmeztetni tudja a szakdolgozatíró hallgatót, hogy még nem jelentkezett záróvizsgára.

A hiányzó tárgyra szintén tudja figyelmeztetni a monitoring rendszer a hallgatót, így a hallgató nem feledkezik meg a hiányzó tárgyak teljesítéséről.

A sikertelen védés megelőzhető, ha a szakdolgozatírásra vonatkozó résznél említett próbavédésen részt vesz a hallgató.

A záróvizsga sikertelenségének oka mérhető, hiszen a hallgató adatai a Neptun-rendszerben rendelkezésre állnak, így a monitoring rendszerben megjeleníthető, azonban sokkal inkább a megelőzésen van a hangsúly.

Az oktató hibájából meghatározott faktorok az alábbiak szerint mérhetők, tehetők mérhetővé

A sikertelen feleletek úgy előzhetők meg, hogyha a záróvizsga tárgyak oktatása során a tételsorra is kitér az oktató, kiemelve, hogy az egyes tételekhez mi tartozik. Amennyiben a tárgy nem a záróvizsga félévében van, ha az oktató csoportos tételsor-konzultációt biztosít, segíti a hallgatók felkészülését a záróvizsgára. Ezek megtörténte nem mérhető, úgy tehető mérhetővé, hogy valaki egy elektronikus felületen rögzíti a megtörténtüket.

Az intézmény és a tananyag hibájából meghatározott faktorok az alábbiak szerint mérhetők, tehetők mérhetővé

Az intézmény ellenőrizheti a tételsorok határidőre történő közzétételét, ez a manuális ellenőrzés csak úgy tehető mérhetővé, ha valaki rögzíti a közzétételt egy elektronikus felületen. A próbavédés bevezetésének fontosságát is hangsúlyozhatja az egyes intézetek számára. Problémát jelent a záróvizsgára jogosultak nyomon követése, amely csak a monitoring rendszer használatával biztosítható.

NEM VESZI/VEHETI ÁT A DIPLOMÁT

A hallgató hibájából meghatározott faktorok az alábbiak szerint mérhetők, tehetők mérhetővé

Csak az oklevél kiadásához szükséges nyelvvizsga megléte vagy hiánya mérhető, amelyet a szakmentor a monitoring rendszerben lát a hallgatóknál.

Az oktató, intézmény és a tananyag hibájából meghatározott faktorok az alábbiak szerint mérhetők, tehetők mérhetővé

Nincsen mérhető adat, csak a nyelvvizsga fontossága és az induló angol nyelvű kurzusok népszerűsítésével motiválhatók a hallgatók a nyelvi képzésben való részvételre.

Összefoglaló táblázatok a mérhető adatokról

[illegible]

Nem írásszolgálatot															
Okok		Szempontok		Feltételek		Működési feltételek		Fordított szöveg		Paraméter megnevezése és a		leírás / végző		egyéb	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Hajlított ok-csoport															
1	Készlet tisztázás a téma (hipotézis)	5	x								szakdolgozati felület felbontása a				
2	A tanulmányi feladatokat teljesítő feladat										szakdolgozati felület felbontása a				
3	Nem megadott témaválasztás (nem áll rendelkezésre elegendő információ)										szakdolgozati felület felbontása a				
4	Stenográfus okok (Kihagyás, kiadás, hiány, hibázás)										szakdolgozati felület felbontása a				
5	Kommunikációs nehézségek a költés és a										szakdolgozati felület felbontása a				
6	Helytelen, időzavar (időzavar, időzavar)										szakdolgozati felület felbontása a				
7	Nem talál témát										szakdolgozati felület felbontása a				
8	Nem talál vállalkozást (helyet)										szakdolgozati felület felbontása a				
9	Nem talál konzultációt										szakdolgozati felület felbontása a				
10	Nem figyel a határidőkre										szakdolgozati felület felbontása a				
Összesítő ok-csoport															
1	Nem megfelelően megadott	5									szakdolgozati felület felbontása a				
2	Túlszűrt konzultációk (Készlet idő jut egy	3		x							szakdolgozati felület felbontása a				
3	Egyenlőtlenség a konzultációk közötti terhelés	3		x							szakdolgozati felület felbontása a				
4	A konzultációk a passzív hallgatók										szakdolgozati felület felbontása a				
5	A konzultációk a konzultációs	3		x							szakdolgozati felület felbontása a				
6	A konzultációk a konzultációs										szakdolgozati felület felbontása a				
7	A konzultációk a konzultációs										szakdolgozati felület felbontása a				
8	A konzultációk a konzultációs										szakdolgozati felület felbontása a				
9	A konzultációk a konzultációs										szakdolgozati felület felbontása a				
10	A konzultációk a konzultációs										szakdolgozati felület felbontása a				
Induló ok-csoport															
1	A szakdolgozat témájának										szakdolgozati felület felbontása a				
2	Készlet számú belső konzultációs										szakdolgozati felület felbontása a				
3	A kutatók engedélyt a vállalat										szakdolgozati felület felbontása a				
4	Készlet számú belső konzultációs										szakdolgozati felület felbontása a				
5	A vállalat konzultációs nem állnak										szakdolgozati felület felbontása a				
6	A vállalat konzultációs nem állnak										szakdolgozati felület felbontása a				
7	A vállalat operatív munkával felf														

Nem tesz záróvizsgát												
Szempontok		Fontosság		Méhétség			Forrásrendszer		Paraméter meghatározása	felhívás/ végzi	egyéb	
Okok		Igen	Nem	autó	kézi	nem	nem	Nincs				
Hallgatói ok-csoport												
1	Nem megfelelő színonalú szakdolgozat										vissza szakdolgozatra	
2	Nem megfelelő szímonalú védés	X			X		tanterv	van- a tantervben próbavédés	intézet			
3	Elfelejt/jelentkezni a záróvizsgára	X			X		neptun	jelentkezett-e	TH, intézet			
4	Személyes okok (késztűség, féltelen, orvsiizalom hiány)		X			X						
5	Abzsolutorium hiánya (egy-két tárgy feljlesztésének hiánya)	X			X		neptun	felvett tárgyak ellenőrzése mindent felvette? vizsgálathetőségek	TH, intézet			
6	Nem jelentkezik (munka, család)		X			X					vissza a 2 pontra	
7	Nem megfelelő szintű felkészülés a tételekkel (előjegyzett kap)											
8	Nem kap értesítést a jelentkezés hátrahagyott (rossz e-mail cím megadás miatt)										vissza a tanulmányi köv. 1,2 pontra	
Oktatói ok-csoport												
1	Tételeknek konzultációjának hiánya		X			X						
2	Védési prezentáció értékelésének hiánya							tantervbelemelés	oktatási rekonhelyettes, szakfelelős		3-4 éves ciklus	
3	Konzultásmotiváció hiánya a sikeres záróvizsga felkészítésért		X			X						
Intézményi ok-csoport												
1	Próbavédés intézményének hiánya				X			tantervbelemelés	oktatási rekonhelyettes, szakfelelős		3-4 éves ciklus	
2	Tételeknek késsve kerülnek kiadásra				X					folyamat megfightározás és betartás, m az intézményi tájékoztatás	folyamat betartása	
3	Államvizsgára jogosultak nyomon követésének hiánya				X					folyamat megfightározás és betartás, m az intézményi tájékoztatás	folyamat betartása	
4	Kérdőőtanárók, előzőkők "Hánya"				X					folyamat megfightározás és betartás, m az intézményi tájékoztatás	folyamat betartása	
Tananyag ok-csoport												
1	Túl sok tétel				X							
2	Túl összetett tételek				X							
3	Nem kellő figyelem a záróvizsga tárgyakra (korábban)				X			tantervbelemelés	oktatási rekonhelyettes, szakfelelős		éves ciklus	
4	Szövebeli vizsgák kis száma				X							

Nem tesz nyelvvizsgát											
Szempontok		Fontosság		Mérhetőség		Forrásrendszer		Paraméter meghatározása	Felelős/ végzi	egyéb	
		Igen	Nem	autó	kézi	nem	Nincs				
Okok											
Hallgatói ok-csoport											
1	Időhiány (időgazdálkodás)					x					
2	Alacsony szintű nyelvismerettel belépés a főiskolára					x					
3	Nem tudatosul a nyelvvizsga fontossága					x					
4	Pénzhiány					x					
5	Szorgalom hiány					x					
6	„Nyelvérzék” hiány					x					
7	Nem „megfelelő” nyelvet választ					x					
8	Nem „jól” választ nyelvvizsga helyet					x					
9	Nem „kénszerűl” az idegen nyelv gyakorlására, használatára					x					
Oktatói ok-csoport											
1	Nem megfelelő módszertan								nincs a tantervben nyelvóra		
2	Nem a nyelvvizsgára készült fel										
3	Nincs információja, hogy kinek nincs nyelvvizsgája										
4	Nem elegendőes figyelem felkeltés az angol nyelvű tanórákon való részvételre										
Intézmény ok-csoport											
1	Csak szaknyelvi órák vannak (feltételez egy bizonyos szintű nyelvtudást)								nincs a tantervben nyelvóra		
2	Minimális óraszám										
3	Magas létszámú kurzusok										
4	Kellő propaganda hiánya a nyelvtudás, ill. a nyelvvizsga fontosságának										
Tananyag ok-csoport											
1	A magyar nyelvű tárgyak „nem igé nyelnek” idegen nyelv- ismeretet								nincs a tantervben nyelvóra		
2	Nem kellően figyelemfelkeltő										
3	Szaknyelvre szűkített										
4	Egy félévnyi terjedelmű										

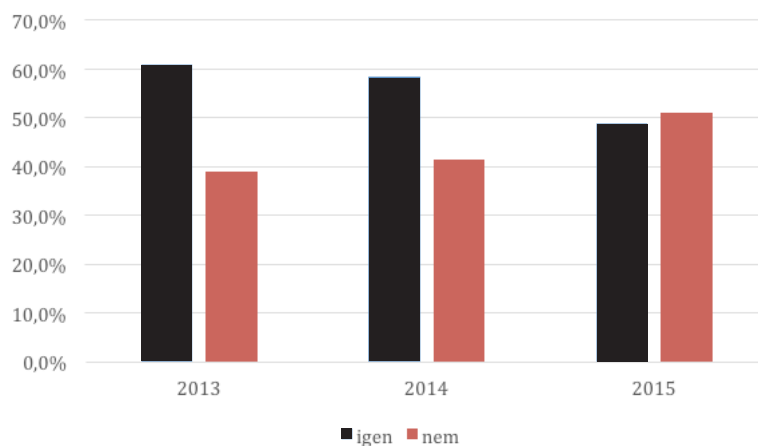
A lemorzsolódott hallgatók vizsgálata

Ebben a fejezetben a Dunaújvárosi Egyetem hallgatóinak elemzését végezzük el, vizsgálva, hogy hány félév után következett be a lemorzsolódás, milyen tanulmányi eredménye volt a hallgatónak, rendelkezett-e nyelv-vizsgálattal, milyen előképzettsége és felvételi eredménye volt. Az adatokat, eredményeket a könnyebb értelmezés érdekében táblázatos formában rendezve közöljük, valamint ábrák segítségével mutatjuk be az egyes arányokat.

LEMORZSOLÓDOTT, SZAKDOLGOZATOT ÍRÓ HALLGATÓK

A lemorzsolódott hallgatók közül 36,85 % kezdte meg a szakdolgozatírást. Közülük a hallgatók 56,18 % adta be a szakdolgozatát.

Szakdolgozatát beadta	2013	2014	2015	Végösszeg
igen	61,1%	58,4%	48,9%	56,2%
nem	38,9%	41,6%	51,1%	43,8%

A szakonkénti megoszlást vizsgálva az alábbi 5 szak hallgatói körében a legnagyobb mértékű a lemorzsolódás (lemorzsolódás mértékének sorrendjében): Gépészmérnöki szak, Andragógia, Mérnökinformatikus BSc szak, Gazdálkodási és menedzsment szak.

Azon lemorzsolódott hallgatók közül, akik beadták a szakdolgukat, 2%-uknak volt összesen sikertelen a szakdolgozat védése. 2014-ben a lemorzsolódott hallgatók mindegyike sikeresen megvédte a szakdolgozatát.

Képzés	2013 sikertelen védés	2015 sikertelen védés	Végösszeg
Gazdaságinformatikus szak (N/BSc)	50%		12,5%
Gépészmérnöki (N/BSc)		25%	12,5%
Gépészmérnöki szak (L/BSc)	25%	75%	50%
Mérnök informatikus szak (L/BSc)	25%		25%

LEMORZSOLÓDOTT, ZÁRÓVIZSGÁT NEM TETT HALLGATÓK

A lemorzsolódott hallgatók közül a hallgatók 73,75 %-a nem jut el a záróvizsgáig.

A legtöbb hallgató az alábbi 5 szakon morzsolódik le (lemorzsolódás mértékének megfelelő megoszlás): Mérnök informatikus szak, Gépészmérnöki szak, Gazdaságinformatikus szak, Műszaki menedzser szak, Gépészmérnöki szak.

A képzések szerinti megoszlást vizsgálva az alábbi 5 szakon a legtöbb a sikertelen záróvizsga (lemorzsolódás mértékének megfelelő megoszlás): Gépészmérnöki szak, Logisztikai műszaki menedzserasszisztens, Banki szakügyintéző szak, Idegenforgalmi szakmenedzser szak, Anyagmérnöki szak.

Érdekes megjegyezni, hogy a sikertelen záróvizsga tekintetében olyan szakok érintettek, amelyek más területen nem szerepelnek az 5 legérintettebb szak listájában.

LEMORZSOLÓDOTT, NYELVVIZSGÁVAL RENDELKEZŐ HALLGATÓK

2013. 01. 01. óta a lemorzsolódott hallgatók közül a hallgatók 0,99%-a rendelkezik nyelvvizsgával. A hallgatók közül 55%-uk már a képzési jogviszony kezdete előtt rendelkezett nyelvvizsgával.

A lemorzsolódott, nyelvvizsgával rendelkező hallgatók közül 2%-uk csak védett a záróvizsgán, nem felelt a tételekből, a hallgatók 1%-ának felelete pedig sikertelen volt a tételekből és nem tettek azóta javító záróvizsgát. A hallgatók közül van, aki: német középfokú komplex nyelvvizsgával, angol felsőfokú komplex nyelvvizsgával, a legtöbben pedig angol középfokú komplex nyelvvizsgával rendelkeznek.

Ebből a szempontból lemorzsolódásban az alábbi szakok érintettek: Andragógia, Gazdaságinformatikus szak, Gépészmérnöki szak, Mérnök informatikus szak, Műszaki szakoktató szak.

LEMRORSZOLÓDOTT HALLGATÓK, AKIK NEM JUTNAK EL A ZÁRÓVIZSGÁIG

Az eddigi statisztikai adatokból látható, hogy a hallgatók 73%-a nem tesz záróvizsgát és csak a 37%-a hallgatóknak kezdte el a szakdolgozatírást a lemorzsolódott hallgatókból.

Jelen alfejezetben azon hallgatókat vizsgáljuk, akik jogviszonya nem „Tanulmányok befejezése, végbizonítvány megszerzése kimeneti vizsga nélkül” jogcímmel szűnt meg és nem jelentkeztek záróvizsgára, azaz valahol a félévek során lemorzsolódtak, a hallgatók 70%-a esik ebbe a kategóriába.

A vizsgált hallgatókat csoportosítva a jogviszony-megszűnés oka és a képzés neve alapján a 2. *Melléklet* tartalmazza.

Érdekes megnézni, hogy az egyes esetekben hány félév után következik be a hallgatói jogviszony megszűntetése, melyet az alábbi táblázat tartalmaz.

Jogviszony megszűnésének oka, hány félév után	2013	2014	2015	2016	Végösszeg
Átvétel kérelemre más magyarországi intézménybe	1,1%	1,1%	1,1%	1,9%	1,2%
4 félév után	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
6 félév után	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
7 félév után	0,9%	0,9%	0,7%	1,9%	0,9%
Bejelentkezés elmulasztása a megengedettnél többször	54,1%	49,0%	48,4%	72,2%	53,0%
2 félév után	0,2%	0,9%	2,1%	0,0%	0,8%
3 félév után	0,0%	0,6%	0,0%	0,0%	0,2%
4 félév után	16,3%	14,0%	9,5%	13,0%	13,8%
6 félév után	4,9%	5,4%	4,2%	2,8%	4,7%
7 félév után	32,3%	28,1%	32,6%	56,5%	33,3%
8 félév után	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Fizetési hátralék a képzésben	1,9%	0,9%	0,0%	0,0%	1,0%
7 félév után	1,9%	0,9%	0,0%	0,0%	1,0%
Képzési kötelezettségek nem teljesítése	19,7%	23,8%	13,3%	0,0%	17,7%
3 félév után	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
4 félév után	1,3%	7,7%	7,7%	0,0%	4,4%
6 félév után	0,4%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
7 félév után	14,7%	14,9%	5,6%	0,0%	11,5%
8 félév után	3,0%	0,6%	0,0%	0,0%	1,4%

Saját bejelentés a képzés megszakítására	23,3%	25,2%	37,2%	25,9%	27,1%
2 félév után	0,0%	1,1%	0,7%	0,0%	0,5%
3 félév után	0,0%	0,6%	0,4%	0,0%	0,2%
4 félév után	8,3%	9,2%	15,8%	12,0%	10,5%
6 félév után	1,7%	0,6%	0,7%	0,0%	1,0%
7 félév után	13,2%	13,5%	19,6%	13,9%	14,8%
8 félév után	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Végösszeg	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

A fenti adatokból látható, hogy a 4. félévétől van jelentős mértékű lemorzsolódás. Az egyes jogcímeken történő jogviszony-megszűnések elemzéséből tárhatók fel azok a problémák, amelyek alatt a hallgató eljut addig, hogy megszűnik a hallgatói jogviszonya.

A lemorzsolódott hallgatókat vizsgálva megállapítható, hogy a lemorzsolódás oka nem magyarázható bizonyos tárgyakkal. Azon tárgyak esetében, amelyet a legtöbben nem teljesítettek, a lemorzsolódott hallgatók a 2013/14/1 félév és a 2015/16/1 félév időszaka között csupán 8%-ban nem teljesítettek. Az ezt követő tárgyat csak a hallgatók 6%-a nem teljesítette, a többi tárgy esetében pedig 5% alatt van a tárgy nem teljesítésének az aránya.

A következő táblázatok megmutatják, hogy a hallgatók az egyes félévekben a felvett kreditből hány kreditet teljesítettek, a jogviszony megszűnése szerinti csoportosításban.

Átvétel kérelemre más magyarországi intézménybe	2013/14/2 teljesített kreditek száma									Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	
0										
20										
25					0,2%					0,2%
30										
40										
45										

A táblázatból látható, hogy a 2013/14/2. félévben a hallgatók 0,2%-a volt a lemorzsolódott hallgatók közül, aki a 25 felvett kreditből 20 kreditet teljesített és átvételét kérte más magyarországi intézménybe. A 2013/14/1. félévben nem volt ilyen hallgató. A többi táblázat értelmezése is hasonló módon történik, melyek a 3. Mellékletben találhatók.

A 2014/15/2. félévben nem volt olyan hallgató, aki átvételét kérte volna más hazai intézménybe.

Az adatok elemzésével megállapítható, hogy az átjelentkező hallgatók nagy része legalább a felvett kredit felét teljesítette.

A 2014/15/2 és a 2015/16/1 félévben nem volt a lemorzsolódott hallgatók között olyan, aki vett volna fel

tárgyat és a bejelentkezés elmulasztása a megengedettnél többször jogcímen szűnt volna meg a hallgatói jogviszonya.

Az adatok elemzésével megállapítható, hogy azon lemorzsolódott hallgatók esetében, akiknek hallgatói jogviszonya a bejelentkezés elmulasztása a megengedettnél többször jogcímen szűnt meg, a teljesített kreditek száma minimális a felvetthez képest, tehát ennek vizsgálata jó indikátorként használható. A táblázatok rávilágítanak, hogy a vizsgált hallgatók közül sokan a mintatanterv által előírt félévenkénti 30 kredit helyett jóval több kreditértékű tantárgyat vesznek fel, azonban egy hallgatót kivéve egyik hallgató sem teljesített 30 kreditnél többet. Az előírtnál több tárgy felvétele minden bizonnyal a korábban nem teljesített tárgyak számára utal.

A 2015/16/1. félévében a vizsgált lemorzsolódott hallgatók körében nincsen olyan, aki képzési kötelezettségek nem teljesítése jogcímen szüntette volna meg a jogviszonyát és tárgyat vett volna fel. A hallgatók közül csak 6 olyan hallgató van, aki az előírt, félévenkénti 30 kredittől többet vett volna fel. Néhány hallgató kivételével az összes hallgató félévente kisebb vagy egyenlő, mint 15 kredit értékű tantárgyat vett fel. Tehát ezen hallgatók esetében is a teljesített kreditek száma egy olyan indikátor, amely vizsgálatával előre jelezhető, hogy a hallgató lemorzsolódhat.

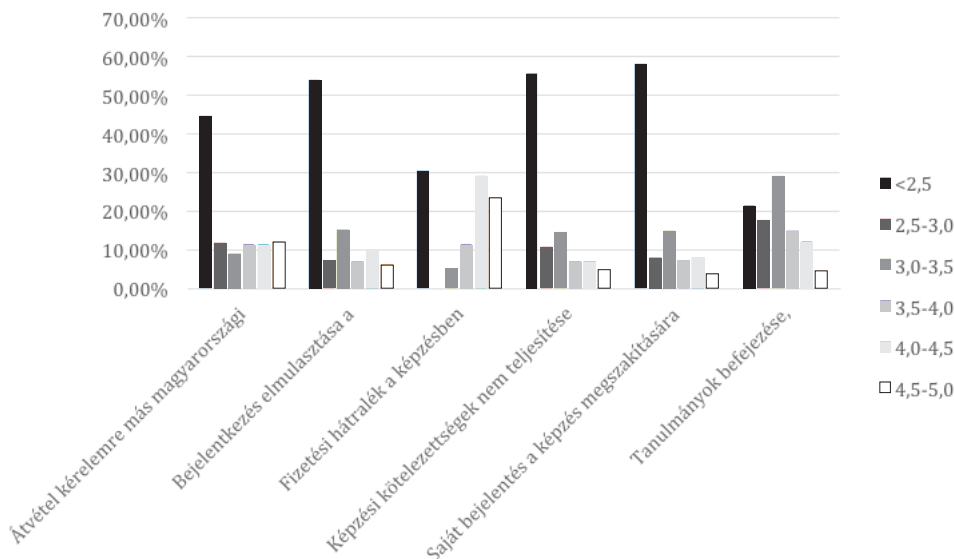
A *Saját bejelentés a képzés megszakítására* jogcímen hallgatói jogviszonyt megszüntető lemorzsolódott hallgatókra a táblázatokban látható vizsgálati eredmények alapján más jellemző, mint az előző esetekben: két csoportra lehet a hallgatókat osztani. A hallgatók egyik csoportja a felvett kreditek számának kevesebb, mint a felét teljesítette, míg a másik csoport az összes felvett tárgyat teljesítette. Utóbbi csoport esetében valószínűsíthető, hogy nem a tanulmányi problémák miatt szüntették meg a hallgatói jogviszonyukat.

Azon lemorzsolódott hallgatók esetében, akiknek a hallgatói jogviszonya *Tanulmányok befejezése, végbizonnyítvány megszerzése kimeneti vizsga nélkül* jogcímmel szűnt meg, sokkal nagyobb azon hallgatók aránya, akik szinte az összes felvett tárgyat teljesítették, esetükben még inkább elmondható, hogy nem tanulmányi okokból történt a hallgatói jogviszony megszüntetése.

A következő táblázat a lemorzsolódott hallgatók tanulmányi átlagát mutatja, a hallgatói jogviszony megszűnésének oka szerint csoportosítva.

Jogviszony megszűnésének oka	<2,5	2,5-3,0	3,0-3,5	3,5-4,0	4,0-4,5	4,5-5,0
Átvétel kérelemre más magyarországi intézménybe	44,67%	11,67%	9,00%	11,33%	11,33%	12,00%
Bejelentkezés elmulasztása a megengedettnél többször	54,21%	7,44%	15,40%	6,86%	9,91%	6,19%
Fizetési hátralék a képzésben	30,53%	0,00%	5,34%	11,45%	29,01%	23,66%
Képzési kötelezettségek nem teljesítése	55,93%	10,69%	14,41%	6,89%	7,12%	4,94%
Saját bejelentés a képzés megszakítására	58,05%	7,84%	14,92%	7,44%	8,00%	3,75%
Tanulmányok befejezése, végbizonnyítvány megszerzése kimeneti vizsga nélkül	21,37%	17,66%	29,03%	15,02%	12,26%	4,66%
Végösszeg	46,66%	10,79%	18,45%	9,09%	9,72%	5,29%

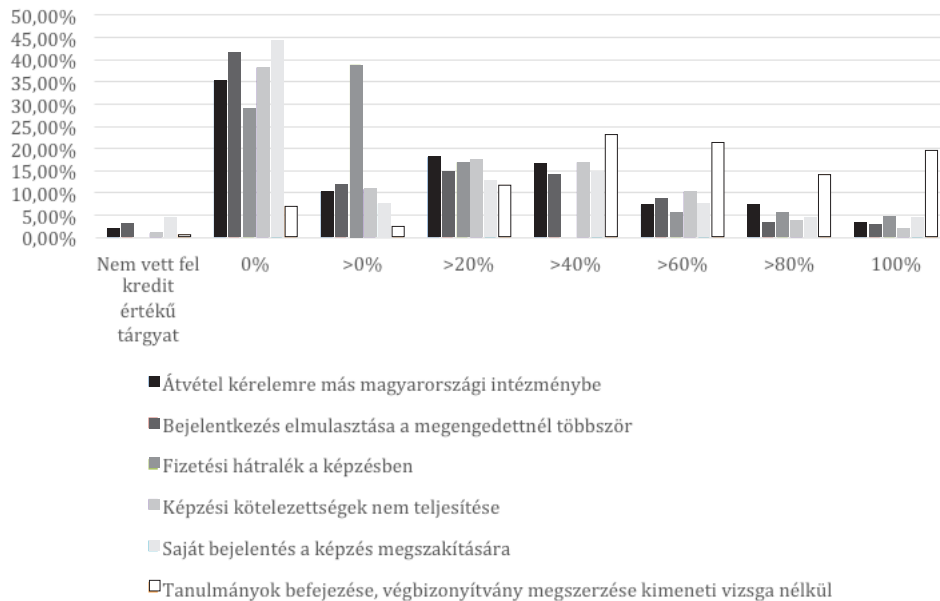
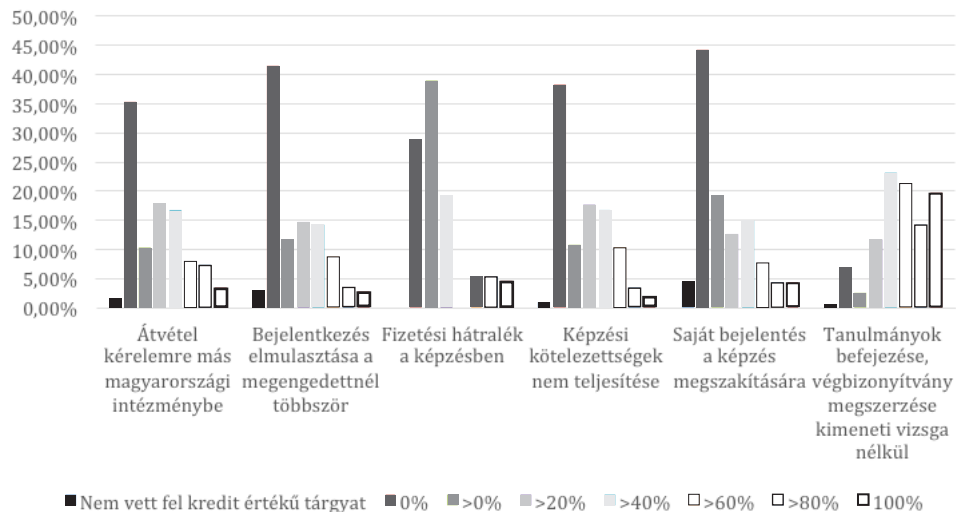
A táblázatban szereplő eredményekből látható, hogy a hallgatók több, mint fele 3,0 alatti tanulmányi átlaggal rendelkezik. Tehát a tanulmányi átlag önmagában csak körülbelül a hallgatók felénél használható eredményesen indikátorként.

Az alábbi táblázat eredményei megmutatják, hogy a felvett kreditekből hány kreditnyi tárgyat teljesítettek a lemorzsolódott hallgatók, a hallgatói jogviszony megszűnésének oka szerint csoportosítva.

	~*	0%	>0%	>20%	>40%	>60%	>80%	100%
Átvétel kérelemre más magyarországi intézménybe	1,67%	35,33%	10,33%	18,00%	16,67%	7,33%	7,33%	3,33%
Bejelentkezés elmulasztása a megengedettnél többször	2,91%	41,48%	11,80%	14,74%	14,14%	8,79%	3,40%	2,75%
Fizetési hátralék a képzésben	0,00%	29,01%	38,93%	16,79%	0,00%	5,34%	5,34%	4,58%
Képzési kötelezettségek nem teljesítése	0,81%	38,28%	10,78%	17,60%	16,73%	10,33%	3,55%	1,92%
Saját bejelentés a képzés megszakítására	4,38%	44,21%	7,66%	12,51%	14,85%	7,68%	4,38%	4,31%
Tanulmányok befejezése, végbizonyítvány megszerzése kimeneti vizsga nélkül	0,49%	6,84%	2,46%	11,80%	23,05%	21,43%	14,26%	19,68%
Végösszeg	2,05%	32,34%	8,68%	14,30%	17,02%	12,11%	6,38%	7,12%

*: Nem vett fel kredit értékű tárgyat
Az eredmények az alábbi ábrákon is láthatók.

A két ábra ugyanazokat az adatokat mutatja a sorokat és oszlopokat felcserélve, amely segíti az adatok elemzését. Látható a két ábrából együttesen, hogy a 40%-nál több kreditet teljesítő lemorzsoló hallgatók nagy részének a jogviszonya *Tanulmányok befejezése, végbizonyítvány megszerzése kimeneti vizsga nélkül* jogcímen szűnt meg. Az összes kreditet teljesítő hallgatókra is ez igaz. Ezek a hallgatók vagy a szakdolgoztatás vagy a záróvizsga során morzsolódtak le, ez megerősíti ezen két folyamat monitorozásának fontosságát.

Azok a hallgatók, akiknek a jogviszonya *Saját bejelentés a képzés megszakítására* jogcímen szűnt meg, kb. fele egyáltalán nem teljesített egyetlen kreditet sem. Ez nem feltétlen jelenti azt, hogy nehezek a tárgyak követelményei, vagy hogy rossz az oktató, valószínű, hogy valamilyen egyéb körülmény az, ami miatt a hallgató nem kívánja tanulmányait folytatni.

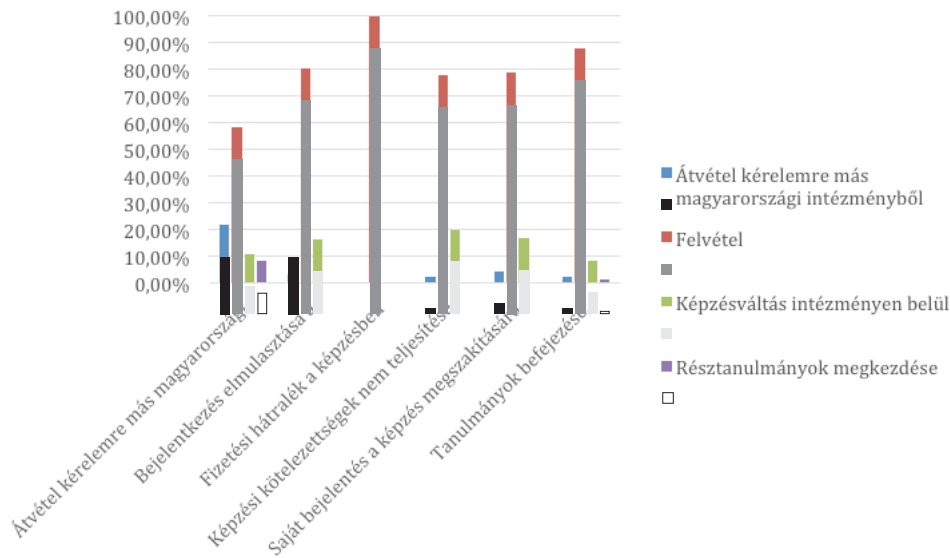
Az előző csoporthoz hasonlóan, azok a hallgatók, akiknek a jogviszonya *Képzési kötelezettségek nem teljesítése* jogcímen szűnt meg, több mint fele egyáltalán nem teljesített egyetlen kreditet sem, vagy csak minimálisan teljesített.

A másik három kategória esetében látható, hogy a hallgatók csupán kb. 60%-a csak maximum a felvett kreditek 20%-át teljesítette, azonban a 40%-uk ennél többet teljesített, esetükben nem valószínű, hogy tanulmányi okok állnak a hallgatói jogviszony megszűnése mögött.

Az alábbi táblázat adatai megmutatják, hogy a hallgatói jogviszony keletkezésének és végének oka milyen kapcsolatban áll.

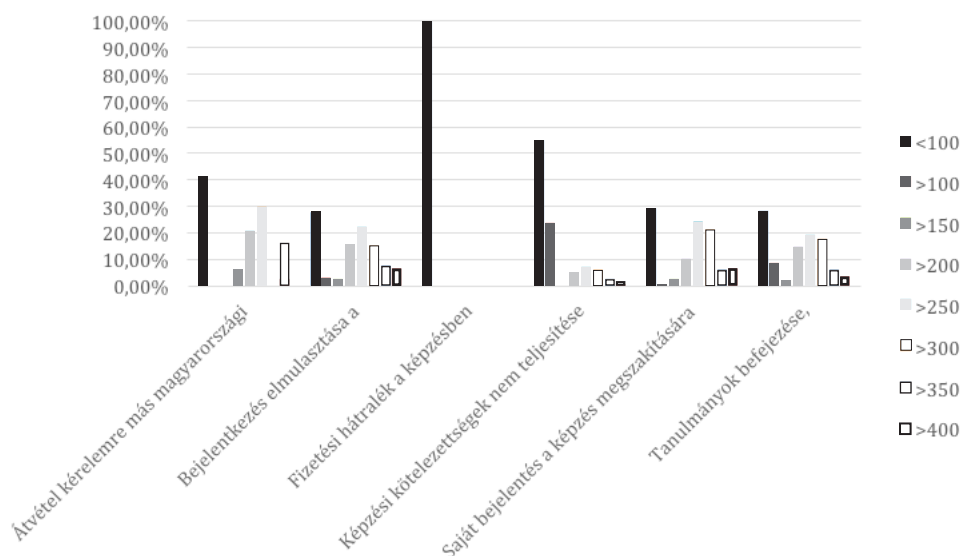
Jogviszony megszűnésének oka	Átvétel kérelemre más magyarországi intézményből	Felvétel	Képzésváltás intézményen belül	Résztanulmányok megkezdése
Átvétel kérelemre más magyarországi intézménybe	22,00%	58,67%	11,00%	8,33%
Bejelentkezés elmulasztása a megengedettnél többször	3,37%	80,25%	16,38%	0,00%
Fizetési hátralék a képzésben	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%
Képzési kötelezettségek nem teljesítése	2,30%	77,77%	19,93%	0,00%
Saját bejelentés a képzés megszakítására	4,18%	78,84%	16,98%	0,00%
Tanulmányok befejezése, végbizonyítvány megszerzése kimeneti vizsga nélkül	2,45%	88,06%	8,27%	1,22%
Végösszeg	3,22%	81,34%	15,05%	0,40%

Az eredményekből látható, hogy a lemorzsolódott hallgatók 15%-a képzést váltott intézményen belül, mielőtt megszűnt volna a hallgatói jogviszonya, tehát érdemes a képzést váltó hallgatókra különösen figyelni, mert ez egy indikátor arra vonatkozóan, hogy a hallgató a lemorzsolódás veszélyének van kitéve.

A jogviszony-megszűnés oka és a felvételi pontszám közötti kapcsolatot az alábbi táblázat mutatja.

Jogviszony megszűnésének oka	<100	>100	>150	>200	>250	>300	>350	>400
Átvétel kérelemre más magyarországi intézménybe	41,33%	0,00%	0,00%	6,00%	20,67%	29,67%	0,00%	2,33%
Bejelentkezés elmulasztása a megengedettnél többször	27,80%	2,74%	2,50%	15,56%	22,39%	15,00%	7,52%	6,49%
Fizetési hátralék a képzésben	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Képzési kötelezettségek nem teljesítése	55,14%	23,77%	0,00%	5,09%	6,95%	5,96%	2,45%	0,64%
Saját bejelentés a képzés megszakítására	29,27%	0,34%	2,54%	9,89%	24,42%	21,16%	5,89%	6,49%
Tanulmányok befejezése, végbizonyítvány megszerzése kimeneti vizsga nélkül	28,13%	8,65%	2,13%	14,66%	19,14%	17,77%	6,00%	3,52%
Végösszeg	34,03%	7,98%	1,88%	12,16%	18,71%	15,00%	5,75%	4,50%

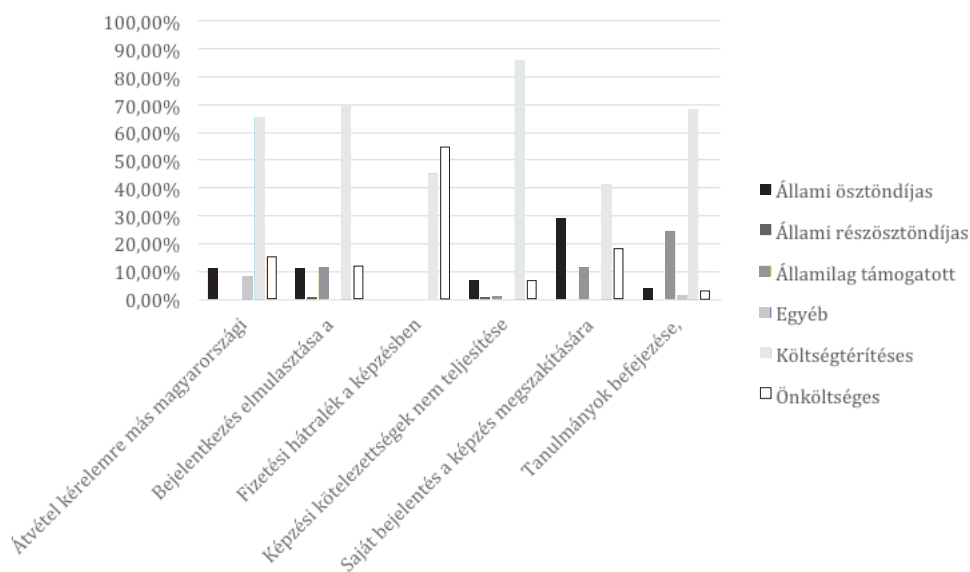

Az adatokból látható, hogy egyes esetekben a felvételi pontszám veszélyforrás lehet a hallgatói lemorzsolódás szempontjából. A felvételi eljárás és pontszámítás változása miatt nehéz az adatokat összevetni, azonban az mindenképp látszik, hogy a 100 pontnál kevesebb ponttal felvett hallgatók esetében (régi felvételi eljárásban felvett hallgatók) és a 250–300 ponttal (új felvételi eljárásban, valószínűleg a minimum pontszámhoz közli pontszámmal felvett hallgatók) esetében nagyobb a lemorzsolódás veszélye, mint a többi esetben. A felvételi pontszám ez esetben egy jó indikátor lehet akkor, ha minden szak esetében összevethető az aktuális legmagasabb pontszámmal és a minimum pontszámmal a hallgató felvételi eredménye, ez jelen formában nem lehetséges.

Az alábbi táblázat megmutatja, hogy a lemorzsolódott hallgatók pénzügyi státusza és a hallgatói jogviszony megszűnésének oka között milyen összefüggés van.

Jogviszony megszűnésének oka	Állami ösztöndíjas	Állami rész-ösztöndíjas	Államilag támogatott	Egyéb	Költség-térítéses	Önköltséges
Átvétel kérelemre más magyarországi intézménybe	11,00%	0,00%	0,00%	8,33%	65,33%	15,33%
Bejelentkezés elmulasztása a megengedettnél többször	6,10%	0,11%	11,72%	0,00%	69,88%	12,19%
Fizetési hátralék a képzésben	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	45,04%	54,96%
Képzési kötelezettségek nem teljesítése	6,60%	0,24%	0,71%	0,00%	85,88%	6,57%

Saját bejelentés a képzés megszakítására	28,80%	0,00%	11,62%	0,00%	41,20%	18,38%
Tanulmányok befejezése, végbizonyítvány megszerzése kimeneti vizsga nélkül	3,57%	0,00%	24,53%	1,25%	68,02%	2,62%
Végösszeg	9,24%	0,09%	12,61%	0,41%	67,78%	9,87%

Az adatokból látható, hogy a lemorzsolódott hallgatók nagy része (77,65%) pénzügyi státusza költségtérítéses vagy önköltséges. Ez a tény utalhat arra, hogy azon hallgatók esetében, akik esetében nem a tanulmányi eredmények állnak a lemorzsolódás oka mögött, valószínűleg a háttérben anyagi okok állhatnak.

Az eredmények alapján összességében elmondható, hogy a lemorzsolódás csökkentésének érdekében a korábban említett összes faktor (a félévi tantárgyi követelményeket nem teljesíti, iskolai élettel van problémája, szociális probléma, egyéni probléma, nem ír szakdolgozatot, nem tesz záróvizsgát, nem tesz nyelvvizsgát) okainak monitorozása egyaránt fontos. Arra is rávilágítanak az eredmények, hogy azok a hallgatók is lemorzsolódhatnak, akik minden felvett tárgyat teljesítenek és jó átlaggal rendelkeznek, a rossz tanulmányi eredmény a lemorzsolódott hallgatók esetében csupán kb. a hallgatók felére igaz.

Empirikus kutatás

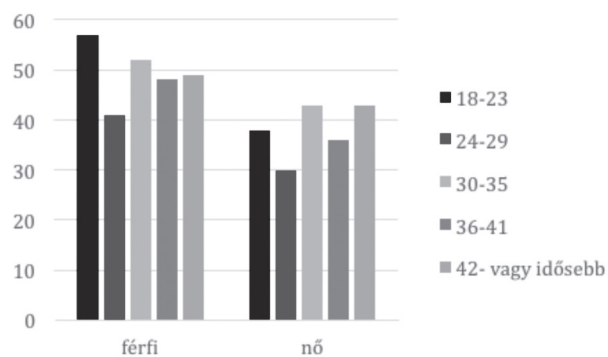
A hallgatók körében végzett empirikus kutatás célja az volt, hogy kiderüljön a jelen tanulmányban meghatározott veszélyforrásokat a hallgatók mekkora mértékben tartják veszélyforrásnak. A vizsgálat során a hallgatóknak az 4. *Melléklet*ben található kérdőívet kellett kitölteniük elektronikusan. A Dunaújvárosi Egyetem hallgatói az online kérdőív kitöltésére felkérő üzenetet a Neptun-rendszeren keresztül kapták meg 2016. 03. 04-én.

A kérdőív kitöltésre egy hét állt rendelkezésükre, a hallgatók 23%-a töltötte ki teljesen a kérdőívet, a részben kitöltött kérdőívek (2%) nem kerültek elemzésre.

Az alábbi táblázat megmutatja a kérdőívre válaszoló hallgatók nemenkénti és életkor szerinti eloszlását.

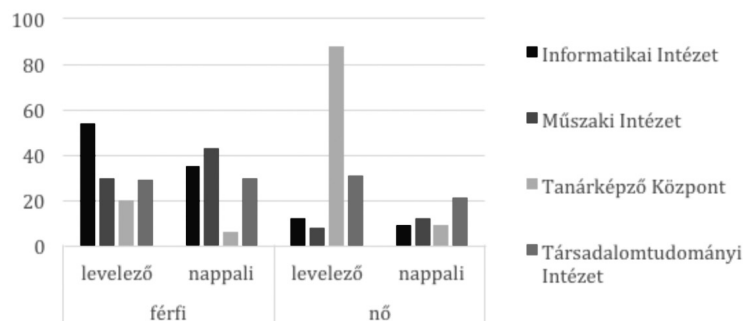
neme - életkor	18-23	24-29	30-35	36-41	42- vagy idősebb	Végösszeg
férfi	57	41	52	48	49	247
nő	38	30	43	36	43	190
Végösszeg	95	71	95	84	92	437

Az adatokból látható, hogy a kérdőívet összesen 437 hallgató töltötte ki, amelyből 247 férfi és 190 nő. Az férfiak és nők kor szerinti megoszlását szemlélteti a következő ábra.

Az egyes intézetek hallgatóinak a képzési megoszlását az alábbi táblázat, valamint ábra mutatja.

	Informatikai Intézet	Műszaki Intézet	Tanárképző Központ	Társadalomtudományi Intézet	Végösszeg
férfi	89	73	26	59	247
levelező	54	30	20	29	133
nappali	35	43	6	30	114
nő	21	20	97	52	190
levelező	12	8	88	31	139
nappali	9	12	9	21	51
Végösszeg	110	93	123	111	437

Az empirikus kutatás kérdéseire vonatkozó korrelációs tábla az 5. Mellékletben található.

Az alábbi kérdések korrelálnak egymással – a demográfiai változók egymással való esetleges korrelációjától eltekintve:

- Életkora – Segít a záróvizsgán való felkészülésben a próbavédés?
- Milyen tagozaton végzi tanulmányait? – Mit gondol, melyik a legvalószínűbb ok, amely miatt a hallgatói jogviszonya megszűnhet a diploma megszerzése nélkül?
- Mennyire tartja az Ön esetében valószínűnek, hogy tanulmányait a diploma megszerzése nélkül fogja befejezni, azaz lemorzsolódik? – Milyen tanulónak tartja magát?
- Mit gondol, milyen egyéb okok lehetnek, amely miatt a hallgatói jogviszonya megszűnhet a diploma megszerzése nélkül? – Mit gondol, mennyire nehéz a záróvizsgán a szakdolgozatot jól megvédeni?
- Mit gondol, mennyire nehéz a záróvizsgán a feleleteket jól teljesíteni? – Segít a záróvizsgán való felkészülésben a próbavédés?

A kérdőív elemzésében először a korreláló kérdések vizsgálatára fókuszálunk.

Az Életkor és a Segít a záróvizsgán való felkészülésben a próbavédés? kérdés kereszttábláját az alábbi táblázat mutatja:

		Segít a záróvizsgán való felkészülésben a próbavédés?	
		nem	igen
Életkora	18-23	47,4%	52,6%
	24-29	38,0%	62,0%
	30-35	38,0%	62,0%
	36-41	53,6%	46,4%
	42- vagy idősebb	57,6%	42,4%

Az eredményekből látszik, hogy a 24–29 és a 30–35 éves korcsoport válaszolta azt, hogy segíti őket a záróvizsgára való felkészülésben a próbavédés, azonban a kapcsolat nem szignifikáns, a khi-négyzet-próba szignifikancia szintje 0,072.

A Milyen tagozaton végzi tanulmányait? és a Mit gondol, melyik a legvalószínűbb ok, amely miatt a hallgatói jogviszonya megszűnhet a diploma megszerzése nélkül?– kérdések kereszttáblás elemzését az alábbi táblázat mutatja:

		Milyen tagozaton végzi tanulmányait?	
		nappali	levelező
Mit gondol, melyik a legvalószínűbb ok, amely miatt a hallgatói jogviszonya megszűnhet a diploma megszerzése nélkül?	rossz tanulmányi eredmények miatt	45,9%	54,1%
	az iskolai élettel való probléma miatt	45,5%	54,5%
	szociális okok miatt	42,9%	57,1%
	a szakdolgozatírástól való félelem miatt	42,2%	57,8%
	szakdolgozat el nem készítése miatt	40,5%	59,5%
	szakdolgozat el nem fogadása miatt	37,2%	62,8%
	sikertelen szakdolgozatvédés miatt	34,8%	65,2%
	a záróvizsgától való félelem miatt	25,0%	75,0%
	sikertelen záróvizsga miatt	36,1%	63,9%
	a nyelvvizsga hiánya miatt	36,4%	63,6%
	nincs ilyen	28,9%	71,1%

A kapcsolat khi-négyzet-próbával történő szignifikanciaszint vizsgálatának értéke 0,739, tehát a kapcsolat nem szignifikáns, azonban az látszik, hogy két válaszon kívül a többi tekintetében a nappalis és a levelezős hallgatók eltérő választ adtak (>10 % eltérés), melyek a táblázatban kiemelésre kerültek.

A Milyen tanulónak tartja magát? és a Mennyire tartja az Ön esetében valószínűnek, hogy tanulmányait a diploma megszerzése nélkül fogja befejezni, azaz lemorzsolódik? –kérdések kereszttáblás elemzését az alábbi táblázat mutatja:

		Milyen tanulónak tartja magát?		
		rosszabb vagyok, mint a többiek	olyan tanuló vagyok, mint a többiek	jobb tanuló vagyok, mint a többiek
Mennyire tartja az Ön esetében valószínűnek, hogy tanulmányait a diploma megszerzése nélkül fogja befejezni, azaz lemorzsolódik?	egyáltalán nem	44,0%	35,2%	20,9%
	kis mértékben	34,0%	29,8%	36,2%
	közepesen	42,4%	25,9%	31,8%
	valószínűnek tartom	28,6%	36,4%	35,1%
	nagyon valószínűnek tartom	26,7%	41,1%	32,2%

A két kérdés khi-négyzet-próba szerinti szignifikancia szintje 0,082, ennek alapján a két kérdés között szignifikáns kapcsolat nem áll fenn. Az értékek alapján megállapítható, hogy azon válaszadók akik a többiektől rosszabb tanulónak tartják magukat, kevésbé találják valószínűnek azt, hogy lemorzsolódnak, mint akik átlagos vagy átlagostól jobb tanulónak tartják magukat.

A Mit gondol, mennyire nehéz a záróvizsgán a szakdolgozatot jól megvédeni? és a Mit gondol, milyen egyéb okok lehetnek, amelyek miatt a hallgatói jogviszonya megszűnhet a diploma megszerzése nélkül? –kérdések kereszttáblás eredményét az alábbi táblázat tartalmazza.

	Mit gondol, mennyire nehéz a záróvizsgán a szakdolgozatot jól megvédeni?				
	könnyű	kis mértékben nehéz	közepesen nehéz	nagyon nehéz	teljesíthetetlen
rossz tanulmányi eredmények miatt	15,6%	15,6%	28,1%	25,0%	15,6%
az iskolai élettel való probléma miatt	15,4%	28,2%	17,9%	20,5%	17,9%
szociális okok miatt	24,2%	18,2%	21,2%	21,2%	15,2%
a szakdolgozatírástól való félelem miatt	14,3%	14,3%	23,8%	23,8%	23,8%
szakdolgozat el nem készítése miatt	15,0%	12,5%	15,0%	42,5%	15,0%
szakdolgozat el nem fogadása miatt	12,5%	15,0%	17,5%	27,5%	27,5%
sikertelen szakdolgozatvédelem miatt	25,8%	22,6%	19,4%	19,4%	12,9%
a záróvizsgától való félelem miatt	25,6%	18,6%	20,9%	23,3%	11,6%
sikertelen záróvizsga miatt	21,4%	21,4%	19,0%	23,8%	14,3%
a nyelvvizsga hiánya miatt	23,6%	20,0%	25,5%	23,6%	7,3%
nincs ilyen	22,5%	20,0%	22,5%	25,0%	10,0%

A két kérdés khi-négyzet-próba szerinti szignifikancia szintje 0,933, tehát a két kérdés között nincsen szignifikáns kapcsolat. A kérdésre adott válaszok a kérdőívre adott válaszok valóságtartalmára vonatkozóan viselkedést adnak, hiszen akik a *szakdolgozat el nem készítése miatt* választ adták, azok a másik kérdésben *nagyon nehéz* választ adták, tehát a kérdőív válaszai megbízhatók, hiszen több esetben is hasonló, logikus összefüggés áll fenn.

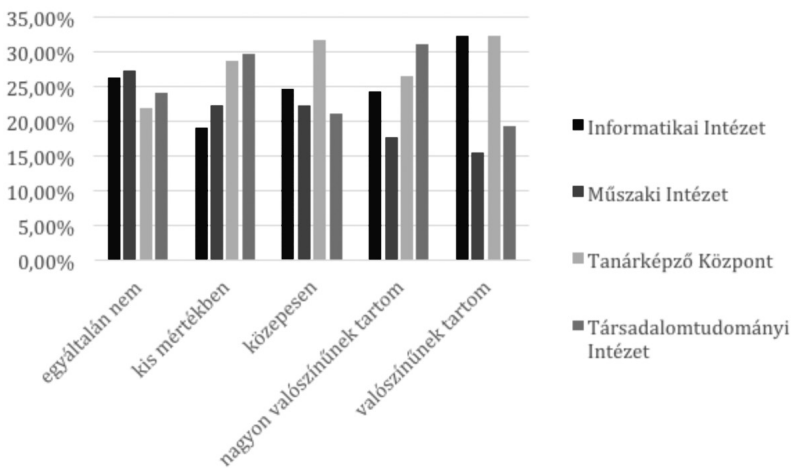
A Mit gondol, mennyire nehéz a záróvizsgán a feleleteket jól teljesíteni? és a Segít a záróvizsgán való felkészülésben a próbavédés? –kérdések kereszttáblás elemzését tartalmazza az alábbi táblázat.

		Segít a záróvizsgán való felkészülésben a próbavédés?	
		nem	igen
Mit gondol, mennyire nehéz a záróvizsgán a feleleteket jól teljesíteni?	könnyű	33,3%	66,7%
	kis mértékben nehéz	51,4%	48,6%
	közepesen nehéz	47,7%	52,3%
	nagyon nehéz	57,3%	42,7%
	teljesíthetetlen	50,5%	49,5%

A két kérdés khi-négyzet-próba szerinti szignifikancia szintje 0,025, tehát a kapcsolat szignifikáns. A kapcsolat Cremer-erőssége 0,160, tehát a kapcsolat erőssége gyenge. A legnagyobb eltérés a válaszokban az első sorban található: akik könnyűnek tartják a záróvizsgát teljesíteni, úgy ítélik meg, hogy a próbavédés segíti a felkészülést.

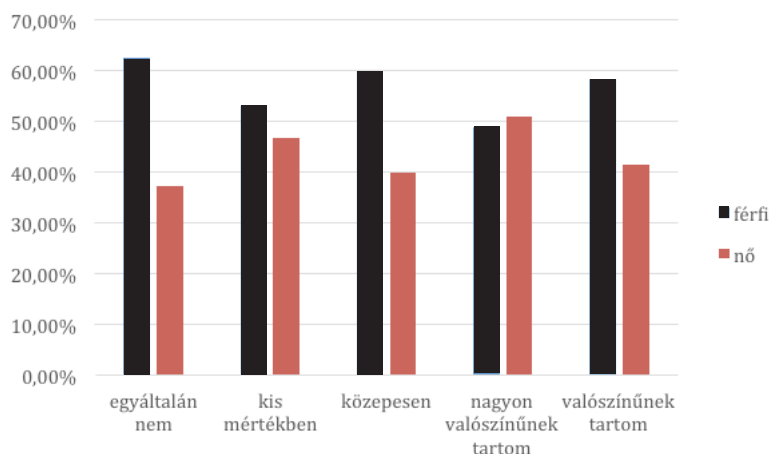
Arra a kérdésre, hogy Mennyire tartja az Ön esetében valószínűnek, hogy tanulmányait a diploma megszerzése nélkül fogja befejezni, azaz lemorzsolódik? az egyes intézetek hallgatói eltérő módon válaszoltak. A legkevésbé a Műszaki Intézet hallgatói tartanak a lemorzsolódástól.

	Informatikai Intézet	Műszaki Intézet	Tanárképző Központ	Társadalomtudományi Intézet
egyáltalán nem	26,37%	27,47%	21,98%	24,18%
kis mértékben	19,15%	22,34%	28,72%	29,79%
közepesen	24,71%	22,35%	31,76%	21,18%
nagyon valószínűnek tartom	24,44%	17,78%	26,67%	31,11%
valószínűnek tartom	32,47%	15,58%	32,47%	19,48%
Végösszeg	25,17%	21,28%	28,15%	25,40%

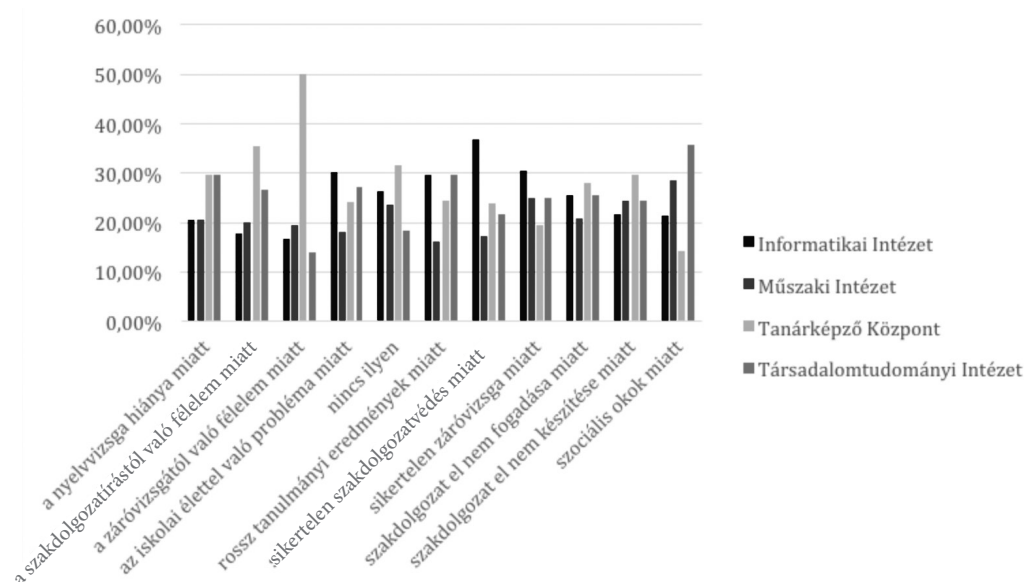
Ugyanennek a kérdésnek a nemenkénti megoszlásban történő vizsgálata alapján az mondható, hogy a férfi hallgatók kevésbé aggódnak a lemorzsolódás miatt.

	férfi	nő
egyáltalán nem	62,64%	37,36%
kis mértékben	53,19%	46,81%
közepesen	60,00%	40,00%
nagyon valószínűnek tartom	48,89%	51,11%
valószínűnek tartom	58,44%	41,56%
Végösszeg	56,52%	43,48%

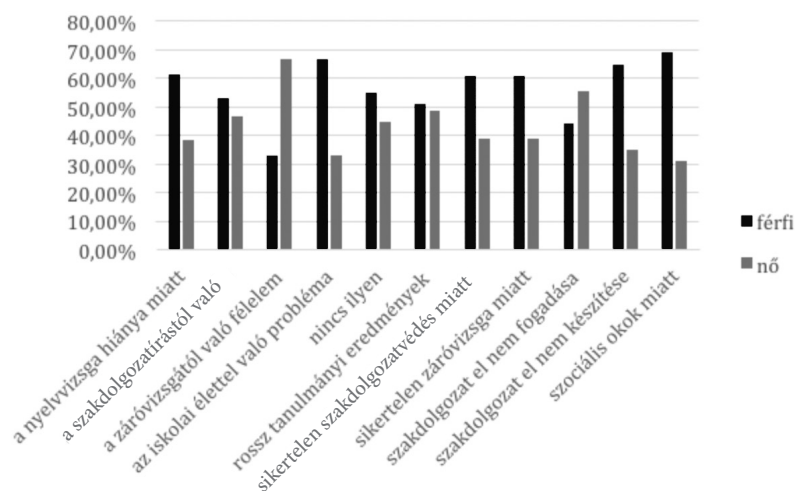
A második kérdésre *Mit gondol, melyik a legvalószínűbb ok, amely miatt a hallgatói jogviszonya megszűnhet a diploma megszerzése nélkül?* adott válaszok intézetenkénti csoportosítását az alábbi táblázat mutatja. Az egyes intézetek hallgatói között jelentős eltérés tapasztalható, pl. a szociális okok miatt bekövetkező hallgatói jogviszony megszüntetés miatt a Társadalomtudományi Intézet hallgatói aggódnak a legnagyobb mértékben, a legkevésbé a Tanárképző Központ hallgatói. Ugyanilyen nagymértékű eltérés tapasztalható a szakdolgozatírástól való félelem kapcsán is az egyes intézetek között.

	Informatikai Intézet	Műszaki Intézet	Tanárképző Központ	Társadalomtudományi Intézet
a nyelvvizsga hiánya miatt	20,45%	20,45%	29,55%	29,55%
a szakdolgozatírástól való félelem miatt	17,78%	20,00%	35,56%	26,67%
a záróvizsgától való félelem miatt	16,67%	19,44%	50,00%	13,89%
az iskolai élettel való probléma miatt	30,30%	18,18%	24,24%	27,27%
nincs ilyen	26,32%	23,68%	31,58%	18,42%
rossz tanulmányi eredmények miatt	29,73%	16,22%	24,32%	29,73%
sikertelen szakdolgozatvédelem miatt	36,96%	17,39%	23,91%	21,74%
sikertelen záróvizsga miatt	30,56%	25,00%	19,44%	25,00%
szakdolgozat el nem fogadása miatt	25,58%	20,93%	27,91%	25,58%
szakdolgozat el nem készítése miatt	21,62%	24,32%	29,73%	24,32%
szociális okok miatt	21,43%	28,57%	14,29%	35,71%
Végösszeg	25,17%	21,28%	28,15%	25,40%

Ugyanezen kérdés nemenkénti megoszlásának vizsgálata egyes esetekben a nemek közötti különbségekre mutat rá: a férfiak a legjobban szociális okok és az iskolai élet problémája miatt aggódnak, míg a nők a záróvizsga és a szakdolgozat miatt.

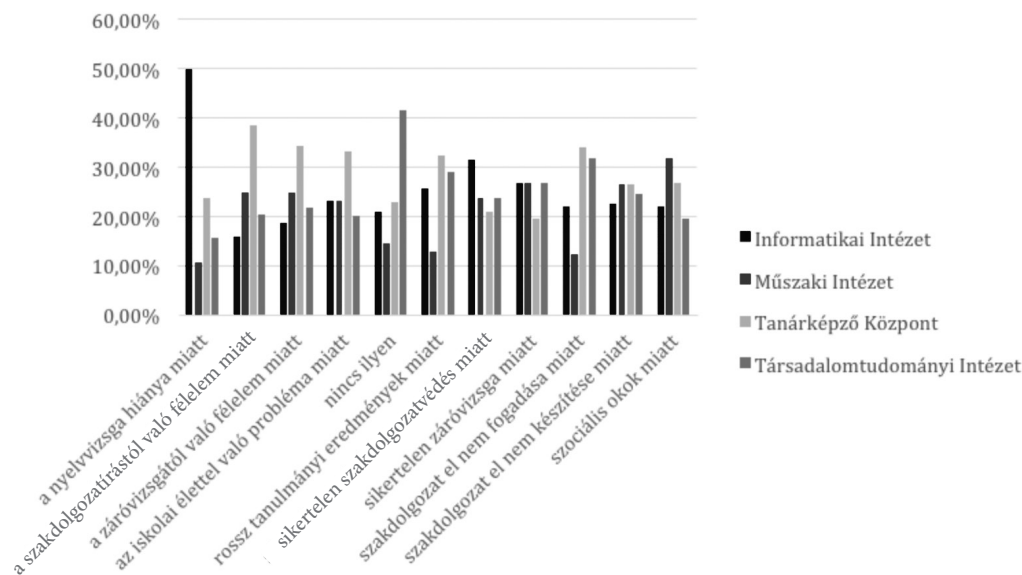
	férfi	nő	Végösszeg
a nyelvvizsga hiánya miatt	61,36%	38,64%	100,00%
a szakdolgozatírástól való félelem miatt	53,33%	46,67%	100,00%
a záróvizsgától való félelem miatt	33,33%	66,67%	100,00%
az iskolai élettel való probléma miatt	66,67%	33,33%	100,00%
nincs ilyen	55,26%	44,74%	100,00%
rossz tanulmányi eredmények miatt	51,35%	48,65%	100,00%
sikertelen szakdolgozatvédelem miatt	60,87%	39,13%	100,00%
sikertelen záróvizsga miatt	61,11%	38,89%	100,00%
szakdolgozat el nem fogadása miatt	44,19%	55,81%	100,00%
szakdolgozat el nem készítése miatt	64,86%	35,14%	100,00%
szociális okok miatt	69,05%	30,95%	100,00%
Végösszeg	56,52%	43,48%	100,00%

A harmadik kérdésre *Mit gondol, melyik a második ok, amely miatt a hallgatói jogviszonya megszűnhet a diploma megszerzése nélkül?* adott válaszok intézetenkénti csoportosítását az alábbi táblázat mutatja. Az egyes intézetek hallgatói között jelentős eltérés tapasztalható, pl. a szociális okok miatt bekövetkező hallgatói jogviszony megszüntetés miatt másodsorban a Műszaki Intézet hallgatói, leginkább a Társadalomtudományi Intézet hallgatói aggódtak. Ugyanilyen nagymértékű eltérés tapasztalható a nyelvvizsgától való félelem kapcsán is az egyes intézetek között.

	Informatikai Intézet	Műszaki Intézet	Tanárképző Központ	Társadalomtudományi Intézet
a nyelvvizsga hiánya miatt	50,00%	10,53%	23,68%	15,79%
a szakdolgozatírástól való félelem miatt	15,91%	25,00%	38,64%	20,45%
a záróvizsgától való félelem miatt	18,75%	25,00%	34,38%	21,88%
az iskolai élettel való probléma miatt	23,33%	23,33%	33,33%	20,00%
nincs ilyen	20,83%	14,58%	22,92%	41,67%
rossz tanulmányi eredmények miatt	25,81%	12,90%	32,26%	29,03%
sikertelen szakdolgozatvédelem miatt	31,58%	23,68%	21,05%	23,68%

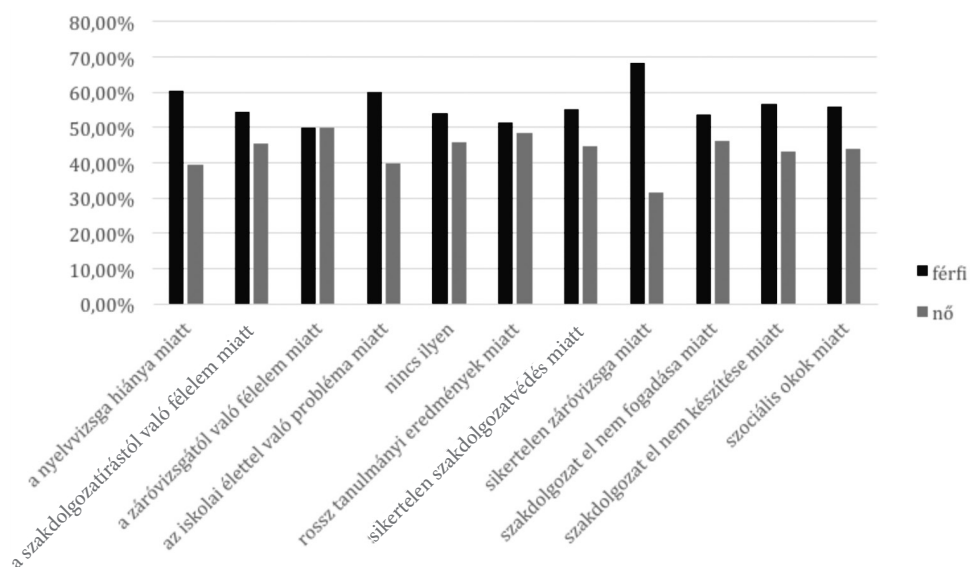
sikertelen záróvizsga miatt	26,83%	26,83%	19,51%	26,83%
szakdolgozat el nem fogadása miatt	21,95%	12,20%	34,15%	31,71%
szakdolgozat el nem készítése miatt	22,64%	26,42%	26,42%	24,53%
szociális okok miatt	21,95%	31,71%	26,83%	19,51%
Végösszeg	25,17%	21,28%	28,15%	25,40%

A kérdés nemenkénti megoszlását az alábbi táblázat mutatja. A nemek között is egyes esetekben jelentős különbségek tapasztalhatók, pl. a nyelvvizsga hiánya miatt a férfiak sokkal jobban aggódnak, mint a nők.

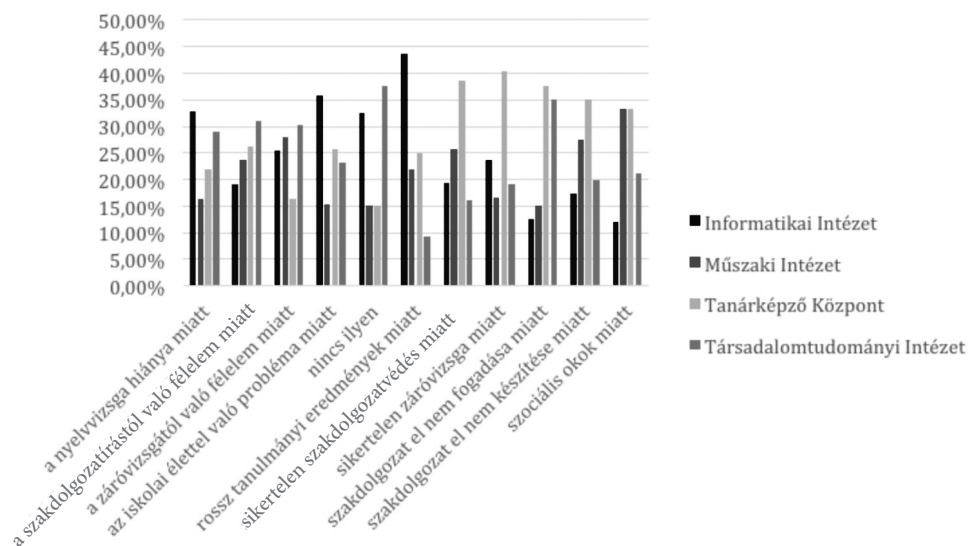
	férfi	nő
a nyelvvizsga hiánya miatt	60,53%	39,47%
a szakdolgozatírástól való félelem miatt	54,55%	45,45%
a záróvizsgától való félelem miatt	50,00%	50,00%

az iskolai élettel való probléma miatt	60,00%	40,00%
nincs ilyen	54,17%	45,83%
rossz tanulmányi eredmények miatt	51,61%	48,39%
sikertelen szakdolgozatvédelem miatt	55,26%	44,74%
sikertelen záróvizsga miatt	68,29%	31,71%
szakdolgozat el nem fogadása miatt	53,66%	46,34%
szakdolgozat el nem készítése miatt	56,60%	43,40%
szociális okok miatt	56,10%	43,90%
Végösszeg	56,52%	43,48%

A negyedik kérdésre *Mit gondol, milyen egyéb okok lehetnek, amely miatt a hallgatói jogviszonya megszűnhet a diploma megszerzése nélkül?* adott válaszok intézetenkénti csoportosítását az alábbi táblázat mutatja. Az egyes intézetek hallgatói között jelentős eltérés tapasztalható, pl. a szociális okok miatt bekövetkező hallgatói jogviszony megszüntetés miatt a Tanárképző Központ és a Műszaki Intézet hallgatói aggódtak a legnagyobb mértékben. Ugyanilyen nagymértékű eltérés tapasztalható a nyelvvizsgától való félelem kapcsán is az egyes intézetek között.

	Informatikai Intézet	Műszaki Intézet	Tanárképző Központ	Társadalomtudományi Intézet
a nyelvvizsga hiánya miatt	32,73%	16,36%	21,82%	29,09%
a szakdolgozat írástól való félelem miatt	19,05%	23,81%	26,19%	30,95%
a záróvizsgától való félelem miatt	25,58%	27,91%	16,28%	30,23%
az iskolai élettel való probléma miatt	35,90%	15,38%	25,64%	23,08%
nincs ilyen	32,50%	15,00%	15,00%	37,50%
rossz tanulmányi eredmények miatt	43,75%	21,88%	25,00%	9,38%
sikertelen szakdolgozatvédelem miatt	19,35%	25,81%	38,71%	16,13%
sikertelen záróvizsga miatt	23,81%	16,67%	40,48%	19,05%
szakdolgozat el nem fogadása miatt	12,50%	15,00%	37,50%	35,00%
szakdolgozat el nem készítése miatt	17,50%	27,50%	35,00%	20,00%
szociális okok miatt	12,12%	33,33%	33,33%	21,21%
Végösszeg	25,17%	21,28%	28,15%	25,40%

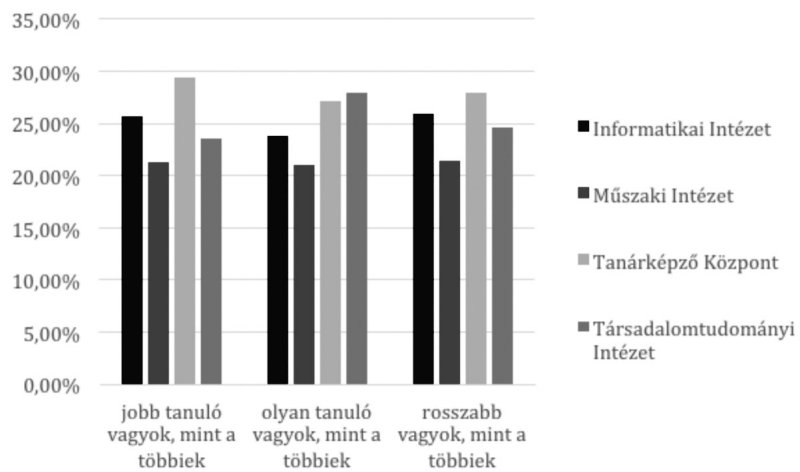

A kérdés nemenkénti megoszlását az alábbi táblázat mutatja. A nemek között is egyes esetekben jelentős különbségek tapasztalhatók, pl. a nyelvvizsga hiánya miatt a férfiak sokkal jobban aggódnak, mint a nők.

	férfi	nő
a nyelvvizsga hiánya miatt	60,00%	40,00%
a szakdolgozatírástól való félelem miatt	50,00%	50,00%
a záróvizsgától való félelem miatt	58,14%	41,86%
az iskolai élettel való probléma miatt	53,85%	46,15%
nincs ilyen	65,00%	35,00%
rossz tanulmányi eredmények miatt	75,00%	25,00%
sikertelen szakdolgozatvédelem miatt	48,39%	51,61%
sikertelen záróvizsga miatt	57,14%	42,86%
szakdolgozat el nem fogadása miatt	47,50%	52,50%
szakdolgozat el nem készítése miatt	45,00%	55,00%
szociális okok miatt	63,64%	36,36%
Végösszeg	56,52%	43,48%

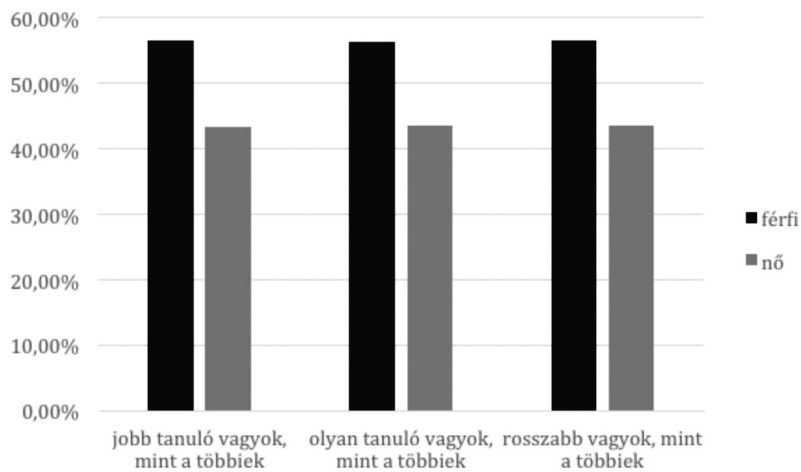
Az ötödik kérdésre *Milyen tanulónak tartja magát?* adott válaszok intézetenkénti csoportosítását az alábbi táblázat mutatja. Az egyes intézetek hallgatói között eltérés tapasztalható, pl. a Műszaki Intézet hallgatói mindhárom válaszra hasonló arányban válaszoltak, a Társadalomtudományi Intézet hallgatói közül tartották a legtöbb pont olyan tanulónak magukat, mint a többiek.

	Informatikai Intézet	Műszaki Intézet	Tanárképző Központ	Társadalomtudományi Intézet
jobb tanuló vagyok, mint a többiek	25,74%	21,32%	29,41%	23,53%
olyan tanuló vagyok, mint a többiek	23,81%	21,09%	27,21%	27,89%
rosszabb vagyok, mint a többiek	25,97%	21,43%	27,92%	24,68%
Végösszeg	25,17%	21,28%	28,15%	25,40%

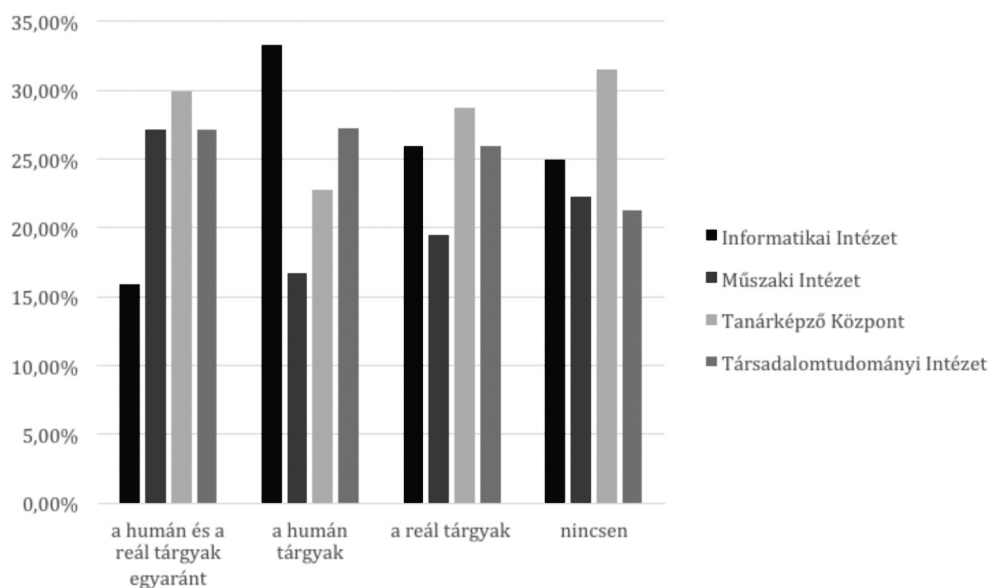
A kérdés nemenkénti megoszlását az alábbi táblázat mutatja. A nemek között nincs különbség a válaszok megoszlását tekintve.

Sorcímkek	férfi	nő
jobb tanuló vagyok, mint a többiek	56,62%	43,38%
olyan tanuló vagyok, mint a többiek	56,46%	43,54%
rosszabb vagyok, mint a többiek	56,49%	43,51%
Végösszeg	56,52%	43,48%

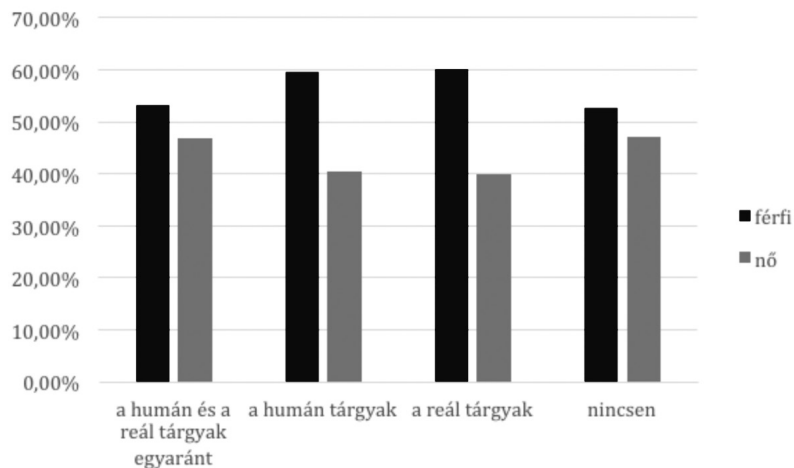
A hatodik kérdésre *Vannak olyan tárgyak, amelyek teljesítése gondot jelent Ön számára?* adott válaszok intézetenkénti csoportosítását az alábbi táblázat mutatja. Az egyes intézetek hallgatói között eltérés tapasztalható, pl. a Tanárképző Központ hallgatóinak okoz problémát a legnagyobb mértékben a humán és a reál tárgyak teljesítése, a Műszaki Intézet hallgatóinak okoz gondot a legkevésbé a reál tárgyak teljesítése.

	Informatikai Intézet	Műszaki Intézet	Tanárképző Központ	Társadalomtudományi Intézet
a humán és a reál tárgyak egyaránt	15,89%	27,10%	29,91%	27,10%
a humán tárgyak	33,33%	16,67%	22,81%	27,19%
a reál tárgyak	25,93%	19,44%	28,70%	25,93%
nincsen	25,00%	22,22%	31,48%	21,30%
Végösszeg	25,17%	21,28%	28,15%	25,40%

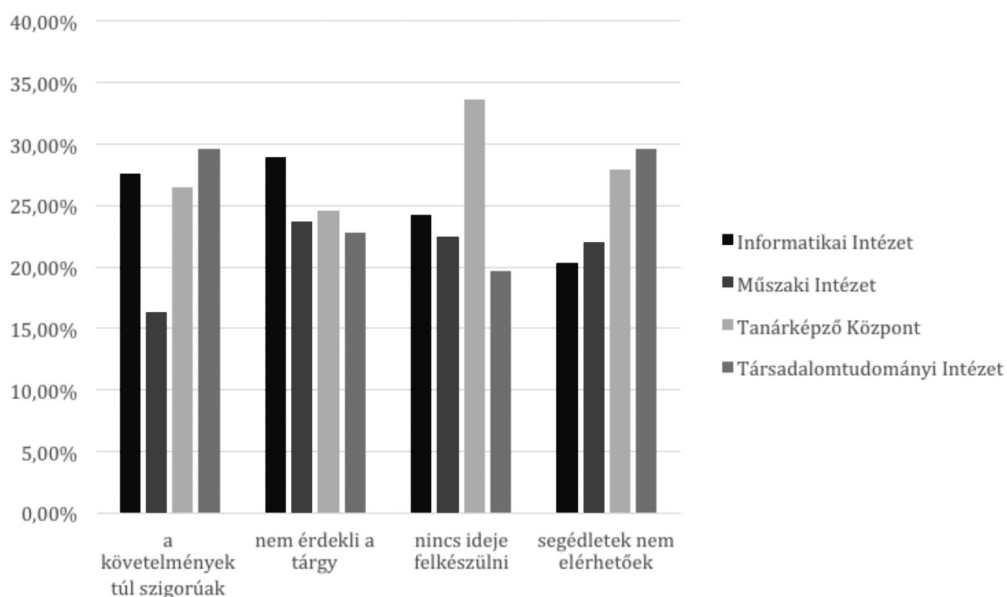
A kérdés nemenkénti megoszlását az alábbi táblázat mutatja. A nemek között több kérdés esetén is jelentős különbség tapasztalható.

	férfi	nő
a humán és a reál tárgyak egyaránt	53,27%	46,73%
a humán tárgyak	59,65%	40,35%
a reál tárgyak	60,19%	39,81%
nincsen	52,78%	47,22%
Végösszeg	56,52%	43,48%

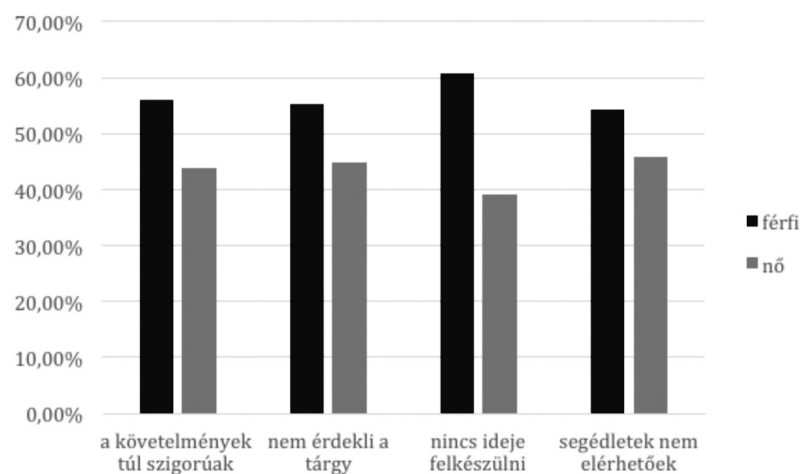
A hetedik kérdésre *Ha nem tud egy tárgyat teljesíteni, annak mi az oka?* adott válaszok intézetenkénti csoportosítását az alábbi táblázat mutatja. Az egyes intézetek hallgatói között jelentős eltérés tapasztalható, pl. a Műszaki Intézet hallgatói tartják a legkevésbé szigorúnak a követelményeket, a Tanárképző Központ hallgatói közül válaszolták a legtöbben azt, hogy nincs idejük felkészülni.

Sorcímkek	Informatikai Intézet	Műszaki Intézet	Tanárképző Központ	Társadalomtudományi Intézet
a követelmények túl szigorúak	27,55%	16,33%	26,53%	29,59%
nem érdekli a tárgy	28,95%	23,68%	24,56%	22,81%
nincs ideje felkészülni	24,30%	22,43%	33,64%	19,63%
segédletek nem elérhetőek	20,34%	22,03%	27,97%	29,66%
Végösszeg	25,17%	21,28%	28,15%	25,40%

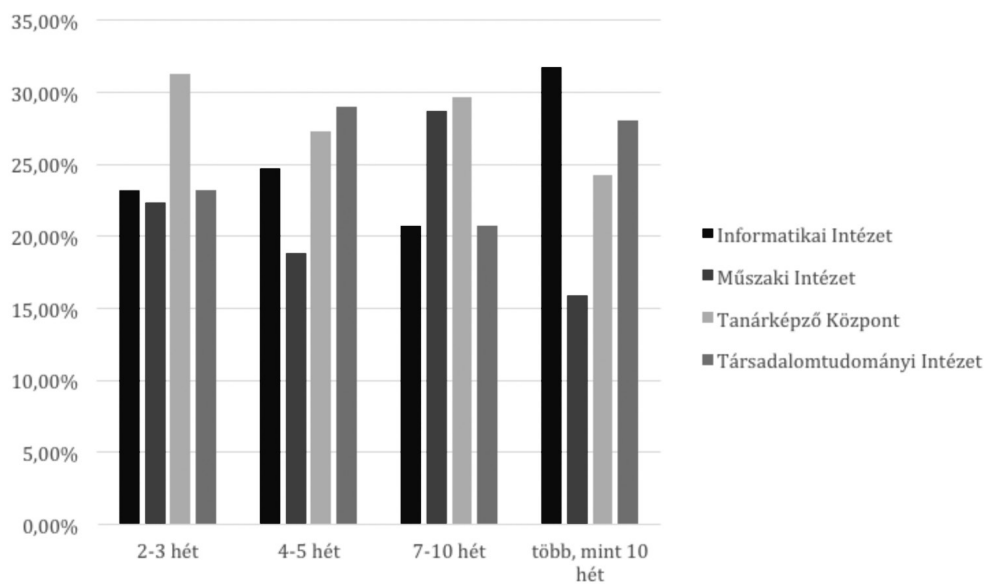
A kérdés nemenkénti megoszlását az alábbi táblázat mutatja. A nemek között több kérdés esetén is jelentős különbség tapasztalható.

	férfi	nő
a követelmények túl szigorúak	56,12%	43,88%
nem érdekli a tárgy	55,26%	44,74%
nincs ideje felkészülni	60,75%	39,25%
segédletek nem elérhetőek	54,24%	45,76%
Végösszeg	56,52%	43,48%

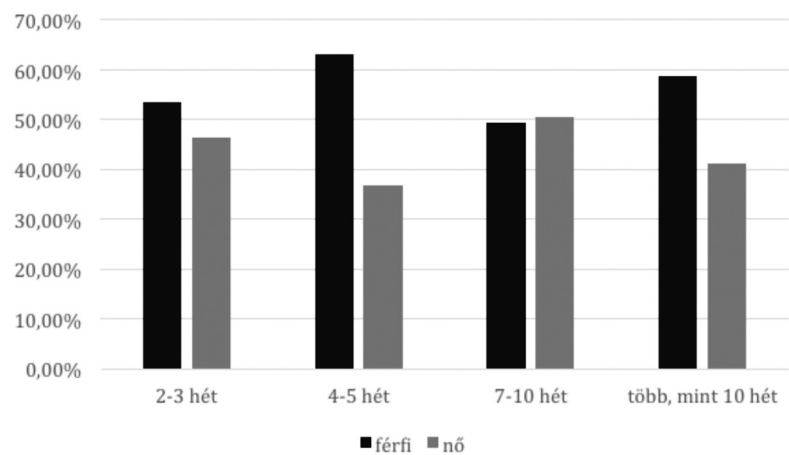
A nyolcadik kérdésre *Mit gondol, mennyi időráfordítás szükséges egy szakdolgozat megírásához?* adott válaszok intézetenkénti csoportosítását az alábbi táblázat mutatja. Az egyes intézetek hallgatói között jelentős eltérés tapasztalható, pl. az Informatika Intézet hallgatói közül gondolják a legtöbben, hogy több, mint 10 hét szükséges a szakdolgozat elkészítéséhez, míg a Tanárképző Központ hallgatói gondolják úgy, hogy akár 2–3 hét is elég lehet.

Sorcímkék	Informatikai Intézet	Műszaki Intézet	Tanárképző Központ	Társadalomtudományi Intézet
2–3 hét	23,21%	22,32%	31,25%	23,21%
4–5 hét	24,79%	18,80%	27,35%	29,06%
7–10 hét	20,79%	28,71%	29,70%	20,79%
több, mint 10 hét	31,78%	15,89%	24,30%	28,04%
Végösszeg	25,17%	21,28%	28,15%	25,40%

A kérdés nemenkénti megoszlását az alábbi táblázat mutatja. A nemek között több kérdés esetén is jelentős különbség tapasztalható.

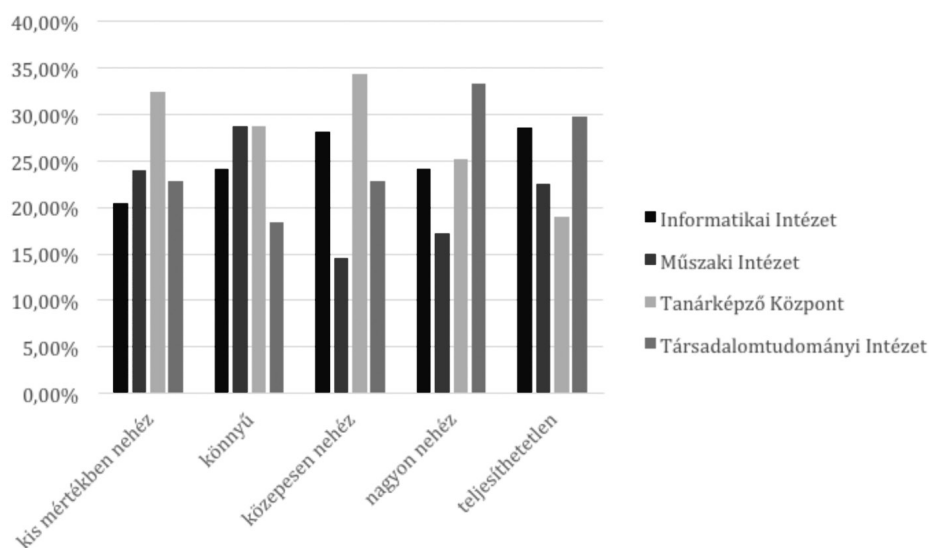
	férfi	nő
2–3 hét	53,57%	46,43%
4–5 hét	63,25%	36,75%
7–10 hét	49,50%	50,50%
több, mint 10 hét	58,88%	41,12%
Végösszeg	56,52%	43,48%

A kilencedik kérdésre *Mit gondol, mennyire nehéz egy szakdolgozatot megírni, hogy az minden követelménynek megfeleljen?* adott válaszok intézetenkénti csoportosítását az alábbi táblázat mutatja.

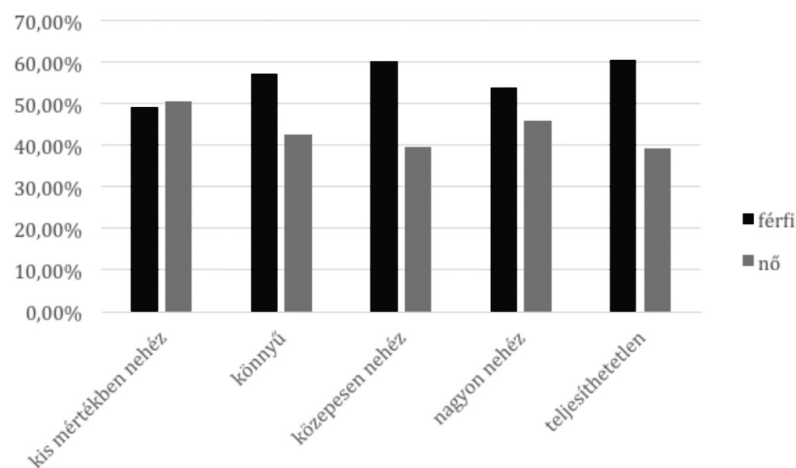
A legtöbben az Informatika és a Társadalomtudományi Intézet hallgatói tartják teljesíthetetlennek a szakdolgozatírást, míg a Tanárképző Központ hallgatói tartanak a szakdolgozat írástól a legkevésbé.

	Informatikai Intézet	Műszaki Intézet	Tanárképző Központ	Társadalomtudományi Intézet
kis mértékben nehéz	20,48%	24,10%	32,53%	22,89%
könnyű	24,14%	28,74%	28,74%	18,39%
közepesen nehéz	28,13%	14,58%	34,38%	22,92%
nagyon nehéz	24,14%	17,24%	25,29%	33,33%
teljesíthetetlen	28,57%	22,62%	19,05%	29,76%
Végösszeg	25,17%	21,28%	28,15%	25,40%

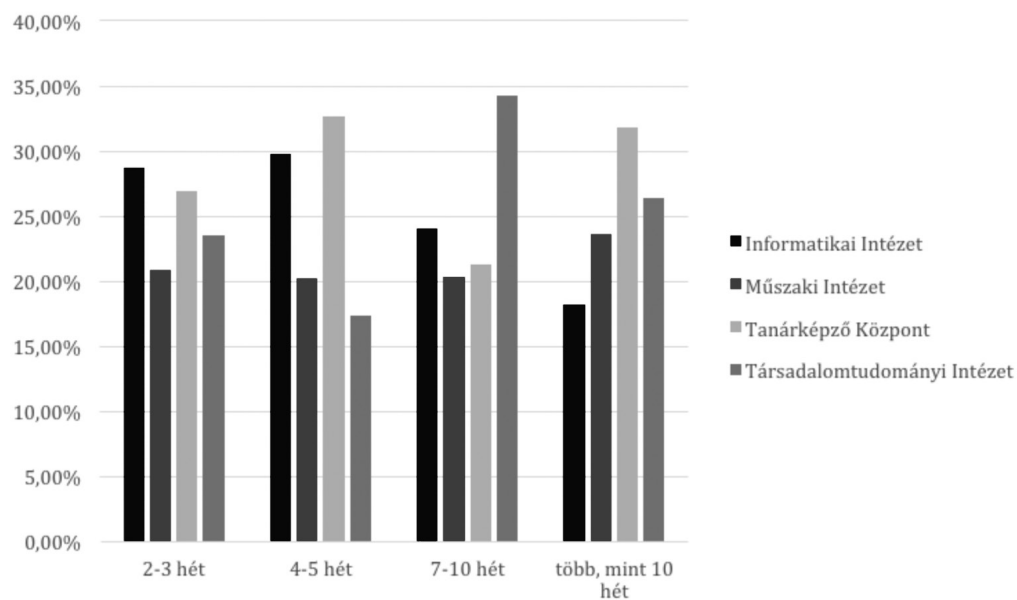
A kérdés nemenkénti megoszlását az alábbi táblázat mutatja. A nemek között több kérdés esetén is jelentős különbség tapasztalható.

Sorcímkek	férfi	nő
kis mértékben nehéz	49,40%	50,60%
könnyű	57,47%	42,53%
közepesen nehéz	60,42%	39,58%
nagyon nehéz	54,02%	45,98%
teljesíthetetlen	60,71%	39,29%
Végösszeg	56,52%	43,48%

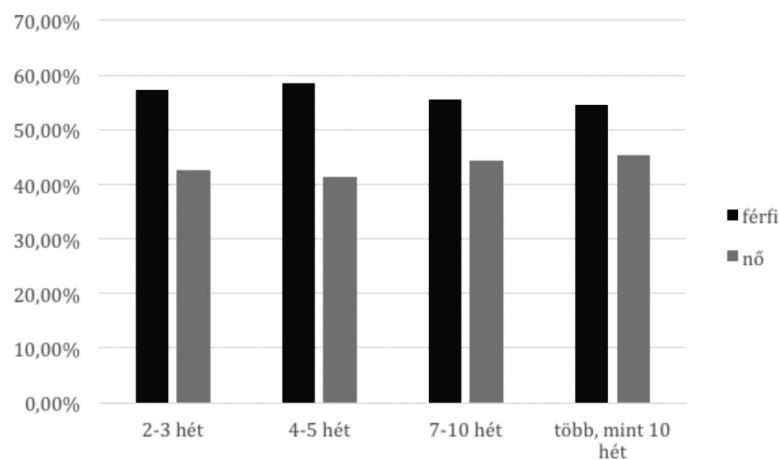
A tizedik kérdésre *Mit gondol, mennyi időráfordítás szükséges a záróvizsgára való felkészüléshez?* adott válaszok intézetenkénti csoportosítását az alábbi táblázat mutatja. Az egyes intézetek hallgatói között jelentős eltérés tapasztalható, pl. a legtöbben az Informatika Intézet hallgatói gondolják úgy, hogy 2–3 hét elegendő a záróvizsgára való felkészüléshez.

Sorcímkék	Informatikai Intézet	Műszaki Intézet	Tanárképző Központ	Társadalomtudományi Intézet
2–3 hét	28,70%	20,87%	26,96%	23,48%
4–5 hét	29,81%	20,19%	32,69%	17,31%
7–10 hét	24,07%	20,37%	21,30%	34,26%
több, mint 10 hét	18,18%	23,64%	31,82%	26,36%
Végösszeg	25,17%	21,28%	28,15%	25,40%

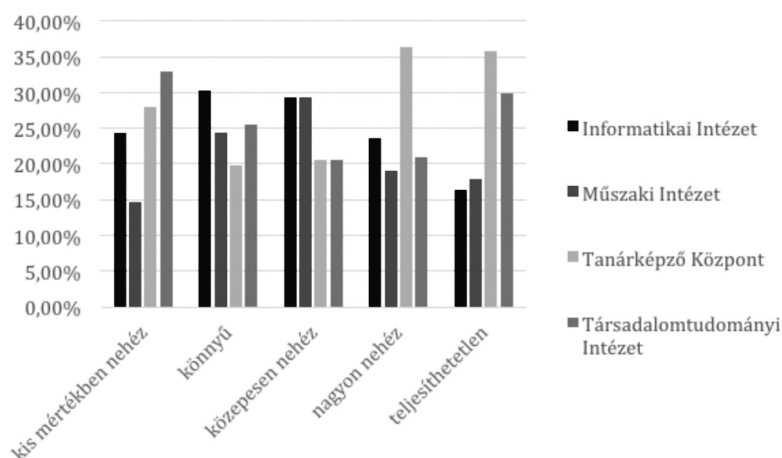
A kérdés nemenkénti megoszlását az alábbi táblázat mutatja. A nemek között több kérdés esetén is jelentős különbség tapasztalható.

	férfi	nő
2–3 hét	57,39%	42,61%
4–5 hét	58,65%	41,35%
7–10 hét	55,56%	44,44%
több, mint 10 hét	54,55%	45,45%
Végösszeg	56,52%	43,48%

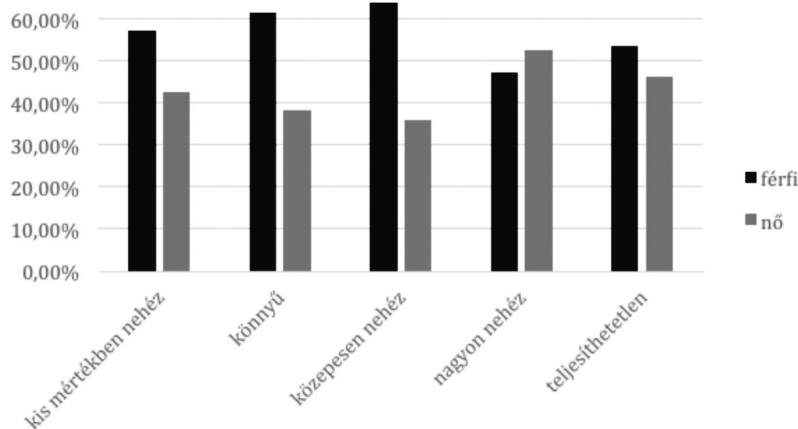
A *Mit gondol, mennyi időráfordítás szükséges a záróvizsgán a szakdolgozat védéséhez?* –adott válaszok intézetenkénti csoportosítását az alábbi táblázat mutatja. Az egyes intézetek hallgatói között jelentős eltérés tapasztalható, pl. a legtöbben a Társadalomtudományi Intézet hallgatói válaszolták, hogy kis mértékben nehéz csak a szakdolgozatot a záróvizsgán megvédeni, a legnehezebbnek a Tanárképző Központ hallgatói tartják.

	Informatikai Intézet	Műszaki Intézet	Tanárképző Központ	Társadalomtudományi Intézet
kis mértékben nehéz	24,39%	14,63%	28,05%	32,93%
könnyű	30,23%	24,42%	19,77%	25,58%
közepesen nehéz	29,35%	29,35%	20,65%	20,65%
nagyon nehéz	23,64%	19,09%	36,36%	20,91%
teljesíthetetlen	16,42%	17,91%	35,82%	29,85%
Végösszeg	25,17%	21,28%	28,15%	25,40%

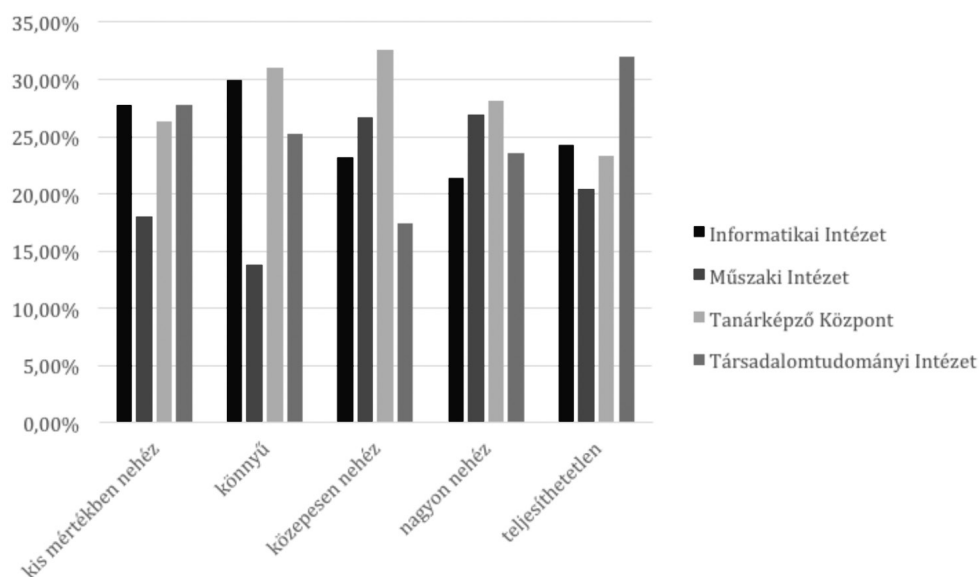
A kérdés nemenkénti megoszlását az alábbi táblázat mutatja. A nemek között több kérdés esetén is jelentős különbség tapasztalható.

	férfi	nő
kis mértékben nehéz	57,32%	42,68%
könnyű	61,63%	38,37%
közepesen nehéz	64,13%	35,87%
nagyon nehéz	47,27%	52,73%
teljesíthetetlen	53,73%	46,27%
Végösszeg	56,52%	43,48%

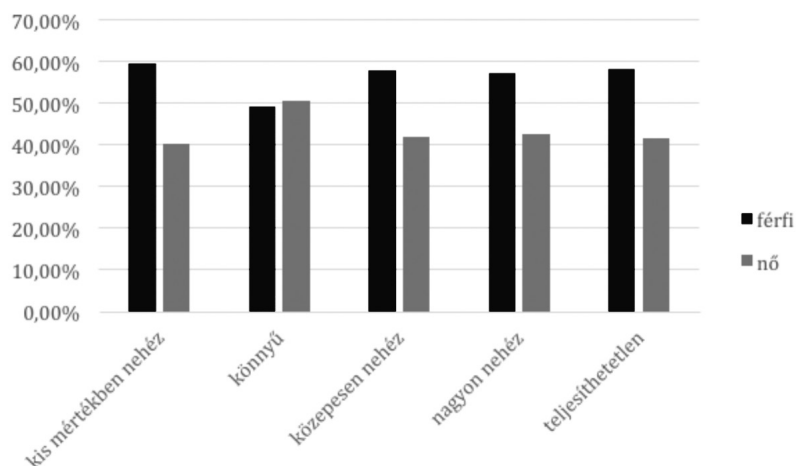
A tizenkettedik kérdésre *Mit gondol, mennyire nehéz a záróvizsgán a feleleteket jól teljesíteni?* adott válaszok intézetenkénti csoportosítását az alábbi táblázat mutatja. Az egyes intézetek hallgatói között jelentős eltérés tapasztalható, pl. a legtöbben a Társadalomtudományi Intézet hallgatói válaszolták, hogy nehéz a záróvizsgán a feleleteket teljesíteni.

Sorcímkék	Informatikai Intézet	Műszaki Intézet	Tanárképző Központ	Társadalomtudományi Intézet
kis mértékben nehéz	27,78%	18,06%	26,39%	27,78%
könnyű	29,89%	13,79%	31,03%	25,29%
közepesen nehéz	23,26%	26,74%	32,56%	17,44%
nagyon nehéz	21,35%	26,97%	28,09%	23,60%
teljesíthetetlen	24,27%	20,39%	23,30%	32,04%
Végösszeg	25,17%	21,28%	28,15%	25,40%

A kérdés nemenkénti megoszlását az alábbi táblázat mutatja. A nemek között több kérdés esetén is jelentős különbség tapasztalható.

Sorcímkék	férfi	nő
kis mértékben nehéz	59,72%	40,28%
könnyű	49,43%	50,57%
közepesen nehéz	58,14%	41,86%
nagyon nehéz	57,30%	42,70%
teljesíthetetlen	58,25%	41,75%
Végösszeg	56,52%	43,48%

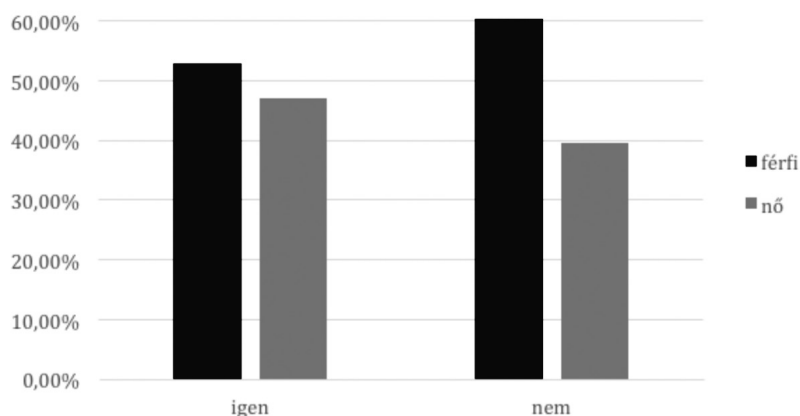

A tizenharmadik kérdésre *Segít a záróvizsgán való felkészülésben a próbavédés?* adott válaszok intézetenkénti csoportosítását az alábbi táblázat mutatja. A legtöbben a Tanárképző Központ hallgatói válaszolták, hogy segít a záróvizsgára felkészülésben a próbavédés.

	Informatikai Intézet	Műszaki Intézet	Tanárképző Központ	Társadalomtudományi Intézet
igen	26,87%	23,35%	28,19%	21,59%
nem	23,33%	19,05%	28,10%	29,52%
Végösszeg	25,17%	21,28%	28,15%	25,40%

A kérdés nemenkénti megoszlását az alábbi táblázat mutatja. A nemek között több kérdés esetén is jelentős különbség tapasztalható.

	férfi	nő
igen	52,86%	47,14%
nem	60,48%	39,52%
Végösszeg	56,52%	43,48%

ÖSSZEFOGLALÁS

A kutatás eredményeinek elemzése rámutat, hogy az egyes intézetek hallgatói között (így a különböző szakon tanuló hallgatók esetében) és a hallgatók neme szerint jelentős különbség tapasztalható abban a tekintetben, hogy mennyire tartanak valamit veszélyesnek vagy teljesíthetőnek.

A felsorolt lemorzsolódási veszélyforrások mindegyikét az első három kérdés kapcsán legalább egy intézet-hez tartozó hallgatói csoport veszélyesnek tartotta a lemorzsolódás szempontjából, ez igazolja a hallgatói tanulmányi eredmények alapján történt elemzést, azaz ezen hallgatók szerint is valós veszélyforrásokat jelentenek.

Rávilágít arra az empirikus kutatás eredménye, hogy a hallgatók veszélyérzete különböző sok tekintetben, ez igazolja egy olyan monitoring rendszer létjogosultságát, amely a veszélyforrásokat közli a hallgatóval egy számára áttekinthető felületen ad jelzéseket és tanácsokat kap a sikeres teljesítés érdekében. Mivel a hallgatók azonosulni tudnak a veszélyforrásokkal, ezért a rendszert biztosan használni fogják, sajátjuknak fogják érezni.

Világosan megfogalmazódik, hogy a hallgatót nem szabad magára hagyni a felsőoktatási intézményben, mert akkor könnyen és észrevétlenül lemorzsolódik, segíteni kell a célja elérésében, azaz a diploma megszerzésében.

Zárásként az alábbiakban röviden összegezzük a monitoring rendszer bevezetésének fontosabb lépéseit.

Akcióterv

A monitoring rendszer bevezetésének sarkalatos pontja az adatforrások rendelkezésre állásra, az első és legfontosabb lépés az, hogy a Neptun tanulmányi rendszerben a rendszer számára fontos adatoknak rendelkezésre kell állnia.

Ez azt jelenti, hogy a hallgatóknak a tárgyfelvételt a Neptun tanulmányi rendszerben kell elvégezniük és az oktatóknak rögzíteni kell a hallgatói jelenlétet és az évközi feladatok és zárthelyi dolgozatok adatait, melyek részét képzik a félévvégi osztályzatnak. Az évközi jegyeknek és a vizsgajelentkezésnek is a Neptun-rendszeren keresztül kell történnie.

A karrierterv-modul használatához második lépésként a mintatanterveket minden részletes adattal ellátva a Neptun-rendszerben rögzíteni kell, annak érdekében, hogy a hallgató számára pontosan megjeleníthető legyen, hogy milyen tárgyakat kell még teljesítenie. Ezt követően a hallgatókat mintatantervekhez kell rendelni.

Harmadik lépésként a szakmentori rendszer bevezetése válik szükségessé, amely megfelelő oktatással könnyen kivitelezhető.

Ezen feltételek teljesítését követően a monitoring rendszer üzembe helyezése megkezdődhet, amely telepítéséhez szükséges egy, a specifikációnak megfelelő szerver.

Az adatforrás-integráció megvalósulását követően az alkalmazásgazdával közösen kezdődhet a monitoring rendszer tesztelése, amely figyelembe veszi az intézményi sajátosságokat, különös tekintettel a VIR-lekérdezéseket és funkciókat.

Végül utolsó lépésként következik a monitoring rendszer népszerűsítése a hallgatók és az oktatók körében.

Ajánlás

A lemorzsolódás a közoktatás egyik legfontosabb megoldandó problémája mind az egyén, mind az intézmény, mind pedig a társadalom szempontjából. A főiskolai, egyetemi lemorzsolódás komoly veszteséget jelent, hiszen értékes, formatív évek, anyagi és érzelmi befektetés, illetve a hallgatóra fordított források vesznek kárba. Fontos megemlíteni emellett a lemorzsolódás demoralizáló hatását az egyén számára, hiszen olyan kudarcélményt jelenthet, amely meghatározhatja a fiatal felnőtt jövőbeli szakmai előmenetelét és munkaerő-piaci értékét.

A felsőoktatási intézmények fontos kihívása a hallgatói lemorzsolódás megakadályozása, a veszélyeztetett hallgatók azonosítása és a hatékony, időben elvégzett megelőzés, beavatkozás.

A lemorzsolódás okainak feltárását vizsgálva több tényezőt azonosítottunk, melyek hatással vannak az egyén intézményben való megmaradására. A teljesség igénye nélkül a következő területeket emeljük ki, melyek meghatározó szerepet játszanak a hallgatók lemorzsolódásában, melyek kezelésével, megelőzésével csökkenthető a lemorzsolódó hallgatók száma.

[8] Cambiano, R.–Denny, G.–DeVore, J. (2000): „College Student Retention at a Midwestern University: A Six-Year Study.” *Journal of College Admission*. 166. Pp. 22–29.

[9] Kern, C.W.–Fagley, N. S. –Miller, P. M. (1998): „Correlates of college retention and GPA: Learning and study strategies, testwiseness, attitudes, and ACT” *Journal of College Counseling*. 1.1 Pp. 26–34.

[10] Johnson, J. L. (1997): „Commuter college students: What factors determine who will persist and who will drop out?” *College Student Journal*. 31 Pp. 323–332.

SZEMÉLYES OKOK

Megállapítható, hogy a lemorzsolódási kockázat pozitív korrelációban áll az alacsony tanulmányi eredménnyel [8, 9], és negatív korrelációban áll a magasfokú társadalmi, környezeti integrációval. [10] Minél rosszabb a hallgató iskolai teljesítménye, annál nagyobb eséllyel morzsolódik majd le, míg az intézményen belüli szoros interperszonális kapcsolatok megtartó hatással lehetnek. A lemorzsolódás komoly negatív hatással van az egyén későbbi elhelyezkedésére, szakmai előmenetelére, de hatása túlmutat a gazdasági okokon. Azok a hallgatók, akik lemorzsolódnak, általában kevesebb önbizalommal és torzabb önértékeléssel bírnak, amikor egy feladatot meg kell oldani. A gazdasági okokon túl a lemorzsolódás komoly pszichológiai kudarcélmény lehet a hallgató számára, amely befolyásolja életének több területét.

Ha a lemorzsolódás mögötti személyes jelenségeket akarjuk feltárni, fontos tudnunk, hogy egy 18–20 éves, elsős hallgató nagy valószínűséggel addigi életének legnagyobb változásán megy keresztül, amikor a felsőoktatási intézménybe érkezik. Új társak, új oktatók, új munka- és szervezeti kultúra, és új környezet, idegen utcák és arcok jellemzik ezt a fázist. A fiatalt, akit néhány hónappal azelőtt még kiskorúként kezelt az oktatási rendszer, most hirtelen felelősségteljes felnőttként kezel mindenki, vagy legalábbis ilyen viselkedést várnak el tőle. Nem túlzás azt állítani, hogy egy elsőéves hallgató kulturális sokkon esik át, amit jelen tanulmányban intézményes kultúrsokknak nevezünk. A kulturális sokk fogalmát általában idegen országokban történő beilleszkedési folyamatokra használják, de véleményünk szerint a kultúrsokk fázisai, logikája, illetve megoldási technikái jól vonatkoztathatók a fiatal hallgatók új környezetbe történő beilleszkedésére, annak nehézségeire, illetve a lemorzsolódás csökkentésére.

Ha az intézmény komolyan fel szeretne lépni a lemorzsolódás személyes okai felszámolása érdekében, akkor olyan szakmentori monitoring és mentálhigiénés tanácsadórendszerrel kell kiépítenie, amely érzékenyen, és főleg időben reagál az elsős hallgatók kultúrsokk tüneteire hiszen, megfelelő mentori, illetve mentálhigiénés szaktanácsadással e tünetek kezelhetők, az idegenézés csökkenthető.

– Az adaptáció fázisa: Ezt a fázist a mélyebb megismerés jellemzi. A hallgató fokozatosan megismeri, elfogadja az új szervezeti kultúra működését, szokásait, szabályait.

– A stabilizáció, beilleszkedés fázisa: Az elfogadáson túl ez a fázist a teljes beilleszkedés, az új oktatási kultúrában való otthonosság jellemzi. A hallgató bizonyítottan képes feladatai ellátására, megfelelő munkamorállal, tanulási technikákkal és viselkedésmintákkal rendelkezik, társas kapcsolatai rendben vannak.

A kultúrsokk dinamikájának megértése nagyban elősegíti azt, hogy a hallgató, megfelelő mentori és mentálhigiénés tanácsadás mellett átlendüljön a kultúrsokk krízis szakaszán.

A hallgatót ebben a szakaszban a következő tevékenységek, lehetőségek segíthetik:

- *Tudatosítás:* A hallgatónak tudnia kell, hogy a kezdeti beilleszkedési, akklimatizációs nehézségek általánosak, normálisak ebben az életszakaszban. Fontos, hogy érezze, a nehézségek nem az ő személyes gyengeségének jelei, így nem torzul önképe, és nem veszti el önbizalmát, amely döntő fontosságú a beilleszkedés sikerének érdekében.
- *Türelem:* Fontos, hogy a hallgató adjon magának időt. A lemorzsolódás különösen az elsőéves hallgatókat érinti, hiszen ez a legérzékenyebb szakasz a beilleszkedést illetően. Ha tudatosul a hallgatóban, hogy integrációja idővel egyre könnyebb lesz, és minden új kihívással közelebb kerül céljához, nagyobb türelemmel, önfogadással fogadja majd el esetleges kezdeti kudarcait.
- *Sikerélmény erősítése, motiváció:* Ebben a kezdeti, érzékeny és sebezhető időszakban különös tekintettel kell lenni a sikerekre, és azokat kell hangsúlyozni a kudarcok helyett. A motivációban nagy szerepe van az oktatóknak, akiket érzékenyíteni kell arra vonatkozóan, hogy az új hallgatók számára a legkisebb sikerélmény is megtartó hatással lehet.
- *Segítség kérése:* A hallgatónak éreznie kell, hogy bármikor, bármilyen problémával bizalommal fordulhat szakmentorához, oktatóihoz, illetve az egyetem adminisztrátoraihoz, akik diszkréten kezelik majd problémáját. Ebben a tekintetben az intézményi kultúrát a „nyílt ajtók” politikája jellemzi, amit több kommunikációs csatornán hangsúlyosan a hallgatók tudomására juttat.
- *Sportolási lehetőség biztosítása:* A sport, legyen az egyéni vagy közösségi, nagyban elősegíti a stressz leküzdését, a közösségbe való integrációt, illetve az egészséges, konstruktív életmód megalapozását.

Véleményünk szerint a kultúrsokk megélése meghatároz minden olyan eseményt és élményt, mellyel a hallgató az első évben találkozhat. Az elsőéves hallgatók sajátos helyzetén felül a következőkben felsoroljuk azokat a jelenségeket, melyek a szakirodalom alapján a lemorzsolódás leggyakoribb személyes okai – *nagyrészüket a kultúrsokk kezelésével, a beilleszkedés intenzív támogatásával megelőzhető:*

- Elszigetelődés, marginalizálódás, magány, honvágy.
- Társasági élet, felelőtlenség, éretlenség.
- Középiskolai felkészületlenség, kiégés, burnout.
- Nem illik bele az intézmény tudományos klímájába.
- Megfelelő mentori odafigyelés, orientáció hiánya.

SZOCIÁLIS OKOK

Szociális problémáknak azokat a tényezőket nevezzük, amelyek nem feltétlenül személyéből fakadnak – bár a hallgató identitását, így szubjektív élményeit és tapasztalatait nagyban befolyásolják – hanem közegének, életvitelének tulajdonságjegyei. Ezek a tényezők a mindenkori társadalmi, politikai helyzettel összefüggésbe hozhatók, és gyakran a hallgató befolyása felett állnak.

A lemorzsolódás mögötti szociális tényezők nagy odafigyelést igényelnek, hiszen gyakran olyan hallgatót is pályaelhagyásra kényszerítenek, aki egyébként elhivatott az intézmény és a diplomája megszerzése felé. A következőkben összegezzük a magyarországi felsőoktatásra leginkább jellemző lemorzsolódási tényezőket.

[26] Cuseo, J.: *The "Big Picture." Key Casues of Student Attrition and Key Components of a Comprehensive Student Retention Plan.* Marymount College, évszám nélkül. http://web.yosu.edu/gen/ysu_generated_bin/documents/basic_module/Key_Causes_of_Student

Anyagi háttér: Sajnálatos tendencia Magyarországon és azokban az országokban, ahol a felsőoktatás tandíjköteles, a felsőoktatás szocioökonómiai elitizálódása: a legtehetségebb, de szerény anyagi körülmények között élő hallgató nem feltétlenül tud továbbtanulni, míg a legtehetősebbek erre nagyobb esélyt kapnak. Ez a szelektív tendencia már jóval az egyetem előtt elkezdődik, és komplex társadalmi, gazdasági jelenségek összessége. A felsőoktatásba már bekerült hallgatók anyagi segítségére vannak intézményes megoldások (ösztöndíjak, diákhitel, félállású munkahelyek), melyek kellő odafigyeléssel csökkenthetik a lemorzsolódási rátát.

Szülők iskolázottsága: A szülők iskolázottsága szintén fontos tényező a főiskolai diploma megszerzésében. Azok a hallgatók, akiknek a szülei csak középiskolai vagy annál alacsonyabb végzettséggel rendelkeznek, nagyobb eséllyel morzsolódnak le mint azok, akiknek szülei szintén diplomások. [26]

Diszkrimináció, szegregáció: A diszkrimináció olyan jelenség, amely során a hallgatót negatív megkülönböztetés éri faji, etnikai, vallási vagy nemi hovatartozása, illetve szexuális orientációja miatt, illetve ide sorolhatjuk a fogyatékkal élő, vagy sajátos nevelési igényű hallgatókat is. Szegregációról beszélünk, amikor egy intézmény nyíltan vagy burkoltan elutasítja a hallgatót a fenti körülmények valamelyike miatt. Magyarországon és Európában törvények tiltják a szegregációt, és a modern pedagógiai szakirodalom is az integráció mellett érvel. Ugyanakkor társadalmi hozzáállás szintjén, egyéni és egyedi esetekben gyakran találkozunk a diszkrimináció nyílt, illetve burkolt formáival, amely a hallgató marginalizációjához vezet.

Alább összefoglaljuk és tényezőkre lebontva bemutatjuk a hallgatói lemorzsolódásban szerepet játszó személyes és szociális, társadalmi okokat. A lemorzsolódás ellen kialakított stratégiáknak és módszertanoknak ezekre az alapvető tényezőkre kell épülnie, hiszen az intézmény identitásától és jellegétől függően kisebb-nagyobb mértékben közzük van a hallgatói lemorzsolódáshoz, mint ahogy azt a szakirodalmi áttekintés is alátámasztja.

1) Kezdeti belépési tényezők

- Első felsőoktatási intézmény típusa.
- Lemorzsolódás éve, utolsó beiratkozás féléve.

2) Hallgatói háttér-tényezők

- Nem, társadalmi nem.
- Szexualitás.
- Faji, illetve etnikai hovatartozás.
- Anyagi háttér.
- Első generációs főiskolai hallgatói státusz.

3) Nem szokványos hallgatói karakterjegy-tényezők

- Kor.
- Középiskola után halasztott főiskolai hallgatói státusz.
- Hallgatói viszony intenzitása.
- Munkahelyi státusz.
- Házasság.
- Egyedülálló, gyermekét egyedül nevelő szülő.
- Gyermekek, eltartottak száma.

4) Tanulmányi tényezők

- A hallgató elvárásai.
- Kezdeti diplomatervek.
- A felsőoktatásba való belépés mögött rejlő legfőbb motiváció.
- Elsős, első féléves.
- Felzárkóztató kurzusok igénybevétele.
- Tanulmányi átlag.

5) Anyagi támogatás, anyagi háttér-tényezők

- Anyagi támogatás, és annak mértéke.
- Intézményes támogatói csomag.
- Felsőoktatás költségei, tandíj, diákhitel.

6) Intézménnyel kapcsolatos tényezők

- Társas-szociális integráció.
- Tanulmányi integráció.
- Campuson való kollégiumi elhelyezés.
- Általános diplomázási arány.
- Szervezeti kultúra és légkör.
- Tanár-diák kapcsolat.

7) Családi és tanulmányi körülményekben történő változások

- Átiratkozás.
- A hallgatói elvárások megváltozása.
- Hallgató eltartottjainak számának megváltozása.

8) Rendszerszintű tényezők

- Rendszeres buktatási gyakorlat.
- Átjárhatóság az oktatási programok között.
- Lemaradó hallgató számára elérhető támogatás.
- Kisebbségek, bevándorlók számára megfelelő ellátások.
- Alternatív tanulási utak és struktúrák.

- A hallgatói lemorzsolódást célzó kezdeményezések közötti kapcsolódási pontok.
- Pályaorientációs szolgáltatások.
- Kompenzáció.

9) Lemorzsolódás hallgatók által leggyakrabban megjelölt tényezői

- Tanulmányi problémák.
- A kívánt tantárgy teljesítése.
- Hallgatói elégedetlenség.
- Szünetet tart hallgatói státuszában.
- Családi állapotban bekövetkező változás.
- Otthoni konfliktusok vagy személyes problémák.
- Oktatás összeférhetetlensége a munkahellyel vagy katonai szolgálattal.
- El kellett mennie dolgozni.
- Egyéb anyagi okok.

A szakirodalom által tárgyalt szempontokat figyelembe véve kutatás keretében azonosítottuk a lemorzsolódás okait. Vizsgálatunkat rendszerszemléletben végeztük, mely középpontjában a hallgató állt.

Ennek megfelelően lemorzsolásnak tekintünk minden olyan hallgatói jogviszony megszüntetést, amely nem oklevél megszerzésével jár. Egy teljes körű elemzés eredményeként tizenhárom olyan esetet sikerült azonosítani, mely a hallgatói jogviszony megszűnésével jár.

Az egyes okok mellett okcsoportok (hallgatói, oktatói, intézményi, tananyag) határozhatók meg, melyek kezelése érdekében megelőzési intézkedéseket rendelhetünk az egyes problémakörökhöz. Azaz mit tehet a hallgató, az oktató, az intézmény a lemorzsolódás megakadályozása érdekében.

A főbb okok az alábbiak:

- A félévi tantárgyi követelményeket nem teljesíti.
- Nem ír szakdolgozatot.
- Nem tesz záróvizsgát.
- Nem tesz nyelvvizsgát.
- Iskolai élettel van problémája.
- Szociális probléma.
- Egyéni probléma.

A felsorolt okok többsége mellé a tanulmányi rendszerből (Neptun, ETR) számos adat nyerhető, melyek elősegítik a prevenciót. Emellett adott a lehetőség különböző vizsgálati módszerekkel mélyebb információk beszerzésére is.

Egy ilyen vizsgálat keretében állapítottuk meg hogy:

- a hallgatók neme szerint jelentős különbség tapasztalható abban a tekintetben, hogy mennyire tartanak valamit veszélyesnek vagy teljesíthetőnek.

- a hallgatók veszélyérzete különböző sok tekintetben, ez igazolja egy olyan monitoring rendszer létjogosultságát, amely a veszélyforrásokat közli a hallgatóval, egy számára áttekinthető felületen ad jelzéseket és tanácsokat kap a sikeres teljesítés érdekében. Mivel a hallgatók azonosulni tudnak a veszélyforrásokkal, ezért a rendszert biztosan használni fogják, sajátjuknak fogják érezni.

Azaz összességében elmondható, hogy a hallgatót nem szabad magára hagyni a felsőoktatási intézményben, mert akkor könnyen és észrevétlenül lemorzsolódik, segíteni kell a célja elérésében, azaz a diploma megszerzésében. Minden olyan eszköz és módszer hatásos lehet, amelynek célja a hallgató személyének támogatása, szociális környezetbe való beillesztése, tanulmányi eredményességének elősegítése. Ezen eszközök kialakításához ad támpontot, szempontrendszert az általunk összeállított tanulmány.

Mellékletek

1. Melléklet: Dunaújvárosi Egyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzata

„21. § A hallgatói jogviszony megszűnése

(1) Megszűnik a hallgatói jogviszony:

- a) ha a hallgatót másik felsőoktatási intézmény átvette, az átvétel napján, de legkorábban a hallgató erről szóló írásbeli nyilatkozatának kézhezvétele és fennálló tartozásainak rendezése napján,
 - b) ha a hallgató megszünteti a hallgatói jogviszonyát, az erről szóló bejelentés kézhezvétele és fennálló tartozásainak rendezése napján,
 - c) ha a hallgató nem folytathatja tanulmányait államilag támogatott képzésben, és költségtérítéssel képzésben nem kívánja azt folytatni, a hallgatói nyilatkozat kézhezvétele és fennálló tartozásainak rendezése napján,
 - d) az adott képzési ciklust lezáró, illetve az utolsó képzési időszakot követő első záróvizsga időszak utolsó napján,
 - e) felsőoktatási szakképzésben, ha a hallgató tanulmányainak folytatására egészségileg alkalmatlanná vált, és az Egyetemen nem folyik másik, megfelelő felsőoktatási szakképzés, vagy a hallgató nem kíván továbbtanulni, illetve a továbbtanuláshoz szükséges feltételek hiányában nem tanulhat tovább, a megszüntetés tárgyában hozott döntés jogerőre emelkedésének napján,
 - f) ha a hallgató hallgatói jogviszonyát – fizetési hátralék miatt – a rektor, a hallgató eredménytelen felszólítása és a hallgató szociális helyzetének vizsgálata után megszünteti, a megszüntetés tárgyában hozott döntés jogerőre emelkedésének napján,
 - g) az Egyetem hallgatói fegyelmi és kártérítési szabályzata alapján meghozott kizárás, fegyelmi határozat jogerőre emelkedésének napján,
 - h) ha a hallgatói jogviszony létesítéséhez Nftv.-ben meghatározott feltétel a továbbiakban nem áll fenn, ennek tárgyában hozott megszüntető döntés jogerőre emelkedésének napján,
 - i) ha az államilag támogatott képzésben részt vevő hallgató a hallgatói ösztöndíjas a képzés feltételeinek teljesítésére tett nyilatkozatát visszavonja és nem vállalja az költségtérítéses képzésben való részvételt.
- (2) A hallgatói jogviszony az e szakasz (1) d) pontja szerinti megszűnése esetén az oklevél kiadásáig a hallgatót megilletik a záróvizsga letételéhez fűződő jogok, illetve terhelik a kötelezettségek.
- (3) Az (1) bekezdés d)-e) pontjában foglaltak szerint nem szűnik meg az alapképzésben részt vevő hallgató hallgatói jogviszonya, ha az alapképzés megszerzését követően a soron következő félévre mesterképzésre felvételt nyert.
- (4) Az Egyetem egyoldalú nyilatkozattal is megszünteti annak a hallgatónak a hallgatói jogviszonyát, aki:
- a) a jelen Szabályzatban, illetve a tantervben rögzített, a tanulmányokban való előrehaladással kapcsolatos kötelezettségeit nem teljesíti,
 - b) egymást követően harmadik alkalommal nem jelentkezik be a következő tanulmányi félévre,
 - c) a hallgatói jogviszony szünetelését követően nem kezdi meg tanulmányait, feltéve minden esetben, hogy a hallgatót – legalább egy alkalommal – írásban a Neptun-rendszerben vagy postai úton tértivevényes levélben felhívták arra, hogy kötelezettségének megadott határidőig tegyen eleget, és tájékoztatták a mulasztás jogkövetkezményeiről.

- d) Az Egyetem egyoldalú nyilatkozattal megszünteti annak a hallgatónak a hallgatói jogviszonyát, akinek az azonos tanegységből tett sikertelen javító, és ismétlő vizsgáinak összesített száma eléri az ötöt.
- (5) A hallgatói jogviszony (4) a) pontban megjelölt tanulmányi okból történő elbocsátással szűnik meg, amennyiben a hallgató jelen Szabályzatban, illetve a tantervben rögzített, a tanulmányokban való előrehaladással kapcsolatos alábbi kötelezettségeit nem teljesítette:
- a) az első két aktív félévben nem szerzett összesen legalább 10 kreditpontot.
 - b) A végbizonyítványt a beiratkozástól számított, a képesítési és kimeneti követelmények szerinti képzési idő kétszerese alatt – egyaránt számítva az aktív és passzív féléveket is – nem szerezte meg. A rendelkezésre álló időt akkor is a tanulmányok megkezdésétől kell számítani, ha a hallgató a Főiskolára átvétellel került.
- (6) A jelen szakasz (4) bekezdésében meghatározott hallgatói jogviszony megszűnését kimondó határozatot az oktatási igazgató hozza.
- (7) Az Egyetem egyoldalú nyilatkozattal, a megszüntetés tárgyában hozott döntés jogerőre emelkedésének napjával, adott szakon, megszünteti a hallgató hallgatói jogviszonyát. Az, akinek megszűnt adott képzésben a hallgatói jogviszonya, a Neptun-rendszerben archiválásra kerül.
- (8) Amennyiben a hallgató a (5) bekezdés b) pontjában előírt időtartamon belül a végbizonyítvány kiállításához szükséges valamennyi feltételt nem teljesíti, számára a rektor különösen méltányolandó okból további haladékot engedélyezhet.
- (9) Az elbocsátott hallgató, amennyiben új felvételi eljárással felvételt nyer, kérheti korábbi tanulmányainak beszámítását. Tekintettel arra, hogy új hallgatói jogviszonyt létesít, jelen szabályzat valamennyi rendelkezése változatlan tartalommal érvényes rá.”

2. sz. Melléklet:
A vizsgált hallgatók listája csoportosítva a jogviszony megszűnés oka
és a képzés elnevezése szerint

	2013	2014	2015	2016	Végösszeg
Átvétel kérelemre más magyarországi intézménybe	1,1%	1,1%	1,1%	1,9%	1,2%
Gazdaságinformatikus	0,2%	0,0%	0,4%	0,0%	0,2%
Műszaki menedzser	0,0%	0,0%	0,4%	0,9%	0,2%
gépészmérnöki	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
Mérnökinformatikus szak (L/BSc)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Kommunikáció- és Médiatudomány szak (L/BA)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Gazdaságinformatikus szak (L/BSc)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Gazdaságinformatikus szak (N/BSc)	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Mérnökinformatikus	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Gazdálkodási és menedzsment	0,0%	0,0%	0,0%	0,9%	0,1%
Gazdálkodási és menedzsment szak (L/BA)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Gépészmérnöki szak (L/BSc)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Kommunikáció és médiatudomány	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Bejelentkezés elmulasztása a megengedettnél többször	54,1%	49,0%	48,4%	72,2%	53,0%
Mérnökinformatikus szak (L/BSc)	7,6%	1,7%	3,5%	4,6%	4,8%
Gépészmérnöki szak (L/BSc)	5,3%	3,7%	2,5%	1,9%	3,9%
Műszaki menedzser szak (L/BSc)	5,3%	3,7%	2,1%	1,9%	3,9%
Műszaki menedzser	0,2%	2,0%	6,3%	10,2%	2,9%
Gazdaságinformatikus	0,0%	2,3%	3,5%	7,4%	2,0%
Gépészmérnöki	0,0%	0,6%	2,8%	11,1%	1,7%
Gazdaságinformatikus szak (L/BSc)	2,5%	2,0%	0,0%	0,9%	1,7%
Gazdálkodási és menedzsment szak (L/BA)	1,9%	1,1%	1,4%	2,8%	1,7%
Mérnökinformatikus	0,0%	0,0%	4,2%	6,5%	1,5%
Andragógia szak (L)	1,5%	2,0%	1,1%	0,0%	1,4%
Gazdálkodási és menedzsment	0,2%	2,3%	1,4%	2,8%	1,3%
Mérnök informatikus szak (N/BSc)	1,3%	1,7%	0,7%	0,9%	1,3%
Kommunikáció- és Médiatudomány szak (L/BA)	1,5%	1,4%	0,7%	0,9%	1,3%
Gépészmérnöki szak (N/BSc)	2,1%	1,1%	0,0%	0,0%	1,2%

Műszaki szakoktató szak (L/BSc)	1,5%	0,6%	0,7%	0,9%	1,0%
Általános rendszergazda szak (L)	1,5%	1,1%	0,0%	0,0%	0,9%
Logisztikai műszaki menedzserasszisztens szak (L)	1,3%	0,9%	0,4%	0,0%	0,9%
Médiatechnológus asszisztens szak (N)	0,9%	1,4%	0,4%	0,0%	0,9%
Kommunikáció- és Médiatudomány szak (N/BA)	1,3%	0,0%	0,4%	1,9%	0,8%
Anyagmérnöki szak (L/BSc)	0,9%	0,9%	0,0%	1,9%	0,8%
Mérnök informatikus	0,2%	1,4%	0,7%	1,9%	0,8%
Gazdaságinformatikus szak (N/BSc)	0,6%	0,9%	1,1%	0,9%	0,8%
Gépipari mérnökasszisztens szak (L)	1,5%	0,6%	0,0%	0,0%	0,8%
Idegenforgalmi szakmenedzser szak (N)	1,5%	0,3%	0,0%	0,0%	0,7%
Gépipari mérnökasszisztens	0,0%	1,1%	1,1%	0,9%	0,6%
Műszaki menedzser szak (N/BSc)	0,8%	0,6%	0,0%	1,9%	0,6%
Gazdálkodási és menedzsment szak (N/BA)	0,8%	0,9%	0,4%	0,0%	0,6%
Web programozó	0,0%	0,6%	1,4%	0,9%	0,6%
Mérnök informatikus [rendszergazda]	0,0%	0,0%	1,4%	2,8%	0,6%
Andragógia	0,0%	1,4%	0,7%	0,0%	0,6%
Villamosmérnök-asszisztens szak (L)	0,6%	0,6%	0,4%	0,0%	0,5%
Villamosmérnök-asszisztens	0,0%	1,1%	0,7%	0,0%	0,5%
Intézményi kommunikátor szak (N)	0,6%	0,9%	0,0%	0,0%	0,5%
Logisztikai műszaki menedzserasszisztens szak (N)	0,6%	0,3%	0,4%	0,0%	0,4%
Mérnök informatikus BSc szak (nappali)	0,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%
Intézményi kommunikátor szak (L)	0,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%
Web programozó szak (L)	0,2%	1,1%	0,0%	0,0%	0,4%
Anyagmérnöki	0,0%	0,0%	0,7%	1,9%	0,3%
Gépipari mérnökasszisztens szak (N)	0,4%	0,0%	0,7%	0,0%	0,3%
Kommunikáció és médiatudomány	0,0%	0,3%	1,1%	0,0%	0,3%
Mérnök tanár - Mérnök informatikus	0,0%	0,6%	0,4%	0,0%	0,2%
Sportkommunikátor szak (N)	0,4%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
Intézményi kommunikátor	0,0%	0,3%	0,7%	0,0%	0,2%
kommunikáció és média [kommunikátor]	0,0%	0,0%	0,7%	0,9%	0,2%
Számviteli szakügyintéző szak (N)	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Általános rendszergazda szak (N)	0,4%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%

Minőségirányítási szakmérnök	0,2%	0,3%	0,4%	0,0%	0,2%
Banki szakügyintéző szak (N)	0,4%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
Pedagógiai értékelés és mérés	0,0%	0,6%	0,4%	0,0%	0,2%
Gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	0,0%	0,0%	0,0%	2,8%	0,2%
Logisztikai műszaki menedzserasszisztens	0,0%	0,9%	0,0%	0,0%	0,2%
Pénzügyi szakügyintéző	0,0%	0,3%	0,4%	0,0%	0,2%
Anyagmérnöki szak (N/BSc)	0,2%	0,0%	0,4%	0,0%	0,2%
Pénzügyi szakügyintéző szak (N)	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
Gazdálkodási	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Televízióműsor gyártó szakasszisztens szak (N)	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Mérnök-tanár-Mérnök informatikus (L/MA)	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Pénzügyi szakügyintéző szak (L)	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Minőségirányítási szakember	0,0%	0,3%	0,4%	0,0%	0,2%
Sportkommunikátor szak (N)	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Kommunikáció- és Média tudomány BA szak (levelező)	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
Tanári [2 félév [pedagógiai értékelés és mérés tanára]]	0,0%	0,0%	0,7%	0,0%	0,2%
Andragógia szak (N)	0,2%	0,0%	0,4%	0,0%	0,2%
Általános rendszergazda (L)	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Műszaki szakoktató	0,0%	0,6%	0,0%	0,0%	0,2%
Audiovizuális szakasszisztens szak (N)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Sajtótechnikai szak (N)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Mechatronikai mérnökasszisztens szak (L)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Értékpapírpiazi szakügyintéző szak (N)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Business Administration and Management	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Gépészmérnöki szak BSc (nappali)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Technical Management	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Mérési-értékelési feladatokra és pedagógus szakvizsgára felkészítő	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Banki szakügyintéző	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Web programozó szak (N)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Sportkommunikátor szak (L)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Gazdálkodási menedzserasszisztens szak (L)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Műszaki informatikai mérnökasszisztens	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%

Pedagógiai értékelés és mérés (L/MA)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Műszaki informatikai mérnökasszisztens (N)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Pedagógus szakvizsga e-tanulás szakértői területen	0,0%	0,0%	0,0%	0,9%	0,1%
Műszaki informatikai mérnökasszisztens szak (L)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Mérnökatanár-Gépészmérnök (L/MA)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Mechatronikai mérnökasszisztens szak (N)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Banki szakügyintéző szak (L)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Kommunikáció- és Médiatudomány BA szak (nappali)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Általános rendszergazda (N)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Gumiipari technológiai szakmérnök	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Költségvetés-gazdálkodási szakügyintéző szak (L)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Fizetési hátralék a képzésben	1,9%	0,9%	0,0%	0,0%	1,0%
Technical Management	1,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%
Gazdálkodási és menedzsment	0,0%	0,9%	0,0%	0,0%	0,2%
Business Administration and Management	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Engineering Information Technology	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Képzési kötelezettségek nem teljesítése	19,7%	23,8%	13,3%	0,0%	17,7%
Mérnök informatikus szak (L/BSc)	4,2%	2,9%	0,4%	0,0%	2,6%
Mérnök informatikus BSc szak (nappali)	1,7%	5,2%	0,4%	0,0%	2,2%
Gépészmérnöki szak (L/BSc)	1,1%	2,9%	1,1%	0,0%	1,5%
Műszaki menedzser	0,9%	0,3%	0,4%	0,0%	0,6%
Business Administration and Management	1,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%
Mérnök informatikus	0,8%	0,6%	0,0%	0,0%	0,5%
Gazdaságinformatikus	0,4%	0,6%	0,7%	0,0%	0,5%
Gépészmérnöki	0,8%	0,3%	0,4%	0,0%	0,5%
Mérnök informatikus	0,0%	0,3%	1,4%	0,0%	0,4%
Gazdálkodási és menedzsment szak (L/BA)	0,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%
Általános rendszergazda szak (N)	0,0%	0,6%	0,7%	0,0%	0,3%
Gazdaságinformatikus szak (L/BSc)	0,0%	1,1%	0,0%	0,0%	0,3%
Kommunikáció és média [kommunikátor]	0,0%	0,3%	1,1%	0,0%	0,3%
Logisztikai műszaki menedzserasszisztens	0,6%	0,0%	0,4%	0,0%	0,3%
Web programozó szak (N)	0,2%	0,0%	1,1%	0,0%	0,3%

Műszaki menedzser szak (L/BSc)	0,6%	0,0%	0,4%	0,0%	0,3%
Gazdálkodási és menedzsment	0,2%	0,0%	0,7%	0,0%	0,2%
Kommunikáció-Művelődésszervező szak (nappali)	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Gazdálkodási-Kommunikáció szak (levelező)	0,4%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
Anyagmérnöki szak (L/BSc)	0,4%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
Műszaki informatikai mérnökasszisztens szak (L)	0,0%	0,9%	0,0%	0,0%	0,2%
Gépipari mérnökasszisztens	0,4%	0,0%	0,4%	0,0%	0,2%
Televízióműsor gyártó szakasszisztens szak (N)	0,0%	0,9%	0,0%	0,0%	0,2%
Műszaki Menedzser szak (levelező)	0,4%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
Műszaki szakoktató szak (L/BSc)	0,4%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
Gépészmérnöki szak BSc (nappali)	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Gépipari mérnökasszisztens szak (N)	0,0%	0,3%	0,4%	0,0%	0,2%
Gazdaságinformatikus szak (N/BSc)	0,0%	0,6%	0,0%	0,0%	0,2%
Banki szakügyintéző szak (N)	0,0%	0,6%	0,0%	0,0%	0,2%
Gazdálkodási szak (levelező)	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	0,0%	0,3%	0,4%	0,0%	0,2%
Gépészmérnöki szak (nappali)	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Idegenforgalmi szakmenedzser szak (N)	0,0%	0,6%	0,0%	0,0%	0,2%
Web programozó	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
FSZ Intézményi kommunikátor szak (nappali)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Gazdálkodási menedzserasszisztens szak (L)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Gazdálkodási szak (nappali)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Projektmenedzser-asszisztens szak (N)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Kommunikáció - Művelődésszervező szak (levelező)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Mérnök-tanár-Gépészmérnök (L/MA)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Gazdálkodási	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Gépipari mérnökasszisztens szak (L)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Anyagmérnöki	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Pedagógiai értékelés és mérés	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Kommunikáció- és Médiatudomány BA szak (nappali)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Számviteli szakügyintéző szak (N)	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Kommunikáció- és Médiatudomány szak (L/BA)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%

Mérnök informatikus [rendszergazda]	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Anyagmérnöki szak (N/BSc)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Mérnök tanár-Gépészmérnöki szak (nappali)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Logisztikai műszaki menedzserasszisztens szak (L)	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Műszaki informatikai mérnökasszisztens szak (N)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Logisztikai műszaki menedzserasszisztens szak (N)	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Gazdálkodási szak (L)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Mechatronikai mérnökasszisztens szak (N)	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Televíziós műsorkészítő	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Médiatechnológus asszisztens szak (N)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Projektmenedzser-asszisztens szak (L)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Communication and Media Science	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Sajtótechnikai szak (L)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Gazdálkodási és menedzsment szak (N/BA)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Tanári [4 félév [mérnök tanár (mérnök informatikus)]]	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Engineering Information Technology	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Gazdálkodási- Kommunikáció szak (nappali)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Villamosmérnök-asszisztens szak (L)	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Intézményi kommunikátor szak (N)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Web programozó szak (L)	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Kommunikáció - Mérnök informatikus szak (L/BSc)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Általános rendszergazda (L)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Kommunikáció - Mérnök informatikus szak BSc szak (nappali)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Saját bejelentés a képzés megszakítására	23,3%	25,2%	37,2%	25,9%	27,1%
Gazdaságinformatikus	0,9%	1,7%	8,8%	5,6%	3,3%
Gépészmérnöki	0,8%	4,0%	4,9%	1,9%	2,7%
Műszaki menedzser	2,1%	2,6%	2,1%	3,7%	2,4%
Mérnök informatikus	0,4%	1,4%	3,5%	4,6%	1,7%
Mérnök informatikus [rendszergazda]	0,4%	1,4%	3,5%	3,7%	1,7%
Gazdálkodási és menedzsment	0,6%	1,1%	2,1%	0,9%	1,1%
Mérnök informatikus szak (L/BSc)	1,7%	0,6%	0,7%	0,0%	1,0%
Mérnök informatikus szak (N/BSc)	1,1%	1,1%	0,4%	0,0%	0,9%

Gépészmérnöki szak (L/BSc)	1,1%	0,9%	0,4%	0,0%	0,8%
Mérnök informatikus	0,8%	0,6%	1,1%	0,0%	0,7%
Gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	0,4%	0,3%	1,8%	0,9%	0,7%
Gépipari mérnökasszisztens	0,9%	1,1%	0,0%	0,0%	0,7%
Műszaki menedzser szak (L/BSc)	1,1%	0,3%	0,4%	0,0%	0,6%
Kommunikáció- és Médiatudomány szak (L/BA)	0,8%	0,6%	0,0%	0,0%	0,5%
Kommunikáció és média [kommunikátor]	0,0%	0,3%	1,1%	1,9%	0,5%
Web programozó	0,6%	0,3%	0,4%	0,0%	0,4%
Tanári [2 félév [pedagógiai értékelés és mérés tanára]]	0,0%	1,1%	0,4%	0,0%	0,4%
Általános rendszergazda szak (N)	0,6%	0,6%	0,0%	0,0%	0,4%
Gazdaságinformatikus szak (L/BSc)	0,4%	0,6%	0,4%	0,0%	0,4%
Kommunikáció és médiatudomány	0,4%	0,0%	0,7%	0,0%	0,3%
Tanári [4 félév [mérnök tanár (gépészmérnök)]]	0,0%	0,0%	1,1%	0,9%	0,3%
Idegenforgalmi szakmenedzser szak (N)	0,6%	0,3%	0,0%	0,0%	0,3%
Gazdaságinformatikus szak (N/BSc)	0,4%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
Mérnök tanár - Mérnök informatikus	0,2%	0,3%	0,0%	0,9%	0,2%
Logisztikai műszaki menedzserasszisztens	0,4%	0,0%	0,4%	0,0%	0,2%
Televíziós műsorkészítő	0,0%	0,3%	0,4%	0,9%	0,2%
Logisztikai műszaki menedzserasszisztens szak (N)	0,4%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
Anyagmérnöki	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Általános rendszergazda szak (L)	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
Műszaki menedzser szak (N/BSc)	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
Web programozó szak (L)	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Andragógia szak (L)	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Intézményi kommunikátor szak (N)	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Műszaki informatikai mérnökasszisztens szak (L)	0,0%	0,6%	0,0%	0,0%	0,2%
Általános rendszergazda	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
Business Administration and Management	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Gazdálkodási és menedzsment szak (L/BA)	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
Gépészmérnöki szak (N/BSc)	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,2%
Médiatechnológus asszisztens szak (N)	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Sportkommunikátor szak (N)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%

Technical Management	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Tanári [3 félév [pedagógiai értékelés és mérés tanára]]	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Banki szakügyintéző szak (L)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Communication and Media Science	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Mérnökstanár-Mérnökinformaticus (L/MA)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Számviteli szakügyintéző szak (N)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Minőségirányítási szakmérnök	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Tanári [4 félév [mérnökstanár (mérnök informaticus)]]	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Gépipari mérnökasszisztens szak (L)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Villamosmérnök-asszisztens	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Gépipari mérnökasszisztens szak (N)	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Mérnökstanár-Gépészmérnök	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Mechatronikai mérnökasszisztens szak (N)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Sportkommunikátor szak (N)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Banki szakügyintéző szak (N)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Idegennyelvi kommunikátor szak (N)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Műszaki szakoktató	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Anyagmérnöki szak (L/BSc)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Műszaki szakoktató szak (L/BSc)	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Tanári [4 félév [mérnökstanár (okleveles gépészmérnök)]]	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Pedagógiai értékelés és mérés	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Kommunikáció - Művelődésszervező szak (nappali)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
Pedagógus szakvizsga e-tanulás szakértői területen	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Gazdálkodási és menedzsment szak (N/BA)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Pénzügyi szakügyintéző szak (L)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Web programozó szak (N)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Pénzügyi szakügyintéző szak (N)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Sajtótechnikai szak (L)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Végösszeg	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

3. sz. Melléklet:
Lemorzsolódás oka csoportosítva a jogviszony megszűnés oka
és a felvett/teljesített kreditek aránya szerint, féléves bontásban

Átvétel kérelemre más magyarországi intézménybe	2014/15/1 teljesített kreditek száma									Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	
0	0,2%									0,2%
20				0,2%	0,2%					0,4%
25										
30	0,2%	0,2%			0,2%					0,5%
40					0,2%					0,2%
45										

Átvétel kérelemre más magyarországi intézménybe	2015/16/1 teljesített kreditek száma									Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	
0										
20										
25					0,2%					0,2%
30										
40										
45			0,2%							0,2%

Bejelentkezés elmulasztása a megengedettnél többször	2013/14/1 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0	0,2%										0,2%
5	0,4%										0,4%
10											
15	0,4%		0,2%								0,5%
20	0,2%										0,2%
25	0,2%	0,2%		0,2%							0,5%
30											
35	3,5%	0,5%	0,4%	0,7%	1,4%	0,7%	0,2%				7,4%
40	0,2%		0,2%	0,2%	0,4%	0,2%					1,1%
45				0,2%		0,4%					0,5%
50			0,2%				0,2%			0,2%	0,5%
55					0,2%						0,2%
60			0,2%								0,2%

Bejelentkezés elmulasztása a megengedettnél többször	2013/14/2 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0	1,2%										1,2%
5	0,2%										0,2%
10											
15	0,4%	0,2%									0,5%
20		0,2%	0,2%								0,4%
25	0,2%			0,2%							0,4%
30											
35	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%				1,2%
40	0,4%	0,2%		0,4%			0,2%				1,1%
45				0,2%							0,2%
50		0,2%									0,2%

Bejelentkezés elmulasztása a megengedettnél többször	2014/15/1 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0	0,2%										0,2%
5											
10		0,2%									0,2%
15											
20	0,2%										0,2%
25	0,2%	0,2%		0,2%							0,5%
30											
35	3,9%	0,5%	0,5%	0,2%	0,2%		0,2%				5,5%

Képzési kötelezettségek nem teljesítése	2013/14/1 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0											
5	0,4%										0,4%
10	0,2%	0,2%									0,4%
15			0,2%								0,2%
20		0,4%	0,2%	0,2%							0,7%
25			0,2%								0,2%
30	0,4%	0,2%					0,2%				0,7%
35	0,4%				0,2%						0,5%
40				0,4%							0,4%
45	0,2%										0,2%
50											
55	0,2%										0,2%
60											

Képzési kötelezettségek nem teljesítése	2013/14/2 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0											
5											
10											
15	0,4%	0,4%									0,7%
20											
25		0,2%									0,2%
30											
35	0,2%		0,2%								0,4%
40			0,2%	0,2%							0,4%

Képzési kötelezettségek nem teljesítése	2014/15/1 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0	0,7%	0,7%	0,4%								1,8%
5											
10											
15		0,2%									0,2%
20			0,2%								0,2%
25	0,2%										0,2%
30			0,2%								0,2%
35	0,5%	0,4%									0,9%
40		0,2%									0,2%

Képzési kötelezettségek nem teljesítése	2014/15/2 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0		0,2%					0,2%				0,4%
5											
10											
15											
20		0,2%									0,2%
25											
30											
35											
40											
45							0,2%				0,2%

Saját bejelentés a képzés megszakítására	2013/14/1 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0	0,2%										0,2%
5	0,2%										0,2%
10	0,2%	0,2%									0,4%
15	0,5%	0,2%	0,2%								0,9%
20	0,4%	0,2%	0,5%		0,2%						1,2%
25	0,4%		0,2%	0,4%							0,9%
30	2,6%	0,4%	0,2%	0,2%	0,4%	0,2%	1,4%				5,3%
35											
40											
45	0,2%										0,2%

Saját bejelentés a képzés megszakítására	2013/14/2 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0	0,4%										0,4%
5											
10											
15		0,2%		0,4%							0,5%
20				0,2%							0,2%
25		0,2%			0,2%						0,4%
30				0,2%		0,2%	0,4%				0,7%
35											
40							0,2%				0,2%
45		0,2%									0,2%
50				0,4%	0,4%						0,7%
55											
60						0,2%					0,2%

Saját bejelentés a képzés megszakítására	2014/15/1 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0											
5	0,2%										0,2%
10			0,2%								0,2%
15	0,2%										0,2%
20		0,2%		0,2%	0,2%						0,5%
25	0,4%	0,4%									0,7%
30	5,6%	0,7%	0,5%	1,1%			0,5%				8,5%
35											
40					0,4%		0,4%				0,7%
45									0,2%		0,2%

Saját bejelentés a képzés megszakítására	2014/15/2 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0	0,2%										0,2%
5											
10	0,2%										0,2%
15											
20					0,2%						0,2%
25			0,2%								0,2%
30				0,2%	0,2%	0,2%					0,5%
35											
40	0,2%										0,2%

Saját bejelentés a képzés megszakítására	2015/16/1 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0	0,7%										0,7%
5											
10		0,2%									0,2%
15	0,2%										0,2%
20		0,2%									0,2%
25	0,5%										0,5%
30	2,6%	0,7%	0,2%	0,2%							3,7%
35											
40	0,2%	0,2%									0,4%
45											
50											
55	0,4%			0,2%							0,5%
60		0,2%									0,2%

Saját bejelentés a képzés megszakítására	2013/14/2 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0	0,4%										0,4%
5											
10											
15		0,2%		0,4%							0,5%
20				0,2%							0,2%
25		0,2%			0,2%						0,4%
30				0,2%		0,2%	0,4%				0,7%
35											
40							0,2%				0,2%
45		0,2%									0,2%
50				0,4%	0,4%						0,7%
55											
60						0,2%					0,2%

Saját bejelentés a képzés megszakítására	2014/15/1 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0											
5	0,2%										0,2%
10			0,2%								0,2%
15	0,2%										0,2%
20		0,2%		0,2%	0,2%						0,5%
25	0,4%	0,4%									0,7%
30	5,6%	0,7%	0,5%	1,1%			0,5%				8,5%
35											
40					0,4%		0,4%				0,7%
45									0,2%		0,2%

Saját bejelentés a képzés megszakítására	2014/15/2 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0	0,2%										0,2%
5											
10	0,2%										0,2%
15											
20					0,2%						0,2%
25			0,2%								0,2%
30				0,2%	0,2%	0,2%					0,5%
35											
40	0,2%										0,2%

Saját bejelentés a képzés megszakítására	2015/16/1 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0	0,7%										0,7%
5											
10		0,2%									0,2%
15	0,2%										0,2%
20		0,2%									0,2%
25	0,5%										0,5%
30	2,6%	0,7%	0,2%	0,2%							3,7%
35											
40	0,2%	0,2%									0,4%
45											
50											
55	0,4%			0,2%							0,5%
60		0,2%									0,2%

Tanulmányok befejezése, végbizonyítván y megszerzése kimeneti vizsga nélkül	2013/14/1 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0	0,2%										0,2%
5		0,4%									0,4%
10		0,4%									0,4%
15	0,4%		0,2%	0,2%							0,7%
20		0,2%	0,2%		0,5%						0,9%
25			0,4%			0,2%					0,5%
30				0,2%	0,2%		1,2%				1,6%
35							0,2%	1,6%			1,8%
40								0,2%	1,1%		1,2%
45								0,2%		0,2%	0,4%
50									0,2%		0,2%
55										0,2%	0,2%
60											
65							0,2%				0,2%

Tanulmányok befejezése, végbizonyítván y megszerzése kimeneti vizsga nélkül	2013/14/2 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0											
5	0,2%	0,2%									0,4%
10			0,2%								0,2%
15		0,4%	0,2%	0,2%							0,7%
20	0,2%	0,2%		0,4%	0,9%						1,6%
25			0,7%	0,2%	0,2%	0,7%					1,8%
30				0,5%	0,4%	0,5%	3,0%				4,4%
35					0,4%	0,4%	0,9%	1,1%			2,6%
40					0,2%			0,2%	0,5%		0,9%

Tanulmányok befejezése, végbizonyítván y megszerzése kimeneti vizsga nélkül	2014/15/1 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0											
5	0,2%	0,2%									0,4%
10	0,2%		0,4%								0,5%
15	1,1%										1,1%
20		0,5%			0,4%						0,9%
25			0,5%			0,2%					0,7%
30			0,2%	0,2%		0,2%	1,2%				1,8%
35					0,2%		0,2%	0,2%			0,5%
40									0,4%		0,4%
45										0,4%	0,4%

Tanulmányok befejezése, végbizonyítván y megszerzése kimeneti vizsga nélkül	2014/15/2 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0											
5											
10											
15				0,4%							0,4%
20		0,7%			0,2%						0,9%
25			0,4%			0,5%					0,9%
30							1,8%				1,8%
35							0,2%	0,4%			0,5%
40											
45									0,4%		0,4%
50										0,5%	0,5%

Tanulmányok befejezése, végbizonyítván y megszerzése kimeneti vizsga nélkül	2015/16/1 teljesített kreditek száma										Összesen
Felvett kreditek száma	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	
0											
5											
10			0,2%								0,2%
15				0,2%							0,2%
20					0,2%						0,2%
25											
30						0,2%					0,2%
35											
40											
45							0,2%				0,2%

4. sz. Melléklet: Kérdőív

1. Neme
 - férfi
 - nő
2. Életkora
 - 18–23
 - 24–29
 - 30–35
 - 36–41
 - 42–vagy idősebb
3. Melyik intézethez tartozik a szak, amelyen jelenleg tanul?
 - Informatikai Intézet
 - Műszaki Intézet
 - Tanárképző Központ
 - Társadalomtudományi Intézet
4. Milyen tagozaton végzi tanulmányait?
 - nappali
 - levelező
5. Mennyire tartja az Ön esetében valószínűnek, hogy tanulmányait a diploma megszerzése nélkül fogja befejezni, azaz lemorzsolódik?
 - egyáltalán nem
 - kis mértékben
 - közepesen
 - valószínűnek tartom
 - nagyon valószínűnek tartom
6. Mit gondol, melyik a legvalószínűbb ok, amely miatt a hallgatói jogviszonya megszűnhet a diploma megszerzése nélkül?
 - rossz tanulmányi eredmények miatt
 - az iskolai élettel való probléma miatt
 - szociális okok miatt
 - a szakdolgozat írástól való félelem miatt
 - szakdolgozat el nem készítése miatt
 - szakdolgozat el nem fogadása miatt
 - sikertelen szakdolgozatvédelem miatt

- a záróvizsgától való félelem miatt
- sikertelen záróvizsga miatt
- a nyelvvizsga hiánya miatt
- nincs ilyen
- egyéb:

7. Mit gondol, melyik a második ok, amely miatt a hallgatói jogviszonya megszűnhet a diploma megszerzése nélkül?

- rossz tanulmányi eredmények miatt
- az iskolai élettel való probléma miatt
- szociális okok miatt
- a szakdolgozat írástól való félelem miatt
- szakdolgozat el nem készítése miatt
- szakdolgozat el nem fogadása miatt
- sikertelen szakdolgozatvédelem miatt
- a záróvizsgától való félelem miatt
- sikertelen záróvizsga miatt
- a nyelvvizsga hiánya miatt
- nincs ilyen
- egyéb:

8. Mit gondol, milyen egyéb okok lehetnek, amely miatt a hallgatói jogviszonya megszűnhet a diploma megszerzése nélkül?

- rossz tanulmányi eredmények miatt
- az iskolai élettel való probléma miatt
- szociális okok miatt
- a szakdolgozat írástól való félelem miatt
- szakdolgozat el nem készítése miatt
- szakdolgozat el nem fogadása miatt
- sikertelen szakdolgozatvédelem miatt
- a záróvizsgától való félelem miatt
- sikertelen záróvizsga miatt
- a nyelvvizsga hiánya miatt
- nincs ilyen
- egyéb:

9. Milyen tanulónak tartja magát?

- rosszabb vagyok, mint a többiek
- olyan tanuló vagyok, mint a többiek
- jobb tanuló vagyok, mint a többiek

10. Vannak olyan tárgyak, amelyek teljesítése gondot jelent Ön számára?
- nincsen
 - a humán tárgyak
 - a reál tárgyak
 - a humán és a reál tárgyak egyaránt
11. Ha nem tud egy tárgyat teljesíteni, annak mi az oka?
- nem érdekli a tárgy
 - nincs ideje felkészülni
 - segédletek nem elérhetőek
 - a követelmények túl szigorúak
12. Mit gondol, mennyi időráfordítás szükséges egy szakdolgozat megírásához?
- 2–3 hét
 - 4–5 hét
 - 7–10 hét
 - több, mint 10 hét
13. Mit gondol, mennyire nehéz egy szakdolgozatot megírni, hogy az minden követelménynek megfeleljen?
- könnyű
 - kis mértékben nehéz
 - közepesen nehéz
 - nagyon nehéz
 - teljesíthetetlen
14. Mit gondol, mennyi időráfordítás szükséges a záróvizsgára való felkészüléshez?
- 2–3 hét
 - 4–5 hét
 - 7–10 hét
 - több, mint 10 hét
15. Mit gondol, mennyire nehéz a záróvizsgán a szakdolgozatot jól megvédeni?
- könnyű
 - kis mértékben nehéz
 - közepesen nehéz
 - nagyon nehéz
 - teljesíthetetlen
16. Mit gondol, mennyire nehéz a záróvizsgán a feleleteket jól teljesíteni?
- könnyű
 - kis mértékben nehéz

- közepesen nehéz
- nagyon nehéz
- teljesíthetetlen

17. Segít a záróvizsgán való felkészülésben a próbavédés?

- igen
- nem

Köszönöm a választ!

5. sz. Melléklet:
Empirikus kutatás korrelációs táblája

		Correlations																
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	Q6	Q7	Q8	Q9	Q10	Q11	Q12	Q13	Q14	Q15	Q16	Q17
Q1	Pearson Correlation	1	,042	,320**	,197**	,065	,035	-,024	-,003	-,001	-,004	,009	-,005	-,030	,026	,079	-,046	,077
	Sig. (2-tailed)		,386	,000	,000	,172	,468	,621	,954	,984	,928	,859	,914	,530	,587	,097	,341	,109
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437
Q2	Pearson Correlation	,042	1	,010	,002	-,023	-,034	-,034	,059	-,007	,019	,049	,000	,071	,001	-,049	,074	-,098*
	Sig. (2-tailed)	,386		,831	,965	,631	,483	,484	,218	,880	,685	,309	,994	,140	,986	,306	,123	,041
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437
Q3	Pearson Correlation	,320**	,010	1	,066	,016	-,027	-,012	,053	-,001	,068	,071	-,028	,035	,091	,067	,032	-,086
	Sig. (2-tailed)	,000	,831		,167	,739	,567	,805	,273	,987	,157	,138	,564	,464	,058	,164	,506	,073
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437
Q4	Pearson Correlation	,197**	,002	,066	1	,019	,104*	-,068	-,039	-,022	-,031	-,019	-,061	,011	-,061	,036	-,031	-,003
	Sig. (2-tailed)	,000	,965	,167		,689	,030	,156	,414	,646	,524	,689	,206	,819	,204	,458	,518	,954
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437
Q5	Pearson Correlation	,065	-,023	,016	,019	1	,065	-,055	,044	,107*	,011	-,037	-,080	-,084	,067	,027	,009	,060
	Sig. (2-tailed)	,172	,631	,739	,689		,172	,250	,361	,026	,826	,444	,093	,081	,163	,579	,851	,207
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437
Q6	Pearson Correlation	,035	,034	-,027	,104*	,065	1	,030	,005	,034	-,065	-,070	-,074	-,015	,032	-,050	-,011	-,005
	Sig. (2-tailed)	,468	,483	,567	,030	,172		,538	,920	,474	,176	,143	,123	,759	,503	,300	,812	,916
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437
Q7	Pearson Correlation	-,024	-,034	-,012	-,068	-,055	,030	1	,029	-,070	-,015	-,079	,009	,057	-,022	,003	-,051	-,014
	Sig. (2-tailed)	,621	,484	,805	,156	,250	,538		,545	,145	,758	,100	,849	,236	,643	,948	,288	,769
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437
Q8	Pearson Correlation	-,003	,059	,053	-,039	,044	,005	,029	1	-,084	,026	,046	,009	,008	,007	-,095	,023	,020
	Sig. (2-tailed)	,954	,218	,273	,414	,361	,920	,545		,081	,584	,336	,856	,866	,877	,048	,630	,681
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437

Q9	Pearson Correlation	-,001	-,007	-,001	-,022	-,107	-,034	-,070	-,084	1	-,003	-,046	-,052	-,026	-,028	-,005	-,014	-,024
	Sig. (2-tailed)	,984	,880	,987	,646	,026	,474	,145	,081		,950	,332	,279	,588	,561	,911	,776	,610
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437
Q10	Pearson Correlation	-,004	-,019	-,068	-,031	-,011	-,065	-,015	-,026	-,003	1	-,054	-,065	-,078	-,012	-,043	-,023	-,045
	Sig. (2-tailed)	,928	,685	,157	,524	,826	,176	,758	,584	,950		,258	,174	,103	,799	,373	,635	,351
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437
Q11	Pearson Correlation	-,009	-,049	-,071	-,019	-,037	-,070	-,079	-,046	-,046	-,054	1	-,007	-,011	-,005	-,033	-,022	-,042
	Sig. (2-tailed)	,859	,309	,138	,689	,444	,143	,100	,336	,332	,258		,880	,827	,923	,495	,642	,382
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437
Q12	Pearson Correlation	-,005	-,000	-,028	-,061	-,080	-,074	-,009	-,009	-,052	-,065	-,007	1	-,025	-,062	-,023	-,015	-,027
	Sig. (2-tailed)	,914	,994	,564	,206	,093	,123	,849	,856	,279	,174	,880		,605	,199	,629	,751	,576
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437
Q13	Pearson Correlation	-,030	-,071	-,035	-,011	-,084	-,015	-,057	-,008	-,026	-,078	-,011	-,025	1	-,013	-,013	-,031	-,033
	Sig. (2-tailed)	,530	,140	,464	,819	,081	,759	,236	,866	,588	,103	,827	,605		,787	,783	,512	,496
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437
Q14	Pearson Correlation	-,026	-,001	-,091	-,061	-,067	-,032	-,022	-,007	-,028	-,012	-,005	-,062	-,013	1	-,034	-,014	-,022
	Sig. (2-tailed)	,587	,986	,058	,204	,163	,503	,643	,877	,561	,799	,923	,199	,787		,472	,773	,651
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437
Q15	Pearson Correlation	-,079	-,049	-,067	-,036	-,027	-,050	-,003	-,095	-,005	-,043	-,033	-,023	-,013	-,034	1	-,023	-,045
	Sig. (2-tailed)	,097	,306	,164	,458	,579	,300	,948	,048	,911	,373	,495	,629	,783	,472		,625	,353
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437
Q16	Pearson Correlation	-,046	-,074	-,032	-,031	-,009	-,011	-,051	-,023	-,014	-,023	-,022	-,015	-,031	-,014	-,023	1	-,115
	Sig. (2-tailed)	,341	,123	,506	,518	,851	,812	,288	,630	,776	,635	,642	,751	,512	,773	,625		,016
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437

Q17	Pearson Correlation	,077	- ,098	- ,086	- ,003	,060	- ,005	- ,014	,020	,024	,045	,042	,027	- ,033	,022	,045	-,115	1
	Sig. (2-tailed)	,109	,041	,073	,954	,207	,916	,769	,681	,610	,351	,382	,576	,496	,651	,353	,016	
	N	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).																		
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).																		

A hallgatói lemorzsolódás mérése

A hallgatói lemorzsolódás vizsgálati lehetőségei

Jól ismerjük a mondást, miszerint gyorsan változó, modern világunkban könnyebb valakit vagy valamit megkapni, mint megtartani, és ez vonatkoztatható a felsőoktatás hallgatói anyagára is. A hallgatói lemorzsolódás a felsőoktatás egyik legnagyobb, és gyakran elhanyagolt problémája mind a magyarországi egyetemeken és főiskolákon, mind pedig nemzetközi viszonylatban annak ellenére, hogy a hallgató elvesztése jelentős morális, egzisztenciális, pszichológiai, humán erőforrásbeli, és anyagi károkkal jár az intézmény és környezete számára. Kutatások rámutattak, hogy azok az intézmények, amelyek felismerik a hallgatói lemorzsolódás elleni harc fontosságát, és szakszerűen kidolgozott hallgatói sikeresség-programokat indítanak el, nagyobb eséllyel tartják meg hallgatóikat. [1, 2, 3]

Toborzás vagy megtartás?

A hallgató toborzásával szembeni hallgatómegtartás mellett több érv is van. A négyéves intézményekben, bármilyen változás, amely elrettenti a hallgatót a lemorzsolódástól egycsapásra három hallgatói évfolyamot érint, míg bármilyen olyan változás, amely a hallgató toborzását érinti, csak egyet. Ebből a szemszögből a lemorzsolódás megakadályozása felé csatolt források sokkal költséghatékonyabbak lehetnek, mint ugyanazon források hallgatótoborzásra való felhasználása. Nevelési és tanítási szempontból szintén fontos megállapítani, hogy azok a változások, amelyek segítik a hallgatót diplomája megszerzésében mint valódi szolgáltatás jelenik meg előttük, amíg a sikeres toborzás maximum annyit ér el, hogy megváltoztatja a hallgató intézmény-preferenciáját.

A hallgató megtartása szemszögekből az első feladat az, hogy bizonyos gondolkodásbeli beidegződéseket, örök érvényű „igazságokat” illetve attitűdöket megváltoztassunk. A felsőoktatási intézmények egyik elsődleges feladata például az lenne, hogy harcoljanak az ellen az általános nézet ellen, hogy a hallgatói beiratkozás egyenlő a hallgatói felvétellel, vagyis hogy a beiratkozott hallgatók száma teljes mértékben függ a toborzott hallgatók számától. Az igazság ugyanis az, hogy a teljes, beiratkozott hallgatói létszám (és a velük járó intézményes bevétel) adott félévben függ egyfelől azoknak a hallgatóknak a számától, akiket az intézmény toborzott és felvett, másfelől pedig azoknak a hallgatóknak számától, akiket az intézmény

[1] Astin, A. W. (1997): „How “good” is your institution’s retention rate?” *Research in Higher Education*. 38. 6. Pp. 647–658.

[2] Cuseo, J. B. (2008): „Assessment of the first-year experience: Six significant questions.” *Proving and Improving: Strategies for Assessing the First College Year*. (Monograph No. 33) Pp. 27–34.

[3] O’Keeffe, P. (2013): „A sense of belonging: Improving student retention.” *College Student Journal*. 47. 4. Pp. 605–613.

[3] O’Keeffe, P. (2013): „A sense of belonging: Improving student retention.” *College Student Journal*. 47. 4. Pp. 605–613.

[4] Tinto, V. (2006): „Research and practice of student retention: what next?” *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*. 8. 1. Pp. 1–19.

megtartott, vagyis akik beiratkoznak a következő félévre. Itt még meg kell említenünk, hogy a felvétel és a megtartás közötti kapcsolat több, mint a kettő egyszerű összeadása: inkább interaktív és egymást többszöröző, erősítő kölcsönhatásról van szó. Minél elégedettebbek például a hallgatók a főiskolai tapasztalataikkal és életükkel, annál nagyobb az esélye, hogy az intézmény megtartja őket, míg az elégedettebb hallgatók nagyobb valószínűséggel fognak pozitív hatást gyakorolni a hallgató-toborzásra. A kapcsolat annak köszönhető, hogy az elégedett hallgató az intézmény jó hírét kelti azáltal, hogy pozitívan nyilatkozik arról a környezetéről.

A hallgató felé tanúsított intenzív figyelem és intervenció megtartó hatású lehet, hiszen csökkenti azon hallgatók számát, akik úgy döntenek, nem iratkoznak be a következő félévre. Ez természetesen növeli az éves hallgatói beiratkozást és intézményes bevételt. Bármiféle altruisztikus törekvés, amely arra irányul, hogy a hallgató összességében elégedettebb legyen, hozzájárul a hallgatói megtartás és az intézményes bevételek növeléséhez. A sikeres megtartás tehát egy olyan helyzet, amiben mindenki nyertes, hiszen mind a hallgató, mind pedig az intézmény profitál belőle. Mindemellett fontos megjegyezni, hogy a hallgató megtartására irányuló törekvések, munka és befektetés költségei összességében jobban megtérülnek, mint az, ha az intézmény kizárólag a toborzásra összpontosít. A hallgatómegtartáshoz képest ugyanis a hallgatótoborzás jelentős intézményes forrásra támaszkodik: a megfelelő munkaerő alkalmazása, utazások finanszírozása, az intézmény reklámozása többbe kerül, mint az intézmény dolgozói részéről történő odafigyelés, és a célzott megtartó programok. A hallgatói beiratkozások megtartás útján való növekedése többszörösen kifizetődőbb lehet, mint a hallgatói toborzás [3, 4]: nemzetközi kutatások szerint egy hallgató toborzásának költsége felérhet akár 4–5 hallgató megtartásának költségével.

A hallgatók megtartásának holisztikus szemlélete

A következő gondolkodásbeli paradigmaváltás a hallgatómegtartás dimenzióját érinti. Ha egy intézmény foglalkozik is valamilyen szinten a hallgatómegtartás és a hallgatói lemorzsolódás problémájával, azt általában elszigetelve, az intézményes szervezeti gépezet valamelyik alcsoportjára (oktatók vagy bizonyos adminisztrátorok) bízva végzi el, és általában másodlagos feladatként tekint rá olyan „fontosabb” feladatokhoz képest, mint a hallgatótoborzás. A sikeres hallgatómegtartás alapfeltétele, hogy intézményes kultúraszinten tudatosítsuk, hogy a hallgatómegtartás mindenki feladata, és hogy az egyetemi, főiskolai közösség összes tagja fontos szerepet játszik a hallgatói lemorzsolódás elleni harcban.

Az oktatóknak különösen nagy szerepük van a hallgatók megtartásában, mivel ők azok, akik leggyakrabban, és legnagyobb intenzitással állnak kapcsolatban a hallgatókkal. Az oktatók pont ezért kivételes helyzetben vannak abból a szempontból, hogy bizonyos hallgatói viselkedésformákat, tendenciákat még időben megfigyeljenek és azo-

nosítsanak. Olyan jelzések, amelyek fontosak lehetnek a megtartás céljából a hiányzások, órai viselkedésbeli változások, órai felszólalások vagy kommentárok, írásbeli házi feladatok. A hallgatókkal egyéb kapcsolatban álló, diákéletért és tanórán kívüli hallgatói tevékenységeikért felelős személyzet vagy adminisztrátorok szintén felfigyelhetnek olyan figyelmeztető jelekre, amelyek a lemorzsolódás veszélyére mutatnak rá: kollégiumokban történő viselkedés, hallgatói megjegyzések különböző tevékenységek, klubgyűlések, események alkalmával. Az irodai adminisztrátorok szintén nagy segítségünkre lehetnek a korai jelek észlelésében és a hallgatói lemorzsolódás megakadályozásában, hiszen a hallgatókkal interperszonális kapcsolatot létesítenek az irodai ügyintézés alatt. Ők azok, akik a főiskolai folyamatokat kommunikálják, a hallgató ügyeit intézik, és betartatják az intézményes szabályokat. Olyan intézmények esetében, ahol a hallgatók diákmunkát vállalhatnak a kampuszon, az irodai dolgozók gyakran munkatársi viszonyba is kerülnek a hallgatóval, ami fontos információhoz juttathatja őket a hallgató jövőbeli terveit illetően.

A hallgatómegtartás kutatásának alapcélja, hogy olyan hallgatómegtartó intervenciók program alapjait fedjessük le, amely vezérelve szerint:

1. *Hallgatócentrikus:* A kutatás kizárólag a hallgató szükségleteire és jólétére irányul és központosul, nem pedig intézményes kényelmi szempontok, illetve az oktatói kar és adminisztrátorok szükséglete, illetve akarata vezérli.
2. *Intencionális, szándékvezérelt:* A hallgatómegtartási programot külön erre a célra, tudományos kutatási alapokra helyezve fejlesztették ki abból a célból, hogy elősegítse a hallgató tanulmányi előmenetelét és társas integrációját.
3. *Proaktív:* Korai, megelőző lépések fontosságának hangsúlyozása abból a célból, hogy a hallgatói szükségleteket még azelőtt kielégítsük, hogy azok a hallgató számára frusztrációt, elidegenedést jelentenének.
4. *Beavatkozó:* Az intézmény aktívan kezdeményezi a hallgatói sikerességet előmozdító, támogató lépéseket, nem pedig passzívan várja, hogy a hallgató segítséget kérjen, így növelve az esélyét annak, hogy a sikerességet támogató program elér minden hallgatóhoz, vagy legalábbis a nagy többséghez.
5. *Változatos és szerteágazó:* A program rugalmas, és illeszkedik a különböző hallgatói csoportok, populációk egyedi igényéhez.
6. *Személyre szabott:* A program végrehajtása során a hallgatót mint egyént és személyt kezeli.
7. *Átfogó, holisztikus:* A hallgató életének minden aspektusára koncentrál, és magába foglalja a hallgató tanulmányi, a nem-tanulmányi, illetve társas szükségleteit.
8. *Rendszerszintű:* A program átszövi az intézmény összes rétegét, szervezeti struktúráját és rendszerét, ugyanakkor központi irányítású és koncentrált, ami lehetővé teszi, hogy a lemorzsolódás elleni tevékenységeknek átható és rekurzív hatása legyen a hallgató intézményes tapasztalataira nézve, és megújuló, átalakuló hatása az intézményre nézve.
9. *Fejlődésközpontú, egymásra épülő:* A program időben egymásra épülő, longitudinális panelekre épül, amelyek a hallgató különböző szakaszokban fellépő szükségleteire irányulnak.
10. *Tartós:* A program intézményesített, azaz beépült az intézményes struktúrába és annak éves költségvetésébe, amely biztosítja, hogy a programnak hosszú élettartama legyen, és a hallgatók egész évben érezzék megtartó hatását.
11. *Kollaboratív:* A program együttműködő szövetségeken és partnerkapcsolatokon alapul az intézmény különböző szervezeti egységei között, amelyek egymást kiegészítik, és egymásra épülnek annak érdekében, hogy a hallgatói sikerességet szinergikusan, szervi együttműködésben és összhangban érik el.

[4] Tinto, V. (2006): „Research and practice of student retention: what next?” *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*. 8. 1. Pp. 1–19.

[5] Pascarella, E. T. (1986): A program for research and policy on student persistence at the institutional level. *Journal of College Student Personnel*. 27. (2). Pp. 100–107.

12. *Empirikus*: A program kvantitatív és kvalitatív értékelésen alapul, amely arra irányul, hogy értékelje a program hatását és hatékonyságát, illetve hogy növelje a program minőségét.

A sikeres hallgatómegtartás tehát összességében nem más, mint a hallgató sikeres szocializációja, nevelése és képzése, amely egy totális, komplex, holisztikus intézményes feladatkör. Jelen tanulmányban azt a feladatkört tekintjük át, ahol a hallgatói sikeresség kezdődik: a hallgatói lemorzsolódás és hallgatómegtartás tudományos igényű kutatói módszertanát. [4, 5]

Kutatási alapcélok, alapelvek, irányvonalak és idősíkok

Jelent tanulmányban kifejtett, hallgatói lemorzsolódást, illetve megtartást célzó kutatási módszertan alapvető céljait a következőkben foglalhatjuk össze:

1. Elsődleges cél a tudatosítás: küzdelem az ellen az általános nézet ellen, hogy a hallgatói beiratkozás mértéke csakis a hallgató toborzásától és felvételétől függ. Intézményes szinten erősíteni kell a tudatot, hogy a hallgatói beiratkozás, az ezzel járó intézményes jövedelem egyaránt függ azoktól a hallgatóktól, akiket az intézmény sikeresen megszólított és toborzott, és azoktól a hallgatóktól, akiket az intézmény sikeresen megtartott.
2. A hallgatói megtartást célzó értékelés, tanulmány, kutatás készítése: a kutatás célja, hogy a következő alapkérdésekre választ kapjunk a korai lemorzsolódással, és a hallgatói sikerességgel kapcsolatban:
 - a. Hány hallgató távozik? A lehetséges hallgatói létszám hány százaléka dönt úgy, hogy nem iratkozik be a következő félévre?
 - b. Lemorzsolódó hallgatói profil készítése. Kik azok, akik lemorzsolódnak? Van-e vonása, jellegzetessége annak a csoportnak, amely lemorzsolódik?
 - c. Mikor morzsolódnak le a hallgatók jellemzően? Fontos felmérnünk, hogy félév közben, az őszi és tavaszi félév között, vagy év végén morzsolódnak le hallgatóink.
 - d. Miért mennek el a hallgatók? Ez azokra a személyenként eltérő személyes, szociális vagy intézményes okokra vonatkozik, amiért a hallgató úgy dönt, nem jön vissza. A lemorzsolódáskutatás alapcélja ennek a kérdésnek a megválaszolása, hiszen enélkül nem képes az intézmény hatékony hallgatói sikerességet és hallgatómegtartást megcélzó programokat fejleszteni.
3. Szükséges, hogy intézményes, szervezeti kultúra szintjén tudatosítsuk, hogy a hallgató megtartása a teljes intézményre vonatkozó feladat, amely az intézmény összes dolgozójára vonatkozik, nem csak a kiemelt helyzetben lévő dolgozókra, mint például az oktatói kar. A lemorzsolódásra történő átfogó intézményes reakcióban minden alkalmazottnak fontos feladat jut:

- a. Oktatói kar, mint tanárok, témavezetők, mentorok.
 - b. Diákéletet szervező alkalmazottak, akik a hallgatói programok szervezéséért, a kampusz diákéletéért felelősek.
 - c. Vezetők és felsővezetők, akik meghatározzák, kommunikálják és betartatják az intézményes irányvonalakat.
 - d. Irodai adminisztrátorok, akik a hallgatókkal interperszonális kapcsolatban állnak a hallgatói ügyintézés során.
4. Hatékony, proaktív intervenciós stratégiák tervezése, amelyek arra irányulnak, hogy növekedjen azon hallgatók száma, akik visszatérnek és beiratkoznak. A hallgatómegtartás az egész egyetemi közösséget érinti, mindenkinek szerepe van benne, és mindenki nyer vele.
 5. A hallgatómegtartás az intézmény egyik fontos minőségi jelzője. A hallgatói jólétet megcélzó kiemelt figyelem, és kutatásokra épülő megtartói program vonzó a potenciális hallgatók számára, így toborzó hatása is lehet.
 6. A hallgatómegtartás a hallgatói beiratkozások legköltséghatékonyabb módja. [6]

Milyen típusú kutatási gyakorlatokat használhatunk a hallgatói lemorzsolódás kutatásának módszertani repertoárja szerint? Jelen tanulmány a hallgatói lemorzsolódás megakadályozását megcélzó intézményes kutatási módszerekre koncentrálnak.

A tanulmányban részletesen bemutatott módszerek a különböző szemszögből történő értékelésre vonatkoznak, amit a következőkben foglalunk össze:

1. Olyan helyi, intézményes hallgatói megtartás és hallgatói lemorzsolódás mintákra vonatkozó, belépéstől kilépésig átfogó kutatás és értékelés, amely magában foglalja: a) a hallgató belépéskor vallott tanulmányi céljai és szándékainak tanulmányozását, b) a félévről félévre történő hallgatói lemorzsolódás pontos mértékének százalékban történő megállapítását, c) a szemeszter alatt, és szemeszter között történő lemorzsolódás mértékének százalékos megállapítását.
2. Hallgatói elégedettségre és véleményre vonatkozó felmérés készítése, amely lehetőséget ad arra, hogy összehasonlítsuk:
 - a) a különböző alcsoportokba, alternatív populációkba tartozó hallgatók válaszait (pl. bejárók vs. kampuszon lakók, helyi vs. nemzetközi hallgatók stb.)
 - b) azokat a hallgatókat, akik különböző tanulmányi programokra járnak (természettudomány, bölcsészettudomány, társadalomtudomány stb),
 - c) a visszatérő és a nem visszatérő hallgatók közötti különbséget,
 - d) a hallgatók válaszainak kutatásának összevetése az oktatók, alkalmazottak és adminisztrátorok válaszaival.
3. Kvalitatív kutatások végzése (pl. hallgatói fókuszcsoporthoz, interjúk) abból a célból, hogy a hallgatók szükségleteit és érzelmi viszonyulásait felmérjük az egyetemi életük minőségével kapcsolatban.
4. Olyan adminisztratív feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi a lemorzsolódott

[6] Cuseo, J. B. (2010): „*Fiscal benefits of student retention and first-year retention initiatives.*” Ohio University. <http://www.ohio.edu/fye/upload/retention-fiscal-benefits.pdf>, 7.6.

[2] Cuseo, J. B. (2008): „Assessment of the first-year experience: Six significant questions.” *Proving and Improving: Strategies for Assessing the First College Year*. (Monograph No. 33) 27–34.

hallgató visszatérését, amely megjutalmazza őket ebben a döntésükben, és teljes mértékben tudatosítja a hallgatóban, hogy milyen adminisztratív feladatokat kell ellátnia a visszatérés érdekében.

5. Exit (kilépési) interjúk készítése olyan hallgatókkal, akik vagy szándékoznak lemorzsolódni, vagy már a lemorzsolódás folyamatában vannak.
6. Hallgatói közvélemény-kutatás (írásban, telefonon keresztül, online) azok között a hallgatók között, akik már lemorzsolódtak; abból a célból, hogy felmérjük és azonosítsuk azokat az okokat, amelyek a lemorzsolódáshoz vezettek, illetve az intézményről alkotott utólagos véleményük tekintetében.
7. A másodéves hallgatók körében végzett utólagos, visszatekintő felmérés arra vonatkozóan, hogy mennyire voltak hatékonyak az elsőéves, hallgatómegtartást célzó programok, melyek voltak a leghatékonyabbak a középiskolából való átmenet nehézségeinek áthidalására, és milyen javaslataik vannak az elsőéves hallgatói tapasztalatok javítására.
8. Olyan összehasonlító értékelés készítése, amely egymáshoz viszonyítja a prevenció előtti statisztikákat a prevenció utáni statisztikákkal. Például, az átlag megtartási adatok összehasonlítása két évvel egy bizonyos megtartó-program bevezetése előtt, illetve rögtön a program bevezetése után. [2]

A következőkben kitérünk a hallgatói lemorzsolódást megcélzó konkrét kutatási módszertanokra. E módszertanok mind a kvantitatív, mind pedig a kvalitatív kutatási módszerek eszköztárából építkeznek, és rendszerint probléma-, körülmény-, illetve időspecifikusak. A fenti kifejtésből látható, hogy a hallgatói lemorzsolódás hallgató-, tehát egyéncentrikus, és rendkívül helyzetspecifikus, hiszen minden egyes lemorzsolódó hallgató tanulmányi, személyes, illetve anyagi problémák egyéni konstellációjával bír. Ugyanakkor a megfelelő statisztikai adatok nélkül nem kapunk teljes képet a lemorzsolódás jelenségéről. Éppen ezért, mint látni fogjuk, halmozottan fontos mind a kvantitatív, mind pedig a kvalitatív módszertan.

A fenti bevezető listából látszik, hogy a hallgatói lemorzsolódás kutatása többretegű, és főleg többször ismételt. Tanulmányunkban kitérünk majd a hallgatómegtartás longitudinális kutatására, amely, proaktívtól reaktívig ívelő folyamat. Kutatási módszertan szempontjából természetesen minden stádium kutatható kvantitatív vagy kvalitatív módszerekkel, míg hely hiányában a tanulmány további része csak néhány, a lemorzsolódás szempontjából kritikus időszakra koncentrálni majd.

PROAKTÍV

-
1. *Nyári átmeneti és hídprogramok.*
Lehetséges kutatási módszerek: Belépő hallgató kérdőíves felmérése, fókuszcsoportos interjúk.
 2. *Új hallgatók orientációs találkozója.*
Lehetséges kutatási módszerek: Belépő hallgató kérdőíves felmérése.
 3. *Egész félévre kiterjesztett orientációs kurzus: új hallgató szeminárium, hallgatói sikeresség kurzus, első szeminárium.*
Lehetséges kutatási módszerek: Belépő hallgató kérdőíves felmérése, fókuszcsoportos interjúk.
 4. *Korai riasztó-rendszer, pl. az első négy hét hiányzási statisztikája.*
Lehetséges kutatási módszer: Idevonatkozó adminisztrációs szervek által készített, hallgatói adatbázisra épülő statisztikai kimutatások, a hiányzások százalékos számszerűsítése.
 5. *Szemeszter közepén történő értékelés (a 7–8. hét környékén).*
Lehetséges kutatási módszer: tanulmányi statisztikák készítése, kvalitatív oktatói értékelés.
 6. *Vörös Zászló procedúrák (pl. nem történik meg az előregisztráció, nem kérelmez ösztöndíjat, nem fizeti be a jövő féléves tandíjat).*
Lehetséges kutatási módszerek: személyes interjú.
 7. *A hallgatói viszony formális megszüntetése.*
Lehetséges kutatási módszerek: exit felmérések, fókuszcsoportos és egyéni interjúk.
 8. *A lemorzsolódott hallgató újbóli toborzása.*

REAKTÍV

A hallgatómegtartás longitudinális kutatása [7]

[7] Cuseo, J. B.
“Student retention:
The big picture.”
Annual conference
of the First-Year
Experience, Orlando,
Florida. (2002).

[2] Cuseo, J. B. (2008): „Assessment of the first-year experience: Six significant questions.” *Proving and Improving: Strategies for Assessing the First College Year*. (Monograph No. 33) 27–34.

[8] Schilling, K. (2000): *Assessment questions and first-year job description*. First-Year Assessment Listserv (FYA) Series. [On-line serial]. <http://www.Brevard/fyc/listserv/remarks/schilling600.htm>

[9] Scriven, M. (1967): „*The methodology of evaluation*.” Perspectives of Curriculum Evaluation, AERA Monograph Series on Curriculum Evaluation, No. 1. Chicago: Rand McNally & Co.,

A LEMORZSOLÓDÁS KUTATÁSÁNAK FELTÉTELEI ÉS ELŐKÉSZÍTÉSE

Cuseo (2008) [2] szerint a hatékony kutatás, köztük a lemorzsolódáskutatás, azzal kezdődik, hogy a megfelelő kérdéseket tesszük fel. Ezek Schilling (2000) [8] szerint hat alapkérdésre redukálódhatnak, amelyek esetünkben, vagyis a hallgatói lemorzsolódás mérésénél a következők:

1. Miért? Mi a hallgatói lemorzsolódás, és a hallgatómegtartás kutatásának célja?
2. Mit? Mi a kutatás célzott eredménye? Mi a célcsoport, a kutatás tárgya?
3. Mikor? Mikor a legoptimálisabb a hallgatói lemorzsolódás kutatása?
4. Ki kutat? Kik fogják a kutatást elvégezni, kik a hallgatói kérdőívek lekérdezői, a fókusz-csoportok vezetői, interjúk készítői stb?
5. Hol? Hol találjuk meg a keresett információt? Hol, milyen körülmények között kérdezzük le a kérdőíveket, tartjuk meg az interjúkat stb?
6. Hogyan? Hogyan elemezzük, értelmezzük és foglalkozunk össze a kapott eredményekkel?

A következőkben bővebben kifejtjük ezeket a kérdéseket mint a lemorzsolódáskutatás módszertanának alapjait Schilling kérdései, és Cuseo (2008) [2] gondolatmenete nyomán.

Miért kutassunk? Mi a célja a hallgatói lemorzsolódás, és a hallgatómegtartás kutatásának célja?

Ez a kérdés a kutatás céljára vonatkozik. Ez egyben a kutatás egyik legfontosabb fázisa, hiszen erre a kérdésre kapott válaszok meghatározzák a kutatás összes későbbi folyamatát. A kutatás miértje magában foglalja legfontosabb kutatási elveket. A miért? kérdésre való válasz keresésénél általában megkülönböztetjük a formatív (formáló), illetve a szummatív (összefoglaló) értékelési módokat. [9]

A formatív kutatások célja, hogy olyan információkat szerezzen, amelyeket aztán felhasználhatnak arra, hogy egy létező programot javítsanak, csiszoljanak, fejlesszenek – innen ered a formatív elnevezés. A szummatív, vagyis összegző vagy összefoglaló kutatások célja, hogy megállapítsa egy program hatását, hatékonyságát, illetve értékét abból a célból, hogy azt később érdemes-e újra használni, kiegészíteni, kiterjeszteni. A hallgatói lemorzsolódás mérésénél mindkét mérési forma jellemző és fontos. A formatív típusú lemorzsolódás, illetve hallgatómegtartás kutatási célja az, hogy a kapott információ alapján javítsák a már meglévő, lemorzsolódás-megelőzési programokat. Ezeket a kutatásokat főleg a másodéves hallgatóktól levett értékelés alapján végezzük el, hiszen az ő visszacsatolásuk a legfrissebb kritika, amely felhasználható a következő évfolyam megtartó programjainak fejlesztésére. A szummatív típusú lemorzsolódás, illetve hallgatómegtartás kutatási célja pedig a programok értékelése.

Ezeket a kutatásokat a végzős, vagy lemorzsolódott hallgatók exit felmérésén lehet leghatékonyabban elvégezni. [2] A nemzetközi szakirodalom szerint az elsőéves hallgatók

szummatív típusú lemorzsolódás és hallgatómegtartási kutatása azért is nagyon fontos, mert még mindig él az az intézményes attitűd, amely az elsőéves hallgatói tapasztalatot másodlagos fontosságúnak ítéli, és a felsőbb évesekre koncentrálnak, holott lemorzsolódás szempontjából az első év a legkritikusabb. Barefoot így fogalmaz [10]:

„Állandó és központi probléma, hogy sok olyan program és tevékenység, amely az elsőéves hallgatói elégedettséget célozza meg, még mindig állandó harcban áll az öt megillető státuszért az intézményben... nem válnak az intézmény központi szerepű, fenntartható szerves részévé. Az elsőéves programok harcosai általában magányos hősök ahelyett, hogy az egész intézmény mögöttük állna, és általában minimális anyagi részesedésből kell gazdálkodniuk, ha kapnak egyáltalán ilyet.” (2000, 17)

Ebből a hozzáállásból jól látható, hogy a hallgatói lemorzsolódás és hallgatómegtartás kutatásának egyik komoly motivációja a szkeptikus kollégák meggyőzése a téma központi fontosságáról.

A kutatások miértje mögött tehát még a következő kérdéseket is figyelembe kell vennünk:

- Milyen kutatási eredmények tudják leginkább meggyőzni a kollégákat, és főleg a döntéshozókat a téma fontosságáról?
- Milyen kutatási módszertanok a leghatékonyabbak abból a célból, hogy a legmeggyőzőbben bizonyítsuk a hallgatómegtartást megcélzó programok fontosságát?

Mit kutassunk? Mi a kutatás célzott eredménye? Mi a célcsoport, a kutatás témája vagy tárgya?

A mit? kérdése két alapkérdésre oszlik:

- 1) Mik a kutatás megcélzott eredménye, illetve
- 2) Mik vagy kik a kutatás megcélzott tárgyai, alanyai?

Az első kérdéssel kapcsolatban megkülönböztetünk intézménycentrikus kutatási eredményeket, illetve hallgatócentrikus kutatási eredményeket. Intézménycentrikus eredményeknek azokat nevezzük, amelyek közvetlenül az intézménynek kedveznek, nem pedig a hallgatónak.

Ilyenek például a hallgatómegtartó programok által generált bevételek kérdése, a program hatékonyságának illetve költséghatékonyságának kérdései, a programok hatása a közösségi, ipari, vagy intézményes partnerkapcsolatok kialakítására. [2]

A hallgatócentrikus eredmények ezzel szemben a hallgató fejlődését tekintik szem előtt. Ilyen eredmények lehetnek olyan tanulmányi eredmények, mint például készségfejlesztés, a tanulmányi fejlődés dinamikája, a diplomázáshoz szükséges évek száma, stb. A személyes vagy holisztikus kutatási eredmények közé soroljuk a hallgató társas-szociális, érzelmi, etikai-morális, illetve fizikai változásainak eredményeit az évek során.

[2] Cuseo, J. B. (2008): „Assessment of the first-year experience: Six significant questions.” *Proving and Improving: Strategies for Assessing the First College Year*. (Monograph No. 33) 27–34.

[10] Barefoot, B. O. (2000): „The first-year experience—Are we making it any better?” *About Campus*. 4(6). Pp. 12–18.

[11] Gardner, J. N. (1986):
 “The freshman year experience.” *College and University*.
 61. (4). Pp. 261–274.

A hallgatócentrikus eredményeket általában három dimenzió mentén azonosíthatjuk:

1. hozzáállásbeli, vagyis a hallgató értékrendjében, véleményrendszerében beálló változások,
2. viselkedésbeli, vagyis a hallgatói szolgáltatások igénybevételének gyakorisága,
3. kognitív, vagyis a hallgató tudásában és kritikai gondolkodásában beálló változások.

Azokkal a hagyományos tanulmányi programokkal és adminisztratív funkciókkal szemben, amelyek teljesen fegyelem-, illetve irodaközpontúak a hallgatómegtartásra vonatkozó kutatási programok a hallgatócentrikus mozgalmából nőttek ki, és nem titkolt szándékuk, hogy struktúrájuk és tartalmuk a hallgató sikerét segítsék elő.

A hallgatói elégedettséget megcélzó programok jellemzője, hogy szándékoltak és tervezettek, tehát a hallgatói sikeresség nem véletlenszerű vagy spontán, hanem tervezés és munka eredménye.

A hallgatói sikerességet elősegítő programok elve tehát az, hogy nem a véletlenre bízsa a hallgatói sikerességet, hanem megtervezi és lebonyolítja azokat a programokat, amelyeknek meg kell történnie a hallgatói sikerességhez. [11] Mindehhez először el kell végezni a megfelelő kutatásokat.

A második mit? kérdést illetően, tehát hogy mi a kutatás szorosabb tárgya vagy egysége, a potenciális tárgyak kutatási dimenziók a mikro-makro kontinuumán helyezkednek el:

- Egyén.
- Kursus, tanegység.
- Tanszék.
- Szak.
- Intézet.
- Intézmény.

Bármelyik szinten is vizsgáljuk a hallgatói lemorzsolódást, illetve a hallgatómegtartó programokat, fontos a már sokat emlegetett holisztikus megközelítés. Több környezet jellemzi a felsőoktatást, amely befolyásolja a kutatási eredményeket, és amelyeket még a kutatás előtt érdemes azonosítani.

Alkörnyezet lehet például az új hallgatói orientáció, a tanulmányi tanácsadó, az órai instrukció, a tanrend, vagy a tanulmányi támogató programok.

Mikor kutassunk? Mikor a legoptimálisabb a hallgatói lemorzsolódás kutatása?

Ez a kérdés arra vonatkozik, hogy mikorra időzítsük a felméréseket hiszen nem elég azt tudnunk, hogy milyen változások történnek, hanem azt is, hogy mikor. [12]

Azt is tudjuk, hogy bizonyos hallgatói stádiumok, illetve tanulmányi szakaszok kiemelten sérülékenyek, vagy kiemelten fontosak az információszerzés szempontjából.

A következő öt anyaggyűjtési pontot érdemes figyelembe venni a kutatás tervezésénél:

- *Első adatgyűjtési pont:* Felsőoktatásba való belépés (első éve eleje). A hallgatói készségek, attitűdök felmérése ezen a ponton viszonyítási alapként szolgálhat minden későbbi adatgyűjtési ponthoz. Fontos hozzátenni, hogy valószínűleg eleve több adatot kezelünk a hallgatóról ebben a stádiumban, mint bármikor máshol, és intézményes szempontból ekkor van leginkább szem előtt a hallgató, hiszen belépését, személyét és a hozzá tartozó adatokat rögzíteni kell. Az alapok megfelelő felmérése az első lépés a sikeres longitudinális kutatási vizsgálatoknak, és minden jövőbeli adat ehhez viszonyul majd. Másik praktikus előnye a bejövő hallgató alapos ismeretének a tanórákon nyilvánul meg, hiszen az oktató már fontos előismeretekkel lép be az első órára. A belépő hallgató felméréseivel a későbbiekben még részletesen foglalkozunk a kvantitatív lemorzsolódáskutatás leírásánál, ekkor ugyanis ideális módon lehet használni a kérdőíves felmérés módszerét. Az első szeminárium, illetve orientációs program keretében általában minden elsős jelen van, ez kiváló alkalom a kérdőívek lekérdezésére.
- *Második adatgyűjtési pont:* Az első év vége. Mivel stratégiai fontossága van a hallgató-megtartásban, érdemes az első évet egy egységként kezelni. Az első év végi felmérés közvetlenül visszacsatol az éve eleji felméréshez. A kettő között történt változások kritikusak a hallgató megtartása szempontjából, ekkor felbecsülhetetlen értékű információra tehetünk szert a hallgató egy év során bekövetkezett érzelmi, kognitív, illetve társas-szociális helyzetében. Erre a kritikus időszakra érdemes koncentrálnunk a legjobb forrásainkat: a megtartás szempontjából leghatékonyabb oktatókat, személyzetet, adminisztrátorokat, szolgáltatásokat, programokat. A belépő és exit felmérés mellett az elsős hallgató év végi felmérése a legfontosabb a nemzetközi gyakorlat szerint a hallgatómegtartás és -lemorzsolódás kutatásában, hiszen elsős hallgatói tapasztalatai és élményei még frissek.
- *Harmadik adatgyűjtési pont:* Második év vége. A kritikus időszakon túljutva ebben a szakaszban fontos köztes információkhoz juthatunk. Ebben a szakaszban a következő hasznos funkciókkal szolgálhat a hallgatók felmérése. 1) az általános kurzusanyag és munka hatékonyságának felmérése abból a szempontból, hogy milyen szolgáltatások, programok esetleges megismétlése lehet szükséges, 2) felméri azoknak a hallgatóknak a felkészültségét, akik hosszabb lefolyású programra jelentkeznek át, 3) felméri a hallgató felsőbb szintű, diplomamunkát megcélzó tanulmányokra való alkalmasságát.
- *Negyedik adatgyűjtési pont:* Harmadik év vége. Lemorzsolódás, hallgató-megtartás szempontjából azért hasznos az ekkor elvégzett felmérés, mert felméri az első évfoly-

[12] Upcraft, M. L. –Schuh, J. H. (1996): *Assessment in student affairs: A guide for practitioner*. San Francisco: Jossey Bass.

[2] Cuseo, J. B. (2008): „Assessment of the first-year experience: Six significant questions.” *Proving and Improving: Strategies for Assessing the First College Year*. Pp. 27–34.

[10] Barefoot, B. O. (2000): „The first-year experience – Are we making it any better?” *About Campus*. 4(6). Pp. 12–18.

[13] Ping, R. A Note About “Just Create a Student Exit Survey...” [https://www.google.es/#q=robert+ping+student+survey+questionnaire PSES Graduating Students' Focus Group and Exit Interview Questions](https://www.google.es/#q=robert+ping+student+survey+questionnaire+PSES+Graduating+Students'+Focus+Group+and+Exit+Interview+Questions). https://web-cache.googleusercontent.com/search?q=cache:5TX_NOq8BnYJ:https://www.uidaho.edu/~media/UIdaho-Responsive/Files/provost/institutional-research-and-assessment/Assessment/Tools%2520and%2520ExamplesExit%2520Question%2520Examples/PSES_Exit_Q.ashx+&cd=2&hl=en&ct=clnk&gl=es

lyamban lebonyolított megtartó programok hosszú távú hatását. Az elsős programok hosszú távú hatékonyságának felmérése a felhasználás-centrikus értékelés koncepciójával magyarázható. Eszerint a modell szerint a hallgatói fejlődés kumulatív, illetve hierarchikus, tehát bármilyen program, amely elősegíti a rövid-, közép- vagy hosszútávú célok megvalósulását, hozzájárul a végcélok (diplomaszerzés) eléréséhez. A harmadik év végén készült felmérés pontos képet ad arról, hogy a hallgató végül milyen összbemutatókkal távozik, illetve milyen tanulmányi, kognitív, érzelmi, etikai-morális, társas-szociális fejlődésen ment keresztül.

– *Ötödik adatgyűjtési pont*: Lemorzsolódás, a hallgató hivatalos visszalépése a felsőoktatás rendszeréből.

A többi adatgyűjtési ponttal ellentétben ez rugalmas, időpontja nem fix. Hallgató lemorzsolódhat bármelyik pillanatban, ugyanakkor itt is vannak kritikus, jellemző időszakok, amire a kutatások, a hallgató lekérdezése koncentrálódik: az első év második feléve előtt, illetve a második év első feléve előtt. A félévekre való regisztrációnál válik ugyanis teljesen bizonyossá, ha egy hallgató nem tér vissza. A lemorzsolódó hallgatóval való konzultáció, lehetőleg személyes interjú a leghitelesebb forrása a lemorzsolódás okainak. [2, 10, 13]

Ki kutat? Kik fogják a kutatást elvégezni, kik a hallgatói kérdőívek lekérdezői, a fókuszcsoportok és interjúk vezetői?

A ki? kérdése azokra a személyekre vonatkozik, akik a kutatás folyamatában részt vesznek. Ez a kérdés főleg két csoportot érint: kik végzik el a felmérést, és kitől gyűjtik be a kutatás célját szolgáló adatokat?

Az első kérdés alapelve, hogy olyan személy, olyan független harmadik személy végezze el a felmérést, akinek nem fűződik érdeke a kutatási eredményekhez. A kutatást végző személy nem lehet elfoglalt sem a hallgatói sikerességet elősegítő programok ellen, sem pedig mellettük. A programok kiértékelését és a hallgatók felmérését olyan kutatói tapasztalattal bíró szakembernek, vagy szakemberek csoportjának kell elvégeznie, akinek nincs hivatalos kötődése a programok tervezéséhez, illetve lebonyolításához. Fontos a kutatás tudományos igényessége, ezért a kutatásvezető kiválasztása rendkívül fontos feladat.

A kutatás elvégzéséhez felkérhetünk külsős szakértőt vagy belsős független kutatót, hiszen a felsőoktatási környezetben több személy is alkalmas lehet ennek a pozíciónak a betöltésére. A tanárképző, a társadalomtudományi, informatikai, statisztikai, pszichológia stb. tanszékek oktatói kiválóan alkalmasak a kutatás lebonyolítására, hiszen ők ismerik és rendszeresen használják az ehhez szükséges kvalitatív és kvantitatív módszertani repertoárt és szoftvereket. A hallgatói ügyekért felelős, képzett és jártas adminisztratív funkciót betöltő kollegák is al-

kalmasak lehetnek a felmérések lebonyolítására, főleg a hallgatói létszámok félévenként történő változásának százalékban való számszerűsítésére. Az olyan felsőoktatási intézményekben, ahol van mester- illetve doktori képzés, a kutatás elvégzésébe be lehet vonni a kvalitatív és kvantitatív kutatási módszereket ismerő felsőbb éves posztgraduális hallgatókat is. [2]

A második kérdés, hogy kitől gyűjtsünk adatot. A következő személyek lehetnek potenciális tárgya a kutatásnak: hallgatók, volt hallgatók, oktatók, adminisztrátorok, egyéb alkalmazottak. Természetesen a hallgató a legegységesebb és legfontosabb adatforrás. A nem hallgatói populációk felmérése azért fontos, mert rámutat a hallgatói, illetve nem hallgatói vélemények, megfigyelések, tapasztalatok különbségeire. A feltűnően nagy különbségek olyan intézményes kognitív disszonanciákra mutathatnak rá, amelyeket gyorsan és hatékonyan orvosolni kell a hallgatói sikeresség érdekében.

Másik oka annak, amiért az oktatók, adminisztrátorok és alkalmazottak felmérése is fontos az az, hogy a hallgatómegtartást megcélzó programok számukra is olyan előnyökkel járhatnak, mint például képzésekben való részvétel. E programok egyéb hatásai közé sorolhatjuk az intézményes közösségformálást, és az esetleges partnerkapcsolatok kialakítását, erősítését.

A hallgatómegtartói programok, a hallgatói sikerességet megcélzó tevékenységek holisztikus természetüknél fogva egy csoportba, egy közegbe integrálja a hallgatót, oktatót és adminisztrátort, és segíti köztük a kommunikációt. Ha ezt sikerül elérni és mérésekkel dokumentálni, elmondhatjuk, hogy az intézmény elérte azt a célját, hogy a hallgatómegtartás, a hallgatói sikeresség elősegítése rendszerszintűvé váljon, ami által ezek a programok betöltik transzformatív funkciójukat.

Hol kutassunk? Hol találjuk meg a keresett információt? Hol, milyen körülmények között kérdezzük le a kérdőíveket, tartsuk meg az interjúkat?

Ez a kérdés az adatgyűjtés helyére vonatkozik. Ennek a kérdésnek a megválaszolásához érdemes áttekintenünk a potenciális adatgyűjtő helyeket:

1. irodai felhasználású adatok,
2. hallgatói programok, szolgáltatások által felhasznált adat,
3. órai, kurzussal kapcsolatos adat.

Ezen adatok megtalálási helye értelemszerűen az irodai adatbázisok, a hallgatói programok és szolgáltatások adatbázisai, illetve a tanórai anyagok, illetve adatbázisok. Az első csoporttal kapcsolatban egy átfogó adat-auditra van szükség, amelyet az egyetem hallgatókról tárolt adatbázisai alapján lehet elvégezni. A második kategóriával kapcsolatban a következő hallgatói „lábnyomokat” különböztethetjük meg [2]:

- Tevékenységnaplók, amelyeket hallgatói szolgáltatásokat nyújtó egységek vezetnek olyan információkra vonatkozóan, mint az oka és gyakorisága a hallgatói szolgáltatás

[2] Cuseo, J. B. (2008): „Assessment of the first-year experience: Six significant questions.” *Proving and Improving: Strategies for Assessing the First College Year*. Pp. 27–34.

igénybevétele hallgatói részről, a hallgató és mentora közötti találkozók gyakorisága, a kampuszon zajló kritikus incidensek száma (pl. fegyelmi eljárások, esetek).

- Nyomkövetés, például a hallgatói kártya használatának követése (pl. könyvtárhasználatra).
- Leckekönyv-elemzés, a hallgató kurzusokra való jelentkezésének mintázata a tanulmányi fejlődés követése érdekében. Figyelemre méltó jelek lehetnek, ha a hallgató többször vált tanegységet vagy más szakra jelentkezik át, illetve az idő, amelyre a hallgatónak szüksége van egy tanegység abszolválásához.
- Hallgatói fejlődés lekövetése, vagyis a hallgató órán kívüli tevékenységeinek felmérése, klubokban, eseményekben, szervezeti egységekben való részvétele.

Sajnos sok egyetem és főiskola nem tartja számon a fenti tevékenységeket, nincs róluk adata, így lekövetni, illetve felmérni sem lehet őket. Fontos tehát egy adatbázis létrehozása a fenti tevékenységek hatékony monitorozása érdekében.

Az órai munkához köthető felmérések mellett olyan adatok szisztematikus katalogizálását illetve elemzését értjük, mint például a hallgató által írt esszéket, házi feladatokat, vagy kiselőadásának videóra rögzített anyagát. Adott esetben ezek is fontos információval szolgálhatnak a hallgató tanulmányi fejlődéséről a hallgatói lemorzsolódás kutatásában. Ha az intézmény tart elsőszemináriumot a hallgatómegtartás programjának keretében, a hallgató a szeminárium számára készített anyagainak kategorizálása, illetve elemzése is hasznos lehet, hiszen ez a szeminárium kifejezetten a hallgató igényeihez illeszkedik. Az elsőszeminárium egyébként is kézenfekvő színtere bármilyen hallgatói felmérés, kutatás elvégzésének, kérdőívek lekérdezésének stb.

A hallgatócentrikus értékelés-mozgalom számára nagy kihívás volt a hallgatók motiválása arra vonatkozóan, hogy részt vegyenek a felmérésekben és kutatásokban. Az elsőszeminárium kiválóan alkalmas arra, hogy ezt a kihívást megoldjuk. Itt meg kell jegyeznünk, hogy a nemzetközi gyakorlatban az elsőszeminárium egy olyan, egész féléven vagy éven átívelő tanegység, amely keretében meghatározott időnként találkozik a csoportokra bontott évfolyam. Az elsőszemináriumon a jelenlét kötelező, tehát a szakhoz tartozó kreditrendszer része. Az elsőszeminárium nagy előnye, hogy szem előtt tartja a hallgatót, akinek feladata pont az, hogy részt vegyen többek között a hallgatómegtartást célzó kutatásokban.

Mivel a szeminárium ideális esetben kötelező, így az önként jelentkezés problémája a kutatásban való részvételhez megoldódik. Az elsőszeminárium, vagy bármilyen orientációs program tehát fontos helye a felméréseknek, mert a hallgató jelen van, és rendszerint még motivált. Az elsőszemináriumokhoz hasonlóan bevezethetők az ugyancsak kreditszerző, tehát kötelező negyedéves, vagy végzős szemináriumok: a longitudinális kutatásokhoz elengedhetetlen a végzős hallgatók alapos lekérdezése és felmérése, hiszen rajtuk lehet lekövetni a hallgatómegtartást célzó programok hatékonyságát.

Hogyan kutassunk? Hogyan elemezzük, értelmezzük és foglалjuk össze a kapott eredményeket?

Ez a kérdés arra vonatkozik, hogy az értékelendő adatokat hogyan gyűjtjük össze, hogyan értékeljük ki, milyen módon foglалjuk össze és hogyan prezentáljuk. A kvalitatív és kvantitatív módszerek széles skálája áll rendelkezésre ezzel a kérdéssel kapcsolatban. Mint majd azt a következő két részben kifejtjük, a kvantitatív módszerek erőssége, hogy statisztikailag releváns adatokat produkálnak, míg a kvalitatív módszerek arra alkalmasak, hogy a felmért alanyok fenomenológiai, szubjektív dimenzióiba, valódi hallgatói élményekbe és tapasztalatokba be-

látást engedjen. [14] A kvalitatív módszertan eredménye gyakran drámaiabb pont a személyes, szubjektív involváltság miatt, és hatékonyabb lehet olyan közönség számára, akik nem feltétlenül jártasak a táblázatok és statisztikai számsorok olvasásában.

Manapság egyre nagyobb teret hódítanak a kvalitatív módszerek a felsőoktatáskutatói projektjei között. A kvalitatív módszerek legelhivatottabb pártfogói szerint e módszertani technológiának teljesen át kellene vennie az eddig domináns, kérdőíves lekérdezésre épülő kvantitatív paradigmák helyét. Ugyanakkor a kvantitatív módszerek használói azal érvelnek, hogy a kvalitatív módszerek nem elég megbízhatóak és objektívek, és olyan adatokat eredményeznek, amelyek veszélyesen közel kerülnek a szubjektív, sőt elfogult interpretációk lehetőségéhez.

Mint általában jellemző a hasonló tézis-antitézis szerint strukturálódó vitákra, a megoldás valahol a kettő között lehet, mint azt a következő fejezetekben felvázoljuk. Igaz ugyan, hogy a kvalitatív és kvantitatív módszerek eltérő hagyományokra és filozófiai diszpozíciókra, illetve episztemológiai alapelvekre épülnek, nincs érv amellett, hogy a két kutatói módszert ne lehetne együtt használni. Véleményünk szerint a hallgatói lemorzsolódás felmérésében és kutatásában a két módszertan remekül kiegészíti egymást. Mivel a hallgatói lemorzsolódás kutatása rendkívül komplex, az adatok összetettek, és a longitudinális folyamatok többszörös adatfelvételre támaszkodnak, az adatok, a téma, és a rendelkezésünkre álló humán erőforrások milyenségétől függően választhatjuk a leginkább adekvát módszertant.

A program, kurzus és intézményértékelők jól tudják, hogy a többszintű, többretegű mérések megbízhatóbb adatokat és eredményeket szülnek, mintha csak egyfajta kutatási módszerre hagyatkoznánk. A többszintű, többretegű mérések használata növeli annak esélyét, hogy az árnyalatnyi változásokat hatékonyabban észleljük. [15] A többretegű módszertan használata azért is előnyös, mert alkalmat ad arra, hogy a különböző módon kezelt adatokat és kapott eredményeket egymáshoz viszonyítsuk, és egymáshoz képest is validáljuk, ellenőrizzük. Az ilyen keresztellenőrzések alkalmasak arra, hogy minimalizáljuk annak esélyét, hogy a kapott eredmény egy bizonyos módszertan jellegének köszönhető. Minden kutatási módszertannak megvannak a maga előnyei és hátrányai. Ideális esetben a jelenség, amelyet fel akarunk mérni – adott esetben a hallgatói lemorzsolódás és a hallgatómegtartás – mindkét kutatási filozófiával megközelíthető és mérhető.

KVANTITATÍV MÓDSZEREK A HALLGATÓI LEMORZSOLÓDÁS KUTATÁSÁRA

A társadalomtudományokban kvantitatív technikákat gyakran alkalmaznak a pszichológia, a közgazdaságtudomány, a demográfia, a szociológia, marketing, közegészségügy, gender kutatások, politológia, és kevésbé gyakran az antropológia és a történelem területén. A matematika-alapú kutatások, mint pl. a fizika, szintén definíciójuk szerint kvantitatív módszerekkel dolgoznak.

[14] Balaton, K.–Dobák, M. (1982): „Mennyiségi és minőségi módszerek az empirikus szervezatkutatásban.” *Egyetemi Szemle*. Pp. 87–101.

[15] Creswell, J. W. (2013): *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches?* New York: Sage.

A kvantitatív kutatások fő céljai a következők:

- Modellek, elméletek, és hipotézisek felállítása.
- Mérési módszerek és eszközök fejlesztése.
- Az együtthatók kísérleti modellezése és manipulálása.
- Empirikus adatgyűjtés.
- Adatmodellezés és analízis.

A következőkben felvázolt kvantitatív kutatási módszertan arra koncentrálódik, hogy hogyan változik a hallgató kognitív, emocionális, illetve társas helyzete, hogyan hatnak ezekre a dimenziókra a hallgatói sikerességet támogató programok, és a hallgatói lemorzsolódást megelőző tevékenységek.

A hallgatói sikerességet megcélzó programok hatékonyságának felméréséhez szükség van egy, a program bevezetése előtt adminisztrált előfelmérésre. A hallgatói elégedettség egyik legfontosabb kvantitatív mérési eszköze a kérdőíves felmérés. A kvantitatív adatgyűjtéses módszer lényege, hogy nagymennyiségű és komplexitású anyagot képes statisztikailag megbízható módon feldolgozni.

A kvantitatív módszer a számszerű adatok produkálására irányul, amely a hallgatói lemorzsolódás kontextusában a következő kérdések megválaszolására alkalmas:

- Hány hallgató iratkozott be az első félévre?
- Hány hallgató iratkozott be a második félévre?
- Az első évben beiratkozott hallgatók hány százaléka iratkozott be a második félévre?
- Mi a lemorzsolódás aránya az utóbbi évekhez képest?
- Hány százalékos lemorzsolódási kvótát céloz meg az intézmény?

A kvantitatív módszerek lényege tehát a számszerűsítés, mely bár száraz adatokat eredményez, megbízhatósága mégis rendkívül magas. Mivel a kvantitatív kutatások érvényessége alacsony, ezért rendkívül alkalmas a lemorzsolódáselleni folyamatok első szakaszában. A kvantitatív módszereket általában kérdőíves formában alkalmazzák, ahol a kérdőívek strukturált, szigorúan sorrendbe rendezett, általában szűk válaszlehetőséget adó kérdések alkotják, amelyet kérdezőbiztosok kérdeznek le olyan alanyoktól, akikkel nem is találkoznak.

A kvantitatív módszerek hátránya a személytelenségük. Személytelenségükből adódó további hátrány, hogy figyelmen kívül hagy árnyalatnyi információkülönbségeket, ami miatt a szubjektív nézőpontok és motivációk árnyalt felmérésére kevésbé alkalmas.

A következőkben bemutatunk néhány, a hallgatói lemorzsolódás kutatására alkalmas kvantitatív módszert, technikát és folyamatot.

A lemorzsolódási ráta megállapítása

A hallgatói lemorzsolódás kutatása a lemorzsolódási ráta megállapításával kezdődik, ami együtt jár a hallgatói sikeresség, vagyis a diplomázási arány megállapításával is. A hallgatómegtartást tehát definiálhatjuk úgy, mint azok a hallgatók, akik lediplomáznak egy bizonyos időkereten belül a belépő hallgatók százalékos arányához viszonyítva. A diplomázási ráta úgy is megállapítható, hogy lekövetünk minden egyes hallgatót, és összeadjuk a

diplomázók számát, és azt a korosztályuk belépő számához viszonyítjuk. Bármely módszert használjuk, a számadatok függni fognak attól, hogy mikor vettük fel őket, vagyis a belépéstől kezdve mennyi idő telt el. Minél nagyobb, hosszabb időintervallumot fog át a számok felvétele és összehasonlítása, annál megbízhatóbb adatot kapunk. Akkor is megbízhatóbb adatot kapunk, ha összeadjuk a programokat, és nem külön, szakonként vizsgáljuk a hallgatói sikerességet, mert így azokat a hallgatókat is beszámítjuk, akik szakot váltottak.

A lemorzsolódás mérése annyiban eltér a diplomaszerezés arányának mérésétől, hogy a lemorzsolódás elleni küzdelem érdekében a ráta megállapítása nem várhat négy évig, vagy amíg a hallgatónak be kellene fejeznie a programot. Mivel az első két félév kritikus fontosságú a hallgatói lemorzsolódás szempontjából, ezért a második félév elején meg kell állapítani, hogy az első félévre beiratkozók közül hányan iratkoztak be a második félévre is. Ugyanezt a felmérést meg kell ismételni a harmadik félév elején az előző két félévhez viszonyítva, ideális esetben pedig minden további félév elején. Ha az egzakt számokat már ismerjük, elkezdhetjük a lemorzsolódás okainak felmérését kvantitatív, illetve kvalitatív módszerek ötvözésével.

Kvázi kísérleti modell

Ez a kutatási módszer abból áll, hogy olyan hallgatók eredményeit vesszük alapul, akik önkéntesen jelentkeznek az adott hallgatói sikerességet elősegítő programra. Ők alkotják majd a kísérleti csoportot. Ehhez hozzárendelünk egy olyan kontrollcsoportot, amely olyan hallgatókból áll, akik saját döntésükből adódóan nem vesznek részt az adott programban.

Fontos, hogy olyan hallgatókból állítsuk össze a kontrollcsoportot, akik bizonyos változók mentén hasonlítanak a kísérleti csoport hallgatói profiljához. [2]

A kísérleti és kontrollcsoportba tartozó hallgatók a következő változók alapján társíthatjuk: tanulmányi átlag, felvételi vizsgaeredmények, középiskolából hozott pontszámok, alapkészségfelmérő tesztek eredményei, helyi vagy bejáró státusz, illetve olyan demográfiai adatok, mint a nem, kor, faji vagy etnikai hovatartozás. Ha ezek alapján hasonló hallgatókból állítjuk össze a kísérleti csoportot és a kontrollcsoportot, kiküszöbölhetjük azt a problémát, hogy az eredmények különbségének oka a csoportok profiljának különbsége legyen. Ennek a struktúrának nagy előnye, hogy azok a hallgatók, akik részt akarnak venni a felmérendő programban, megtehetik azt, tehát etikailag nem lehet olyan kifogás, hogy a felmérés önkényesen kizárt volna valakit a neki járó juttatások és lehetőségek közül.

Ennek a kutatási tervnek is van sajnos hátránya, mégpedig az, hogy a hallgatók csoportosítása nem véletlenszerűen történik, ahogy az történné egy ténylegesen kísérleti kutatással – ezért is hívjuk ezt a formát kvázi kísérleti kutatásnak.

Ebben az esetben ismét ott van az önként jelentkezés, az önbesorolás potenciálisan

[2] Cuseo, J. B. (2008): „Assessment of the first-year experience: Six significant questions.” *Proving and Improving: Strategies for Assessing the First College Year*. Pp. 27–34.

torzító hatásának problémája: a programra vonatkozóan kedvező eredmények ebben az esetben lehet, hogy a hallgatók magas fokú motiváltságának köszönhető, nem pedig a programnak magának.

Idő-sorozatos felmérés

Ebben a kutatási modellben felmérjük a hallgatókat a hallgatói sikerességet támogató program előtt és közvetlenül a program után, és összehasonlítjuk az eredményeket. Ezt a kutatást elsős hallgatókkal érdemes elvégezni. Ezzel összehasonlítjuk az első évet követő hallgatómegtartási rátát olyan hallgatói csoporton keresztül, akik részt vettek a programban, és olyanon keresztül, akik nem. Ez az összehasonlítás rámutat a hallgatói sikerességet támogató program hatékonyságára. Ennek a modellnek az előnye, hogy a program előtti felmérés tulajdonképpen egyfajta történelmi kontrollcsoportként funkcionálhat a következő hallgatói csoportoknak, és nem kell senkit megfosztania attól, hogy kontrollcsoportos státusza miatt nem veheti igénybe a programot.

Sajnos azonban ennek a modellnek is vannak hátrányai. Az első hátrány abból adódik, hogy az első évben készült kutatás egy bizonyos karakterű, profilú csoporthoz köthető. Ha a jövőben az ő eredményeiket akarjuk kontrollcsoportként felhasználni, akkor a kísérleti csoport tagjait úgy kell összeállítanunk, hogy a csoport karaktere, profilja, demográfiai összeállítása (lásd fent) nagyjából megegyezzen ezzel. Ez problémás lehet, hiszen a hallgatók felkészültsége, tudása, demográfiai összetétele évről évre változhat. A másik probléma az, hogy két vagy több évi adatot is össze kell gyűjtenünk a program elkezdése előtt, ha megbízható eredményeket akarunk kapni, mert a hallgatói eredmények éves fluktuációja véletlenszerű változók eredménye is lehet.

Többváltozós regresszióanalízis

A regresszióanalízis során két vagy több véletlen változó között fennálló kapcsolatot modellezünk. A regressziós modell tulajdonságai alapján megkülönböztethetünk lineáris és nemlineáris regressziót, az adataink alapján pedig idősor, keresztmetszeti, és panel regresszióanalízist.

A többváltozós regresszióanalízis, vagy annak valamilyen variánsa az egyik legnépszerűbb módja jelenleg a kutatók között a hallgatói eredmények és a hallgatói lemorzsolódás között fennálló kapcsolat kutatására. Röviden összefoglalva, a többváltozós regresszió-analízis abból áll, hogy korrelációt keresünk a hallgatói eredmények változói (pl. hallgatómegtartás, tanulmányi eredmény) és két másik fajta változó között: hallgatói input változók mint pl. bejövő hallgató felvételi eredménye vagy pontszámai, és a felsőoktatásbeli tapasztalatok változói, mint pl. a hallgató részvétele egy bizonyos hallgatói sikert segítő programban.

A hallgatói lemorzsolódás kutatásában a regresszióanalízis első lépése, hogy korrelációkat számítsunk az összes fontos hallgatói input változó, és egyetlen eredmény között abból a célból, hogy egy becsült eredményt kapjunk: például a becsült vagy előre jelzett elsőéves átlag a bejövő hallgató középiskolai átlaga és felvételi pontszáma alapján. Ez a becsült eredmény egyfajta kontrollcsoportként szolgál majd, amihez hozzávetik a hallgató valódi eredményeit az első év végén, és az után.

A többváltozós regresszióanalízis segítségével több ismérv eredményváltozóra gyakorolt hatását vizsgáljuk. A kapcsolat az ismérvek száma szerint három-, négy-, öt- stb. változós, a függvény típusa szerint pedig lineáris és nemlineáris kapcsolat lehet.

A többváltozós függvények értelmezése nehezebb, mint a kétváltozós kapcsolatoké, ezek függvényképe már csak térben írható le. Grafikus ábrázolásuk is problémásabb, ugyanis három változónál többet három dimenziós térben csak nagyon erős megszorítások mellett vethetünk ki. Ezért a legmegfelelőbb függvénytípus kiválasztása a tényezők hatásának számszerűsítése többirányú megfontolást, körültekintőbb szakmai mérlegelést tesz szükségessé. [16]

A regressziós modellek szerkesztésekor legelső feladatunk, hogy megkeressük azokat a változókat, amelyek feltevésünk szerint az eredményváltozóval lényeges (szignifikáns) kapcsolatban vannak. Az így meghatározott magyarázó- és eredményváltozók kapcsolata persze csak hipotetikus, azt első lépésben ellenőrizni kell, hogy feltevésünk a konkrét megfigyelések függvényében mennyire állja meg a helyét.

Longitudinális, hosszmetzeti vizsgálat

A longitudinális vizsgálat olyan kutatás, amely különböző időpontokban történő adatfelvételre támaszkodik. A longitudinális vizsgálat lehet úgynevezett rotációs mintával végzett keresztmetzeti mérés, ahol a korábban már kiválasztott egyéneket/válaszadókat kísérik figyelemmel, vagy tiszta panelvizsgálat, vagy kohorsz tanulmány.

A longitudinális kutatások alkalmasak arra, hogy hosszú távú jelenségeket vizsgáljunk. A longitudinális vizsgálatok lehetnek panel-, keresztmetzet-, vagy kohorszvizsgálatok. Kohorsznak nevezünk egy nemzedék, tehát olyan emberek részcsoportját, akik valamilyen jellemzőjük szerint vannak csoportosítva, pl. egy évben születtek, vagy kötöttek házasságot. Jellemző módon az egy kohorszba tartozó egyének részt vettek ugyanabban az eseményben. A panel vagy törzsminta lényegében olyan, állandó csoport, amely a kiválasztott célszegmenst reprezentálja és alkalmas arra, hogy ismételt kutatásokat végrehajtsanak e körben.

A lemorzsolódás és hallgatómegtartás kutatására a longitudinális kohorszvizsgálat alkalmas leginkább, hiszen a hallgatók legfontosabb tulajdonsága, hogy egy azon évben és félévben kezdik meg tanulmányaikat, ami alapján egy kohorszt alkotnak. Nagy valószínűséggel egy évben születtek, és osztoznak azokban az eseményekben amelyek arra az időszakra jellemzők. A hallgatói lemorzsolódás kutatási gyakorlata ezt a kohorszt követi több éven keresztül. A kohorsz tanulmányfajtákon belül is a prospektív kohorsz tanulmányok a legmegfelelőbbek, hiszen a kutatás nem múltbeli eseményeket dolgoz fel, hanem követi a csoportot jövőbeli tanulmányaik során.

A longitudinális kohorszvizsgálat állomásait több módon is meghatározhatjuk:

- Hallgató beiratkozás előtti felmérése.
- Elsőéves hallgató felmérése év végén.
- Általános hallgatói elégedettség-mérés.
- Exit felmérés lemorzsolódott hallgatókkal.

[16] Domán Cs. (é.n.): *Többváltozós korreláció- és regressziószámítás*. Miskolc: Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar. http://193.6.12.228/uigtk/uise/gtknappali/tobbvalt_nappali.pdf

Kérdőíves felmérés

Kérdőíves felmérést általában olyankor alkalmazunk, amikor nagy számú populációt, illetve nagyobb csoportot kívánunk kutatni, akikkel nem áll módunkban egyenként interjút készíteni. A kérdőív olyan, különös gonddal sorba rakott kérdésekből áll, amelyek túlnyomóan zártak, igaz-hamis, vagy limitált számú válaszoknak adnak lehetőséget.

A hallgatói lemorzsolódás kutatásában nagy szerepe van a kérdőíves módszereknek, hiszen remekül használhatók a lemorzsolódás számszerűsítésére a hallgató személyes, illetve szociális tényezők hozzárendelése mellett. A nemzetközi tapasztalatok szerint a felsőoktatási intézmények különösen fontosnak tartják a hallgatók kérdőíves felmérését a következő, kutatás szempontjából legmegfelelőbb időpontokban:

- A belépés, beiratkozás előtt.
- Első év vagy félév után.
- Általános, az egész hallgatói populáció lekérdezése.
- Exit felmérés készítése a végzett hallgatóval, vagy a már lemorzsolódott hallgatóval.

Országos, intézmények között összehangolt kutatás tervezése esetén a kérdőívek elkészítésén kívül a következő dokumentációt kell összeállítani:

- Lekérdezési Útmutató: Tartalmazza mindazt a lényeges információt, amelyet az intézménynek tudnia kell a kérdőív kitöltésével kapcsolatban.
- Lekérdezési Idővonal: Idővonal készítése, amely mutatja az elvégzendő feladatokat a lekérdezési cikluson belül.
- Felmérési Információs Lap: A hallgató beleegyező nyilatkozata a felmérésben való részvételhez.
- Hallgatói Azonosítók: A hallgatói azonosítók hatékonyságának felmérése arra vonatkozóan, hogy hogyan tudnak a longitudinális felmérésben leginkább az intézmény segítségére lenni a jövőben.
- Egyéb, plusz kérdések hozzáadásának lehetősége: Fontos, hogy a kérdőíveket az intézmények ki tudják egészíteni olyan kérdésekkel, amelyek kifejezetten relevánsak az intézményi profil szempontjából.
- Intézmény által koordinált elektronikus kiértékelés.
- Részvételre való meghívás szövegezése a hallgatók számára, üdvözlő és elköszönő panelek.
- Útmutató e-mail-szemét ellen: Annak megakadályozására, hogy a felmérésre való meghívás a hallgató e-mail személtárájába kerüljön.
- Bizalmassági és titoktartási nyilatkozat: Protokoll, amely biztosítja a hallgatót az információ bizalmas, titkos kezeléséről.

A hallgatói programértékelések fontossága egyre nagyobb figyelmet kap a tudományos diskurzusban, és a nemzetközi gyakorlatban egy kisebb iparág specializálódott a hallgatói felmérések fejlesztésére és a kérdőívek kidolgozására.

Robert Ping (évszám nélkül) a kérdőív készítésnél a következő szempontok figyelembevételét ajánlja, illetve lépésekbe szedte a kérdőív összeállításának folyamatát:

1. A mérendő blokkok, egységek definiálása.
2. Egység-készlet generálása, összeállítása.

- 2a. Egységek felmérése a tartalom érvényességének méréséhez.
- 3. A mérők validálása.
 - 3a. Az egységek alkalmazása egy fejlesztési mintán.
 - 3b. Megbízhatóság validálása.
 - 3c. Egyéb megbízhatósági kérdések mérése és megoldása.
- 4. A kérdőív hosszának optimalizálása.
 - 4a. Alacsony megbízhatóságú kérdések törlése.
 - 4b. Egy egységes és több egységes mérők közötti választás.

A kérdőíves módszer általános bemutatása után most két konkrét kérdőíves kutatást mutatunk be: a belépő hallgató kérdőíves felmérését, és a kilépő hallgató kérdőíves felmérését.

Belépő hallgató kérdőíves felmérése

Az egyik legszélesebb körben használt kérdőíves felmérés az amerikai fejlesztésű CIRP Freshman Survey [17], amelyet 1966-ban fejlesztettek ki, és több, mint 1900 intézmény 15 millió hallgatóján végezték el az Egyesült Államokban. A CIRP felmérést abból a célból fejlesztették ki, hogy információt nyerjenek arról, milyen elsős hallgatók lépnek be az egyetemre, milyen tapasztalatokkal rendelkeznek felsőoktatásbeli életük előtt, milyen személyes és tanulmányi előélettel, diszpozíciókkal, elvárásokkal érkeznek.

Az elsős hallgató belépési felmérése ideális esetben egy longitudinális felmérő rendszer szerves részét képezi, melyet több lekövető felmérés követ, amelyekről később lesz szó. A kérdőíves felmérő rendszer így lehetőséget ad arra, hogy longitudinálisan vizsgáljuk a hallgatók kognitív, affektív és szociális fejlődését. Csakúgy mint az amerikai CIRP felmérés esetében, a cél nemcsak az egyes intézmények longitudinális felmérése, hanem egy olyan országos adatbázis kialakítása, amely lehetővé teszi az intézmények összehasonlítását.

A belépő elsős hallgatók felmérésének ideális időpontja március és szeptember között történik. A felmérés célja, hogy a hallgató még beiratkozás előtt kitöltse, tehát már tavasszal érdemes hozzáférhetővé tenni, akár a felvételi eredmények kihirdetésénél. Az amerikai gyakorlat szerint azok a hallgatók, akik nem töltötték ki a kérdőívet tavasszal, megtehetik azt az első orientációs programon való személyes részvételkor. A hallgatók kb. egy órát kapnak a teszt kitöltésére.

A felmérés lehet papír- vagy webalapú. A papíralapú felmérést célszerű nagy csoportokban elvégezni az első orientációs gyakorlat során, de lekérdezhető akár tanórán, vagy a kollégiumban. A webalapú felmérés kényelmesebb lehet mind a hallgató, mind pedig az intézmény számára. A hallgató kiértékelhető emailben a felmérés szükségessége érdekében. A webalapú lekérdezés abból a szempontból is előnyösebb lehet, hogy szoftver készíthető a kiértékeléshez, és az gyorsabban elvégezhető.

[17] HERI – Higher Education Research Institute. <http://www.heri.ucla.edu/cirpoverview.php>

[17] HERI – Higher Education Research Institute. <http://www.heri.ucla.edu/cirpoverview.php>

A felmérés legfőbb területei a következők [17]:

- Középiskolában tanult és beidegződött viselkedési formák.
- Tanulmányi felkészültség.
- A felvételi jelentkezés mögötti döntés.
- A felsőoktatási intézmény felé támasztott elvárások.
- Társakkal és tanárokkal való interakciók.
- A hallgató céljai és értékrendje.
- A hallgató demográfiai karakterjegyei.
- A felsőoktatás finanszírozásával kapcsolatos aggodalmak.

A megfelelően felépített elsős, bejövő hallgatót lekérdező kérdőív tehát a következő kérdéscsoportok köré szerveződik:

Középiskolai tapasztalatok, élmények, szokások kérdéscsoportja:

- A hallgató középiskolájából, a ő évfolyamából hányan mentek továbbtanulni felsőoktatási intézménybe? Ez a kérdés felméri, hogy a hallgató milyen motiváltságú közegből érkezik, amely döntően hat az ő tanulmányi eredményére. Különösen olyan gyengébb hallgatóknál lényeges ez a kérdés, akik alacsony motiváltságú környezetből érkeznek, hiszen a felsőoktatás tanulás-központúsága valószínűleg jó hatással lesz majd rá.
- Az utolsó középiskolai évében hány órát töltött hetente a hallgató olyan tevékenységekkel, mint a tanulás, fizetett munka, önkéntes munka, olvasás, sportolás, társasági élet?
- Az utolsó középiskolai évében megkövetelték-e a hallgatótól, hogy feltüntesse az idézett vagy parafrázált szövegek pontos forrását? Ez a kérdés a felsőoktatásban elvárt, tudományos igényű értekezés szabályrendszerének ismeretére koncentrálni.
- Milyen gyakran fogyasztott a hallgató alkoholt a középiskola utolsó évében? Milyen gyakran járt szórakozni?
- A középiskola utolsó évében milyen gyakran kommunikált a hallgató olyan kisebbségi csoportokba tartozó tanulókkal, mint az eltérő faji identitás, nemzeti vagy etnikai hovatartozás, eltérő politikai-ideológiai nézetek, alternatív szexuális beállítottságú hallgatók közössége?
- A középiskola utolsó évében milyen gyakran érezte a hallgató frusztráltnak vagy túlterheltnek, depressziósnak magát, milyen gyakran érezte, hogy kívülálló, nem abba az intézménybe való?

Felsőoktatási intézménnyel szemben állított elvárások, attitűdök kérdéscsoportja:

- Mennyire elhivatott a hallgató a választott szakjával szemben? Biztos-e benne teljes egészében, hogy az a neki való szak?
- Vannak-e további tanulmányi tervei a hallgatónak a négyéves BA vagy BSc képzés után? Szeretne-e mesterdiplomát, esetleg doktori fokozatot szerezni?
- Azok közül az intézmények közül, ahova a hallgató jelentkezett, hogyan értékeli azt az

- intézményt (jelen), ahova végül is felvették? Mennyire elégedett azzal az intézménnyel, ahova sikerült bejutnia?
- A hallgató érzése szerint mi az esélye annak, hogy az első év folyamán dolgoznia kell, hamar beilleszkedik a közösségbe mind az egyetemen, mind pedig a kollégiumban, vagy esetleg segítségre szorul akár tanulmányi, akár magánéleti problémákban?
 - Mennyire szándékozik a hallgató részt venni a kollégiumi élet eseményeiben az első év során?
 - Milyen mértékben számít a hallgató nehézségekre az első év során olyan területeken, mint a tanulmányi anyag mennyisége, időbeosztás, az egyetemi és magánélet közötti egyensúly fenntartása, otthontól távol élés?
 - Mennyire érzi magát a hallgató lelkesnek az olyan tevékenységekben való részvétel irányában, mint az órai viták és beszélgetések, segítségkérés az oktatóktól vagy hallgatótársaktól, az oktatókkal folytatott szakmai beszélgetésekben tanórán kívül, közös programok (kávézás, vacsora) az oktatókkal, illetve külföldi tanulmányúton való részvétel?
 - Milyen órán kívüli tevékenységekben vett részt a hallgató középiskolás korában?
 - A hallgató meglátása szerint milyen eséllyel fog új intézményében jól teljesíteni tanulmányi szempontból? Mennyire fog lelkesedni az órákért, az órai munkáért? Milyen esélyét látja annak, hogy közeli barátságokat alakítson ki? Mennyire fél attól, hogy nem tud beilleszkedni?

Felkészültség, készségek kérdéscsoportja:

- Mennyire érzi magát a hallgató felkészültnek olyan egyetemi-főiskolai feladatok elvégzésére, mint az esszé-írás, szóbeli érvelés, kritikus gondolkodás, önálló kutatás elvégzése, egyéni tanulás?
- Milyen prioritásai vannak a hallgatónak olyan kérdésekben, mint a tudományos ambíció, anyagi jólét, mások megsegítése, egy közösségben vezetése?

Demográfiai kérdések csoportja:

- Nem, szexuális orientáció, fogyatékkal élés, faji vagy etnikai hovatartozás, szülők iskolai végzettsége, szocio-ökonomiai státusz.

Kérdőíves exit felmérések

Az exit felmérések általában két típusú hallgatóra vonatkoztathatók: a végzett, lediplomázó hallgatóra, és arra a hallgatóra, aki lemorzsolódik, és diploma nélkül hagyja el az intézményt. A lemorzsolódás elleni küzdelem és a hallgatómegtartás szempontjából mindkét típusú hallgatót érdemes alaposan felmérni a hallgatói tapasztalatai lekérdezése és elemzése céljából.

A diplomát szerző hallgató a sikertörténet, akinek példájából jó gyakorlatok azonosítása során lehet építkezni. A diplomázó hallgató ugyanakkor fontos forrása a konstruktív kritikának az intézmény gyakorlata szempontjából: olyan problémákra mutathat rá, amelyek ugyan nem vezettek iskolaelhagyáshoz, de javításuk nagyban emelheti a hallgatói tapasztalatok minőségét, és más, kevésbé kitartó hallgatókat visszatartat a lemorzsolódástól. A végzős hallgatók lekérdezése bevett gyakorlat a nemzetközi porondon a minőségbiztosítás szempontjából.

A lemorzsolódó hallgató lekérdezése a hallgatómegtartás céljából elengedhetetlen, hiszen friss és akut problémákra hívhatja fel a figyelmet. Módszertan szempontjából mindkét típusú hallgatót felmérhetjük kér-

[17] HERI – Higher Education Research Institute. <http://www.heri.ucla.edu/cirpoverview.php>

dőíves módszerrel. A diplomát szerző hallgatók esetében ez ajánlatos nagy számuk miatt. A lemorzsolódó hallgatókat viszont, ha van rá humán erőforrásunk, érdemes egy személyesebb, kvalitatív módszerrel megközelíteni, amelyet kisebb számuk miatt feltehetően az intézmény meg tud oldani. Fókuszcsoportos vagy egyéni interjúk lehetnek a lemorzsolódás mögött álló okok felmérésének leghatékonyabb módjai, ezekről a következő fejezetben értekezünk.

A végzett hallgatók kérdőíves lekérdezése a következő tágabb témákra és kérdéscsoportokra osztható az általános demográfiai kérdéseken, és intézményes információkon (szak stb.) felül [17]:

1. Mik voltak a legfontosabb tényezők abban, hogy a hallgató az adott intézményt választotta?
2. Dolgozott-e a hallgató tanulmányai mellett?
3. A szak és tanulmányi program koherenciájával, felépítésével, céljaival, és minőségével való elégedettségre koncentráló kérdések.
4. Az oktatók munkájára, elérhetőségére, hozzáállására vonatkozó kérdéscsoport.
5. Milyen mértékben volt a hallgató aktív, hogyan jellemezhető általános aktivitási szintje, mennyire involválódott a tanórai munkában és a tanórán kívüli egyetemi, főiskolai programokban?
6. Tanulmányi és adminisztratív szolgáltatások minőségére, az azokkal való elégedettségre koncentráló kérdéscsoport.
7. Tanegységekre vonatkozó kérdéscsoport: tanegységek felépítése, sorrendje, minősége, relevanciája, módszertana, hallgatói létszáma, tudományos szabadsága és kreativitása, gyakorlati foglalkozások aránya, gyakorlati foglalkozásokhoz szükséges eszközök minősége és hozzáférhetősége, értékelés, csoportdinamika, stb.
8. Online oktatás minőségére vonatkozó kérdéscsoport.
9. Adminisztratív folyamatokkal és szervezeti egységekkel való elégedettségre vonatkozó kérdéscsoport.
10. Könyvtári szolgáltatásokkal való elégedettségre vonatkozó kérdéscsoport.
11. Egyéb, kampuszon található szolgáltatással kapcsolatos elégedettségre vonatkozó kérdéscsoport.
12. Hallgatói sikerességet megcélzó programokkal való elégedettségre, a programok hatékonyságának értékelésére vonatkozó kérdéscsoport.

Ha a lemorzsolódott hallgatókat is kérdőíves módszerrel kívánjuk felmérni, még egy kérdéscsoportot hozzá kell adnunk az általános hallgatói értékelés mellé:

13. Hallgatói lemorzsolódás személyes, szociális és intézményes okai köré szerveződő kérdéscsoport.

Összefoglaló megjegyzés

Jelen fejezetben a hallgatói lemorzsolódásnál hatékonyan használható kvantitatív kutatási modelleket mutattunk be. Megjegyeztük, hogy a kvantitatív kutatások nagy előnye a statisztikai relevancia és megbízhatóság. Végezetül viszont szólnunk kell még a statisztikailag szignifikáns kritériumról.

Fontos tudni ugyanis, hogy attól, ha egy hallgatói sikerességet támogató program hatékonyságának a mérése nem éri el a statisztikailag szignifikáns szintet, az még nem jelenti azt, hogy nem lehetett fontos praktikus jelentősége. Fontos észben tartanunk például, hogy egy olyan hallgatói sikerességet támogató, elsős hallgatóknak tervezett program, amely a kutatási eredmények szerint szerény, 5–10 százalékos hatékonyságú volt a hallgatómegtartás terén, az összes hallgatói létszámhoz képest csekély szintű, és statisztikailag nem szignifikáns, anyagi szempontból viszont megtérül.

Az alacsony százaléktól függetlenül a hozzá rendelhető hallgatóktól származó bevételek nagyban hozzájárulnak az intézmény teljes bevételeéhez, amely főleg a magánintézményeknél fontos szempont.

Fontos tehát, hogy az elsős hallgatóknak tervezett megtartó programok hatásának elemzésekor ne csak a statisztikai, hanem a fiskális oldalát is megvizsgáljuk a programoknak, hiszen még a csekély megtartási statisztikákkal bíró programok is komolyan megtérülhetnek költséghatékonyság szempontjából.

KVALITATÍV MÓDSZEREK A HALLGATÓI LEMORZSOLÓDÁS KUTATÁSÁBAN

Mint láttuk, a kvantitatív adatok mint például a kérdőívek elemzése és számszerűsítése olyan mérési adatokkal szolgálnak, amelyeket könnyen összefoglalhatunk és bemutathatunk. Ezeket az adatokat könnyen statisztikai, vagy egyéb szoftveralapú egzakt számításoknak vethetjük alá.

A kvalitatív adat ezzel ellentétben emberi tettekből és szavakból áll, azok jelentésének végtelen árnyalatából. Ezt az emberközpontú adatot pedig emberi műszerekkel dolgozzuk fel: a hallgatás, az olvasás és a megfigyelés módszerével. [18]

A hipotézisteszteléssel és tudományos módszertannal ellentétben a kvalitatív módszertan felfedező és induktív. A kvalitatív módszertani eljárásnál nagy szerepe van a kutató megfigyelési, percepciók készségeinek, az intuíciónak, a megérzésnek.

A következőkben áttekintjük a hallgatói lemorzsolódás kutatásában leginkább használható kvalitatív kutatási módszereket: a diskurzuselemzést, a nyitott kérdéseken alapuló mélyinterjút, illetve a szintén nyitott kérdéseken alapuló fókuszcsoportos interjút.

[18] Kuh, G.–Schuh, J.–Whitt, E.(1991): *Involving colleges*. San Francisco: Jossey-Bass.

[19] Carver, T. (2004): Diskurzuselemzés és a „nyelvi fordulat”. *Politikatudományi Szemle*. 4. Pp. 143–148.

[20] Van D.,–Teun A. (1993): „Principles of critical discourse analysis.” *Discourse & society*. 4.2. Pp. 249–283.

[21] Csigó, P. (1998): „A gazdasági stabilitási diskurzus.” *Szociológiai Szemle*. 3. Pp. 121–151.

Hallgatók által írott anyagok diskurzuselemzése

Ez a kutatási szemlélet és módszer a szövegek társadalmi előállítását nem csupán valóságtükröző valóságteremtő gyakorlatként fogja fel. A diskurzuselemzés alapelve, hogy a szöveg nem mindig tükrözi az objektíven vett valóságot, de mindig valóságot, valakinek a valóságát konstruálja. Amikor a nyelv és a szöveg segítségével az igazságot megjelenítjük, az igazság nem valami eleve adott, ami a nyelv közvetítésével válik láthatóvá, hanem mi konstruáljuk a nyelvhasználaton keresztül. Valójában a nyelv révén tudjuk megteremteni és kifejezni szubjektivitásunkat, az identitásunkat, a nyelvet használjuk arra, hogy társadalmi tevékenységeket folytassunk, hatalmi relációkat alakítsunk ki. [19]

A diskurzuselemzés a következő alapmotívumok azonosítására, kutatására koncentrálnak [20]:

- A szöveg, illetve diskurzus olyan interakciós dimenziói, mint a hangok, intonáció, gesztikuláció, nyelvhasználat, stílus, retorika, jelentések, stratégiák.
- Diskurzusok fajtái: politika, média, oktatás, üzlet és tudomány területén folyó diskurzusok kutatása. [21]
- A szöveg (diskurzus) és annak társadalmi, politikai stb. kontextusának viszonya.
- A szöveg (diskurzus) és a hatalmi relációk viszonya, kiépítésük dinamikája.
- A szöveg (diskurzus) és az interakciók viszonya.
- A szöveg (diskurzus) viszonya a kognitív folyamatokkal és a memóriával.

A szubjektív valóságok, percepciók és érzelmek árnyalt bemutatásának és konstruálásának képessége miatt a szöveg, a diskurzus kiemelten fontos kutatási terep, amelyet a hallgatói lemorzsolódás kutatása is használhat bármilyen kontextusban, ahol a hallgató által generált szöveg megjelenik:

- Kérdőívek végén nyitott kommentár lehetőségében.
- Mélyinterjúk során.
- Fókuszcsoporthoz tartozó interjúk során.

Kérdőíves kvalitatív adat

A kérdőíves felmérések sajátossága, hogy teret adnak a végén a hallgató saját szavaival történő értékelésére. Ennek elemzése kvalitatív adatfeldolgozás a diskurzuselemzés eszközeivel. Ezeket a kommentárokat nehéz statisztikailag számszerűsíteni, ugyanakkor gyakran nagyon találóak, meghatóak, drámaiak, vagy elgondolkodtatóak lehetnek a hallgatók szavaival. Ezek a szövegek tükrözik leginkább a hallgató szubjektív, valós véleményét egy-egy programmal kapcsolatban, hiszen itt szabadon megfogalmazhatja, amit gondol, míg a többi kérdés zárt, és nem ad lehetőséget a válaszok árnyalására. Ezek a hallgatói megjegyzések nagyon pontosan tükrözik a hallgatói tapasztalatokat és véleményeket.

Ezeknek az elemzése induktív módszerrel történhet:

- bizonyos témák, minták azonosítása a válaszok olvasás közben,
- témák, minták kategorizálása,
- jelentésárnyalatok, átvitt vagy többszörös értelmek, metaforikus megfogalmazások azonosítása.

A kategóriák érvényességét úgy növelhetjük, ha több kutató is elolvassa a hallgatói válaszokat.

Egyéb, a hallgatók által írt anyagok elemzése is a kvalitatív diskurzuselemzés módszertani kategóriájába tartozik. A nemzetközi gyakorlat részeként tartott, már többször említett elsős szemináriumok részét képezheti a naplóirás feladata, amelynek elemzése sok fontos információval szolgálhat az elsősök tapasztalataival, élményeivel, érzéseivel, általános jólétével és elégedettségével kapcsolatban. Csakúgy mint a kvantitatív elemzésnél, itt is fontos, hogy az elemző személye független legyen, és ne legyen érdeke a kutatás eredményének kimenetelében.

A mélyinterjú, és nyitott kérdésekre alapuló interjúk

A mélyinterjú olyan kvalitatív, kérdezéstechnika eljárás, amely az interjúalany legmélyebb motivációinak, indítékainak, ambícióinak megismerése a célja. Az eljárás fejlődése Carl Rogers (1945) [22] nevéhez köthető, és nagy hatással voltak rá a klinikai pszichológia és pszichoanalízis módszerei illetve elméletei.

Mélyinterjú használata a következő célokra rendkívül hatékony:

- Olyan adat megszerzése, amely nem igényel számszerűsítést és egy minta alapján való általánosítást.
- Még kevésbe ismert adatok megismerése.
- Emocionális értékelések, élményfeldolgozások, motivációk, egyéni értékek, pszichés fejlődési folyamatok megértése.
- Egyéni viselkedésminták mögötti motivációk megismerése.
- Csoporthatástól és csoportbefolyástól mentes egyéni, személyre jellemző információk feltárása.

Fenti tulajdonságai miatt a mélyinterjú a leghatékonyabb eszköz a már lemorzsolódott hallgatók egyéni helyzetének megértésére, és az úgynevezett veszélyeztetett csoportok tagjainak követésére. Mélyinterjút csak erre speciálisan képzett szakember vezethet mélypszichológiai relevanciája miatt.

A nyitott kérdés a mindennapi életben egyik leggyakrabban alkalmazott kérdéstípus. Olyan kérdés, melyre bőven, kifejtően kell/lehet válaszolni a zárt vagy eldöntendő kérdéssel ellentétben. A kérdező nem szab meg semmiféle irányvonalat a válaszadásban.

[22] Rogers, C. R. (1945): „The nondirective method as a technique for social research.” *American Journal of Sociology*. Pp. 279–283.

[23] Seidman, I.–Szabolcs, É.–Majzik, K. (2002): *Az interjú mint kvalitatív kutatási módszer*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó.

[24] Tierney, W. G. (1991): Utilizing ethnographic interviews to enhance academic decision making. In: Fetterman, D. M. (Ed.): *Using qualitative methods in institutional research*. Pp. 7–22. New Directions for Institutional Research. No. 72. San Francisco: Jossey-Bass.

[25] Piackutatás – *Mi a fókuszcsoporthoz?* http://piackutatas.blog.hu/2007/07/25/piackutatas_mi_a_fokuszcsoporthoz

A nyitott kérdésekre alapuló kérdezői technika a beindítja a beszélgetést, megnyitja, beszélgeti az interjúalanyt, és sok személyes információt képes a felszínre hozni [23]:

Néhány tipikus nyitott kérdéstípus:

- Kreatívna tartod magad? Ha igen, miért, ha nem, miért nem?
- Mi az, amiért szívesen felkelsz reggel?
- Mit teszel, ha késésben vagy?
- Ha választhatnál, hogy hova utazz üzleti ügyben, hova utaznál, és miért?
- Melyik a kedvenc tantárgyad?
- Ki a kedvenc tanárod, miért?
- Mit gondolsz a családot és a barátait az általad választott egyetemről?
- Ha választanod kellene, melyiket vesztés el, a laptopodat vagy az okos telefonodat, melyiket választanád?
- Mi az, amit a legjobb barátod leginkább szeret benned?
- Mesélj egy kicsit magadról!

Alább, a fókuszcsoporthozos interjú bemutatása után részletesen bemutatunk olyan kvalitatív, nyitott kérdéseken alapuló paneleket, amelyeket tipikusan a lemorzsolódáskutatás területén lehet alkalmazni.

Tierney (1991) [24] szerint a nyitott kérdéseken alapuló interjú előtt is érdekes a kérdezőnek egy általános protokollt felállítania az interjú céljairól és menetéről. Mivel az ilyen típusú interjúnál könnyen letér a beszélgetés a kívánt útról, és a csapongás veszélye is nagyobb, a kérdezőnek mindig szem előtt kell tartania azt az alapkérdést, amire mindenképpen választ szeretne kapni az interjú során, továbbá néhány olyan általános kérdést, amit mindenképp érinteni akar.

Ez alapul szolgál, egyfajta támpontul ahhoz, hogy aztán a kutató a válaszoktól függően eltérjen, ha szükséges, a protokolltól. Ez a kérdezői technika sok improvizációt, kreativitást, és mindenekelőtt rendkívül aktív figyelmet követel meg a kutatótól.

A nyitott kérdésekre épülő interjú az egyik minőségileg legértékesebb, legproduktívabb felmérési technika lehet, ha a kutató képes intuitív módon ráérezni arra, merre érdemes a beszélgetés folyamatát terelni abból a célból, hogy az alanytól elnyerjük azt az információt, amire kíváncsiak vagyunk, és amihez az interjúalanyon keresztül privilegizált hozzáférhetőségünk van.

A nyitott kérdésekre alapuló mélyinterjú szempontjából elengedhetetlen tehát a kérdező empatisz készsége, ráhangolódási képessége, érzelmi intelligenciája, kommunikációs készsége az ideális interjú szempontjából.

Fókuszcsoporthoz tartozó interjú

A hallgatói vélemények mélyebb megismerésére alkalmas módszer egyfajta csoportos beszélgetés. A beszélgetést egy erre kijelölt kutató vagy oktató végzi, akinek nagy tapasztalata van a fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetések lebonyolításában. A csoportok általában 6–12 főből állnak. A csoport kellemes környezetben találkozik kutatóvezető moderátorával. Egy bizonyos kérdésről, jelenségről beszélgetnek abból a célból, hogy a moderátor megértse a hallgatók véleményét, megfigyeléseit, attitűdjeit és ötleteit. A kérdőívekkel szemben, ahol a hallgató esetlegesen hallgatótársaival egy helyen és egy időben, de mégis egyedül tölti ki a kérdőívet, a fókuszcsoporthoz tartozó módszer interaktív, és szóbeli. Itt ismét nagy szerepe van a moderátor személyének és kommunikációs készségének, hiszen a jelen lévők gyakran nagyon eltérő kommunikációs eszközrendszert használnak, és a moderátor célja, hogy mindenki kényelmesen, feszengés nélkül elmondhassa véleményét. A csoportülésen meghatározott szempontok szerint kiválasztott résztvevők vesznek részt, akiket az adott kutatásra szabott szűrőkérdőív segítségével toboroznak.

A fókuszcsoporthoz az ülésvezető irányítása mellett kötetlen, félig-irányított beszélgetés során vitatja meg a téma különböző aspektusait. A csoportvezetésben jártas kutató egy interjúvázlat alapján strukturálatlan interjút készít a megkérdezettekkel és megpróbálja feltárni a résztvevők véleményét, gondolatait, nem csak a felszínen, hanem mintegy mögé látva az elsődleges válaszoknak. A kvalitatív, nyitott kérdéseken alapuló beszélgetés lényege itt is az, hogy a kutató akár el is térhet az alapkérdésektől. Gyakran el is kell térnie attól függően, hogy milyen új témák, szempontok merülnek fel, amelyek több figyelmet érdemelnek. A kutató nem tesz fel feltétlenül minden kérdést, amit eredetileg szánt: ugyanakkor fontos, hogy a beszélgetés végén az alapkérdéseket, amelyekre a válaszokat kereste, meg tudja válaszolni, még ha más úton is jutott el a válaszokhoz.

A fókuszcsoporthoz tartozó interjút jól lehet kombinálni a kérdőíves kutatással. A fókuszcsoporthoz tartozó interjút felhasználhatjuk arra, hogy a kérdőív valamely aspektusát lekövezzük, bővebben kifejtessük, illetve árnyaltassuk a csoportos beszélgetés folyamán. De meg is fordíthatjuk a folyamat rendjét. A fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetésen először felmérjük és megállapítjuk azokat az általános irányvonalakat, amelyeket a kérdőíves lekérdezés alkalmával statisztikailag tesztelni illetve, számszerűsíteni szeretnénk. Fontos előnye a fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetéseknek az az üzenet, amit a hallgatók felé közvetít: a hallgatók úgy érzik, az intézmény jobban odafigyel rájuk, meghallgatja véleményüket, érdeklődik élményeik, érzéseik felől. Kvalitatív módszerekkel dolgozó kutatók gyakran tapasztalják az interjú ezen jótékony hatását, amely főleg kiszolgáltatott, veszélyeztetett, marginalizált csoportoknál lehet erősítő jellegű.

A fókuszcsoporthoz tartozó időtartama 1,5–2 óra, a csoportülésekről hang- és videófelvétel is készül. Esetenként különleges módszereket is alkalmaznak a fókuszcsoporthoz tartozókban, mint például a brainstorming, a szerepjáték, az asszociációk, rejtett válasz és mondatbefejezés, stb. Nagy előnye a fókuszcsoporthoz tartozó interjú kvalitatív módszereinek, hogy nem csak a mit és hogyan jellegű kérdésekre kaphatunk választ, hanem a nehezebben feltárható miért kérdésre is. A fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetés kötetlen légkörében a hallgatóknak spontán módon nyílik lehetősége a kutatási témák, hipotézisek véleményezésére, miközben önkéntelenül is feltárják viselkedésük mozgatórugóit, motivációikat, attitűdjeiket, emocionális hátterüket. Olyan gondolatok, vélemények, affektív megnyilvánulások is felszínre hozhatók így, melyek különben rejtve maradnának a kutató előtt. A módszer korlátai közé tartozik, hogy feltár ugyan jelenségeket, de mint utaltunk rá, csak kérdőíves kutatással tudjuk eldönteni, hogy a célcsoport mintáján hogyan alakulnának a feltárt jelenségek arányai, mert a fókuszcsoporthoz tartozó eredmények nem számszerűsíthetők. [25]

Fókuszcsoporthoz és egyéni exit interjú

A kérdőíves lekérdezés mellett az exit interjú egy gyakran használt kvalitatív módszer végzős hallgatóknál. Ajánlásunk szerint a lemorzsolódott, vagy lemorzsolódással veszélyeztetett hallgatót a kérdőíves lekérdezés helyett érdemes egyénileg, vagy fókuszcsoporthoz interjú keretében felmérni. Az egyéni exit interjút elvégezhetjük elektronikusan, illetve személyesen is. Előbbi esetében a hallgató saját szavaival válaszol egy előre kiválasztott sor nyitott kérdésre. Ez fontos különbség a kérdőíves lekérdezéshez képest: az exit interjú kvalitatív, nyitott kérdései nem redukálják a válaszok lehetőségét egy bizonyos szűk csoportra. A válaszadó így a lehető legpontosabb és legárnyaltabb választ tudja adni. Az elektronikus lekérdezés előnye, hogy anonimizálni lehet, amely a kvalitatív felméréseknél fontos, hiszen a válaszadók saját szavaikkal, saját szubjektív énjüket megnyitva válaszolnak a kérdésekre, ami miatt a névtelenség felszabadító hatással lehet. A személyes lekérdezés előnye ugyanakkor az, hogy az interjú nyitott és lazán strukturált jellege miatt a kérdezőnek lehetősége van a beszélgetés alatt felmerülő érdekességek lekövetésére, tovább beszélésére, ami alaposabb, mélyebb, minőségibb információt ad.

Akár online, akár személyes exit interjúról van szó, a következő nyitott kérdések köré érdemes a beszélgetést rendezni:

1. Mit szeretett leginkább a hallgató az egyetemi, főiskolai tapasztalatai, élményei közül? Miért?
2. Mi az, amit leginkább nem szeretett a hallgató az egyetemi, főiskolai tapasztalatai, élményei közül? Miért?
3. Mik azok a tanult anyagok és készségek, amik a hallgatót leginkább segíteni fogják egyetemi, főiskolai évein felül a szakmai munkájában? Miért?
4. Mik azok a tanult anyagok és készségek, amik a hallgatót nem, vagy csak elhanyagolható mértékben fogják segíteni egyetemi, főiskolai évein felül a szakmai munkájában? Miért?

A fenti kérdések mellé még a következő alkérdéseket használhatjuk a válaszok bővebb kifejtéséhez:

Személyes háttér:

1. Melyik városból, faluból származik a hallgató?
2. Járt-e a hallgató másik főiskolára, egyetemre?
3. Miért választotta ezt az intézményt?
4. Mikor iratkozott be a hallgató először az intézményre?
5. Nappali vagy levelező tagozatos volt a hallgató?
6. Tartott-e szünetet, halasztott-e szemesztert a hallgató? Miért?

Tanulmányok:

1. Melyek voltak a kedvenc tantárgyai a hallgatónak az egyetemen, főiskolán, és miért?
2. Mely tantárgyakat kedvelt a legkevésbé a hallgató, és miért?
3. Mely tantárgyak elvégzése volt a legnagyobb kihívás, és miért?
4. Mely tárgyakból érezte a hallgató, hogy a legtöbbet tanult, és miért?
5. Mely tárgyakból érezte a hallgató, hogy a legkevesebbet tanult, és miért?

Mentori tanácsadás:

1. Milyennek találta a hallgató a tanulmányi és orientációs tanácsadást (tanegységek felvétele stb), amit kapott?
2. Milyennek találta a hallgató a mentori szaktanácsadást (karrierlehetőségek, tervek stb), amit kapott?

Általános tanszékről alkotott vélemény:

1. Mit szeretett a hallgató a leginkább a tanszékében, és miért?
2. Mit szeretett a legkevésbé a hallgató a tanszékében, és miért?
3. Részt vett-e a hallgató a hallgatói klubéletben, kampuszéletben?
4. Kapott-e a hallgató valamilyen anyagi segítséget a tanszéktől vagy az intézménytől?
5. Dolgozott-e a hallgató a főiskolai tanulmányai alatt? Teljes, vagy részmunkaidőben?
6. Mit változtatna meg a hallgató a tanszék oktatási programjában?
7. Mi az, amit a hallgató másképp csinálna, ha újra kezdené tanulmányait?

Jövőbeli tervek:

1. Mik a hallgató rövidtávú tervei? Munkát keres, vagy tovább tervez tanulni?
2. Ha továbbtanul, mik a céljai?
3. Mik a hallgató hosszú távú munkahelyi tervei, munkaerő-piaci elképzelései?

Lemorzsolódással kapcsolatok kérdések:

1. Mik azok az okok, amiért a hallgató az intézmény elhagyása mellett döntött?
2. Milyen szakmai, személyes, intézményes segítség hiányzott ahhoz, hogy folytassa tanulmányait?
3. Hogyan értékeli a hallgatói sikerességet segítő programokat? Hogyan lehetne őket fejleszteni?
4. El tudja-e képzelni, hogy a jövőben visszatér az intézménybe, és ha igen, milyen feltételekhez, körülményekhez, kondíciókhoz köti?

Lehetőség szerint kérjük el a hallgató jövőbeli elérhetőségét.

ÖSSZEFOGLALÁS

A hallgatói lemorzsolódás a felsőoktatás egyik legnagyobb problémája, amely mind az intézményt, mind a hallgatót, mind pedig a társadalmat negatívan érinti, hiszen értékes források vesznek el. A lemorzsolódás hatékony megelőzése a lemorzsolódás tudományos igényű kutatásával kezdődik. Jelen tanulmány célja volt, hogy felvázoljuk azt a módszertani eszközrendszert, amely a hallgatói lemorzsolódást hatékonyan kutatja.

Véleményünk szerint a hallgatói lemorzsolódás és a hallgatómegtartás, a hallgatói sikerességet támogató programok hatékonyságának kutatása szempontjából elengedhetetlen, hogy mind kvantitatív, mind pedig kvalitatív módszereket alkalmazzunk. A probléma komplexitása miatt csak az egyik, vagy csak a másik módszer alkalmazása csak félmegoldás lenne a lemorzsolódáskutatásban. A kvantitatív módszerek, ami alatt itt elsősorban a strukturált kérdésekből álló kérdőíves kutatást és annak statisztikai feldolgozását értjük, számszerűsítik a kutatott jelenséget akár több évre, longitudinális módon lebontva, és korrelációkat mutatnak a lemorzsolódás

és a hallgató személyes illetve szociális háttérének együttthatói között. A kvalitatív módszerek, amelyek alatt esetünkben diskurzuselemzésről, félig strukturált, személyre szabott mélyinterjúkról, illetve fókuszcsoportos interjúkról beszéltünk, az együttthatók mögött rejlő ok-okozati viszonyokat, személyes, nem általánosítható motivációkat tárják fel. A két módszer egymást kiegészítő használata hatékonyan képes a lemorzsolódás mögötti okok kutatására.

A lemorzsolódás mérési rendszerének módszertani és elvi alapjai

AZ OBJEKTÍVEN MÉRHETŐ HALLGATÓIJOGVISZONY-MEGSZŰNÉS OKAI

A Neptun tanulmányi rendszerben a hallgatóijogviszony-megszűnés okát ki kell választani egy legördülő mezőből, amikor a hallgató tanulmányi jogviszonya megszűnik. A monitoring rendszer számára fontos meghatározni a kiválasztható okok közül azokat, amelyeket meg lehet előzni adatforrások automatikus elemzésével, azaz a monitoring rendszer ki tudja emelni azokat a hallgatókat, akiknél fennáll a veszélye a jogviszony megszűnésének.

Az adatforrás elemzése indikátorok használatával történik – melyek jelen tanulmány utolsó fejezetében és jelen kötet következő tanulmányában kerülnek részletesen ismertetésre –, az indikátorok értékei aggregálhatók és ha egy küszöbszámot elér ez az érték, akkor a hallgató kiemelésre kerül.

Az alábbi hallgatóijogviszony-megszűnés okok esetében lehet olyan elemzéseket végezni, amelyek használatával ez a kiemelés elvégezhető: a félévi tantárgyi követelményeket nem teljesíti; az azonos tanegységből tett sikertelen javító, és ismétlő vizsgáinak összesített száma eléri az ötöt; egymást követően harmadik alkalommal nem jelentkezik be a következő tanulmányi félévre; az első két aktív félévben nem szerzett összesen legalább 10 kreditpontot; a végbizonyítványt a beiratkozástól számított, a képesítési és kimeneti követelmények szerinti képzési idő kétszerese alatt – egyaránt számítva az aktív és passzív féléveket is – nem szerezte meg; nem ír szakdolgozatot; nem tesz záróvizsgát; nem tesz nyelvvizsgát; fizetési hátralék.

A monitoring rendszer működésének alapfeltétele az adatforrások időben történő automatizált rendelkezésre állása.

A félévi tantárgyi követelményeket nem teljesíti

Az összes ok közül a legösszetettebb, mivel számos eset előfordulhat, aminek az a következménye, hogy a hallgató a félévi tárgyi követelményeket nem teljesíti.

A tárgy nem teljesítéséhez sok minden vezethet: a tárgyból való a megengedettnél több hiányzás, a félévi feladatok és a zárthelyi dolgozatok nem teljesítése ill. a tárgyból a vizsga sikertelensége.

Vannak veszélyeztetett hallgatók, akik esetében nagyobb esély van arra, hogy a tárgyat nem teljesítik. Ilyen hallgatók, akik kedvezményes tanrendben tanulják a tárgyat, óraütközésük van, vagy akik a tárgyat már legalább egyszer felvették és a rossz tanulmányi átlaggal rendelkezők. Szintén növeli a tantárgy nem teljesítésének a kockázatát, ha a hallgató az előző félévben sem teljesítette az összes felvett tárgyat.

Az elsős hallgatókról alig áll rendelkezésre adat, így nehéz kiemelni a lemorzsolódás szempontjából ve-

A feladatok vagy zárthelyi dolgozatok nem teljesítése vagy sikertelen teljesítése jobban veszélyezteti a hallgató félévvégi sikeres teljesítését, mint a hiányzás, tehát mindenképp nagyobb súllyal kell figyelembe venni a monitoring rendszerben.

Az eddig említett három szűrő használata lehetőséget biztosít a hallgató hiányzásainak és félévközi feladatainak, eredményeinek monitorozására, így a monitoring rendszer ki tudja emelni a szakmentorok számára a lemorzsolódás szempontjából veszélyeztetett hallgatókat.

A rendszer további adatelemzéssel képes arra, hogy vizsgálja a hallgatók óraütközését és a feladatok szempontjából a torlódási pontokat, így ezt a szakmentor számára jelezve megelőzhetővé válik az, hogy a hallgató a rossz időbeosztás miatt ne tudjon órát látogatni vagy egy feladatot határidőre teljesíteni.

A rendszer jó működésének alapvető feltétele, hogy megfelelő adatok álljanak rendelkezésre, azaz az oktatók rögzítsék a hiányzásokat és a feladatokat, ez nem jelent számukra plusz terhet, hiszen ezen adatokat valamilyen formában mindenképp vezetniük kell.

A tárgyak félévvégi osztályzatának mérése

A hallgatói indexsorok tartalmazzák a hallgatók félévvégi osztályzatait, a félévközi és a vizsgaidőszakban szerzett érdemjegyeiket egyaránt. Az indexsorokban az Érvényes nevű mező igaz állapota jelzi a tárgyból az érvényes érdemjegyet. A hallgatói indexsorok tartalmazzák a hallgató által felvett tárgyak összes adatát, így az objektív mérés végzéséhez ezen lekérdezés használata elengedhetetlen.

A hallgatói indexsorok a következő adatokat tartalmazzák: Félév, Tárgykód, Tárgynév, Követelmény típusa, Bejegyzés értéke, Bejegyzés típusa, Érvényes, Oktató, Aláírás dátuma, Aláírás megtagadás dátuma, Heti óraszám, Féléves óraszám, Felvétel típusa, Kredit, Tárgyfelvétel hányszor, Teljesítés dátuma, Teljesített, Vizsgajelentkezés, Beírás dátuma, Bejegyzés dátuma.

Ezen adatok lekérdezésével pontosan vizsgálathatóvá válik a hallgató félévvégi eredménye. A nem teljesített tárgyakat kell a legnagyobb súllyal figyelembe venni a monitoring rendszerben, hiszen a legnagyobb mértékben ez eredményezi a lemorzsolódást.

A hallgató vizsgajelentkezése is lekérdezhető, jelezni lehet a szakmentor számára, hogyha egy hallgató nem teljesített egy tárgyat és a hallgató nem jelentkezett vizsgára, ez a legsúlyosabb eset, mert ilyenkor a hallgató feladja a tárgy adott félévben történő teljesítését.

A hallgató féléves adatainak mérése

A hallgatók féléves adatainak lekérdezésével válik vizsgálhatóvá a hallgató adott félévre vonatkozó átlaga, a felvett és a teljesített kreditek száma, valamint a hallgató státusza. A lekérdezés bővítésével lekérdezhetővé válik a hallgatóhoz rendelt mintatantervek kódja és neve is és természetesen a szak kódja és neve.

Ezen adatforrás azért válik fontossá, mert így megjeleníthető a szakmentorok számára a hallgató féléves átlagai és a teljesített – felvett kreditek aránya, amelyből egy jó mutatószám képezhető.

Amennyiben a Neptunban rögzítve vannak a mintatantervhez tartozó tárgyak, akkor lehetővé válik a hallgató féléves előrehaladásának jelzése, annak megjelenítése, hogy mintatanterv szerint a hallgatónak még me-

lyik tárgyakat kell teljesítenie. Továbbá kiemelhetővé válnak azok a tárgyak, amelyek egy másik tárgynak előfeltételei, így ha ezen tárgyak valamelyikét még nem teljesítette a hallgató, akkor azok nem teljesítését nagyobb súllyal lehet figyelembe venni a féléves adatok értékelése során, mint a többi tárgyat.

Összefoglaló a félévi tantárgyi követelményeket nem teljesíti jogviszony megszűnés mérésére vonatkozóan

Hiányzások mérése

Feltétele:

– hallgatói jelenlét rögzítése a Neptunban.

Súlyozás:

– elmélettről való hiányzás fele akkora súlyú, mint a laborról vagy gyakorlatról való hiányzás.

Ellenőrzés gyakorisága:

– hetente.

A félévközi feladatok és zárthelyi dolgozatok eredményeinek mérése

Feltétele:

– feladatok és zárthelyi dolgozatok adatainak rögzítése a Neptunban.

Súlyozás:

– a feladatok és zárthelyi dolgozatok nem teljesítésre kétszer akkora súlyú, mint a hiányzás.

Ellenőrzés gyakorisága:

– hetente.

A tárgyak félévvégi osztályzatának mérése

Feltétele:

– az érdemjegyek rögzítése a Neptunban.

Súlyozás:

– a tárgy nem teljesítése nagyobb súlyú az előző két ponthoz képest, még nagyobb súlyú, ha nem jelentkezett a hallgató javító vizsgára.

Ellenőrzés gyakorisága:

– a szorgalmi időszak 14. hetétől minden nap, a vizsgaidőszak végéig.

A hallgató féléves adatainak mérése

Feltétele:

– az érdemjegyek rögzítése a Neptunban.

Súlyozás:

– az átlag és a teljesített / felvett kreditek aránya alapján a többiektől rosszabbul teljesítő hallgatók kiemelése, a súlyozás az eredménytől függően fokozatos, megegyezik a nem teljesített félévközi feladat mértékével.

Ellenőrzés gyakorisága:

– a szorgalmi időszak kezdetekor egyszer.

Az azonos tanegységből tett sikertelen javító, és ismétlő vizsgáinak összesített száma eléri az ötöt

Ennek a feltételnek a vizsgálata a legegyszerűbb: meg kell nézni hallgatónként, hogy tantárgyanként hány elégtelen ismétlő vagy javító vizsgát tett a hallgató. Ha három vagy több elégtelen vizsgája van a hallgatónak, akkor a nem teljesített tantárggyal megegyező súllyal kell figyelembe venni ezt az indikátort, hiszen a hallgató nagy veszélynek van kitéve. Nem szükséges ennek vizsgálatára újabb szűrő használata, hiszen a félévvégi eredmények követéséből pontosan számolható a tantárgyhoz tartozó elégtelen vizsgák száma.

A vizsgálat gyakorisága megegyezik az érdemjegyek vizsgálatának gyakoriságával.

Egymást követően harmadik alkalommal nem jelentkezik be a következő tanulmányi félévre

A hallgató képzési adatai alapján megállapítható, hogy hány egymást követő passzív féléve volt már a hallgatónak, így könnyen kiemelhetővé válnak a monitoring rendszerben azok a hallgatók, akik már két passzív félévvel rendelkeznek. A Tanulmányi Hivatal értesíti a hallgatókat, hogy meg fog szűnni a hallgatói jogviszonyuk, azonban a szakmentorok telefonos megkeresése segíthet abban, hogy a hallgató következő féléve aktív legyen. A legnagyobb súllyal kell a két passzív félévvel rendelkező hallgatókat értékelni.

Az első két aktív félévben nem szerzett összesen legalább 10 kreditpontot

A féléves adatok alapján a teljesített kreditek száma vizsgálatra kerül, így ezen hallgatók kiemelése a monitoring rendszerben a szakmentor számára nem jelent problémát. Mivel a tárgy nem teljesítés magas súllyal szerepel, ezért a szakmentor már több figyelmeztetést is kap a hallgatóra vonatkozóan. A legmagasabb súllyal kell figyelembe venni azt, amikor a hallgató úgy kezdi meg a második félévet, hogy nincsen még 10 teljesített kreditje.

A végbizonyítványt a beiratkozástól számított, a képzési és kimeneti követelmények szerinti képzési idő kétszerese alatt – egyaránt számítva az aktív és passzív féléveket is – nem szerezte meg

A hallgató képzési adataira vonatkozó szűrés pontosan tartalmazza a képzésre vonatkozóan a beiratkozás félévét és a képzés hosszát félévekben, így kiszámítható, hogy mikor jár le a képzési idő kétszerese.

A szakmentor számára az érintett hallgatók kiemelése összetett, hiszen nem elég azt figyelni, hogy kinek maradt már csak 1 féléve a határidőig, hanem figyelni kell a hiányzó kreditek számát. Egy átlagos diák 30 kreditet tud teljesíteni egy félév alatt, a hátralevő kreditek számát el kell osztani 30-al és ekkor lehet meghatározni, hogy mikor kell figyelmeztetni a szakmentort a veszélyeztetett hallgatóra. A hallgató bizonyára már az eredményei alapján ki van emelve a szakmentor számára ezen feltétel vizsgálata nélkül is, azonban a szakmentor figyelmét fel kell hívni a képzési idő túllépésének kockázatára is. A súlyozás mértéke megegyezik a tárgy nem teljesítés mértékével, a hiányzó kreditek számát 5-tel kell osztani (amennyiben a tárgyak jellemzően 5 kredit értékűek) és megszorozni a tárgyaként levonandó pontszámmal.

Nem ír szakdolgozatot

A szakdolgozat írás folyamatának követéséhez az szükséges, hogy a szakdolgozatírás egyes fázisai követve legyenek. A szakdolgozatírásnál az alábbi részfolyamatok különböztethetők meg:

- a. regisztrációs folyamat (2 hét):
 - konzulens választás (belső és külső),
 - cím meghatározása,
 - feladatkiírás elkészítése,
- b. szakdolgozatírás folyamata (13 héten keresztül),
- c. ellenőrző pont: dolgozat 30%-ának feltöltése (6. tanulmányi hét végéig),
- d. ellenőrző pont: szóbeli vizsga a hallgató szakirodalmi jártasságáról (8. tanulmányi héten),
- e. szakdolgozat beadása (14. tanulmányi hét elején),
- f. intézetigazgató befogadja a dolgozatot és bírálatra bocsájtja,
- g. ellenőrző pont: próbavédés (vizsgaidőszak első vagy második hetén),
- h. védés a záróvizsgán.

A fentiekből látszik, hogy a szakdolgozatírás folyamata összetett, de jól mérhető. Az egyes ellenőrző pontok segítik a hallgatót a szakdolgozatírásban, hogy határidőre elkészüljön munkájával. A szakdolgozatírás koordinálására célszerű egy külön felületet üzemeltetni a Neptun-rendszer helyett, annak hiányosságai miatt. A szakdolgozatíró hallgatók követése fontos, ha a szakdolgozatíró hallgatók nincsenek követve, akkor előfordulhat, hogy csak a hallgatók fele adja be a dolgozatát.

A monitoring rendszer számára fontos az adatok időben történő rendelkezésre állása, annak érdekében, hogy időben jelezni tudjon a szakmentor és a szakdolgozat felelős számára, hogy egy hallgatóval probléma van.

Nem tesz záróvizsgát

A hallgató záróvizsga eredményeire vonatkozó bejegyzések vizsgálatából megállapítható, hogyha egy hallgató záróvizsgálója sikertelen volt. A hallgatót a következő záróvizsga-lehetőségről figyelmeztetni kell. Megjeleníthető a szakmentor számára az a hallgató, akinek csak a záróvizsga ismétlése szükséges a diploma megszerzéséhez. Fontos a hallgatót időben értesíteni a jelentkezés határidejéről. A legnagyobb súlyozási értékkel kell a hallgatót jelölni a monitoring rendszerben, hiszen a lemorzsolódás szempontjából a hallgató nagy veszélynek van kitéve.

Nem tesz nyelvvizsgát

A hallgató nyelvvizsgára vonatkozó adatai egy lekérdezéssel lekérdezhetők a Neptun-rendszerből, a képzésre vonatkozóan a nyelvvizsga követelmények teljesültsége jelölhető. Így akik nem rendelkeznek nyelvvizsgával, azon hallgatók kiemelhetők a szakmentorok számára. A nyelvvizsga hiányának súlya változó: minél közelebb kerül a záróvizsga időpontjához a hallgató, annál nagyobb súllyal kell figyelembe venni a nyelvvizsga hiányát.

Fizetési hátralék

A Tanulmányi Hivatal Pénzügy csoportjának van rálátása a fizetési hátralékkal rendelkező hallgatókra, ők tudnak a hallgatónak segítséget ajánlani, lemorzsolódási veszélyforrás a fizetési hátralék, így fontos a hallgatóval való kommunikáció.

Áttekintő táblázat a veszélyforrásokról

Az 1. sz. Mellékletben található egy összefoglaló táblázat az indikátorokról, amelyek a monitoring rendszer megfelelő működtetéséhez mindenképp szükségesek.

A következő pontban bemutatásra kerülnek további lehetséges indikátorok.

Egyéb lehetséges indikátorok

A 2. sz. Melléklet bemutatja a további lehetséges indikátorokat, amelyek a monitoring rendszer optimális működését szolgálják.

Az indikátorok aggregálását követően az alábbi hét hallgatói állapot kerül meghatározásra. Ezt a hangulat-állapotot az ún. hallgatói avatar fejezi ki, amelyet a hallgató saját ízlésének megfelelően tud kiválasztani a monitoring rendszer felületén. Ez részletesen jelen kötet következő tanulmányában kerül bemutatásra.

Hallgatói avatar állapotok az indikátorok aggregált pontja alapján:

Haragos	1–450
Aggódó, felszólító	451–570
Szomorú	571–700
Semleges	701–800
Bizakodó	801–879
Mosolygós	880–939
Elégedett, boldog	940-től fölfelé

Algoritmus a lemorzsolódás szempontjából veszélyeztetett hallgatók meghatározására

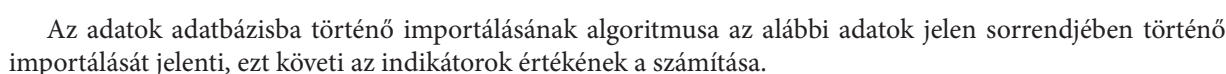
A meghatározott indikátorok számításához a szükséges adatokat a monitoring rendszer számára egy helyi adatbázisba szükséges importálni, amelyben lekérdezések futtatása válik lehetővé.

A minimálisan szükséges indikátorok használata esetén minimálisan az alábbi adatbázis-szerkezet használata célszerű. Az adatbázis struktúrájának megismerése segíti a monitoring rendszer működésének és az adatforrások elemzésének, folyamatának a megértését.

Az adatbázis 31 táblát használ, melyek funkciói az alábbi (az adattáblák neve fettelve van):

- **avatar**: a hallgatók állapotának tárolása, a megjelenítést végző képlet paramétereivel együtt,
- **bszervezetek**: az Egyetem belső szervezeteinek elnevezése (hierarchiával együtt) és szervezet kódja,
- **elokepzettseg**: a hallgató előképzettségének adatai (pl. érettségi bizonyítvány), külső szervezeti egység kóddal együtt,
- **felevek**: a félév elnevezése és inkrementális azonosítója,
- **gyakorlat**: a hallgató gyakorlati adatai (külső szervezet kód, tól, ig, igazoló neve, igazolás dátuma),
- **hallgatoalap**: a hallgató alapadatai (Neptun-azonosító, Neptun-loginnév, nem, e-mail, nyelvvizsgakövetelmény mikor teljesült),
- **hallgatoindexsor**: a hallgató érdemjegyeit tartalmazza (idegen kulcsok: hallgatoid, felevid, tárgyd, oktatooid, kepzesid), bejegyzés típusa, érvényes-e, hányszor vette fel a tárgyat a hallgató, teljesített-e, mikor teljesítette, vizsgára jelentkezett-e, mikor lett a bejegyzés módosítva, beírva,
- **hallgatokepzes**: a hallgató képzésének legfőbb adatai (idegen kulcsok: hallgatoid, felevid, kepzesid), hallgató státusza, aktív félévek száma, átlag, felvett kredit, teljesített kredit stb.,
- **hallgatomintatanterv**: annak tárolása, hogy a hallgatóhoz melyik mintatanterv van rendelve,
- **kepzesek**: képzés felsorolása modulköddel, rövid és hosszú névvel, képzési szint, teljesítéséhez szükséges kreditek száma, tagozat, félévszám, max. félévszám, képzés nyelve,
- **kszervezetek**: szervezetek kódja és számlázási adatai,
- **kurzusfeladatok**: a kurzusból kiírt feladatok a feladat nevével, típusával, határidejével és a pótlási lehetőségekkel,
- **kurzusfeladatokeredmenyei**: a hallgatók eredményei az egyes feladatokból,
- **kurzushallgato**: a hallgató melyik kurzust vette fel,
- **kurzusidopont**: a kurzus kezdete, vége, hossza, terem,
- **kurzusjelenlet**: a kurzusi időponthoz tartozó bejegyzés, amely a hallgatóra vonatkozik,
- **menuk**: az elérhető menük listája és a menühöz való jogosultság adatai,
- **mintantervtargyai**: a mintatanterv és a tárgy táblák összekapcsolása,
- **mintatantervcsoportok**: a mintatanterv csoportjainak listája, elnevezése, kódja, kötelező-e,
- **mintatantervek**: képzésekhez tartozó mintatantervek kódja és nevének listája,
- **nyelvek**: az alkalmazás által támogatott megjelenítési nyelvek listája,
- **nyelvvizsga**: a hallgatók nyelvvizsga adatai,
- **oktatoalap**: oktató neptun-azonosítója, bejelentkezési neve és a nyomtatási neve,

- Az adatbázistáblák közötti kapcsolatok megszorításai célszerű az INNODB szerkezetben tárolni a gyorsabb lekérdezési teljesítmény biztosításának céljából, továbbá célszerű helyi cache rendszert alkalmazni, mely nagyfokú teljesítménynövekedést jelent.

Az adatok aktualizálása CSV-fájlok használatával, több lépcsőben történik, a mezők sorrendjét az alábbi felsorolás tartalmazza:

Hallgatói alapadatok importfájl felépítése: Loginnév, Neptun-kód, Email típusa, Nyomtatási név.

Kurzus hallgatói importfájl felépítése: Tárgykód, Tárgynév, Kredit, Félév, Kurzuskód, Kurzustípus, Létszám, Maximális létszám, Neptun-kód (hallgató), Nyomtatási név (hallgató), Nyelv, Neptun-kód (alkalmazott), Nyomtatási név (alkalmazott).

Szakdolgozat adatok importfájl felépítése: Neptun-kód, Login név, Modulkód, Archivált, Beadás dátuma, Bejelentés dátuma, Cím, Elfogadás dátuma, Nyelv, Sorszám, Témakör, Védés dátuma, Védés eredménye.

Képzések listája importfájl felépítése: Modulkód, Modul rövid neve, Modul neve, Képzési szint, Szükséges kredit, Tagozat, Félévszám, Max. félévszám, Nyelv.

Szakmai gyakorlatra vonatkozó adatok importfájl felépítése: Neptun-kód, Nyomtatási név, Modulkód, Igazolás dátuma, Igazoló neve, Kezdődátum, Végdátum, Időtartam egysége, Időtartam egység száma, Külső szervezet név.

Tárgyakból kiírt feladatok eredményei: Tárgykód, Tárgynév, Kurzuskód, Kurzustípus, Eredmény, Kiegészítő eredmény, Részleges eredmény, Neptun-kód, Nyomtatási név, Eredményszámítás, Értékelés típusa, Évközi feladat típusa, Feladat kódja, Feladat neve, Feladat típusa, Kezdődátum, Leírás, Pótlás db, Részfeladat db, Sorszám, Végdátum.

Tárgyakból kiírt feladatok eredmények nélkül: Tárgykód, Tárgynév, Kurzuskód, Kurzustípus, Eredményszámítás, Értékelés típusa, Évközi feladat típusa, Feladat kódja, Feladat neve, Feladat típusa, Kezdődátum, Leírás, Pótlás db, Részfeladat db, Sorszám, Végdátum.

Tárgy időpontja importfájl felépítése: Tárgykód, Tárgynév, Kurzuskód, Kurzustípus, Óra eleje, Óra hossza, Óra vége, Termék, Nyelv, Neptun-kód, Nyomtatási név.

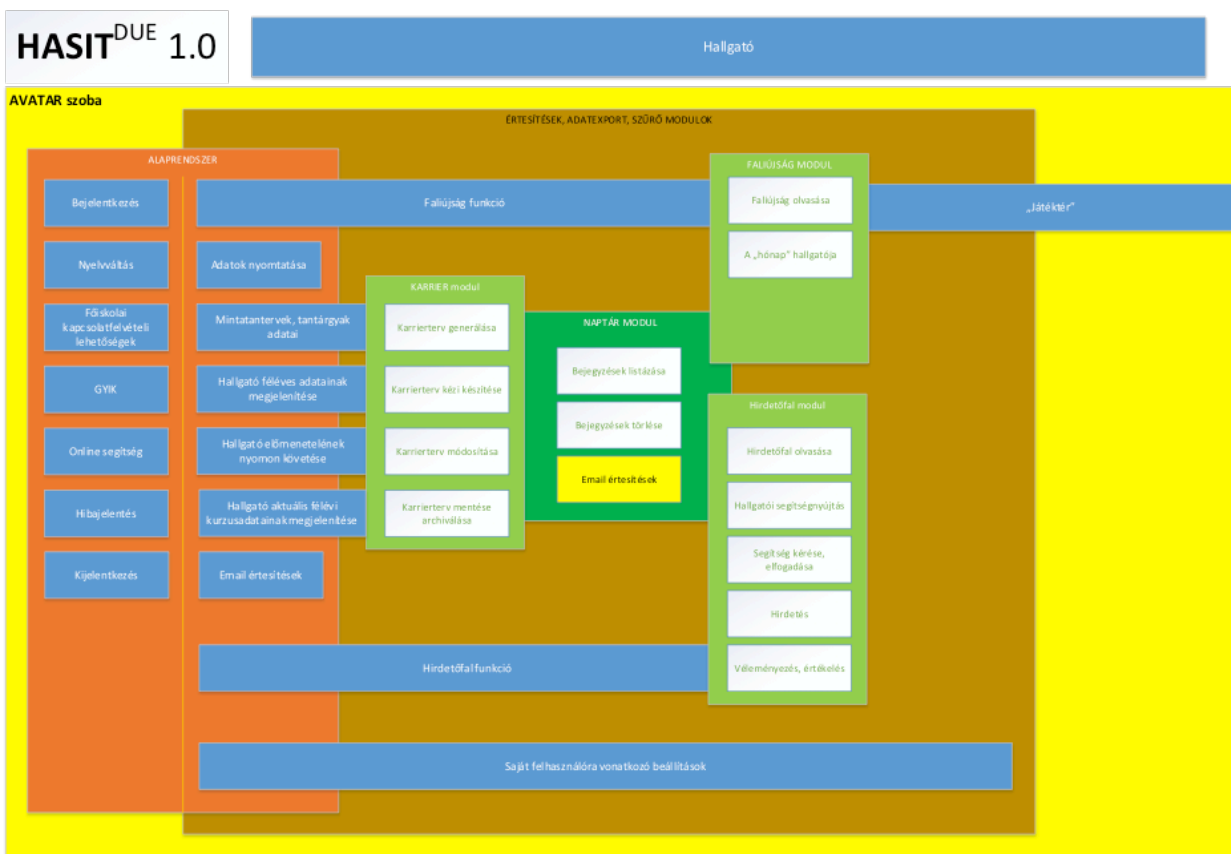
Tárgy jelenléti statisztika importfájl felépítése: Tárgykód, Tárgynév, Kurzuskód, Kurzustípus, Belső megjegyzés, Külső megjegyzés, Létrehozás ideje, Létrehozó, Módosítás ideje, Módosító, Típus, Neptun kód, Óra eleje, Óra hossza, Óra vége, Óratípus, Termék.

Nyelvvizsga adatok importfájl felépítése: Neptun-kód, Bizonyítvány száma, Ellenőrizve, ExamPlace, Felmentve, Honosított, Honosított nyelvvizsga dátuma, Honosított nyelvvizsga száma, Kétnyelvű, Kiállítás dátuma, Kiegészítés, Mentesség oka, Nemzetiség, Nyelv, Nyelvi követelmény oklevélhez, Nyelvtudás típusa, Nyelvvizsga dátuma, Nyelvvizsga dokumentum típusa, Nyelvvizsga foka, Nyelvvizsga típusa, Oklevél megszerzés helye, Regisztrációs szám, Szakmai.

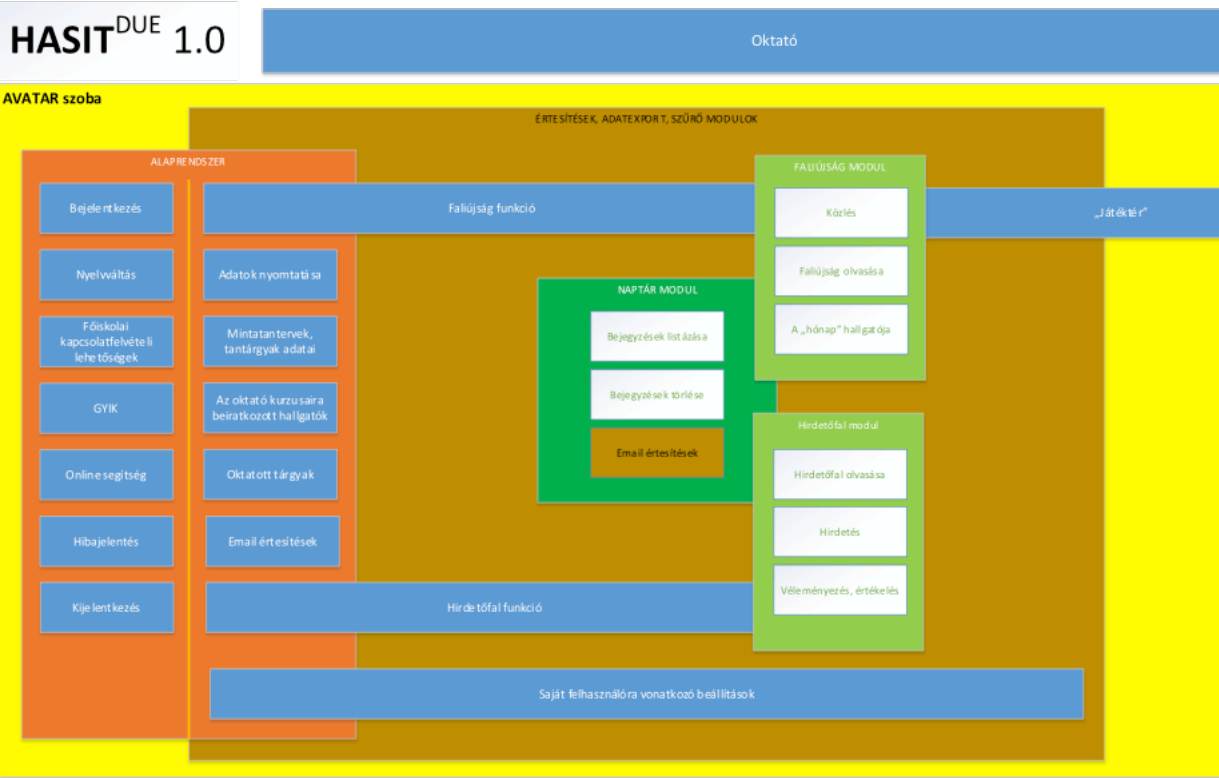
Külső szervezeti egységek importfájl felépítése: Szervezet kódja, Szervezet neve, Szervezet OM azonosítója, Szervezet típusa, Ország, Város, Utca, Közterület, Közterület jellege, Házszám, Irányítószám, Megye.

A monitoring rendszer a hallgató, oktató és a szakmentorok számára az alábbi lehetőségeket nyújtja:

Hallgató

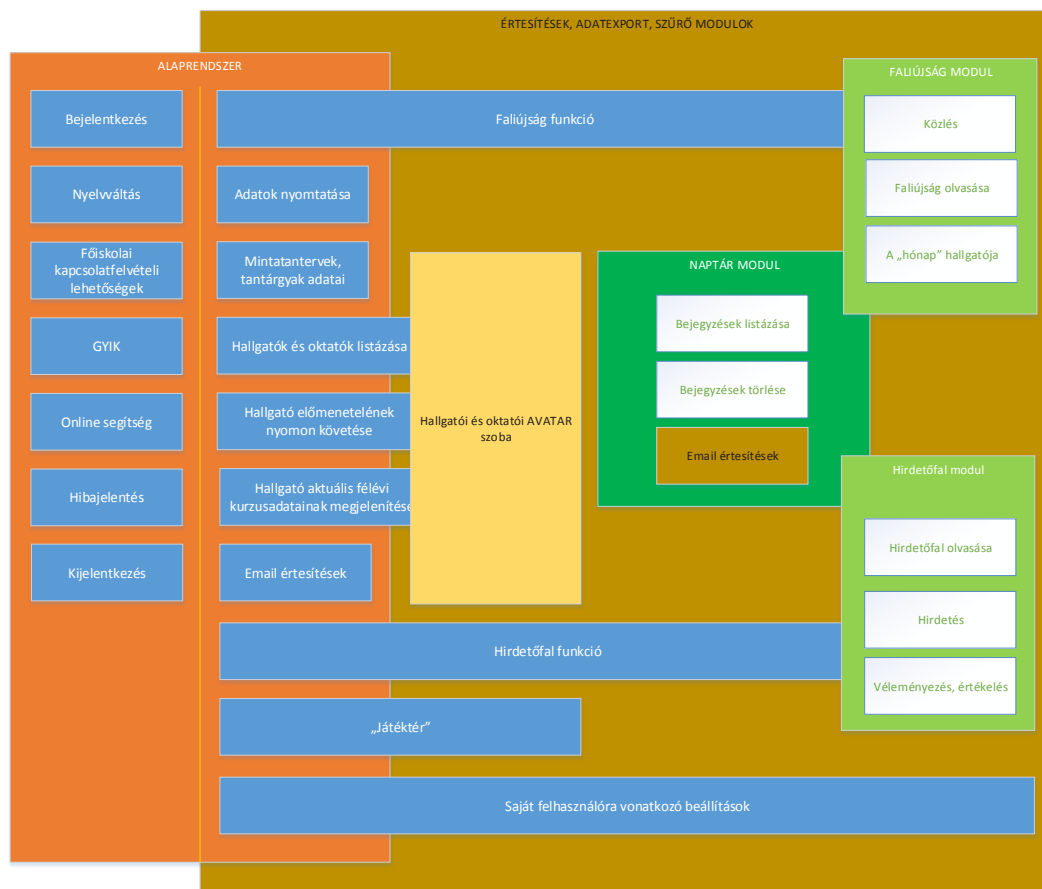
Oktató

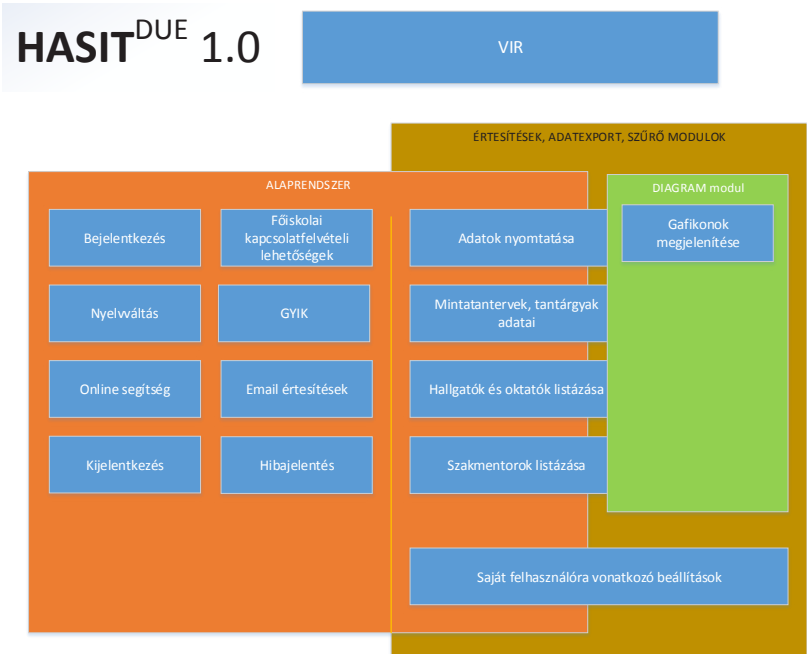
Szakmentor

HASIT^{DUE} 1.0

Szakmentor

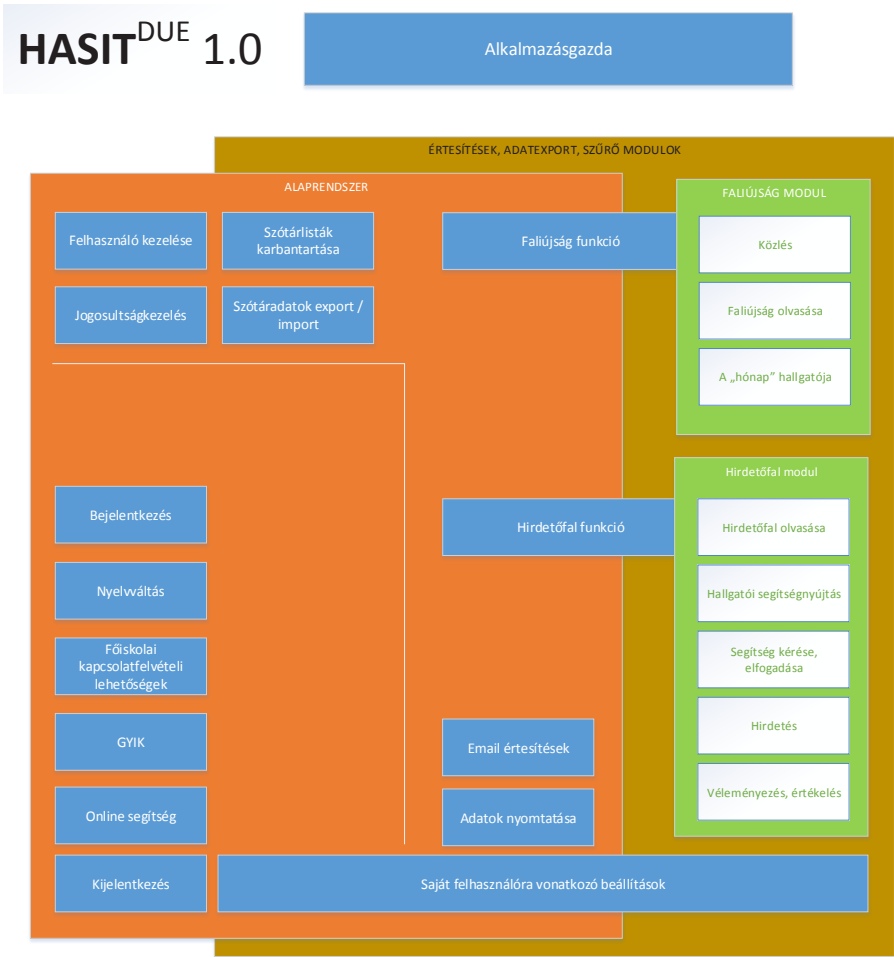
VIR

Adminisztrátor

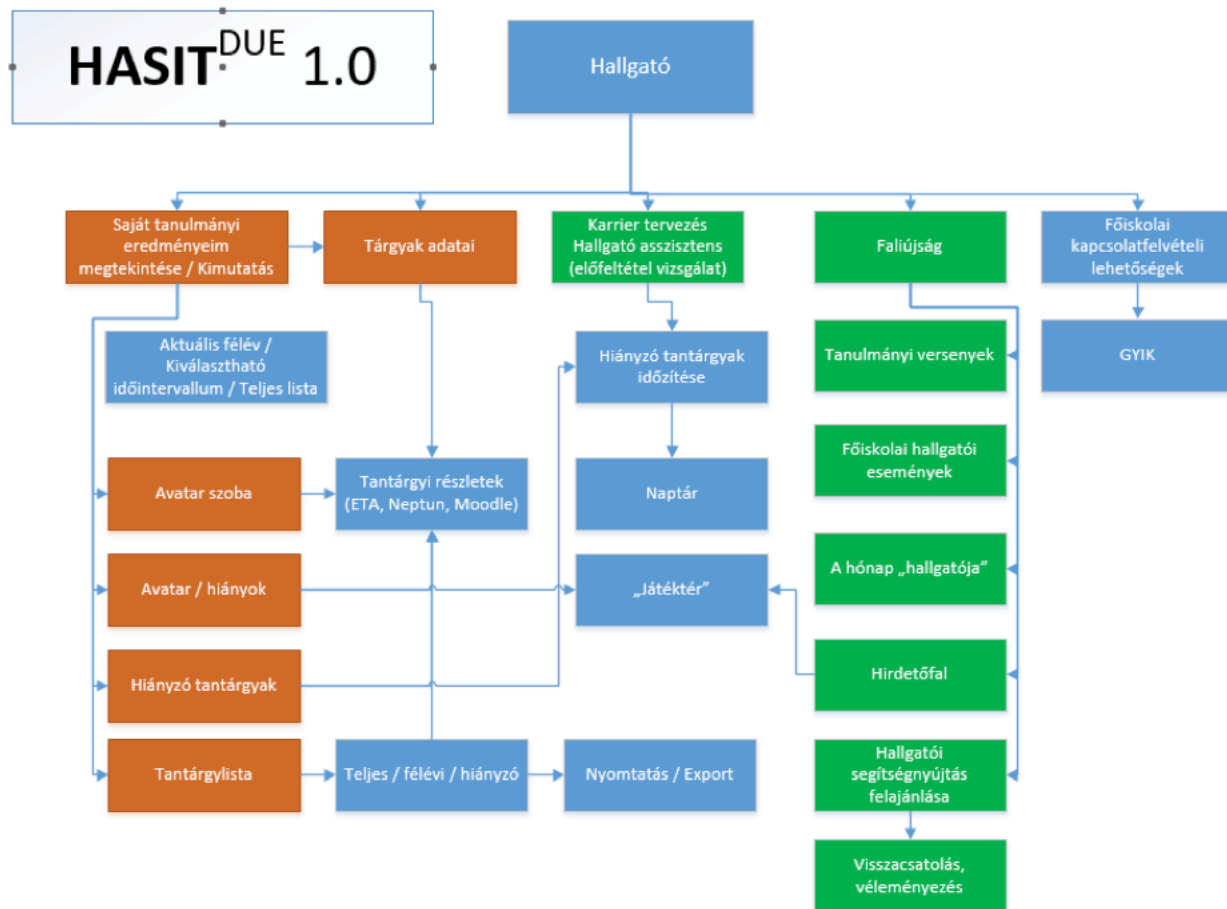

Alkalmazásgazda

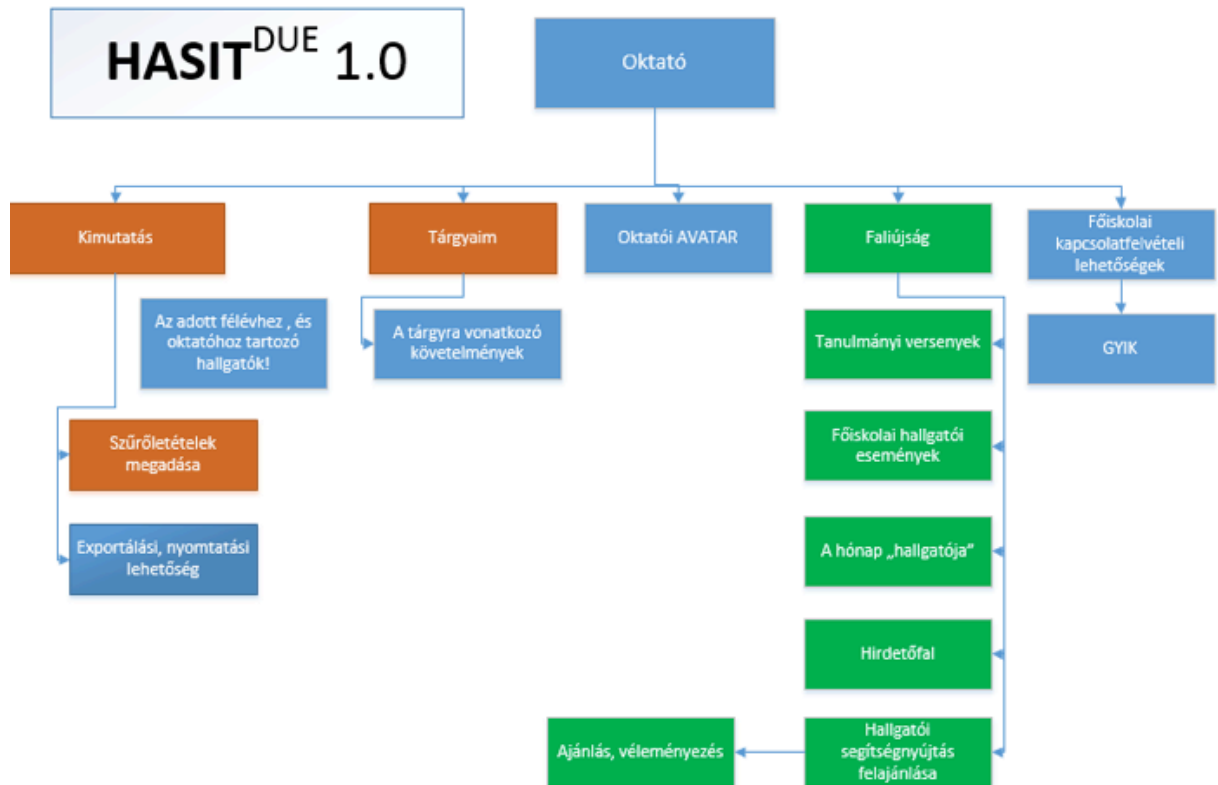

Folyamatok ábrázolása szerepkörönként

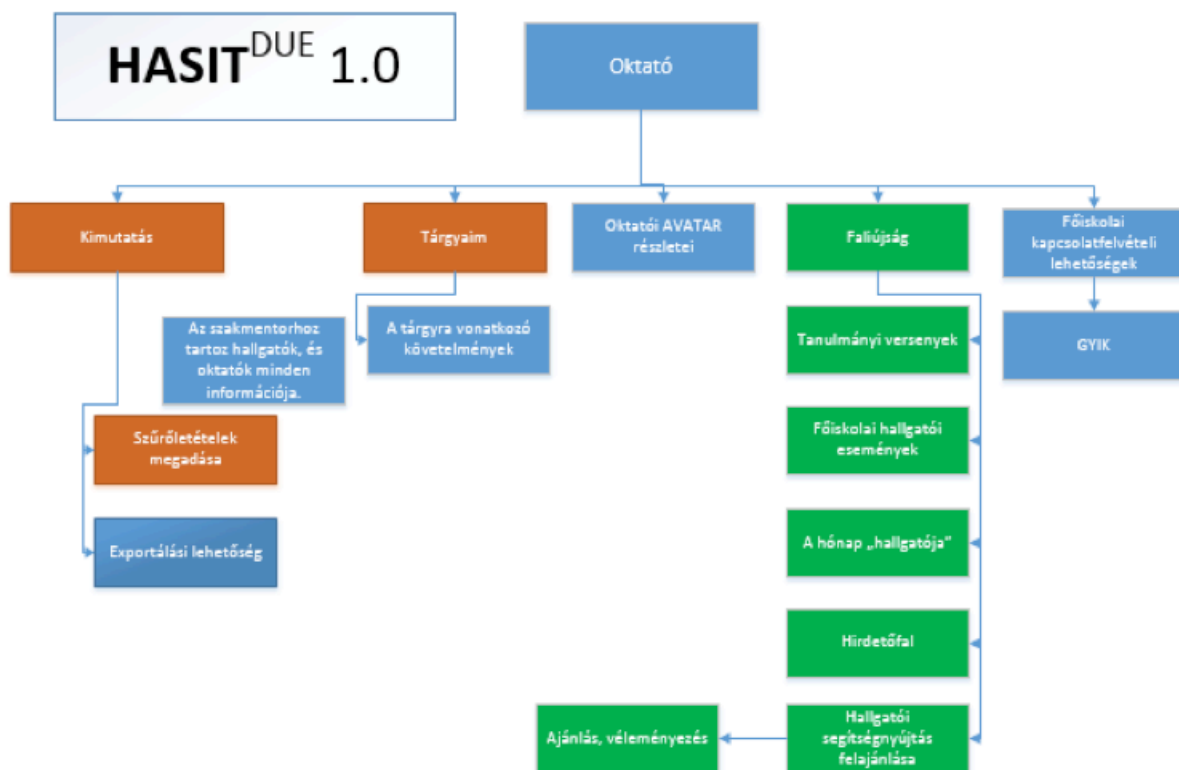
Hallgató

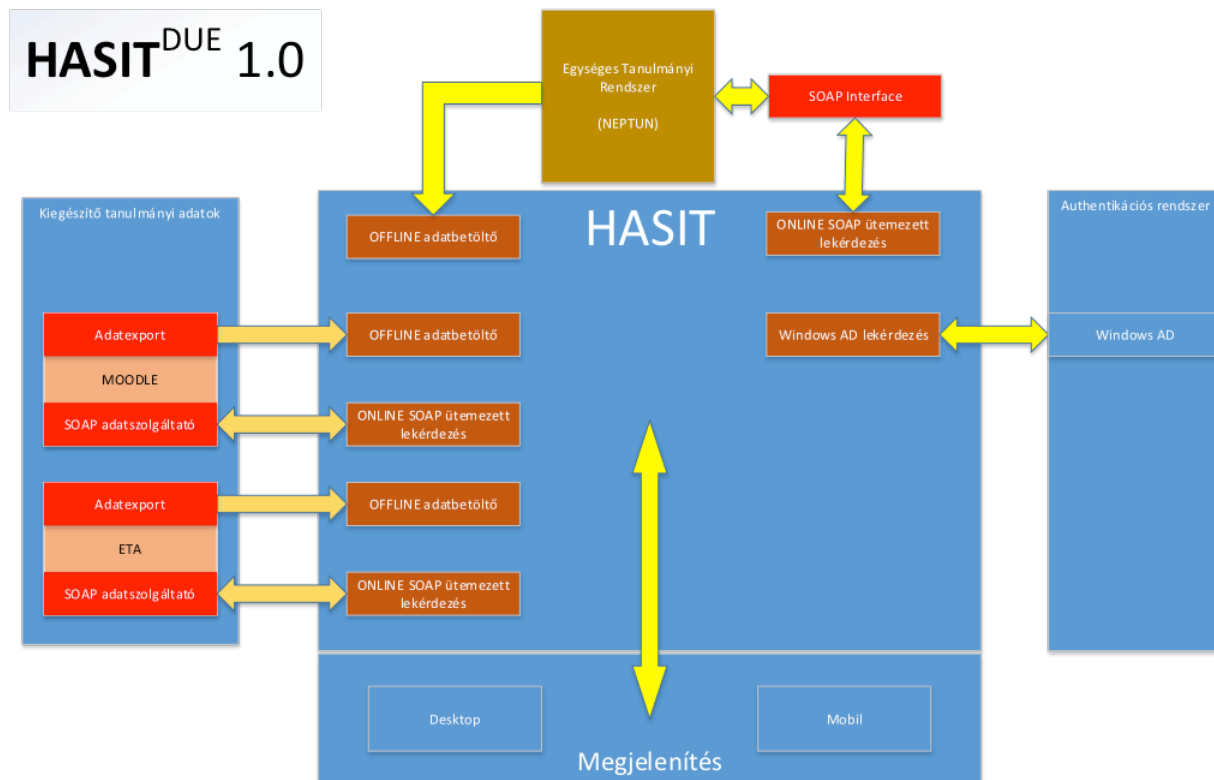
Oktató

Szakmentor

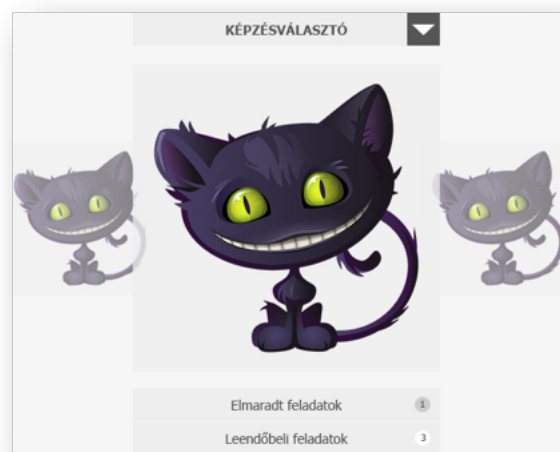
Információáramlási ábra

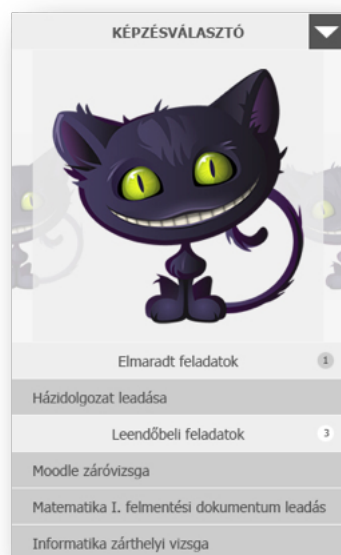
A monitoring rendszerben a hallgatónak lehetősége van AVATAR figurát és hátteret választani, a felhasználó számára az általa kiválasztott avatar jelenik meg, mely tükrözi az adott beállítások és teendőlista alapján az AVATAR kedélyállapotát.

Az AVATAR-nak 7 megkülönböztetett kifejezése van, melyek a rendszerben előre beállított paraméterektől (indikátoroktól) függően változnak. A monitoring rendszer támogatja a mobiltelefonos megjelenítést is, így a megjelenítésnél két nézet kerül mindig kidolgozásra.

Számítógépes nézet:

Mobil nézet:

Avatar-állapotok, amelyek az egyén kiválasztott időszakának indikátorok által meghatározott mérőszámát jellemezhetik:

– HARAGOS	(-3)
– AGGÓDÓ, FELSZÓLÍTÓ	(-2)
– SZOMORÚ	(-1)
– SEMLEGES	(0)
– BIZAKODÓ	(+1)
– MOSOLYGÓS	(+2)
– ELÉGEDETT, BOLDOG	(+3)

A mérőszámok értékének meghatározása az indikátorok két csoportjából kerül kiszámításra, melynek megoszlása alapesetben 80%–20%. Az egyes indikátorok fontossága, %-os értéke a tagozat, valamint egyéb tulajdonságok alapján változhat.

Alapvető csoportosításuk:

- Nappalis hallgató – Levelezős hallgató
- Online kurzus – hagyományos tantermi tantárgy

Az egyes indikátorok érzékenyítését a rendszer használata során az alkalmazásgazda módosíthatja!

Indikátorok alapértelmezett értékük (nappalis hallgatók esetén) szerinti csoportosítása:

A 80%-os értéket adó indikátorok:

1. Mintatanterv szerinti teljesítések (tantárgyak, kreditek), karrierterv, vagy egyéni tanrend szerinti teljesítések (tantárgyak, kreditek), a hallgató féléves eredményei, félévenkénti teljesítések, tárgyfelvétel száma, felvett/teljesített kreditek, tárgy végső jegye, kumulált tanulmányi átlag, általános állapot, előrehaladás (aktív/passzív státusz, aktív félévek száma, kumulált teljesített kredit)
2. Jelenlét (a jelenléti ívek, katalógusok kitöltése alapján), Félévközi előrehaladás: hiányzások/jelenlét tantárgyanként.
3. Tantárgyi követelmények (pl. félévközi feladatok) listája és eredménye.
4. Testnevelés teljesítése.
5. Szakmai gyakorlat adatai (kezdet, vége, hossza, igazolás dátuma, igazoló neve) és teljesítése.
6. Nyelvvizsga adatai (nyelv, fok, típus, nyelvvizsga követelményt teljesített-e a hallgató).
7. Szakdolgozat adatai (sorszám, cím, bejelentés dátuma, beadás dátuma) és teljesítése.

A 20%-os értéket adó indikátorok:

1. Feladatok leadási határidő betartása, idő előtti teljesítése.
2. Minden kurzusban megjelenített, határidővel rendelkező objektum vizsgálata.
3. Online kurzusok kattintási eredményei.
4. Tantárgyfelvételi aktivitás.
5. Tantárgyfelvétel a minta tanterv szerint történt? Többszörfelvételt pontozni.

6. Tutori órán megjelenés
7. Bármilyen egyéb a tanulmányokkal összefüggő tevékenység.
 - TDK, szakkollégium,
 - Sporttevékenység,
 - egyéb aktivitás: pl. Moodle chatbelépések száma.
8. Egyéni tanrend (I/N) hiányzások mérése.
9. Hányszor lépett be az adott időintervallumban az LMS-be.
10. Hány olvasatlan üzenete van az LMS-ben.
11. HASIT rendszerbelépési gyakoriság.
12. Hány olvasatlan üzenete van a rendszerben.
13. Neptun-rendszerbelépési gyakoriság.
14. Hány olvasatlan üzenete van a rendszerben.
15. Kérdőívek, értékelések leadása a Neptunban.
16. Kérvénykitöltési szabályok betartása.
17. Befizetések rendszeressége.

Az avatarok, valamint az egyes tantárgyak, feladatok megjelenítésére szolgáló taszkok esetében bevezettük a kiemelést, azaz a normáltól eltérő színnel történő (pl. piros) megjelenítést.

Ilyenek lehetnek például:

- Évenkénti nyelvvizsga figyelmeztetés.
- Előfeltételes tárgyak vizsgálata.
- A specializálódáshoz szükséges tárgyak vizsgálata.
- Szakdolgozat előtti szakmai gyakorlatok meglétének kiemelése.
- Figyelem felhívása a kötelező 4 testnevelés órára.
- Egyéni tanrendesek határidő betartásának figyelmeztetése.

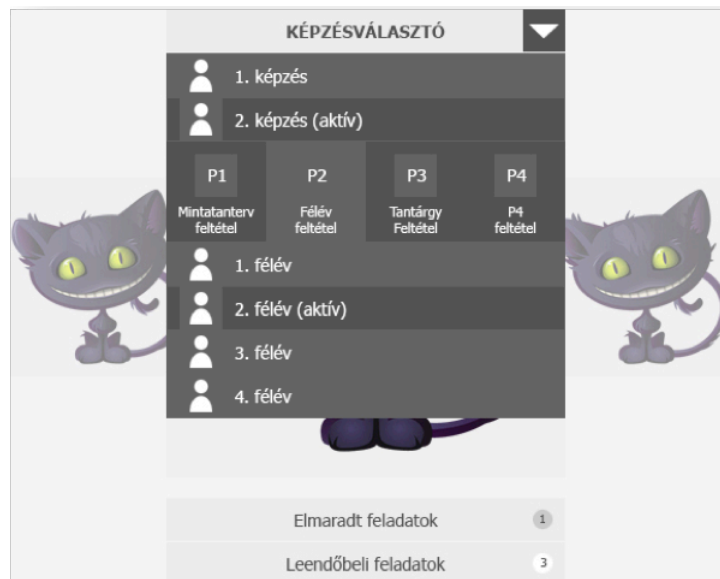
Az AVATAR kedélyállapotának változása úgy történik, hogy a rendszerbe való belépést követően az alapértelmezetten beállított avatar-kedélyállapot látható. Erről forog el az avatar a megfelelő kedélyállapotra amit a megadott paraméterek és teendőlista állapít meg. Ha az alapértelmezettel megegyező az avatar kedélyállapota, akkor megtesz az avatarok között egy teljes kört és visszatér az „alapértelmezett” állapotra.

Az avatar alatt megjelenik az elmulasztott teendők, illetve az utolsó belépése óta új teendők. Alapértelmezett megjelenítésben a teendők (taskok) listája „összecsukott állapotban látszódik, amely a felhasználó kattintásával lesz részleteiben látható. Az összecsukott állapot a 960 px-as méreten látható. A szétnyitott állapot a 320 px-as méret képén látható.

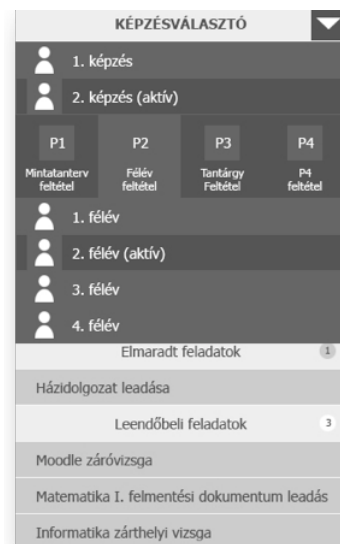
Az AVATARt megkülönböztetjük Hallgató, illetve Oktató szerint. Mindkét szerepkörnek saját avatar állapota van. Amennyiben egy személy mindkét jogosultsággal rendelkezik, úgy váltani tud a jogosultsági szintek között.

Hallgatói avatar esetén az avatar feletti részben a hallgatónak lehetősége van, hogy beállíthassa mely képzésre jár, mintatanterv alapján, tantárgyai, kurzusai alapján szeretné megtekinteni a teendő listáját és avatarának állapotát. Ezt a képzésválasztónál teheti meg a hallgató. (Több képzés esetén is itt van lehetősége választani.)

Számítógépes nézet:

Mobil nézet:

Az indikátorszámítás nem teljesen egységes, a legösszetettebb a teljes idejű képzésben résztvevő hallgatók esetén. A részüdős képzésben vagy ERASMUS+ féléven, kedvezményes tanrendben tanuló hallgatók esetén természetesen egyes indikátorokat figyelmen kívül kell hagyni, pl. a hiányzásmérőt, helyette másokat pl. a félév-közi feladatok eredményeit nagyobb súllyal kell figyelembe venni. Az oktatókat mérő indikátorok kidolgozása is megtörtént, melyet a jelen kötet következő tanulmánya ismerteti, amely az indikátorszámítást részletesen is bemutatja.

Indikátorok ellenőrzése hallgatókon

Az indikátorszámítás ellenőrzését 20 hallgatón végeztük el, a kiválasztás kritériuma az volt, hogy a hallgatók különböző szakosak legyenek és legyen köztük eltérés a tanulmányi átlaguk alapján. A hallgatók valódi Neptun azonosítója nem kerül megjelenítésre, helyett AAAAAA ... TTTTTT betűsor kerül használatra.

HIÁNYZÁSOK PONTOZÁSA

A hiányzásokra vonatkozó részletes adatokat csak az első hallgató esetében közöljük, nem teljes terjedelemben, az adatok hossza miatt a táblázatot a 3. *Melléklet* tartalmazza. A bemutatott hallgatónak összesen 45 darab hiányzása van, 30 darab a gyakorlati kurzusokról és 15 darab az elméleti kurzusokról, összesen 12 darab megjelent bejegyzése van. Így az indikátor értéke esetében $30 \times 2 + 15 \times 1 = 75$ pont.

A hallgatók hiányzásra vonatkozó értékei az alábbiak szerint alakultak:

Neptun azonosító	Hiányzás elméletről	Hiányzás gyakorlatról	Indikátor értéke
AAAAAA	15	30	75
BBBBBB	9	16	41
CCCCCC	17	17	51
DDDDDD	17	8	33
EEEEEE	15	14	43
FFFFFF	18	19	56
GGGGGG	3	17	37
HHHHHH	15	4	23
IIIIII	11	2	15
JJJJJJ	16	13	42
KKKKKK	12	16	44
LLLLLL	7	15	37
MMMMMM	13	9	31
NNNNNN	5	10	25
OOOOOO	11	11	33
PPPPPP	16	3	22
QQQQQQ	12	7	26
RRRRRR	2	1	4
SSSSSS	17	3	23
TTTTTT	6	11	28

FÉLÉVKÖZI FELADATOK

A félévközi feladatokra vonatkozó részletes adatokat az alábbiakban mutatom be. A bemutatott adatok jól szemléltetik az eredmények követhetőségét.

Az értékelés típusa mezőben látható a hallgató maximális pontszáma, ez eredmény mezőben pedig a hallgató által elért eredmény. A nem teljesített feladatok kell a pontszámításnál figyelembe venni, egy nem teljesített feladat 3 pontnak számít. Nem teljesített feladatnak az tekinthető, ahol a hallgató eredménye nem éri el a maximum pontszám 51 %-t.

A hallgatók eredményei a 4. Mellékletben találhatók.

Neptun azonosító	Nem teljesített feladatok száma	Indikátor értéke
AAAAAA	2	6
BBBBBB	0	0
CCCCCC	4	12
DDDDDD	13	39
EEEEEE	5	15
FFFFFF	12	36
GGGGGG	2	6
HHHHHH	1	3
IIIIII	1	3
JJJJJJ	2	6
KKKKKK	0	0
LLLLLL	1	3
MMMMMM	1	3
NNNNNN	1	3
OOOOOO	2	6
PPPPPP	0	0
QQQQQQ	0	0
RRRRRR	0	0
SSSSSS	0	0
TTTTTT	0	0

Az adatokból az is látszik, hogy nem minden hallgató esetében áll rendelkezésre az összes félévközi feladatra vonatkozó adat a Neptunban, a monitoring rendszer szempontjából nagy fontossággal bír az adatok rögzítése a tanulmányi rendszerben, hogy az indikátorok jól tudjanak működni.

A TÁRGYAK FÉLÉVVÉGI OSZTÁLYZATÁNAK MÉRÉSE

A vizsgált hallgatók féléves indexsora kerülnek bemutatásra, az indikátorok ellenőrzése céljából. Az érdemjegyek alapján látható, hogy a hallgatónak hány tárgyat sikerült teljesítenie és láthatóvá válik az is, hogy indikátorok értéke hogyan jelezte a tárgy nem teljesítés veszélyét. A hallgatók részletes eredményei bemutatásának célja, hogy a tanulmányozhatók, összevethetők legyenek az eredmények.

A vizsgált hallgatók képzésének alapadatai

A vizsgálatba bevont hallgatók képzéseinek alapadatait az 5. *Melléklet* tartalmazza.

A vizsgált hallgatók eredményei az egyes tárgyakból

A vizsgálatba bevont hallgatók eredményeit az egyes tárgyakból a 6. *Melléklet* tartalmazza.

A vizsgált hallgatók nem teljesített tárgyainak összesítése

Neptun azonosító	Megfelelt	Jól megfelelt	Jeles	Jó	Közepes	Elégséges	Nem teljesítette	Elégte-len	Összesen nem teljesítette	Összesen Teljesítette	Tárgy indikátor
DDDDDD	1	2	1	1	1	3	1	1	2	9	8
SSSSSS	1	1		3	4				0	9	0
NNNNNN	2		3	2					0	7	0
LLLLLL	2		1	2	1	2			0	8	0
MMMMMM							2		2	0	8
CCCCCC	1	2	4	2					0	9	0
QQQQQQ	1	1	7						0	9	0
IIIIII	2		2	2	2				0	8	0
OOOOOO	2	1	3	1	1	2		1	1	10	4
JJJJJJ	2		2		1		1	3	4	5	16
EEEEEE	1	2	3	1	1	1			0	9	0
PPPPPP	1	1		6	1				0	9	0
HHHHHH	1		2	2	1	1	4	5	9	7	36
BBBBBB	1		3	1			2		2	5	8
FFFFFF	1	2	2		1	2		3	3	8	12
AAAAAA				1	1	2	4	3	7	4	28
GGGGGG	1			1	1	3	1	1	2	6	8
KKKKKK	2		6	1	1				0	10	0
TTTTTT		1					7		7	1	28
RRRRRR		1					7		7	1	28

Az indikátorok értékének összevetése egymással és a hallgatói eredményekkel

Neptun azonosító	Hiányzás elméletéről	Hiányzás gyakorlat- ról	Hiányzás Indikátor értéke	Nem teljesített feladatok száma	Feladat Indikátor értéke	Tárgy nem teljesítette	Tárgy teljesí- tette	Tárgyindi- kátor	Összesen
AAAAAA	15	30	75	2	6	2	9	8	89
BBBBBB	9	16	41	0	0	0	9	0	41
CCCCCC	17	17	51	4	12	0	7	0	63
DDDDDD	17	8	33	13	39	0	8	0	72
EEEEEE	15	14	43	5	15	2	0	8	66
FFFFFF	18	19	56	12	36	0	9	0	92
GGGGGG	3	17	37	2	6	0	9	0	43
HHHHHH	15	4	23	1	3	0	8	0	26
IIIIII	11	2	15	1	3	1	10	4	22
JJJJJJ	16	13	42	2	6	4	5	16	64
KKKKKK	12	16	44	0	0	0	9	0	44
LLLLLL	7	15	37	1	3	0	9	0	40
MMMMMM	13	9	31	1	3	9	7	36	70
NNNNNN	5	10	25	1	3	2	5	8	36
OOOOOO	11	11	33	2	6	3	8	12	51
PPPPPP	16	3	22	0	0	7	4	28	50
QQQQQQ	12	7	26	0	0	2	6	8	34
RRRRRR	2	1	4	0	0	0	10	0	4
SSSSSS	17	3	23	0	0	7	1	28	51
TTTTTT	6	11	28	0	0	7	1	28	56

Az indikátorok összehasonlító táblázatából látszik, hogy az egyes hallgatók esetében a hiányzásindikátor és a feladatindikátor milyen értéket mutatott és a hallgató hány tárgyat teljesített, nem teljesített a félév során. Azon hallgatók, akik minden tárgyat teljesítettek, fettel és aláhúzva kerültek kiemelésre, akik több tárgyat nem teljesítettek, mint amennyit teljesítettek, azok dőlttel kerültek kiemelésre.

A táblázatból látszik, hogy van néhány hallgató, aki teljesített minden tárgyat és ugyanannyi pontszáma vagy magasabb pontszáma van, mint a pirossal kiemelt hallgatóknak, ugyanakkor ez fordítva nem figyelhető meg. Ez azzal magyarázható, hogy vannak hallgatók, akik képesek önállóan ill. csoporttársak segítségével felkészülni, bepótolni a rosszul teljesített feladatokat, zárthelyi dolgozatokat, mások pedig nem. Tehát az indikátorokon túlmenően a szakmentorok felügyelete elkerülhetetlen.

A HALLGATÓ FÉLÉVES ADATAINAK MÉRÉSE

Neptun azonosító	Összesen nem teljesítette	Összesen Teljesítette	Tárgy indikátor	Átlag	Teljesített / Felvett kredit aránya
DDDDDD	2	9	8	2,50	81,82%
SSSSSS	0	9	0	3,43	100,00%
NNNNNN	0	7	0	4,60	100,00%
LLLLLL	0	8	0	3,33	100,00%
MMMMMM	2	0	8	1,00	0,00%
CCCCCC	0	9	0	4,67	100,00%
QQQQQQ	0	9	0	5,00	100,00%
IIIIII	0	8	0	4,00	100,00%
OOOOOO	1	10	4	3,38	90,91%
JJJJJJ	4	5	16	2,43	55,56%
EEEEEE	0	9	0	4,00	100,00%
PPPPPP	0	9	0	3,86	100,00%
HHHHHH	9	7	36	2,13	43,75%
BBBBBB	2	5	8	3,50	71,43%
FFFFFF	3	8	12	2,50	72,73%
AAAAAA	7	4	28	1,64	36,36%
GGGGGG	2	6	8	2,14	75,00%
KKKKKK	0	10	0	4,63	100,00%
TTTTTT	7	1	28	1,00	12,50%
RRRRRR	7	1	28	1,00	12,50%

A táblázatból látszik, hogy a tárgyindikátor jól kiemeli a rosszul teljesítő hallgatókat, már kis érték esetén is a hallgató rossz átlaggal és teljesített / felvett kreditaránnyal rendelkezik. Tehát a féléves adatok esetében is és a félévvégi érdemjegyek esetében is jól használható mutató.

A többi esetben az indikátorok megfelelése egyértelmű, hiszen azok csak feltételvizsgálatra épülnek, nem olyan komplexek, mint a három, részletesen bemutatott indikátor.

A szakdolgozatírás mérése

A szakdolgozatírás folyamatának követéséhez az szükséges, hogy a szakdolgozatírás egyes fázisai követhetők legyenek egy rendszerben. A korábban leírt részfolyamatok esetén, ha a hallgató valamit nem teljesít, akkor 8 pontot kap, hiszen a szakdolgozatírás a végzős hallgatók esetében a legfontosabb és a legnagyobb figyelmet igénylő folyamat.

A regisztrációs folyamat (szorgalmi időszak első 2 hete) mérése:

Neptun azonosító	1. konzulens választás (belső és külső) megtörtént	2. cím meghatározása megtörtént	3.feladatkiírás elkészítése megtörtént	Indikátor pont
DDDDDD	igen	igen	igen	0
SSSSSS	igen	igen	igen	0
NNNNNN	igen	nem	nem	8
LLLLLL	igen	igen	igen	0
MMMMMM	igen	igen	nem	8
CCCCCC	igen	igen	igen	0
QQQQQQ	igen	igen	igen	0
IIIIII	igen	nem	igen	8
OOOOOO	igen	igen	igen	0
JJJJJJ	igen	igen	igen	0
EEEEEE	igen	igen	igen	0
PPPPPP	igen	igen	igen	0
HHHHHH	igen	nem	igen	8
BBBBBB	igen	igen	igen	0
FFFFFF	igen	igen	igen	0
AAAAAA	igen	igen	igen	0
GGGGGG	igen	igen	nem	8
KKKKKK	igen	igen	igen	0
TTTTTT	igen	igen	igen	0
RRRRRR	igen	igen	igen	0

A dolgozat 30%-a feltöltésének mérése (6. tanulmányi hét végéig):

Ha a hallgató nem tölti fel a dolgozatát vagy azt a konzulense nem fogadja el, akkor 8 pont lesz az indikátor értéke. A 6. tanulmányi héten fontos, hogy a dolgozat 30%-a elkészüljön, hiszen a dolgozatot a 14. tanulmányi hét hétfőjén kell leadni, így a 6. héten már készen kell lennie a hallgatónak a dolgozat 30%-ával ahhoz, hogy le tudja adni dolgozatát időben. Ez segíti a hallgatót abban, hogy ne csússzon a határidővel.

A hallgatók pontértékét az alábbi táblázat mutatja:

Neptun azonosító	A dolgozat 30%-t feltöltötte	Konzulens jóváhagyta	Regisztrációs folyamat indikátor pont	Indikátor pont
DDDDDD	igen	nem	0	8
SSSSSS	nem	nem	0	8
NNNNNN	igen	nem	8	16
LLLLLL	igen	nem	0	8
MMMMMM	igen	nem	8	16
CCCCCC	igen	igen	0	0
QQQQQQ	igen	igen	0	0
IIIIII	igen	nem	8	8
OOOOOO	igen	igen	0	0
JJJJJJ	igen	igen	0	0
EEEEEE	igen	igen	0	0
PPPPPP	igen	igen	0	0
HHHHHH	igen	nem	8	8
BBBBBB	igen	igen	0	0
FFFFFF	igen	igen	0	0
AAAAAA	igen	igen	0	0
GGGGGG	igen	igen	8	8
KKKKKK	igen	igen	0	0
TTTTTT	igen	igen	0	0
RRRRRR	igen	igen	0	0

A szakdolgozatírás egyes indikátorainak pontértékei összeadódnak, így annak a hallgatónak, akinek a mérföldkövek teljesítésével problémája van, egyre magasabb és magasabb pontértéke lesz.

A szóbeli vizsga mérése (8. tanulmányi héten) a hallgató szakirodalmi jártasságáról:

A szakdolgozatotíró hallgatók egy szóbeli vizsgán ismertetik szakdolgozatuk címét, vázlatpontjait, a dolgozat felépítését, az egyes részhez felhasznált szakirodalmakat. A szakirodalmat a vizsgán bemutatják, kiemelve, hogy azokat a dolgozat mely részeihez építik be. Ezt követően ismertetik a kutatási módszertant és a dolgozat hipotézisét.

A vizsgára a hallgatók érdemjegyet kapnak.

A vizsga érdemjegye alapján az indikátor értéke az alábbiak szerint kerül meghatározásra:

Érdemjegy	Indikátor értéke (pont)
jeles	0
jó	2
közepes	4
elégséges	6
elégtelen	8

A hallgatókra alkalmazva a pontszámítást, az indikátor értéke az alábbiak szerint alakul:

Neptun azonosító	Szóbeli vizsga eredménye	Regisztrációs folyamat indikátor pont	30 % indikátor pont	Indikátor pont
DDDDDD	jeles	0	8	0
SSSSSS	jó	0	8	2
NNNNNN	elégséges	8	16	6
LLLLLL	elégséges	0	8	6
MMMMMM	elégséges	8	16	6
CCCCCC	jeles	0	0	0
QQQQQQ	jeles	0	0	0
IIIIII	jó	8	8	2
OOOOOO	jeles	0	0	0
JJJJJJ	jeles	0	0	0
EEEEEE	jeles	0	0	0
PPPPPP	jó	0	0	2
HHHHHH	jó	8	8	2
BBBBBB	jeles	0	0	0
FFFFFF	jeles	0	0	0
AAAAAA	jeles	0	0	0
GGGGGG	jó	8	8	2
KKKKKK	jeles	0	0	0
TTTTTT	jeles	0	0	0
RRRRRR	jeles	0	0	0

A szakdolgozat beadásának mérése (14. hét):

A szakdolgozat beadásának időpontja a Neptun tanulmányi rendszerben rögzítésre kerül annak, aki nem adta be a dolgozatát, 8 pontot mutat az indikátor. Amennyiben az intézetigazgató úgy ítéli meg, hogy a dolgozat bírálatra bocsájtható, akkor ez a Neptun-rendszerben rögzítésre kerül. Ha nem bocsájtható bírálatra, az is rögzítésre kerül, ebben az esetben szintén 8 pontot mutat az indikátor értéke. A hallgatók a próbavédés során lehetőséget kapnak a szakdolgozatvédés kipróbálására, amely segít számukra a záróvizsga felkészülésben.

Összességében a hallgatók szakdolgozatra vonatkozó indikátor értékei az alábbiak szerint alakulnak:

Neptun azonosító	Regisztrációs folyamat indikátorpont	30 % indikátorpont	Szóbeli vizsga indikátorpont	Szakdolgozatát beadta indikátor	Bírálatra bocsájtható indikátor	Összesen
DDDDDD	0	8	0	0	0	8
SSSSSS	0	8	2	0	0	10
NNNNNN	8	16	6	8	-	38
LLLLLL	0	8	6	8	-	22
MMMMMM	8	16	6	8	-	38
CCCCCC	0	0	0	0	0	0
QQQQQQ	0	0	0	0	0	0
IIIIII	8	8	2	0	8	26
OOOOOO	0	0	0	0	0	0
JJJJJJ	0	0	0	0	0	0
EEEEEE	0	0	0	0	0	0
PPPPPP	0	0	2	0	0	2
HHHHHH	8	8	2	0	8	26
BBBBBB	0	0	0	0	0	0
FFFFFF	0	0	0	0	0	0
AAAAAA	0	0	0	0	0	0
GGGGGG	8	8	2	0	8	26
KKKKKK	0	0	0	0	0	0
TTTTTT	0	0	0	0	0	0
RRRRRR	0	0	0	0	0	0

A táblázatból látszik, hogy ha valaki nem adta be a dolgozatát, akkor a bírálatra bocsájtható indikátor nem értelmezhető. Az is látszik, hogy a korábbi problémákból adódó pontszámok képesek lehetnek annak előrejelzésére, hogy a hallgató nem fogja a dolgozatát beadni vagy az nem lesz bírálatra bocsájtható, azonban sok

más, nem mérhető tényező is szerepet játszik abban, hogy egy hallgató eljut addig, hogy beadja a dolgozatát vagy nem.

- a. regisztrációs folyamat (2 hét)
 - konzulensválasztás (belső és külső),
 - cím meghatározása,
 - feladatkiírás elkészítése,
- b. szakdolgozatírás folyamata (13 héten keresztül),
- c. ellenőrző pont: dolgozat 30%-ának feltöltése (6. tanulmányi hét végéig),
- d. ellenőrző pont: szóbeli vizsga a hallgató szakirodalmi jártasságáról (8. tanulmányihéten),
- e. szakdolgozat beadása (14. tanulmányi hét elején),
- f. intézetigazgató befogadja a dolgozatot és bírálatra bocsájtja,
- g. ellenőrző pont: próbavédés (vizsgaidőszak első vagy második hetén),
- h. védés a záróvizsgán.

A fentiekből látszik, hogy a szakdolgozatírás folyamata összetett, de jól mérhető. Az egyes ellenőrző pontok segítik a hallgatót a szakdolgozat írásban, hogy határidőre elkészüljön munkájával. A szakdolgozat írás koordinálására célszerű egy külön felületet üzemeltetni a Neptun-rendszer helyett, annak hiányosságai miatt. A szakdolgozatíró hallgatók követése fontos, ha a szakdolgozatot író hallgatók nincsenek követve, akkor előfordulhat, hogy csak a hallgatók fele adja be a dolgozatát.

A monitoring rendszer számára fontos az adatok időben történő rendelkezésre állása, annak érdekében, hogy időben jelezni tudjon a szakmentor a szakdolgozatfelelős számára, hogy egy hallgatóval probléma van. Az biztos, hogy a hallgató szakdolgozatírási folyamatát segítik az ellenőrző pontok, kényszerítik a szakdolgozat írásra, amely elősegíti azt a folyamatot, hogy a hallgató eljusson a szakdolgozat védéséig. Fontos a javítási lehetőség biztosítása a hallgató számára, amennyiben valamelyik ellenőrzőpontot nem tudja teljesíteni.

A ZÁRÓVIZSGA MÉRÉSE

A záróvizsga sikerességét csak annak megtörténte után lehet mérni, a hallgató 8 pontot kap, amennyiben sikertelen volt a záróvizsgája. Sokkal nagyobb hangsúly van a záróvizsgáig vezető út támogatásában, felkészítésében a sikeres végzés érdekében.

A NYELVVIZSGA-KÖVETELMÉNY TELJESÍTÉSÉNEK MÉRÉSE

Az egyes képzések különböző nyelvvizsga-követelményeket írnak elő, a Neptun tanulmányi rendszerben a hallgató tanulmányi előadója rögzíti, hogy a hallgató a szakhoz tartozó nyelvvizsga-követelményeket teljesítette-e. Amennyiben teljesítette, akkor a Hallgató képzései tábla ezen mezőjének értéke igaz lesz. A monitoring rendszer ennek a mezőnek az értékét figyeli. A képzés hosszától és a hallgató aktuális félévétől függ az indikátor értéke, az értéke maximum 8 lehet. Az indikátor értéke azért emelkedik a képzés vége felé, mert a 3 év vagy hosszabb idejű képzések esetében az utolsó félévek sokkal nehezebbek, jobban összetorlódnak a feladatok.

A HALLGATÓ PÉNZÜGYEINEK MÉRÉSE

A hallgató tartozása többféle kiírt tételből tevődhet össze: kollégiumi térítési díjak, adminisztrációs (külön eljárási) díjak (késedelmes jelentkezés, feladatleadás), pótvizsga díjak, kurzuselhagyási díjak, szakdolgozat leadási határidő módosítása iránti kérelem, késedelmi díjak, könyvtári pótdíjak, sportköri díj, tandíj.

A fenti felsorolásból látszik, hogy a hallgató számos esetben tud tartozást felhalmozni, ezért fontos a hallgató pénzügyeinek a monitorozása. Továbbá a monitoring rendszer segíti a tárgyak teljesítését, ezáltal a hallgatóknak segít, hogy kevesebb késedelmi díjat, pótvizsga díjat és tárgy újrafelvétel díjat fizessenek.

A tartozások figyelése a Neptun-rendszer Pénzügy modulja a használatával történik, a befizetések esedékessége előtt a hallgató értesítést kap a befizetési határidő közeledtéről, majd a határidő lejártá esetén a hallgató 8 pontot kap lejárt tételenként. A hallgató számos problémáját jelezheti a késedelmes teljesítés, ezért fontos, hogy tartozás esetén a szakmentor beszéljen a hallgatóval, hogy hogyan lehet segíteni.

A monitoring rendszer a határidő előtti teljesítéseket jutalmazza, hiszen a rendszer fontos célja a hallgatói motiválás, a feladatok és kötelezettségek határidőre történő teljesítésére.

ÖSSZEFOGLALÁS

Az indikátorok részletes listájából látható, hogy a monitoring rendszer a létező összes területet, amely a hallgató tanulmányi eredményére és folyamatára kihat, méri. Az indikátorokból egy mutatószám kerül kialakításra, amelyet avatarnak hívunk és az alábbi értékeket veheti fel:

Avatar-állapotok, amelyek az egyén kiválasztott időszakának indikátorok által meghatározott mérőszámát jellemezhetik:

– HARAGOS	(-3)
– AGGÓDÓ, FELSZÓLÍTÓ	(-2)
– SZOMORÚ	(-1)
– SEMLEGES	(0)
– BIZAKODÓ	(+1)
– MOSOLYGÓS	(+2)
– ELÉGEDETT, BOLDOG	(+3)

Az indikátorok értéke 0 és 1065 közötti értéket vehet fel hallgatók esetében, azaz kb. 150 pont különbség szükséges ahhoz, hogy egy állapotváltozás bekövetkezzen. Ebből az következik, hogy az avatar állapota sokkal lassabban változik, mint az indikátorok állapota.

A rendszer használói számára az egyéni nézet biztosítja annak a lehetőségét, hogy a rendelkezésre álló adatokat szűrjék, így egyéni prioritás alapján lehetőség van az adatokat elemezni. A monitoring rendszer működtetése szempontjából kulcsfontosságú a rendszer megfelelő adatokkal való ellátása, annak érdekében, hogy a problémák minél hamarabb jelezhetők legyenek a szakmentorok számára. Csak így biztosítható a monitoring rendszer használatával a hallgatói lemorzsolódás csökkentése. Ahogy fentebb láthattuk, a húsz hallgató tanulmányi előmenetelének és eredményeinek a tesztelése igazolta a rendszer működőképességét.

Ajánlás

A sikeres hallgatómegtartás alapfeltétele, hogy intézményeskultúra-szinten tudatosítsuk, hogy a hallgatómegtartás mindenki feladata, és hogy az egyetemi, főiskolai közösség összes tagja fontos szerepet játszik a hallgatói lemorzsolódás elleni harcban.

Az oktatóknak különösen nagy szerepük van a hallgatók megtartásában, mivel ők azok, akik leggyakrabban, és legnagyobb intenzitással állnak kapcsolatban a hallgatókkal. Az oktatók pont ezért kivételes helyzetben vannak abból a szempontból, hogy bizonyos hallgatói viselkedésformákat, tendenciákat még időben megfigyeljenek és azonosítsanak. Olyan jelzéseket, amelyek fontosak lehetnek a megtartás céljából: a hiányzások, órai viselkedésbeli változások, órai felszólalások vagy kommentárok, írásbeli házi feladatok. A hallgatókkal egyéb kapcsolatban álló, diákéletért és tanórán kívüli hallgatói tevékenységekért felelős személyzet vagy adminisztrátorok szintén felfigyelhetnek olyan figyelmeztető jelekre, amelyek a lemorzsolódás veszélyére mutatnak rá: kollégiumokban történő viselkedés, hallgatói megjegyzések különböző tevékenységek, klubgyűlések, események alkalmával.

Az irodai adminisztrátorok szintén nagy segítségünkre lehetnek a korai jelek észlelésében és a hallgatói lemorzsolódás megakadályozásában, hiszen a hallgatókkal interperszonális kapcsolatot létesítenek az irodai ügyintézés alatt. Ők azok, akik a főiskolai folyamatokat kommunikálják, a hallgató ügyeit intézik, és betartatják az intézményes szabályokat. Olyan intézmények esetében, ahol a hallgatók diákmunkát vállalhatnak a kampuszon, az irodai dolgozók gyakran munkatársi viszonyba is kerülnek a hallgatóval, ami fontos információhoz juttathatja őket a hallgató jövőbeli terveit illetően.

A hallgatómegtartás kutatásának alapcélja, hogy olyan hallgatómegtartó intervenciók program alapjait fektessük le, amely vezérelvei szerint:

- 1) *Hallgató-centrikus:* A kutatás kizárólag a hallgató szükségleteire és jólétére irányul és központosul, nem pedig intézményes kényelmi szempontok, illetve az oktatói kar és adminisztrátorok szükséglete, illetve akaratára vezérli.
- 2) *Intencionális, szándék-vezérelt:* A hallgatómegtartási programot külön erre a célra, tudományos kutatási alapokra helyezve fejlesztették ki abból a célból, hogy elősegítse a hallgató tanulmányi előmenetelét és társas integrációját.
- 3) *Proaktív:* Korai, megelőző lépések fontosságának hangsúlyozása abból a célból, hogy a hallgatói szükségleteket még azelőtt kielégítsük, hogy azok a hallgató számára frusztrációt, elidegenedést jelentenek.
- 4) *Beavatkozó:* Az intézmény aktívan kezdeményezi a hallgatói sikerességet előmozdító, támogató lépéseket, nem pedig passzívan várja, hogy a hallgató segítséget kérjen, így növelve az esélyét annak, hogy a sikerességet támogató program elér minden hallgatóhoz, vagy legalábbis a nagy többséghez.
- 5) *Változatos és szerteágazó:* A program rugalmas, és illeszkedik a különböző hallgatói csoportok, populációk egyedi igényéhez.
- 6) *Személyre szabott:* A program végrehajtása során a hallgatót mint egyént és személyt kezel.
- 7) *Átfogó, holisztikus:* A hallgató életének minden aspektusára koncentrálni, és magába foglalja a hallgató tanulmányi, a nem-tanulmányi, illetve társas szükségleteit.
- 8) *Rendszerszintű:* A program átszövi az intézmény összes rétegét, szervezeti struktúráját és rendszerét, ugyanakkor központi irányítású és koncentrált, ami lehetővé teszi, hogy a lemorzsolódás elleni tevékenység-

[1] Tinto, V. (2006): Research and practice of student retention: what next? *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*. 8.1. Pp. 1–19.

[2] Pascarella, E. T. (1986): A program for research and policy on student persistence at the institutional level. *Journal of College Student Personnel*. 27 (2). Pp. 100–107.

geknek átható és rekurzív hatása legyen a hallgató intézményes tapasztalataira és megújuló, átalakuló hatása az intézményre nézve.

- 9) *Fejlődésközpontú, egymásra épülő*: A program időben egymásra épülő, longitudinális panelekre épül, amelyek a hallgató különböző szakaszokban fellépő szükségleteire irányulnak.
- 10) *Tartós*: A program intézményesített, azaz beépült az intézményes struktúrába és annak éves költségvetésébe, amely biztosítja, hogy a programnak hosszú élettartama legyen, és a hallgatók egész évben érezzék megtartó hatását.
- 11) *Kollaboratív*: A program együttműködő szövetségeken és partnerkapcsolatokon alapul az intézmény különböző szervezeti egységei között, amelyek egymást kiegészítik, és egymásra épülnek annak érdekében, hogy a hallgatói sikerességet szinergikusan, szervi együttműködésben és összhangban ériék el.
- 12) *Empirikus*: A program kvantitatív és kvalitatív értékelésen alapul, amely arra irányul, hogy értékelje a program hatását és hatékonyságát, illetve hogy növelje a program minőségét.

A sikeres hallgatómegtartás tehát összességében nem más, mint a hallgató sikeres szocializációja, nevelése és képzése, amely egy totális, komplex, holisztikus intézményes feladatkör. Alaptanulmányunkban részletezzük azt a feladatkört ahol a hallgatói sikeresség kezdődik: a hallgatói lemorzsolódás és hallgatómegtartás tudományos igényű kutatói módszertanát. [1, 2]

A monitoring rendszer használatának legnagyobb előnye abban nyilvánul meg, hogy minden adat egy felületen, a kívánt struktúrában jelenik meg, áttekinthető formában, még akkor is, ha az adatforrások több rendszerből származnak. Így a monitoring rendszer a már létező VIR-rendszert ki tudja egészíteni egy könnyen kezelhető és szerkeszthető felülettel.

Ezen felül a rendszer használatának előnye, hogy a hallgató félévközi eredményeit, tanulmányi előmenetelét befolyásoló összes eredmény követhetővé válik, úgy a hallgató, mint a szakmentor figyelemmel tudja követni a hallgató életútját.

Az oktatók munkáját segíti a rendszer, hiszen eddig minden oktató saját magának vezette és összesítette a jelenléti adatokat, a félévközi feladatok és zárthelyi dolgozatok adatait, a monitoring rendszer az összesítést elvégzi és kiemeli azokat a hallgatókat, akiknek veszélybe került a félévvégi teljesítése.

A hallgatók számára a rendszer biztosítja az egységes megjelenítést: a hallgató minden eredménye, feladata egy helyen láthatóvá válik, függetlenül attól, hogy az adott tárgyat ki oktatja. Gyorsan át tudja tekinteni a képzés teljesítéséhez még hiányzó tárgyakat és az eddig eredményeit, kiemelve azokat, amelyekre még koncentrálnia kell. Az automatikus emlékeztető használata pedig biztosítja, hogy a feladatokról ne feledkezzen meg a hallgató.

A monitoring rendszer a szakmentor munkáját is segíti, hiszen minden szükséges információt megkap a szakmentor a hallgatókra vonatkoztatva, összesítve és kiemelve a

figyelmet igénylő hallgatókat. Egyéni szűrők használatával pedig a szakmentor képessé válik a saját prioritásának megfelelő szűrők használatára.

A monitoring rendszer használata képes a hallgatói lemorzsolódás csökkentésére azáltal, hogy az indikátorok használatával a lemorzsolódás szempontjából veszélyeztetett hallgatók még a lemorzsolódás előtt a szakmentor látókörébe kerülnek, aki még idejében képes a lemorzsolódás csökkentésére.

Összességében intézményi szinten az adminisztrációs folyamatok értelmet nyernek, hiszen mindenki szívesebben rögzít egy olyan rendszer számára adatot, amely azt számára hasznos módon feldolgozza. Ezáltal intézményi szinten erősödik az adminisztrációs fegyelem, amely különösen hasznos egy audit során.

KUTATÁSI ALAPCÉLOK, ALAPELVEK, IRÁNYVONALAK

A hallgatói lemorzsolódást, illetve megtartást célzó kutatási módszertan alapvető céljait a következőkben foglalhatjuk össze:

1. Elsődleges cél a tudatosítás: küzdelem az ellen az általános nézet ellen, hogy a hallgatói beiratkozás mértéke csakis a hallgató toborzásától és felvételétől függ. Intézményes szinten erősíteni kell a tudatot, hogy a hallgatói beiratkozás, az ezzel járó intézményes jövedelem egyaránt függ azoktól a hallgatóktól, akiket az intézmény sikeresen megszólított és toborzott, és azoktól a hallgatóktól, akiket az intézmény sikeresen megtartott.
2. A hallgatói megtartást célzó értékelés, tanulmány, kutatás készítése: a kutatás célja, hogy a következő alapkérdésekre választ kapjunk a korai lemorzsolódással, és a hallgatói sikerességgel kapcsolatban:
 - a) Hány hallgató távozik? A lehetséges hallgatói létszám hány százaléka dönt úgy, hogy nem iratkozik be a következő félévre?
 - b) Lemorzsolódó hallgatói profil készítése. Kik azok, akik lemorzsolódnak? Van-e vonása, jellegzetessége annak a csoportnak, amely lemorzsolódik?
 - c) Mikor morzsolódnak le a hallgatók jellemzően? Fontos felmérnünk, hogy félév közben, az őszi és tavaszi félév között, vagy év végén morzsolódnak le hallgatóink.
 - d) Miért mennek el a hallgatók? Ez azokra a személyenként eltérő személyes, szociális vagy intézményes okokra vonatkozik, amiért a hallgató úgy dönt, nem jön vissza. A lemorzsolódáskutatás alapcélja ennek a kérdésnek a megválaszolása, hiszen enélkül nem képes az intézmény hatékony hallgatói sikerességet és hallgatómegtartást megcélzó programokat fejleszteni.
3. Szükséges, hogy intézményes, szervezeti kultúra szintjén tudatosítsuk, hogy a hallgató megtartása a teljes intézményre vonatkozó feladat, amely az intézmény összes dolgozójára vonatkozik, nem csak a kiemelt helyzetben lévő dolgozókra, mint például az oktatói kar. A lemorzsolódásra történő átfogó intézményes reakcióban minden alkalmazottnak fontos feladat jut:
 - a) Oktatói kar, mint tanárok, témavezetők, mentorok.
 - b) Diákéletet szervező alkalmazottak, akik a hallgatói programok szervezéséért, a kampusz diákéletéért felelősek.
 - c) Vezetők és felsővezetők, akik meghatározzák, kommunikálják és betartatják az intézményes irányvonalakat.
 - d) Irodai adminisztrátorok, akik a hallgatókkal interperszonális kapcsolatban állnak a hallgatói ügyintézés során.

[3] Cuseo, J. B. (2010): *Fiscal benefits of student retention and first-year retention initiatives*. Ohio: Ohio University. <http://www.ohio.edu/fye/upload/retention-fiscal-benefits.pdf>, 7.6.

4. Hatékony, proaktív intervenciós stratégiák tervezése, amelyek arra irányulnak, hogy növekedjen azon hallgatók száma, akik visszatérnek és beiratkoznak. A hallgatómegtartás az egész egyetemi közösséget érinti, mindenkinek szerepe van benne, és mindenki nyer vele.
5. A hallgatómegtartás az intézmény egyik fontos minőségjelzője. A hallgatói jólétet megcélzó kiemelt figyelem, és kutatásokra épülő megtartói program vonzó a potenciális hallgatók számára, így toborzó hatású is lehet.
6. A hallgatómegtartás a hallgatói beiratkozások legköltséghatékonyabb módja. [3] Milyen típusú kutatási gyakorlatokat használhatunk a hallgatói lemorzsolódás kutatásának módszertani repertoárja szerint? Alaptanulmányunkban a hallgatói lemorzsolódás megakadályozását megcélzó intézményes kutatási módszerekre koncentrálnak.

A tanulmányban részletesen bemutatott módszerek a különböző szemszögből történő értékelésre vonatkoznak, amit a következőkben foglalunk össze:

1. Olyan helyi, intézményes hallgatói megtartás és hallgatói lemorzsolódás mintákra vonatkozó, belépéstől kilépésig átfogó kutatás és értékelés, amely magában foglalja: a) a hallgató belépéskor vallott tanulmányi céljai és szándékai tanulmányozását, b) a félévről félévre történő hallgatói lemorzsolódás pontos mértékének százalékban történő megállapítását, c) a szemeszter alatt, és szemeszter között történő lemorzsolódás mértékének százalékban történő megállapítását.
2. Hallgatói elégedettségre és véleményre vonatkozó felmérés készítése, amely lehetőséget ad arra, hogy összehasonlítsuk:
 - a) a különböző alcsoportokba, alternatív populációkba tartozó hallgatók válaszait (pl. bejárók vs. kampuszon lakók, helyi vs. nemzetközi hallgatók stb.),
 - b) azokat a hallgatókat, akik különböző tanulmányi programokra járnak (természettudomány, bölcsészettudomány, társadalomtudomány stb),
 - c) a visszatérő és a nem visszatérő hallgatók közötti különbséget,
 - d) a hallgatók válaszainak kutatásának összevetése az oktatók, alkalmazottak és adminisztrátorok válaszaival.
3. Kvalitatív kutatások végzése (pl. hallgatói fókuszcsoportok, interjúk) abból a célból, hogy a hallgatók szükségleteit és érzelmi viszonyulásait felmérjük az egyetemi életük minőségével kapcsolatban.
4. Olyan adminisztratív feltételek megteremtése, amelyek lehetővé teszik a lemorzsolódott hallgató visszatérését, amely megjutalmazza őket ebben a döntésükben, és teljes mértékben tudatosítja a hallgatóban, hogy milyen adminisztratív feladatokat kell ellátnia a visszatérés érdekében.
5. Exit (kilépési) interjúk készítése olyan hallgatókkal, akik vagy szándékoznak lemorzsolódni, vagy már a lemorzsolódás folyamatában vannak.
6. Hallgatói közvélemény-kutatás (írásban, telefonon keresztül, online) azok között a hallgatók között, akik már lemorzsolódtak abból a célból, hogy felmérjük és azonosítsuk azokat az okokat, amelyek a lemorzsolódáshoz vezettek, illetve az intézményről alkotott utólagos véleményük tekintetében.

7. A másodéves hallgatók körében végzett utólagos, visszatekintő felmérés arra vonatkozóan, hogy mennyire voltak hatékonyak az elsőéves, hallgatómegtartást célzó programok, melyek voltak a leghatékonyabbak a középiskolából való átmenet nehézségeinek áthidalására, és milyen javaslataik vannak az elsőéves hallgatói tapasztalatok javítására.
8. Olyan összehasonlító értékelés készítése, amely egymáshoz viszonyítja a prevenció előtti statisztikákat a prevenció utáni statisztikákkal. Például, az átlag megtartási adatok összehasonlítása két évvel egy bizonyos megtartó-program bevezetése előtt, illetve rögtön a program bevezetése után. [4]
9. A következőkben kitérünk a hallgatói lemorzsolódást megcélzó konkrét kutatási módszertanokra. E módszertanok mind a kvantitatív, mind pedig a kvalitatív kutatási módszerek eszköztárából építkeznek, és rendszerint probléma-, körülmény-, illetve időspecifikusak. A fenti kifejtésből látható, hogy a hallgatói lemorzsolódás hallgató-, tehát egyéncentrikus, és rendkívül helyzetspecifikus, hiszen minden egyes lemorzsolódó hallgató tanulmányi, személyes, illetve anyagi problémák egyéni konstellációjával bír. Ugyanakkor a megfelelő statisztikai adatok nélkül nem kapunk teljes képet a lemorzsolódás jelenségéről. Éppen ezért, mint látni fogjuk, halmozottan fontos mind a kvantitatív, mind pedig a kvalitatív módszertan.
10. A fenti bevezető listából látszik, hogy a hallgatói lemorzsolódás kutatása többretegű, és főleg többször ismételt. Kutatási módszertan szempontjából természetesen minden stádium kutatható kvantitatív vagy kvalitatív módszerekkel, míg hely hiányában a tanulmány további része csak néhány, a lemorzsolódás szempontjából kritikus időszakra koncentrálni majd.

Cuseo (2008) [4] szerint a hatékony kutatás, köztük a lemorzsolódáskutatás, azzal kezdődik, hogy a megfelelő kérdéseket tesszük fel.

Ezek Schilling (2000) [5] szerint hat alapkérdésre redukálódnak, amelyek esetünkben, vagyis a hallgatói lemorzsolódás mérésénél a következők:

1. Miért? Mi a hallgatói lemorzsolódás, és a hallgatómegtartás kutatásának célja?
2. Mit? Mi a kutatás célzott eredménye? Mi a célcsoport, a kutatás tárgya?
3. Mikor? Mikor a legoptimálisabb a hallgatói lemorzsolódás kutatása?
4. Ki kutat? Kik fogják a kutatást elvégezni, kik a hallgatói kérdőívek lekérdezői, a fókusz-csoportok vezetői, interjúk készítői stb?
5. Hol? Hol találjuk meg a keresett információt? Hol, milyen körülmények között kérdezzük le a kérdőíveket, tartjuk meg az interjúkat stb?
6. Hogyan? Hogyan elemezzük, értelmezzük és foglaljuk össze a kapott eredményeket?

Tanulmányunkban bővebben kifejtjük ezeket a kérdéseket, mint a lemorzsolódáskutatás módszertanának alapjait.

[4] Cuseo, J. B. (2008): Assessment of the first-year experience: Six significant questions. *Proving and Improving: Strategies for Assessing the First College Year (Monograph No. 33)*. Pp. 27–34.

[5] Schilling, K. (2000): *Assessment questions and first-year job description*. First-Year Assessment Listserv (FYA) Series. [On-line serial]. <http://www.Brevard/fyc/listserv/remarks/schilling600.htm>

AZ OBJEKTÍVEN MÉRHETŐ HALLGATÓI JOGVISZONY MEGSZŰNÉS OKAI

Az alábbi hallgatói jogviszony megszűnés okait lehetséges objektíven mérni, amennyiben rendelkezésre állnak a szükséges adatforrások:

- a félévi tantárgyi követelményeket nem teljesíti,
- az azonos tanegységből tett sikertelen javító, és ismétlő vizsgáinak összesített száma eléri az ötöt.
- egymást követően harmadik alkalommal nem jelentkezik be a következő tanulmányi félévre,
- az első két aktív félévben nem szerzett összesen legalább 10 kreditpontot,
- a végbizonyítványt a beiratkozástól számított, a képzési és kimeneti követelmények szerinti képzési idő kétszerese alatt – egyaránt számítva az aktív és passzív féléveket is – nem szerezte meg,
- nem ír szakdolgozatot,
- nem tesz záróvizsgát,
- nem tesz nyelvvizsgát,
- fizetési hátralék.

MONITORING RENDSZER A LEMORZSOLÓDÁS MEGELŐZÉSÉRE

A fentebb felsorolt indikátorokhoz a Neptun-rendszerből van lehetőség adatok szűrésére, melynek segítségével egy monitoring rendszer kiemeli a veszélyeztetett hallgatókat. A felsorolt szempontoknak megfeleltetett adatok (bővebben lásd az Alaptanulmányban) mindenképpen szükséges indikátorok, amelyek a monitoring rendszer megfelelő működtetéséhez szükségesek. A monitoring rendszer működésének vizuális felületén a hallgató is nyomon követheti saját teljesítéseit, melynek megfelelően a monitoring rendszerben egy AVATAR figura jelzi az aktuális állapotot. Az AVATAR-nak 7 megkülönböztetett kifejezése van, melyek a rendszerben előre beállított paraméterektől (indikátoroktól) függően változnak.

Avatar-állapotok, amelyek az egyén kiválasztott időszakának indikátorok által meghatározott mérőszámát jellemezhetik:

– HARAGOS	(-3)
– AGGÓDÓ, FELSZÓLÍTÓ	(-2)
– SZOMORÚ	(-1)
– SEMLEGES	(0)
– BIZAKODÓ	(+1)
– MOSOLYGÓS	(+2)
– ELÉGEDETT, BOLDOG	(+3)

A mérőszámok értékének meghatározása az indikátorok két csoportjából kerül kiszámításra, melynek megoszlása alapesetben 80%–20%. Az egyes indikátorok fontossága, %-os értéke a tagozat, valamint egyéb tulajdonságok alapján változhat.

Alapvető csoportosításuk:

- Nappalis hallgató – Levelezős hallgató.
- Online kurzus – hagyományos tantermi tantárgy.

Az egyes indikátorok érzékenyítését a rendszer használata során az alkalmazásgazda módosíthatja.

Indikátorok alapértelmezett értékük (nappalis hallgatók esetén) szerinti csoportosítása:

A 80%-os értéket adó indikátorok:

1. Mintatanterv szerinti teljesítések (tantárgyak, kreditek), karrierterv, vagy egyéni tanrend szerinti teljesítések (tantárgyak, kreditek), a hallgató féléves eredményei, félévenkénti teljesítések, tárgyfelvétel száma, felvett/teljesített kreditek, tárgy végső jegye, kumulált tanulmányi átlag), általános állapot, előrehaladás (aktív/passzív státusz, aktív félévek száma, kumulált teljesített kredit).
2. Jelenlét (a jelenléti ívek, katalógusok kitöltése alapján), Félévközi előrehaladás: hiányzások/jelenlét tantárgyanként.
3. Tantárgyi követelmények (pl. félévközi feladatok) listája és eredménye.
4. Testnevelés teljesítése.
5. Szakmai gyakorlat adatai (kezdet, vége, hossza, igazolás dátuma, igazoló neve) és teljesítése.
6. Nyelvvizsga adatai (nyelv, fok, típus, nyelvvizsga követelményt teljesített-e a hallgató).
7. Szakdolgozat adatai (sorszám, cím, bejelentés dátuma, beadás dátuma) és teljesítése

A 20%-os értéket adó indikátorok:

1. Feladatok leadási határidejének betartása, idő előtti teljesítése.
2. Minden kurzusban megjelenített, határidővel rendelkező objektum vizsgálata.
3. Online kurzusok kattintási eredményei.
4. Tantárgyfelvételi aktivitás.
5. Tantárgyfelvétel a minta tanterv szerint történt? Többszörfelvételt pontozni.
6. Tutori órán megjelenés.
7. Bármilyen egyéb a tanulmányokkal összefüggő tevékenység:
 - TDK, szakkollégium,
 - Sporttevékenység,
 - egyéb aktivitás: pl. Moodle chat belépések száma.
8. Egyéni tanrend (I/N) hiányzások mérése.
9. Hányszor lépett be az adott időintervallumban az LMS-be.
10. Hány olvasatlan üzenete van az LMS-ben.
11. HASIT rendszerbelépési gyakoriság.
12. Hány olvasatlan üzenete van a rendszerben.
13. Neptun-rendszerbelépési gyakoriság.
14. Hány olvasatlan üzenete van a rendszerben.
15. Kérdőívek, értékelések leadása a Neptunban.
16. Kérvénykitöltési szabályok betartása.
17. Befizetések rendszeressége.

A rendszer használói számára az egyéni nézet biztosítja annak a lehetőségét, hogy a rendelkezésre álló adatokat szűrjék, így egyéni prioritás alapján van lehetőség az adatokat elemezni. A monitoring rendszer működtetése szempontjából kulcsfontosságú a rendszer megfelelő adatokkal való ellátása, annak érdekében, hogy a problémák minél hamarabb jelezhetők legyenek a szakmentorok számára. Csak így biztosítható a monitoring rendszer használatával a hallgatói lemorzsolódás csökkentése.

A monitoring rendszer tökéletes preventív működésének feltétele, hogy a 1. tanulmányban is tárgyalt szemléletmódváltás mellett az intézmény rendelkezzen olyan mentor rendszerrel, amely képes támogatni a hallgatók eredményességét.

Mellékletek

1. Áttekintő táblázat a veszélyforrásokról.
2. Egyéb lehetséges indikátorok.
3. Hiányzások pontozása.
4. Félévközi feladatok.
5. A tárgyak félévvégi osztályzatának mérése.
6. A vizsgált hallgatók eredményei az egyes tárgyakból.

1. SZ. MELLÉKLET

Időszak	Adatforrás (Neptun adattábla)	Mérés rendszeressége	Súlyozás	Indikátor neve
Szorgalmi	Óranyilvántartás	heti	1	A hiányzások mérése (elméleti kurzus).
Szorgalmi	Óranyilvántartás	heti	2	A hiányzások mérése (gyakorlat vagy labor kurzus).
Szorgalmi	Félévközi feladatok	heti	3	A félévközi feladatok és zárthelyi dolgozatok eredményeinek mérése.
Szorgalmi időszak 14. hetétől Vizsga	Hallgatói indexsor bejegyzések	napi	4	A tárgyak félévvégi osztályzatának mérése.
Szorgalmi időszak kezdetekor	Hallgató féléves adatai	egyszer	eredmény függvényében változó	A hallgató féléves adatainak mérése (átlag, teljesített/felvett kredit aránya).
Szorgalmi időszak 14. hetétől Vizsga	Hallgatói indexsor bejegyzések	napi	5	Az azonos tanegységből tett sikertelen javító, és ismétlő vizsgáinak összesített száma eléri az ötöt.
Szorgalmi időszak kezdetekor	Hallgató féléves adatai	egyszer	6	Egymást követően harmadik alkalommal nem jelentkezik be a következő tanulmányi félévre.

Szorgalmi időszak 14. hetétől Vizsga	Hallgatói indexsor bejegyzések	napi	7	Az első két aktív félévben nem szerzett összesen legalább 10 kreditpontot.
Szorgalmi időszak kezdetekor	Hallgató féléves adatai	egyszer	8	A végbizonyítványt a beiratkozástól számított, a képesítési és kimeneti követelmények szerinti képzési idő kétszerese alatt – egyaránt számítva az aktív és passzív féléveket is – nem szerezte meg.
Szorgalmi	Szakdolgozat	heti	8	Nem ír szakdolgozatot.
Szorgalmi időszak 14. hetétől Vizsga	Záróvizsga	heti	8	Nem tesz záróvizsgát.
Szorgalmi	Képzések – nyelvvizsga követelményeit teljesítette	heti	fokozatosan emelkedik a képzés végéhez közeledve	Nem tesz nyelvvizsgát.
Szorgalmi Vizsga	Pénzügy	napi	8	Fizetési hátralék.

2. SZ. MELLÉKLET

Indikátor típus	Kód	Ellenőrzés	Értékek vizsgálata	Max pont:	
Tantárgy szerinti teljesítések	A1	Tantárgyfelvétel ellenőrzését a felvett kreditpontok értékénél tesszük meg!			890
	A2	Egymásra épülő tantárgyak elmaradásának vizsgálata a mintatanterv alapján az aktív félévet is beleértve. Egyéni vizsgálat, amelyet egy külön egymásra épülő tárgyak listából kérdezzünk le. Az elmaradás, valamint meglét +, illetve - 20 pontot jelent, de a kimutatás ezen pontja TASZK formájában is megjelenik, melynek szélső értékei VESZÉLYEZTETETT - és MEGVALÓSÍTHATÓ. A két állapotok között 10-es skálán látható a hallgató állapota.	Az egymásra épülő tantárgyak esetén + 20 pontok jelennek meg tantárgyanként.	40	
	A3	Felvett kreditek számának ellenőrzése mintatanterv szerint az aktuális félévig. A lekérdezésben adható teljes pontszám: 150. Akár féléves, akár éves kontextusban vizsgáljuk. Ehhez a számértékhez kell arányosítani egy tantárgy értékét. Plusz tárgyak esetén a tantárgyra eső plusz értéket hozzá kell adni a 150-hez. Például: Egy félév 60 tantárgy, ami pontértékben 25 pontot jelent. A hallgató plusz egy tantárgyat vesz fel, ami az ő HASIT pontértékében + 25, azaz összesen 175 pontot jelent.	Arányosítva a mintatantervhez. 150 pont	150	
	A4	Tanulmányi átlag a teljes tanulmányi időszakra nézve, beleértve az aktuális félévet is.	Értékenként *30 pont	150	
Hiányzás	B1	Jelenlét vizsgálata a teljes tanulmányi időre vetítve. A hiányzást negatív értékkel jutalmazzuk. -10, és -100 pont között. Amennyiben nincsen hiányzás, úgy +50 pont adódik az összes értékhez.	100-tól 50 pontig, a hiányzásoknak megfelelően.	50	
Tantárgyi követelmény	C1	Aktuális feladatok határidőre történő teljesítésének vizsgálata. (Neptun) Tantárgyankénti értékelés. Melyet egy értéként kezelünk. Amennyiben minden tantárgy teljesíthető, úgy 100 pont, hiányzó tantárgy esetén - részarányos pontérték.	Összesen 100 - nem teljesített tárgyak.	100	
	D2	A rendelkezésre álló teljesített / hátralévő félévek alapján a megvalósíthatóság minősítése. (megvalósítható, problémás, kritikus) VESZÉLYEZTETETT és MEGVALÓSÍTHATÓ 10-es skálán ábrázolva. A pontérték arányos a besorolással.	A skálának megfelelően maximum érték: 100 pont.	50	

Szakmai gyakorlat	E1	A mintatanterv szerinti szakmai gyakorlat félévenkénti teljesítésének ellenőrzése. A megvalósíthatóságot taszk formájában is megjelenítjük!	Félévenkénti I/N, melyből százalékos értéket jelenítünk meg.	50
	E2	A rendelkezésre álló teljesített / hátralévő félévek alapján a megvalósíthatóság minősítése. (megvalósítható, problémás, kritikus) A mintatanterv alapján elmaradt tantárgyak vizsgálata. VESZÉLYEZTETETT - MEGVALÓSÍTHATÓ skálán.		100
Nyelvi teljesítés	F1	Nyelvvizsgálóval rendelkezik már a hallgató? (Igen - Nem) Amennyiben igen, úgy 100 pont. Ellenkező esetben nem kap pontot a hallgató.	I/N, de ügyelni kell a tanulmányi idő múlására!	50
Szakdolgozat	G1	A szakdolgozat beadásának minden előfeltétele teljesült?	I/N Amennyiben negatív értéket kapunk, úgy figyelmeztető üzenetet kell kapni a hallgatónak!	50
	G2	Bejelentés dátuma. A bejelentés határidejéhez képest vizsgálunk!	I/N Amennyiben negatív értéket kapunk, úgy figyelmeztető üzenetet kell kapni a hallgatónak!	25
	G3	Beadás dátuma. A beadási határidőhöz képest vizsgálunk!	I/N Amennyiben negatív értéket kapunk, úgy figyelmeztető üzenetet kell kapni a hallgatónak!	25

Finanszírozás	H1	Finanszírozás vizsgálata az aktuális félévig.	I/N Amennyiben negatív értéket kapunk, úgy figyelmeztető üzenetet kell kapni a hallgatónak!	50	
Erasmus	I1	Felvett tárgyak teljesítése	I/N		
Moodle-feladatok	J1	Tantárgyhoz tartozó Moodle feladatok határidejének betartása (Igen)	I/N tantárgyanként 2–2 pont	20	175
	J2	Tantárgyhoz tartozó Moodle feladatok határidejének betartása (Nem)	I/N tantárgyanként 2–2 pont	0	
Kötelezettségek	K1	Tantárgyhoz tartozó egyéb kötelezettségek betartása (Nem Moodle-hoz köthető feladatok. Pl.: beadandó feladat, prezentáció elkészítése, ...) (Igen)	I/N tantárgyanként 2–2 pont	25	
	K2	Tantárgyhoz tartozó egyéb kötelezettségek elmulasztása (Nem Moodle-hoz köthető feladatok. Pl.: beadandó feladat, prezentáció elkészítése, ...) (Nem)	I/N tantárgyanként 2–2 pont	0	
Tantárgy felvétel	L	Tantárgyfelvételi aktivitás. A lehetséges felvételi időszakon belül MIKOR vette fel a tantárgyat a hallgató? A tantárgyfelvétel záró dátumához képest vizsgálunk!	2 nappal előtte, 1 héttel előtte, több mint 1 héttel előtte	5	
	M	Tantárgy többletfelvételének vizsgálata (0, vagy több...)	1, 2, 3, 4, ...	20	
	N	Megjelenítés a szakmentori órákon.(I/N)	I/N	20	
Egyéb tevékenységek	O1	TDK, szakkollégium vizsgálata (I/N)	I/N	10	
	O2	Tanórán kívüli értékelhető sport tevékenység (I/N)	I/N	10	
Moodle-használat	P	Moodle belépési gyakoriság (Heti 3 fölött, heti 1, és 3 között, heti egy alatt) Az aktuális dátumtól 7 napot vizsgálunk!	0 alatt, 0, 3 fölött	5	

HASIT-üzenetek	Q	Olvasatlan üzenetek száma a HASIT-ban (5, vagy annál kevesebb, 15 vagy annál kevesebb, 16, vagy annál több)	5 alatt, 15-ig, 16 fölött	10	175
HASIT-használat	R	HASIT rendszerbelépési gyakoriság (Heti 3 fölött, heti 1, és 3 között, heti egy alatt) Az aktuális dátumtól 7 napot vizsgálunk!	0 alatt, 0, 3 fölött	5	
Neptun-használat	S	Neptun rendszerbelépési gyakoriság (Heti 3 fölött, heti 1, és 3 között, heti egy alatt) Az aktuális dátumtól 7 napot vizsgálunk!	0 alatt, 0, 3 fölött	5	
Neptun-üzenetek	T	Olvasatlan üzenetek száma a Neptunban (5, vagy annál kevesebb, 15 vagy annál kevesebb, 16, vagy annál több)	5 alatt, 15-ig, 16 fölött	10	
Értékelések	X	Értékelések leadása a Neptunban. (Igen /Nem)	I/N	10	
Kérvények	Y	Kérvény beadási határidők betartása (Igen /Nem)	I/N	10	
Befizetések	Z	Befizetések határidejének betartása (Igen / Nem)	I/N	10	
				1065	

3. SZ. MELLÉKLET

Tárgykód	Tárgynév	Kurzus-kód	Kurzus-típus	Belső megjegyzés	Létrehozás ideje	Létrehozó	Típus	Neptun kód	Óra eleje	Óra hossza	Óra vége	Termek
DFAO-TTA-104	Prezentációs és tárgyalástechnikák angol nyelven	G03	Gyakorlat		2015.03.02 14:09	EYVDQY	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.02.24 8:00	2	2015.02.24 9:45	F310
DFAO-TTA-104	Prezentációs és tárgyalástechnikák angol nyelven	G03	Gyakorlat		2015.03.23 12:45	EYVDQY	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.03.03 8:00	2	2015.03.03 9:45	F310
DFAO-TTA-104	Prezentációs és tárgyalástechnikák angol nyelven	G03	Gyakorlat		2015.03.02 14:04	EYVDQY	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.02.10 8:00	2	2015.02.10 9:45	F310
DFAO-TTA-104	Prezentációs és tárgyalástechnikák angol nyelven	G03	Gyakorlat		2015.03.02 14:08	EYVDQY	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.02.17 8:00	2	2015.02.17 9:45	F310
DFAN-DSE-202	Erőnlét	G01	Gyakorlat		2015.04.09 12:48	E4GOM9	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.02.12 15:00	1	2015.02.12 15:45	F-Tornaterem
DFAN-DSE-202	Erőnlét	G01	Gyakorlat		2015.04.09 12:48	E4GOM9	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.02.19 15:00	1	2015.02.19 15:45	F-Tornaterem
DFAN-DSE-202	Erőnlét	G01	Gyakorlat		2015.04.09 12:48	E4GOM9	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.02.26 15:00	1	2015.02.26 15:45	F-Tornaterem
DFAN-DSE-202	Erőnlét	G01	Gyakorlat		2015.04.09 12:48	E4GOM9	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.03.05 15:00	1	2015.03.05 15:45	F-Tornaterem
DFAN-DSE-202	Erőnlét	G01	Gyakorlat		2015.04.09 12:49	E4GOM9	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.03.12 15:00	1	2015.03.12 15:45	F-Tornaterem
DFAN-DSE-202	Erőnlét	G01	Gyakorlat		2015.04.09 12:49	E4GOM9	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.03.19 15:00	1	2015.03.19 15:45	F-Tornaterem
DFAN-DSE-202	Erőnlét	G01	Gyakorlat		2015.04.09 12:49	E4GOM9	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.03.26 15:00	1	2015.03.26 15:45	F-Tornaterem
DFAN-DSE-202	Erőnlét	G01	Gyakorlat		2015.04.09 12:49	E4GOM9	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.04.02 15:00	1	2015.04.02 15:45	F-Tornaterem
DFAN-DSE-202	Erőnlét	G01	Gyakorlat		2015.04.09 12:49	E4GOM9	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.04.09 15:00	1	2015.04.09 15:45	F-Tornaterem
DFAN-DSE-202	Erőnlét	G01	Gyakorlat		2015.04.09 12:51	E4GOM9	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.04.16 15:00	1	2015.04.16 15:45	F-Tornaterem
DFAN-DSE-202	Erőnlét	G01	Gyakorlat		2015.04.09 12:49	E4GOM9	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.04.23 15:00	1	2015.04.23 15:45	F-Tornaterem
DFAN-DSE-202	Erőnlét	G01	Gyakorlat		2015.04.09 12:50	E4GOM9	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.04.30 15:00	1	2015.04.30 15:45	F-Tornaterem
DFAN-DSE-202	Erőnlét	G01	Gyakorlat		2015.04.09 12:50	E4GOM9	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.05.07 15:00	1	2015.05.07 15:45	F-Tornaterem
DFAN-DSE-202	Erőnlét	G01	Gyakorlat		2015.04.09 12:50	E4GOM9	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.05.14 15:00	1	2015.05.14 15:45	F-Tornaterem
DFAN-DSE-202	Erőnlét	G01	Gyakorlat		2015.04.09 12:50	E4GOM9	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.05.21 15:00	1	2015.05.21 15:45	F-Tornaterem
DFAN-TKT-005	Számvitel alapjai	G02	Gyakorlat		2015.05.18 10:24	J3S70M	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.02.09 11:30	2	2015.02.09 12:45	F305
DFAN-TKT-005	Számvitel alapjai	G02	Gyakorlat		2015.05.18 10:25	J3S70M	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.02.16 11:30	2	2015.02.16 12:45	F305
DFAN-TKT-005	Számvitel alapjai	G02	Gyakorlat		2015.05.18 10:06	J3S70M	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.03.02 11:30	2	2015.03.02 12:45	F305
DFAN-TKT-005	Számvitel alapjai	G02	Gyakorlat		2015.05.18 10:27	J3S70M	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.03.09 11:30	2	2015.03.09 12:45	F305
DFAN-TKT-005	Számvitel alapjai	G02	Gyakorlat		2015.05.18 10:11	J3S70M	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.03.16 11:30	2	2015.03.16 12:45	F305
DFAN-TKT-005	Számvitel alapjai	G02	Gyakorlat		2015.05.18 10:14	J3S70M	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.04.13 11:30	2	2015.04.13 12:45	F305
DFAN-TKT-005	Számvitel alapjai	G02	Gyakorlat		2015.05.18 10:15	J3S70M	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.04.20 11:30	2	2015.04.20 12:45	F305
DFAN-TKT-005	Számvitel alapjai	G02	Gyakorlat		2015.05.18 10:17	J3S70M	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.04.27 11:30	2	2015.04.27 12:45	F305
DFAN-TKT-005	Számvitel alapjai	G02	Gyakorlat		2015.05.18 10:19	J3S70M	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.05.04 11:30	2	2015.05.04 12:45	F305
DFAN-TKT-005	Számvitel alapjai	G02	Gyakorlat		2015.05.18 13:38	J3S70M	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.05.11 11:30	2	2015.05.11 12:45	F305

HASIT 1. alprojekt

DFAN-INF-301	Operációs rendszerek I.	E01	Elmélet		2015.02.12 13:40	DEHOM4	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.02.12 10:00	2	2015.02.12 11:45	M40
DFAN-INF-301	Operációs rendszerek I.	E01	Elmélet		2015.02.26 12:25	DEHOM4	Megjelent	AAAAAA	2015.02.26 10:00	2	2015.02.26 11:45	M40
DFAN-INF-301	Operációs rendszerek I.	E01	Elmélet	bizony- talan	2015.03.12 15:16	DEHOM4	Megjelent	AAAAAA	2015.03.12 10:00	2	2015.03.12 11:45	M40
DFAN-INF-301	Operációs rendszerek I.	E01	Elmélet		2015.03.26 14:48	DEHOM4	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.03.26 10:00	2	2015.03.26 11:45	M40
DFAN-INF-301	Operációs rendszerek I.	E01	Elmélet		2015.04.09 14:53	DEHOM4	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.04.09 10:00	2	2015.04.09 11:45	M40
DFAN-INF-301	Operációs rendszerek I.	E01	Elmélet		2015.04.23 12:26	DEHOM4	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.04.23 10:00	2	2015.04.23 11:45	M40
DFAN-INF-301	Operációs rendszerek I.	E01	Elmélet		2015.05.07 12:33	DEHOM4	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.05.07 10:00	2	2015.05.07 11:45	M40
DFAN-INF-301	Operációs rendszerek I.	E01	Elmélet		2015.05.21 11:26	DEHOM4	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.05.21 10:00	2	2015.05.21 11:45	M40
DFAN-INF-301	Operációs rendszerek I.	L01	Labor		2015.02.12 13:13	BU0C43	Megjelent	AAAAAA	2015.02.12 13:00	2	2015.02.12 14:45	P013
DFAN-TKM-009	Média és kommunikáció	E01	Elmélet		2015.02.13 14:19	DFCBDB	Megjelent	AAAAAA	2015.02.12 8:00	2	2015.02.12 9:45	F308
DFAN-TKM-009	Média és kommunikáció	E01	Elmélet		2015.02.23 16:57	DFCBDB	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.02.19 8:00	2	2015.02.19 9:45	F308
DFAN-TKM-009	Média és kommunikáció	E01	Elmélet		2015.02.26 13:51	DFCBDB	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.02.26 8:00	2	2015.02.26 9:45	F308
DFAN-TKM-009	Média és kommunikáció	E01	Elmélet		2015.03.11 10:16	DFCBDB	Megjelent	AAAAAA	2015.03.05 8:00	2	2015.03.05 9:45	F308
DFAN-TKM-009	Média és kommunikáció	E01	Elmélet		2015.03.12 10:00	DFCBDB	Megjelent	AAAAAA	2015.03.12 8:00	2	2015.03.12 9:45	F308
DFAN-TKM-009	Média és kommunikáció	E01	Elmélet		2015.03.23 16:37	DFCBDB	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.03.19 8:00	2	2015.03.19 9:45	F308
DFAN-TKM-009	Média és kommunikáció	E01	Elmélet		2015.04.14 14:50	DFCBDB	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.03.26 8:00	2	2015.03.26 9:45	F308
DFAN-TKM-009	Média és kommunikáció	E01	Elmélet		2015.04.14 14:45	DFCBDB	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.04.02 8:00	2	2015.04.02 9:45	F308
DFAN-TKM-009	Média és kommunikáció	E01	Elmélet		2015.04.14 14:47	DFCBDB	Megjelent	AAAAAA	2015.04.09 8:00	2	2015.04.09 9:45	F308
DFAN-TKM-009	Média és kommunikáció	E01	Elmélet		2015.04.27 11:40	DFCBDB	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.04.16 8:00	2	2015.04.16 9:45	F308
DFAN-TKM-009	Média és kommunikáció	E01	Elmélet		2015.04.27 11:44	DFCBDB	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.04.23 8:00	2	2015.04.23 9:45	F308
DFAN-TKM-009	Média és kommunikáció	E01	Elmélet		2015.06.11 14:34	DFCBDB	Megjelent	AAAAAA	2015.04.30 8:00	2	2015.04.30 9:45	F308
DFAN-TKM-009	Média és kommunikáció	E01	Elmélet		2015.06.11 14:38	DFCBDB	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.05.07 8:00	2	2015.05.07 9:45	F308
DFAN-TKM-009	Média és kommunikáció	E01	Elmélet		2015.06.11 14:43	DFCBDB	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.05.14 8:00	2	2015.05.14 9:45	F308
DFAN-TKM-009	Média és kommunikáció	E01	Elmélet		2015.06.11 14:45	DFCBDB	Megjelent	AAAAAA	2015.05.21 8:00	2	2015.05.21 9:45	F308
DFAO-TTA-104	Prezentációs és tárgyalás- technikák angol nyelven	G03	Gyakorlat		2015.03.23 12:47	EYVDQY	Nem jelent meg	AAAAAA	2015.03.10 8:00	2	2015.03.10 9:45	F310
DFAN-INF-008	Fejlett IT infrastruktúrák	E01	Elmélet		2015.02.18 15:23	FXFiTC	Megjelent	AAAAAA	2015.02.11 10:00	4	2015.02.11 13:45	P006
DFAN-TKT-005	Számvitel alapjai	E01	Elmélet		2015.05.17 23:27	B75KGN	Megjelent	AAAAAA	2015.03.05 10:00	2	2015.03.05 11:45	F326
DFAN-TKT-005	Számvitel alapjai	E01	Elmélet		2015.05.17 23:37	B75KGN	Megjelent	AAAAAA	2015.04.16 10:00	2	2015.04.16 11:45	F326

4. SZ. MELLÉKLET

AAAAAA hallgató eredményei

Tárgykód	Tárgynev	Kurzus kód	Kurzus típus	Eredmény	Eredmény- számítás	Értékelés típusa	Feladat típusa	Feladat kódja	Feladat neve	Feladat típusa	Készít dátum	Letöltés	Pótlás db	Részfeladat db	Sorszám	Vég dátum
DFAN- TKI-005	Számvetés algebra	G02	Gyakorlat	10	AAAAAA	Pótlható	Feladat		2	Zárthelyi	2015.05.11.13:00		0	0	2	2015.05.18.13:00
DFAN- TKI-005	Számvetés algebra	G02	Gyakorlat	1	AAAAAA	Pótlható	Feladat		1.zh	Zárthelyi	2015.03.23.11:30		0	0	1	2015.03.23.13:00

CCCCCC hallgató eredményei

Tárgykód	Tárgynev	Kurzus kód	Kurzus típus	Eredmény	Képesítés eredmény	Részesítés eredmény	Népművelési kód	Eredmény-számítás	Feladat típusa	Feladat kódja	Feladat neve	Feladat típusa	Készítéskor	Letöltés	Pótlás db	Részfeladat db	Sorszám	Végkód
DFAN-INF-002	Matematika II.	E01	Előlekt	17		HAMIS	CCCCC	Pótlható	40	Feladat	DFAN-INF-0021	Valószínűségi számítás zárthelyi dolgozat	Zárthelyi	#####	0	0	2	#####
DFAN-INF-002	Matematika II.	L05	Labor	29		HAMIS	CCCCC	Pótlható	100	Feladat		Lineáris algebra számítás zárthelyi dolgozat	Labor zh	#####	0	0	1	#####
DFAN-INF-002	Matematika II.	E01	Előlekt	27		HAMIS	CCCCC	Pótlható	30	Feladat		Matematika II. számítás zárthelyi dolgozat	Zárthelyi	#####	0	0	3	#####
DFAN-MUG-031	Gépszervezés I.	E01	Előlekt	5		HAMIS	CCCCC	Pótlható	40	Feladat		Zh 2	Zárthelyi	#####	0	0	2	#####
DFAN-INF-002	Matematika II.	E01	Előlekt	29		HAMIS	CCCCC	Pótlható	30	Feladat		Lineáris algebra zárthelyi dolgozat	Zárthelyi	#####	0	0	1	#####
DFAN-MUG-021	CAD	L02	Labor	5		HAMIS	CCCCC	Pótlható	5	Feladat		1. zh	Zárthelyi	#####	0	0	1	#####
DFAN-MUG-031	Gépszervezés I.	E01	Előlekt	4		HAMIS	CCCCC	Pótlható	5	Feladat		Zh 1	Zárthelyi	#####	0	0	1	#####
DFAN-MUG-001	Kémia és anyagismeret	E01	Előlekt	5		HAMIS	CCCCC	5	Feladat		Labor zh	Zárthelyi		#####	0	0	2	#####
DFAN-MUG-021	CAD	L02	Labor	5		HAMIS	CCCCC	Pótlható	5	Feladat		2. zh	Zárthelyi	#####	0	0	2	#####
DFAN-MUG-001	Kémia és anyagismeret	E01	Előlekt	2		HAMIS	CCCCC	Pótlható	5	Feladat	1 Zh	1. Kémia Zh. Zárthelyi dolgozat szociológiai kérdőív	Zárthelyi	#####	0	0	1	#####
DFAN-TFA-142	Társadalomismeret	E01	Előlekt	5		HAMIS	CCCCC	Nem lehet pótlható	5	Feladat			Zárthelyi	#####	0	0	1	#####
DFAN-AU-001	Angol nyelv és kommunikáció	E01	Előlekt	4		HAMIS	CCCCC	Pótlható	5	Feladat		Angol nyelvi zh	Zárthelyi	#####	0	0	3	#####

DDDDDD hallgató eredményei

Tárgykód	Tárgynév	Kurzus kód	Kurzus-típus	Eredmény	Részleges eredmény	Neptun-kód	Eredmény-számítás	Értékelés típusa	Évközi feladat típusa	Feladat kódja	Feladat neve	Feladat típusa	Kezdő-dátum	Leírás	Pótlás db	Rész-feladat db	Sorszám	Vég-dátum
DFAN-MUG-021	CAD	L01	Labor	5	HAMIS	DDDD DD	Pótolható	5	Feladat		1. zárthelyi	Zárthelyi	2015.03.26 17:00		0	0	1	2015.03.26 18:45
DFAN-MUG-021	CAD	L01	Labor	5	HAMIS	DDDD DD	Pótolható	5	Feladat		2. zárthelyi	Zárthelyi	2015.05.14 17:00		0	0	2	2015.05.14 18:45
DFAN-MUG-031	Gépszerveztan I.	E01	Elmélet	3	HAMIS	DDDD DD	Pótolható	60	Feladat		Zh 2	Zárthelyi	2015.05.13 13:00		0	0	2	2015.06.30
DFAN-MUG-031	Gépszerveztan I.	E01	Elmélet	2	HAMIS	DDDD DD	Pótolható	5	Feladat		Zh 1	Zárthelyi	2015.03.25		0	0	1	2015.03.26
DFAN-MUT-411	Hő- és áramlástan	E01	Elmélet	23	HAMIS	DDDD DD	Pótolható	100	Feladat		2. Zárthelyi dolgozat	Zárthelyi	2015.05.18 15:00		0	0	2	2015.05.18 17:00
DFAN-MUT-411	Hő- és áramlástan	E01	Elmélet	45	HAMIS	DDDD DD	Pótolható	100	Feladat		1. Zárthelyi 3. pótlás	Zárthelyi	2015.05.30 10:00		0	0	9	2015.05.30 12:00
DFAN-MUA-001	Kémia és anyagismeret	E01	Elmélet	2	HAMIS	DDDD DD	Pótolható	5	Feladat		Anyagismeret pótlás	Zárthelyi			0	0	6	2015.05.21 16:45
DFAN-MUA-001	Kémia és anyagismeret	E01	Elmélet	2	HAMIS	DDDD DD	Pótolható	5	Feladat	1. Zh	1. Kémia Zh	Zárthelyi	2015.03.26 15:00		0	0	1	2015.03.26 18:00
DFAN-MUA-001	Kémia és anyagismeret	E01	Elmélet	1	HAMIS	DDDD DD	Pótolható	5	Feladat		Anyagismeret zh	Zárthelyi			0	0	3	2015.05.14 16:45
DFAN-MUA-001	Kémia és anyagismeret	E01	Elmélet	2	HAMIS	DDDD DD	Pótolható	5	Feladat		Labor zh	Zárthelyi			0	0	2	2015.05.12 18:30
DFAN-INF-002	Matematika II.	E01	Elmélet	12	HAMIS	DDDD DD	Pótolható	30	Feladat		Lineáris algebra zárthelyi dolgozat	Zárthelyi	2015.03.09 10:00	Minden dolgozat 30 perc	0	0	1	2015.03.11 18:00
DFAN-INF-002	Matematika II.	E01	Elmélet	9	HAMIS	DDDD DD	Pótolható	30	Feladat		Matematikai statisztika zárthelyi dolgozat	Zárthelyi	2015.05.11 10:00	Minden dolgozat 30 perc	0	0	3	2015.05.13 18:00
DFAN-INF-002	Matematika II.	E01	Elmélet	23	HAMIS	DDDD DD	Nem lehet pótolni	30	Feladat		Matematikai statisztika pótlás, javítás	Zárthelyi	2015.05.18 10:00	Minden dolgozat 30 perc	0	0	6	2015.05.20 18:00
DFAN-INF-002	Matematika II.	L06	Labor	12	HAMIS	DDDD DD	Pótolható	100	Feladat	DFAN-INF-002	Lineáris algebra	Labor zh	2015.03.17 13:00		0	0	1	2015.03.17 14:00
DFAN-INF-002	Matematika II.	E01	Elmélet	16	HAMIS	DDDD DD	Nem lehet pótolni	40	Feladat		Valószínűség-számítás pótlás, javítás	Zárthelyi	2015.05.18 10:00	Minden dolgozat 30 perc	0	0	5	2015.05.20 18:00
DFAN-INF-002	Matematika II.	E01	Elmélet	1	HAMIS	DDDD DD	Pótolható	40	Feladat		Valószínűség-számítás zárthelyi dolgozat	Zárthelyi	2015.04.13 10:00		0	0	2	2015.04.15 18:00

EEEEEE hallgató eredményei

Tárgykód	Tárgynév	Kuruskód	Kurzustípus	Eredmény	Kiegészítő eredmény	Részesleges eredmény	Nyomtatási kód	Eredményvizsgálat	Értékelési típusa	Alkalmazott feladat típusa	Feladat kódja	Feladat neve	Feladat típusa	Kredítárérték	Letöltés	Polárkód	Részesítés	Sorszám	Végül
DFAN-INF-002	Matematika II.	E01	Elmélet	23		HAMIS	EEEEEE	Pótolható	30	Feladat		Lineáris algebra zárthelyi dolgozat	Zárthelyi	#####	Minden dolgozat 30 perc	0	0	1	#####
DFAN-INF-002	Matematika II.	E01	Elmélet	18		HAMIS	EEEEEE	Pótolható	30	Feladat		Matematikai statisztika zárthelyi dolgozat	Zárthelyi	#####	Minden dolgozat 30 perc	0	0	3	#####
DFAN-INF-002	Matematika II.	L06	Labor	23		HAMIS	EEEEEE	Pótolható	100	Feladat	DFAN-INF-002	Lineáris algebra	Labor zh	#####		0	0	1	#####
DFAN-MUA-001	Kémia és anyagszerkezet	E01	Elmélet	5		HAMIS	EEEEEE	5	Feladat		Labor pótlás	Labor zh			0	0	5	#####	
DFAN-MUT-011	Hő- és áramlás	E01	Elmélet	50		HAMIS	EEEEEE	Pótolható	100	Feladat		2. Zárthelyi dolgozat	Zárthelyi	#####		0	0	2	#####
DFAN-MUG-021	CAD	L01	Labor	5		HAMIS	EEEEEE	Pótolható	5	Feladat		2. zárthelyi	Zárthelyi	#####		0	0	2	#####
DFAN-MUA-001	Kémia és anyagszerkezet	E01	Elmélet	2		HAMIS	EEEEEE	Pótolható	5	Feladat	1. Zh	1. Kémia Zh	Zárthelyi	#####		0	0	1	#####
DFAN-MUG-021	CAD	L01	Labor	5		HAMIS	EEEEEE	Pótolható	5	Feladat		1. zárthelyi	Zárthelyi	#####		0	0	1	#####
DFAN-INF-002	Matematika II.	E01	Elmélet	16		HAMIS	EEEEEE	Pótolható	40	Feladat		Valószínűségszámítás zárthelyi dolgozat	Zárthelyi	#####		0	0	2	#####
DFAN-MUA-001	Kémia és anyagszerkezet	E01	Elmélet	2		HAMIS	EEEEEE	Pótolható	5	Feladat		Anyagszerkezet zh	Zárthelyi	#####		0	0	3	#####
DFAN-MUT-011	Hő- és áramlás	E01	Elmélet	5		HAMIS	EEEEEE	Pótolható	5	Feladat		Megajoint egy	Nem megjelölt zsevet	#####		0	0	11	#####

HASIT 1. alprojekt

FFFHFH hallgató eredményei

[illegible]

GGGGG hallgató eredményei

[illegible]

HHHHHH hallgató eredményei

[illegible]

IIIIII hallgató eredményei

[illegible]

JJJJJJ hallgató eredményei

[illegible]

KKKKKKK hallgató eredményei

[illegible]

LLLLL hallgató eredményei

[illegible]

MMMMMM hallgató eredményei

[illegible]

NNNNNNN hallgató eredményei

[illegible]

0000000 hallgató eredményei

[illegible]

PPPPPP hallgató eredményei

[illegible]

QQQQQQ hallgató eredményei

[illegible]

SSSSSS hallgató eredményei

[illegible]

5. SZ. MELLÉKLET

Neptun kód	Felvétel féléve	Képzés jogviszony kezdete	Képzés jogviszony vége	Státusz	Hallgató képzésének neve	Évfolyam	Heti óraszám	Kedvezményes tanrend
AAAAAA	2013/14/1	2013.09.01		Aktív	gazdaságinformatikus	2	0/2/0	
AAAAAA	2013/14/1	2013.09.01		Aktív	gazdaságinformatikus	2	1/2/0	Kedvezményes tanrend
AAAAAA	2013/14/1	2013.09.01		Aktív	gazdaságinformatikus	2	1/2/0	Kedvezményes tanrend
AAAAAA	2013/14/1	2013.09.01		Aktív	gazdaságinformatikus	2	2/0/0	Kedvezményes tanrend
AAAAAA	2013/14/1	2013.09.01		Aktív	gazdaságinformatikus	2	2/0/0	
AAAAAA	2013/14/1	2013.09.01		Aktív	gazdaságinformatikus	2	0/1/0	
AAAAAA	2013/14/1	2013.09.01		Aktív	gazdaságinformatikus	2		
AAAAAA	2013/14/1	2013.09.01		Aktív	gazdaságinformatikus	2	2/0/0	
AAAAAA	2013/14/1	2013.09.01		Aktív	gazdaságinformatikus	2	2/0/0	
AAAAAA	2013/14/1	2013.09.01		Aktív	gazdaságinformatikus	2	2/2/0	Kedvezményes tanrend
AAAAAA	2013/14/1	2013.09.01		Aktív	gazdaságinformatikus	2	1/0/2	
BBBBBB	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	televíziós műsorkészítő	1	2/2/0	Kedvezményes tanrend
BBBBBB	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	televíziós műsorkészítő	1	1/2/0	Kedvezményes tanrend
BBBBBB	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	televíziós műsorkészítő	1	1/0/2	Kedvezményes tanrend
BBBBBB	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	televíziós műsorkészítő	1		
BBBBBB	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	televíziós műsorkészítő	1	2/0/2	
BBBBBB	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	televíziós műsorkészítő	1	0/0/3	Kedvezményes tanrend
BBBBBB	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	televíziós műsorkészítő	1	1/0/0	
CCCCCC	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	műszaki menedzser	1	0/0/2	
CCCCCC	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	műszaki menedzser	1	2/1/0	
CCCCCC	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	műszaki menedzser	1	2/0/1	
CCCCCC	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	műszaki menedzser	1	36923	
CCCCCC	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	műszaki menedzser	1	2/2/0	
CCCCCC	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	műszaki menedzser	1	0/1/0	
CCCCCC	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	műszaki menedzser	1		
CCCCCC	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	műszaki menedzser	1	3/0/0	
CCCCCC	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	műszaki menedzser	1	1/0/0	
DDDDDD	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gépészmérnöki	1	0/0/2	
DDDDDD	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gépészmérnöki	1	0/1/0	
DDDDDD	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gépészmérnöki	1	2/0/1	
DDDDDD	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gépészmérnöki	1	36923	
DDDDDD	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gépészmérnöki	1	2/2/0	
DDDDDD	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gépészmérnöki	1		
DDDDDD	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gépészmérnöki	1	2/0/0	
DDDDDD	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gépészmérnöki	1	2/0/0	
DDDDDD	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gépészmérnöki	1	2/0/0	
DDDDDD	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gépészmérnöki	1	2/2/0	
DDDDDD	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gépészmérnöki	1	1/0/0	
EEEEEE	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gépészmérnöki	1	0/0/2	
EEEEEE	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gépészmérnöki	1	2/0/1	
EEEEEE	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gépészmérnöki	1	2/0/0	
EEEEEE	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gépészmérnöki	1	2/0/0	
EEEEEE	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gépészmérnöki	1	0/1/0	

Monitoring rendszer

EEEEEE	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gépészmérnöki	1		
EEEEEE	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gépészmérnöki	1	2/2/0	
EEEEEE	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gépészmérnöki	1	2/0/0	
EEEEEE	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gépészmérnöki	1	1/0/0	
FFFFFF	2014/15/1	2014.09.02	Aktív	Gépészmérnöki	1	0/0/2	
FFFFFF	2014/15/1	2014.09.02	Aktív	Gépészmérnöki	1	2/0/1	
FFFFFF	2014/15/1	2014.09.02	Aktív	Gépészmérnöki	1	2/0/0	
FFFFFF	2014/15/1	2014.09.02	Aktív	Gépészmérnöki	1	2/0/0	
FFFFFF	2014/15/1	2014.09.02	Aktív	Gépészmérnöki	1	0/1/0	
FFFFFF	2014/15/1	2014.09.02	Aktív	Gépészmérnöki	1	2/2/0	
FFFFFF	2014/15/1	2014.09.02	Aktív	Gépészmérnöki	1	2/0/0	
FFFFFF	2014/15/1	2014.09.02	Aktív	Gépészmérnöki	1		
FFFFFF	2014/15/1	2014.09.02	Aktív	Gépészmérnöki	1	2/0/0	
FFFFFF	2014/15/1	2014.09.02	Aktív	Gépészmérnöki	1	2/0/0	
FFFFFF	2014/15/1	2014.09.02	Aktív	Gépészmérnöki	1	1/0/0	
GGGGGG	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	1/2/0	Kedvezményes tanrend
GGGGGG	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	0/0/3	Kedvezményes tanrend
GGGGGG	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	1/0/0	
GGGGGG	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	1/2/0	Kedvezményes tanrend
GGGGGG	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	4/1/0	Kedvezményes tanrend
GGGGGG	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	2/1/0	Kedvezményes tanrend
GGGGGG	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	2/2/0	Kedvezményes tanrend
GGGGGG	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	4/1/0	Kedvezményes tanrend
HHHHHH	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	0/0/3	
HHHHHH	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	1/2/0	
HHHHHH	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	1/0/0	
HHHHHH	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	2/2/0	
HHHHHH	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	4/1/0	
HHHHHH	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	1/2/0	

[illegible]

Monitoring rendszer

JJJJJJ	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	2/2/0
JJJJJJ	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	4/1/0
KKKKKK	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	0/0/3
KKKKKK	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	1/2/0
KKKKKK	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	4/1/0
KKKKKK	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	2/2/0
KKKKKK	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	4/1/0
KKKKKK	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	1/2/0
KKKKKK	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	1/2/0
KKKKKK	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	0/1/0
KKKKKK	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	2/2/0
KKKKKK	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	1/0/0
LLLLLL	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	0/0/3
LLLLLL	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	4/1/0
LLLLLL	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	1/2/0
LLLLLL	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	4/1/0
LLLLLL	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	1/0/0
LLLLLL	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	1/2/0
LLLLLL	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	2/2/0
LLLLLL	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment [kis- és középvállalkozási]	1	0/1/0
MMMMMM	2010/11/2	2011.02.01	Aktív	Gazdálkodási és menedzsment szak (N/BA)	4	
MMMMMM	2010/11/2	2011.02.01	Aktív	Gazdálkodási és menedzsment szak (N/BA)	4	2/0/0
NNNNNN	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	0/0/3
NNNNNN	2014/15/1	2014.09.01	Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	1/0/0

HASIT 1. alprojekt

NNNNNN	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	1/2/0	
NNNNNN	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	2/2/0	
NNNNNN	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	2/0/0	
NNNNNN	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	1/2/0	
NNNNNN	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	0/1/0	
OOOOOO	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	0/0/3	
OOOOOO	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	1/0/0	
OOOOOO	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	1/2/0	
OOOOOO	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	2/2/0	
OOOOOO	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	2/0/0	
OOOOOO	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	1/2/0	
OOOOOO	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1		
OOOOOO	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	1/2/0	
OOOOOO	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	0/1/0	
OOOOOO	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	2/2/0	
OOOOOO	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	gazdálkodási és menedzsment	1	3/0/0	
PPPPPP	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	0/0/3	Kedvezményes tanrend
PPPPPP	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	2/2/0	Kedvezményes tanrend
PPPPPP	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	0/1/0	
PPPPPP	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	3/0/0	Kedvezményes tanrend
PPPPPP	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	1/2/0	Kedvezményes tanrend
PPPPPP	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	2/2/0	Kedvezményes tanrend
PPPPPP	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	1/2/0	Kedvezményes tanrend
PPPPPP	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	1/0/0	
PPPPPP	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	4/0/0	Kedvezményes tanrend
QQQQQQ	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	3/0/0	
QQQQQQ	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	0/0/3	
QQQQQQ	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	2/2/0	
QQQQQQ	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	1/2/0	
QQQQQQ	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	4/0/0	
QQQQQQ	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	0/1/0	
QQQQQQ	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	1/2/0	
QQQQQQ	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	1/0/0	
QQQQQQ	2014/15/1	2014.09.01		Aktív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	2/2/0	
RRRRRR	2014/15/1	2014.09.01	2015.06.30	Elbocsátott	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	0/0/3	Kedvezményes tanrend
RRRRRR	2014/15/1	2014.09.01	2015.06.30	Elbocsátott	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	3/0/0	Kedvezményes tanrend
RRRRRR	2014/15/1	2014.09.01	2015.06.30	Elbocsátott	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	1/2/0	Kedvezményes tanrend
RRRRRR	2014/15/1	2014.09.01	2015.06.30	Elbocsátott	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	1/2/0	Kedvezményes tanrend

Monitoring rendszer

RRRRRR	2014/15/1	2014.09.01	2015.06.30	Elbocsátott	kommunikáció és média [kommunikátor]	1		
RRRRRR	2014/15/1	2014.09.01	2015.06.30	Elbocsátott	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	1/0/0	
RRRRRR	2014/15/1	2014.09.01	2015.06.30	Elbocsátott	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	2/2/0	Kedvezményes tanrend
RRRRRR	2014/15/1	2014.09.01	2015.06.30	Elbocsátott	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	4/0/0	Kedvezményes tanrend
SSSSSS	2014/15/1	2014.09.01		Passzív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	0/0/3	
SSSSSS	2014/15/1	2014.09.01		Passzív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	3/0/0	
SSSSSS	2014/15/1	2014.09.01		Passzív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	1/2/0	
SSSSSS	2014/15/1	2014.09.01		Passzív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	2/2/0	
SSSSSS	2014/15/1	2014.09.01		Passzív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	1/2/0	
SSSSSS	2014/15/1	2014.09.01		Passzív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	4/0/0	
SSSSSS	2014/15/1	2014.09.01		Passzív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	0/1/0	
SSSSSS	2014/15/1	2014.09.01		Passzív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	2/2/0	
SSSSSS	2014/15/1	2014.09.01		Passzív	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	1/0/0	
TTTTTT	2014/15/1	2014.09.01	2015.06.30	Elbocsátott	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	3/0/0	
TTTTTT	2014/15/1	2014.09.01	2015.06.30	Elbocsátott	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	1/2/0	
TTTTTT	2014/15/1	2014.09.01	2015.06.30	Elbocsátott	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	1/2/0	
TTTTTT	2014/15/1	2014.09.01	2015.06.30	Elbocsátott	kommunikáció és média [kommunikátor]	1		
TTTTTT	2014/15/1	2014.09.01	2015.06.30	Elbocsátott	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	2/2/0	
TTTTTT	2014/15/1	2014.09.01	2015.06.30	Elbocsátott	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	0/2/0	
TTTTTT	2014/15/1	2014.09.01	2015.06.30	Elbocsátott	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	1/0/0	
TTTTTT	2014/15/1	2014.09.01	2015.06.30	Elbocsátott	kommunikáció és média [kommunikátor]	1	4/0/0	

HASIT 1. alprojekt

6. SZ. MELLÉKLET

Neptun kód	Kredit	Tárgyfelvétel hánszor	Tárgykövetelmény	Teljesítés dátuma	Teljesített	Vizsgajelentkezés	Bejegyzés értéke	Bejegyzés típusa	Tárgy rövid neve	Tárgykód
AAAAAA	5	1	Évközi jegy	2015.05.23 16:44	IGAZ	IGAZ	Elégseges	Évközi jegy	Fejlett IT infrastruktúrák	DFAN-INF-008
AAAAAA	5	2	Évközi jegy	2015.05.21 19:23	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Általános és gazdasági statisz	DFAN-TKT-006
AAAAAA	5	2	Évközi jegy	2015.05.28 13:43	HAMIS	IGAZ	Elégtelen	Évközi jegy	Számvitel alapjai	DFAN-TKT-005
AAAAAA	5	1	Vizsga	2015.05.26 10:00	IGAZ	IGAZ	Közepes	Vizsgajegy	Média és kommunikáció	DFAN-TKM-009
AAAAAA	5	2	Vizsga	2015.06.26 10:00	IGAZ	IGAZ	Elégseges	Vizsgajegy	Adatbiztonság, adatvédelem	DFAN-INF-650
AAAAAA	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 13:39	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Minősített aláírás	Erőnlét	DFAN-DSE-202
AAAAAA	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 14:18	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Minősített aláírás	Felmentett	DFAN-DSE-504
AAAAAA	5	3	Vizsga	2015.07.01 14:13	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Vizsgajegy	Matematika I.	DFAO-INF-001
AAAAAA	5	2	Vizsga	2015.06.26 10:00	IGAZ	IGAZ	Elégtelen	Vizsgajegy	Adatbiztonság, adatvédelem	DFAN-INF-650
AAAAAA	0	1	Évközi jegy	2015.06.20 13:49	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Évközi jegy	Prezentációs és tárgyalástechn	DFAO-TTA-104
AAAAAA	5	2	Vizsga	2015.06.26 8:00	HAMIS	IGAZ	Elégtelen	Vizsgajegy	Operációs rendszerek I.	DFAN-INF-301
BBBBBB	0	1	Évközi jegy	2015.06.02 19:07	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Prezentációs és tárgyalástechn	DFAO-TTA-104
BBBBBB	5	1	Évközi jegy	2015.05.28 9:39	HAMIS	HAMIS	Nem teljesítette	Évközi jegy	Digitális szöveg	DFAN-TKM-014
BBBBBB	5	1	Évközi jegy	2015.05.27 18:48	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Webdesign és animáció	DFAN-TKM-018
BBBBBB	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 14:20	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Minősített aláírás	Sportoló	DFAN-DSE-402
BBBBBB	5	1	Vizsga	2015.06.15 14:00	IGAZ	IGAZ	Jeles	Vizsgajegy	Mozgóképfalkotás és hangfelvéte	DFAN-TKM-019
BBBBBB	5	1	Évközi jegy	2015.06.05 10:43	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Multimédia II.	DFAN-TKM-022
BBBBBB	0	1	Minősített aláírás	2015.06.24 13:15	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
CCCCCC	5	1	Évközi jegy	2015.05.13 16:00	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	CAD	DFAN-MUG-021
CCCCCC	5	1	Évközi jegy	2015.05.12 13:31	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Vállalatgazdaságtan I.	DFAN-TVV-518
CCCCCC	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 19:02	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Kémia és anyagismeret	DFAN-MUA-001
CCCCCC	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 16:25	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Matematika II.	DFAN-INF-002
CCCCCC	5	1	Évközi jegy	2015.05.21 22:16	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Gépszerkeztan I.	DFAN-MUG-031
CCCCCC	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 14:00	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Asztalitenisz	DFAN-DSE-206
CCCCCC	0	1	Minősített aláírás	2015.05.22 21:19	IGAZ	HAMIS	Jól megfelelt	Minősített aláírás	Angol nyelv 2.	DFAO-TTI-920
CCCCCC	5	1	Vizsga	2015.05.29 8:00	IGAZ	IGAZ	Jeles	Vizsgajegy	Társadalomtudományi ismeretek	DFAN-TTA-142
CCCCCC	0	1	Minősített aláírás	2015.06.17 11:53	IGAZ	IGAZ	Jól megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
DDDDDD	5	1	Évközi jegy	2015.05.14 18:17	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	CAD	DFAN-MUG-021
DDDDDD	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 15:39	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Labdarúgás	DFAN-DSE-205
DDDDDD	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 19:02	IGAZ	IGAZ	Elégseges	Évközi jegy	Kémia és anyagismeret	DFAN-MUA-001
DDDDDD	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 16:25	IGAZ	IGAZ	Elégseges	Évközi jegy	Matematika II.	DFAN-INF-002
DDDDDD	5	1	Évközi jegy	2015.06.16 10:57	IGAZ	IGAZ	Nem teljesítette	Évközi jegy	Gépszerkeztan I.	DFAN-MUG-031
DDDDDD	0	1	Minősített aláírás	2015.05.22 21:31	IGAZ	HAMIS	Jól megfelelt	Minősített aláírás	Angol nyelv 3.	DFAO-TTI-930
DDDDDD	5	1	Vizsga	2015.06.12 8:00	IGAZ	IGAZ	Elégtelen	Vizsgajegy	Mechanika II.	DFAN-MUG-012
DDDDDD	5	1	Vizsga	2015.06.10 8:00	IGAZ	IGAZ	Jó	Vizsgajegy	Hő- és áramlástan	DFAN-MUT-411
DDDDDD	5	1	Vizsga	2015.06.12 8:00	IGAZ	IGAZ	Elégseges	Vizsgajegy	Mechanika II.	DFAN-MUG-012
DDDDDD	5	1	Évközi jegy	2015.06.16 10:57	IGAZ	IGAZ	Közepes	Évközi jegy	Gépszerkeztan I.	DFAN-MUG-031
DDDDDD	0	1	Minősített aláírás	2015.06.30 8:28	IGAZ	IGAZ	Jól megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
EEEEEE	5	1	Évközi jegy	2015.05.14 18:17	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	CAD	DFAN-MUG-021

Monitoring rendszer

EEEEEE	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 19:02	IGAZ	IGAZ	Közepes	Évközi jegy	Kémia és anyagismeret	DFAN-MUA-001
EEEEEE	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 8:30	IGAZ	IGAZ	Elégséges	Évközi jegy	Matematika II.	DFAN-INF-002
EEEEEE	5	1	Vizsga	2015.06.12 8:00	IGAZ	IGAZ	Jeles	Vizsgajegy	Mechanika II.	DFAN-MUG-012
EEEEEE	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 14:00	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Asztaltenisz	DFAN-DSE-206
EEEEEE	0	1	Minősített aláírás	2015.05.22 21:31	IGAZ	HAMIS	Jól megfelelt	Minősített aláírás	Angol nyelv 3.	DFAO-TTI-930
EEEEEE	5	1	Évközi jegy	2015.06.10 12:30	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Gépszerkeztan I.	DFAN-MUG-031
EEEEEE	5	1	Vizsga	2015.06.05 8:00	IGAZ	IGAZ	Jeles	Vizsgajegy	Hő- és áramlástan	DFAN-MUT-411
EEEEEE	0	1	Minősített aláírás	2015.06.30 8:28	IGAZ	IGAZ	Jól megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
FFFFFF	5	1	Évközi jegy	2015.05.14 18:17	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	CAD	DFAN-MUG-021
FFFFFF	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 19:02	IGAZ	IGAZ	Elégséges	Évközi jegy	Kémia és anyagismeret	DFAN-MUA-001
FFFFFF	5	1	Évközi jegy	2015.06.12 11:00	HAMIS	IGAZ	Elégtelen	Évközi jegy	Matematika II.	DFAN-INF-002
FFFFFF	5	1	Évközi jegy	2015.06.12 11:00	HAMIS	IGAZ	Elégtelen	Évközi jegy	Matematika II.	DFAN-INF-002
FFFFFF	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 14:18	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Kézilabda	DFAN-DSE-110
FFFFFF	5	1	Évközi jegy	2015.06.07 18:05	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Gépszerkeztan I.	DFAN-MUG-031
FFFFFF	5	1	Vizsga	2015.05.29 8:00	IGAZ	IGAZ	Elégséges	Vizsgajegy	Mechanika II.	DFAN-MUG-012
FFFFFF	0	1	Minősített aláírás	2015.05.22 21:19	IGAZ	HAMIS	Jól megfelelt	Minősített aláírás	Angol nyelv 2.	DFAO-TTI-920
FFFFFF	5	1	Vizsga	2015.06.10 8:00	IGAZ	IGAZ	Közepes	Vizsgajegy	Hő- és áramlástan	DFAN-MUT-411
FFFFFF	5	1	Évközi jegy	2015.06.12 11:00	HAMIS	IGAZ	Elégtelen	Évközi jegy	Matematika II.	DFAN-INF-002
FFFFFF	0	1	Minősített aláírás	2015.06.30 8:28	IGAZ	IGAZ	Jól megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
GGGGGG	5	1	Évközi jegy	2015.05.21 19:13	HAMIS	IGAZ	Elégtelen	Évközi jegy	Általános és gazdasági statisztika	DFAN-TKT-006
GGGGGG	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 10:03	IGAZ	IGAZ	Közepes	Évközi jegy	Informatika	DFAN-INF-010
GGGGGG	0	1	Minősített aláírás	2015.05.21 8:46	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
GGGGGG	5	1	Évközi jegy	2015.05.25 20:49	IGAZ	IGAZ	Elégséges	Évközi jegy	Számvitel alapjai	DFAN-TKT-005
GGGGGG	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 18:07	IGAZ	IGAZ	Elégséges	Évközi jegy	Irodatechnikai és prezentációs	DFFN-TVV-117
GGGGGG	5	2	Vizsga	2015.06.05 10:30	IGAZ	IGAZ	Elégséges	Vizsgajegy	Közgazdaságtan I.	DFAN-TKT-003
GGGGGG	0	1	Évközi jegy	2015.06.20 13:49	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Évközi jegy	Prezentációs és tárgyalástechnika	DFAO-TTA-104
GGGGGG	5	1	Évközi jegy	2015.06.16 13:28	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Marketing és PR ismeretek	DFFN-TVV-116
HHHHHH	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 9:45	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Informatika	DFAN-INF-010
HHHHHH	5	1	Évközi jegy	2015.06.09 16:00	IGAZ	IGAZ	Elégtelen	Évközi jegy	Általános és gazdasági statisztika	DFAN-TKT-006
HHHHHH	0	1	Minősített aláírás	2015.05.21 8:46	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
HHHHHH	5	1	Évközi jegy	2015.06.12 9:30	HAMIS	IGAZ	Elégtelen	Évközi jegy	Közgazdaságtan II.	DFAN-TKT-004
HHHHHH	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 18:07	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Irodatechnikai és prezentációs	DFFN-TVV-117
HHHHHH	5	1	Évközi jegy	2015.06.04 9:00	IGAZ	IGAZ	Elégtelen	Évközi jegy	Számvitel alapjai	DFAN-TKT-005
HHHHHH	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 15:15	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Minősített aláírás	Aerobic	DFAN-DSE-103
HHHHHH	5	1	Évközi jegy	2015.06.09 16:00	IGAZ	IGAZ	Elégtelen	Évközi jegy	Általános és gazdasági statisztika	DFAN-TKT-006
HHHHHH	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 15:41	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Minősített aláírás	Atlétika (Futás)	DFAN-DSE-101
HHHHHH	5	1	Évközi jegy	2015.06.04 9:00	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Számvitel alapjai	DFAN-TKT-005

HASIT 1. alprojekt

HHHHHH	5	1	Évközi jegy	2015.06.12 9:30	HAMIS	IGAZ	Elégtelen	Évközi jegy	Közgazdaságtan II.	DFAN-TKT-004
HHHHHH	5	1	Évközi jegy	2015.06.22 12:30	IGAZ	IGAZ	Közepes	Évközi jegy	Marketing és PR ismeretek	DFFN-TVV-116
HHHHHH	0	1	Évközi jegy	2015.06.20 13:49	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Évközi jegy	Prezentációs és tárgyalástechn	DFAO-TTA-104
HHHHHH	5	1	Évközi jegy	2015.06.09 16:00	IGAZ	IGAZ	Elégséges	Évközi jegy	Általános és gazdasági statisztika	DFAN-TKT-006
HHHHHH	5	2	Vizsga	2015.07.03 8:54	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Vizsgajegy	Matematika I.	DFAO-INF-001
HHHHHH	5	1	Évközi jegy	2015.06.22 12:30	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Marketing és PR ismeretek	DFFN-TVV-116
IIIIII	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 9:34	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Informatika	DFAN-INF-010
IIIIII	5	1	Évközi jegy	2015.05.21 19:23	IGAZ	IGAZ	Közepes	Évközi jegy	Általános és gazdasági statisztika	DFAN-TKT-006
IIIIII	5	1	Évközi jegy	2015.05.19 10:50	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Irodástechnikai és prezentációs	DFFN-TVV-117
IIIIII	5	1	Évközi jegy	2015.05.26 13:46	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Marketing és PR ismeretek	DFFN-TVV-116
IIIIII	5	1	Évközi jegy	2015.05.25 11:57	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Közgazdaságtan II.	DFAN-TKT-004
IIIIII	5	1	Évközi jegy	2015.05.25 20:50	IGAZ	IGAZ	Közepes	Évközi jegy	Számvitel alapjai	DFAN-TKT-005
IIIIII	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 15:15	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Aerobic	DFAN-DSE-103
IIIIII	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 11:55	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
JJJJJJ	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 9:34	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Informatika	DFAN-INF-010
JJJJJJ	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 13:38	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Erőnlét	DFAN-DSE-102
JJJJJJ	5	1	Évközi jegy	2015.05.25 21:32	HAMIS	IGAZ	Elégtelen	Évközi jegy	Számvitel alapjai	DFAN-TKT-005
JJJJJJ	5	1	Évközi jegy	2015.06.19 10:00	IGAZ	IGAZ	Elégtelen	Évközi jegy	Marketing és PR ismeretek	DFFN-TVV-116
JJJJJJ	0	1	Minősített aláírás	2015.05.21 8:46	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
JJJJJJ	5	1	Évközi jegy	2015.05.21 19:16	HAMIS	IGAZ	Elégtelen	Évközi jegy	Általános és gazdasági statisztika	DFAN-TKT-006
JJJJJJ	5	1	Évközi jegy	2015.05.29 10:49	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Irodástechnikai és prezentációs	DFFN-TVV-117
JJJJJJ	0	1	Évközi jegy	2015.06.20 13:49	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Évközi jegy	Prezentációs és tárgyalástechn	DFAO-TTA-104
JJJJJJ	5	1	Évközi jegy	2015.06.19 10:00	IGAZ	IGAZ	Közepes	Évközi jegy	Marketing és PR ismeretek	DFFN-TVV-116
KKKKKK	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 9:34	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Informatika	DFAN-INF-010
KKKKKK	5	1	Évközi jegy	2015.05.21 19:23	IGAZ	IGAZ	Közepes	Évközi jegy	Általános és gazdasági statisztika	DFAN-TKT-006
KKKKKK	5	1	Évközi jegy	2015.05.26 13:46	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Marketing és PR ismeretek	DFFN-TVV-116
KKKKKK	5	1	Évközi jegy	2015.05.19 11:05	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Közgazdaságtan II.	DFAN-TKT-004
KKKKKK	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 18:07	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Irodástechnikai és prezentációs	DFFN-TVV-117
KKKKKK	5	1	Évközi jegy	2015.05.26 22:03	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Számvitel alapjai	DFAN-TKT-005
KKKKKK	5	1	Évközi jegy	2015.05.26 22:03	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Számvitel alapjai	DFAN-TKT-005
KKKKKK	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 15:15	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Aerobic	DFAN-DSE-103
KKKKKK	0	1	Évközi jegy	2015.06.02 19:09	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Prezentációs és tárgyalástechn	DFAO-TTA-104
KKKKKK	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 11:55	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
LLLLLL	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 10:10	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Informatika	DFAN-INF-010
LLLLLL	5	1	Évközi jegy	2015.05.19 10:50	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Irodástechnikai és prezentációs	DFFN-TVV-117
LLLLLL	5	1	Évközi jegy	2015.05.21 19:08	IGAZ	IGAZ	Elégséges	Évközi jegy	Általános és gazdasági statisztika	DFAN-TKT-006
LLLLLL	5	1	Évközi jegy	2015.05.26 13:46	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Marketing és PR ismeretek	DFFN-TVV-116
LLLLLL	0	1	Minősített aláírás	2015.05.21 8:46	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
LLLLLL	5	1	Évközi jegy	2015.05.25 20:49	IGAZ	IGAZ	Elégséges	Évközi jegy	Számvitel alapjai	DFAN-TKT-005

Monitoring rendszer

LLLLLL	5	1	Évközi jegy	2015.05.19 11:05	IGAZ	IGAZ	Közepes	Évközi jegy	Közgazdaságtan II.	DFAN-TKT-004
LLLLLL	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 15:15	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Aerobic	DFAN-DSE-103
MMMMMM	0	2	Minősített aláírás	2015.05.29 14:37	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Minősített aláírás	Tanórán kívüli sporttevékenysé	DFAN-DSE-301
MMMMMM	5	4	Vizsga	2015.06.28 21:56	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Vizsgajegy	Matematika I.	DFAO-INF-001
NNNNNN	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 13:46	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Informatika	DFAN-INF-010
NNNNNN	0	1	Minősített aláírás	2015.05.21 8:46	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
NNNNNN	5	1	Évközi jegy	2015.05.25 20:49	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Számvitel alapjai	DFAN-TKT-005
NNNNNN	5	1	Évközi jegy	2015.05.19 11:05	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Közgazdaságtan II.	DFAN-TKT-004
NNNNNN	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 16:25	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Matematika II.	DFAN-INF-002
NNNNNN	5	1	Évközi jegy	2015.05.19 20:43	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Általános és gazdasági statisztika	DFAN-TKT-006
NNNNNN	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 15:41	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Atlétika (Futás)	DFAN-DSE-101
OOOOOO	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 13:46	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Informatika	DFAN-INF-010
OOOOOO	0	1	Minősített aláírás	2015.05.21 8:46	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
OOOOOO	5	1	Évközi jegy	2015.06.04 9:00	IGAZ	IGAZ	Elégtelen	Évközi jegy	Számvitel alapjai	DFAN-TKT-005
OOOOOO	5	1	Évközi jegy	2015.05.19 11:05	IGAZ	IGAZ	Közepes	Évközi jegy	Közgazdaságtan II.	DFAN-TKT-004
OOOOOO	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 16:25	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Matematika II.	DFAN-INF-002
OOOOOO	5	1	Évközi jegy	2015.05.19 20:45	IGAZ	IGAZ	Elégséges	Évközi jegy	Általános és gazdasági statisztika	DFAN-TKT-006
OOOOOO	0	1	Minősített aláírás	2015.05.22 21:31	IGAZ	HAMIS	Jól megfelelt	Minősített aláírás	Angol nyelv 3.	DFAO-TTI-930
OOOOOO	5	1	Évközi jegy	2015.06.04 9:00	IGAZ	IGAZ	Elégséges	Évközi jegy	Számvitel alapjai	DFAN-TKT-005
OOOOOO	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 15:27	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Asztalitenisz	DFAN-DSE-106
OOOOOO	0	1	Évközi jegy	2015.06.20 13:32	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Prezentációs és tárgyalástechnika	DFAO-TTA-104
OOOOOO	5	1	Vizsga	2015.05.29 8:00	IGAZ	IGAZ	Jó	Vizsgajegy	Társadalomtudományi ismeretek	DFAN-TTA-142
PPPPPP	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 12:49	IGAZ	IGAZ	Közepes	Évközi jegy	Informatika	DFAN-INF-010
PPPPPP	5	1	Vizsga	2015.05.26 10:00	IGAZ	IGAZ	Jó	Vizsgajegy	Változásmenedzsment kommunikáció	DFAN-TKM-024
PPPPPP	0	1	Minősített aláírás	2015.06.04 12:00	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Röplabda	DFAN-DSE-107
PPPPPP	5	1	Vizsga	2015.06.16 9:37	IGAZ	IGAZ	Jó	Vizsgajegy	Társadalmi kommunikáció	DFAN-TKM-008
PPPPPP	5	1	Vizsga	2015.06.09 13:20	IGAZ	IGAZ	Jó	Vizsgajegy	A kommunikáció fontosabb funkciói	DFAN-TKM-007
PPPPPP	0	1	Évközi jegy	2015.06.02 19:09	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Prezentációs és tárgyalástechnika	DFAO-TTA-104
PPPPPP	5	1	Évközi jegy	2015.06.12 16:59	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	A kommunikáció fontosabb szintjei	DFAN-TKM-006
PPPPPP	0	1	Minősített aláírás	2015.05.26 14:42	IGAZ	IGAZ	Jól megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
PPPPPP	5	1	Vizsga	2015.06.02 10:00	IGAZ	IGAZ	Jó	Vizsgajegy	Kommunikáció és média társadalma	DFAN-TKM-005
QQQQQQ	5	1	Vizsga	2015.05.20 16:01	IGAZ	IGAZ	Jeles	Vizsgajegy	Társadalmi kommunikáció	DFAN-TKM-008
QQQQQQ	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 10:07	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Informatika	DFAN-INF-010
QQQQQQ	5	1	Vizsga	2015.05.26 10:00	IGAZ	IGAZ	Jeles	Vizsgajegy	Változásmenedzsment kommunikáció	DFAN-TKM-024
QQQQQQ	5	1	Évközi jegy	2015.05.28 19:29	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	A kommunikáció fontosabb szintjei	DFAN-TKM-006
QQQQQQ	5	1	Vizsga	2015.05.26 10:00	IGAZ	IGAZ	Jeles	Vizsgajegy	Kommunikáció és média társadalma	DFAN-TKM-005

HASIT 1. alprojekt

QQQQQQ	0	1	Minősített aláírás	2015.06.01 11:14	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Aerobic	DFAN-DSE-103
QQQQQQ	5	1	Vizsga	2015.06.05 10:43	IGAZ	IGAZ	Jeles	Vizsgajegy	A kommunikáció fontosabb funk	DFAN-TKM-007
QQQQQQ	0	1	Minősített aláírás	2015.05.26 14:42	IGAZ	IGAZ	Jól megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
QQQQQQ	0	1	Évközi jegy	2015.06.20 13:35	IGAZ	IGAZ	Jeles	Évközi jegy	Prezentációs és tárgyalástechn	DFAO-TTA-104
RRRRRR	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 8:30	HAMIS	HAMIS	Nem teljesítette	Évközi jegy	Informatika	DFAN-INF-010
RRRRRR	5	1	Vizsga	2015.05.19 13:28	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Vizsgajegy	Társadalmi kommunikáció	DFAN-TKM-008
RRRRRR	5	1	Vizsga	2015.05.20 16:18	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Vizsgajegy	A kommunikáció fontosabb funk	DFAN-TKM-007
RRRRRR	5	1	Évközi jegy	2015.05.28 19:29	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Évközi jegy	A kommunikáció fontosabb szint	DFAN-TKM-006
RRRRRR	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 14:18	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Minősített aláírás	Felmentett	DFAN-DSE-504
RRRRRR	0	1	Minősített aláírás	2015.05.26 14:42	IGAZ	IGAZ	Jól megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
RRRRRR	5	1	Vizsga	2015.06.22 8:32	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Vizsgajegy	Változásmenedzsment kommunikác	DFAN-TKM-024
RRRRRR	5	1	Vizsga	2015.05.26 9:53	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Vizsgajegy	Kommunikáció és média társadal	DFAN-TKM-005
SSSSSS	5	1	Évközi jegy	2015.05.22 8:58	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Informatika	DFAN-INF-010
SSSSSS	5	1	Vizsga	2015.05.20 16:01	IGAZ	IGAZ	Közepes	Vizsgajegy	Társadalmi kommunikáció	DFAN-TKM-008
SSSSSS	5	1	Vizsga	2015.05.26 13:51	IGAZ	IGAZ	Közepes	Vizsgajegy	A kommunikáció fontosabb funk	DFAN-TKM-007
SSSSSS	5	1	Vizsga	2015.05.26 10:00	IGAZ	IGAZ	Közepes	Vizsgajegy	Változásmenedzsment kommunikác	DFAN-TKM-024
SSSSSS	5	1	Évközi jegy	2015.05.28 19:34	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	A kommunikáció fontosabb szint	DFAN-TKM-006
SSSSSS	5	1	Vizsga	2015.05.26 10:00	IGAZ	IGAZ	Közepes	Vizsgajegy	Kommunikáció és média társadal	DFAN-TKM-005
SSSSSS	0	1	Minősített aláírás	2015.05.29 13:41	IGAZ	IGAZ	Megfelelt	Minősített aláírás	Röplabda	DFAN-DSE-107
SSSSSS	0	1	Évközi jegy	2015.06.02 19:08	IGAZ	IGAZ	Jó	Évközi jegy	Prezentációs és tárgyalástechn	DFAO-TTA-104
SSSSSS	0	1	Minősített aláírás	2015.05.26 14:42	IGAZ	IGAZ	Jól megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
TTTTTT	5	1	Vizsga	2015.05.19 13:28	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Vizsgajegy	Társadalmi kommunikáció	DFAN-TKM-008
TTTTTT	5	1	Vizsga	2015.05.20 16:18	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Vizsgajegy	A kommunikáció fontosabb funk	DFAN-TKM-007
TTTTTT	5	1	Évközi jegy	2015.05.28 19:29	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Évközi jegy	A kommunikáció fontosabb szint	DFAN-TKM-006
TTTTTT	30	1	Évközi jegy	2015.05.28 13:05	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Évközi jegy	Szakmai gyakorlat KM, TV	DFFN-TKM-060
TTTTTT	5	1	Vizsga	2015.05.27 12:51	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Vizsgajegy	Változásmenedzsment kommunikác	DFAN-TKM-024
TTTTTT	0	1	Évközi jegy	2015.06.11 13:55	HAMIS	IGAZ	Nem teljesítette	Évközi jegy	Szakkolozati szeminárium KM	DFFN-TKM-059
TTTTTT	0	1	Minősített aláírás	2015.05.26 14:42	IGAZ	IGAZ	Jól megfelelt	Minősített aláírás	Szakmentori óra 2.	DFTHIH-120
TTTTTT	5	1	Vizsga	2015.05.26 9:53	HAMIS	HAMIS	Nem teljesítette	Vizsgajegy	Kommunikáció és média társadal	DFAN-TKM-005

A HASIT-projekt monitoring rendszerének előnyei

A HASIT^{DUE} rendszer kialakításának előzményei

A Dunaújvárosi Egyetemen mindig fontos volt a hallgatói sikeresség támogatása. A monitoring rendszer bevezetésének előzménye a 2012–13-as tanévben bevezetett Szakmentori rendszer volt, amelyet az Egyetem a hallgatói lemorzsolódás leküzdésének érdekében vezetett be. A 2012–13-as tanévben a hallgatói lemorzsolódás csökkentése érdekében az intézményi oldalra fókuszálva, és a tantárgyteljesítések szempontjából megközelítve, szupervíziós képzéseket hirdetett meg az Egyetem azon oktatók számára, akik hangsúlyosan érintettek voltak a problémában. Három vegyes csoportban, intézetenként 6–8 fő oktató részvételével került sor a szupervíziós tréningekre, melyet egyéni szupervíziós tanácsadás is kiegészített.

Az érintett oktatók erőfeszítéseinek, illetve a vezetés és az intézmény elkötelezettségének köszönhetően a 2012–13-as tanév során intézményi szinten ~15%-kal sikerült javítani a hallgatók tantárgyteljesítéseinek mértékét.

A hallgatói lemorzsolódás csökkentésére irányuló kezdeményezések a 2012–13 tanévben alapvetően a mennyiségi adatok és a kockázati faktorok összevetésére alapultak és leginkább az oktatói oldalra fókuszáltak.

A lemorzsolódás okainak vizsgálatakor azonban láthatjuk, hogy sokkal összetettebb problémával találjuk szemben magunkat, hiszen egyértelműen kirajzolódik, hogy a lemorzsolódás több tényezőre vezethető vissza, úgymint:

- háttérváltozók: szülői támogatás, jövedelem, középiskolai eredmény, előkészítő, baráti és interkulturális kapcsolatok;
- szervezeti változók: pénzügyi támogatás, tájékoztatás, szabályok, rendeletek, a személyzet hozzáállása;
- akadémiai tényezők: tanár-diák kapcsolat, tanácsadás, tanulási készségek, egyetemi-főiskolai erőforrások, pl. sport, könyvtár;
- szociális tényezők: barátok, szakmai kultúra, társadalmi integráció;
- környezeti változók: folyamatos szülői támogatás, pénzügyi forrás;
- attitűdök, szándékok, pszichológiai folyamatok: diák hatékonysága, önfejlesztés, önbizalom, motiváció, stressz, elidegenedés, kitarás. [Molnár B., 2011.]

Ezen szempontok nyomán merült fel egy saját, belső, az integrációt és az egyes változók kockázatát csökkentő hálózat és szervezet kialakításának az igénye: amely a szakmentori rendszer bevezetésével történt meg.

A Dunaújvárosi Egyetemtől nem idegen maga a mentorálás fogalma, mert míg az 1990-es évek végéig a tankörök mellé rendelt felelős oktató, addig a 2000-es évek elejétől a ROP-projekt által létrehozott diáktanácsadói (elsősorban mentálhigiénés problémára koncentráló) feladatkör is hasonló tartalommal rendelkezett.

Az Egyetem szakmentori rendszere azzal a szándékkal jön létre, hogy segítse hallgatóink zökkenőmentes beilleszkedését a egyetemi életbe.

Legfontosabb feladata a kiegyensúlyozott, a konfliktusait jól kezelő, magas önismereti szinttel rendelkező szakemberek képzésében való aktív közreműködés, ezért a szakmentorok folyamatos, egyéni, személyre szabott tanácsadást nyújtanak a hallgatók tanulási, tanulmányaikkal összefüggő ügyeinek intézésében.

A szakmentori bevezetése során felmerült egy monitoring rendszer bevezetésének igénye, amelynek létrehozásának célja kettős volt: a hallgató vizuálisan át tudja tekinteni jelenlegi tanulmányi állapotát, valamint a szakmentor a hallgatók eredményeit szemléletes formában át tudja tekinteni és a problémás hallgatók kiemelve jelenjenek meg számára.

Természetesen a monitoring rendszer létrehozását egy kutatás előzte meg a 2014-ben futó HASIT 1.0 (*Hallgatói Sikeresség Támogatása*) – projekt keretében.

A projekt öt alcsoportból állt:

I. Alprojekt

Célja: A DUE hallgatói lemorzsolódás monitoring (kontrolling) rendszer alapjainak kidolgozása.

II. Alprojekt

Célja: Az alprojekt célja a szakmentor sikerkritériumok azonosítása, hallgatói problémák azonosítása, szakmentorok tulajdonságjegyeinek leírása, szakmentorokat támogató képzési és egyéb rendszerekre javaslatok megfogalmazása.

III. Alprojekt

Célja: A tantárgyi programok átdolgozása és a tantervek felülvizsgálata, hogy a tantárgyi programok, az újabb pedagógiai követelményeknek megfelelően tanulási eredmények megfogalmazásával történjenek meg a Magyar Képesítési Keretrendszerben (MKKR) meghatározott szempontok alapján.

IV. Alprojekt

Célja: Minden online tananyag váljon elérhetővé a főiskolai hallgatók számára. A tanárképző, gépész és a gazdálkodási és menedzsment szakokra készül egy-egy vizuális elemekkel megtámogatott „NAGY KÉP”, mely azt a célt szolgálja, hogy a bejövő hallgató az első alkalommal kapjon egy összképet a képzéséről.

V. Alprojekt

Célja: Projektkommunikáció. Az alprojektek közötti megfelelő és hatékony kommunikáció elősegítése. Az alprojektek tevékenységének közzététele.

A projekt eredményeképp létrejött egy tudásbázis, amely alapján elkezdődött a monitoring rendszer kidolgozása, amelynek az egyik sarkalatos pontja az indikátorok azaz az objektíven mérhető mérőszámok feltárása

és kidolgozása volt, amely eredményeképpen számos olyan, a tanulmányi érdemjegyet befolyásoló faktor a Neptun tanulmányi rendszerben rögzítésre kerül, amely korábban ott nem volt látható. Ilyen elemek pl. a hiányzások, a félévközi feladatok és zárthelyi dolgozatok időpontjának, maximális pontszámának és az elért pontszámnak a rögzítése.

A konzultációkon a Főiskola szakértői a következő halszálla ábrán határozták meg a HASIT-alkalmazás első verziójának indikátorait.

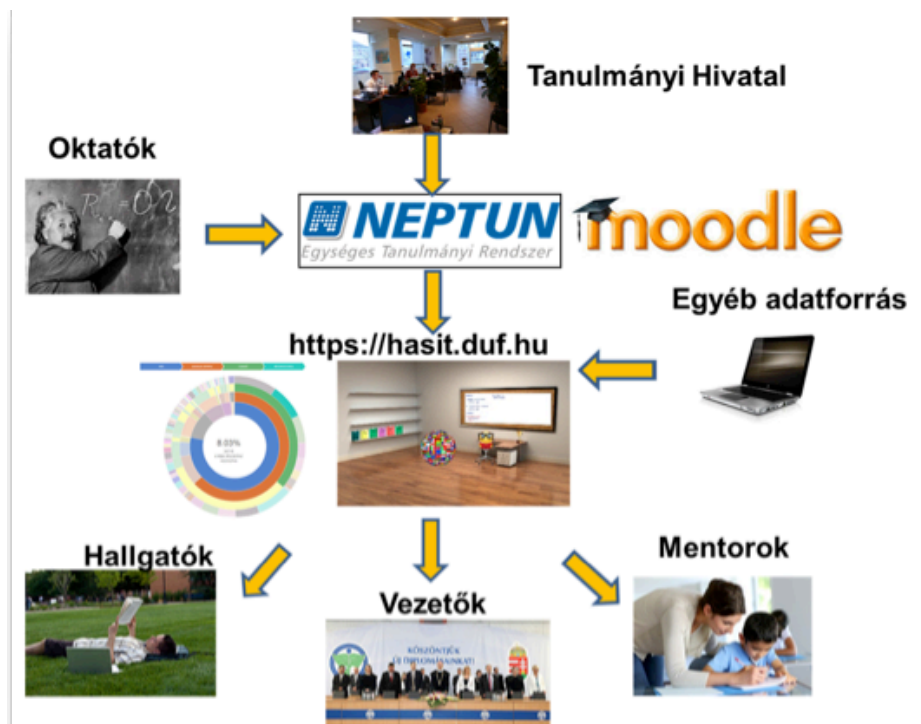
1. ábra. A HASIT 1.0 verzió indikátorait tartalmazó halszálla-ábra.

Forrás: Dr. Rajcsányi-Molnár Mónika, oktatási és általános rektorhelyettes

A rendszer intézményi hangsúlyát, valamint információáramlását a következő ábra szemlélteti:

2. ábra. A HASIT felhasználói, valamint adatforrásai.

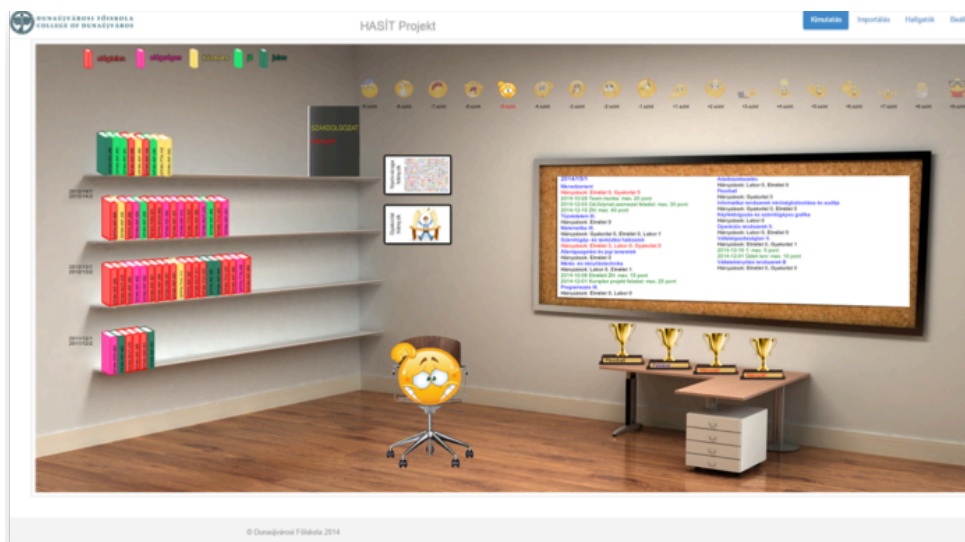

Forrás: Dr. Rajcsányi-Molnár Mónika, oktatási és általános rektorhelyettes

Összességében a monitoring rendszer használatával lehetővé vált a hallgatók eredményének, haladásának folyamatos követése, a szakmentor számára figyelmeztetésekkel ellátva abban az esetben, ha egy hallgató segítségre szorul.

A szakmentor rendszer egy „Avatar-szobában” informálja a hallgatót az eredményeségéről:

3. ábra. Képernyőkép a korábbi monitoring rendszerben található Avatar szobáról.

Forrás: a korábbi rendszer <https://hasit.uniduna.hu>

Az első rendszer tapasztalatait, visszajelzéseit beépítettük az alkalmazás következő generációjának kialakításába.

A monitoring rendszer bevezetésének előnyei

A HASIT^{DUE} ALKALMAZÁS SZÜKSÉGESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA.

Képzési területenként különböző arányban, de általánosan jelentkező probléma a felsőoktatásban a hallgatói lemorzsolódás. [1] „Az Európai Unió stratégiai célkitűzései között szerepel mint oktatással kapcsolatos cél, hogy a korai iskolaelhagyók számát, a lemorzsolódást 10 százalék alá csökkentsék.” Ez a tendencia mind Európában, mind Magyarországon kimutatható. [2]

Az alapképzéseken átlagosan 36, osztatlan szakokon pedig csaknem 39 százalékos a lemorzsolódás aránya a felsőoktatásban, s ebben még benne sincs az a több tízezer fiatal, aki a nyelvvizsga hiánya miatt nem tud diplomát szerezni. A hallgatóknak még mindig több mint harmada képtelen megszerezni a diplomáját. „A hallgatók tömeges leszakadá-

[1] Lukács Fruzsina –Sebő Tamás (2015): Az egyetemi lemorzsolódás kérdőíves vizsgálata. *Iskola-kultúra*. 25. (10). Pp. 78–86.

[2] Csókás Adrienn: *Riasztó a lemorzsolódás a felsőoktatásban*. 2015. október 28. http://mno.hu/oktatas_es_neveles/riasztó-a-lemorzsolódás-a-felső-oktatásban-1311100

[3] Molnár B. (2011): *A felsőoktatásban tapasztalható lemorzsolódás csökkentése innovatív módszerekkel.* www.slideshare.net/molnarbea/moln-beta-lemorzsolodas-t.

sa nemzetközi szinten is aggasztó: az Educatio Nonprofit Kft. 2013-as adatai szerint az OECD-tagállamokban a fiatalság 62 százaléka tanul tovább a felsőoktatásban, de csupán 39 százaléka szerzi meg a diplomát.”

Általánosságban az oktatást befejezett végzettség nélkül elhagyókat tekinthetjük lemorzsolódóknak. Annak, hogy egy hallgató abbahagyja megkezdett tanulmányait, számtalan oka lehet. Az okok feltárása, a lehetséges lemorzsolódók előzetes azonosítása és az ez ellen ható intézkedések megtétele fontos a hallgatók és az intézmények számára egyaránt. Az egyetemek a lemorzsolódással elvesztik ezeknek a hallgatóknak a tandíját, fejkvótáját, sőt, Amerikában a már hagyománynak számító öregdiák támogatást is. [3] A témában megírt tanulmányok, valamint statisztikai adatok egyértelműen alátámasztják a Hallgatói Sikereséget Támogató rendszer igényét. A különböző lemorzsolódást csökkentését elősegítő hallgató, oktatói támogatások mellett igen komoly igény van tanulmányokat elősegítő, a lemorzsolódást csökkentését támogató informatikai alkalmazásra. Egyetemünkön a HASIT^{DUE} alkalmazás első verziója ezt a támogatást igyekezett megadni a felsőoktatás minden résztvevője számára.

AZ ALKALMAZÁS HELYE, SZEREPE A HAZAI FELSOROKTATÁSBAN

A HASIT^{DUE} rendszer kialakításának idején a Magyar Rektori Konferencia Lemorzsolódási munkacsoportja a hazai felsőoktatási intézményekkel folytatott egyeztetések alapján összegzéseket, javaslatokat adott ki a lemorzsolódással kapcsolatos kérdésekben. Az összegzések kitértek a lemorzsolódás okaira, illetve az egyes intézményeknél bevezetett a problémakör megoldására alkalmazott jó gyakorlatokra.

A HASIT^{DUE} alkalmazás kialakításakor, a program működésének meghatározásakor az MRK lemorzsolódási munkacsoport észrevételeit, javaslatait is figyelembe vettük, illetve meghatározó inputja volt a rendszer specifikációjának elkészítésekor.

A Munkacsoport tagjai lemorzsolódási okként azonosították a következő tényezőket, ezek intézményenkénti jelenléte és súlya eltérő: felvett és nem beiratkozott/passzív hallgatók, felsőoktatási teljesítések, tananyag, követelmények, oktatásszervezési okok, tanulmányok finanszírozása, hallgatói motiváltság hiánya, tanulási szokások, ismeretek hiányossága, nyelvvizsga/nyelvtudás, képzések átjárhatósága, részidős képzések, munkaerőpiac elszívó hatása, szakmai elképzelések, személyes problémák és az oktatók.

A lemorzsolódás okaként meghatározott csoportok mindegyikét intézményi szinten támogatni, fokozottan vizsgálni kell, melynek a teljes felsőoktatásra nézve nincsen egységes módszertana. A felsorolt lemorzsolódási okcsoportok mindegyikét nem is lehet központilag meghatározott, vagy ajánlott módon vizsgálni, hiszen az intézményi specifikumokra ügyelni kell a támogatási módok meghatározása során.

Összességében azt mondhatjuk, hogy a felsőoktatási beiskolázás növekedésével párhuzamosan kiemelt figyelmet érdemel a már a rendszerbe bekerült hallgatók előrehaladásának és diplomához jutásának elősegítése.

Varga Júlia „a várható időn belül végzettséget nem szerzettek 45%-os magyar mérté-

két a végzettség megszerzése nélkül a felsőoktatásból kilépők EU és OECD 30% körüli mértékével veti össze. Megjegyzi azonban, hogy a lemorzsolódóként számításba vettek egy része hosszabb idő után diplomát szerez, esetleg iskolát vált. Erről azonban nincsenek adatok, mint ahogyan a jelenlegi adatgyűjtésekből arra sem lehet választ kapni, hogy a lemorzsolódók tanulmányaik mely szakaszában esnek ki a rendszerből”. [4]

„Ha számba vesszük, hogy mi tartozik a tanulástámogatás körébe – a tanuló motiválása, a tananyaggal való ellátás, a szükséges média biztosítása, infrastruktúra a tanuláshoz és kapcsolattartáshoz, a hallgató előrehaladásának regisztrálása és a visszajelzés, a rendszeres ellenőrzés és vizsgáztatás [Simmonds, 1995] – láthatjuk, hogy ezek nagy része, köszönhetően a technikai fejlődésnek is, már biztosított a felsőoktatási intézményeknél.”

„A tanuló motiválása talán az a terület, ahol még vannak fehér foltok. Az intézményi lépéseken túl rendszerszintű megoldásokra is szükség van. Az Európa 2020 elnevezésű stratégiai terv tartalmazza az Európai Unióra meghatározott célértékeket: a felsőoktatásra vonatkozóan uniós szinten a 30–34 éves korosztályban 2020-ig a felsősokú végzettséggel rendelkezők arányának legalább 40%-ra növelése és a korai iskolaelhagyás arányának 10% alá csökkentése.” [3]

Mindezen okok és a rendelkezésre álló adatok alapján a Dunaújvárosi Főiskola elkészített egy a hallgatói sikerességet elősegítő alkalmazást, melyet a HASIT 1.0 néven vezetett be a saját hallgatói körében. A HASIT^{DUE} projekt főbb fókuszai: hallgatói lemorzsolódás csökkentése; tanulásközpontú környezet létrehozása; szakmentori rendszer hatékony működtetése, sikerkritériumok meghatározása és a hallgatói motiváltság növelése.

A projekt sikeressége (Mentor Oscar különdíj –2014) indokolta egy komplex informatikai megoldás elkészítését, amely ha minden okozati tényezőt nem is tud vizsgálni, de széles körben vizsgálja a hallgatói lemorzsolódást jelző adatokat. Egy oktatási intézmény számára nélkülözhetetlen, hogy pontos ismeretekkel rendelkezzen tanulói képzésről kialakított véleményéről. Ezek az információk alapvetően fontosak a mindennapi munkához, a tervezéshez, a stratégia kialakításához.

A lemorzsolódást megelőzendő, nagyon fontos a hallgatók informálása, motiválása, a program segítségével. Az alkalmazás kiemelten kezeli a hallgatói tájékoztatást, a figyelem felhívását a lehetséges problémákra, hiányosságokra, melyeket a problémák kialakulása-kor kell kezelni.

A tanulás megszakításához, befejezéséhez vezető okok egy jelentős része megelőzhető és kezelhető. Ennek érdekében fontosak az intézmény lemorzsolódás csökkentését célzó intézkedései, valamint a HASIT^{DUE} alkalmazás.

A LEMORZSOLÓDÁS KEZELÉSE A HASIT^{DUE} RENDSZERBEN

A lemorzsolódás elkerülése érdekében nagyon fontosak azok a tényezők, amelyek a támogatásról, bátorításról és anyagi hozzájárulásról szólnak mind családi, mind intézményi szinten. [3, 5]

[3] Molnár B. (2011): *A felsőoktatásban tapasztalható lemorzsolódás csökkentése innovatív módszerekkel*. www.slideshare.net/molnarbea/moln-beta-lemorzsolodas-t.

[4] Varga Júlia (2010): Mennyit ér a diploma a kétezres években Magyarországon? *Educatio*. 2010/3. Pp. 370–383.

[5] A Kiss Árpád Archívum könyvsorozata (2010): *Interdiszciplináris pedagógia és a felsőoktatás alakváltozásai*. Debrecen: Csokonai.

Ezeket a következők szerint lehet csoportosítani:

- *háttérváltozók:* mint például a szülői támogatás, a jövedelem, a középiskolai tanulmányok sikeressége, esetleg főiskolai előkészítő, valamint a baráti társaság.
- *szervezeti változók:* a pénzügyi támogatás, tájékoztatási programok, szabályok és rendeletek, tagságok. A főiskolai/egyetemi szervezetek bevonása a döntéshozatalba, egyszerű adminisztráció és a személyzet hozzáállása a diákokhoz.
- *akadémiai tényezők:* a pozitív kari kölcsönhatások mind a diákokkal, mind a tanárokkal. A tanácsadások, általános készség programok (pl. a tanulási készségek, matematikai és angol tutoriközpontok), egyetemi erőforrások (pl. számítógép, könyvtár sport, egyesületek), a hiányzások, a jogbiztonság és az egyetemi integráció. Befolyásoló tényezők közé tartozik még az éghajlat és a kari példaképek.
- *szociális tényezők:* a közeli barátok megtartása, a szakmai kultúra, a társadalmi részvétel a hivatalos kari kapcsolatok, azonosulás egy csoporttal az egyetemen és a társadalmi integráció.
- *környezeti változók:* ezek közé tartozik a folyamatos szülői támogatás, a különböző pénzügyi források, a családi kötelezettségek.
- *attitűdök, szándékok, és a pszichológiai folyamatok:* ezek közé tartozik a diák saját hatékonysága, az önfejllesztési készség és önbizalom, önellenőrzés, tanulási stratégiák, a motiváció, a stressz, elidegenedés, a kitarthatás. Ezen változók mindegyike közvetlenül vagy közvetve hatással van a hallgató szándékaira, és előfutárai lehetnek a lemorzsolódásnak. A HASIT^{DUE} alkalmazás az attitűd, valamint a szándékok támogatását tűzte ki célul.

Franciaországban 1996–97-ben bevezetett oktatási reform néhány intézkedése arra vonatkozott, hogy elő kell segíteni az „egyetemista mesterség” elsajátítását (Bajomi, 2003), amely egyben a lemorzsolódás ellen is hat. Ezek között vannak felzárkóztató foglalkozások, tanulásmódszertani kurzusok, de olyan szolgáltatások, kurzusok is, melyek a hallgatók pályaképét formálják, illetve segítséget nyújtanak a választott szakterület munkagyakorlatának megismerésében. Ha számba vesszük, hogy mi tartozik a tanulástámogatás körébe a tanuló motiválása, a tananyaggal való ellátás, a szükséges média biztosítása, infrastruktúra a tanuláshoz és kapcsolattartáshoz, a hallgató előrehaladásának regisztrálása és a visszajelzés, a rendszeres ellenőrzés és vizsgáztatás [Simmonds, 1995] láthatjuk, hogy ezek nagy része, köszönhetően a technikai fejlődésnek is, már biztosított a felsőoktatási intézményeknél.

INTÉZMÉNYI HALLGATÓI PROBLÉMÁK MEGOLDÁSI JAVASLATA A HASIT^{DUE} RENDSZERBEN

A következőkben nézzük a Magyar Rektori Konferencia résztvevői által felvetett intézményi-hallgatói problémákat, melyeket forrásmegjelölés nélkül, a HASIT^{DUE} alkalmazás szempontjából vizsgálunk. A felvetésekre adott megoldási javaslatokban nem törekedtünk a teljes körű leírásra. A tanulmány HASIT^{DUE} alkalmazás leírásánál visszatérünk a megoldás részletezésére.

Felvetés:

Önmenedzselés, karrierterv fontosságának hangsúlyozása, annak gyakorlati megvalósítása, támogatása.

HASIT^{DUE} megoldási javaslat:

A HASIT^{DUE} rendszer legfőbb funkciója a hallgató saját tanulmányi értékelésének grafikus megjelenítése. Alap esetben a minta tantervnek megfelelő haladási ütemezéshez viszonyítja a hallgató mindenkor tanulmányi haladását, melyet időszakra, tantárgyra szűkítve tekinthet meg a hallgató. A felvetett problémakör alkalmazása a mintatantervi haladáson kívül támogatja egyéni, karrieralapú tanulmányi haladás összeállítását, ezáltal is elősegítve a tanulmányi tervezés lehetőségét. A hallgató által beállított karrierterv megjelenik Avatar szinten, melyet a hallgató bármikor ellenőrizhet, annak teljesítésének lehetséges problémáit a rendszer folyamatosan frissítve megjeleníti a főképernyőn.

Felvetés:

A középiskolai irányított tanulmányok rendszeréből átkerülnek a hallgatók egy olyan közegbe, ahol az önmenedzselést és kreditrendszer „szabadságait” kell megtanulniuk. A megtanulás nehézségei, valamint hasznosításának gyakorlati alkalmazása.

HASIT^{DUE} megoldási javaslat:

A rendszerben a különböző tantárgyak egymásra épülését, illetve a tanulmányi időnek megfelelően a kritikus tantárgyak, feltételek (pl. nyelvvizsga) meglétét is vizsgálja. A hallgatónak a rendszer kezelésében, a karrierterv felépítésében, illetve tanulási nehézségei megoldására alkalmazáson belül van lehetősége segítséget kérni. Az Avatar megjelenítéséhez alkalmazott indikátorok a felvetésben felmerült önmenedzselést, kreditrendszeri sajátosságokat hozzák közelebb a felsőoktatási tanulmányaikat megkezdő hallgatóknak. Saját tanulmányaik megtekintése során a kreditpont értéket – fontosságát hangsúlyozandó – megjelenítjük a „tanulmányaim” táblázatban.

Felvetés:

Hiányzások az órákról (elsősorban a gyakorlati foglalkozásokról), amely főleg a nemzetközi hallgatók esetében okoz nagyobb problémát;

HASIT^{DUE} megoldási javaslat:

A tanórán, gyakorlaton aláírt jelenlétet igazoló katalóguslapok rögzítése esetén mind az oktátónak/szakmentornak, mind a hallgatónak kiemeli a hiányzásait, ráadásul a későbbiekben ismertetett Avatar-állapotban is meghatározó indikátorként szereplő adat. A hiányzás, mint indikátor a hallgatóknak elérhető leírásban, online tájékoztatóban megemlítsre kerül.

Felvetés:

A hallgatónál jellemző a mintatantervtől eltérő egyéni haladási ütemterv, amely sajnos a tanulmányi idő növelésével jár.

HASIT^{DUE} megoldási javaslat:

HASIT-alapfunkció a haladás ütemének nyilvántartása, a mulasztásból eredeztethető problémák azonosítása, azok figyelemfelhívó közlése a hallgató, valamint oktató/szakmentor felé. A félévek nem teljesítése egyrészt az Avatar-állapot megjelenítésében, másrészt a figyelmeztető üzenetek számának növekedésében is meg tapasztalható. A hallgató mentora is értesül a hallgató problémás voltáról, ezért nem csak alkalmazásbéli információval, hanem szakmentori kapcsolatfelvétellel is lehet támogatni a felzárkózásban.

Felvetés:

Nyelvvizsga hiánya miatt kiadható diplomák miatti lemorzsolódás.

HASIT^{DUÉ} megoldási javaslat:

A tanulmányi idő előrehaladtával a rendszer egyre nyomatékosabban felhívja a figyelmet a nyelvvizsga hiányára. A nyelvvizsga megléte indikátorként megjelenik a HASIT-alkalmazásban, amely kiemelten a feladatlistában is megjelenik, amelyről a hallgatón kívül annak szakmentora is tájékozódhat.

Felvetés:

Az esti tagozaton tanulók esetében magasabb a lemorzsolódási arány, mint a nappali hallgatók körében.

HASIT^{DUÉ} megoldási javaslat:

Az alkalmazás kontextusfüggően vizsgálja a hallgatók előrehaladását, így lehetőség van a levelező tagozatos, valamint nappali tagozatos hallgatók külön kezelésére. Az Avatar-állapotok is a beállított szempontok alapján generálódnak, mely a levelezős hallgatóknál a tantermi jelenlétet nem veszi figyelembe.

Felvetés:

A hallgatók időbeli leterheltségének kezelése.

HASIT^{DUÉ} megoldási javaslat:

Az alkalmazás naptárfelületet biztosít a tanulmányi adatok nyilvántartására, melyet automatikusan feltölt az egyéb alkalmazásokból átvett adatokkal. A hallgató egy felületen tájékozódhat az Őt érintő a tantárgyaival összefüggő tevékenységeiről. Amennyiben a karriertervben túltervezte a rendelkezésre álló idejét, úgy az intézmény szabályzásának megfelelően tantárgyat vonhat vissza.

Felvetés:

A hallgatók nem jelentkeznek a vizsgára, konzultációra.

HASIT^{DUÉ} megoldási javaslat:

A rendszer felhívást küld a vizsgaidőszak, valamint a jelentkezési határidővel kapcsolatosan. A felvetés megoldása érdekében Avatar-indikátorként kezeljük a jelentkezések határidejének betartását, valamint az időponthoz kötött, kötelező jelenlétek vizsgálatát. A jelenlét indikátor a levelező hallgatóknál nem számít bele az indikátor képletbe.

Felvetés:

A vizsgára bocsátás feltételeit nem teljesíti a hallgató.

HASIT^{DUÉ} megoldási javaslat:

Az egyes tárgyakban nyilvántartott számonkérések, határidőhöz köthető feladatok a rendszernaptárban is elérhetőek, melynek lejárata figyelni az alkalmazás. A határidők betartását, elmaradt feladatok nyilvántartását a főképernyőn követheti nyomon a hallgató.

Felvetés:

Szakdolgozattal kapcsolatos határidők be nem tartása.

HASIT^{DUÉ} megoldási javaslat:

A szakdolgozattal kapcsolatos feladatokat taszk formájában is megjelenítjük. Külön indikátorok ügyelnek a

szakdolgozati határidők értékelésére, melyek a következő elemeket vizsgálják:

- Előfeltétel vizsgálat.
 - Szakmai gyakorlat.
 - Testnevelés.
- Szakdolgozat bejelentésének határideje.
- Szakdolgozat beadásának határideje.

Felvetés:

A döntés, hogy a hallgató abbahagyja a tanulást, jellemzően hosszú folyamat eredménye. Mindig vannak előjelek, amelyek mutatják, hogy komoly a baj.

HASIT^{DUE} megoldási javaslat:

Az alkalmazás használatával a következő jelentések a lemaradásra hívják fel az oktatók/szakmentorok figyelmét:

- Hiányzásokkal kapcsolatos jelentések.
- Tantárgyi követelmények elmaradása, akár egyes tantárgyak teljesítéséhez szükséges határidős feladatok betartásának ellenőrzése.
- Rendszerhasználattal kapcsolatos gyakorisági jelentések.
- Tantárgyi, oktatói jelentések.

Felvetés:

A hallgató pénzügyi teljesítésével kapcsolatos észrevételek.

HASIT^{DUE} megoldási javaslat:

Hasit a NEPTUN-rendszerrel összeköttetésben vizsgálja a pénzügyi rendezésekből kinyerhető adatokat. Az „Befizetések határideje” megnevezésű indikátor a pénzügyi határidők betartása alapján vizsgálja a hallgatókat.

A felsorolt példák az egyes intézmények által felmerült kérdések rövid HASIT-rendszerben támogatott megoldása, melyet a későbbiekben részletesen is bemutatunk. A monitoring rendszer kidolgozásával foglalkozó alprojekt vizsgálja a lemorzsolódás mérhető okait és olyan informatikai támogatottságú rendszer kifejlesztésén dolgozik, amely képes a hallgatók eredményeinek nyomon követésére, a lemorzsolódás által veszélyeztetett hallgatók azonosítására, a hallgatók teljesítményének vizualizálására, és tanulmányi előrehaladásuk grafikus ábrázolására.

AZ ALKALMAZÁS CÉLKITŰZÉSE

A hallgatói sikerességet támogató monitoring rendszer azzal a szándékkal jött létre, hogy segítse a hallgatók zökkenőmentes beilleszkedését a főiskolai életbe, illetve támogassa őket a tanulással és tanulmányok folytatásával kapcsolatos problémák megoldásában.

Legfontosabb feladat a kiegyensúlyozott, a konfliktusait jól kezelő, magas önismereti szinttel rendelkező szakemberek képzésében való aktív közreműködés, ezért az intézményben minden szakhoz egy szakmentort rendeltek, aki személyesen veszi fel a kapcsolatot a hallgatókkal.

[6] Kerülő Judit (2006): A felnőttek tanulási motívumai. I. Durkó Mátyás konferencia és jubileumi szakmai találkozó. Debrecen.

A szakmentorok folyamatos, egyéni, személyre szabott tanácsadást nyújtanak a hallgatók tanulási, tanulmányaikkal összefüggő ügyeinek intézésében, valamint a HASIT^{DUE} alkalmazás segítségével folyamatosan monitorozzák a hallgatók aktivitását, eredményeit.

A diákoknak lehetőségük van mentor órákon és egyénileg is megkeresni a hozzájuk tartozó oktatót, amit akár személyesen, akár a HASIT^{DUE} alkalmazáson keresztül megtehetnek.

A rendszer kritikus eleme, a naprakész adatok elérhetősége, azok validálása. Ez természetesen nem duplikált adatrögzítést, hanem az egyéb alkalmazások (Neptun, Moodle) naprakészen tartását, minden résztvevő általi adatrögzítést igényelnek.

Az egyes alkalmazások adatait felhasználva nagyon látványos, és könnyen értelmezhető, a hallgatói sikerességet támogató kimutatásokat generál, melyeket tetszetős formában, interaktív módon nyújt át a felhasználóknak. Amennyiben a lekérdezett kontextusban nem talál adatot, vagy az adatok nem naprakészek, úgy figyelmeztető üzenetben tájékoztatja a felhasználókat az adatfeltöltéssel kapcsolatos hiányosságokról.

A rendszer felhasználói szerepköreit illetően a következőket különböztetjük meg: hallgató, oktató, szakmentor, VIR és alkalmazásgazda.

Az egyes szerepkörökhöz rendelt funkciókat, a szerepkörök egymásra épülését a későbbi fejezetekben olvashatjuk.

FELHASZNÁLÓI MOTIVÁCIÓ

A tanuláshoz akár gyermek, akár felnőttkorban tesszük, elengedhetetlen olyan indíték, amely nemcsak kiváltja, de tartósan fenntartja ezt az állapotot. Ahhoz, hogy sikereket érjünk el a képességek és kompetenciák mellett, elengedhetetlen a megfelelő tanulási motiváció. [6] A rendszer kialakításával egy központi kommunikációs, információs eszközök között igyekszünk biztosítani az intézet tanárai, valamint hallgatói között. A hallgató számára minden a tanulását támogató információt egy felületen, az általa testre szabható megjelenítéssel érhető el. Az oktatással kapcsolatos kimutatásokat kiegészítettük olyan eszközökkel, mint a „hónap hallgatója” megjelenítése, melynél a hallgató által beállított kontextus alapján a meghatározott időszakban legeredményesebb hallgatót tudja megtekinteni.

A hallgató a HASIT^{DUE} rendszerbe lépése során minden esetben a saját tanulmányi adatait, esetleges figyelemfelhívó veszélyforrásra utaló feladatait, illetve a tanulmányi állapotát tükröző Avatar-állapotát látja.

Az egyetemi élet legfontosabb – a tanulással nem feltétlen összefüggő – adatait is elérheti a megfelelő felhasználói felületen. Ilyenek például: Hallgatói Önkormányzat kapcsolat, Karrieriroda kapcsolat, Nemzetközi Iroda kapcsolat, Tanulmányi Hivatal kapcsolat, tutorálás, konzultáció igénylése, ajánlási ív és játék, online teszt, egyéb informatikai támogatás.

A HASIT^{DUE} a felhasználók által testre szabható elemei: nyelvi beállítások, avatar figura-, design- és színvilág kiválasztása.

A HASIT^{DUE} rendszerben a felsorolt elemek véges számban érhetőek el, de lehetőség van újabb elemek kialakítására, feltöltésére.

A felhasználók számára igen sokrétű támogatási lehetőséget építettünk be, amelyek használatával a rendszer minden funkcióját könnyen megismerhetjük. Elérhető tájékoztató felületek: képernyőkre értelmezett felhasználói leírások, polimédia tájékoztató (videóalapú rövid, a képernyő tartalmát bemutató előadások) és a gyakran ismételt kérdések gyűjteménye.

A RENDSZER BEVEZETÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ ELŐNYÖK

Rövidtávon kimutatható eredmények

A hallgatói sikerességet támogató monitoring rendszer bevezetése, és intézményi használata esetén már rövidtávon is nagyon sok előnyt, támogatást nyújthat a rendszert használó, különböző jogosultsággal rendelkező felhasználóknak. A legnagyobb felhasználói csoportot jelentő hallgatóság számára egy teljesen megújult, minden szempontból korszerű információs rendszer lesz elérhető, amely egy letisztult, felhasználóbarát felületen oszt meg a tanulmányokkal, eredményekkel, feladatokkal kapcsolatos minden információt. A hallgató az avatar változásaival, a saját képzésének egyszerű felületen elérhető karriertervezéssel motiváltabb, hatékonyabb a felsőoktatási tevékenységében. A rendszer bevezetésével nem csupán a tanulmányi állapot, hanem a kommunikációs eszközök elérhetővé, a napi rendszerhasználat integráns részévé tehetők.

Amennyiben a rendszer indikátorait az intézmény az elvárásoknak megfelelően elérhetővé teszi, úgy a HASIT a hallgató számára is fontos információforrássá, valószínűleg nagyon gyakorta használt alkalmazássá válik. Csökken az egymásra épülő tárgyak nem teljesítése.

Több figyelmet fordítanak a hallgatók a kötelezően megszerzendő bizonyítványok, igazolások megszerzésére, azaz a nyelvvizsga hiányában nem diplomát szerző hallgatók száma csökken.

Az oktatói, valamint vezetői szerepkörben gyakorlatilag a legfontosabb központi adatbázissá válhat a rendszer, hiszen rugalmasan, széles körben változtatható paraméterekkel azonnal napra kész adatokat képes kimutatni. A kimutatás nem csak szöveges, vagy csupán táblázatos formában érhető el, hanem diagramok formájában is. Az oktató naprakész információkat kap a hallgatóiról, a veszélyeztetett hallgatókat kiemelten kezeli. A tutorálásra alkalmas kiemelkedően jól teljesíthető diákok csoportsegítő tevékenységét népszerűsítheti, ajánlhatja a hallgatóknak. Természetesen az oktatói szerepkör is csak megfelelően felvitt indikátor-értékek mellett kap valid értékeket. A hallgatói eredmények globális, és egyénenkénti vizsgálata által a lemaradó hallgatók, szakok egyszerű kimutathatósága megvalósul a program által.

Hosszútávon kimutatható eredmények

A rendszer megfelelő használata esetén számos hosszútávú előnyök jósolhatók meg. Ezek nagy többsége, az eredeti célkitűzésnek megfelelően a hallgatói lemorzsolódás csökkentése környezetében válik kimutathatóvá. A rendszer funkcionalitása által megnövekszik az egyéni tanterv alapján tanuló hallgatók száma (karrierterv), amely a plusz tantárgyak, rövidülő képzési idővel jelentkezik. A hallgatói rendszeres használat következtében

megfogalmazódnak újabb grafikai megvalósítások, avatarfejlesztési igények. Az avatar-kontextusok, lekérdezések száma jelentősen gyarapodik. Hosszú távú kimutatások készíthetők az intézményi lemorzsolódások csökkentésének ábrázolására. Az oktató/szakmentor szerepkörben tevékenykedő hallgatók megváltozott feladatai rutinszerűvé válik. Az avatar-indexek intézményenként összehasonlíthatóak, mivel objektív adatok alapján kumulálódnak!

A felsőoktatási adatok áttekintése, rendszeresítése és egységesítése

A felsőoktatási intézmények hallgatóira vonatkozó adatok egységes lekérdezhetősége és összevethetősége mindig is cél volt. A FIR ill. a FIR 2 bevezetésével a hallgatókra vonatkozó képzési és személyes adatok, valamint a szakdolgozatra és a szakmai gyakorlatra vonatkozó adatok egységesen rendelkezésre állnak, azok az érintettek számára lekérdezhetők.

A HASIT^{DUE} monitoring rendszer ugyanakkor lehetőséget biztosít arra, hogy egy egységesen képzett mutatószám használatával (ún. hallgatói avatar) – amely számos különböző indikátor értékéből kerül előállításra – az egyes felsőoktatási intézmények hallgatói előremenete összehasonlíthatóvá váljon.

Az indikátorok használatának célja a hallgatói lemorzsolódás csökkentése. A lemorzsolódás számos okra vezethető vissza, azonban a monitoring rendszer csak az objektíven mérhető adatforrásokra szorítkozik. Ilyen adatok a hiányzás, az évközi feladatok és zárthelyi dolgozatok eredménye, a félévközi érdemjegy, a vizsgák eredményei, a szakdolgozatra és szakmai gyakorlatra vonatkozó adatok és az előző félév eredményeire vonatkozó statisztikai adatok (a teljesített és a felvett kreditek aránya, tanulmányi átlag). Elemzésre kerül még a hallgatói avatar meghatározásának céljából a hallgató tanulmányi előmenetele a mintatantervhez képest, a képzési követelményekben előírt nyelvvizsga megléte és az esetleges pénzügyi tartozások fennállása. Mindezen kívül az indikátorok kiegészülnek még a Neptun Egységes Tanulmányi Rendszer használatára való statisztikai adatokkal is. Ha a felsőoktatási rendszerben valamilyen CMS-rendszert (pl. Moodle) használnak, akkor az indikátorok száma bővíthető az ott elért eredményekkel és a használati aktivitással.

Az adatforrások és az azokon elvégzett adatelemzés lehetővé teszi, hogy a felsőoktatási intézményekre egységesen lekérdezhető legyen, hogy hány hallgató van kitéve a lemorzsolódás veszélyének, a hallgatók hány százaléka látogat egy-egy kurzust, a félévközi feladatok és zárthelyi dolgozatokat milyen arányban teljesítik a hallgatók. Természetesen az indikátorok megfelelő kombinálásával számos egyéb adat lekérdezhetővé válik.

A MONITORING RENDSZER MŰKÖDTETÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ADATFORRÁSOK

A monitoring rendszer számára az elsődleges adatforrás a Neptun Egységes Tanulmányi Rendszer. A rendszerben a hallgatók tanulmányaira vonatkozó összes adat rögzíthető, azonban az adatok automatikus elemzése nem lehetséges, ezt a hiányt pótolja a monitoring rendszer.

A monitoring rendszer számára mindenképp szükséges rögzíteni a Neptunban a hallgatói jelenlétet és a kurzushoz tartozó félévközi feladatokra és a zárthelyi dolgozatokra vonatkozó adatokat.

A hiányzások méréséhez szükséges a Neptunban a hallgatói jelenlét rögzítése, valamint, hogy minden oktató ki tudja választani a kurzusaira vonatkozó óratartrási időpontokat és minden hallgató esetében meg tudja

adni, hogy a hallgató megjelent, késett vagy nem jelent meg. A szorgalmi időszakban szinte csak ez az információ áll rendelkezésre a hallgató tanulmányaira vonatkozóan, így elengedhetetlen ezen adatok rögzítése.

A szorgalmi időszakban fontos a feladatok és a zárthelyi dolgozatok eredményeinek mérése, hiszen ha ezeket a hallgató nem, vagy rossz eredménnyel teljesíti, akkor az veszélyezteti a tárgy teljesítését. Ezen eredmények rögzítésére a Neptun-rendszerben lehetőség van: minden kurzus esetében megadhatók a félévközi feladatok adatai, majd azok teljesítése után azok eredményei is.

Ezen adatok rendelkezésre állása biztosítja a monitoring rendszer számára minden tárgyra vonatkozóan a hiányzásra, feladatokra és zárthelyi dolgozatokra vonatkozó összes adatot, így ezek elemezhetővé válnak. A szorgalmi időszakra vonatkozóan még a Neptun és az intézményi CMS-rendszer használati aktivitása is mérhető automatikusan, amely egy jó visszajelzés arra vonatkozóan, hogy a hallgató a szorgalmi időszakban mennyire követi a tárgyakra vonatkozó információkat.

Mivel ezen adatok rögzítése opcionális a Neptunban, ezért a legfontosabb feladat ezen adatok rögzítését kötelezővé tenni intézményi szinten az oktatók számára. Mivel ezen adatokat úgyis követniük kell, ezért ez számukra nem jelent plusz terhet.

A hallgatói indexsorok tartalmazzák a hallgatók félévvégi osztályzatait, a félévközi és a vizsgaidőszakban szerzett érdemjegyeiket egyaránt. Ezen adatok rendelkezésre állnak, hiszen az érdemjegyek vezetése a Neptun-rendszerben történik.

Ezen adatok lekérdezésével pontosan vizsgálhatóvá válik a hallgató félévvégi eredménye. Megállapíthatóvá válnak a hallgató által teljesített és nem teljesített tárgyak, számolható az átlag, akár szakonként a legjobb és a legrosszabb hallgatók is kiemelhetők.

Mivel a hallgatók a vizsgákra a Neptun-rendszer használatával jelentkeznek, így a hallgató vizsgajelentkezése is lekérdezhető, jelezni lehet, ha egy hallgató nem teljesített egy tárgyat és nem jelentkezett vizsgára, ennek vizsgálata azért fontos, mert ilyenkor a hallgató feladja a tárgy adott félévben történő teljesítését, így nagymértékben veszélyeztetetté válik a lemorzsolódás szempontjából.

A hallgatók féléves adatainak lekérdezésével válik vizsgálhatóvá a hallgató adott félévre vonatkozó átlaga, a felvett és a teljesített kreditek száma, valamint a hallgató státusza. A lekérdezés bővítésével lekérdezhető válik a hallgatóhoz rendelt mintatantervek kódja és neve is és természetesen a szak kódja és neve.

Ezen adatforrás azért válik fontossá, mert így megjeleníthető a szakmentorok számára a hallgató féléves átlaga és a teljesített–felvett kreditek aránya, amelyből egy jó mutatószám képezhető.

A Neptunban lehetőség van a mintatantervek rögzítésére, amely tartalmazza, hogy egy adott szakos, adott évben beiratkozott hallgatónak, melyik félévben, melyik tárgyat javasolt teljesítenie, annak érdekében, hogy az előírt képzési időn belül végezzen. A monitoring rendszer megfelelő működéséhez mindenképp szükséges a mintatantervek megfelelő rögzítése.

Amennyiben a Neptunban rögzítve vannak a mintatantervhez tartozó tárgyak, akkor lehetővé válik a hallgató féléves előrehaladásának jelzése, annak megjelenítése, hogy mintatanterv szerint a hallgatónak még melyik tárgyakat kell teljesítenie. Továbbá kiemelhetővé válnak azok a tárgyak, amelyek egy másik tárgy előfeltételei, így ha ezen tárgyak valamelyikét még nem teljesítette a hallgató, ezek tárgyak kiemelésével felhívható a tárgy teljesítésének a fontossága a hallgató számára. Így a hallgató számára karrierterv is előállíthatóvá válik.

A monitoring rendszer úgy járul hozzá a hallgatókra vonatkozó adatok egységesítéséhez, hogy a hallgatókra vonatkozó összes indikátor objektív méréseken alapul és azok kiértékelése azonos módon történik, az intézményspecifikus adatok mellőzésével.

A MONITORING RENDSZER INDIKÁTORAI

Indikátor típus	Kód	Ellenőrzés	Értékek vizsgálata	Max pont:	
Tantárgy szerinti teljesítések	A1	Tantárgyfelvétel ellenőrzését a felvett kreditpontok értékénél tesszük meg!			890
	A2	Egymásra épülő tantárgyak elmaradásának vizsgálata a mintatanterv alapján az aktív félévet is beleértve. Egyéni vizsgálat, amelyet egy külön egymásra épülő tárgyak listából kérdezzünk le. Az elmaradás, valamint meglét +, illetve - 20 pontot jelent, de a kimutatás ezen pontja TASZK formájában is megjelenik, melynek szélső értékei VESZÉLYEZTETETT - és MEGVALÓSÍTHATÓ. A két állapotok között 10-es skálán látható a hallgató állapota.	Az egymásra épülő tantárgyak esetén +- 20 pontok jelennek meg tantárgyanként.	40	
	A3	Felvett kreditek számának ellenőrzése mintatanterv szerint az aktuális félévig. A lekérdezésben adható teljes pontszám: 150. Akár fél éves, akár éves kontextusban vizsgáljuk. Ehhez a számértékhez kell arányosítani egy tantárgy értékét. Plusz tárgyak esetén a tantárgyra eső plusz értéket hozzá kell adni a 150-hez. Például: Egy félév 60 tantárgy, ami pontértékben 25 pontot jelent. A hallgató plusz egy tantárgyat vesz fel, ami az ő HASIT ^{DUE} pontértékében + 25, azaz összesen 175 pontot jelent.	arányosítva a mintatantervhez.150 pont	150	
	A4	Tanulmányi átlag a teljes tanulmányi időszakra nézve, beleértve az aktuális félévet is.	Értékenként *30 pont	150	
Hiányzás	B1	Jelenlét vizsgálata a teljes tanulmányi időre vetítve. A hiányzást negatív értékkel jutalmazzuk.-10, és -100 pont között. Amennyiben nincsen hiányzás, úgy +50 pont adódik az összes értékhez.	-100-tól 50 pontig, a hiányzásoknak megfelelően.	50	
Tantárgyi követelmény	C1	Aktuális feladatok határidőre történő teljesítésének vizsgálata. (Neptun) Tantárgyankénti értékelés. Melyet egy	Összesen 100 - nem teljesített tárgyak.	100	

		értéként kezelünk. Amennyiben minden tantárgy teljesíthető, úgy 100 pont, hiányzó tantárgy esetén - részarányos pontérték.			
Félévek megvalósíthatóságának vizsgálata	D2	A rendelkezésre álló teljesített / hátralévő félévek alapján a megvalósíthatóság minősítése. (megvalósítható, problémás, kritikus) VESZÉLYEZTETETT és MEGVALÓSÍTHATÓ 10-ES skálán ábrázolva. A pontérték arányos a besorolással.	A skálának megfelelően maximum érték: 100 pont.	50	
Szakmai gyakorlat	E1	A mintatanterv szerinti szakmai gyakorlat félévenkénti teljesítésének ellenőrzése. A megvalósíthatóságot taszk formájában is megjelenítjük!	Félévenkénti I/N, melyből százalékos értéket jelenítünk meg.	50	
	E2	A rendelkezésre álló teljesített / hátralévő félévek alapján a megvalósíthatóság minősítése. (megvalósítható, problémás, kritikus) A mintatanterv alapján elmaradt tantárgyak vizsgálata. VESZÉLYEZTETETT - MEGVALÓSÍTHATÓ skálán.		100	
Nyelvi teljesítés	F1	Nyelvvizsgálóval rendelkezik már a hallgató? (Igen - Nem) Amennyiben igen, úgy 100 pont. Ellenkező esetben nem kap pontot a hallgató.	I/N, de ügyelni kell a tanulmányi idő múlására!	50	
Szakdolgozat	G1	A szakdolgozat beadásának minden előfeltétele teljesült?	I/N Amennyiben negatív értéket kapunk, úgy figyelmeztető üzenetet kell kapni a hallgatónak!	50	
	G2	Bejelentés dátuma. A bejelentés határidejéhez képest vizsgálunk!	I/N Amennyiben negatív értéket kapunk, úgy figyelmeztető üzenetet kell kapni a hallgatónak!	25	

	G3	Beadás dátuma. A beadási határidőhöz képest vizsgálunk!	I/N Amennyiben negatív értéket kapunk, úgy figyelmeztető üzenetet kell kapni a hallgatónak!	25	
Finanszírozás	H1	Finanszírozás vizsgálata az aktuális félévig.	I/N Amennyiben negatív értéket kapunk, úgy figyelmeztető üzenetet kell kapni a hallgatónak!	50	
Erasmus	I1	Felvett tárgyak teljesítése	I/N		
Moodle feladatok	J1	Tantárgyhoz tartozó Moodle feladatok határidejének betartása (Igen)	I/N tantárgyanként 2, -2 pont	20	175
	J2	Tantárgyhoz tartozó Moodle feladatok határidejének betartása (Nem)	I/N tantárgyanként 2, -2 pont	0	
Kötelezettségek	K1	Tantárgyhoz tartozó egyéb kötelezettségek betartása (Nem Moodle-hoz köthető feladatok. Pl.: beadandó feladat, prezentáció elkészítése, ...) (Igen)	I/N tantárgyanként 2, -2 pont	25	
	K2	Tantárgyhoz tartozó egyéb kötelezettségek elmulasztása (Nem Moodle-hoz köthető feladatok. Pl.: beadandó feladat, prezentáció elkészítése, ...) (Nem)	I/N tantárgyanként 2, -2 pont	0	
Tantárgy felvétel	L	Tantárgyfelvételi aktivitás. A lehetséges felvételi időszakon belül MIKOR vette fel a tantárgyat a hallgató? A tantárgyfelvétel záró dátumához képest vizsgálunk!	2 nappal előtte, 1 héttel előtte, több mint 1 héttel előtte	5	
Többségteljesítés	M	Tantárgy többségteljesítésének vizsgálata (0, vagy több...)	1, 2, 3, 4, ...	20	
Megjelenés	N	Megjelenítés a szakmentori órákon.(I/N)	I/N	20	
Egyéb tevékenységek	O1	TDK, szakkollégium vizsgálata (I/N)	I/N	10	
	O2	Tanórán kívüli értékelhető sport tevékenység (I/N)	I/N	10	
Moodle használat	P	Moodle belépési gyakoriság (Heti 3 fölött, heti 1, és 3 között, heti egy alatt) Az aktuális dátumtól 7 napot vizsgálunk!	0 alatt, 0, 3 fölött	5	

HASIT ^{DUE} -üzenetek	Q	Olvasatlan üzenetek száma a HASIT ^{DUE} -ban (5, vagy annál kevesebb, 15 vagy annál kevesebb, 16, vagy annál több)	5 alatt, 15-ig, 16 fölött	10
HASIT ^{DUE} -használat	R	HASIT ^{DUE} rendszerbelépési gyakoriság (Heti 3 fölött, heti 1, és 3 között, heti egy alatt) Az aktuális dátumtól 7 napot vizsgálunk!	0 alatt, 0, 3 fölött	5
Neptun-használat	S	Neptun rendszerbelépési gyakoriság (Heti 3 fölött, heti 1, és 3 között, heti egy alatt) Az aktuális dátumtól 7 napot vizsgálunk!	0 alatt, 0, 3 fölött	5
Neptun-üzenetek	T	Olvasatlan üzenetek száma a Neptunban (5, vagy annál kevesebb, 15 vagy annál kevesebb, 16, vagy annál több)	5 alatt, 15-ig, 16 fölött	10
Értékelések	X	Értékelések leadása a Neptunban. (Igen /Nem)	I/N	10
Kérvények	Y	Kérvény beadási határidők betartása (Igen /Nem)	I/N	10
Befizetések	Z	Befizetések határidejének betartása (Igen / Nem)	I/N	10
				1065

Avatar-állapotok, amelyek az egyén kiválasztott időszakának indikátorok által meghatározott mérőszámát jellemezhetik:

- HARAGOS (-3)
- AGGÓDÓ, FELSZÓLÍTÓ (-2)
- SZOMORÚ (-1)
- SEMLEGES (0)
- BIZAKODÓ (+1)
- MOSOLYGÓS (+2)
- ELÉGEDETT, BOLDOG (+3)

A mérőszámok értékének meghatározása az indikátorok két csoportjából kerül kiszámításra, melynek megoszlása alapesetben 80%-20%. Az egyes indikátorok fontossága, %-os értéke a tagozat, valamint egyéb tulajdonságok alapján változhat.

Alapvető csoportosításuk:

- Nappalis hallgató – Levelezős hallgató.
- Online kurzus – hagyományos tantermi tantárgy.

Az egyes indikátorok érzékenyítését a rendszer használata során az alkalmazásgazda módosíthatja!

Indikátorok alapértelmezett értékük (nappalis hallgatók esetén) szerinti csoportosítása:

A 80%-os értéket adó indikátorok:

1. Mintatanterv szerinti teljesítések (tantárgyak, kreditek), karrierterv, vagy egyéni tanrend szerinti teljesítések (tantárgyak, kreditek), a hallgató féléves eredményei, félévenkénti teljesítések, tárgyfelvétel száma, felvett/teljesített kreditek, tárgy végső jegye, kumulált tanulmányi átlag, általános állapot, előrehaladás (aktív/passzív státusz, aktív félévek száma, kumulált teljesített kredit)
2. Jelenlét (a jelenléti ívek, katalógusok kitöltése alapján). Félévközi előrehaladás: hiányzások/jelenlét tantárgyanként.
3. Tantárgyi követelmények (pl. félévközi feladatok) listája és eredménye.
4. Testnevelés teljesítése. (Levelezős hallgatóknál nem releváns!)
5. Szakmai gyakorlat adatai (kezdet, vége, hossza, igazolás dátuma, igazoló neve) és teljesítése.
6. Nyelvvizsga adatai (nyelv, fok, típus, nyelvvizsga követelményt teljesített-e a hallgató).
7. Szakdolgozat adatai (sorszám, cím, bejelentés dátuma, beadás dátuma) és teljesítése.

A 20%-os értéket adó indikátorok:

1. Feladatok: leadási határidő betartása, idő előtti teljesítése. (mikor)
2. Minden kurzusban megjelenített, határidővel rendelkező objektum vizsgálata.
3. Online kurzusok kattintási eredményei.
4. Tantárgyfelvételi aktivitás. (mikor)
5. Tantárgyfelvétel a minta tanterv szerint? Többszörfelvétel.
6. Tutori órán megjelenés.
7. Bármilyen egyéb a tanulmányokkal összefüggő tevékenység.
 - TDK, szakkolégium. (Feltétele új mező létrehozása a Neptunban!)
 - Sporttevékenység.
 - egyéb aktivitás: pl. Moodle chatbelépések száma.
8. Kedvezményezett tanrend (I/N) hiányzások mérése nem releváns.
9. Hányszor lépett be az adott időintervallumban az LMS-be.
10. Hány olvasatlan üzenete van az LMS-ben.
11. HASIT^{DUE} rendszerbelépési gyakoriság.
12. Hány olvasatlan üzenete van a rendszerben.
13. Neptun-rendszerbelépési gyakoriság.
14. Hány olvasatlan üzenete van a rendszerben.
15. Kérdőívek, értékelések leadása a Neptunban. (mikor)
16. Kérvénykitöltési szabályok betartása. (mikor)
17. Befizetések rendszeressége.

AZ INDIKÁTOROK LEKÉRDEZÉSI LEHETŐSÉGEI

A felsorolt indikátorok közül a legtöbb adat forrása a Neptun-rendszer, így szűrők létrehozásával kérdezhetők le az adatok. A legfontosabb az adatok egymásra épülésének a feltárása. Az indikátorok különböző Neptun szűrők használatával állíthatók elő, a lekérdezett adatokat egyes esetekben elemezni is szükséges.

Tantárgy szerinti teljesítések

Meghatározandó indikátorok:

A1	Tantárgyfelvétel ellenőrzését a felvett kreditpontok értékénél tesszük meg!
A2	Egymásra épülő tantárgyak elmaradásának vizsgálata a mintatanterv alapján az aktív félévet is beleértve. Egyéni vizsgálat, amelyet egy külön egymásra épülő tárgyak listából kérdezzünk le. Az elmaradás, valamint meglét +, illetve - 20 pontot jelent, de a kimutatás ezen pontja TASZK formájában is megjelenik, melynek szélső értékei VESZÉLYEZTETETT - és MEGVALÓSÍTHATÓ. A két állapotok között 10-es skálán látható a hallgató állapota.
A3	Felvett kreditek számának ellenőrzése mintatanterv szerint az aktuális félévig. A lekérdezésben adható teljes pontszám: 150. Akár féléves, akár éves kontextusban vizsgáljuk. Ehhez a számértékhez kell arányosítani egy tantárgy értékét. Plusz tárgyak esetén a tantárgyra eső plusz értéket hozzá kell adni a 150-hez. Például: Egy félév 6 tantárgy, ami pontértékben 25 pontot jelent. A hallgató plusz egy tantárgyat vesz fel, ami az ő HASIT ^{DUE} pontértékében + 25, azaz összesen 175 pontot jelent.
A4	Tanulmányi átlag a teljes tanulmányi időszakra nézve, beleértve az aktuális félévet is.

A1: Összetett indikátor, amely az A3 indikátorral együtt értelmezhető, kifejtése ott történik meg.

A2: A Neptun-rendszerben először a hallgatókhoz rendelt mintatanterveket kell lekérdezni. Ennek lekérdezése a Hallgató – Hallgató képzése – Hallgató féléves adatai – Hallgató mintatanterve táblák lekérdezésével tudható le.

Fontos beállítani szűrési feltételt a lekérdezéseknél, hogy ne a valaha tanult összes hallgató adata kerüljön lekérdezésre. Az egyik célszerű szűrő a hallgatói tábla, a weben-beléphet értékének a vizsgálata. Csak azon hallgatókról van információra szükség, akik weben beléphetnek, ez már jelentősen szűkíti a hallgatók listáját. A képzési adatokra is célszerű szűrni, ilyen feltétel lehet a beiratkozás dátuma vagy a képzés státusza. Nincsen szükség információra azokról a hallgatókról, akiknek a státusza az, hogy diplomát szerzett. Ez a továbbiakban nem kerül kiemelésre, hiszen ezeket a szűrési feltételeket minden indikátor esetében alkalmazni kell.

A mintatanterveket elegendő csak azok változásakor (jellemzően évente egyszer, augusztusban) lekérdezni és letárolni a monitoring rendszerben, a Neptun-rendszerben a Mintatanterv – Mintatanterv tárgyai – Tárgyak táblákat szükséges lekérdezni minden mintatanterv esetén, hogy az összes képzés esetén rendelkezésre álljon az összes mintatanterv. Ezen túlmenően még a Tárgyekvivalencia táblát is le kell kérdezni, amely tartalmazza a tárgyak megfelelőségét, amelyet a hallgatói indexsorok vizsgálatánál figyelembe kell venni.

A tárolt mintatantervek közül a monitoring rendszer kikeresi a hallgatóhoz rendelt mintatanterveket (jellemzően a szaknak és a szakiránynak külön mintatanterve van) és összeveti a hallgató által felvett tárgyakkal, a hallgató aktuális félévét figyelembe véve. Így pontosan megállapítható, hogy a hallgatónak mely tárgyai hiányoznak, ill. melyeket teljesített.

A3: A mintatanterv jellemzően 30 kredit/félév előrehaladást ír elő a hallgatóknak, szakonként vannak kivételek, az adott félévre vonatkozó előírt kreditpontok száma a tárolt mintatantervekből kiderül. Így az A2 indikátor vizsgálatát követően az is megállapítható a mintatanterv tárgyainak vizsgálatánál, hogy hány kreditje hiányzik a hallgatónak a mintatantervhez képest és kiszámítható az indikátorhoz tartozó pont.

A4: Az aktuális félévet megelőző félévek adatai a Hallgató – Hallgató képzése – Hallgató képzésének féléves adatai táblában kérdezhetők le. Lekérdezhető a teljesített és a felvett kreditek száma és a hallgató tanulmányi átlaga. Az aktuális félév tanulmányi átlaga számolható, a Hallgató – Hallgató képzése – Hallgató féléves indexsorai táblában tárolt eredmények alapján. Így az átlag ismeretében megállapítható az indikátor értéke.

Hiányzások szűrése

B1	Jelenlét vizsgálata a teljes tanulmányi időre vetítve. A hiányzást negatív értékkel jutalmazzuk -10, és -100 pont között. Amennyiben nincsen hiányzás, úgy +50 pont adódik az összes értékhez.
-----------	--

A hiányzások méréséhez elengedhetetlen azok rögzítése a Neptun Egységes Tanulmányi Rendszerben. Minden oktató ki tudja választani a kurzusaira vonatkozó óratartrási időpontokat és minden hallgató esetében meg tudja adni, hogy a hallgató megjelent, késett vagy nem jelent meg.

A szorgalmi időszakban szinte csak ez az információ áll elsősorban rendelkezésre a hallgató tanulmányaira vonatkozóan, így elengedhetetlen ezen adatok rögzítése.

A Neptunban a jelenléti információkra vonatkozóan a szűrés elkészítése egyszerű, ahogy az az alábbi ábrán is látható.

4. ábra. Neptun-szűrés készítése.

The screenshot shows the Neptun system's filter configuration interface. It consists of several panels, each representing a different level of the data hierarchy. Each panel has a title bar with a checkmark icon and a close button. The panels are:

- Tárgy**: Archivált, Előkövetelmény, Előkövetelmény leírás, Előkövetelmény tárgyleadaskor, Extra1, Extra2.
- Tárgy kurzusai**: Egyéb intézményi tárgy, Kurzuslétszám a tárgyból, Létrehozás ideje, Létrehozó, Max. kurzuslétszám a tárgyból, Módosítás ideje.
- Kurzus**: Ár, Archivált, Automatikus aláírás megtagadása, Azonosító, Csak a hozzárendelt mintatantervvel, Egyéb intézményi várdlista létszám.
- Kurzus hallgató**: Elfogadás dátuma, Elfogadva, Jelenkezés dátuma, Kérdőív, Követelményellenőrzés dátuma, Követelményellenőrzés eredménye.
- Hallgatói jelenlét**: Belső megjegyzés, Külső megjegyzés, Létrehozás ideje, Létrehozó, Módosítás ideje, Módosító.
- Hallgató**: Adóazonosító, Adóazonosító jó, Adóigazolás használatva, Adószám, Aktív félévek 2006/0301-ig, Aktívus tárhelyhasználat.
- Óranyilvántartás**: Azonosító, Cím, Félév, Létrehozás ideje, Létrehozó, Létszám.
- Óraidőpontok**: Az óra tárgya, Érvényes, Fenntartott óraidőpont, Helyettesítés dátuma, Import, Import típusa.

Forrás: Neptun tanulmányi rendszer

A lekérdezés eredményeként egy alábbi táblázat áll rendelkezésre.

5. ábra. Neptun-szűrés eredményének megjelenítése.

The screenshot shows the Neptun system's data display interface. It features a large table with many columns, representing the results of a query. The table is organized into a grid with alternating light and dark rows. The columns include various fields such as course names, student IDs, and attendance records. The interface also includes a sidebar on the left with navigation options and a top bar with the Neptun logo and system information.

Forrás: Neptun tanulmányi rendszer

A hiányzások mérését össze kell vetni a tárgyhoz tartozó óraidőpontokkal, így megállapítható, hogy vannak-e olyan időpontok, amelyek esetében a hallgatói jelenlét rögzítése nem történt meg, így figyelmeztető üzenet küldhető a hiányzó adatok pótlására.

Tantárgyi követelmények

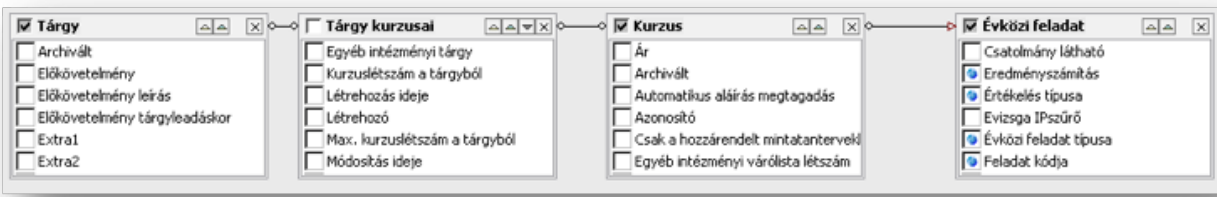
C1	Aktuális feladatok határidőre történő teljesítésének vizsgálata. (Neptun) Tantárgyankénti értékelés. Melyet egy értékként kezelünk. Amennyiben minden tantárgy teljesíthető, úgy 100 pont, hiányzó tantárgy esetén - részarányos pontérték.
D2	A rendelkezésre álló teljesített / hátralévő félévek alapján a megvalósíthatóság minősítése. (megvalósítható, problémás, kritikus) VESZÉLEYZTETETT és MEGVALÓSÍTHATÓ 10-ES skálán ábrázolva. A pontérték arányos a besorolással.

C1: A szorgalmi időszakban fontos a feladatok és a zárthelyi dolgozatok eredményeinek mérése, hiszen ha ezeket a hallgató nem vagy rossz eredménnyel teljesíti, akkor az veszélyezteti a tárgy teljesítését.

Ezen eredmények rögzítésére a Neptun-rendszerben lehetőség van: minden kurzus esetében megadhatók a félévközi feladatok adatai, majd azok teljesítése után azok eredményei is.

Ennek megfelelően a monitoring rendszer számára először a félévközi feladatok adatait kell lekérdezni az alábbi szűrés használatával.

6. ábra. Neptun-szűrés készítése.

Forrás: Neptun tanulmányi rendszer

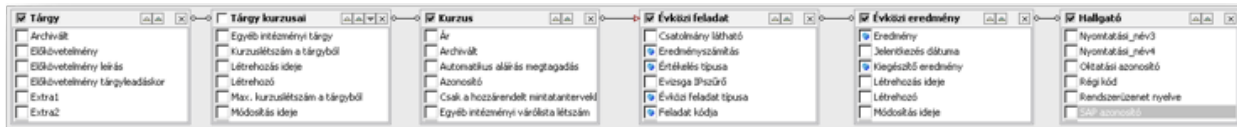
7. ábra. Neptun-szűrés eredményének megjelenítése - Forrás: Neptun tanulmányi rendszer.

[illegible]

Forrás: Neptun tanulmányi rendszer

Így rendelkezésre áll a monitoring rendszer számára minden tárgyra vonatkozóan a feladatok minden adata, ezt követően a hallgatók eredményei az alábbi szűrő használatával kérdezhető le.

8. ábra. Neptun-szűrés készítése.

Forrás: Neptun tanulmányi rendszer

9. ábra. Neptun-szűrés eredményének megjelenítése.

Tárgy	Kurzus	Évközi feladat	Évközi eredmény	Hallgató
2014-2015-1-1	2014-2015-1-1	2014-2015-1-1	2014-2015-1-1	2014-2015-1-1
2014-2015-1-2	2014-2015-1-2	2014-2015-1-2	2014-2015-1-2	2014-2015-1-2
2014-2015-1-3	2014-2015-1-3	2014-2015-1-3	2014-2015-1-3	2014-2015-1-3
2014-2015-1-4	2014-2015-1-4	2014-2015-1-4	2014-2015-1-4	2014-2015-1-4
2014-2015-1-5	2014-2015-1-5	2014-2015-1-5	2014-2015-1-5	2014-2015-1-5
2014-2015-1-6	2014-2015-1-6	2014-2015-1-6	2014-2015-1-6	2014-2015-1-6
2014-2015-1-7	2014-2015-1-7	2014-2015-1-7	2014-2015-1-7	2014-2015-1-7
2014-2015-1-8	2014-2015-1-8	2014-2015-1-8	2014-2015-1-8	2014-2015-1-8
2014-2015-1-9	2014-2015-1-9	2014-2015-1-9	2014-2015-1-9	2014-2015-1-9
2014-2015-1-10	2014-2015-1-10	2014-2015-1-10	2014-2015-1-10	2014-2015-1-10
2014-2015-1-11	2014-2015-1-11	2014-2015-1-11	2014-2015-1-11	2014-2015-1-11
2014-2015-1-12	2014-2015-1-12	2014-2015-1-12	2014-2015-1-12	2014-2015-1-12
2014-2015-1-13	2014-2015-1-13	2014-2015-1-13	2014-2015-1-13	2014-2015-1-13
2014-2015-1-14	2014-2015-1-14	2014-2015-1-14	2014-2015-1-14	2014-2015-1-14
2014-2015-1-15	2014-2015-1-15	2014-2015-1-15	2014-2015-1-15	2014-2015-1-15
2014-2015-1-16	2014-2015-1-16	2014-2015-1-16	2014-2015-1-16	2014-2015-1-16
2014-2015-1-17	2014-2015-1-17	2014-2015-1-17	2014-2015-1-17	2014-2015-1-17
2014-2015-1-18	2014-2015-1-18	2014-2015-1-18	2014-2015-1-18	2014-2015-1-18
2014-2015-1-19	2014-2015-1-19	2014-2015-1-19	2014-2015-1-19	2014-2015-1-19
2014-2015-1-20	2014-2015-1-20	2014-2015-1-20	2014-2015-1-20	2014-2015-1-20
2014-2015-1-21	2014-2015-1-21	2014-2015-1-21	2014-2015-1-21	2014-2015-1-21
2014-2015-1-22	2014-2015-1-22	2014-2015-1-22	2014-2015-1-22	2014-2015-1-22
2014-2015-1-23	2014-2015-1-23	2014-2015-1-23	2014-2015-1-23	2014-2015-1-23
2014-2015-1-24	2014-2015-1-24	2014-2015-1-24	2014-2015-1-24	2014-2015-1-24
2014-2015-1-25	2014-2015-1-25	2014-2015-1-25	2014-2015-1-25	2014-2015-1-25
2014-2015-1-26	2014-2015-1-26	2014-2015-1-26	2014-2015-1-26	2014-2015-1-26
2014-2015-1-27	2014-2015-1-27	2014-2015-1-27	2014-2015-1-27	2014-2015-1-27
2014-2015-1-28	2014-2015-1-28	2014-2015-1-28	2014-2015-1-28	2014-2015-1-28
2014-2015-1-29	2014-2015-1-29	2014-2015-1-29	2014-2015-1-29	2014-2015-1-29
2014-2015-1-30	2014-2015-1-30	2014-2015-1-30	2014-2015-1-30	2014-2015-1-30
2014-2015-1-31	2014-2015-1-31	2014-2015-1-31	2014-2015-1-31	2014-2015-1-31
2014-2015-1-32	2014-2015-1-32	2014-2015-1-32	2014-2015-1-32	2014-2015-1-32
2014-2015-1-33	2014-2015-1-33	2014-2015-1-33	2014-2015-1-33	2014-2015-1-33
2014-2015-1-34	2014-2015-1-34	2014-2015-1-34	2014-2015-1-34	2014-2015-1-34
2014-2015-1-35	2014-2015-1-35	2014-2015-1-35	2014-2015-1-35	2014-2015-1-35
2014-2015-1-36	2014-2015-1-36	2014-2015-1-36	2014-2015-1-36	2014-2015-1-36
2014-2015-1-37	2014-2015-1-37	2014-2015-1-37	2014-2015-1-37	2014-2015-1-37
2014-2015-1-38	2014-2015-1-38	2014-2015-1-38	2014-2015-1-38	2014-2015-1-38
2014-2015-1-39	2014-2015-1-39	2014-2015-1-39	2014-2015-1-39	2014-2015-1-39
2014-2015-1-40	2014-2015-1-40	2014-2015-1-40	2014-2015-1-40	2014-2015-1-40
2014-2015-1-41	2014-2015-1-41	2014-2015-1-41	2014-2015-1-41	2014-2015-1-41
2014-2015-1-42	2014-2015-1-42	2014-2015-1-42	2014-2015-1-42	2014-2015-1-42
2014-2015-1-43	2014-2015-1-43	2014-2015-1-43	2014-2015-1-43	2014-2015-1-43
2014-2015-1-44	2014-2015-1-44	2014-2015-1-44	2014-2015-1-44	2014-2015-1-44
2014-2015-1-45	2014-2015-1-45	2014-2015-1-45	2014-2015-1-45	2014-2015-1-45
2014-2015-1-46	2014-2015-1-46	2014-2015-1-46	2014-2015-1-46	2014-2015-1-46
2014-2015-1-47	2014-2015-1-47	2014-2015-1-47	2014-2015-1-47	2014-2015-1-47
2014-2015-1-48	2014-2015-1-48	2014-2015-1-48	2014-2015-1-48	2014-2015-1-48
2014-2015-1-49	2014-2015-1-49	2014-2015-1-49	2014-2015-1-49	2014-2015-1-49
2014-2015-1-50	2014-2015-1-50	2014-2015-1-50	2014-2015-1-50	2014-2015-1-50
2014-2015-1-51	2014-2015-1-51	2014-2015-1-51	2014-2015-1-51	2014-2015-1-51
2014-2015-1-52	2014-2015-1-52	2014-2015-1-52	2014-2015-1-52	2014-2015-1-52
2014-2015-1-53	2014-2015-1-53	2014-2015-1-53	2014-2015-1-53	2014-2015-1-53
2014-2015-1-54	2014-2015-1-54	2014-2015-1-54	2014-2015-1-54	2014-2015-1-54
2014-2015-1-55	2014-2015-1-55	2014-2015-1-55	2014-2015-1-55	2014-2015-1-55
2014-2015-1-56	2014-2015-1-56	2014-2015-1-56	2014-2015-1-56	2014-2015-1-56
2014-2015-1-57	2014-2015-1-57	2014-2015-1-57	2014-2015-1-57	2014-2015-1-57
2014-2015-1-58	2014-2015-1-58	2014-2015-1-58	2014-2015-1-58	2014-2015-1-58
2014-2015-1-59	2014-2015-1-59	2014-2015-1-59	2014-2015-1-59	2014-2015-1-59
2014-2015-1-60	2014-2015-1-60	2014-2015-1-60	2014-2015-1-60	2014-2015-1-60
2014-2015-1-61	2014-2015-1-61	2014-2015-1-61	2014-2015-1-61	2014-2015-1-61
2014-2015-1-62	2014-2015-1-62	2014-2015-1-62	2014-2015-1-62	2014-2015-1-62
2014-2015-1-63	2014-2015-1-63	2014-2015-1-63	2014-2015-1-63	2014-2015-1-63
2014-2015-1-64	2014-2015-1-64	2014-2015-1-64	2014-2015-1-64	2014-2015-1-64
2014-2015-1-65	2014-2015-1-65	2014-2015-1-65	2014-2015-1-65	2014-2015-1-65
2014-2015-1-66	2014-2015-1-66	2014-2015-1-66	2014-2015-1-66	2014-2015-1-66
2014-2015-1-67	2014-2015-1-67	2014-2015-1-67	2014-2015-1-67	2014-2015-1-67
2014-2015-1-68	2014-2015-1-68	2014-2015-1-68	2014-2015-1-68	2014-2015-1-68
2014-2015-1-69	2014-2015-1-69	2014-2015-1-69	2014-2015-1-69	2014-2015-1-69
2014-2015-1-70	2014-2015-1-70	2014-2015-1-70	2014-2015-1-70	2014-2015-1-70
2014-2015-1-71	2014-2015-1-71	2014-2015-1-71	2014-2015-1-71	2014-2015-1-71
2014-2015-1-72	2014-2015-1-72	2014-2015-1-72	2014-2015-1-72	2014-2015-1-72
2014-2015-1-73	2014-2015-1-73	2014-2015-1-73	2014-2015-1-73	2014-2015-1-73
2014-2015-1-74	2014-2015-1-74	2014-2015-1-74	2014-2015-1-74	2014-2015-1-74
2014-2015-1-75	2014-2015-1-75	2014-2015-1-75	2014-2015-1-75	2014-2015-1-75
2014-2015-1-76	2014-2015-1-76	2014-2015-1-76	2014-2015-1-76	2014-2015-1-76
2014-2015-1-77	2014-2015-1-77	2014-2015-1-77	2014-2015-1-77	2014-2015-1-77
2014-2015-1-78	2014-2015-1-78	2014-2015-1-78	2014-2015-1-78	2014-2015-1-78
2014-2015-1-79	2014-2015-1-79	2014-2015-1-79	2014-2015-1-79	2014-2015-1-79
2014-2015-1-80	2014-2015-1-80	2014-2015-1-80	2014-2015-1-80	2014-2015-1-80
2014-2015-1-81	2014-2015-1-81	2014-2015-1-81	2014-2015-1-81	2014-2015-1-81
2014-2015-1-82	2014-2015-1-82	2014-2015-1-82	2014-2015-1-82	2014-2015-1-82
2014-2015-1-83	2014-2015-1-83	2014-2015-1-83	2014-2015-1-83	2014-2015-1-83
2014-2015-1-84	2014-2015-1-84	2014-2015-1-84	2014-2015-1-84	2014-2015-1-84
2014-2015-1-85	2014-2015-1-85	2014-2015-1-85	2014-2015-1-85	2014-2015-1-85
2014-2015-1-86	2014-2015-1-86	2014-2015-1-86	2014-2015-1-86	2014-2015-1-86
2014-2015-1-87	2014-2015-1-87	2014-2015-1-87	2014-2015-1-87	2014-2015-1-87
2014-2015-1-88	2014-2015-1-88	2014-2015-1-88	2014-2015-1-88	2014-2015-1-88
2014-2015-1-89	2014-2015-1-89	2014-2015-1-89	2014-2015-1-89	2014-2015-1-89
2014-2015-1-90	2014-2015-1-90	2014-2015-1-90	2014-2015-1-90	2014-2015-1-90
2014-2015-1-91	2014-2015-1-91	2014-2015-1-91	2014-2015-1-91	2014-2015-1-91
2014-2015-1-92	2014-2015-1-92	2014-2015-1-92	2014-2015-1-92	2014-2015-1-92
2014-2015-1-93	2014-2015-1-93	2014-2015-1-93	2014-2015-1-93	2014-2015-1-93
2014-2015-1-94	2014-2015-1-94	2014-2015-1-94	2014-2015-1-94	2014-2015-1-94
2014-2015-1-95	2014-2015-1-95	2014-2015-1-95	2014-2015-1-95	2014-2015-1-95
2014-2015-1-96	2014-2015-1-96	2014-2015-1-96	2014-2015-1-96	2014-2015-1-96
2014-2015-1-97	2014-2015-1-97	2014-2015-1-97	2014-2015-1-97	2014-2015-1-97
2014-2015-1-98	2014-2015-1-98	2014-2015-1-98	2014-2015-1-98	2014-2015-1-98
2014-2015-1-99	2014-2015-1-99	2014-2015-1-99	2014-2015-1-99	2014-2015-1-99
2014-2015-1-100	2014-2015-1-100	2014-2015-1-100	2014-2015-1-100	2014-2015-1-100

Forrás: Neptun tanulmányi rendszer

A feladatok vagy zárthelyi dolgozatok nem teljesítése vagy sikertelen teljesítése nagymértékben veszélyezteti a hallgató félévvégi sikeres teljesítését.

A tantárgyak esetében, amennyiben nem került félévi feladat rögzítésre, akkor az oktató emlékeztető üzenetet kap, ennek a pótlásra. A hallgató pedig a naptár modulban pontosan tudja követni a határidő közeledtét.

D2: Minden hallgatóra vonatkozóan meghatározásra kerül, hogy mennyire megvalósítható az, hogy a mintatanterv szerinti időben végezzen. Ennek a meghatározásnak az alapja a hallgató által már teljesített félévek és a mintatanterv összevetése. A hiányzó tárgyak és a hátralevő félévek arányosítását követően, ha nem haladja meg a félévenkénti tárgyak száma a mintatanterv által előírtat, akkor a minősítés megvalósítható. Ha csak max. 2 tárggyal kell többet felvennie a hallgatónak, akkor a minősítés problémás. Ha ettől több tárgyat kell a hallgatónak felvenni, akkor kritikus a minősítés.

Szakmai gyakorlat

E1	A mintatanterv szerinti szakmai gyakorlat félévenkénti teljesítésének ellenőrzése. A megvalósíthatóságot TASZk formájában is megjelenítjük!
E2	A rendelkezésre álló teljesített / hátralévő félévek alapján a megvalósíthatóság minősítése. (megvalósítható, problémás, kritikus) A mintatanterv alapján elmaradt tantárgyak vizsgálata. VESZÉLYEZTETETT - MEGVALÓSÍTHATÓ skálán.

E1: A Neptun-rendszerben a szakmai gyakorlatra vonatkozó adatok rögzítése kötelező, azok a Hallgató – Hallgató képzése – Szakmai gyakorlat tábla használatával kérdezhető le. A lekérdezés során vizsgálandó a gyakorlat megkezdésére vonatkozó adat (gyakorlat kezdete és vége) és a gyakorlat időtartama. A mintatanterv pontosan előírja a gyakorlat hosszát, a lekérdezés során arra kell ügyelni, elképzelhető, hogy a hallgató több gyakorlati helyen végzi a gyakorlatát. Figyelni kell az elemzésnél az időtartam egységre, ha az nem egyezik a mintatantervben meghatározott időtartamegységgel, akkor az értéket konvertálni kell.

E2: A szakmai gyakorlat esetében az egyes félévekre előírt gyakorlati időket összesíteni és elemezni kell. A D2-höz képest eltérés, hogy azzal is kalkulálni kell a 12 vagy több hetet gyakorlaton levő hallgatók esetében, hogy abban a félévben nem tud tárgyakat felvenni, hiszen nem tudná gyakorlat mellett teljesíteni.

Nyelvvizsga

F1	Nyelvvizsgálással rendelkezik már a hallgató? (Igen - Nem) Amennyiben igen, úgy 100 pont. Ellenkező esetben nem kap pontot a hallgató.
-----------	--

A Neptun-rendszerben a Hallgató – Nyelvvizsga táblák használatával lekérdezhető a hallgató nyelvvizsgára vonatkozó összes bejegyzése, azaz hogy milyen nyelvvizsgákkal rendelkezik. A Hallgató – Hallgató képzése táblák használatával pedig a nyelvvizsga követelmények teljesítette érték ellenőrzésével megnézhető, hogy az adott képzésre elegendő-e az a nyelvvizsga, amellyel a hallgató rendelkezik, ill. ezen érték vizsgálatával ellenőrizhető, ha egy hallgatónak mentessége van a nyelvvizsga követelmények teljesítése alól.

Szakdolgozat

A szakdolgozatírás folyamatának ellenőrzéséhez az szükséges, hogy a szakdolgozatírás egyes fázisai követve legyenek. A szakdolgozatírásnál az alábbi részfolyamatok különböztethetők meg:

- a. regisztrációs folyamat (2 hét):
 - konzulensválasztás (belső és külső),
 - cím meghatározása,
 - feladatkiírás elkészítése,
- b. szakdolgozat írás folyamata (13 héten keresztül),
- c. ellenőrző pont: dolgozat 30%-ának feltöltése (6. tanulmányi hét végéig),
- d. ellenőrző pont: szóbeli vizsga a hallgató szakirodalmi jártasságáról (8. tanulmányi héten),
- e. szakdolgozat beadása (14. tanulmányi hét elején),
- f. intézetigazgató befogadja a dolgozatot és bírálatra bocsájtja,
- g. ellenőrző pont: próbavédés (vizsgaidőszak első vagy második hetén),
- h. védés a záróvizsgán.

A fentiekből látszik, hogy a szakdolgozatírás folyamata összetett, de jól mérhető. Az egyes ellenőrző pontok segítik a hallgatót a szakdolgozatírásban, hogy határidőre elkészüljön munkájával. A szakdolgozat írás koordinálására célszerű egy külön felületet üzemeltetni a Neptun-rendszer helyett, annak hiányosságai miatt. A szakdolgozatíró hallgatók követése fontos, ha a szakdolgozatíró hallgatók nincsenek követve, akkor előfordulhat, hogy csak a hallgatók fele adja be a dolgozatát.

A monitoring rendszer számára fontos az adatok időben történő rendelkezésre állása, annak érdekében, hogy időben jelezni tudjon a szakmentor és a szakdolgozatfelelős számára, hogy egy hallgatóval probléma van.

A Neptun-rendszerben jelenleg a szakdolgozatra vonatkozóan az alábbi indikátorok mérhetők:

G1	A szakdolgozat beadásának minden előfeltétele teljesült?
G2	Bejelentés dátuma. A bejelentés határidejéhez képest vizsgálunk!
G3	Beadás dátuma. A beadási határidőhöz képest vizsgálunk!

G1: A Neptun-rendszerben a Hallgató – Hallgató képzése – Szakdolgozat táblák használatával kérdezhető le az összes adat a hallgató szakdolgozatára vonatkozóan. Az alábbi előfeltételek teljesülését vizsgálja a monitoring rendszer: a bejelentés dátumának megléte, a cím és a konzulens rögzítése, valamint az elfogadás dátumának és az elfogadva státusza rögzítettségét.

G2: A szakdolgozatírás a bejelentéssel kezdődik, amikor a hallgató felkeresi az intézetet és bejelenti, hogy szakdolgozatot fog írni. Konzulenszt és témát választ, majd ezen adatok a Neptun-rendszerbe kerülnek. A bejelentés határidejének lejártakor a monitoring rendszer képes ellenőrizni, hogy kik jelentették be a szakdolgozatírás megkezdését.

G3: A szakdolgozatbeadás határidejét követően a beadás dátuma rögzítésre kerül a szakdolgozatokra vonatkozó adatokban, amelyet a monitoring rendszer figyel, így ha egy hallgató nem adta be a szakdolgozatát, a rendszer képes kiemelni.

Finanszírozás

H1	Finanszírozás vizsgálata az aktuális félévig.
-----------	---

A Neptun-rendszerben a Hallgató – Pénzügyi adatok – Kiírt tételek táblában ellenőrizhető, hogy egy hallgató befizette-e az összes kiírt tételét. Ha tartozása van a hallgatónak, akkor az indikátor értéke növekszik, hiszen veszélyezteti a sikeres teljesítést.

Erasmus+

I1	Felvett tárgyak teljesítése
-----------	-----------------------------

Az Erasmus+ programban résztvevő hallgatók esetében a tárgyak teljesítését nem szükséges folyamatában figyelni, hiszen tantárgy megfelelés alapján lesznek a tárgyaik elfogadva majd.

Moodle-feladatok

Lehetőség van a monitoring rendszert az intézményi CMS-rendszerhez integrálni, jelen tanulmányban a példák a Moodle-rendszerre vonatkoznak. Ennél és a következő indikátoroknál is a cél a teljesítések jutalmazása, ezért kerül különválasztásra, hogyha valaki teljesített egy feladatot vagy nem teljesített.

J1	Tantárgyhoz tartozó Moodle-feladatok határidejének betartása (Igen)
J2	Tantárgyhoz tartozó Moodle-feladatok határidejének betartása (Nem)

A J1 és a J2 indikátort egyaránt a Moodle-rendszerhez készített adatforrás képes ellátni adatokkal. Először a tárgyakhoz tartozó feladatok listáját kell lekérdezni a Moodle-rendszerből, ezt követően lehetséges az eredmények lekérdezése. Az indikátor kiértékelésénél vizsgálni kell a Neptun-rendszerből származó adatokat is, hogy a felvett tárgyakkal az eredmények összevethetők legyenek.

Kötelezettségek

K1	Tantárgyhoz tartozó egyéb kötelezettségek betartása (Nem Moodle-hoz köthető feladatok. Pl.: beadandó feladat, prezentáció elkészítése, ...) (Igen)
K2	Tantárgyhoz tartozó egyéb kötelezettségek elmulasztása (Nem Moodle-hoz köthető feladatok. Pl.: beadandó feladat, prezentáció elkészítése, ...) (Nem)

Az 1.2.3 pontnál leírt módon ezen feladatokat rögzíteni kell a Neptun-rendszerben, így ezen adatok is mérhetővé válnak.

Tantárgyfelvétel

L	Tantárgyfelvételi aktivitás. A lehetséges felvételi időszakon belül MIKOR vette fel a tantárgyat a hallgató? A tantárgyfelvétel záró dátumához képest vizsgálunk!
----------	---

A Neptun-rendszerben a Hallgató – Hallgató képzése – Féléves indexsorok táblában lekérdezhető, hogy a hallgató mikor vette fel a tárgyat. A monitoring rendszer plusz pontokkal jutalmazza a hallgatót, ha ezt minél hamarabb megteszi.

A monitoring rendszer célja az, hogy feltárja azokat a hallgatókat, akik aktívan használják a Neptun- és az intézményi CMS-rendszereket és akik nem. Lemorzsolódás szempontjából veszélyeztetettebbek azok a hallgatók, akik nem használják ezen rendszereket.

M	Tantárgy többletfelvételének vizsgálata. (0, vagy több...)
----------	--

Ha egy hallgató egy tárgyat már korábban felvett, akkor a lemorzsolódás szempontjából veszélyeztetettebb, mint a többi hallgató, az indexsorokban nyilván van tartva, hogy egy hallgató a tárgyat hányadára veszi fel.

N	Megjelenítés a szakmentori órákon. (I/N)
----------	--

A szakmentori órák célja, hogy a szakmentor a problémákat megbeszélje, ill. információval lássa el a hallgatókat. Az információátadás fontos, ezért a szakmentori órákról való hiányzást kiemelten van kezeljük. Mérése megegyezik a normál kurzusok esetén használt hiányzás mérés módszerével.

0.0.11. Egyéb tevékenységek

O1	TDK, szakkollégium vizsgálata. (I/N)
O2	Tanórán kívüli értékelhető sport tevékenység. (I/N)

A hallgatói egyéb tevékenységek pontozása motivációs szempontból fontos lenne, azonban ezen adatokhoz adatforrás deklaráció szükséges vagy a Neptun-rendszer fejlesztésével vagy egyéb rendszer fejlesztésével.

Moodle használat

P	Moodle belépési gyakoriság (Heti 3 fölött, heti 1, és 3 között, heti egy alatt) Az aktuális dátumtól 7 napot vizsgálunk!
----------	---

Az 1.2.11 pontban említett hallgatói aktivitás méréséhez igazodik annak a vizsgálatának, hogy milyen gyakran lép be a hallgató az intézményi CMS-rendszerbe. Ehhez adatforrás fejlesztése szükséges, a monitoring rendszer egyelőre a Moodle-rendszerből tud erre vonatkozóan adatot lekérni. Ha egy hallgató nem lép be az intézményi CMS-rendszerbe, akkor a szakmentor erről értesül és felveheti a kapcsolatot a hallgatóval, hogy ne felejtse el a feladatokat nyomon követni.

HASIT^{DUE} üzenetek

Q	Olvasatlan üzenetek száma a HASIT ^{DUE} -ban (5, vagy annál kevesebb, 15 vagy annál kevesebb, 16, vagy annál több)
----------	---

A monitoring rendszerben lehetőség van üzenetek küldésére, ha a hallgatónak olvasatlan üzenete van, akkor az olvasatlan üzenetek számától függően pontot kap a hallgató.

HASIT^{DUE} használat

R	HASIT ^{DUE} rendszerbelépési gyakoriság (Heti 3 fölött, heti 1, és 3 között, heti egy alatt) Az aktuális dátumtól 7 napot vizsgálunk!
----------	--

A monitoring rendszerbe való belépés gyakorisága alapján is pontokat kap a hallgató, inaktivitás esetén a szakmentor értesítésre kerül, aki fel tudja hívni a hallgató figyelmét a rendszerek nyomon követésének a fontosságára.

Neptun-használat

S	Neptun-rendszerbelépési gyakoriság (Heti 3 fölött, heti 1, és 3 között, heti egy alatt) Az aktuális dátumtól 7 napot vizsgálunk!
----------	--

A Neptun-rendszerbe való belépés gyakorisága alapján is pontokat kap a hallgató, inaktivitás esetén a szakmentor értesítésre kerül, aki fel tudja hívni a hallgató figyelmét a rendszerek nyomon követésének a fontosságára.

Neptun-üzenetek

T	Olvasatlan üzenetek száma a Neptunban (5, vagy annál kevesebb, 15 vagy annál kevesebb, 16, vagy annál több)
----------	---

A Neptun-rendszerben lehetőség van üzenetek küldésére, ha a hallgatónak olvasatlan üzenete van, akkor az olvasatlan üzenetek számától függően pontot kap a hallgató.

Neptun-értékelések

X	Értékelések leadása a Neptunban. (Igen /Nem)
----------	--

A Neptun-rendszerben a hallgatóknak értékelni kell a félév végén a kurzusokat. Ennek elvégzése esetén pontot kap a hallgató.

Neptun-kérvények

Y	Kérvény beadási határidők betartása (Igen /Nem)
----------	---

A Neptun-rendszerben lehetőség van kérvények beadására. Amennyiben a hallgató elmulasztja a kérvény beadását vagy késedelmesen adja be, akkor pontot kap.

Befizetések

Z	Befizetések határidejének betartása (Igen / Nem)
----------	--

A hallgató számára díjfizetési kötelezettségek kerülnek kiírásra, amennyiben ezeknek a határidejét betartja, akkor a hallgató pontot kap.

A HASIT^{DUÉ} rendszer indikátorainak, Avatar-megjelenítésének kialakítása

INDIKÁTOROK MEGHATÁROZÁSA

A rendszer legfőbb funkciója az Avatar-érték (állapot) kiszámítása, melyet indikátorok segítségével végzünk el. Az indikátorok meghatározásánál ügyeltünk a körültekintő meghatározásra. Minden olyan tulajdonságot vizsgálunk, amely egy hallgató egyetemi tanulmányait meghatározza. Természetesen megfelelően súlyozva kerülnek be az egyes értéket adó indikátorok. A mérőszámok értékének meghatározása az indikátorok két csoportjából kerül kiszámításra, melynek megoszlása alapesetben 80%–20%. Az egyes indikátorok fontossága, %-os értéke a tagozat, valamint egyéb tulajdonságok alapján változhat.

Indikátor típus	Kód	Ellenőrzés
Tantárgy szerinti teljesítések	A1	Tantárgyfelvétel ellenőrzését a felvett kreditpontok értékénél valósítjuk meg.
	A2	Egymásra épülő tantárgyak elmaradásának vizsgálata a mintatanterv alapján az aktív félévet is beleértve. Egyéni vizsgálat, amelyet egy külön egymásra épülő tárgyak listából kérdezzünk le. A kimutatás ezen pontja TASZK formájában is megjelenik, melynek szélső értékei VESZÉLYEZTETETT - és MEGVALÓSÍTHATÓ.
	A3	Felvett kreditek számának ellenőrzése mintatanterv szerint az aktuális félévig.
	A4	Tanulmányi átlag a teljes tanulmányi időszakra nézve, beleértve az aktuális félévet is.
Hiányzás	B1	Jelenlét vizsgálata a teljes tanulmányi időre vetítve.
Tantárgyi követelmény	C1	Aktuális feladatok határidőre történő teljesítésének vizsgálata. (Neptun) Tantárgyankénti értékelés.
	D2	A rendelkezésre álló teljesített / hátralévő félévek alapján a megvalósíthatóság minősítése. (megvalósítható, problémás, kritikus) VESZÉLYEZTETETT és MEGVALÓSÍTHATÓ

Szakmai gyakorlat	E1	A mintatanterv szerinti szakmai gyakorlat félévenkénti teljesítésének ellenőrzése. A megvalósíthatóságot taszk formájában is megjelenítjük!
	E2	A rendelkezésre álló teljesített / hátralévő félévek alapján a megvalósíthatóság minősítése. (megvalósítható, problémás, kritikus) A mintatanterv alapján elmaradt tantárgyak vizsgálata. VESZÉLYEZTETETT - MEGVALÓSÍTHATÓ skálán.
Nyelvi teljesítés	F1	Nyelvvizsgálóval rendelkezik már a hallgató? (Igen - Nem)
Szakdolgozat	G1	A szakdolgozat beadásának előfeltételeinek vizsgálata.
	G2	Bejelentés dátuma. A bejelentés határidejéhez képest vizsgált érték!
	G3	Beadás dátuma. A beadási határidőhöz képest vizsgált érték!
Finanszírozás	H1	Finanszírozás vizsgálata az aktuális félévig.
Erasmus	I1	Felvett tárgyak teljesítésének vizsgálata
Moodle feladatok	J1	Tantárgyhoz tartozó Moodle feladatok határidejének betartása (Igen)
	J2	Tantárgyhoz tartozó Moodle feladatok határidejének betartása (Nem)
Kötelezettségek	K1	Tantárgyhoz tartozó egyéb kötelezettségek betartása (Nem Moodle-hoz köthető feladatok. Pl: beadandó feladat, prezentáció elkészítése, ...) (Igen)
	K2	Tantárgyhoz tartozó egyéb kötelezettségek elmulasztása (Nem Moodle-hoz köthető feladatok. Pl: beadandó feladat, prezentáció elkészítése, ...) (Nem)

Tantárgy felvétel	L	Tantárgyfelvételi aktivitás. A lehetséges felvételi időszakon belül MIKOR vette fel a tantárgyat a hallgató? A tantárgyfelvétel záró dátumához képest vizsgálandó érték!
	M	Tantárgy többletfelvételeinek vizsgálata (0, vagy több...)
	N	Megjelenés a szakmentori órákon.(I/N)
Egyéb tevékenységek	O1	TDK, szakkollégium vizsgálata (I/N)
	O2	Tanórán kívüli értékelhető sport tevékenység (I/N)
Moodle használat	P	Moodle belépési gyakoriság. Az aktuális dátumtól 7 napot vizsgálunk!
HASIT ^{DUE} üzenetek	Q	Olvasatlan üzenetek száma a HASIT ^{DUE} -ban.
HASIT ^{DUE} használat	R	HASIT ^{DUE} rendszerbelépési gyakoriság. Az aktuális dátumtól 7 napot vizsgálunk!
Neptun használat	S	Neptun-rendszerbelépési gyakoriság. Az aktuális dátumtól 7 napot vizsgálunk!
Neptun üzenetek	T	Olvasatlan üzenetek száma a Neptunban.
Értékelések	X	Értékelések leadása a Neptunban. (Igen /Nem)
Kérvények	Y	Kérvény beadási határidők betartása (Igen /Nem)

A táblázatban minden vizsgált indikátort feltüntettünk, melyek prioritása, számítási képlete a hallgató tanulmányi specialitásaitól változhat. A változás egy vagy több indikátor vizsgálatának elhagyása. Például egyéni tanrendes hallgatók esetében a megjelenés. A feltüntetett indikátorlista alapján messzemenően figyelembe vehetők az intézeti sajátosságok. Az indikátorok, azaz az avatar kontextusai a rendszerben beállíthatók. Akár több kontextus lekérdezését is ki lehet alakítani a HASIT^{DUE} rendszerben.

Avatar-kontextusok:

1. Féléves haladás a mintatanterv szerint.
2. Féléves haladás a karriertervben meghatározottak szerint.
3. Teljes tanulmányi állapot.

További értékmódosító, a képletben megjelenő feltételek:

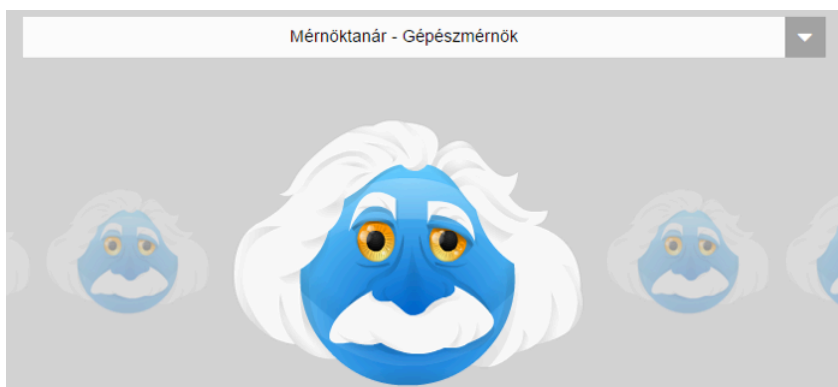
1. Nappalis hallgató.
2. Levelezős hallgató.
3. Egyéni tanrendes hallgató.
4. Külföldi hallgató.

Az Avatarok, valamint az egyes tantárgyak, feladatok megjelenítésére szolgáló taszkok esetében bevezettük a kiemelés, azaz a normáltól eltérő színnel történő (pl. piros) megjelenítést. Ilyenek lehetnek például:

- Időközönkénti nyelvvizsga-figyelmeztetés, amely az idő múlásával egyre harsányabb színben jelzi a hallgatónak a nyelvvizsga bizonyítvány hiányát.
- Előfeltételes tárgyak vizsgálata.
- A specializálódáshoz szükséges tárgyak vizsgálata.
- Szakdolgozat előtti szakmai gyakorlatok meglétének kiemelése.
- Figyelem felhívása a kötelező 4 testnevelés órára.
- Egyéni tanrendesek határidőbetartásának figyelmeztetése.

Az AVATAR kedélyállapotának változása úgy történik, hogy a rendszerbe való belépést követően az alapértelmezetten beállított avatar-kedélyállapot látható. Erről mozdul el az avatar a megfelelő kedélyállapotra, amit a megadott paraméterek és teendőlista állapít meg. Ha az alapértelmezettel megegyező az avatar kedélyállapota, akkor megtesznek az avatarok között egy teljes kört és visszatér az „alapértelmezett” állapotra az grafika.

10. ábra. Az avatar állapotok „körkörös” megjelenítésének tervezete.

Az avatar alatt megjelenik az elmulasztott teendők, illetve az utolsó belépése óta keletkezett új teendők listája. Alapértelmezett megjelenítésben a teendők (taskok) listája „összecsukott állapotban látszódik, amely a felhasználó kattintásával lesz részleteiben látható.

Az avatart megkülönböztetjük Hallgató, illetve Oktató szerint. Mindkét szerepkörnek saját avatar-állapota van. Amennyiben egy személy mindkét jogosultsággal rendelkezik, úgy váltani tud a jogosultsági szintek között.

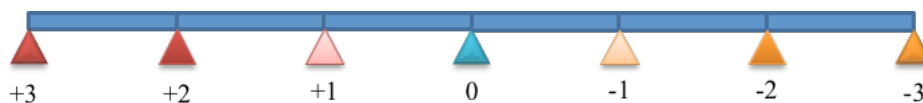
Hallgatói avatar esetén az avatar feletti részben a hallgatónak lehetősége van, hogy beállíthassa mely képzésre jár, mintatanterv alapján, tantárgyai, kurzusai alapján szeretné megtekinteni a teendő listáját és avatarának állapotát. Ezt a képzésválasztónál teheti meg a hallgató. (Több képzés esetén is itt van lehetősége választani.)

A HALLGATÓK TANULMÁNYI EREDMÉNYEIT MEGSZEMÉLYESÍTŐ AVATAR-TERVEK VÉLEMÉNYEZÉSE

Az Avatar képernyő a hallgatók számára elkészített legfontosabb információs felület. A hallgató erről a képernyőről fér hozzá a tanulmányi adataihoz, karriertervezéséhez, illetve a különböző kommunikációs lehetőségekhez. Ez a felület a hallgató számára megjelenítésében testre szabható. Erről az előre elkészített és kiválasztható „smink”, valamint a szintén kiválasztható „Avatar-figura” gondoskodik.

Az Avatar fő funkciója, hogy motiválja a hallgatókat a tanulásban és minden eseményről valamint feladatról időben értesüljenek.

Az Avatar állapotát a hallgató tanulmányi eredményei, mérhető teljesítményei alapján skálázzuk, valamint hetes skálán különböző grafikai elemekkel jelezzük annak elégedettségi állapotát. Az állapotokat a következők alapján határoztuk meg:

Avatar-állapotok, amelyek az egyén kiválasztott időszakának (kontextusának) indikátorok által meghatározott mérőszámát jellemezhetik:

– HARAGOS	(-3)
– AGGÓDÓ, FELSZÓLÍTÓ	(-2)
– SZOMORÚ	(-1)
– SEMLEGES	(0)
– BIZAKODÓ	(+1)
– MOSOLYGÓS	(+2)
– ELÉGEDETT, BOLDOG	(+3)

A következőkben leírt folyamat a HASIT^{DUE} rendszer alkalmazása során bármikor megvalósítható, az intézményi hallgatóság megkérdezésével. A felhasználói motivációt, az alkalmazás elfogadottságát erősíti, a véleményt formáló kiválasztásba bevont hallgatói attitűd. A rendszer fejlesztése során az avatar-figura kiválasztásába bevontuk a projektben együttműködő kollégákat, valamint a hallgatókat.

Az „Avatar” a hallgatók szempontjából leglátványosabb, és leginformatívabb megjelenése az egyes személyek tanulási eredményeinek. Mind rövidtávon (aktuális félévre vetítve), mind hosszú távon (teljes képzési időszakra vizsgálva) meghatározható egy-egy személy tanulmányi veszélyeztetettsége, egy általa kiválasztott grafikán keresztül. A rendszer alapvető koncepciója, a hallgató azonnali tájékoztatása, amely a rendszerbelépést követően automatikusan megtörténik. Az értékelés módja az Avatar látványos „beforgása, amelyen egy hét fokozatú skálán megjelenik az aktuális állapotnak megfelelő grafika.

Az Avatar-figurák elkészítése során a következő szempontokat vettük figyelembe

- Tetszetős, fiatalos kialakítása legyen.
- Illeszkedjen a HASIT^{DUE} alkalmazás arculatához, annak funkcionalitásához.
- A HASIT^{DUE} célközönsége, a 19–24 éves hallgatók azonosulni tudjanak a megszemélyesítéssel.
- Grafikusan adjon lehetőséget, a HASIT^{DUE} rendszerben ábrázolandó, különböző hangulatok megjelenítésére.

11. ábra. Minta az Avatar-figura megjelenítésére.

A rendszer kialakítása során a hallgatói eredmények megjelenítésére szolgáló Avatar-figura ábrázolásának kialakítását a hallgatók bevonásával választottuk ki.

A felmérés két körben valósult meg, amely során ez első véleménykérésben 14 különböző grafikát osztottunk meg a hallgatókkal, akik véleményezték az avatar megjelenítését.

A véleményezett grafikák:

A kérdőíves véleménykérés kiértékelését a melléklet tartalmazza.

Az Avatar-figura kiválasztásának második üteme

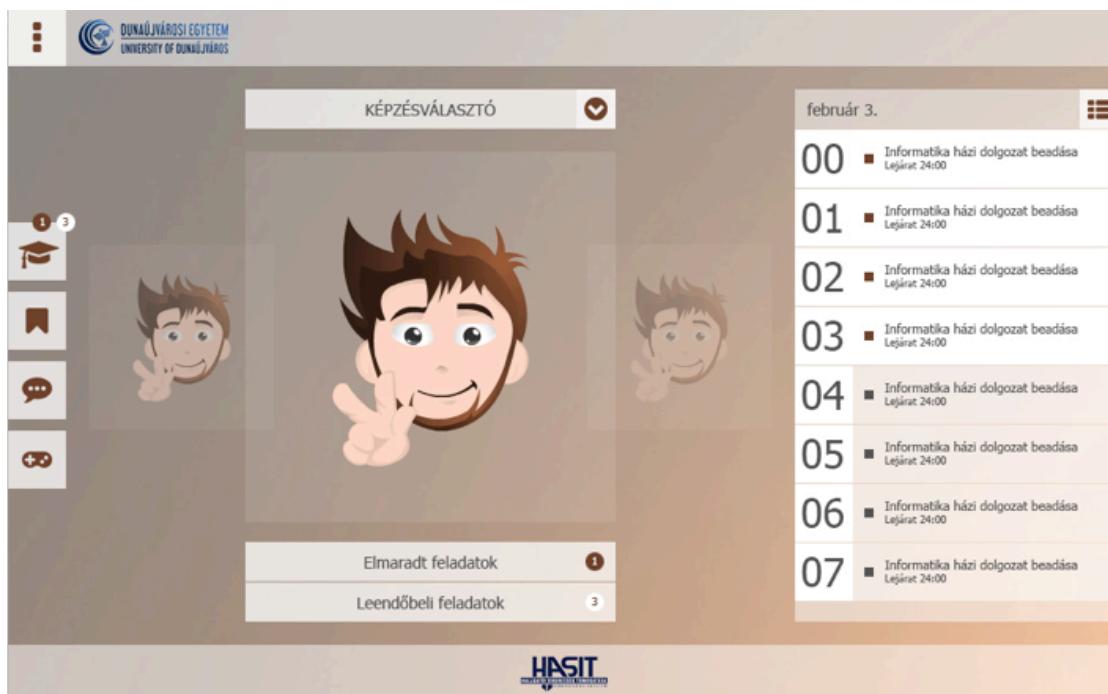
Az online kérdőívek értékelését követően a leszűrt eredmények alapján ismételt avatar grafikakészítési folyamatot indítottunk el. Ennek az volt a célja, hogy a már kapott visszajelzések, tapasztalatok alapján szűkebb választási lehetőséggel, irányítottan tudtuk felmérni a Dunaújvárosi Egyetemen hallgató diákok preferenciáit.

A korábbi visszajelzések alapján a következő figurákat véleményeztettük a második körben:

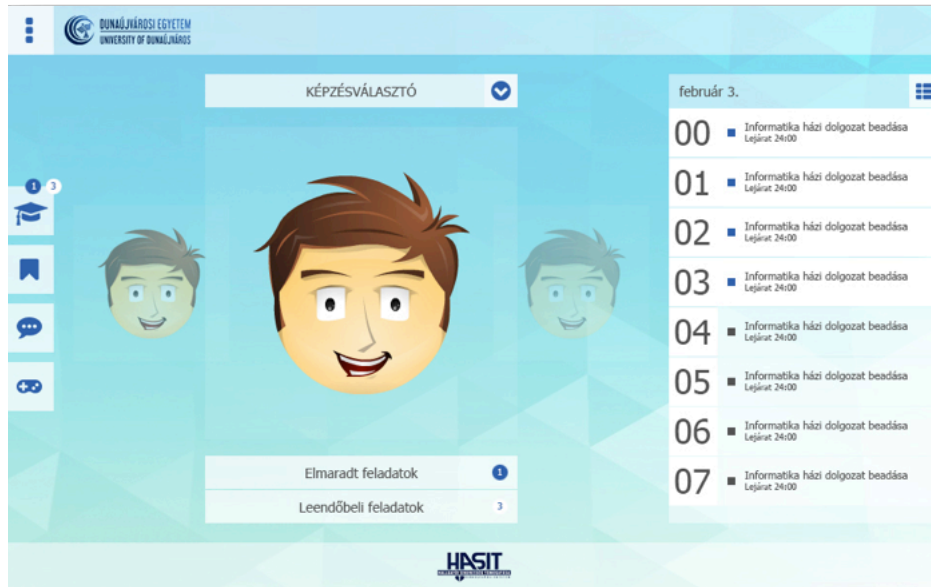
- Újratervezett „fiatalember” megjelenés 2 különböző kialakításban.
- Újratervezett „lány” megjelenés 2 különböző kialakításban.
- A korábbi „Einstein” megjelenítés.

A véleményezés során a hallgatók már a HASIT^{DUE} alkalmazás megfelelő képernyőjét is látják, azaz nem csupán a figuráról, hanem annak teljes környezetét, színvilágát, a kezelőelemeket is. A véleményezett avatar-figurák:

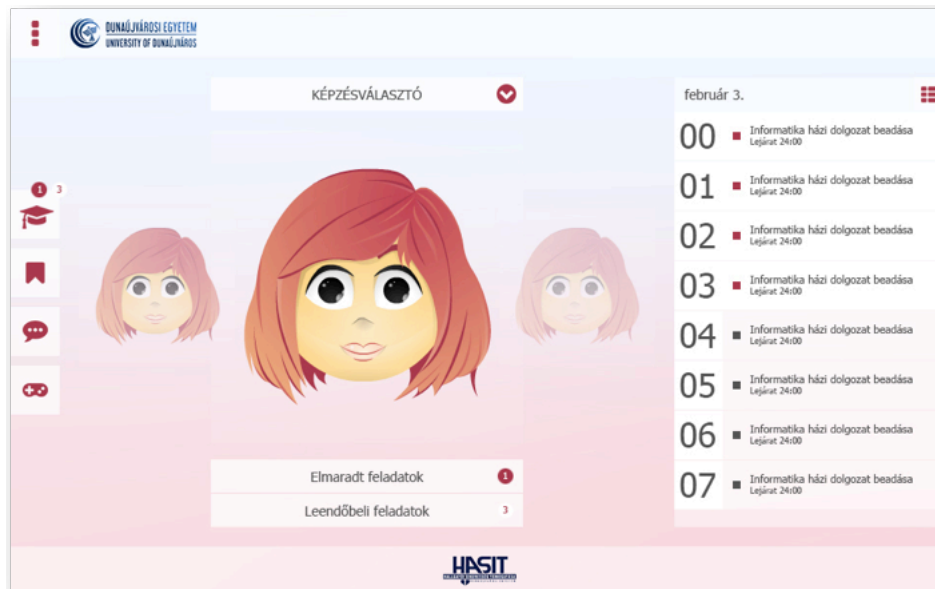
12. ábra. A második felmérés során véleményezett avatar ábrázolás.

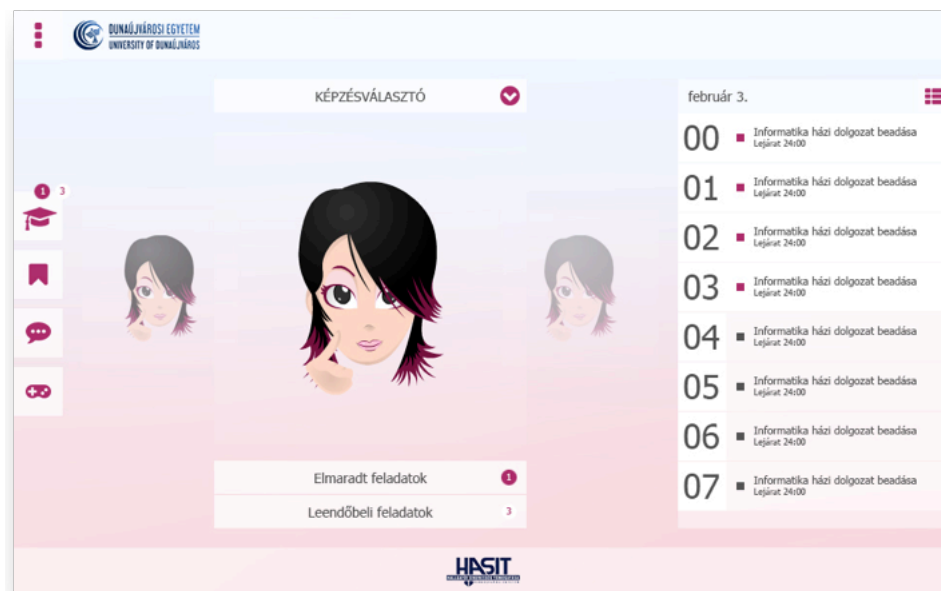
13. ábra. A második felmérés során véleményezett avatar-ábrázolás.

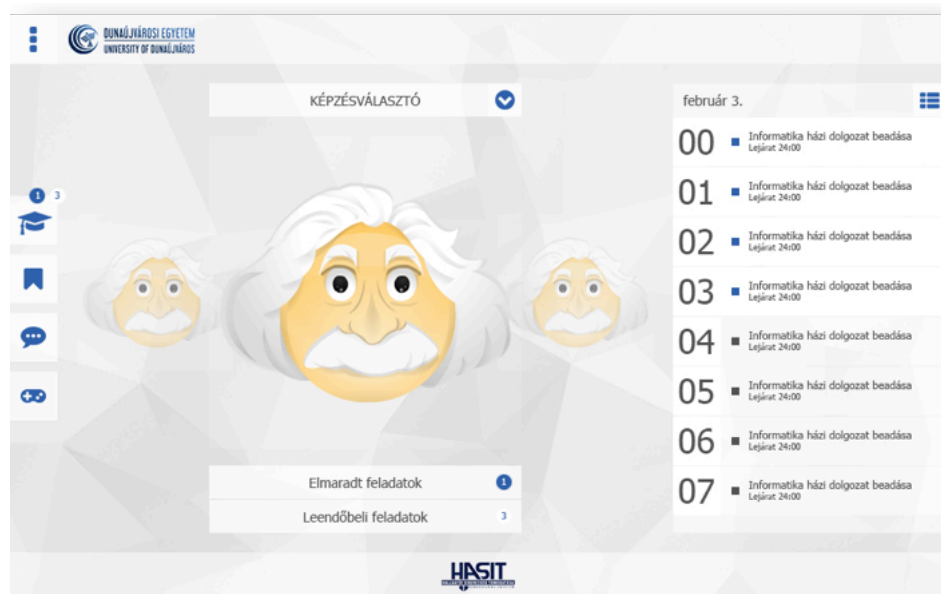
14. ábra. A második felmérés során véleményezett avatar-ábrázolás.

15. ábra. A második felmérés során véleményezett avatar-ábrázolás.

16. ábra. A második felmérés során véleményezett avatar-ábrázolás.

A megkérdezettek köre: nappalis és levelezős hallgatók.

A véleményezés egyetemi környezetben, a kiválasztott csoportok egy-egy tanórán történő megkeresésével történt. A véleményezések során nyolc előadáson mutattuk be a kiválasztott grafikákat. A kiosztott véleményező lapokon értékelték a hallgatók a nekik kivetítve bemutatott Avatar-megvalósításokat. A rövid tájékoztatáson kerültük a konkrétumokat, a szabad véleményalkotást befolyásoló gondolatok közlését.

A véleményezés felvezetésekor a következő témákra szorítkoztunk:

1. A HASIT^{DUE} alkalmazás célja rövid összefoglalásban.
2. Az avatar funkcionális ismertetése.
3. A véleménykérés célja.

A kérdőívben a következő adatok szerepeltek:

A kérdőívet kitöltő neve

Kora

Lezárt féléveinek száma

Grafika 1 véleményezése (1–10 ordinális skála)

Grafika 2 véleményezése (1–10 ordinális skála)

Grafika 3 véleményezése (1–10 ordinális skála)

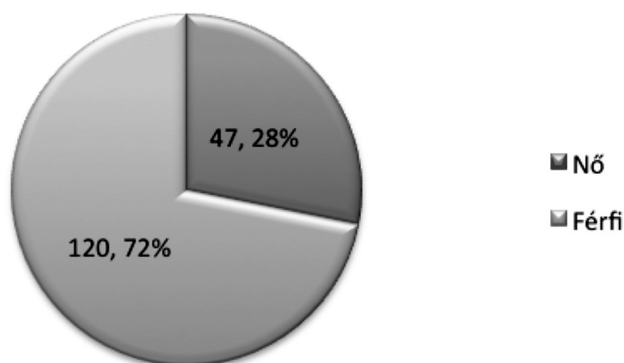
Grafika 4 véleményezése (1–10 ordinális skála)

Grafika 5 véleményezése (1–10 ordinális skála)

Egyéb grafikai észrevétel: (Szabadszöveges mező)

A második körben mindösszesen 167 hallgató töltötte ki az űrlapot. A kitöltők nemi megoszlása a következő:

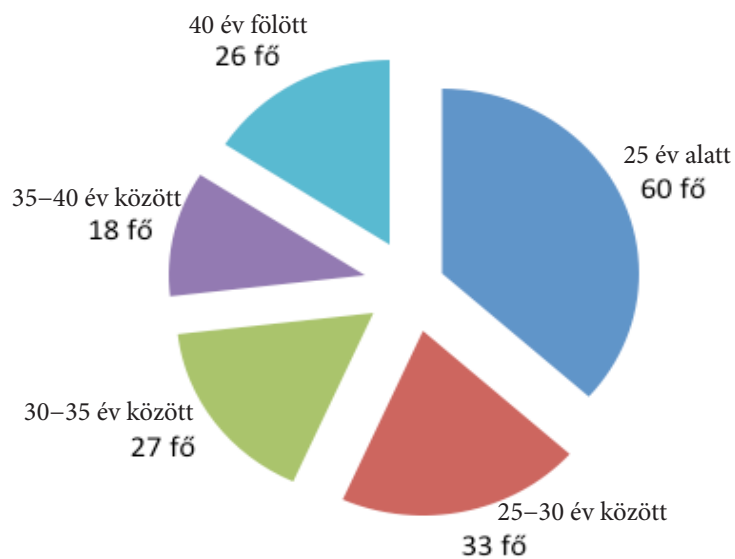
17. ábra. Nemek megoszlásának ábrázolása.

A kitöltők korcsoportonkénti megoszlása:

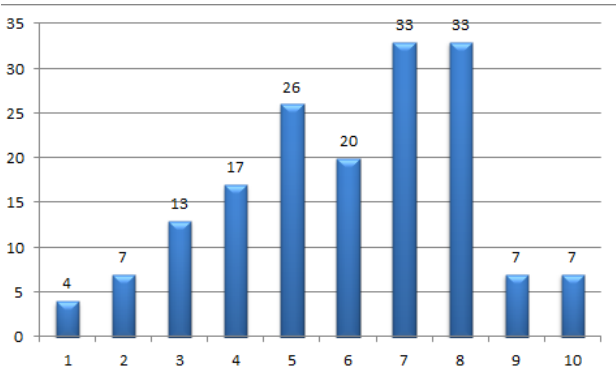
18. ábra. Kormegoszlás ábrázolása.

**A véleményezők korának
megoszlása**

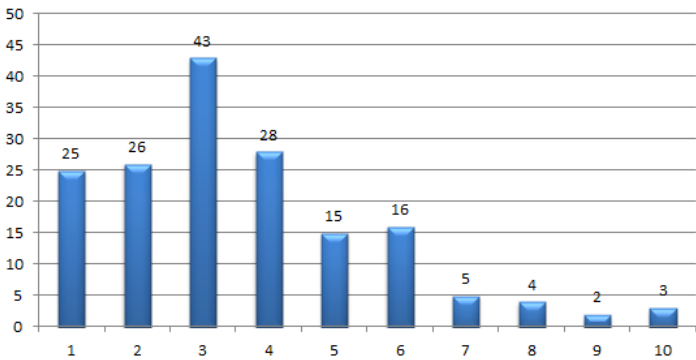
Az avatar figurák véleményezésének értékelése

Grafika 1:

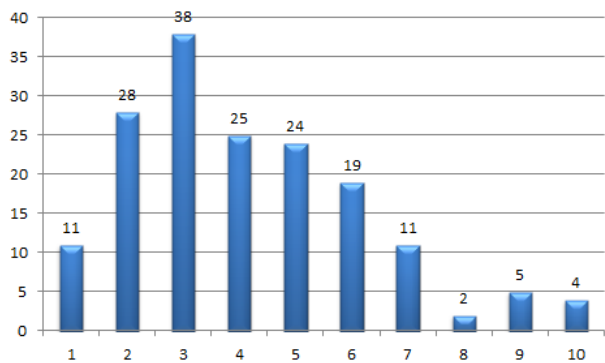
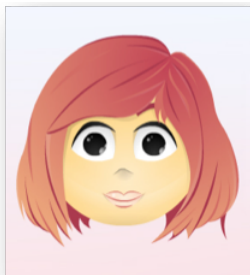
A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	6,0059
A teljes minta szórása:	2,1439
Nők átlaga:	6,1702
Nők szórása:	2,1194
Férfiak átlaga:	5,9116
Férfiak szórása:	2,1588
25 év alatti kitöltők átlagértéke (60 fő):	5,8166
25–30 év közötti kitöltők átlaga (33 fő):	6,3636
30–35 év közötti kitöltők átlaga (27 fő):	6,3333
35–40 év közötti kitöltők átlaga (18 fő):	5,1111
40 év fölötti kitöltők átlagértéke (26 fő):	6,2307

Grafika 2:

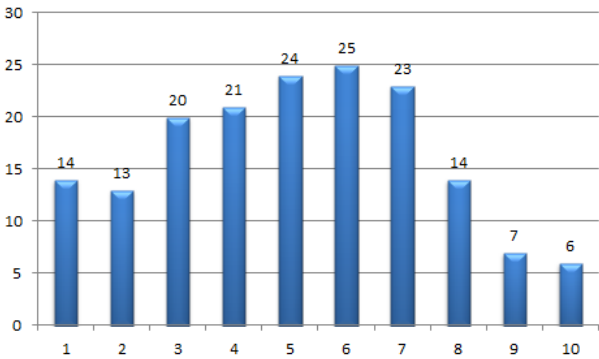
A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	3,6167
A teljes minta szórása:	2,0439
Nők átlaga:	3,9361
Nők szórása:	2,3811
Férfiak átlaga:	3,4916
Férfiak szórása:	1,8920
25 év alatti kitöltők átlagértéke (60 fő):	3,5500
25–30 év közötti kitöltők átlaga (33 fő):	2,8484
30–35 év közötti kitöltők átlaga (27 fő):	3,3703
35–40 év közötti kitöltők átlaga (18 fő):	3,2777
40 év fölötti kitöltők átlagértéke (26 fő):	5,0384

Grafika 3:

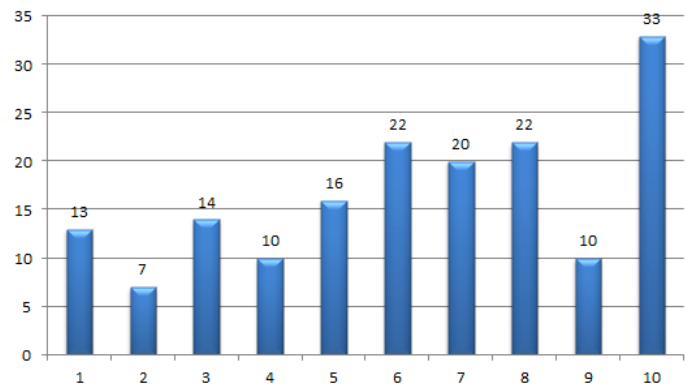
A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	4,1497
A teljes minta szórása:	2,1188
Nők átlaga:	4,7659
Nők szórása:	2,4690
Férfiak átlaga:	3,9083
Férfiak szórása:	1,9228
25 év alatti kitöltők átlagértéke (60 fő):	4,2333
25–30 év közötti kitöltők átlaga (33 fő):	3,4545
30–35 év közötti kitöltők átlaga (27 fő):	3,6296
35–40 év közötti kitöltők átlaga (18 fő):	4,4444
40 év fölötti kitöltők átlagértéke (26 fő):	5,0000

Grafika 4:

A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	5,0896
A teljes minta szórása:	2,3867
Nők átlaga:	5,1276
Nők szórása:	2,2805
Férfiak átlaga:	5,0750
Férfiak szórása:	2,4362
25 év alatti kitöltők átlagértéke (60 fő):	4,5166
25–30 év közötti kitöltők átlaga (33 fő):	5,1818
30–35 év közötti kitöltők átlaga (27 fő):	5,2592
35–40 év közötti kitöltők átlaga (18 fő):	5,7222
40 év fölötti kitöltők átlagértéke (26 fő):	5,500

Grafika 5:

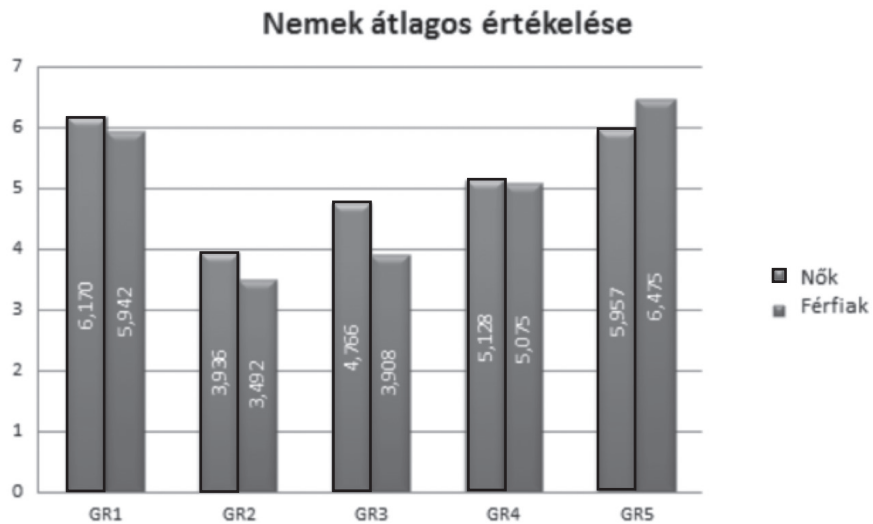
A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	6,3293
A teljes minta szórása:	2,8272
Nők átlaga:	5,9574
Nők szórása:	2,8586
Férfiak átlaga:	6,7450
Férfiak szórása:	2,8134
25 év alatti kitöltők átlagértéke (60 fő):	6,4666
25–30 év közötti kitöltők átlaga (33 fő):	6,3333
30–35 év közötti kitöltők átlaga (27 fő):	5,7407
35–40 év közötti kitöltők átlaga (18 fő):	5,500
40 év fölötti kitöltők átlagértéke (26 fő):	7,2307

Értékelés

Teljes sorrend 167 vélemény átlaga alapján:

1.	2.	3.
		
6,3293	6,0059	5,0898

A nemek átlagos értékelését a következő ábra szemlélteti:

Az adatok elemzése, értékelésének módszertana

RÉSZIDŐS KÉPZÉSBEN RÉSZTVEVŐ HALLGATÓ ESETÉN

A részidős képzésben (más néven levelező tagozat) résztvevő hallgatók esetében az avatarállapot-számítás eltér az eddig bemutatott teljes idejű (más néven nappali tagozat) képzésben résztvevő hallgatókétól.

A részidős képzésben résztvevő hallgatók esetében az órákról való hiányzás az ő esetükben nem kerül monitorozásra, hiszen ők nehezebben tudják megoldani az órai jelenlétet és egyúttal jobban lehet bízni a jó időgazdálkodásukban.

Ezen felül számukra a testnevelés nem kötelező, így nem szükséges figyelni a testnevelés modul teljesítettségét.

Annak érdekében, hogy a hiányzás figyelmen kívül hagyása ne jelentsen pontkülönbséget, az évközi feladatok teljesítettsége nagyobb súllyal kerül figyelembevételre. Ez azzal is indokolható, hogy esetükben a kevesebb kontaktóra miatt kevesebb lehetőség van a pótlásra és a számonkérésre, így nagyobb mértékben számítanak a félévközi eredmények.

AVATAR-ÁLLAPOTOK SZÁMÍTÁSA ERASMUS+ KÉPZÉSBEN RÉSZTVEVŐ HALLGATÓ ESETÉN

Az Erasmus+ képzésben résztvevő hallgatók esetében a hallgató az egész félévet egy külföldi felsőoktatási intézményben tölti. Ezen hallgatók esetében nem áll rendelkezésre adat a hallgatóról, egészen addig, amíg a kurzusok teljesítéséről szóló igazolást le nem adja. A szakmentor számára jelezhet a monitoring bizonyos időszakonként, hogy érdeklődjön a hallgató előmeneteléről, más objektíven mérhető adat nem áll rendelkezésre a szorgalmi időszakra vonatkozóan.

Tehát az Erasmus-képzésben résztvevő hallgatók esetében a hiányzások és az évközi feladatok értékelése elmarad, minden más indikátor ugyanakkor számításra kerül.

AVATAR-ÁLLAPOTOK SZÁMÍTÁSA KÜLFÖLDI HALLGATÓ ESETÉN

A külföldi hallgatók esetében nincsen jelentős különbség a magyar hallgatók avatar állapotához képest.

Az egyik eltérés a magyar hallgatókhoz képest, hogy a nyelvvizsga-követelmény teljesülésüket nem kell esetükben figyelni.

A külföldi hallgatók képzésének sajátosságait kell a monitoring rendszernek kezelnie, ilyen például a felkészítő évfolyam vagy a kettősdiplomás-képzés ill. az 1 félévig tanuló Erasmus+ hallgatók.

A hallgatók félévközi és félévvégi eredményeit mérő indikátorok ugyanolyan eredményeket fognak adni, mint a magyar hallgatók esetében, azonban a többi indikátor elképzelhető, hogy nem lesz releváns (pl. szakdolgozat-készítés, záróvizsga jelentkezés). Az indikátorok elemzése során az is problémát okozhat, hogyha a külföldi hallgatók csak később tudják megkezdeni a félévet, mint a magyar hallgatók.

OKTATÓI LEKÉRDEZÉSEK

Az oktatói felületen az oktató látja az aktuális félévben oktatott kurzusainak a listáját. Minden kurzus neve mellett látszik, hogy hány olyan hallgató van, akinek a félévközi teljesítése veszélyben van.

A kurzus listájára kattintva láthatóvá válik a hallgatók neve a hiányzások listájával, összesítve. Ki van emelve az az órarendi időpont, amelynél a hiányzások rögzítése még nem történt meg.

A hiányzások alatt láthatóvá válnak a félévközi feladatok, a hallgatók eredményeivel összesítve.

A két szűrésben külön-külön ki vannak emelve azok a hallgatók, akiknek a félévvégi sikeres teljesítése veszélyeztetve van. Ezen hallgatók számára az oktató egy kattintással tud üzenetet írni pl. konzultáció céljából. Természetesen a szakmentor is értesül arról, hogy a problémás hallgatókkal az oktató kapcsolatba lépett. Az oktató a hallgató avatarját és a többi tárgyra vonatkozó adatát és személyes adatait nem látja.

Az oktatói felület lekérdezése megegyezik a hallgatóknál használt szűrésekkel. A tárgyak listája, hozzájuk rendelt időpontok és oktatók a Tárgyak – Tárgy kurzusai – Kurzus oktatói – Kurzus órarendi időpontjai táblából kerülnek lekérdezésre, természetesen az aktuális félévre vonatkozóan. A hallgatók hiányzása és félévközi eredményeik a korábban ismertetett módon kerülnek lekérdezésre.

Az oktatók is rendelkeznek oktatói avattal, amely kevésbé komplex, mint a hallgatók esetében.

Az oktatói avatar az alábbi indikátorokból épül fel:

- órán jelen levő hallgatók aránya – 25%.
- félévközi feladatokat sikeresen teljesítő hallgatók aránya – 25%.
- félévet sikeresen teljesítő hallgatók aránya – 25%.
- szakdolgozatot beadó hallgatók aránya – 25%.

A szorgalmi időszakban az első két indikátor, a vizsgaidőszakban az utolsó két indikátor mérhető. Az oktatói avatar maximális értéke 100 pont lehet, amely a legjobban teljesítő oktatót jelenti. Az órán jelen levő hallgatók aránya úgy kerül kiszámolásra, hogy ahány százaléka jelen volt a hallgatóknak, a maximális 25 pontnak annyi százaléka kerül megadásra, tehát ha a hallgatók 10%-a hiányzott, akkor 22,5 pont.

A félévközi feladatot sikeresen teljesítő hallgatók aránya úgy kerül kiszámolásra, hogy ahány hallgató sikeresen teljesítette a félévközi feladatot osztásra kerül a kurzus hallgatóinak a számával és szorzásra kerül a maximális 25 ponttal. Így pl. 30 hallgató esetén, ha 20 hallgató teljesítette a félévközi feladatot, akkor $(20/30) \cdot 25 = 16,67$ pont kerül megadásra az oktató részére.

Így a szorgalmi időszakban a példában szereplő oktató avatar értéke $22,5 + 16,67 = 39,17$ pont. Az oktatók esetében a 0–10, 11–20, 21–30, 31–40 és a 41–50 pont közötti öt avatar állapotot különböztetjük meg.

A félévet sikeresen teljesítő hallgatók arányát mérő indikátor számítása a szorgalmi időszak 14. hetén kezdődik. A kurzust sikeresen teljesítő hallgatók száma osztásra kerül a kurzus hallgatóinak a számával, majd szorzásra kerül a maximális 25 ponttal. Így ha a 30 fős kurzust 28 hallgató teljesíti, akkor az oktató számára $28/30 \cdot 25 = 21,34$ pont kerül megadásra.

A szakdolgozatot beadó hallgatók aránya úgy kerül meghatározásra, hogy a szakdolgozatot beadó hallgatók száma osztásra kerül az oktató szakdolgozatainak a számával és szorzásra kerül 25-el. Ha egy oktátónál 8 hallgató ír szakdolgozatot és 6 hallgató adja be a szakdolgozatát, akkor $6/8 \cdot 25 = 18,75$ pont kerül az oktató számára megadásra.

A 14. tanulmányi héttől a szorgalmi időszakra adott pontok nem vesznek el, kiegészülnek ennek a két indikátornak az értékével, azaz a példában szereplő oktató esetében $39,17+21,34+18,75=79,26$ pontot kap az oktató. Ebben az időszakban ezt a pontszámot felezní kell és akkor számítható ki az oktatói állapot. Abban az esetben, amikor még nem áll rendelkezésre az az információ, hogy a hallgató sikeresen teljesítette-e a tárgyat vagy beadta-e a szakdolgozatát, addig úgy kell az indikátort számítani, mintha a hallgató jól teljesített volna.

Az oktatók által kezelt funkciók a monitoring rendszerben:

Az ALAPRENDSZER funkciói

- Az oktató kurzusaira beiratkozott hallgatók listázása, szűrése
- Az oktató által oktatott tantárgyak listázása
- Oktatói AVATAR megjelenítése

A NAPTÁR modul funkciói

- Naptárbejegyzések listázása.
- Naptárbejegyzések törlése.
- Naptáreseemények email értesítések funkció.

Az ÉRTESÍTÉSEK modul funkciói

- Email értesítések funkció.

A FALIÚJSÁG modul funkciói

- Faliújság olvasása.
- Közlésfunkció.

A HIRDETŐFAL modul funkciói

- Hirdetőfal olvasása.
- Hirdetésfunkció.
- Véleményezés, értékelés.

A SZŰRŐ modul funkciói

- Egyéni szűrőfeltételek mentése.
- Egyéni szűrőfeltételek alkalmazása.

ADATEXPORT modul funkciói

- A listázott adatok mentése fájlba.

A naptármodul használatával az oktató a hallgatók számára plusz eseményeket vehet fel, amelyek a Neptun-rendszerben nem kerülnek rögzítésre, ilyen pl. a konzultációs lehetőség.

Az oktató a faliújságmodul használatával az oktató a kurzusra vonatkozóan információkat tehet közzé, a közzétételről a hallgatók automatikus értesítést kapnak.

Az oktató a szűrőmodul használatával egyéni szűréseket hozhat létre a kurzusain tanuló hallgatókra vonatkozóan, mely adatokat az adatexport-modul használatával exportálhat, hogy másik alkalmazásban is fel tudja használni a lekérdezett adatokat.

SZAKMENTORI LEKÉRDEZÉSEK

Egy szakmentor több szak hallgatóit segíti, akikkel személyesen a szakmentori órán találkozik. A szakmentori órán a hallgatók információt kapnak az aktuális teendőkről, valamint a felmerült kérdések is megvitatásra kerülnek.

A monitoring rendszerben számos olyan eset van, amikor a rendszer csak a szakmentor számára tudja jelezni, hogy a hallgató megkeresése szükséges. Ilyen esetek lehetnek az alábbiak: sok hiányzás, sok nem teljesített feladat, sok nem megírt vagy sikertelenül megírt zárthelyi dolgozat, pótvizsga-jelentkezés elmulasztása, záróvizsga-jelentkezés elmulasztása, szociális probléma, anyagi probléma, nyelvvizsga-követelmény teljesítésének tervezése, karrierterv elkészítése.

A monitoring rendszerben rendelkezésre áll, hogy egy a hallgató milyen szakon folytat tanulmányokat. A szakok táblájában hozzá kell rendelni a szakhoz a szakmentort. Így a szakmentor az általa segített hallgatók listáját meg tudja tekinteni.

A monitoring rendszerben a szakmentor a hallgatók listáját olyan sorrendben látja, hogy a legproblémásabb hallgatók helyezkednek el a lista tetején, azaz a hallgatói lista a hallgatói avatar értéke alapján kerül létrehozásra.

A szakmentornak természetesen lehetősége van a számok mögé is látni, azaz a hallgató tanulmányi eredményeit láthatja részletesen. Ha kiválaszt a szakmentor egy hallgatót, akkor megjelenik számára egy összefoglaló táblázat az eddigi féléves eredményeiről, amely tartalmazza az alábbi adatokat: felvett kreditek száma, teljesített kreditek száma, felvett/teljesített kreditek száma.

Ezt követően féléves bontásban látja a szakmentor a féléves indexsorokat, amely tartalmazza a tárgyak kódját és nevét és az félévvégi eredményt a tárgyból. A nem teljesített tárgyak külön kiemelésre kerülnek. A féléves listát a hallgató tanulmányi átlaga zárja.

A féléves eredményeket követően a hallgatóhoz rendelt mintatantervek listája jelenik meg, ahol egyértelműen látszik, hogy a hallgató mely tárgyakat teljesítette és melyeket nem. A listában elkülönül, hogyha egy tárgyat még nem vett fel a hallgató és hogy a tárgyat nem teljesítette, ebben az esetben a sikertelen tárgyfelvételek száma is megjelenik. Szintén jelzésre kerül, hogyha a tárgyat az aktuális (még nem lezárt) félévben vette fel a hallgató.

A mintatantervek után az aktuális félév tárgyai látszódnak, feltüntetve a hallgató félévközi feladatainak és a zárthelyi dolgozatainak az eredményét és a hiányzást a tárgyból.

Végül a szakmai gyakorlatra és a szakdolgozatra vonatkozó adatok jelennek meg a monitoring rendszerben.

A szakmentor számára így egy kattintással minden információ rendelkezésre áll a hallgatóról, az adatok gyors értelmezését vizuális elemek segítik.

Szakmentor által kezelt funkciók a monitoring rendszerben:

Az ALAPRENDSZER funkciói

- A szakmentorhoz tartozó hallgatók és oktatók listázása, szűrése.
- A szakmentorhoz tartozó szakok listázása, szűrése.
- Hallgatói és oktatói AVATARok részleteinek megtekintése.

A NAPTÁR modul funkciói

- Naptárbejegyzések listázása.

- Naptárbejegyzések törlése.
 - Naptáresemények email értesítések funkció.
- Az ÉRTESÍTÉSEK modul funkciói
- Email-értesítések funkció.
- A FALIÚJSÁG modul funkciói
- Faliújság olvasása.
 - Közlésfunkció.
- A HIRDETŐFAL modul funkciói
- Hirdetőfal olvasása.
 - Hirdetésfunkció.
 - Véleményezés, értékelés.
- A SZŰRŐ modul funkciói
- Egyéni szűrőfeltételek mentése.
 - Egyéni szűrőfeltételek alkalmazása.
- ADATEXPORT modul funkciói
- A listázott adatok mentése fájlba.

A szakmentorok számára kínált rendszerfunkciók az oktatóhoz viszonyítva az alaprendszer funkcióival bővítettek. Az avatarok használatának nagy előnye, hogy a szakmentor ránézésre látja, hogyha valakivel probléma van.

A szűrés lehetősége a szakmentor számára azért fontos, mert elképzelhető, hogy a hallgatókat csak egy probléma szerint szeretné szűrni (pl. akiknek nem sikerült a zárthelyi dolgozatuk) és nem összetetten, minden indikátor szerint szeretné a hallgatókat nézni, mint ahogy az indikátorok használatával ez történik.

VIR-LEKÉRDEZÉSEK

Természetesen a vezetés számára nem szükséges olyan mélységig látni a hallgatói adatokat, mint a szakmentornak, a vezetés számára sokkal inkább annak ellenőrzése szükséges, hogy a folyamatok jó irányba haladnak. A monitoring rendszerben több lekérdezés is rendelkezésre áll, amelyek egy kattintással az adatokat táblázatos formában és grafikonon ábrázolva is megjelenítik.

Például az alábbiak lekérdezésére van lehetőség: összes hallgató száma, aktív és passzív hallgatók száma, hallgatók szakonkénti megoszlása, hallgatók intézményenként történő megoszlása, hallgatók képzési forma szerinti megoszlása, hallgatók tagozat szerinti megoszlása.

Ezek a feltételek egymásra ágyazottan is megjeleníthetők, így egy több rétegből álló diagramon ábrázoljuk az adatokat.

Lehetőség van még az alábbi tanulmányi eredmények ábrázolására szolgáló lekérdezések alkalmazására is:

- évközi feladatok nem teljesítésének aránya kurzusonként ábrázolva,
- zárthelyi dolgozatok nem teljesítésének aránya kurzusonként ábrázolva,
- félévvégi érdemjegyek nem teljesítésének aránya kurzusonként ábrázolva,

- hallgatói jelenlét aránya kurzusonként ábrázolva,
- szakdolgozatíró hallgatók száma,
- záróvizsgára jelentkezett hallgatók száma,
- gyakorlaton levő hallgatók száma.

Az utóbbi három esetben lekérdezhető a teljesített, ill. nem teljesített hallgatók aránya, intézeti bontásban.

A VIR-modul lehetőséget biztosít nem hallgató, hanem oktatói szempontból is az adatok megközelítésének, lehetőséget biztosítva az alábbi lekérdezések megvalósítására:

- feladatok átlageredményei oktatói csoportosításban,
- zárthelyi dolgozatok átlageredményei oktatói csoportosításban,
- félévvégi érdemjegyek átlageredményei oktatói csoportosításban,
- szakdolgozók száma oktatói csoportosításban,
- beadott szakdolgozatok száma / szakdolgozók száma oktatói csoportosításban,
- tárgyát teljesítő hallgató száma / tárgyát felvett hallgatók száma oktatói csoportosításban,
- oktatott kurzusok száma oktatói csoportosításban,
- magyar nyelven / idegen nyelven oktatott kurzusok számának oktatói csoportosítása.

A monitoring rendszer használatával így vezetői szinten látható egy napi rendszerességgel frissített adat a fentebb felsorolt szűrési lehetőséggel, amely adatokat ellenőrizve könnyen láthatóvá válnak a legsúlyosabb lemorzsolódási veszélyforrások, így még idejében megtörténhet a szükséges beavatkozás.

Vezetők által kezelt funkciók a monitoring rendszerben:

Az ALAPRENDSZER funkciói

- A hallgatók adatainak kumulált megjelenítése.
- Az oktatók adatainak kumulált megjelenítése.
- A szakmentorok adatainak kumulált megjelenítése.

A SZŰRŐ modul funkciói

- Egyéni szűrőfeltételek mentése.
- Egyéni szűrőfeltételek alkalmazása.

ADATEXPORT modul funkciói

- A listázott adatok mentése fájlba.

DIAGRAM modul

- Grafikus (diagram megjelenítések).

Az alábbi legfontosabb követelményeket kielégíti a rendszer:

- Időfüggőségek kezelése. (A döntések különböznek a meghozatalukra fordítható idő szerint. Vannak olyanok, amelyek előkészítésére sok idő van, de a döntés pillanata adott, nem változtatható, és vannak nagyon gyorsan meghozandó döntések.)
- Teljeskörűség: a döntéshez valamennyi figyelembe veendő körülmény legyen ismert, a rájuk vonatkozó adatok pedig hozzáférhetőek.

- Teremtse meg a push/pull-egyensúlyt (tudjam, amit tudnom kell, és találjam meg, amit tudni akarok – persze ha van jogom hozzá).
- Stabilitás: az összehasonlíthatóság, az elemezhetőség szempontjából óvatosan kell bántani a változtatásokkal.
- Adatmohóság féken tartása: egy adatot csak egyszer szabad rögzíteni. [7]

[7] https://www.felvi.hu/pub_bin/dload/AVIR_kezikonyv/AVIR_kezikonyv_Teljes.pdf 127. oldal

Az időfüggőség kezelése úgy történik, hogy az indikátorok szintjén a szorgalmi időszak és a szorgalmi időszak 14. hetétől kezdődő időszak és a vizsgaidőszak elkülönül. Figyelembe vesszük, hogy az adatok mikor állnak-állhatnak rendelkezésre. Amennyiben egy adatnak már rendelkezésre kellene állnia, de valamiért nem elérhető, az adatszolgáltató felkérést kap a hiányzó adatok pótlására, pl. ha hiányzik a jelenlét, évközi eredmény, érdemjegy stb. rögzítése.

A teljeskörűség kezelése úgy történik, hogy a hallgató összes objektíven mérhető eredménye, amely a tanulmányok befejezése szempontjából fontos, rögzítésre és elemzésre kerül.

A push/pull-egyensúlyt úgy kezeljük a monitoring rendszerben, hogy állíthatók az események, amelyek bekövetkeztek e-mail-értesítés kerül kiküldésre, így nem kap senki sem olyan üzenetet, amely számára nem releváns.

A stabilitás és az összehasonlíthatóság biztosított, hiszen a kezelt adatok objektívek, felsőoktatási intézményektől függetlenül azonosan értelmezhetőek, így az összehasonlíthatóság biztosított.

A monitoring rendszer moduláris rendszere biztosítja, hogy egy adat csak egyszer kerül rögzítésre, ezt az adatbázis-szerkezet meg is kívánja.

A monitoring rendszerben a VIR-modul számára az intézmény egészére vonatkozó aggregált adatok jelennek meg, ez csak VIR-jogosultsággal rendelkező felhasználók számára biztosított. Annak érdekében, hogy a VIR-modul megfelelően működjön, a célértékeket rögzíteni kell, így a monitoring rendszer képes kiemelni azokat a területeket, ahol a kívánt célérték nem teljesül.

A rendszer objektív adatforrásokat használ, azok feldolgozása automatikusan történik, így a rendszer által megjelenített adatok valóságtartalma biztosított.

ÖSSZEFOGLALÓ

Az indikátorok részletes listájából látható, hogy a monitoring rendszer a létező összes területet, amely a hallgató tanulmányi eredményére és folyamatára kihat, méri.

Az indikátorokból egy mutatószám kerül kialakításra, amelyet avatarnak hívunk és az alábbi értékeket veheti fel:

Avatarállapotok, amelyek az egyén kiválasztott időszakának indikátorok által meghatározott mérőszámát jellemezhetik:

– HARAGOS	(-3)
– AGGÓDÓ, FELSZÓLÍTÓ	(-2)
– SZOMORÚ	(-1)
– SEMLEGES	(0)
– BIZAKODÓ	(+1)
– MOSOLYGÓS	(+2)
– ELÉGEDETT, BOLDOG	(+3)

Az indikátorok értéke 0 és 1000 közötti értéket vehet fel hallgatók esetében, azaz kb. 150 pont különbség szükséges ahhoz, hogy egy állapotváltozás bekövetkezzen.

Ebből az következik, hogy az avatar állapota sokkal lassabban változik, mint az indikátorok állapota. A szakmentorok számára az indikátor egyéni nézete az avatarállapot helyett elengedhetetlen, az avatarállapot az állapot szemléltetésének célját szolgálja.

A rendszer használói számára az egyéni nézet biztosítja annak a lehetőségét, hogy a rendelkezésre álló adatokat szűrjék, így egyéni prioritás alapján van lehetőség az adatokat elemezni.

A monitoring rendszer működtetése szempontjából kulcsfontosságú a rendszer megfelelő adatokkal való ellátása, annak érdekében, hogy a problémák minél hamarabb jelezhetők legyenek a szakmentorok számára. Csak így biztosítható a monitoring rendszer használatával a hallgatói lemorzsolódás csökkentése.

A SZAKDOLGOZATÍRÁS MÉRÉSE

A monitoring rendszer bevezetésével egyidejűleg javasolt a szakdolgozatírás folyamatát is szabályozni az alábbiak szerint annak érdekében, hogy a szakdolgozatírás folyamata mérhetővé váljon.

a. regisztrációs folyamat (2 hét):

- konzulensválasztás (belső és külső),
- cím meghatározása,
- feladatkiírás elkészítése,

b. szakdolgozatírás folyamata (13 héten keresztül),

c. ellenőrző pont: dolgozat 30%-ának feltöltése (6. tanulmányi hét végéig),

d. ellenőrző pont: szóbeli vizsga a hallgató szakirodalmi jártasságáról (8. tanulmányi héten),

e. szakdolgozat beadása (14. tanulmányi hét elején),

f. intézetigazgató befogadja a dolgozatot és bírálatra bocsátja,

g. ellenőrző pont: próbavédés (vizsgaidőszak első vagy második hetén),

h. védés a záróvizsgán.

A szakdolgozatírás folyamatának követéséhez az szükséges, hogy a szakdolgozatírás egyes fázisai követve legyenek a rendszerben. Ha a hallgató valamit nem teljesít, akkor 8 pontot kap, hiszen a szakdolgozatírás a végzős hallgatók esetében a legfontosabb és a legnagyobb figyelmet igénylő folyamat.

Ha hallgató, ha nem tölti fel a dolgozatát vagy azt a konzulense nem fogadja el, akkor 8 pont lesz az indikátor értéke. A 6. tanulmányi héten fontos, hogy a dolgozat 30%-a elkészüljön, hiszen a dolgozatot a 14. tanulmányi hét hétfőjén kell leadni.

A szakdolgozatírás egyes indikátorainak pontértékei összeadódnak, így annak a hallgatónak, akinek a mér-földkövek teljesítésével problémája van, egyre magasabb és magasabb pontértéke lesz.

A szakdolgozatíró hallgatók egy szóbeli vizsgán ismertetik szakdolgozatuk címét, vázlatpontjait, a dolgozat felépítését, az egyes részhez felhasznált szakirodalmakat. A szakirodalmak a vizsgán bemutatják, kiemelve, hogy azokat a dolgozat mely részeihez építik be. Ezt követően ismertetik a kutatási módszertant és a dolgozat hipotézisét. A vizsgára a hallgatók érdemjegyet kapnak. A vizsga érdemjegye alapján az indikátor értéke az alábbiak szerint kerül meghatározásra:

Érdemjegy	Indikátor értéke (pont)
jeles	0
jó	2
közepes	4
elégséges	6
elégtelen	8

A szakdolgozat beadásának időpontja a Neptun tanulmányi rendszerben rögzítésre kerül, aki nem adta be a dolgozatát, 8 pontot mutat az indikátor. Amennyiben az intézetigazgató úgy ítéli meg, hogy a dolgozat bírálatra bocsájtható, akkor ez a Neptunban rendszerben rögzítésre kerül. Ha nem bocsájtható bírálatra, az is rögzítésre kerül, ebben az esetben szintén 8 pontot mutat az indikátor értéke. A hallgatók a próbavédés során lehetőséget kapnak a szakdolgozatvédés kipróbálására, amely segít számukra a záróvizsga felkészülésben. A fentiekből látszik, hogy a szakdolgozatírás folyamata összetett, de jól mérhető.

Az egyes ellenőrző pontok segítik a hallgatót a szakdolgozatírásban, hogy határidőre elkészüljön munkájával. A szakdolgozatírás koordinálására célszerű egy külön felületet üzemeltetni a Neptun-rendszer helyett, annak hiányosságai miatt.

A monitoring rendszer számára fontos az adatok időben történő rendelkezésre állása, annak érdekében, hogy időben jelezni tudjon a szakmentor és a szakdolgozatfelelős számára, hogy egy hallgatóval probléma van. Az biztos, hogy a hallgató szakdolgozatírási folyamatát segítik az ellenőrző pontok, kényszerítik a szakdolgozatírásra, amely elősegíti azt a folyamatot, hogy a hallgató eljusson a szakdolgozat védéséig.

Fontos a javítási lehetőség biztosítása a hallgató számára, amennyiben valamelyik ellenőrzőpontot nem tudja teljesíteni.

A ZÁRÓVIZSGA MÉRÉSE

A záróvizsga sikerességét csak annak megtörténte után lehet mérni, a hallgató 8 pontot kap, amennyiben sikertelen volt a záróvizsgája. Sokkal nagyobb hangsúly van a záróvizsgáig vezető út támogatásában, felkészítésében a sikeres végzés érdekében.

A NYELVVIZSGA-KÖVETELMÉNY TELJESÍTÉSÉNEK MÉRÉSE

Az egyes képzések különböző nyelvvizsga követelményeket írnak elő, a Neptun tanulmányi rendszerben a hallgató tanulmányi előadója rögzíti, hogy a hallgató a szakhoz tartozó nyelvvizsga követelményeket teljesítette-e. Amennyiben teljesítette, akkor a Hallgató képzései tábla ezen mezőjének értéke igaz lesz. A monitoring rendszer ennek a mezőnek az értékét figyeli. A képzés hosszától és a hallgató aktuális félévétől függ az indikátor értéke, az értéke maximum 8 lehet.

Képzés hossza	Hallgató aktuális féléve	Indikátor értéke
4	1	2
4	2	4
4	3	6
4	4	8

Az indikátor értéke 6 féléves képzés esetén:

Képzés hossza	Hallgató aktuális féléve	Indikátor értéke
6	1	2
6	2	4
6	3	6
6	4	6
6	5	8
6	6	8

Az indikátor értéke azért emelkedik a képzés vége felé, mert a 3 éves vagy hosszabb idejű képzések esetében az utolsó félévek sokkal nehezebbek, jobban összetetlenebbek a feladatok, a gyakorlat és a szakdolgozatírás.

A HALLGATÓ PÉNZÜGYEINEK MÉRÉSE

A hallgató tartozása több féle kiírt tételekből tevődhet össze: kollégiumi térítési díjak, adminisztrációs (külön eljárási) díjak (késedelmes jelentkezés, feladatleadás), pótvizsga díjak, kurzuselhagyási díjak, szakdolgozat leadási határidő módosítása iránti kérelem, késedelmi díjak, könyvtári pótdíjak, sportköri díj és tandíj.

A fenti felsorolásból látszik, hogy a hallgató számos esetben tud tartozást felhalmozni, ezért fontos a hallgató pénzügyeinek monitorozása. Továbbá a monitoring rendszer segíti a tárgyak teljesítését, ezáltal a hallgatóknak segít, hogy kevesebb késedelmi díjat, pótvizsga díjat és tárgyújrafelvételi díjat fizessenek.

A tartozások figyelése a Neptun-rendszer Pénzügy moduljának a használatával történik, a befizetések esedékessége előtt a hallgató értesítést kap a befizetési határidő közeledtéről, majd a határidő lejárta esetén a hallgató 8 pontot kap lejárt tételenként.

A hallgató számos problémáját jelezheti a késedelmes teljesítés, ezért fontos, hogy tartozás esetén a szakmentor beszéljen a hallgatóval, hogy hogyan lehet segíteni.

A monitoring rendszer a határidő előtti teljesítéseket jutalmazza, hiszen fontos célja a hallgatói motiválás a feladatok és kötelezettségek határidőre történő teljesítésére.

A monitoring rendszer alkalmazásának szerepkörei, és hozzárendelt funkcionalitása

A RENDSZER ÁLTAL MEGKÜLÖNBÖZTETETT FELHASZNÁLÓI SZINTEK

A korábbi fejezetben megismert HASIT első verziójában kialakított felhasználói szintek, a rendszer alapfunkciói a gyakorlati tapasztalatoknak megfelelően kiegészültek, illetve egyszerűsödtek. A HASIT^{DUE} rendszerben megvalósított funkciókat a következő szerepkörök látják el:

Hallgató:

Definíciója: A felsőoktatási intézmény és a hallgató között a tanulmányok folytatása alatt fennálló jogviszony, mely a beiratkozással jön létre. Tartalmát a hallgatónak és az intézménynek a felsőoktatásra vonatkozó szabályokban meghatározott jogai, illetve kötelezettségei alkotják.

Alapfunkciója: Alapvetően a saját tanulmányaival összefüggő műveleteket látja, amely a tanulmányi eredmények megtekintésén, a karrier tervezésén kívül a kommunikációs lehetőségek aktív használatát is magában foglalja.

Oktató:

Definíció: Oktatói feladat oktatói munkakörben látható el felsőoktatási intézményben közalkalmazotti jogviszonyban.

Alapfunkciója: A tárgyaihoz rendelt hallgatók tanulási eredményeit kezeli. Adatok feltöltését végzi, valamint a tevékenységéhez szükséges kommunikációs eszközöket használja a rendszerben.

Szakmentor:

Egyéni tanácsadással segíti és információkkal látja el a hallgatókat tanulmányi ügyekben úgy, mint

- egyéni tantervek kialakítása,
- vizsgarend megtervezése,
- eligazodás a kreditrendszer, valamint a tanulmányi és vizsgaszabályzat rendelkezéseiben,
- támogatást nyújt a legkülönbébb tanulmányi ügyekkel kapcsolatos ügyintézés optimalizálásához,
- segítséget nyújt a hallgatók tanulmányi előmenetelének támogatásához,
- segíti a hallgatókat képzéseikkel, szakjaikkal összefüggő kérdéseik megválaszolásában, megoldásában.

VIR:

Akiket vezetői vagy vezető helyettesi megbízással láttak el. A projektben jogosultak az aktuálisan szükséges adatokhoz hozzáférni.

Alkalmazásgazda:

A rendszer felügyeletét ellátó, a felett általában teljes kontrollal rendelkező felhasználó ill. az azt megszemélyesítő azonosító. Korlátlan jogokkal rendelkezik a rendszer felett, minden rendszerszintű műveletet elvégezhet. Jogai nem korlátozhatók.

Alapfunkciója: Az alkalmazás rendszerszintű beállításaira, alapvető adminisztrációs tevékenységekre feljogosított szerepkör.

A felsorolt szerepkörökben a felsorolt tevékenységek nem a rendelkezésre álló teljes funkcionalitást mutatják.

A HASIT^{DUE} rendszer felépítése

A HASIT^{DUE} rendszer egy moduláris felépítésű alkalmazás, melynek szerves része az egyes modulok működését összehangoló alaprendszer. Az alaprendszer önmagában is képes önálló alkalmazásként működni, de funkcionalitása a teljes modulpalettával lesz teljes. Az alaprendszer feladata a modulok integrált egészbe foglalása, mind az aktuálisan elérhető modulkínálatra, mind a későbbiekben igényként felmerülő további funkciók kialakítását követően is.

19. ábra. A HASIT^{DUE} modulszerkezetének vázlata.

A modulok olyan funkcionális egységek, melyek az alaprendszerhez adnak hozzá további funkciókat, kényelmi szolgáltatásokat, azonban nem korlátozzák annak funkcionalitását. A modulok az alaprendszer nélkül nem működőképesek.

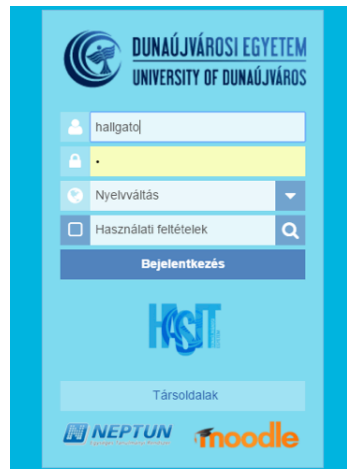
A HASIT^{DUE} aktuális verziójának kiegészítő moduljai: karrier modul, naptár modul, értesítés modul, faliújság modul, hirdetőfal modul, szűrő modul, adatexport modul, diagram modul.

A felhasználók általánosan használt funkciói

A felhasználók általánosan használt funkciói az alaprendszer részét képezik, amely minden felhasználói szerepkör számára elérhető.

1. Bejelentkezés.
2. Nyelváltás: A rendszerben az alapértelmezett nyelvet a megfelelő jogosultsággal rendelkező alkalmazásgazda állítja be. A felhasználók azonosítását követően (felhasználónév / jelszó) a saját beállításoknak megfelelően a kiválasztott nyelven kezeljük a rendszert. A rendszer jelenleg támogatott nyelve a magyar, és az angol. További szótárak beállíthatóak!

20. ábra. Az Avatar-rendszer bejelentkezési képernyője.

Forrás: Avatar-alkalmazás

3. Saját felhasználóra vonatkozó beállítások.

21. ábra. Saját adatlap megtekintésére, módosítására használatos képernyő.

Forrás: Avatar-alkalmazás

4. Mintatanterv, a tantervhez rendelt tárgyak adatainak listázása.
5. Faliújság funkció.
6. Hirdetőfal funkció (nem egyezik meg az azonos nevű modullal).

7. Email-értesítések funkció.
8. Egyetemi kapcsolatfelvételi lehetőségek listázása.
9. Gyakran Ismételt Kérdések (GYIK) használata.
10. Játéktér.
11. Adatok nyomtatása funkció.
12. Online segítség megjelenítése.
13. Hibajelentés.
14. Kijelentkezés.

Hallgató által kezelt funkciók

Az ALAPRENDSZER funkciói

- Hallgató féléves adatainak megjelenítése, szűrése
- Hallgató előmenetelének nyomon követése listázás, kimutatása (minta tanterv szerint).
- Hallgatói AVATAR megjelenítése.
- Hallgató aktuális félévi kurzusadatainak listázása, megjelenítése (feladatok eredményei, hiányzások).

A KARRIER modul funkciói

- Karrierterv generálása.
- Karrierterv kézi elkészítése.
- Karrierterv módosítása.
- Karrierterv mentése/archiválása.

A NAPTÁR modul funkciói

- Naptárbejegyzések listázása.
- Naptárbejegyzések törlése.
- Naptáresemények email értesítések funkció.

Az ÉRTESÍTÉSEK modul funkciói

- Email-értesítések funkció.

A FALIÚJSÁG modul funkciói

- Faliújság olvasása.
- A „hónap” hallgatója.

A HIRDETŐFAL modul funkciói

- Hirdetőfal olvasása.
- Hirdetés.
- Segítségnyújtás funkció.
- Segítség kérése, elfogadása.
- Véleményezés, értékelés.

A SZŰRŐ modul funkciói

- Egyéni szűrőfeltételek mentése.
- Egyéni szűrőfeltételek alkalmazása.

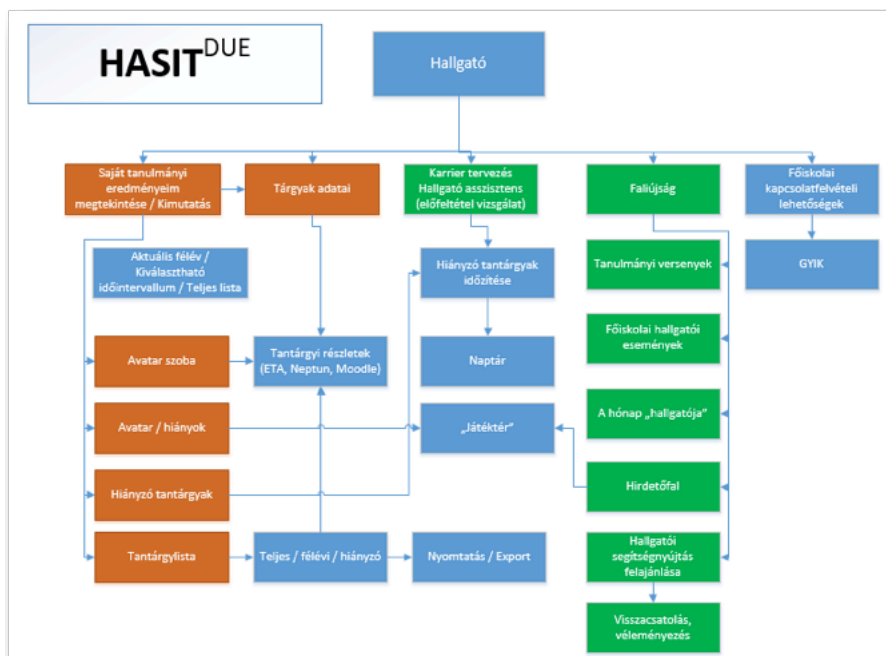
ADATEXPORT modul funkciói

- A listázott adatok mentése fájlba.

22. ábra. Minta a hallgatói avatar megjelenítésére.

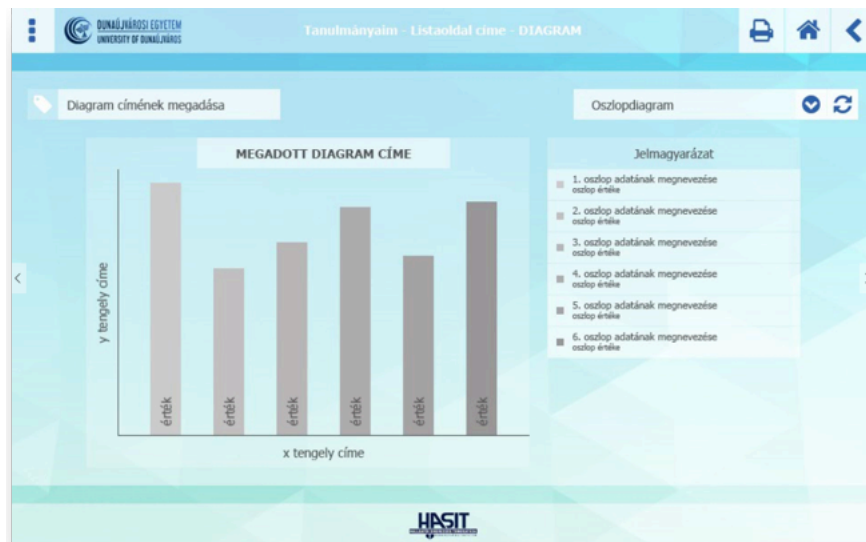

23. ábra. Hallgatói funkciók elérése.

Forrás: Saját szerkesztés

24. ábra. Diagram minta.

Forrás: Avatar-alkalmazás

Oktató által kezelt funkciók

Az ALAPRENDSZER funkciói

- Az oktató kurzusaira beiratkozott hallgatók listázása, szűrése.
- Az oktató által oktatott tantárgyak listázása.
- Oktatói AVATAR megjelenítése.

A NAPTÁR modul funkciói

- Naptár bejegyzések listázása.
- Naptár bejegyzések törlése.
- Naptár események email értesítések funkció.

Az ÉRTESÍTÉSEK modul funkciói

- Email-értesítések funkció.

A FALIÚJSÁG modul funkciói

- Faliújság olvasása.
- Közlés funkció.

A HIRDETŐFAL modul funkciói

- Hirdetőfal olvasása.
- Hirdetés funkció.
- Véleményezés, értékelés.

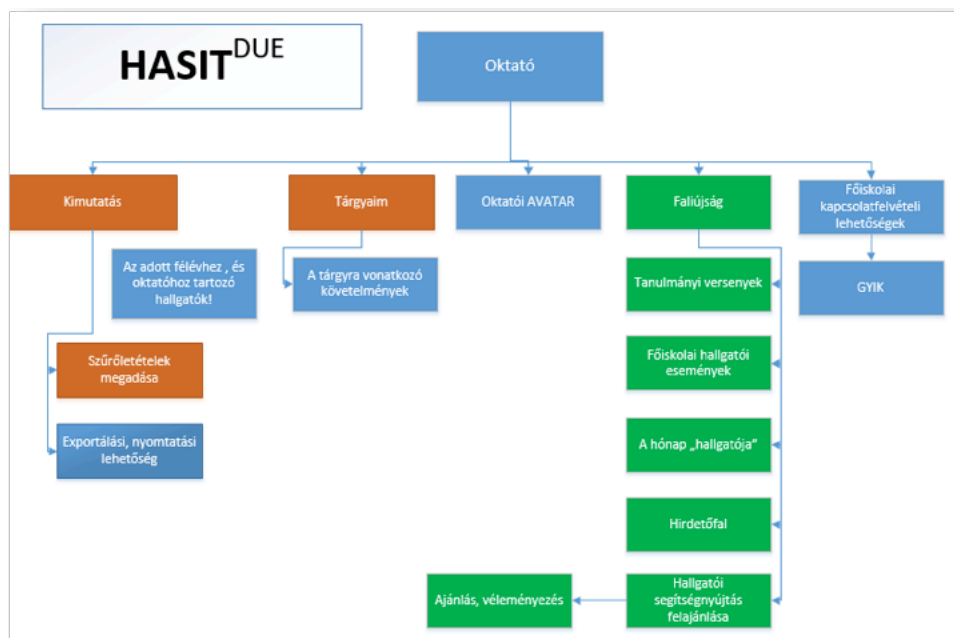
A SZŰRŐ modul funkciói

- Egyéni szűrőfeltételek mentése.
- Egyéni szűrőfeltételek alkalmazása.

ADATEXPORT modul funkciói

- A listázott adatok mentése fájlba.

25. ábra. Oktatói funkciók.

Forrás: Saját szerkesztés

6.1.5. Szakmentor által kezelt funkciók:

Az ALAPRENDSZER funkciói

- A szakmentorhoz tartozó hallgatók és oktatók listázása, szűrése.
- A szakmentorhoz tartozó tárgyak listázása, szűrése.
- Hallgatói és oktatói AVATAR-ok részleteinek megtekintése.

A NAPTÁR modul funkciói

- Naptár bejegyzések listázása.
- Naptár bejegyzések törlése.
- Naptár események email értesítések funkció.

Az ÉRTESÍTÉSEK modul funkciói

- Email értesítések funkció.

A FALIÚJSÁG modul funkciói

- Faliújság olvasása.
- Közlés funkció.

A HIRDETŐFAL modul funkciói

- Hirdetőfal olvasása.
- Hirdetés funkció.
- Véleményezés, értékelés.

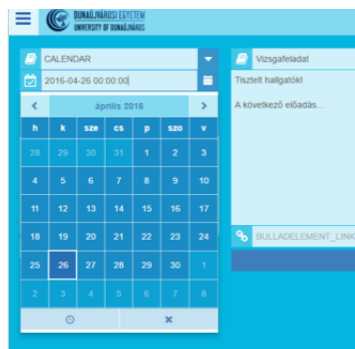
A SZŰRŐ modul funkciói

- Egyéni szűrőfeltételek mentése.
- Egyéni szűrőfeltételek alkalmazása.

ADATEXPORT modul funkciói

- A listázott adatok mentése fájlba.

26. ábra Szakmentori naptár.

Forrás: Avatar-alkalmazás

Oktató, szakmentor tartalmi elemei

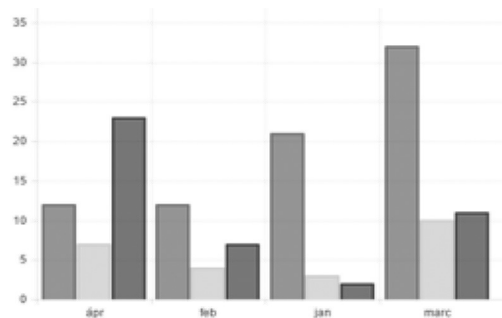
Az oktató, valamint a szakmentor minden számára fontos tanulmányi adathoz hozzáfér, amivel kapcsolatban áll. Hallgatóit, mentoráltjait egyenként, valamint előre meghatározott csoportban le tudja kérdezni. A lekérdezésen az aktuális állapotokra, valamint a karriertervezésre helyezzük a hangsúlyt.

Legfontosabb kimutatások:

1. Mintatantervek, tantárgyak adatai – Ugyanolyan megjelenéssel, mint a hallgató esetében.
2. Oktató kurzusaira beiratkozott hallgatók – lista.
3. Hallgató(k) haladása a mintatantervhez viszonyítva. Külön figyelmet fordítva a lemaradt, valamint a kurzusok egymásra épülése okán esélytelennek látott hallgatókra.

4. Hallgatói csoportok egységes kezelése.
5. Kurzusok eredményei, hatékonysága összevont adatokkal kimutatva.
6. Oktatott tárgyak-lista.

27. ábra. Minta diagram.

Forrás: Avatar-alkalmazás

VIR-funkciók

Az ALAPRENDSZER funkciói

- A hallgatók adatainak kumulált megjelenítése.
- Az oktatók adatainak kumulált megjelenítése.
- A szakmentorok adatainak kumulált megjelenítése.

A SZŰRŐ modul funkciói

- Egyéni szűrőfeltételek mentése.
- Egyéni szűrőfeltételek alkalmazása.

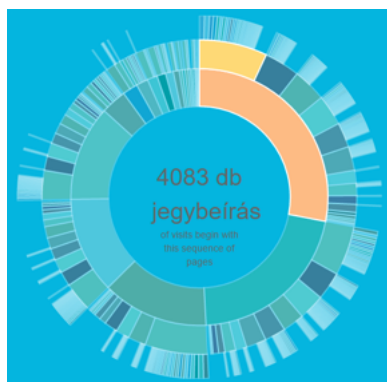
ADATEXPORT modul funkciói

- A listázott adatok mentése fájlba.

DIAGRAM modul

- Grafikus (diagram megjelenítések).

28. ábra. Minta diagram.

Forrás: Avatar-alkalmazás

Adminisztrátor által kezelt funkciók

Az adminisztrátor szerepkör használt funkciói az ALAPRENDSZER részét képezik.

- Telepítés.
- Alkalmazás paraméterezése.
- Felhasználók kezelése.
- Backup/Restore.
- Használaton kívüli üzemmód beállítása.
- Szótárlisták karbantartása.
- Jogosultságkezelés (szerepkörök).
- Adminisztrátor.
- Alkalmazásgazda.
- VIR.
- Szakmentor.
- Oktató.
- Hallgató.

Alkalmazásgazda által kezelt funkciók

Az alkalmazásgazda szerepkör használt funkciói az ALAPRENDSZER részét képezik.

- Szótárlisták karbantartása.
- Szótáradatok exportálás, importálása (költségcsökkentésre hivatkozva elhagyható).

- Felhasználók kezelése.
- Főiskolai kapcsolat felvételi lehetőségek feltöltése, módosítása.
- Gyakran Ismételt Kérdések (GYIK) feltöltése, módosítása.
- Faliújság és hirdetőfal menedzselése.
- Jogosultságkezelés.

A MODULOK FUNKCIÓI

A korábban ismertetett alaprendszer, valamint kiegészítő modul felépítésben több modul is kiegészíti a rendszer alapfunktionalitását. A következőkben az egyes modulok általános leírását olvashatjuk.

A KARRIER modul funkciói

A hallgatót a beiratkozásakor, vagy bármely a tanulmányai során bekövetkezett szakváltásakor automatikusan hozzárendelik az elsődleges tanulmányi rendszerben egy mintatantervhez. A mintatanterv tartalmazza a hozzá rendelt tantárgyak listáját. A tantárgyak adatai között megtalálható a tantárgyak egymás közötti függőségi viszonyának leírása. A karrierterv ennek a mintatanterven alapuló tantárgy felvételnek a módosítását teszi lehetővé.

29. ábra. A karrierterv funkció megjelenítésének tervezete.

The screenshot displays the 'SAJÁT TANTERV' (My Curriculum) page. At the top, there's a header with 'Intézményi logó', 'Tanulmányaim - SAJÁT TANTERV', and navigation icons. Below the header, there are filters for 'Képzésválasztó' and 'Saját terv mentési címe'. The main content area shows a list of courses (01 to 06) with details like course code, name, semester, and status. Course 02 is expanded, showing a table of prerequisites and a list of related courses.

K	N	M	
K	DFAN-TTV-337	N	Andragógia Lev. 1.fé.-2016
N	Andragógia Lev. 1.fé.-2016	TT	Kötelező
K	DFAN-TTV-338	N	Andragógia Lev. 2.fé.-2016
N	Andragógia Lev. 2.fé.-2016	TT	Kötelező
EU	00 / 10	Gy	00 / 05
L	00 / 05	H	00 / 20
KR	00 / 30		
K	DFAN-TKM-001	N	Kommunikációs készségfejlesztés I.
M	Áthelyezve		
K	DFAO-TTA-101	N	Szakmai idegen nyelvi ismeretek I.
M	Áthelyezve		
K	DFAN-INF-010	N	Informatika
M	Mintatanterv szerint		
K	DFMN-TTA-192	N	Pszichológia II.
M	Mintatanterv szerint		

Karrierterv generálása

A hallgató a karrierterv generálásakor a tanulmányi adatai alapján egy hálóstruktúrájú tervet kap, melyen azon tárgyak, mint mérföldkövek szerepelnek, amelyeket teljesítve eljuthat az oklevél megszerzéséig. A generált háló minden csomópontja egy-egy teljesítendő feladat (általában egy kurzus). A csomópontok részletes adatai alapján a hallgató láthatja, hogy mi a teljesítendő feladat, milyen követelményeknek kell megfelelnie, az oklevél megszerzéséig, valamint azok milyen sorrendben következhetnek.

A tanulmányi előmenetelének figyelembe vételével kell a karriertervet létrehozni.

A tervezésnek az elsődleges tanulmányi rendszer – a hallgatóra értelmezett – aktuális adataiból (tanulmányi eredmények, sikeres, sikertelen kurzusok, mintatanterv és tantárgyai) történik meg.

Az elkészült karriertervet a hallgató számára vizuálisan is megjeleníti a rendszer, melyben a képzési hálóban láthatja a haladását, valamint a felvázolt karriertervét.

A generált karrierterv alapvető kimenetei:

- A kurzusok, feladatok felvételének sorrendisége (félévhez, induló kurzusokhoz, függőségi viszonyokhoz mérten).
- A teljesítendő mérföldkövek hozzávetőleges kezdési és befejezési időpontja.
- Az aktív kurzusok részfeladatainak időpontjai.

Karrierterv kézi elkészítése

A hallgató az elsődleges tanulmányi rendszer alapján kézzel is összeállíthatja saját karriertervét. A kézi tervezéskor ugyanazon megkorlátozások érvényesek, melyek a generálásra igazak.

Karrierterv módosítása

A hallgató az elkészült (generált, kézzel készített, mentett) karriertervét módosíthatja. Elsődlegesen kijelölheti a hálóban azt az utat, melyen a célját, az oklevél megszerzését el akarja érni.

A hallgató tanulmányai során bekövetkezhetnek olyan életesemények, melyek a hallgató akaratától függetlenül módosítani fogják a karriertervet.

Módosíthatja

- időben (félévhalasztás, sikertelenül zárult képzés, ...),
- útvonalban (az eredeti tervtől eltérő tantárgy, kurzus, feladat választása).

Karrierterv mentése/archiválása

A hallgató a karriertervét, akár több tervet is elmenthet a rendszerben.

A mentett karriertervek csomópontjainak tulajdonságai alapján a rendszer email értesítéseket küld, a közelebbi mérföldkövek előtt.

A karriertervek nem törölhetők, csak passzív státuszba lehet őket archiválni.

A NAPTÁR modul funkciói

A NAPTÁR modul elsődleges feladata, hogy a felhasználók számára olyan határidőnaplót biztosítson, mely egy helyen tartalmazza a tanulmányai, munkája során bekövetkező mérföldkövek időpontjait.

30. ábra. A naptárfunkció megvalósítása.

Forrás: Avatar-rendszer

A naptármodul bemenő adata minden olyan objektum, mely a rendszerben időponttal rendelkezik, függetlenül attól, hogy az ALAPRENDSZER vagy valamelyik MODUL objektuma.

A naptárban megjelenő dátumhoz köthető események:

- Az aktív kurzusok, félév feladatainak időpontjai:
- feladatbeadás,
- zárthelyi dolgozat,
- vizsga,
- kérvényezés,
- befizetés,
- az alkalmazásgazda által kiírt FALIÚJSÁG és HIRDETŐFAL időponttal ellátott elemei,
- a felhasználó saját bejegyzései.

31. ábra. Saját bejegyzések kezelése.

Forrás: Avatar-rendszer

Naptárbejegyzések listázása

A határidő napló bejegyzései a könnyebb áttekintés érdekében lista és táblázatos formában jelennek meg, melyekből kiválasztva egy elemet, a bejegyzés részletei megtekinthetők.

A funkció által megjelenített adatok kezelése a SZŰRŐ, illetve az ADATEXPORT modul telepítése esetén kiegészül ezen MODULOK funkcióival.

Naptárbejegyzések törlése

A határidő napló elemeinek törlésekor a rendszer megkülönbözteti az automatikusan generált bejegyzéseket a felhasználó által készített bejegyzésektől. A felhasználó által készített bejegyzések a rendszerből véglegesen törölhetők, míg a rendszer által generált bejegyzések nem törölhetők, csak inaktívvá (láthatatlanná) tehetők. Ez esetben ezen bejegyzésekhez a rendszer nem küld email értesítést.

Naptáresemények email-értesítések funkció

A naptár modul kiegészítő elemekkel látja el a „Saját felhasználóra vonatkozó beállítások” funkciót. A funkcióban megjelennek a naptár elemek csoportokra bontott tételei. Ezen tételekre az emailküldési funkció be-, illetve kikapcsolhatóak.

Alapértelmezett beállítást az adminisztrátor illetve az alkalmazásgazda teheti meg.

A naptárbejegyzések az alábbi csoportokba sorolhatóak:

- kurzusok, feladatok eseményei,
- kérvényezés,

- pénzügyi események,
- FALIÚJSÁG eseményei,
- HIRDETŐFAL eseményei,
- saját bejegyzések.

Az ÉRTESÍTÉSEK modul funkciói

Az értesítések modul egy olyan üzenetküldő szolgáltatás, mely azt a célt szolgálja, hogy az oktató, illetve szak-mentor jogosultsággal rendelkező felhasználó az általa kezelt személyek vagy azok csoportjai számára „azonnal email-t küldhessen vagy az adott személyek FALIÚJSÁG-jára azt kitűzze”.

A tanulmányi és személyi adatok alapján a rendszer csoportokat képez.

A képzett csoportok lehetnek intézeti hallgatók, az oktatóhoz tartozó hallgatók, egy kiválasztott szakos hallgatók, valamint egy meghatározott tantárgyat hallgatók

A csoporthasználat lehetőséget ad a rendszer felhasználóinak az egyszerű kiértékelések, mindenki számára fontos üzenetek eljuttatásához.

Email-értesítések funkció

A bejelentkezett jogosultsággal bíró felhasználó azonnal email-t, FALIÚJSÁG üzenetet küldhet

- egy és/vagy több kijelölt hallgatónak,
- egy és/vagy több kijelölt oktatónak,
- a hallgatók és/vagy oktatók egy a rendszer által képzett csoportjának.

A funkcióval azt a több alkalommal is felmerült igényt igyekszünk kielégíteni, hogy a hallgató egy felületen hozzáférjen minden számára hasznos információhoz.

FALIÚJSÁG modul

A faliújság alapfeladata, hogy közérdekű információkat juttasson el a rendszer a jogosult felhasználók számára. Az alaprendszerben a faliújság funkció csak szöveges bejegyzések (üzenetek) sorozatából állt, melyet minden a rendszert használó személy láthatott, ez a modul plusz tulajdonságokkal látja el az üzeneteket. A funkció nagyban támogatja a hallgatók egymás közti segítségnyújtását, valamint az információk megosztását.

Közlés funkció

A modulban a közlésre jogosult felhasználók „információkat oszthatnak meg” az azok olvasásához jogosult felhasználókkal.

A modulban üzenetek lehetnek: szöveg, kép (csatolmányként).

Az üzenetek tulajdonságai: feladó, határidő, célcsoport, prioritás.

Az üzenetek határidővel láthatók el, melynek beállítása és a NAPTÁR modul telepítése esetén az üzenet, mint határidőnapló bejegyzés megjelenik a felhasználók naptáraiban.

Az üzenetek számára kiválaszthatóak célcsoportok. A csoportok egyénileg nem képezhetők. A csoportokat a rendszer képezi ugyanolyan módon, mint az ÉRTESÍTÉSEK modulnál.

Az üzenetek prioritizálhatóak, melyeknek elsősorban a megjelenítéskor van szerepük. A különböző prioritású üzenetek különböző színekkel jelennek meg.

Faliújság olvasása

A rendszer minden felhasználója olvashatja a faliújságon megjelenő üzeneteket, amennyiben az üzenet neki vagy a csoportja számára szól.

A faliújságon megjelenő üzeneteket a felhasználó nem rejtheti, ÉRTESÍTÉSEK modul telepítése esetén a felhasználó be-, illetve kikapcsolhatja az email küldést a megjelenő üzenetekről a „Saját felhasználóra vonatkozó beállítások” funkcióban.

A „hónap” hallgatója funkció

A hallgatói AVATAR által meghatározott helyezés valamint egyéb paraméterek alapján a hallgatók rangsorolhatók. Ezen rangsor/vagy annak elemei megjelenítése, mint „dicsőségfal”.

A „hónap” mint időszak meghatározása az alkalmazásgazda feladata.

HIRDETŐFAL modul

A hirdetőfal modul feladata szerint olyan hirdetések, üzenetek közzétételére alkalmas, mely nem kötődik szorosan az intézmény életéhez, de mégis közölni szeretnénk valamit.

A modul kiváltja az alrendszer hirdetőfal funkcióját.

Addig, még a hirdetőfal funkció csak szöveges bejegyzések (üzenetek) sorozatából állt, melyet minden a rendszert használó személy láthatott, ez a modul plusz tulajdonságokkal látja el az üzeneteket.

Hirdetőfal olvasása

A hirdetőfalon nincsenek kategóriák, mindig mindenki minden hirdetést láthat. A hirdetőfal modul olvasás funkciója a felhasználó számára a „Saját felhasználóra vonatkozó beállítások” funkcióban kikapcsolható. Kikapcsolt funkcionalitáskor a határidővel ellátott hirdetések a NAPTÁR modul megjelenítéséből eltűnnek.

Hallgatói segítségnyújtás felajánlása funkció

Azon hallgatók, akik a saját tanulmányaikban vagy egyéb releváns témakörben olyan tudásra tettek szert, tapasztaltak, mely más hallgatóknak is a hasznára válhat, tananyag megértésében segítséget nyújt, felkínálhatják tudásukat, segítő szándékukat. Csatlakozhatnak a TUTOR rendszerhez.

A hallgató a felajánlását a hirdetőfalon teszi közzé. Más hallgatók számára csak akkor látható ezen felajánlás, ha azt a tárgy egy vagy több oktatója, szakmentora VÉLEMÉNYEZI, „engedélyezi”. A véleményezett, ajánlott segítségnyújtás anonim módon megjelenik a hirdetőfalon.

Segítség kérése, elfogadása

A funkcióban a már véleményezett felkínált segítséget lehet elfogadni.

Az elfogadáskor az elfogadó számára megszemélyesítődik a hirdetés feladója, elérhetőségei.

Az elfogadáskor a segítségnyújtó számára email érkezik az elfogadó személyéről.

Hirdetés funkció

A hirdetés funkció alapvetően a hirdetőfalra történő kiírás. Mivel a hirdetőfal is hivatalos közlési csatorna az intézményben a hirdetések jóvá kell hagyatni.

A hirdető rögzíti a rendszerben a hirdetési igényét. Az alkalmazásgazda ezen igényről emailben értesül. A hirdetés adatainak áttekintése után engedélyezheti, elutasíthatja a hirdetési igényt. A hirdetés funkció használatakor keletkezett bejegyzés az alkalmazásgazda szerint nem hirdetés, és nem mindenki számára szól, ebben az esetben a bejegyzést átminősítheti FALIÚJSÁG objektummá, az ezen objektumok tulajdonságainak megadásával.

Véleményezés, értékelés

A HIRDETŐFAL modul „Hallgatói segítségnyújtás felajánlása funkció”-ban létrejövő hirdetéseket, legalább az első felkínáláskor vagy a tárgy oktatójának, vagy a szakmentornak véleményeznie, ajánlania kell. Ezzel biztosítva a többi hallgatót, hogy a felkínáló tudása, tapasztalata eléri azt a szintet, mely valóban segítség lehet.

A segítséget kérő hallgató értékelheti, véleményezheti az őt segítő társát, ezzel is árnyaltabb képet adva a következő segítségkérő számára.

A SZŰRŐ modul funkciói

A modul alapfeladata az, hogy a képernyőn megjelenő adatok, listák a képernyő kialakításától függően értelmezhető szűrési, rendezési lehetőségeket biztosítsa.

Egyéni szűrőfeltételek mentése

A funkció használatkor a képernyőn beállított szűrési, rendezési lehetőségek alapján látott lista szűrő és rendező elveit a felhasználó egyedi névvel menteni tudja. Egy táblázat alapértelmezetten első oszlop szerinti növekvő sorrendben jelenik meg, de a felhasználó ezen adattáblát második oszlop szerinti csökkenő, adott érték-re szűkített formában tekinti meg e legtöbbször. A felhasználó ebben az esetben a szűrési, rendezési beállítások elvégzése után a mentéssel egyedi névvel láthatja el ezen képernyő adataitól független megjelenési formáját.

Egy képernyő nézetre a felhasználó több szűrőfeltételt is menthet, azok közül egyet kiemelve, alapértelmezett nézetté teheti.

Egyéni szűrőfeltételek alkalmazása

Amennyiben a felhasználónak a képernyőhöz van alapértelmezett szűrője beállítva akkor a megnyitáskor automatikusan alkalmazkodik.

A felhasználó maga számára mentett feltételeket alkalmazhatja az adott képernyőn.

ADATEXPORT modul funkciói

A modul feladata, hogy az ALAPRENDSZER „Adatok nyomtatása - PDF” funkcióját kiegészítse, és ahhoz hasonlóan, de egyéb formátumban is export fájlokat készítsen.

A listázott adatok mentése fájlba

Az adott képernyőn megjelenő adatokat értelmezésnek megfelelően egyéb adatformátumokba tudja exportálni a rendszer. Ajánlott adatformátumok XLS, DOC,

DIAGRAM modul

A modul feladata, hogy a képernyőn megjelenő adatokat, vizuális formában is megjelenítse.

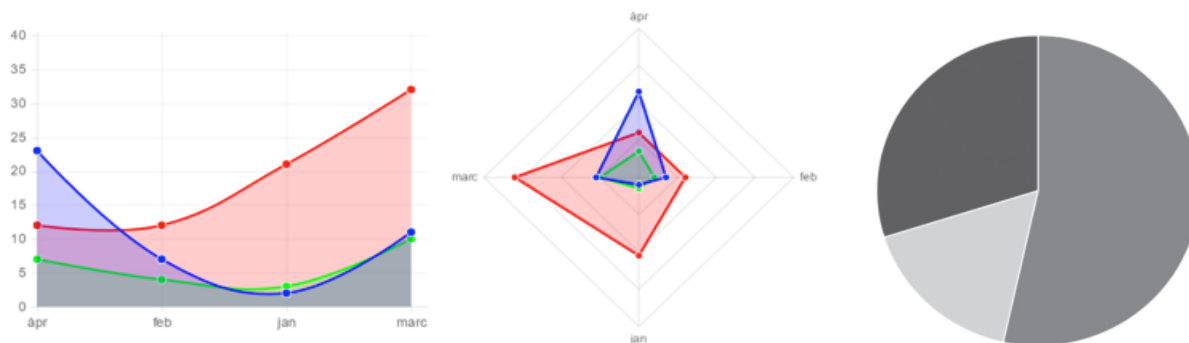
Grafikus (diagram megjelenítések)

A funkcióban a képernyőn megjelenő, az adatokat ott értelmezhető diagram elkészítését engedélyezni.

A kiválasztott diagramábrázolási módban jeleníti meg a képernyőn látható adatokat.

Minta a diagramok megjelenítésére:

32. ábra. Minták a vezetői diagramok megjelenítésére.

Forrás: Avatar-rendszer

Rendszerbevezetési javaslattétel

A RENDSZER ELŐFELTÉTELEINEK VIZSGÁLATA

A monitoring rendszer az EU oktatáspolitikájának megfelelően megvalósítja a felsőoktatásban elérhető adatok jogosultságfüggő, állandó rendelkezésre állását, azok további feldolgozhatóságának biztosítását.

A HASIT^{DUE} rendszer a hazai felsőoktatásban alkalmazott rendszerek (Neptun, Moodle) adatainak felhasználásával támogatja a hallgatói lemorzsolódás megfékezését. A rendszerben deklarált indikátorok minden intézményben rendelkezésre állnak, de amennyiben azok módosításra szorulnak, úgy a rendszer rugalmasságát kihasználva azok kikapcsolhatóak, valamint súlyozásuk módosítható.

A testreszabási folyamatot követően hazai felsőoktatás minden résztvevője alkalmazni tudja a Hallgatói Sikereséget Támogató rendszert Intézményi mérettől, képzési területtől függetlenül.

TESTRE SZABHATÓ FUNKCIÓK, EGYEDI MEGOLDÁSOK

A rendszer legfőbb funkciója a hallgatói avatar kiszámítása, annak grafikai megjelenítése. Ez a hallgatói sikerességet alapvetően támogató eszköz. A testreszabás folyamán mind az indikátor táblázat, mind az avatar átalakítható. A rendszer alapkiépítésben minden indikátorként alkalmazott adatot felhasznál, melyből a beállított súlyozásnak megfelelően kalkulálja az avatar-állapotot, melyet három választható avatarfigura szemléltethet.

A HASIT^{DUE} alkalmazás teljes egészében a Dunaújvárosi Egyetem által fejlesztett alkalmazás, ezért a testreszabási lehetőségeket nem korlátozzák harmadik félhez köthető megszorítások.

A HASIT^{DUE} alkalmazás általánosan testre szabható elemei:

- Nyitóképernyő tartalma, megjelenítése.
- Színvilág, skin.
- Avatar figura.
- Intézményi logo feltüntetése.
- Nyelvi szótárak feltöltése.
- Indikátorok beszámítása, valamint súlya.

33. ábra. Nyelvi beállítások.

Forrás: Avatar-alkalmazás képernyőkép

SZÜKSÉGES ADATKAPCSOLATOK

A Dunaújvárosi Egyetemen a felhasználókra vonatkozó személyi, szervezeti adatok forrása.

A kapcsolódás szabványos LDAP-interfészen keresztül történik. A kapcsolati adatokat az adminisztrátor állítja be, melyek a rendszer telepítése során beállításra kerülnek.

Az alkalmazás elsődleges tanulmányi rendszerbeli adatait a NEPTUN-ból nyeri. A jelenleg alkalmazható kapcsolódási lehetőség SOAP-függvényeken keresztül történik.

Kapcsolódási lehetőség Moodle-oldalon fejlesztett PHP-függvények JSON-adatformátummal történik.

RENDSZERJELLEMZŐK

A mai kor követelményeinek megfelelően az alkalmazáshoz asztali és mobil verzió is elkészült. Az alkalmazás megvalósítása 2 rétegű (adatbázis és megjelenítés) webes technológiával készült. Az alkalmazás alkalmas mind asztali számítógépen, mind mobil eszközökön történő megjelenítésre.

34. ábra. Példák a különböző felbontások megjelenítésére.

Forrás: Avatar-alkalmazás képernyőkép

A rendszer bevezetése, telepítése során a végfelhasználónak nem kell olyan szoftvertechnológiai eszközt beszerezni, melynek bevezetésekor költségvonzata jelentkezik. Az alkalmazás megvalósítási technológiájából adódóan a megjelenítés web-böngészőben történik.

A HASIT^{DUE} rendszer asztali verziója a Firefox, Internet Explorer, Google Chrome, Windows Edge böngészőprogramok fejlesztéskor aktuális, stabil verzióin a rendszer azonos működési metódus mellett azonos megjelenési formát mutat.

A mobilverzió, a technológiának megfelelően szintén web-böngésző használata javasolt.

A mobilverzió a Firefox, Internet Explorer, Google Chrome, Safari böngészőprogramok a fejlesztéskor aktuális, stabil verzióin a rendszer azonos működési metódus mellett azonos megjelenítéssel érhető el.

Mind az asztali-, mind a mobilalkalmazás az ajánlott minimum felbontásra optimalizált megjelenítésnél nagyobb felbontás esetén a rendelkezésre álló képernyőterületet kihasználja.

SWOT-ELEMZÉS

A következőkben egy közismert, általános elemzési módszer alapján mutatjuk be a rendszer bevezetéséből adódó erősségeket, gyengeségeket, lehetőségeket, valamint az esetleges veszélyeket:

Erősségek	Lehetőségek
A hallgatók lemorzsolódási veszélyeztetettségére azonnal kiderül, melyről az oktató, a szakmentor, és a VIR-felhasználók értesülhetnek. Naprakész információk, tanulási haladások megjelenítése. Hallgatói, oktatói motiváció erősítése. A különböző szerepkörök közti online kommunikáció meg erősödése az egyes funkciók által. A hallgatók különböző szempontú csoportosíthatósága, kontextusfüggő eredmények megjelenítése.	Sokrétű lekérdezhetőség mikro, valamint makró szinten. Tanulmányi versenyek rendezése, központi kommunikációs eszköz. Mind grafikai, mind funkcionális továbbfejleszthetőség a rendszer használati tapasztalatai alapján.
Gyengeségek	Veszélyek
A rendszer ki van szolgáltatva az adatforrásoknak. Azok hiányában, vagy helytelen kitöltésük esetén valótlan kimutatásokat ad eredményül. Nagy a tanárok felelőssége a Neptun-, és Moodle-rendszerek használatában.	A nem megfelelő adatokból származó valótlan eredmények, kimutatások. A koncentrált információátadás csak abban esetben eredményes, ha a felhasználó HASZNÁLJA a rendszert. Használatával némiképpen megváltozik az oktatók adminisztrációs terhe, valamint a munkájuk során egy újabb rendszert kell használni a hallgatóval való kapcsolattartásban.

Az elemzés alapján jól látható, hogy a rendszer működését az oktatói kar, a tanulmányi osztály munkatársai által végzendő szabályokhoz kötött munkája, adatrögzítése „tartja életben”. Amennyiben az adatok nem állnak rendelkezésre, vagy nem a valóságnak megfelelőek, a rendszer kimutatásai akár félrevezetőek lehetnek! Amennyiben az új elvárásoknak megfelelnek a rendszer használói, úgy egy nagyon egyszerűen használható, valamint hasznos informatikai megoldást alkalmaznak a hallgatói sikeresség támogatására.

Melléklet

A DESIGNKIVÁLASZTÁS SORÁN ELKÉSZÍTETT AVATAR-ÁBRÁZOLÁSOK VIZSGÁLATA

A megkérdezettek köre

- A HASIT-projektben részt vevő, kollégák:
- A Hallgatói Önkormányzat (HÖK) által elért egyetemi hallgatók.

Véleményezési időszak

A tájékoztató körlevelet 2016. 03. 26-án küldtük ki. A rendelkezésre álló kitöltési időszakban csak a címzett listában szereplő személyek (kollégák) tölthették ki az űrlapot. Az első négy napban 03.30-ig összesen 17 vélemény érkezett vissza.

Az első kitöltési időszakot követően, 03.30-án a Hallgatói Önkormányzat segítségével kikértük a hallgatók véleményét, melynek felhívását a HÖK a közösségi weboldalak segítségével osztotta meg.

A véleményezési időszak 04. 05-ig, azaz 5 napig volt lehetséges. Ebben az időszakban érkezett eredményeket elsősorban hallgatói véleményként kezeltük, attól függetlenül, hogy további néhány munkatársi vélemény is érkezett. Miután a kérdőív kitöltés anonim módon történt, ezért a célközönséget csak a kitöltésének időpontja alapján tudtuk kategorizálni.

Az avatarfigurák elkészítése során a következő szempontokat vettük figyelembe

- Tetszetős, fiatalos kialakítása legyen.
- Illeszkedjen a HASIT^{DUE} alkalmazás arculatához, annak funkcionalitásához.
- A HASIT^{DUE} célközönsége, a 19–24 éves hallgatók azonosulni tudjanak a megszemélyesítéssel.
- Grafikusan adjon lehetőséget, a HASIT^{DUE} rendszerben ábrázolandó, különböző hangulatok megjelenítésére.

A kérdőív kialakítása

A kérdőívben megkérdezett ábrákkal kapcsolatosan a következő hipotéziseket állítottuk fel:

1. A kérdőívet megválaszolók a fiú, lány ábrázolásokat fogják előnyben részesíteni.
2. Az különböző érzelmi állapotok megjelenítésére szolgáló „pamacs” figurák sem az egyetemen dolgozó kollégáknak, sem a hallgatóknak nem lesznek megfelelő avatarábrázolások.
3. Az ábrázolások megosztóak, értékelésük szubjektív, így nem fogunk egyértelműen meghatározható avatar-megjelenítést kapni eredményül.
4. Az „Einstein”-ábrázolás megítélése pozitív lesz.

A kérdőívet Google-űrlapként tettem közzé, a következő címen:

https://docs.google.com/forms/d/1sK1U4ZoIV5AWR_rwbPtulZsJZ8vG9N8DgNjry21e9cY/edit?usp=drive_web

HASIT AVATAR véleményezési űrlap

Mint azt tudjátok, a HASIT alkalmazásban egy Avatarfigurán keresztül ábrázoljuk a hallgatók tanulmányainak eredményességét. Az Avatar az új HASIT programban 7 különböző állapotot fog megjeleníteni. Miután a megjelenítendő avatar figura tetszésindexe erősen szubjektív, szeretnénk kikérni a véleményeteket az elkészült tervekkel kapcsolatban. Kérlek, értékeljétek a következő grafikai terveket, tízes skálán, melyen az 1-es érték az "Egyáltalán nem tetszik", míg a 10-es érték az "Ezt szeretném Avatar figurának!" jelentéssel bír. Az elkészült grafikák (14 db) után találtok egy szabad szöveges mezőt, amelyben véleményt formálhattok, illetve a látottakon kívül egyéb figurát javasolhattok. A kérdőív anonim! Kitöltése csupán néhány percet vesz igénybe!

A kérdőív 15 kérdést tartalmazott, melyből 14 zárt kérdés, míg egy lezáró, nyitott kérdés volt. A 14 zárt kérdés mindegyike sorrendben alapuló, ordinális skálán mutatta meg az egyes avatarfigurákról alkotott véleményt az 1-es értéktől („Egyáltalán nem tetszik”) a 10-es értékig („Ezt szeretném avatar figurának”)

Kérlek, értékeld a képen látható Avatar figurát! (1)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

A 15. kérdés szabadszöveges beíró mezőt tartalmazott, amelyben a kérdőívet kitöltők véleményének, igényeinek megfogalmazására adtunk helyet.

Amennyiben megosztanád gondolatodat, a látott avatarfigurákkal kapcsolatban vagy javaslatod van egy újabb figura megjelenítésére, a következő szövegmezőben megteheted:

Hosszú szöveges válasz

A kérdőívben véleményezett 14 avatarfigurát három csoportba lehet sorolni:

- Állatok emberi arckifejezésekkel ábrázolva (1, 2, 3, 4, 5)
- Alaktalan „pamacs” figurák (6, 7, 8)
- Emberi alakok (9, 10, 11, 12, 13, 14)

Csoporton belül a nemeket is megkülönböztettük, hogy kimutatható legyen a megkérdezettek nemi preferenciája, azaz legyen választási lehetőségük mindkét nem megjelenítésében.

– Fiú: 1, 3, 4, 6, 8, 10, 11, 13, 14

– Lány: 2, 5, 7, 9, 12

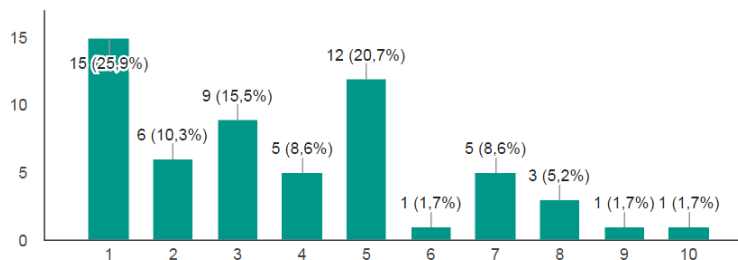
A kérdőívben megjelenített 14 avatar lehetőség:

A kérdőíves megkérdezés eredménye

A kérdőív eredményeit mindkét csoport esetében, a következő táblázatok tartalmazzák:

1.

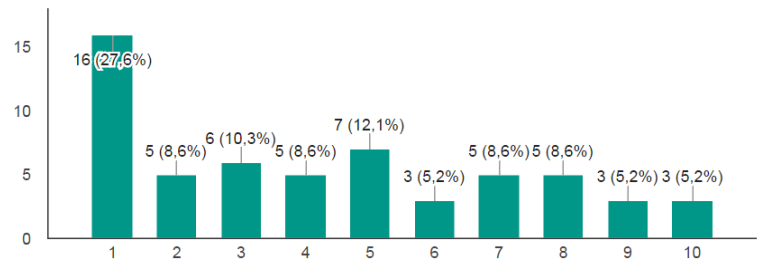

A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	3,759
A HASIT-munkatársak véleményének átlaga:	4,176
Hallgatók véleményének átlaga:	3,585
A két legrosszabb értéket adó szavazatok száma (1/2):	21 (15/6)
A két legjobb értéket adó szavazatok száma (9/10):	2 (1/1)
Összesített szórás:	2,423
Munkatársi szórás:	2,721
Hallgatói szórás:	2,302

Észrevételek:

- NAGYON hangsúlyos az ábra elutasítása. A skála alsó szegmensére érkezett a szavazások 70 százaléka, mind a felnőttek, mind a hallgatók részéről.
- Az 1, 2, és a 9, 10-es értékekre szavazók aránya nagyon meghatározó.
- Viszonylag sok (12 fő) szavazott a középértéket jelentő 5-ös értékre!

2.

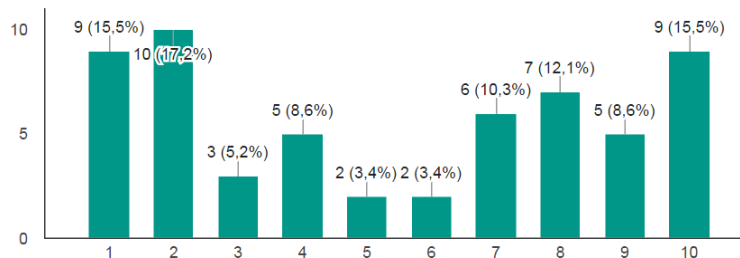

A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	4,293
A HASIT-munkatársak véleményének átlaga:	4,294
Hallgatók véleményének átlaga:	4,293
A két legrosszabb értéket adó szavazatok száma (1/2):	21 (16/5)
A két legjobb értéket adó szavazatok száma (9/10):	6 (3/3)
Összesített szórás:	2,938
Munkatársi szórás:	2,229
Hallgatói szórás:	3,211

Észrevételek:

- Hangsúlyos az ábra elutasítása. Az 1-es értéket nagyon sokan, 16-an jelölték meg. Érdekesképpen a 16 főből csupán kettő (!) volt a felnőtt korosztályból (HASIT-kolléga)

3.

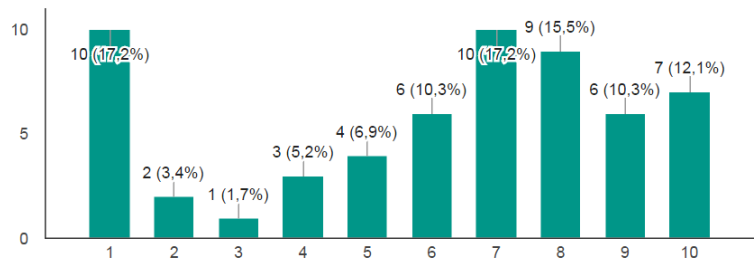

A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	5,397
A HASIT-munkatársak véleményének átlaga:	4,529
Hallgatók véleményének átlaga:	5,756
A két legrosszabb értéket adó szavazatok száma (1/2):	19 (9/10)
A két legjobb értéket adó szavazatok száma (9/10):	14 (5/9)
Összesített szórás:	3,340
Munkatársi szórás:	2,961
Hallgatói szórás:	3,455

Észrevételek:

- Az egyik legszélsőségebb figura. A véleményezésben részt vevők visszajelzései alapján megosztó ábrázolása a tanulmányi eredményeknek. A legtöbb szavazat a skála két végpontján találhatóak.
- Érdeemes megfigyelni a szavazáson részt vevő személyek (csoportok) véleményének alakulását.
 - A hallgatók az átlaguk alapján jobb értéket adtak a macskaábrázolásnak.
 - A 9 darab 10-es érték mindegyike a hallgatóktól érkezett!
 - A kollégák két 1-es értéktől eltekintve a közepes értékekre szavaztak.
 - Hallgatói vélemény: „A 3-as macska nagyon adja...”

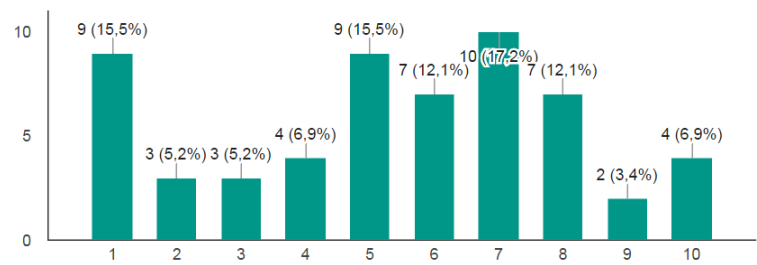
4.

A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	6,052
A HASIT-munkatársak véleményének átlaga:	5,647
Hallgatók véleményének átlaga:	6,220
A két legrosszabb értéket adó szavazatok száma (1/2):	12 (12/2)
A két legjobb értéket adó szavazatok száma (9/10):	13 (6/7)
Összesített szórás:	3,017
Munkatársi szórás:	3,081
Hallgatói szórás:	3,013

- Észrevételek:
- A kék róka (szándékunk szerint fiú) értékelése lényegesen pozitívabb értékeket kapott korábbi társainál.
 - Az 58 szavazatból 41 darab lett 5-ös, vagy annál nagyobb értékű. Ez az összes szavazatok 70,7%-a!
 - 8, vagy annál nagyobb (9, 10) érték az összes szavazat 38%-ában tapasztalható, amely összesen 22 db-ot jelent. Korcsoport (egyetemi tevékenység) megoszlásban nem mutatható ki szignifikáns különbség.
 - A hallgatók szavazatainak átlagértékét nézve magasabb értéket adtak a HASIT-projekttagok értékénél.

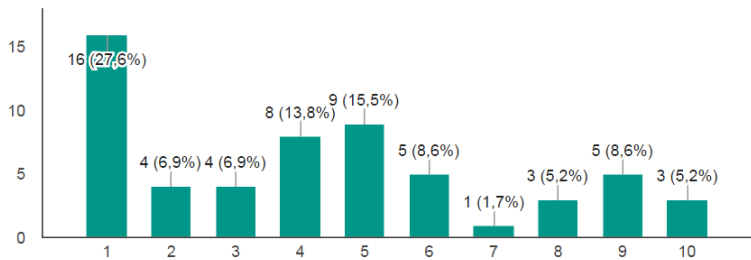
5.

A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	5,362
A HASIT-munkatársak véleményének átlaga:	5,118
Hallgatók véleményének átlaga:	5,463
A két legrosszabb értéket adó szavazatok száma (1/2):	12 (9/3)
A két legjobb értéket adó szavazatok száma (9/10):	6 (2/4)
Összesített szórás:	2,719
Munkatársi szórás:	2,619
Hallgatói szórás:	2,785

- Észrevételek:
- A lány róka értékelése alulmarad ugyanennek az ábrának a sötétké változójától.
 - Ugyanazok a személyek, aki az előző rókára 1-es értéket jelöltek meg, többnyire erre az ábrára is 1-es értéket adtak. Így hét személy mindkét ábrára 1-es értéket adott.
 - A hallgatók szavazatainak átlagértékét nézve közel azonos értéket adtak a HASIT-projektagok értékéhez képest.

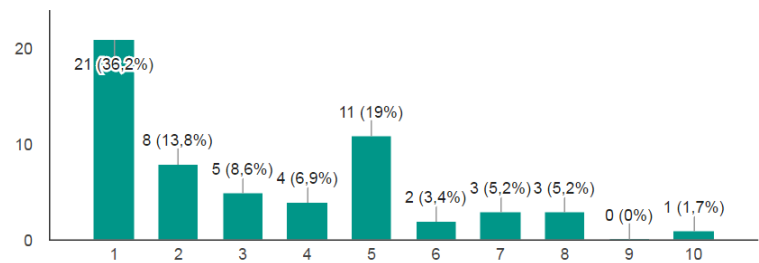
6.

A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	4,293
A HASIT-munkatársak véleményének átlaga:	3,647
Hallgatók véleményének átlaga:	4,561
A két legrosszabb értéket adó szavazatok száma (1/2):	20 (16/4)
A két legjobb értéket adó szavazatok száma (9/10):	8 (5/3)
Összesített szórás:	2,896
Munkatársi szórás:	2,827
Hallgatói szórás:	2,916

- Észrevételek:
- A „pamacs” figurák a szavazatok alapján egyértelműen nem támogatottak.
 - A szavazók 35%-a egyértelműen nem támogatja ezt a figurát. (1, 2)

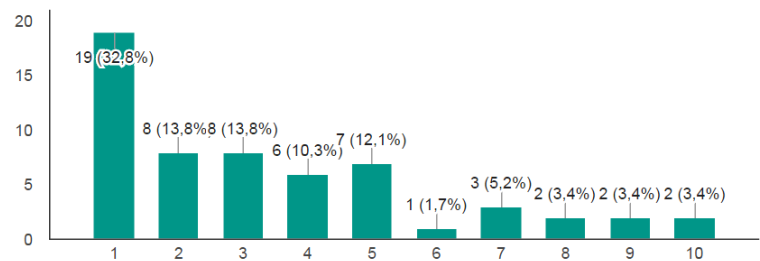
7.

A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	3,276
A HASIT-munkatársak véleményének átlaga:	3,471
Hallgatók véleményének átlaga:	3,195
A két legrosszabb értéket adó szavazatok száma (1/2):	29 (21/8)
A két legjobb értéket adó szavazatok száma (9/10):	1 (0/1)
Összesített szórás:	2,390
Munkatársi szórás:	2,601
Hallgatói szórás:	2,326

- Észrevételek:
- A „pamacs” figurák a szavazatok alapján egyértelműen nem támogatottak.
 - A szavazók 50%-a egyértelműen nem támogatja ezt a figurát! (1, 2)

8.

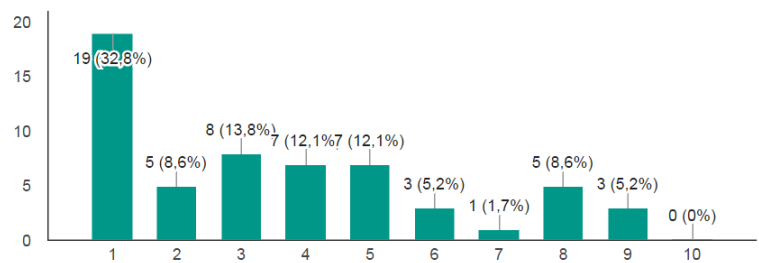

A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	3,431
A HASIT-munkatársak véleményének átlaga:	3,235
Hallgatók véleményének átlaga:	3,523
A két legrosszabb értéket adó szavazatok száma (1/2):	27 (19/8)
A két legjobb értéket adó szavazatok száma (9/10):	4 (2/2)
Összesített szórás:	2,596
Munkatársi szórás:	2,773
Hallgatói szórás:	2,551

Észrevételek:

- A „pamacs” figurák a szavazatok alapján egyértelműen nem támogatottak.
- A szavazók 46%-a egyértelműen nem támogatja ezt a figurát! (1, 2)
- A legmagasabb értéket jelentő „10”-es szavazat megoszlása 1–1 a hallgatók, és a munkatársak között.

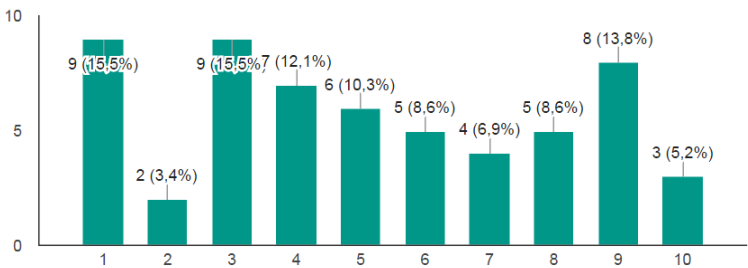
9.

A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	3,586
A HASIT-munkatársak véleményének átlaga:	5,647
Hallgatók véleményének átlaga:	2,732
A két legrosszabb értéket adó szavazatok száma (1/2):	24 (19/5)
A két legjobb értéket adó szavazatok száma (9/10):	3 (0/3)
Összesített szórás:	2,555
Munkatársi szórás:	2,422
Hallgatói szórás:	2,098

- Észrevételek:
- A szürke megjelenítésű lányábrázolást SENKI nem javasolta, mint kiválasztott Avatar!
 - A szavazáson részt vevők közel 42 %-a elutasította ezt a grafikát.
 - A HASIT-kollégák lényegesen jobbra értékelték a 9-es ábrát, mint a hallgatók!
 - A szöveges visszajelzésekben több esetben véleményként megfogalmazott színhasználat ennél az ábránál is igazolást nyert. („A halovány, pasztellszínes változatok sokkal lehangolóbbak, mint színesebb társaik.”)

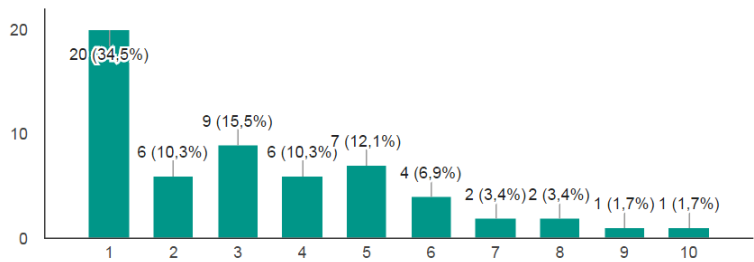
10.

A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	5,138
A HASIT-munkatársak véleményének átlaga:	6,471
Hallgatók véleményének átlaga:	4,585
A két legrosszabb értéket adó szavazatok száma (1/2):	11 (9/2)
A két legjobb értéket adó szavazatok száma (9/10):	11 (8/3)
Összesített szórás:	2,880
Munkatársi szórás:	2,004
Hallgatói szórás:	3,025

- Észrevételek:
- Az egyik legkiegyensúlyozottabban véleményezett avatarábra.
 - A kollégák lényegesen jobb értéket adtak az ábrának. A kilenc 1-es értékből mindössze egy érkezett a kollégáktól! Az összes többi hallgatói vélemény.
 - A szöveges visszajelzésekben több esetben véleményként megfogalmazott színhasználat ennél az ábránál is igazolást nyert. („A halovány, pasztellszínes változatok sokkal lehangolóbbak, mint színesebb társaik.”)

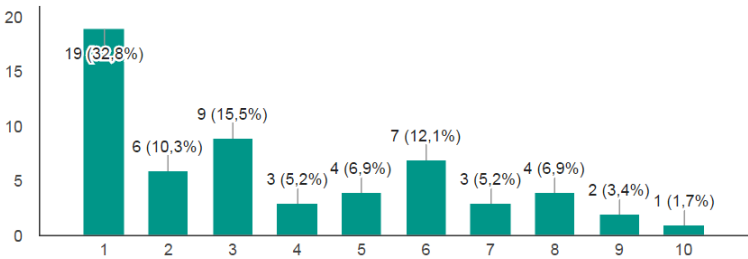
11.

A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	3,293
A HASIT-munkatársak véleményének átlaga:	4,824
Hallgatók véleményének átlaga:	2,659
A két legrosszabb értéket adó szavazatok száma (1/2):	26 (20/6)
A két legjobb értéket adó szavazatok száma (9/10):	2 (1/1)
Összesített szórás:	2,362
Munkatársi szórás:	2,506
Hallgatói szórás:	2,008

- Észrevételek:
- A várakozástól eltérően a leginkább nemlegesen értékelt ábra.
 - A szavazók 45%-a egyértelműen nem támogatja ezt a figurát! (1, 2)
 - A kollégák lényegesen jobb értéket adtak az ábrának, amely az átlagos értékekből is kitűnik.
 - A hallgatók csupán 2,6-os értéket szavaztak!
 - A kilenc 10-es értékből mindössze kettő érkezett a kollégáktól! Az összes többi hallgatói vélemény.
 - A szöveges visszajelzésekben több esetben véleményként megfogalmazott színhasználat ennél az ábránál is igazolást nyert. („A halovány, pasztellszínes változatok sokkal lehangolóbba, mint színesebb társaik.”)

12.

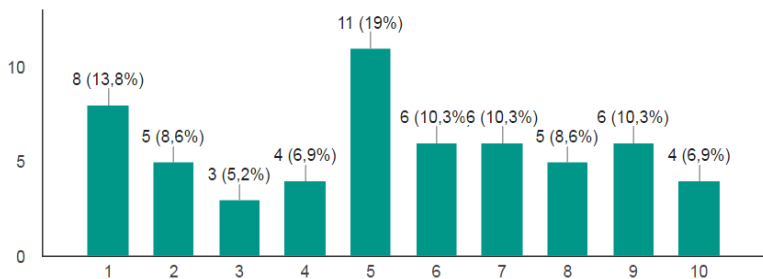

A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	3,672
A HASIT-munkatársak véleményének átlaga:	6,294
Hallgatók véleményének átlaga:	2,585
A két legrosszabb értéket adó szavazatok száma (1/2):	25 (19/6)
A két legjobb értéket adó szavazatok száma (9/10):	3 (2/1)
Összesített szórás:	2,671
Munkatársi szórás:	2,257
Hallgatói szórás:	2,000

Észrevételek:

- A várankozástól eltérően a második leginkább nemlegesen értékelt ábra.
- A szavazók 43%-a egyértelműen nem támogatja ezt a figurát! (1, 2)
- A kollégák lényegesen jobb értéket adtak az ábrának, amely az átlagos értékekből is kitűnik.
- A hallgatók csupán 2,6-os értéket szavaztak!
- A kilenc 9-es értékből mindössze egy érkezett a kollégáktól! Az összes többi hallgatói vélemény.
- A szöveges visszajelzésekben több esetben véleményként megfogalmazott színhasználat ennél az ábránál is igazolást nyert. („A halovány, pasztellszínes változatok sokkal lehangolóbbak, mint színesebb társaik.”)

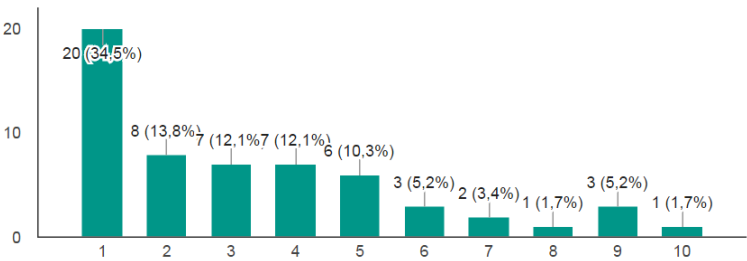
13.

A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	5,345
A HASIT-munkatársak véleményének átlaga:	7,000
Hallgatók véleményének átlaga:	4,659
A két legrosszabb értéket adó szavazatok száma (1/2):	13 (8/5)
A két legjobb értéket adó szavazatok száma (9/10):	10 (6/4)
Összesített szórás:	2,819
Munkatársi szórás:	2,000
Hallgatói szórás:	2,843

- Észrevételek:
- Az egyik leginkább kiegyensúlyozottan értékelt ábra.
 - A szavazás átlagos értékeit figyelembe véve a HASIT-munkatársak részéről leginkább preferált avatar.
 - Lényeges a különbség a hallgatói, és a munkatársi vélemények között!

14.

A kitöltők véleményének átlaga (átlagos tetszési index).	3,310
A HASIT-munkatársak véleményének átlaga:	5,059
Hallgatók véleményének átlaga:	2,585
A két legrosszabb értéket adó szavazatok száma (1/2):	28 (20/8)
A két legjobb értéket adó szavazatok száma (9/10):	4 (3/1)
Összesített szórás:	2,494
Munkatársi szórás:	2,703
Hallgatói szórás:	2,025

- Észrevételek:
- Lényeges a különbség a hallgatói, és a munkatársi vélemények között!
 - A résztvevők 48%-a (!) elutasítja ezt a figurát! Ez magasabb, mint a szürke, és a kék árnyalatokkal rajzolt azonos 11. ábra!

Szabadszöveges, írásbeli visszajelzések

Marie Curie, ha már Einstein van.

Ezek a figurák egy általános iskolában, talán még életképesek lennének, de egy felsőoktatási intézményben nagyon, nagyon gyerekesek. Ahhoz, hogy az alkalmazás ne neveltség tárgya legyen és a hallgatók is örömmel használják, át kell gondolni, tervezni és rajzolni ezeket a figurákat.

Érdeklődnék, hogy mi a koncepció, lesz lehetőségük a hallgatóknak választani a különböző avatar figurák között? Mondjuk egy lány nyilván mást választana mint egy fiú. Illetve esetleg az nem megoldható, hogy mondjuk magukra szabhatnák a figurájukat? Választhatnának a hajszínek vagy a szemszínek között. Persze ez csak egy ötlet volt a részemről.

Egy okos bagoly, egy ravasz róka vagy egyszerűen egy jó, intelligens megjelenésű lány és fiú lenne a valódi javaslat.

Nekem az utolsó három tetszik a legjobban, ha a 12,14. színei realisztikusabbak lennének, akkor szerintem tökéletes lenne - klucsikg

Meggondolandó, hogy a fiatal felnőtt, illetve a felnőtt korcsoportban mennyire vállalhatóak, találóak az ilyen, inkább a Nickelodeon csatornára való figurakidolgozások. Ha mindenképpen "rajzfilmfigura" az elképzelés, a manga képi világa talán egy fokkal előnyösebb, de szerintem a jó megoldás egy (semleges) térhatású geometriai alakzat lehetne. Tudom, kritikai észrevételt könnyebb megfogalmazni, mint megoldást találni; véleményemmel nem kívánom az eddigi erőfeszítéseket "leminósíteni", hiszen kétséget kizáróan pozitívum, hogy egyáltalán van miről véleményt megfogalmazni.
További jó munkát kívánok!

Jobb lenne valami sematikus emberfej (mondjuk egy női, meg egy férfi), mert ezek a figurák szerintem nagyon megosztóak.

a 3-as macska nagyon adja, de a 6;7;8-as figura alapján tudnék még elképzelni figurákat, az alapján induljatok el.

Lehetne egy mosómedve ;)

A halovány pasztellszínes változatok sokkal lehangolóbbak, mint színesebb változataik.

„Nekem hiányzik egy fiatal fiú a képekről. A 11 és 14-es figura neve megállapíthatatlan...”

„Amit hiányolok: egy fiatal lány hallgató és egy fiú hallgató képe...”

Ahogy a szöveges visszajelzések alapján is látható, nagyon sok hozzászóló fiú-lány ábrázolást hiányol, illetve a megjelenített ábrázolási módot nem tartja elfogadhatónak. Azaz nem volt grafikailag mindenki számára megfelelően ábrázolt avatar. (Lásd utolsó előtti, valamint alulról a 6. hozzászólás.)

A hozzászólások mind a hallgatóktól, mind a kollégáktól is érkeztek, 5:6 arányban.

ÉRTÉKELÉS

Teljes sorrend 58 vélemény átlaga alapján:

1.	2.	3.
		
4. ábra	3. ábra	5. ábra
6,052	5,397	5,362

Munkatársi sorrend 17 vélemény átlaga alapján:

1.	2.	3.
		
13. ábra	10. ábra	12. ábra
7,000	6,741	6,294

Hallgatói sorrend 41 vélemény átlaga alapján:

1.	2.	3.
		
4. ábra	3. ábra	5. ábra
6,220	5,756	5,463

A hallgatói, valamint a munkatársi kiválasztások egymástól lényegesen különböző eredményeket mutatnak. (Nincs egy olyan ábra sem, amelyik mindkét szegmens számára közös halmazként kimutatható lenne az első három helyen.)

Ennek lehetséges okai a különböző megközelítés. Feltételezem, hogy a hallgató a tetszik/nem tetszik megközelítést alkalmazta, míg a munkatársak a használható/nem használható alapelvet tartották szem előtt. Azaz a HASIT^{DUE} alkalmazás széles körű használatát egy megjelölt figura képviselheti-e, vagy sem.

A véleményezés alapján általánosan leszűrhető elvárások:

- Kerülni kell a pasztellszínek használatát! Élénk színek használata javasolt!
- A hallgatók pozitívabbak voltak azoknál az ábráknál, amelyeknek voltak „vicces” vonásai. (3. ábra)
- Mind a hallgatói, mind a HASIT-kollégák szöveges véleményezésében felmerült az egyértelmű lány-, valamint fiúábrázolás igénye!

Hipotéziseink alapvetően nem bizonyultak helytállónak, miszerint az első állításunk, amely szerint a kérdőívet kitöltők a fiú, lány ábrázolásokat fogják előnyben részesíteni, alapvetően téves volt. A kollégák esetében ez az állítás részben helyes, hiszen a személyek ábrázolása végzett az első három helyen, de a hallgatók esetében egyértelműen a „kedves figurák” végeztek az első három helyen.

A második hipotézisünk beigazolódott. Amennyiben a rendszert használók az avatarfigurában nem látnak egy egyértelműen meghatározható alakot, úgy azt a grafikát elutasítják.

A harmadik állításunk, bár nem volt egyértelmű, mégis inkább beigazolódott. Az ábrázolások megosztóak, értékelésük szubjektív, így nem kaptunk egyértelmű kiválasztási eredményt a lehetséges alternatívák közül.

Az utolsó hipotézisünk részben igaznak minősült. Az „Einstein” ábrázolás megítélése a kollégák között pozitív volt.

Ajánlás

A sikeres hallgatómegtartás alapfeltétele, hogy intézményes kultúra-szinten tudatosítsuk, hogy a hallgatómegtartás mindenki feladata, és hogy az egyetemi, főiskolai közösség összes tagja fontos szerepet játszik a hallgatói lemorzsolódás elleni harcban.

Az oktatóknak különösen nagy szerepük van a hallgatók megtartásában, mivel ők azok, akik leggyakrabban, és legnagyobb intenzitással állnak kapcsolatban a hallgatókkal. Az oktatók pont ezért kivételes helyzetben vannak abból a szempontból, hogy bizonyos hallgatói viselkedésformákat, tendenciákat még időben megfigyeljenek és azonosítsanak. Olyan jelzések, amelyek fontosak lehetnek a megtartás céljából a hiányzások, órai viselkedésbeli változások, órai felszólalások vagy kommentárok, írásbeli házi feladatok. A hallgatókkal egyéb kapcsolatban álló, diákéletért és tanórán kívüli hallgatói tevékenységekért felelős személyzet vagy adminisztrátorok szintén felfigyelhetnek olyan figyelmeztető jelekre, amelyek a lemorzsolódás veszélyére mutatnak rá: kollégiumokban történő viselkedés, hallgatói megjegyzések különböző tevékenységek, klubgyűlések, események alkalmával.

Az irodai adminisztrátorok szintén nagy segítségünkre lehetnek a korai jelek észlelésében és a hallgatói lemorzsolódás megakadályozásában, hiszen a hallgatókkal interperszonális kapcsolatot létesítenek az irodai ügyintézés alatt. Ők azok, akik a főiskolai folyamatokat kommunikálják, a hallgató ügyeit intézik, és betartatják az intézményes szabályokat. Olyan intézmények esetében, ahol a hallgatók diákmunkát vállalhatnak a kampuszon, az irodai dolgozók gyakran munkatársi viszonyba is kerülnek a hallgatóval, ami fontos információhoz juttathatja őket a hallgató jövőbeli terveit illetően.

A hallgatómegtartás kutatásának alapcélja, hogy olyan hallgatómegtartó intervenciók program alapjait fedjessük le, amely vezérelvei szerint:

- 1) *Hallgatócentrikus:* A kutatás kizárólag a hallgató szükségleteire és jólétére irányul és központosul, nem pedig intézményes kényelmi szempontok, illetve az oktatói kar és adminisztrátorok szükséglete illetve akaratára vezérli.
- 2) *Intencionális, szándékvezérelt:* A hallgatómegtartási programot külön erre a célra, tudományos kutatási alapokra helyezve fejlesztették ki abból a célból, hogy elősegítse a hallgató tanulmányi előmenetelét és társas integrációját.
- 3) *Proaktív:* Korai, megelőző lépések fontosságának hangsúlyozása abból a célból, hogy a hallgatói szükségleteket még azelőtt kielégítsük, hogy azok a hallgató számára frusztrációt, elidegenedést jelentenek.
- 4) *Beavatkozó:* Az intézmény aktívan kezdeményezi a hallgatói sikerességet előmozdító, támogató lépéseket, nem pedig passzívan várja, hogy a hallgató segítséget kérjen, így növelve az esélyét annak, hogy a sikerességet támogató program elér minden hallgatóhoz, vagy legalábbis a nagy többséghez.

- 5) *Változatos és szerteágazó*: A program rugalmas, és illeszkedik a különböző hallgatói csoportok, populációk egyedi igényéhez.
- 6) *Személyre szabott*: A program végrehajtása során a hallgatót mint egyént és személyt kezel.
- 7) *Átfogó, holisztikus*: A hallgató életének minden aspektusára koncentrálni, és magába foglalja a hallgató tanulmányi, a nem-tanulmányi, illetve társas szükségleteit.
- 8) *Rendszerszintű*: A program átszövi az intézmény összes rétegét, szervezeti struktúráját és rendszerét, ugyanakkor központi irányítású és koncentrált, ami lehetővé teszi, hogy a lemorzsolódás elleni tevékenységeknek átható és rekurzív hatása legyen a hallgató intézményes tapasztalataira nézve, és megújuló, átalakuló hatása az intézményre nézve.
- 9) *Fejlődésközpontú, egymásra épülő*: A program időben egymásra épülő, longitudinális panelekre épül, amelyek a hallgató különböző szakaszokban fellépő szükségleteire irányulnak.
- 10) *Tartós*: A program intézményesített, azaz beépült az intézményes struktúrába és annak éves költségvetésébe, amely biztosítja, hogy a programnak hosszú élettartama legyen, és a hallgatók egész évben érezzék megtartó hatását.
- 11) *Kollaboratív*: A program együttműködő szövetségeken és partnerkapcsolatokon alapul az intézmény különböző szervezeti egységei között, amelyek egymást kiegészítik, és egymásra épülnek annak érdekében, hogy a hallgatói sikerességet szinergikusan, szervi együttműködésben és összhangban éri el.
- 12) *Empirikus*: A program kvantitatív és kvalitatív értékelésen alapul, amely arra irányul, hogy értékelje a program hatását és hatékonyságát, illetve hogy növelje a program minőségét.

A sikeres hallgatómegtartás tehát összességében nem más, mint a hallgató sikeres szocializációja, nevelése és képzése, amely egy totális, komplex, holisztikus intézményes feladatkör. Alaptanulmányunkban részleteztük azt a feladatkört ahol a hallgatói sikeresség kezdődik: a hallgatói lemorzsolódás és hallgatómegtartás tudományos igényű kutatói módszertanát (Pascarella, 1986; Tinto, 2006).

A monitoring rendszer használatának legnagyobb előnye abban nyilvánul meg, hogy minden adat egy felületen, a kívánt struktúrában jelenik meg, áttekinthető formában, még akkor is, ha az adatforrások több rendszerből származnak. Így a monitoring rendszer a már esetenként létező VIR-rendszert ki tudja egészíteni, vagy akár leváltani egy könnyen kezelhető és szerkeszthető felülettel.

A rendszer használatának további előnye, hogy a hallgató félévközi eredményeit, tanulmányi előmenetelét befolyásoló összes eredmény követhetővé válik, úgy a hallgató, mint a szakmentor figyelemmel tudja követni a hallgató életútját.

Az oktatók munkáját segíti a rendszer, hiszen eddig minden oktató saját magának vezette és összesítette a jelenléti adatokat, a félévközi feladatok és zárthelyi dolgozatok adatait, a monitoring rendszer az összesítést elvégzi és kiemeli azokat a hallgatókat, akiknek veszélybe került a félévvégi teljesítése.

A hallgatók számára a HASIT biztosítja az egységes megjelenítést: a hallgató minden eredménye, feladata egy helyen láthatóvá válik, függetlenül attól, hogy az adott tárgyat ki oktatja. Gyorsan át tudja tekinteni a képzés teljesítéséhez még hiányzó tárgyakat és az eddig eredményeit, kiemelve azokat, amelyekre még koncentrálnia kell. Az automatikus emlékeztetés, figyelmeztetést-küldő funkció használata pedig biztosítja, hogy a feladatokról ne feledkezzen meg a hallgató.

A monitoring rendszer a szakmentor munkáját is segíti, hiszen minden szükséges információt megkap a szakmentor a hallgatókra vonatkoztatva, összesítve és kiemelve a figyelmet igénylő hallgatókat. Egyéni szűrők használatával pedig a szakmentor képessé válik a saját prioritásának megfelelő szűrők használatára.

A monitoring rendszer használata képes a hallgatói lemorzsolódás csökkentésére azáltal, hogy az indikátorok használatával a lemorzsolódás szempontjából veszélyeztetett hallgatók még a lemorzsolódás előtt a szakmentor látókörébe kerülnek, aki még idejében képes a lemorzsolódás csökkentésére.

Összességében intézményi szinten az adminisztrációs folyamatok értelmet nyernek, hiszen mindenki szívesebben rögzít egy olyan rendszer számára adatot, amely azt számára hasznos módon feldolgozza. Ezáltal intézményi szinten erősödik az adminisztrációs fegyelem, amely különösen hasznos egy audit, során.